Skrifter af Viktor Rydberg
IV

Fribytaren på Östersjön
af
Viktor Rydberg

Femte upplagan

Stockholm
Albert Bonniers förlag

Göteborg
Göteborgs Handelstidnings Aktiebolags Tryckeri
1910

Preface to the Electronic Edition

Viktor Rydberg (1828-1895) was one of Sweden's most important authors in the 19th century, between Almqvist and Strindberg. *Fribytaren på Östersjön* ("the pirate in the Baltic Sea") constitutes volume four of fourteen in *Skrifter av Viktor Rydberg* ("collected works"), which appeared in the decades following the author's death, edited by **Karl Warburg** (1852-1918). This collection was sold in numerous editions, and other, smaller collections with similar names were also sold. Find an overview in our presentation of this Nordic Author.

The 5th edition, printed in 1910, was used as a copy. The original version is also available here, c.f. the **2nd edition**, which is identical to the first, and differs quite substantially from the later editions.

The 539 pages are presented in facsimile in 120 dpi grayscale, combined with unprocessed, "raw" text from optical character recognition (OCR). If you volunteer to proofread a chapter from this novel, and e-mail your results to the editors of Project Runeberg, ***runeberg@lysator.liu.se***, we will add HTML markup and make it

available as a parallel to the facsimile edition.

1.

En natt vid hafsstranden.

I Södermanland, nära hafvet, omkring två mil från Stockholm, ligger en egendom vid namn Sjövik, nu en bondgård, fordom ett herregods, tillhörigt den gamla ätten Drake.

Endast några tegelblandade grushögar vittna nu, hvar den af byte från trettioåriga kriget uppförda stora herregårdsbyggningen stått. Plogen har i många år gått öfver den mark, som var Sjöviks borggård.

Den del af egendomen, som låg närmast hafsstranden, var i medlet af 1600-talet en skog endast på få ställen uthuggen till nyodlingar. Genom honom förde en väg till egendomens hamn. Herrarne på Sjövik drogo nämligen gagn af den adeln tillförsäkrade rättigheten att tullfritt utföra afkastningen af sina gods.

En månklar höstnatt år 1661 gick en vandrare denna ensliga väg. Han var till skydd mot nattkylan insvept i en kappa, och en bredskyggig hatt täckte hans hufvud. Hunnen till grannskapet af den lilla hamnen, utbytte han vägen mot en stig, som till höger ledde in bland klipporna. Stigen slutade vid en förfallen lada, men mannen fortsatte sin vandring till dess han nått en höjd, hvarifrån utsikten var fri öfver hafvet och kuststräckan.

Här stannade han och skådade utåt den vidsträckta vattenrymden, som lugn och spegelklar, här och där strödd med skogvuxna skär, glittrade i månljuset.

Ett stycke från stranden sågs ett skonertlikt fartyg ligga för ankar, speglande sin smärta resning i den silfrade böljan. Ett oredigt sorl af människoröster, som tycktes komma från dess däck, trängde till hans öra, blandadt med vattnets entoniga skvalp mot strandens klippblock.

Mannen stod en stund orörlig, med blicken riktad på fartyget. Han öfverlade med sig själf. Och liksom för att under sin tankeverksamhet äfven hafva en sysselsättning för sina händer, kastade han kappan tillbaka, framtog ur sitt bälte en pistol, undersökte låset, vägde vapnet i handen och stack det åter i bältet.

Därefter förde han en signalpipa till munnen och frambragte ett skarpt ljud, liknande en nattfågels skri. Det mångdubblades af klippornas eko.

Straxt därefter ljöd en liknande signal nedifrån klipporna närmast hafsstranden. En man i slokig hatt och kavaj dök upp bland dem och klättrade till den höjd, på hvilken den obekante stod.

-- Äro förberedelserna träffade? frågade den senare, då den nyss ankomne stod framför honom och blottade ett väderbitet, af ärr och skråmor vanställdt ansikte.

-- Ja, svarade denne, -- men jag vågar än en gång bedja er betänka, kapten, att ...

-- Allt väl öfverlagdt, vän Ruys, inföll den så kallade kaptenen med en otålig rörelse. -- Har du undersökt djupet?

-- Det är tillräckligt, svarade Ruys.

- Och hela manskapet är samladt ombord?

-- Hvarenda man.

-- Och ingen har varit i land, sedan de ankrade här?

-- Ingen, kapten. Men jag har haft stor möda att hålla dem från landbacken, må ni tro. De ha nu pengar fullt upp och vilja, som naturligt är, förströ sig efter resan. Missnöjet är stiget till det yttersta, och jag har dagligen fruktat myteri. Emellertid har jag gjort hvad jag kunnat för att lugna dem: jag sade dem, att ni skulle komma ombord i natt, och att vi därefter genast segla in till Stockholm.

-- Godt.

De båda männen lämnade höjden och klättrade ned för klippan, som skilde dem från hafvet. Vid stranden låg en julle, som Ruys begagnat, då han lämnade fartyget.

Ruys satte sig vid årorna. Allt eftersom man nalkades skonerten, tycktes stojet på däcket tilltaga. Dryckessånger, svordomar och alla slags oljud, som en människostrupe är i stånd att frambringa, blandades med hvarandra till en symfoni, som skulle förekommit självfve Beelzebub odräglig.

Jullens framkomst medförde ett kort uppehåll i oväsendet. Väderbitna, skäggiga ansikten blickade fram öfver relingen, och fallrepet nedkastades.

Då kaptenen och hans löjtnant ... ty i egenskap af sådan tjänstgjorde Ruys ombord på detta fartyg ... uppkommit på däck, mötte dem här ett skådespel af en för svaga nerver obehaglig art; men det var tydligt, att ingendera af nämnde herrar besvärades af sjuklig känslighet, ty de öfverforo däcket med mönstrande, men ingalunda häpna blickar.

Framför dem låg en man af besättningen badande i sitt blod. Ett hugg af en änterbila hade klufvit hufvudskålen, och hjärnan låg utrunnen på däcket. Likets hand omfattade ännu en i månskenet blänkande knif. Mannen hade utan tvifvel fallit i en tvist med någon af sina kamrater.

En hög af guld- och silfvermynt låg ett stycke från liket, men icke längre bort än att blodströmmen funnit en väg dit och sudlat den blanka metallen. Det var den fallnes del i bytet. Kamraterna sutto däromkring och spelade om rättigheten att ärfva honom. Tärningarna rullade, vilda blickar följde dem, skrattsalvor och svordomar genljödo i kretsen af de spelande.

En annan flock stod kring ett vinfat, hvars innehåll flitigt anlitades. Alla voro rusige, men ölsinnet visade sig på olika sätt. Somliga grälade och hade knifvarne dragna till angrepp eller försvar; andra sjöngo med bägaren i hand; andra omfamnade hvarandra under försäkringar om vänskap i döden; en och annan vandrade för sig själf; slutligen funnos två eller tre, som redan voro i medvetslöst tillstånd och, undansparkade af kamraterna, sofvo i en vrå af däcket.

I afseende på språket rådde bland de vilda sällarne babylonisk förbistring. Man hörde plattyska, engelska och lingua franca; endast få voro att döma af språket bördige från Norden.

-- Lefve vår kapten! ropade några.

-- Ned med Ruys! Ned med Holländaren, skreko andra, och besättningen skockade sig omkring kaptenen, för att frambära sina klagomål öfver den fångenskap de måst uthärda.

-- Är det er egen befallning, kapten, eller är det Holländarens påhitt, att vi ej få gå i land? frågade en å de öfriges vägnar.

-- Öfvertygen er nu! Öfvertygen er! sade Ruys och vandrade med händerna i byxfickorna mellan de rusige fribytarne, som betraktade honom med hotande blickar.

-- Befallningen förskrifver sig från mig, sade kaptenen lugnt. - Tron I, karlar, att Ruys skulle våga pådikta mig en order? Emellertid är fångenskapen snart slut. Vid daggryningen hissa vi segel och gå till Stockholm.

-- Hurra! skrålade hopen till svar på detta löfte.

-- Och nu, Ruys, skall du se till, att manskapet får en glad natt, fortfor fribytarehöfdingen. -- Hvad är det för vin, det där? Hit med en bägare!

Man skyndade att efterkomma befallningen. Kaptenen läppjade på bägarens innehåll och slungade honom i hafvet.

-- Vi hafva bättre vin ombord, sade han och gaf Ruys en vink. -- Upp med det bästa fatet och rulla det där i sjön!

Detta var en befallning, som fribytarne tyckte om. Medan några följde Ruys ned i lastrummet för att efter hans anvisning hämta det prisade fatet, förenade sig andra om att lyfta det redan profvade öfver bastingeringen och vräka det i hafvet.

De spelande hade nu efter tärningarnas utslag delat arfvet och slöto sig till de andra. Kaptenen gick akterut och betraktade, lutad mot ratten, uppträdet framför sig. Ruys åtog sig värdskapet, fyllde bägarne och uppmuntrade att flitigt tömma dem.

-- Ett härligt vin! En förening af eld och rosendoft! upprepade han, under det han slog uti. Men hans röst darrade, och kallsvetten stod på hans panna.

Vinet måste varit blandadt med något starkt narkotiskt ämne, ty det dröjde ej länge, innan den ene efter den andre af besättningen vacklade bort för att öfverlämna sig åt en öfverväldigande sömn. De öfverblifne misstänkte dock ingenting: äfven deras ögonlock kändes slutligen blytunga ... den sista gnistan af medvetande slocknade ... den sista dryckesvisan afstannade ofullbordad ... bägaren föll ur den siste dryckeskämpens hand ... och allt var tyst.

Ruys smög bort till kaptenen ... smög på tå, som om han fruktat att väcka de sofvande.

-- Nåväl? hviskade han.

-- Jag har öfverräknat karlarne och ser, att ingen fattas. Bär ner dem under däck, och se till att allt flytande gods äfven kommer ner! Bomma luckorna och öppna läckan i lastrummet!

-- Skall ske, mumlade Ruys dystert och gick med synbar motvilja till sitt hemska arbete.

Kaptenen vände ryggen åt däcket, lutade sig mot bastingeringen och stirrade på månen, som just nu gick ned bakom skogen.

De fleste fribytarne lågo orörlige, som om de redan hvilat i dödens armar. Andre tycktes i sömnen vara gripne af ångestfulla aningar; deras bröst arbetade, deras armar höjde sig, för att i nästa ögonblick kraftlöst sjunka tillbaka.

Ett sorlande ljud nedifrån fartygets botten väckte kaptenen ur hans månskensbetraktelser. Han vände sig om. Ruys stod med likblekt ansikte framför honom.

-- Det är gjordt, sade han och fattade jullens fånglina.

De stego i jullen och sköto ut. Sedan Ruys rott en stund, tillsade honom kaptenen att hvila på årorna. Han ställde sig upp, svepte kappan omkring sig och betraktade det sjunkande fartyget. Månen var nu nedgången, och skonertens linier urskiljdes oredigt bland nattens skuggor, mot hvilka en svag början till daggryning kämpade vid östra himlaranden. Ett häftigt brusande tillkännagaf det ögonblick, då vågorna i segerfröjd slogo tillsammans öfver sitt rof. Vattnet upprördes på en betydlig omkrets, och några svallvågor förde till stranden det budskap, att ett af hafvets flytande helveten, den fredliga handelns plågoris, var försvunnet.

Då de båda männen uppstigit på stranden, sade kaptenen:

-- Du måste strax efter soluppgången vara i Stockholm. Här i nejden får du under intet vilkor visa dig, och tills vidare äro vi fullkomligt främmande för hvarandra. Dina papper äro i ordning. Du stannar öfver vintern i hufvudstaden och afvaktar mina ordres. Nästa sommar skola vi åter arbeta tillsammans.

Ruys hade satt sig på en sten vid stranden. Hans blick sväfvade öfver vattnet och tycktes söka det sjunkna fartyget.

-- Kapten, sade han, -- jag känner en aning, att vår bana snart är ändad. En sådan gärning som denna nedkallar

Ödets makter öfver oss.

-- Redan samvetsagg? inföll kaptenen i skarp hviskande ton, som i Ruys' öron lät som en hotfull varning.

-- Nej, sade Ruys. -- Jag skrifver detta på ert eget syndaregister.

-- Gör det! Hvad vi gjort, var nödvändigt. Karlarne hade lärt känna mitt verkliga namn och min samhällsställning ... huru, är mig ännu en gåta. Jag ville ej bero af en mängd lösgläfsta skurkars ovarsamhet, vinstbegär eller samvetsagg ... Kom!

-- Än ett ord, kapten! sade Ruys och steg upp. -- För tvenne dagar sedan seglade ett fartyg här förbi i nordlig riktning. Dess kurs var sannolikt ställd på Stockholm. Jag igenkände det, så visst som jag känner er. Det är samma fartyg, som så ofta följt oss på hafvet och injagat hos vårt manskap vidskeplig rädsla. Det bär vår olycka ombord.

-- Bah! Du har drömt, sade kaptenen otåligt. -- Låt oss gå!

2.

Gustaf Drake.

Herresätet Sjöviks blomstringstid inföll efter trettioåriga krigets slut, då dess ägare, öfversten Anders Drake, återvände hem. Denne hade vetat att fläta gyllene ax bland sina lagrar. Utan att just vara studerad konstkännare hyste han likväl varm beundran för de mästerligt arbetade nattvardskalkar, dopfuntar, vigvattenkärl och helgonbilder, som Tysklands katolska kyrkor innehöllo, och medförde också hem ett helt andligt konstkabinett af idel guld- och silfverarbeten, ty han hade ej haft hjärta att beröfva templen de rörande prydnader, som voro af simplare ämnen.

Hemkommen ledsnade han hastigt vid sin konstsamling ... han var en man af flyktiga tycken ... förvandlade henne därför i penningar, nedref den furutimrade byggnad, som sett hans fäder födas och dö, samt uppbyggde af tegel ett ståtligt hus i den tidens stil.

Här lefde den gamle krigsbussen glada dagar, lik en medeltidens riddare i sin borg, höll stort stall och förplägade sig och talrika gäster med vin från Rhen och Donau. Ett beryktadt sällskap af förnäme rumlare, kände under namnet *Goinfres*, hade hos honom ett kärt tillhåll, och i Sjöviks salar ljöd ofta Lorenz von der Lindes skämt, firades de vilde bröderna Horns orgier.

När ändtligen Drake, mätt af år och nöjen, lades på sin sotsäng, dog han i det hugnande medvetande, att han lefvat ett gladt lif, och efterlämnade åt herr Gustaf, sin ende son, en tom kassa och kringskurna ägor.

Gustaf Drake var af annat lynne än fadern. Han hade ärft dennes kraftiga natur, men ej hans böjelse för ett gladt lefnadssätt. Vid universitetet, som han lämnade vid sin faders död, umgicks han med ingen. Hans dystra, men fasta blick mötte med hat de stolte ynglingar, söner af Sveriges högsta aristokrati, som vid alla högtidliga tillfällen intogo hedersrummen framför självfve sina åldrige lärare; mötte med köld alla jämlikar, med spotskhet alla underordnade. Man drog sig tillbaka för denna frånstötande natur, och han själf sökte ingen. Han studerade flitigt, men inom lykta dörrar: de enda föreläsningar, han öfvervar, voro de då nyss öppnade i anatomien. Man påstod att han läste förbjudna skrifter och i löndom dref alkemistiska studier.

Hans första åtgärd som herre på Sjövik var att sammankalla godsets samtlige underhafvande och för dem uppläsa *adliga gårdsrätten*, hvaraf de upplystes om hans rättighet att efter eget skön tukta dem med spö eller fängelse i gårdens källarhvalf. Detta hade sin åsyftade verkan: ingen torpare saknades i daggryningen vid arbetet på gården, hur aflägset än hans torp låg, dagsverkena fullgjordes punktligt, och pålagorna från frälsebönderna inflöto i rättan tid.

Hans andra åtgärd var att gifta sig. Hans utkorade var dotter af en skotsk öfverste Bruce, som under de senare krigsåren ingått i svenska hären och sedan bosatt sig i Sverige. Det troddes, att ett från barndomen rotfästadt tycke fört honom till detta val, men att Agnes Bruce nödgats af sin far att emottaga hans hand. Hennes yttre, utan att vara skönt, var tilldragande och bar stämpeln af hennes hjärtas godhet. Godsets underhafvande lärde snart älska sin herres maka lika högt, som de hatade hans fogde, som med ridpiskan sporrade deras arbetsifver.

Drake själf visade sig sällan bland sina underhafvande, utom om söndagarne, då han vid sin hustrus sida åkte till socknens kyrka. Det var eget att se hans dystra, kalla anlete bredvid hans makas milda, vemodiga drag... och med hvarje år tyckte man sig märka, huru dessa vordo allt blekare, allt mer lidande. Var hon lycklig, denna känsliga kvinna, med denne slutne man?

Under det första året af sitt äktenskap plägade Drake föga umgänge med sina grannar; man gjorde de årliga skyldighetsbesöken hos hvarandra, och därvid stannade det. Senare sågos talrika gäster i Sjöviks salar, och bland dem män af högsta samhällsställning, såsom hertig Adolf Johan, riksstallmästaren Banér och riksrådet Bengt Skytte. Man anmärkte, att flertalet af dessa gäster voro fiender till den nuvarande regeringen; men då Drake skenbarligen höll sig aflägsnad från politiken, fäste man ingen vikt därvid. Förhållandet mellan den unge Drake och det gamla riksrådet Skytte vardt snart förtroligare, än man vid en sådan skillnad i år och med kännedom af deras skaplynnen skulle väntat: Skytte ägde i grannskapet af Sjövik ett jakthus, där han ofta vistades för att i ensamheten -- *procul negotiis* -- förströ sig med litterära sysselsättningar, och här besökte honom Drake tämligen ofta.

Under de senast förflutna åren hade herrn till Sjövik gripits af stark lust till resor. Så snart vårisarne lossades, lämnade han Sverige och återkom ej förr än med höststormarne. Hans lynne mildrades dock ej af dessa förströelser; molnet på hans panna var mörkare hvarje gång han efter en sådan färd återvände till sin maka.

Då deras äktenskap välsignades med en dotter, hoppades fru Agnes, att denna lycka i någon mån skulle försona mannen med hemmets enformighet; men de utländska resorna voro nu för honom en vana, från hvilken han ej tycktes kunna slita sig lös.

Så var han nyss hemkommen från en dylik färd, då vi en vacker höstdag finna honom rida ut från sin borggård, åtföljd af en tjänare till häst. Den dräkt han bar visade, att han ej gaf sig ut på en ridt kring sina ägor. En fjäderprydd hatt satt tryckt öfver hans panna, och en svart sammetskappa dolde till hälften hans galonerade rock.

Tjänaren, en gosse, son till trädgårdsmästaren på Sjövik, red tyst bakom sin herre, utan att våga tilltala honom. Gossen fördref emellertid tiden trefligt nog med att betrakta sitt livré, hvari han nu för första gången uppträdde inför godsets folk. Han beundrade skiftevis den skarlakansröda tröjan, de gula skinnbyxorna och de stora, med sporrar försedda ridstöflarna, i hvilka hans vador funno lika godt svängrum, som Don Quijote skulle funnit i Rolands rustning.

Vägen förde de båda ryttarne längs stranden af en liten insjö, på hvars motsatta sida, bakom en gulnad björkdunge, framlyste den hvita bröstsidan af Signildsborgs herregård, tillhörig friherren Johan Skytte, broder till riksrådet Bengt. Att det ej var hans herres mening att besöka grannen på Signildsborg, fann Petrus -- så hette den unge ridknekten -- däraf, att den förstnämnde, i stället för att taga vägen till vänster, vände sin häst mot granskogen till höger. Med en suck, som gällde den täcka kammartärnan hos friherrinnan, styrde Petrus sin häst åt samma håll. Man red ännu en half timme under den djupaste tystnad, och utan att en människoboning var synlig. Men hastigt bröts tystnaden af ett utrop från den unge ridknekten, hvars ögon sedan en stund noga mönstrat omgifningen och nu voro riktade på vägen framför honom.

-- Håll, nådig herre! ropade han och svängde sig från hästryggen.

Drake höll in sin gångare och vände sig om i sadeln.

-- Hvad står på?

I stället för att svara, sprang Petrus förbi hans häst och visade med hemlighetsfull uppsyn på ett tvärs öfver vägen liggande föremål.

Det, som så ådragit sig hans akt, var ingenting annat än en stake, med ett krokigt järn i ena änden.

-- Tror ni, nådig herre, att denne ligger här för ro skull? sade Petrus. -- Se blott, huru noga man lagt honom tvärsöfver vägen! Att rida öfver det här otyget, det vill jag icke, så sant som lif och hälsa äro mig kära; men att kasta det i diket, det törs jag. Så, herre, nu är vägen fri.

-- Hvad är detta för gyckel? sade Drake. -- Hvad menar du med det här?

-- Är det icke nog att veta, det Ingrid bor därborta, herre? sade Petrus med en skakning på hufvudet och pekade åt ena sidan af vägen in i skogen, där en grå koja med lutande skorsten framskymtade mellan granarna.

-- Ingrid, den kloka kvinnan?

-- Ja, häxan, nådig herre.

Drake följde med ögonen Petrus' fingervisning och ämnade just tillsäga gossen sitta upp för att fortsätta ridten, då hans blick fästes vid ett annat föremål, som fängslade hela hans uppmärksamhet.

Mellan granarna helt nära vägen syntes en skepnad, orörlig lik en bildstod, med ena armbågen stödd mot en häll och ögonen fästa på ryttarne.

Det var en flicka, ännu sväfvande mellan barn och ungmö. Den ljusa klädningen blottade ofvantill en skuldra, hvit som snö. De fina anletsdragen, den skära hyn, de blonda lockarne, gåfvo en så luftig prägel åt företeelsen, att Drake, på en gång undrande öfver och njutande af denna syn, glömde den fråga, som sväfvade på hans läppar.

Flickans ögon lyste af en rädd glans, då hon fann sig vara föremål för den granne ryttarens uppmärksamhet.

-- Hvem är du? frågade denne.

Men i stället för att svara försvann hon så hastigt bland skogens stammar, att alltsammans förekom Drake som en synvilla.

Petrus däremot hade varit ett liknöjdt vittne till uppträdet, och han ämnade just gå tillbaka till sin häst, då hans herre frågade, om han visste hvem den okända var.

-- Hå, svarade Petrus, -- det är ingen annan än den galna Elin, Ingrids dotter.

Drake öfverlade ett ögonblick.

Därefter sprang han, till undran för Petrus, ur sadeln, kastade tygeln till denne, öppnade den bristfälliga grinden, hvarifrån en smal gångstig förde till kojan, och nalkades denna i tydlig afsikt att besöka hennes omtalade och fruktade ägarinna.

Men innan han satt sin fot på tröskeln, visade sig i den låga dörröppningen en högväxt, tämligen ålderstigen kvinna, hvars panna, blick och hela hållning var så vördnadsbjudande, i trots af den simpla klädsel hon bar, att Drake förde handen till hatten, såsom om han haft en fru af ädel börd framför sig.

Ingrid, ty det var hon, tycktes hvarken förundrad, blyg eller smickrad vid det ovanliga besöket.

-- Hvad önskar ni, herre? frågade hon i en höflig, men icke inbjudande ton, och hennes gråblå ögon mötte med öfverlägset och orubbligt lugn Drakes forskande blick.

-- En dryck vatten, om ni äger friskt och godt sådant, svarade herrn till Sjövik. -- Ni tillåter mig väl att tömma den under ert tak?

-- Stig in, svarade hon och öppnade dörren.

-- Drake stod i ett lågt rum, som fick sin dager från två små blyinfattade fönster. En säng med hvitt sparlakan, ett gammalt inlagdt ekskåp, hvars ena dörr stod öppen och visade rader af blanka tennkärl och flaskor med vidhäftade papperslappar -- ett par bord och några med läder öfverdragna stolar utgjorde, jämte en dragkista af samma konstiga mosaikarbete som skåpet, rummets inredning. Så enkel denna var, liknade hon ej en vanlig bondstugas; den i ögonen fallande ordning och snygghet, som rådde härinne, gjorde olikheten än större.

Den äskade drycken frambars till Drake i en blank silfvertumlare.

-- Ni är ju den mycket omtalade Ingrid? frågade Drake, sedan han tömt den läskande drycken.

-- Ja.

-- Jag önskade länge lära känna en grannkvinna, som jag aldrig sett, men om hvilken jag hört så mycket talas.

Med dessa ord satte sig Drake på en stol och kastade sin fjäderprydda hatt på bordet.

Ingrids anletsdrag mörknade. Hon teg, och hennes afvaktande hållning uttryckte tydligt en önskan, att samtalet måtte varda så kort som möjligt.

-- Jag har, som nämndt, ofta hört er omtalas, fortfor herrn till Sjövik -- ni har i hela nejden rykte för att vara hvad man kallar en klok kvinna.

-- Jag vet det. Jag har af mina föräldrar ärft någon kännedom i läkekonsten och nyttjar honom efter bästa förmåga till sjuka människors väl.

-- Och ni botar många...

-- Min konst sviker sällan, då ej Gud vill annorlunda... Finnes någon sjuk på Sjövik, som ni ej vill förtro åt de lärde doktorerna från Stockholm, eftersom ni gör mig detta spörsmål?

-- Nej. Men öfvar ni icke äfven lönliga och otillåtna konster, såsom att skåda in i det förflutna och spå om det tillkommande? Jag har hört sådant.

Drake hade nu återvunnit den ton af kall öfverlägsenhet, som han alltid brukade mot sin omgifning, och hans blick fäste sig med sin vanliga förstenande glans på den tillfrågade.

Men öfver Ingrids drag spelade ett till hälften dystert, till hälften spotskt leende. Hon svarade lugnt:

-- Illasinnade människor sprida mycket förtal, och enfaldiga människor tro helst det dåraktigaste. Dock må jag

säga, att jag känner icke litet af det förflutna, ty jag har lefvat länge, rönt mycket och genom flitigt iakttagande vunnit någon insikt i en viss konst, som ej ligger öppen för alla...

-- Nåväl?

-- Konsten att i den yttre människan, såsom i en dock ofta dunkel spegel, skåda den inre.

-- Hvad menar ni?

-- Att jag ej, som det kringirrande folkets kvinnor, ransakar handens linier för att läsa en människas öden, utan vida tydligare utletar dem på hennes panna... Önskar ni...

-- Vid Gud! utbrast Drake och tryckte hastigt hatten på hufvudet, -- ni är en farlig kvinna. Jag önskar ingenting röna af dylika djäfvulska konster. Uppfostrar ni er dotter i denna hemliga visdom? Hon är dock alltför skön att varda en kvacksalfvande häxa.

-- Ni har således sett min dotter?

-- Ja, svarade Drake, i det han steg upp och axlade sin sammetskappa, -- hon kan i framtiden varda en annan Dyveka och förhäxa en konungs hjärta. Farväl!

-- Herre till Sjövik, sade Ingrid hastigt, -- då ni kommit under mitt tak, så stanna än ett ögonblick!

-- Hvad vill ni mig?

-- Ni igenkänner mig icke, ty femton års sorger ändra mycket; vi hafva dock sett hvarandra förr. Finnes ingenting i mina drag, som påminner er om förflutna tider?

-- Nej, svarade Drake med en uppmärksam blick på den gamla; -- vill ni säga mig något, så tala icke i gåtor, som jag ej har tid och lust att lösa.

-- Ni har sett min dotter, upprepade Ingrid, -- hon är mitt enda barn; men jag ägde fordom äfven en son...

-- Som således är död? Gud vare hans själ nådig!

-- Jag vet icke, om han är död eller lefver, men hvad jag vet är, att ni frånryckt mig honom...

-- Jag! utbrast Drake. -- Är ni vansinnig, kvinna?

I självfva verket lyste Ingrids ögon af en sällspord glans.

-- Vill ni höra mig? frågade hon.

-- Jag skall höra er, svarade Drake, eftergifvande för sin egen nyfikenhet, -- men om ni ej förmår att tillfredsställande förklara edra ord, så var öfvertygad, att jag i morgon låter föra er till dårkistan.

-- Minns ni, att ni i edra första ynglingaår ofta vistades hos er fars vapenbroder, er aflidne svärfar? Nära råmärket af hans egendom låg ett hemman, som ägdes af mina barns fader, en man som var bonde men hvars ättetal står ristadt på åldriga runstenar, och under hvars fäder måhända edra tjänat som trälar. Främlingen, er svärfar, fann med vänners hjälp några papper, som lära bevisat hans äganderätt till detta hemman, och min man dog i rättan tid för att ej se det ryckt ur sina händer. Men han efterlämnade en änka med två barn, det ena en yngling, det andra en liten flicka, som jag då ännu bar vid mitt bröst. Innan ännu hans stoft hunnit kallna, och innan jag hunnit lämna ett ställe, där, om jag kvarstannat, jag skulle hemfallit som inhyseshjon åt en röfvare, inträngde ni en dag i vårt hus och...

-- Ha, inföll Drake, -- ni kan spara er fortsättningen. Jag minnes den där händelsen. Ni är således samma kvinna, som var mor till den sturskaste bonde jag någonsin mött. Min svärfar hade ålagt honom att jämte godsets öfriga folk infinna sig vid ett björnskall; han kom icke...

-- Emedan han måste visa sin aflidne far den sista tjänsten. Ni ville rycka honom från hans fars likkista...

-- Hade han anfört detta skäl, skulle vi gillat det. Men han svarade, att vi ej ägde någon rätt att befalla honom, och visade mig med löjligt öfvermod på dörren. Jag näpste honom...

-- Och han...

-- Tyst! inföll Drake med mörk uppsyn.

-- Och han, fortfor Ingrid med stigande häftighet, -- kastade er till sina fötter...

-- Och jag, inföll Drake, hvars kinder öfverdrogos af en mörk rodnad -- jag lät binda den upproriske trälen och inspärra honom i Bruces källarhvalf...

-- Ni gjorde mer, sade Ingrid, -- ty ni hade ej endast att kräfva upprättelse för en skymf, som bondens hand tillfogat er kind, utan äfven att hämnas en djupare förödmjukelse. Min son röjde i sitt grofva vadmal ett ädlare blod än ni i er fina junkerdräkt: det fann hvarje kvinna och äfven en viss... Nog af, ni lät främlingen, som sedermera vardt er svärfar, sammankalla torpare och frälsebönder och framdraga prygelbänken på borggården; men han, som ni ville brännmärka med ett så nesligt straff, hade flytt...

-- Flytt? sade Drake med återhållen vrede. -- Ni minnes icke rätt. Er uppstudsige son hudflängdes på grund af de särskilda privilegier, som tillkänna säteriherren brottmålslagskipningen på hans gods.

-- Jag minnes allt endast för väl... jag har i många år rufvat öfver detta minne. Han hade flytt, men man grep i stället för honom hans mor och inspärrade henne i det fuktiga hvalfvet. Då återvände han frivilligt för att hvälfva hämden från mitt hufvud på sitt. Jag stod bredvid, då man blottade hans rygg och band honom vid bänken, då prygelkäppen, svängd af ett bland edra starkaste legohjon, sargade hans kött, och ni, ursinnig af svartsjukans och hämdens andar, ropade: hårdare, hårdare! Jag såg hans blod rinna, jag hörde och räknade hans kväfda suckar... men ni ropade ständigt: hårdare, hårdare! Er hämd var lysande, herre. Ni blott sargade hans rygg, men ni krossade hans hjärta. Han var en bruten telning, då han uppsteg från nesans läger. Hans blick var skygg som en brottslings och djärfdes ej möta hans mors; hans stolta panna var sänkt; hans axlar sviktade under bördan af skam och blygsel. Han vägrade mottaga den tröst, som jag, själf förkrossad, sökte räcka honom, och lämnade mig med oro i sin själ, för att aldrig mer återvända... Säg nu, herre, att ni ej frånryckt mig min son!

-- Nu, herre, tillade hon efter en stunds tystnad med lugnare ton, -- har ni gjort den bekantskap ni önskade. Bäst hade måhända varit, att Ödet icke fört er under mitt tak.

-- Ni är en underlig kvinna, sade Drake, -- och det märkes tydligt, att ni har svårt att taga ert förnuft till fånga. Hvad er son vidkommer, hade han väl förtjänt sitt öde, och ni, som i honom inplantade begrepp och känslor olämpliga för hans stånd, ni kan akta er själf som den första orsaken till hans olycka. Dock nekar jag icke, att jag vid det nämnda tillfället handlade med en uppbrusande ynglings häftighet, och vill gärna på något sätt godtgöra det. Är ni i saknad af något för ert torftiga uppehälle, så vänd er till mig...

I detta ögonblick öppnades dörren, och barnet, som Drake sett i skogsbrynet, uppenbarade sig ånyo.

Den unga Elin, som sett den ståtlige ryttaren inträda i moderns koja, hade af barnslig rädsla skyndat in i skogen och tillbragt där en stund med sina ensliga lekar, till dess hon trodde, att den ovanlige gästen gått. Nu stannade hon blyg på tröskeln, rädd att inträda och tvekande, om hon åter borde skynda bort; men då hon skyggt mönstrat den främmandes ovänliga ansikte och upptäckt sin mors ännu upprörda tillstånd, försvann hennes tvekan: hon flyttade sig med några steg till sin mors sida och fäste en forskande blick på mannen.

-- Jag är nog lycklig att kunna afslå ert tillbud, sade Ingrid med värdighet. -- Jag tränger till litet, och mina enda önskningar äro fästa vid detta barn... Måtte ej äfven hon ryckas ur sin mors armar och falla offer för tidens ondska!... Men hvarom talar jag? Jag uppehåller er, och er tid är dyrbar. Har ni något att befalla?

Drake, hvars panna klarnade under det han betraktade flickans anletsdrag, afdrog handsken från sin vänstra hand och lossade en guldring, i det han yttrade till Ingrid:

-- Får er dotter mottaga denna vängåfva såsom ett tecken, att förflutna sorgliga händelser kunna försonas?

-- Hvad skadar det er, att mitt hjärta ej kan glömma förlusten af en son? Och om han lefver, så hvilar hämden eller försoningen endast i hans händer.

Elin såg frågande på sin mor och drog handen tillbaka undan den gåfva, som den förnäme herrn räckte henne.

Drakes panna mulnade åter. Han stod ett ögonblick tveksam.

Måhända ingick i bevekelsegrunderna för hans handlingssätt en icke obetydlig del fruktan för den s. k. kloka kvinnans mystiska makt.

Huru än därmed förhöll sig, beslöt han sig slutligen för att behålla den försmådda gåfvan och aflägsna sig.

Han sade ett kort farväl.

Petrus, som väntade med hästarne vid grinden, hade hyst hvarjehanda farhågor vid sin herres långa dröjsmål hos den med vidskeplig rädsla sedda Ingrid. Han andades lättare, då han nu fick lämna kojans grannskap och bakom sin herre fortsätta ridten genom skogen.

3.

Jakthuset.

Petrus fick ännu en god halftimme öfverlämna sig åt sina funderingar öfver besöket hos Ingrid och öfver hvarjehanda andra ämnen, funderingar, som endast någon gång stördes af hästens snafvande på den dåliga vägen innan hans herre uppnått målet för sin färd, och stannade utanför det ofvan omtalade jakthuset.

Det var ett gammalt trähus, omgifvet af en igenvuxen trädgård, hvars murkna och af mossa öfverhöljda fruktträd Petrus, som son af en trädgårdsmästare, måste åse med verkligt medlidande. En ensligare tillflyktsort undan världens buller kunde en åt betraktelser eller vetenskapliga sysselsättningar hängifven eremit svårligen välja. Rundt omkring stod den mörka furuskogen, hvars tystnad sällan stördes af vedhuggarens yxa, och nästan lika sällan sågs en vandrare eller ett åkdon skrida förbi på den oländiga vägen.

Sedan Drake genom en betjänt anmält sin ankomst, mottogs han på trappan med öppna armar af ställets ägare, Bengt Skytte i egen person, och infördes i ett afskildt beläget rum, det lärda riksrådets studerkammare.

Den ena väggen upptogs af ett bokskåp, innehållande ett par hundra skinnklädda folianter; vid en annan voro hopade allehanda redskap, om hvilkas ändamål en astronom eller kemist i våra dagar skulle sväfva i ovisshet. Midten af det genom tjocka gardiner förmörkade rummet intogs af ett stort skrifbord, betäckt med böcker och handskrifter. I kaminen lågade en brasa, oaktadt höstaftonen var särdeles blid.

Riksrådet Skytte hade sett sina femtio år, men var ännu i sin oförsvagade mannakraft. Den magra gestalten med de snabba skiftande rörelserna, det långlagda ansiktet med dess lifliga minspel och kvicka ögon tillkännagåfvo ett sangviniskt temperament, ett fladdrande lynne; men på samma gång tydde den krökta näsan, den tunna, något framstående underläppen och den spetsiga hakan på ett ovanligt mått af slughet och skarpsinne, likasom den höga och breda pannan på ett öfverlägset förstånd.

Hans ansikte var infattadt i ramen af en allongeperuk, den han, för att dölja sitt grånande hår, sällan aflade till och med i ensamheten, ty, såsom han själf förklarade, han ville ej, att spegeln skulle påminna honom om krafternas aftagande, just under en tid, då han så väl behöfde dem; denna vördnadsbjudande hufvudprydnad nedföll i ett svall af lockar öfver en fotsid, himmelsblå nattrock, som han välbehagligt svepte om sig, i det han satte sig i en länstol och anvisade sin gäst ett dylikt hvilosäte i sitt grannskap.

Sedan de vanliga artighetsformlerna växlats, uppstod riksrådet, som i allmänhet hade svårt för att i några minuter sitta kvar på samma plats, ringde på en kammartjänare och befallde denne hämta ett par flaskor burgunder och tillsäga kocken om kvällsvard.

Burgundern kom. Medan de första glasen af det ypperliga vinet tömdes, gick samtalet ännu något trögt, men tilltog i liflighet, allt eftersom djupet i den först öppnade flaskan minskades. Det var dock hufvudsakligen å riksrådets sida denna liflighet spordes. Med en lätt och behaglig stämma ingick han på åtskilliga ämnen, som visserligen icke rörde de ärenden, för hvilka denna sammankomst ägde rum, men, såsom angående riksrådets enskilda förhållanden, måste bidraga att framkalla den förtrolighet och öppenhjärtighet, som här mellan fyra ögon ömsesidigt önskades.

Det viktigare samtalet uppstod först sent på aftonen, sedan supéen var undangjord, vid det förtroliga skenet af några vaxljus och under fortsatt, ehuru icke öfverdrifvet pokulerande.

-- Jag tackar er än en gång, så öppnade riksrådet detta samtal, -- för er godhet att infinna er här på min kallelse. Ingen tid var att förlora, enär jag i morgon måste återvända till Stockholm för att intaga min föga afundsvärda plats vid rikets rådsbord. Här kunna vi emellertid tala med hvarandra öppenhjärtigt och utan fruktan för lyssnande öron: detta är just fördelen af att någon gång vistas i en sådan vildmark som denna. I hufvudstaden däremot är man numera ingenstädes säker för spejare och utliggare. Af sådana vimlar det öfverallt. De la Gardies parti spanar på Bjelkes, och Bjelkes på De la Gardies; begge spionera med gemensamma syften på hertigen och oss, och därtill komma de utländska sändebuden, som söka utleta hvarandra och alla öfriga. Osäkerhet öfver allt och ganska få att lita på. Allt kommer an på att dölja egna kort och se i andras. Jag hoppas att hafva lyckats i den saken för vår flocks räkning. Våra trumf äro ännu icke utspelade, min vän, men tiden är snart inne. Och ni, Drake, ni är densamme ni alltid varit: med lif och blod tillgifven salig konungens broder, hertig Adolf Johan...

-- Med lif och blod tillgifven min egen framtid, och ingenting annat, inföll Drake kallt.

-- Godt, godt! utbrast riksrådet och klappade Drake på axeln. -- Man vet, hvar man har en sådan man. Ett annat svar skulle nästan ingifvit mig misstankar. Vi kämpa alla enhvar för sin framtid, sina planer; men då vi söka efter medlen för deras främjande, är det dess bättre, då vi finna ett gemensamt sådant, som vi med samlad kraft kunna sätta i rörelse... Vi aflägga nu masken, vi båda, såsom vi ofta gjort inför hvarandra... Således: hvad är hertigen? En skanskorg, som vi betäcka oss med, då vi kringränna fästningen... den tomma medelpunkt, kring hvilken vi alla, vänner af fosterlandet och af oss själfve, draga vår kedja.

-- Alldeles rätt, sade Drake. -- Jag förstår mycket väl, huru det är möjligt, att personer finnas, som uppträda mot regeringen, oberoende af själfviska afsikter och endast drifne af vördnad för den aflidne konungens vilja, sådan hon i hans testamente finnes uttryckt. Men öfver mitt förstånd är, att någon skulle kunna taga parti för denne furste af ren tillgifvenhet för hans inskränkta, narraktiga och odrägliga person...

-- Ni sade't, vid Jupiter! inföll riksrådet och fortfor med en viss patos: -- O, om ni visste, hvad jag lidit och lider af Hans Durchlaucht! Hans obeslutsamhet, misstänksamhet och våldsamma lynne skulle afskrämma hvarje annan än mig från blotta tanken på att söka fast fot i dyet af en sådan själ. Det är lika svårt att med järnkedjor binda hafvets böljor, som att fängsla honom vid ett bestämdt mål och bestämda medel för dess uppnående. Hans hat till riksförmyndarne är outsläckligt, men han rufvar öfver det overksam som draken öfver sin skatt. Han behöfver ständigt vid sin sida någon, som eggar honom till dåd utan att synas honom öfverlägsen, som kufvar honom och spelar hans ödmjukaste tjänare... som framför allt förstår att iakttaga försiktighet, ty hertigen är den opålitligaste varelse under solen och skulle i nödfall, för att rädda sig själf, spela förrädare mot sina vänner. Att i hans händer lämna något, om än det ringaste, varaktiga bevis på våra afsikter, vore att sälja sig åt bödeln. Ni inser däraf, min vän, huru svårt...

-- Jag vet, inföll Drake, -- att ers excellens är den ende, som förenar tillräckligt skarpsinne och tålamod för att vara den osynlige länken mellan hertigen och de missnöjde. Men säg mig nu: hvad är på senare tider gjordt för vårt bästa? Äro vi ett steg närmare målet eller ej? Skenbarligen synes allt stå på samma punkt som för ett år sedan. Jag kan ej förlika mig med detta tvekande, vankelmod och eviga uppskjutande, om man med ett enda djärft slag på en gång kan vinna allt.

-- Hvad som är gjordt? Har ni då tålamod att höra mig uppräkna de snart sagdt oräkneliga mödor jag haft, för att till ett någorlunda sammanhängande och rörligt helt förena alla dessa intressen och människor...

-- Som hvar för sig äro så föraktliga!

-- Alldeles! För att, säger jag, utkasta de olika slags lockbeten, som dessa olika slags fiskar hafva fastnat på? Några vilja ett, andra ett annat. Man måste således skickligt dölja det myckna, hvarigenom splittring kan uppkomma, och framhålla det lilla, hvarom de alla kunna förlikas. Och hvad mer är: medan vi föra denna falang i slaget, får ingen mer än några få hufvudmän känna stridsplanen, som annars lätt skulle falla i fiendens hand...

-- Väl! sade Drake och tömde sin bägare. -- Jag medgifver, att mitt tålamod är ej så stort som min beundran öfver ers excellens' förmåga att öfvervinna dylika svårigheter. Låt oss därför tala i få ord! När behöfver ni mig?

-- I hvilken stund som helst, min vän. Riksdagen sammanträder om några månader, och innan han åtskiljes, skall allt vara afgjordt.

-- Ni tror det?

-- Då eller aldrig. Inom de tre ofrälse stånden hafva vi redan starka försänkningar. Adeln är ej tillgifven hertigen, men så snart strecket är utfördt, skall den tredje klassen inom detta stånd med Rålamb i spetsen gå öfver på vår

sida, ty i samma ögonblick vi ryckt makten ur förmyndarnes händer, upphäfva vi grefvarnes företrädesrättigheter. För självfva kuppens utförande tarfvas sådana män som ni...

-- En stöt, och lerbelätet ramlar, utbrast Drake, hvars blod började upphetsas af vinet och samtalet. -- Hvar är egentligen deras makt? Ingenstädes i himmel och på jord, om ej i de lydandes inbillning. Folket hatar dem, likasom det hatar oss alla, som äro privilegierade...

-- Men denna inbillning är en världsmakt, min vän...

-- Hon är ett sken...

-- Hon är bådadera. Maktens symbol är makten själf.

-- Hör oss någon? utbrast Drake och reste sig upp.

-- Var lugn! Jag är lika rädd om mitt hufvud, som ni om ert.

-- Godt. Hvad kräfves mer än att en natt häkta desse män, hvar i sin säng, ja, i nödfall döda dem? Ingen hand skall lyftas till deras försvar. Tio beslutsamma själar, se där hvad vi behöfva, för att i våra händer flytta väldet öfver millioner...

-- Sakta, sakta, min vän! Bakom de fem svage dödlige, som kallas riksförmyndare, står en odödlig och helig makt, som ingen strafflöst kan angripa. Den makt kan ni kalla lagen eller nationens samvete, ja om ni så vill, konungamakten. Vi måste uppträda i den skymfade rättvisans namn, vi måste så att säga hafva en helig skrift att trygga oss till inför det rättroende folket...

-- En sådan skrift är den aflidne konungens testamente...

-- Ja visst, och vi måste hafva en laga skylt att uthänga...

-- Hertingen...

-- Alldeles! Och vidare är det för all god mänsklig ordnings skull nödvändigt, att några röster från folkets ombud stadfästa våra åtgärder i samma stund de vidtagas. Det är den heliga smörjelsen, hvarförutan vi varda fågelfrie äfventyrare. Ni får dessutom icke alldeles utelämna ur räkningen, att de fem i sina händer hafva samlade alla trådarne till statens maskineri. En ryckning på dessa trådar, och tusen automater sättas i gång, tusen pennor fullklottra lika många pappersark med trollska runor och besegla dem med maktens signet, medan tusen andra automater gripa kring pikar och musköter... Konsten är således att på en gång samla de där trådarne i egna händer, att öfverraska de tvekande med en gjord sak, tysta de samvetsgranne med lagens bokstaf, muta de egennyttige med hedersrum och företräden. Jag har sagt, huru tredje klassen inom adeln skall vinnas; ofrälse stånden stå redan med ena foten i vårt läger, och Enander, Prytz och Per Ersson skola, hvar inom sitt stånd, få dem att lyfta den andra foten äfven. Ett års skattefrihet skall vinna hela det arbetande folket; de indragna grefskapen sätta oss i tillfälle att kasta ett sådant lockbete åt hopen. Inom självfva hufvudstadens garnison äga vi äfven försänkningar. Se här, min vän, fortfor riksrådet, som öppnade en låda i sitt arbetsbord, -- här är en lista öfver de pålitligaste och inflytelserikaste männen inom vår flock; Banér och andre, åt hvilkas varsamhet man ej kan förtro sig, äro uteslutne. Desse män, som utgöra kärnen i vår trupp, äro färdige att med ed och underskrift binda sig vid vår sak. En dylik förpliktelse är god att hafva. Jag föreslår en sammankomst hos er, Drake, på Sjövik. Hon kan bemantlas af ett vanligt kalas, min vän; ni bjuder edra grannar och bekanta utan afseende på politiska färger... ju brokigare blandningen, dess bättre...

-- Jag vill i detta afseende ställa mig edra påbud till efterrättelse, sade Drake och genomögnade listan.

-- Men nu från politiken till andra ämnen! sade riksrådet. -- Vill ni veta, hvarmed jag på mina från fosterlandets spörsmål lediga stunder förströr mig? Jo, min vän, med ett arbete, som skall fördunkla många af själfve de forntide vises yppersta verk...

-- Jag gissar, hvarom frågan är, sade Drake lifligt och pekade på de besynnerliga instrumenten; -- ni fortsätter edra studier i vetenskapernas vetenskap...

-- Nej, min vän, inföll riksrådet och skakade sin allongeperuk, -- jag har öfvergifvit jakten efter det röda lejonet och ägnat mig åt en mindre farlig, men lika ädel vetenskap: språkforskningen.

-- *Sol præcipuarum linguarum subsolarium***[1]**, läste Drake på titelbladet till den lunta, som riksrådet lade framför honom. Han sköt henne med synbart förakt tillbaka.

-- Prisom oss lycklige, min unge vän, fortfor riksrådet, -- att vi stäfjat denna hetsande, förskräckliga jaktlust! O ni känner lika väl som jag, hvilken oemotståndlig förtrollande makt ligger i dessa nattliga studier, då tanken fördjupar sig i kabbalas afgrund och från sfinxerna, som dväljas i hennes labyrinter, söker locka de vises sten; då man lutad öfver degeln följer metallernas skiftande glans och darrande väntar undergång eller herravälde öfver världen...

-- Och ni har kunnat öfvervinna denna lidelse! utbrast Drake med ett tvifvel, som han ej kunde dölja.

-- Än ni?

-- Jag... jag har egentligen aldrig känt henne. Ryktet ljuger, som påstår, att jag sysslar med alkemi.

-- Dess bättre för er! I förtroende sagdt: vet ni, huru mycket krut jag sistlidna år fruktlöst spilde på jakten efter lejonet? Två års ränta af mitt friherreskap i Ingermanland, det vill säga omkring 36,000 daler silfvermynt! Endast tanken på mitt älskade barn, min Maria, och hennes framtid har förmått mig afstå från dessa förföriska studier. Och likväl är jag ännu icke säker på mig själf. Det är en farlig frestelse att fortsätta, då man för sina ögon ser andras framgång...

-- Ers excellens, hvad menar ni därmed? inföll Drake, i hvars ansikte hvarje muskel spändes.

-- Ni känner naturligtvis Vanloo...

-- Det namnet har jag aldrig förr hört.

-- Hvad? Dock, det är sannt: ni har sedan er hemkomst föga varit i hufvudstaden. Där, må ni veta, hör man i dessa dagar knappt annat än det namnet.

-- Hvem är då Vanloo?

-- Hvem han är? En enkel fråga, men svår att svara på, ty Vanloos egenskaper äro så många, att jag ej vet, hvilken jag skall framhålla som den främsta. Att han, efter hvad namnet tillkännagifver, är holländare, det är i våra ögon hans sämsta egenskap; samtidigt med er återkomst hitlände han med holländska beskickningen och har sannolikt själf något hemligt uppdrag från sitt lands regering. Att han är lärd och i synnerhet har vidsträckt kunskap i språken, det är en grundlig egenskap, som icke lyser i världens ögon, men intagit mig till hans förmån... Tänk bara, fortfor riksrådet, som själf var ifrig språkforskare, -- han talar svenskan som en infödd, ehuru han förut aldrig varit i Sverige, känner de ost- och västindiske indianernas lika väl som finnarnes och lapparnes tungomål! Dock må jag säga, att jag funnit honom klen i grekiskan...

-- Han är således språklärd, men hvad vidare? frågade Drake otålig.

-- Han är utmärkt ryttare, skicklig fäktare, ståtlig till sitt yttre, älskvärd i sitt sätt att vara...

-- Aha! Således en ny medtäflare till Klas Tott och Gustaf Otto Stenbock om damernas ynnest! Nå ja, Tott börjar åldras, och Stenbock är upptagen med änkedrottningens ärenden, så att en förstärkning i detta hänseende torde vara välkommen. Jag lyckönskar ers excellens till denna märkliga bekantskap.

Drake yttrade detta i en ton af gäckeri. Riksrådet Bengt smålog, lekte med guldsnusdosan mellan fingrarne och fortfor:

-- Vänta, bilden är ännu icke färdig. Tillåt mig göra ännu ett par drag och döm sedan! Vanloo har verkligen det gemensamt med Stenbock, att han är damernas gunstling och icke minst änkedrottningens. För någon tid sedan botade han henne för en svår bröståkomma, som trotsat öfrige läkares bemödanden...

-- Han är således äfven läkare, den märkvärdige holländaren!

-- En verklig underdoktor, min vän, ehuru han handterar medicinen som han handterar värjan...

-- Mordiskt?

-- Ha, ha! Nej, likt en leksak, som han gör ett förvånande konststycke med, och sedan bortkastar. Saken var den, att hennes majestät ådrog sig bröstlidandet till följd af en förkylning på sjön, då högstdensamma med sin hofstat profseglade en präktig, af guld och siden glänsande speljakt, som förärats henne af just samme Vanloo. Han ansåg således, att hon borde få bot, där hon fått sot...

-- Mannen är då rik!

-- Rik, som om Pactolus strömmade genom hans västficka. Det är hans rikedom, hans furstliga rikedom, som är quinta essentia af hans lysande egenskapar. Han strör guld, såsom Banér och Steinberg**[2]** strö ovett omkring sig. Och ur hvilken källa tror ni, att han öser dessa rikedomar? Vid den lefvande Guden! Han är adept.

Riksrådet yttrade dessa sista ord med ett uttryck af mystisk högtidlighet En lätt muskelrörelse öfver ögonbrynen och en lifligare glans i blicken visade, att de gjort intryck på hans gäst.

-- Är ers excellens öfvertygad därom? frågade han med djup stämma.

Riksrådet sänkte rösten till en hviskning, då han svarade:

-- Jag säger er så hemligt som under biktens insegel, att han inför mina ögon förvandlat kvicksilfver till guld.

-- Ha! Hvarje tvifvel på sakens möjlighet är således skingradt! utbrast Drake.

-- Hvem har någonsin tviflat? inföll riksrådet. -- Förvandlade ej Raymond Lullus, den store filosofen, 30,000 skålpund bly till guld i närvaro af konung Edvard I, af hvilket guld de första rosenoblerna präglades? Äro ej kropparnes i det oändliga gående förändringar genom eldens inverkan ett stort sannolikhetsbevis, att de alla äro sammansatta af och kunna delas i vissa urämnen, och att de kroppar, som synas osammansatta, endast kräfva ett starkare värmemått eller en viss förening med andra kroppar, för att sönderdelas? Samla de egenskaper du finner hos guldet, samla dem från olika håll och olika kroppar på en punkt och i en kropp, och du har -- *guld!*... Nåväl, Drake, finner ni ännu något intresse vid den mannen... vid Vanloo?

-- Jag kan ej neka det.

-- Ni får kanske snart tillfälle göra hans bekantskap, ty han har föreslagit mig att sälja detta jakthus... en förträfflig tillflyktsort för en i stora världen lefvande adept, det måste ni medge... och jag tviflar ej, att jag kommer att gå hans önskan till mötes.

Samtalet öfvergick nu på ämnen, som ej stå i sammanhang med denna berättelse. Det var sent på natten, då Drake sade farväl till sin värd och, åtföljd af sin ridknekt, återvände till Sjövik.

---

[1] »Solen af de förnämsta språk under solen.»

[2] Två ökände grälmakare, den förre son af fältherren Johan Banér.

4.

Balen.

En månad hade förflutit efter Drakes samtal med riksrådet Skytte i dennes eremitage, och en tidig vinter höljt de gula fälten med sitt snötäcke och islagt insjöarne, då på en bjudning af herrn till Sjövik samtlige grannarne och många gäster från hufvudstaden infunno sig på Drakeättens stamgods.

Hufvudbyggningen är präktigt upplyst, och som hon står på en kulle, kan ljuset, som strömmar ur fönstren, tjäna till mål för de talrika slädar, som med klingande bjällror från olika håll närma sig henne.

Därinne sprida vaxljusen från kronor och lampetter en högtidlig glans, som återstrålar från takets och panelets förgyllda arabesker, från damernas agraffer och herrarnes galoner och svärdfästen. Guld, silfver och vajande plymer möta ögat öfver allt.

Vid Jupiter!... för att bruka en på den tiden vanlig ed... hvar upptäcker man här ett spår af den ryktbara svenska fattigdomen? Ingenstädes: han håller sig måhända utanför dörren, men hit in kommer han icke; här utbreder sig en återglans af de skatter, som för tjugo år sedan hemfördes från Bajern och Böhmen, eller som ännu inströmma från de vapentagna landen på andra sidan hafvet, eller som samlats genom hungrande underhafvandes svett. Och hvartill i all världen skola dessa skatter användas, om ej till storartad prakt? Man spekulerar ännu icke i statspapper, järnvägar eller storslöjder, ej heller i handelsföretag, hvars frukter säkert skulle uppätas af de snikne holländarne eller de än glupskare engelsmännen; man har med ett ord ingen annan utväg än att nedgräfva dessa skatter eller utbreda dem för världens ögon; och det beror på ägarnes lynne hvilkendera utvägen de välja. Att den senare är den vanligare, därför borgar svenskens tycke.

Ett aristokratiskt skimmer hvilar öfver de grupper, som fylla Sjöviks salar. Se dessa damer, de stolta äldre matronorna, de unga fröknarna! Är ej deras klädsel dyrbar och smakfull? Hafva de tvenne århundraden, som skilja dem från oss, kunnat uppfinna något, som mer smeker ögat och upphöjer de kvinliga behagen?

Men ack! dessa strålande blickar hafva länge sedan slocknat, dessa blommande kinder bleknat. Af den skönhet, som här belyses af kronornas sken, finnes nu intet annat spår än kanske någon gammal oljebild i en aflägsen skräpvrå.

Se dessa unge kavaljerer, som med den fjäderprydda hatten under armen skämta med hvarandra eller vördnadsfullt samtala med damerna! Halskragen, som faller öfver axlarne och lämnar halsen bar, lifrocken, som smyger tätt efter växten, och de galonerade byxorna, som sluta nedanför knäet med fladdrande bandrosor, för att visa vadornas rundning, innan vristen försvinner i små halfstöflar, prydda med brabantska spetsar!

Låt oss nu äfven kasta en flyktig blick på djupet under den glittrande ytan! Här finnes ungdomsglädje, som njuter det flyende ögonblicket; men denna i ena vågskålen, och i den andra den ängsliga noggrannhet, hvarmed etiketten måste iakttagas, de tusentals smärtande nålstygn, som rangsjukan, fåfängan och afunden utdela, de hjärtats lidelser, som här väckas eller eggas och slutligen, allra djupast, de politiska ränkerna... och hvem tviflar,

att den senare vågskålen sjunker?

Medan den ståtliga falang, hvars vapen äro ungdom, skönhet och allt hvad konsten förmår, för att höja glansen af dessa egenskaper, medan denna falang i skimrande led, likt bilder af en yppig fantasi, utbreder sig i danssalen; medan musikanterna, den arbetande klassen, som får släppa till »fiolerna» inom glädjens rike, från läktaren uppstämma melodier till sirliga franska dansar, må vi taga några af de församlade i skärskådande, och just dem, som skola spela en roll i vår berättelse.

Främst naturligtvis balens drottning, riksrådet Bengts dotter, Maria Skytte, om hvars skönhet häfderna ännu tala! Hon är omgifven af beundrare; men vi, osynlige iakttagare, kunna lugnt tränga oss genom den krets, som knutit sig kring henne under ett uppehåll i dansen. Hennes anletsdrag äga ej den skönhet hvars linier synas uppmätta med lineal; de äga ett annat slags skönhet som uppkommer genom färgen och uttrycket. Det är blickens dunkla eld, de svarta lockarnes brytning mot en sammetslen och frisk hy, växtens yppighet och spänstiga hållning, som intaga åskådaren. Se den fina, men utpräglade åderteckningen kring tinningarna af Marias hvita panna; -- se dragen kring denna täcka mun, i synnerhet när han sluter sig i ett ögonblick af allvar och eftertanke; se in i dessa ögon, ur hvilka stundom en eldig själ synes omedelbart blicka ut i världen, men som stundom slöjas än af ögonhårens mörka fransar, än af en fuktig glans, som gifver dem likhet med tvenne källor, speglande en molnig himmel... och du vågar i hemlighet den gissning, att hennes hjärta icke är obekant med de mänskliga lidelsernas stormar.

Marias mor dog, då flickan var tio år gammal; hennes far, det skarpsinniga och mångsidiga riksrådet, förstod sig likväl föga på konsten att uppfostra en dotter, samt hade därtill dessutom föga tid och föga lust. Hon uppväxte i en släktings hus bland hufvudstadens nöjen och fick snart det rop om sig, att hon var den skönaste ungmön inom hufvudstadens förnäma värld. Nu har hon dock öfver ett år varit aflägsnad från skådeplatsen för sina triumfer och vistas i landtlig tillbakadragenhet hos sin farbror, lagman Johan Skytte på Signildsborg. Orsaken till denna förflyttning finnes omnämnd i ett bref från riksrådet till lagmannen, ur hvilket bref vi med en romanförfattares vanliga närgångenhet -- meddela följande utdrag:

»-- -- -- Tacka å mina vägnar min kära svägerska för hennes villighet att emottaga min dotter i ert hus. Flickan är vacker -- en lefvande afbild af sin saliga mor -- och har råkat att sätta en hel hop unga hjärtan härstädes (i Stockholm) i låga. Naturlig och oskyldig har hon ej förstått lägga band på sitt ungdomliga väsen: de småleenden hon strött omkring sig hafva gifvit anledning till ledsamma uppträden och förargliga rykten. Så hände det nyligen, att kapten X. under någon simpel tvist med kollegiesekreteraren Y. höll på att ränna värjan genom honom, och det i själfva hoftrappan; och den egentliga orsaken till deras fiendskap uppgifves vara täflan om min dotter. Detta är nedsättande för flickans anseende och kan hindra ett godt gifte. Det är således nödvändigt, att hon aflägsnas från Stockholm. -- --»

Vi nämnde, att Maria under ett uppehåll i dansen såg sig omgifven af en mängd unga kavaljerer, men nämnde ej, såsom öfverflödigt, att dessa täflade om att säga henne platta artigheter. Bredvid henne stod en vas, hvari blommade en vacker rosenbuske. Flickan bröt en knopp och förde honom lekande till sina läppar.

-- Två rosenknoppar, som kyssa hvarandra! utbrast genast en af hennes mest efterhängsne drabanter. -- Min fröken...

-- Min fröken, inföll en annan, som tog ordet från honom, -- skänk mig denna afundsvärda knopp, hvars doft måste vara fördubblad, sedan ni andats därpå! Skänk mig honom, och ni gör mig till »den lyckligaste bland dödlige.»

-- Ni förekom mig, herr grefve, sade en tredje, en ung man, som studerat juridiken under Stjernhöök, -- men om också er rättighet sålunda ur juridisk synpunkt kan vara större än min enligt grundsatsen *Prior tempore potior jure* **[1]**, appellerar jag dock till fröken Skyttes obestridliga rätt att donera denna rosenknopp till hvem hon behagar.

-- Och jag, inföll en fjärde, -- jag hänskjuter saken till fröken Skyttes hjärta...

-- Och hvad säger du? utbrast Maria och vände sig till en vacker yngling, som stod några steg från kretsen och nyss slutat ett samtal med en medelålders man af ståtligt utseende, till hvilken i samma ögonblick riksrådet Skytte närmade sig.

-- Jag, svarade ynglingen med en kall bugning, -- jag säger ingenting. Jag vågar ej täfla med dessa herrar.

-- Endast en kusin kan vara likgiltig för en sådan gåfva! utbrast en beundrare; de öfrige instämde.

Men ynglingen, som i själfva verket var Marias kusin, Adolf Skytte, son till lagman Johan, svängde om på klacken och aflägsnade sig, utan att märka den skugga, som sväfvade öfver Marias ansikte, eller den blick hon slungade efter honom -- en blick, hastig som ett stjärnfall, och likväl tydligt talande om smärta, sårad stolthet och vrede.

-- Nåväl, min fröken, bad en af kavaljererna, -- utgör nu i nåd vår tvistefråga!

-- Ovissheten är grymmare än den kalla verkligheten, försäkrade Stjernhööks lärjunge.

Marias kinder hade plötsligt bleknat. Hon tycktes tveka, hvem hon borde lyckliggöra med den mycket omtalade rosenknoppen, och lät honom härunder, liksom av en händelse, falla till golfvet, hvarefter hon lämnade kretsen.

Kavaljererna bugade sig alla, för att upptaga den. I samma ögonblick brusade åter musikens toner genom salen. Värden på Sjövik räckte Maria handen och förde henne till dansen. De unga herrarne ilade hvar och en till sin utkorade för att göra detsamma.

Den man, med hvilken Adolf Skytte nyss samtalat, var i viss mening aftonens hjälte, likasom Maria Skytte var hjältinnan. Det var första gången han visade sig inom denna sällskapskrets, ehuru många af de närvarande haft tillfälle att se honom i hufvudstadens förnämsta salonger. Hans högväxta gestalt, som i hvarje rörelse uppenbarade en fulländad manlighet, visade sig till sin fulla fördel i den svarta dräkt han bar, med hvars ovanliga enkelhet var förenad en lika ovanlig rikedom, ty den osmyckade lifrocken sammanhölls af diamanter af renaste vatten, och svärdfästet var inlagdt med ädelstenar. Den bronsfärgade hyn, som vittnade, att mannen länge lefvat under öppen himmel och fri inverkan af elementen, syntes vid den konstlade belysningen föga ljusare, än de bruna mustascherna och håret. Hans skarpt präglade ansikte fick någon gång, men blott för ett ögonblick, ett uttryck, som tydde på lefnadströtthet; blicken däremot röjde alltid en i sig själf hvilande, lugn och kraftig ande.

Denne man var Vanloo, numera ägare af riksrådet Skyttes eremitage och således granne till herrarne på Sjövik och Signildsborg.

Med riksrådet Skytte vid sin sida lämnade han salongen, där han endast deltagit i den promenaddans, med hvilken de äldre af sällskapet öppnade balen, och i hvilken han varit kavaljer åt värdinnan själf, fru Agnes Drake.

Han stannade vid tröskeln mellan tvenne rum, i det ena af hvilket de förnämsta af de gifta damerna valt sin plats omkring fru Agnes i en praktsoffa, hvars karm pryddes af Drakefamiljens vapen. Likasom tillfälligtvis lät han någon gång under samtalet blicken hvila i denna riktning; han syntes då försjunka i någon betraktelse, och riksrådet fick på sina lifliga frågor tankspridda svar.

Damerna undgick det icke, att Agnes Drake denna afton var i ett ojämnt själstillstånd, som hon icke alltid kunde dölja. De tillskrefvo detta i hemlighet hennes ovana att som värdinna göra *les honneurs* i en så lysande rund: hon var uppfostrad i en aflägsen landsbygd, hade sällan varit i hufvudstaden, aldrig vid hofvet... intet under således, att hon skulle finna sig besvärad vid ett tillfälle sådant som detta! De högförnäma fruarna sökte välvilligt lifva hennes mod genom att i den mest förtroliga ton omtala för henne hufvudstadens små nyheter för dagen; de beskrefvo till dömes grefvinnan De la Gardies nyaste toalett, prakten vid öfverste V:s begrafning och mycket annat af samma halt. Agnes lyssnade med tvungen uppmärksamhet och smålog stundom, men leendet var ansträngdt.

Måhända var den verkliga orsaken till Agnes' än nedslagna, än upprörda tillstånd ingen annan än en tillfällig opasslighet... och kanske var det en symptom af denna, att hon hastigt rodnade, då hennes dotter, en vacka flicka af fem års ålder, med barnslig nyfikenhet närmade sig Vanloo och denne upplyfte henne och kysste hennes panna.

Rummet näst intill det, hvari de gifta damerna dvaldes, var ett litet kabinett, där tvenne äldre män sutto i lifligt samtal. Den ene var lagmannen friherre Johan Skytte och den andre församlingens kyrkoherde, pastor Suenonius. Lagman Skyttes anletsdrag hade vid närmare granskning någon likhet med brodern riksrådets, men ett alldeles motsatt skaplynne hade på detsamma under tidernas lopp tryckt en så olika stämpel, att släkttycket nästan var utplånadt. Lagmannens utseende vittnade om en sträfhet i lynnet, som gränsade till känslolöshet, om måttlig tankekraft, men om fasthet och redbarhet. Hade ej denna senare egenskap framlyst i hans drag, skulle de varit obehagliga och frånstötande. Han var känd som god hushållare, sträng och rättvis husbonde och domare, och framför allt som from kristen. Han försummade aldrig kyrkan, och hvarje söndagsafton höll dessutom kyrkoherden Suenonius bön och predikan i hans hus inför familjen och gårdens folk. Hans förtrognaste vän var samme prästman. Det samtal de nu förde stördes synbarligen af Vanloos och riksrådets grannskap. Suenonius fäste på båda en mörk blick, skakade på hufvudet och sänkte sin röst till en hviskande ton. Vanloo var, som holländare, sannolikt af kalvinistisk trosbekännelse, och det världsligt sinnade riksrådet, som i hemlighet misstänktes för mycket lösa åsikter i religionen, betraktades såväl af brodern som af kyrkoherden nästan som Antikrist.

Vanloo märkte, att hans närvaro störde samtalet, och aflägsnade sig till de öfriga rummen, där de äldre herrarne, delade i större och mindre grupper, drucko och politiserade.

Så snart han gått, fortsatte Suenonius samtalet, där han slutat det:

-- Mitt råd är således, sade han, -- att ni allvarligen varnar er son för läsningen af dylika gudlösa skrifter.

-- Jag skall taga dem från Adolf, svarade lagmannen med rynkade ögonbryn.

-- Djäfvulen smyger i våra dagar omkring i många olika försåtliga skepnader, fortfor Suenonius; -- man skulle tro, att den yttersta tiden är för dörren. Ej nog, att han bland de enfaldige värfvar allt flere själar och förleder dem till det rysligaste afguderi, ity att han utrustar dem med kunskap i afgrundens konster och bländverk, utan han finner äfven sina rof bland de världsligt lärde, hvarpå denne Cartesius, hvars gift er son insupit, lämnar ett intyg; ja, hans svärd nedlägger mången af vår kyrkas främste stridsmän...

-- Hvem kunde tro, att själfve vår vördade Johannes Matthiæ **[2]** skulle falla i en sådan kättersk villfarelse? sade lagmannen med en suck.

-- Han är ohjälpligt snärjd i frestarens garn, sade Suenonius med djup röst. -- De *Olivekvistar* **[3]** han utstrött i församlingen äro vordna till trätofrön, till ett utsäde af ogräs ibland hvete. Men vänta, nådig herre! Vi alla, som troget vakat vid Herrens banér, skola i dessa dagar omgjorda oss med ordets och gärningens tveeggade svärd och

gå till strids. Vi skola afskära vinträdets torkade grenar, vi skola upprycka ogräset och bränna det i eld. Stridsropet skallar öfver hafvet till oss från den kämpande församlingen i Tyskland. Hon har börjat sitt arbete vid roten och möter Satan, där han oförsyntast och utan att taga skepnaden af en ljusets ängel, vågar visa sig. Tror ni, nådig herre, att vi i självvisk säkerhet och förhärdelse böra försaka de medel, som dessa våra trosbröder måst tillgripa, för att ej öfversvämmas af den hotande floden? Se, de bygga bål åt Leviatans älsklingsbarn, åt häxor och trollkarlar, och utrota dem med eld, såsom Herren utrotade afgudadyrkarne i Sodom och Gomorra.

-- Men, invände lagmannen, -- säger ej skriften om det ondas furste: *Om man vill till honom med svärd, så rörer han sig intet, eller med spets, skott och harnesk. Han aktar järn såsom strå och koppar såsom ruttet trä?* Världsliga vapen synas därför ej vara de, för hvilka han bäfvar, med hvilka hans makt kan nedgöras...

-- *På jordene kan intet liknas med honom; han är gjord till att vara utan fruktan;* men sitt anhang kan han ej förläna *ett hjärta hårdt som sten och så fast som ett stycke af understenen i kvarnene:* därtill äger han ej makt. Och hans anhang skall lagens svärd drabba. Ni känner bäst själf, nådig herre, huru vår egen världsliga lag dömer dem, som befatta sig med afgrundens konster. Vi äro båda, hvar i sitt kall, väktare på Zion, och det tillhör oss att akta på tiden. -- -- --

---

Detta samtal fördes, under det dansmusiken ljöd från ena sidan och glada skrattsalvor, blandade med glasens klang, från den andra. Ju längre det led mot natten, dess lifligare glädtighet bland gästerna. Ingen märkte härunder, att värden och sju eller åtta af sällskapets manlige medlemmar efter hand aflägsnade sig; innan man saknade dem, hade de redan åter blandat sig i det glada vimlet.

Drake hade till samlingsplats anvisat dessa invigde ett rum i tornflygeln, som alltid stod öde, och hvartill ingången annars var spärrad af en järndörr med väldiga lås. Hos tjänstefolket på Sjövik och synnerligen hos den gamle portvakten stod denna del af byggnaden i dåligt rykte. De visste, att ingen människa plägade uppehålla sig där, och likväl hade den senare någon gång under vinternätterna sett eldsken i fönstret till den öfverste tornkammaren. Det var emellertid icke denne misstänkte kammare, till hvilken de invigde gått, utan till ett rum där inunder.

Riksrådet Skytte hade valt sitt folk väl. De voro alla män, på hvilkas tystlåtenhet man kunde lita, hvilkas djärfhet och förslagenhet voro öfver allt tvifvel, likasom deras fiendskap till förmyndareregeringen. Med undantag af Bengt Skytte själf och två andra, tillhörde de lågadeln, men innehade viktiga statstjänster. En af dem hade en hög post vid gardet.

De invigde samlade sig kring ett klumpigt ekbord, det enda bohagsting, som fanns i rummet, med undantag af en lampa, som Drake tände, sedan han förvissat sig, att fönsterluckorna voro väl stängda.

På detta bord låg bredvid de nödiga skrifsakerna det pergament, som skulle undertecknas. Tiden var dyrbar, och allt redan förberedt. Det gällde blott att underskrifva namnen. Riksrådet Skytte uppläste först med dämpad röst och under djup tystnad bland de närvarande den ifrågavarande akten, hvars innehåll i korthet var, att som konung Karl Gustafs testamente i tvåfaldigt hänseende blifvit brutet, ity att hans furstlige broder hertig Adolf Johan genom våld och ränker afhändes den honom i testamentet förtrodda befattning med rikets ärenden som riksmarsk och generalissimus, samt Herman Fleming egenmäktigt uteslutits ur förmyndarestyrelsen, där han enligt den aflidne konungens vilja skulle innehafva riksskattmästarens ämbete, och då dessutom förmyndarestyrelsen redan genom egennyttiga och riksfördärfliga handlingar brutit sin förbindelse till nationen och ådagalagt farliga planer mot konungamakten; så hade de undertecknade förenat sig i det fosterländska syftet att frälsa landet från denna olagliga styrelse, befordra hennes medlemmar till laga straff och sätta hertigen till rikets roder, till dess Riksens Ständer enligt häfd och lag hunnit utöfva sin rätt att välja nya förmyndare för den minderårige konungen. Och förbunde sig de undertecknade med liflig ed att tystlåtet, troget och enigt verka för denna sak och våga gods, lif och blod för densamma.

När handlingen var uppläst, uppmanade riksrådet de närvarande att underteckna.

De sammansvurne sågo uppmuntrande på hvarandra, men ingen hand fattade den framräckta pennan, till dess Drake, som väntat, att någon af de äldre skulle gifva föredömet, ändtligen miste tålamodet och med raska drag tecknade sitt namn ett stycke ned på papperet.

Riksrådet Bengt undertecknade därefter med sirliga bokstäfver sitt namn. Frisendorff, Lilje, Ribbing och de öfrige sammansvurne fattade nu utan tvekan pennan och tillfogade sina. Det var öfverenskommet, att riksrådet såsom det egentliga partihufvudet och den, som verkade och blottställde sig mest, skulle gömma dokumentet som en borgen för sina tillhängares pålitlighet och redobogenhet att i farans stund infinna sig på sina poster. Han stack det till sig, och därefter återvände de alla till sällskapet, med hvilket de, två och två och genom olika dörrar, förenade sig.

Vi förbigå aftonens öfriga små tilldragelser äfvensom den rikliga supéen, då åtskilliga skålar, bland andra för riksförmyndarne, föreslagen af riksrådet Bengt, tömdes, samt låta gästerna från Stockholm och aflägsnare orter gå till hvila i Sjöviks gästrum och de närmare grannarne åka hem efter de raska slädtrafvarne.

---

[1] Ju förr till tiden, dess bättre till rätten.

[2] Biskop i Strängnäs. Arbetade för en försoning mellan lutherska och reformerta kyrkan.

[3] En religiös tidskrift af biskop Matthiæ.

Yrvädret.

Lagman Johan hade strax efter supéen brutit laget och med sin fru återvändt hem. Maria och Adolf däremot kvarstannade, till dess dansmusikens sista toner förklingat. Det var lidet förbi midnatten, då fröken Skytte, väl inbonad i en pälskappa, tog plats i sin släde, och Adolf, hennes körsven, med en pisksmäll som genljöd i Sjöviks porthvalf, satte hästen i gång.

Natten var vacker. De snöhöljde åsarne tecknade sig i brutna linier mot den svartblå himlen, där stjärnorna glimmade i sin fulla vinterprakt: i sydväst skred Orion majestätiskt mot synranden, i söder skimrade getstjärnan och Sirius, i öster Regulus och de bleka tvillingsstjärnorna, vänskapens himmelska vartecken.

Lät man blicken sjunka mot himlaranden, möttes han af röda ljuspunkter glest spridda bland nattens skuggor -- det var skenet från människors boningar.

Under det Adolf styrde den raske slädtrafvaren, hängaf han sig åt den underbara njutning, som ett ungdomligt och för naturens skönhet öppet sinne finner i åskådningen af stjärnhimmelen. Nattens mörker omhöljer jorden och alla hennes skiftande företeelser, döljer det hvardagliga och förgängliga och låter blicken endast skönja de oföränderliga, lugnt skridande ljusen däruppe. Då gjuter sig en känsla af det eviga och odödliga i själen; en känsla, som stegras genom den rådande tystnaden... bullret af de lefvande varelsernas verksamhet har domnat; vinden hvilar, och självfva böljan, hvars entoniga brus hördes från bäcken eller insjöns strand under sommarnatten, slumrar nu under isens täcke. För Adolf var detta skådespel dess mer tilltalande, som icke långt före hans tid vetenskapen hade lyft himlahvalfvet från Atlas' trötta skuldra, och låtit det försvinna i oändligheten, samt fjärrglaset ännu gjorde stora och häpnadsväckande upptäckter i rymden. Det var något nytt och för tanken rusande att se skapelsens råmärken så långt framskjutna, att jorden inom henne försvinner till ett stoftgrand. Striden mellan matematikerna och teologerna, hvilka senare motsade och fördömde de gjorda upptäckterna såsom oförenliga med bibeln, fortgick ännu, och Adolf, som med räknestiftet i hand öfvertygat sig om riktigheten af de Keplerska lagarne, fick just genom detta teologernas förfarande den första väckelsen att tänka på egen hand.

Om denna forskningshåg dämpade böjelsen för de tomma förströelser, åt hvilka en frisk och lefnadsglad yngling gärna hängifver sig, då han första gången utbyter ett strängt och efter urets gång indeladt hemlif mot sammanlefnaden med sorglöse jämnårige vid universitetet, så förtog det honom dock äfven den jämnvikt i själen, som en orubbad öfvertygelse i människolifvets viktigaste frågor skänker. Han sade farväl åt de föreställningar, som från barndomen varit honom heliga, och stötte med ungdomlig lust ut på forskningens haf, tryggt litande på förnuftets ledstjärna; men han hade nu redan länge kringirrat där, kastad hit och dit af tviflen och fåfängt sökande en hamn. Än lefde likväl hoppet att finna ankargrund, och än brottades han med otamdt mod bland skär och bränningar utan att kasta en längtande blick tillbaka mot barnatrons strand.

Få voro de filosofer, som han ej med brinnande kärlek till sanningen studerat. Åt Aristoteles lämnade han blott flyktig uppmärksamhet, just därför att dennes läror voro de vid högskolorna gängse; större akt hade han egnat neoplatonikerna och de nyare forskarne, såsom Giordano Bruno, Vanini och Descartes, men den tillfredsställelse han sökte fann han ingenstädes fullkomligt. I den boksamling, som han genom sin farbroder riksrådet vetat skaffa sig, voro många böcker, hvilka som kätterska och fördärfliga bränts både på katolska och protestantiska bål, och hans ofördragsamt lutherske fader, för hvilken dessa hans studier voro alldeles okända, skulle råkat i eld och låga, om han anat, att han hyste dylika skrifter inom sina väggar.

Frukterna af Adolfs forskningar voro i få ord de, att han i religiöst hänseende var tviflare, i politiskt revolutionär: Greklands och Roms republikaner stodo i hans ögon oändligt högre, än alla världens konungar och kejsare. Att hans själ genom dessa studier luttrats från många fördomar bidrog ej att gifva henne frid, ty ett ridderligt sinne kan ej lefva i fördragsamhet med sin tids lyten, och då det angriper dem, angriper det sin omgifnings svagaste sidor och stöter på ett motstånd, som det oftast måste duka under för.

Då Adolf återvände från universitetet till sitt hem, fann han där sin kusin Maria. Hon gjorde ett intryck på hans hjärta, som skulle varit varaktigt, om hon själf ej hade gjort allt att utplåna det. Adolf, som för första gången insåg hvad kärlek är, var för blyg att yppa sin låga. Kärleken till vishetens gudinna utträngdes för stunden af kärleken till en jordisk mö, men den senare lidelsen var icke mindre farlig för hans lugn än den förra. Hon visade sig först i de där kända förebuden, då man älskar att vandra ensam, helst i månsken, och ogärna går förbi en ung björk med vacker och jämn bark utan att rista den älskades dyrbara namn däri... då man rodnar för hennes ögonkast och flyr från hennes grannskap endast för att åter längta dit... då man ängsligt studerar hvarje hennes åtbörd och utlägger hvarje hennes ord för att ur dem framleta något, som kan väcka hoppet om genkärlek... då man, för att lätta sitt hjärta, gör de vildaste klättringar på skaldeparnassen och mäter djupet af sin kärlek med alnslånga verser. Svenska språket var på denna tid föga odladt, och det kräfdes en Stjernhjelm för att behandla det ledigt; man finner däraf, hvilken stor fördel nutidens förälskade ynglingar i detta hänseende äga framför Adolf. Men denne var därför icke rådlös, utan sjöng sin flamma på latinska och grekiska hexametrar, som ej vimlade af flere fel, än att de kunde skaffat honom akademisk utmärkelse i våra dagar. Det eviga temat var hans olyckliga lott att, oförstådd af den älskade, lida kärlekens bittra kval. Men han förstods bättre än han anade. Maria ägde i denna väg en så fin förkänsla, som trots någon annan Evas dotter, och hon måste ju varit blind, om hon ej upptäckt Adolfs hjärtas tillstånd! Van vid dylika segrar, skulle hon vid denna lätta upptäckt föga njutit af sin egenkärleks tillfredsställelse, om ej händelsen varit den, att flickan, aflägsnad från hufvudstadens förströelser, började känna tomheten i sitt hjärta odräglig och med hela häftigheten af sitt lidelsefulla skaplynne hängaf sig åt en vaknande och allt starkare böjelse för sin älskvärde och vackre frände.

Nåväl, hvad förmådde hindra tvenne unga hjärtan, som brunno endast för hvarandra, att mötas och ljuft förena sina lågor? Det är sant, att Adolf och Maria voro syskonbarn, och lagen lade hinder i vägen för så nära fränders förening, men detta hinder var ej oöfvervinneligt, då mäktiga släktingar kunde nyttja sitt inflytande, för att rödja det ur vägen. Hvad hindrade således?

Vi vilja i största möjliga korthet svara på den frågan, ty vi hafva en förkänning af att läsaren tröttnat vid denna återblick på det förflutna så nödvändig han än varit, och väntar, att det genom kapitlets öfverskrift på sätt och vis utlofvade yrvädret skall utbrista öfver våra resandes hufvud. Dock, tålamod! Himlen är klar, vinden sofver, ingenting bådar att stormen nalkas.

Likasom Maria utan svårighet förstått att läsa i Adolfs hjärta, så började äfven han märka af vissa tecken, att hans böjelse var besvarad. Länge misstänkte han sina ögons vittnesbörd, ty hans Virgilius hade lärt honom, att älskande ofta se i syne och taga skugga för verklighet. Men han hade nu fått mod att göra ände på ovissheten. Han yppade sin kärlek och läste med outsäglig fröjd på Marias rodnande kind, i hennes strålande, men blyga blick, i själfva dallringen af hennes hand, det svar han eftertrått. Hans sällhetsrus vardt kort. Maria började snart ådagalägga en isande köld och uppbjöd alla den behagsjuka förställningens medel för att plåga honom. Och han, han tog skenet för sanning, han hade ej en aning om den sällhet mången kvinna känner, då hon ser sin älsklings smärta... ty denna smärta är ju ett vittne, att hon för honom är allt... af den njuter hon en vällust, som på samma gång är samvetsagg... af den lider hon kval, som på samma gång är himmelsk vällust. Hon såg elden i hans ögon slockna, hon visste, att den mask, som gnagde hans lifsträ, var född af hennes hycklade köld, och likväl afsköt hon den siste pilen ur sitt koger i hans sargade bröst. Hon såg med ett kallt leende, huru han förtviflad lämnade henne... Och då han var borta grät hon öfver hans lidanden, förbannade sin egen grymhet och ville skynda efter honom för att kyssa frid in i hans hjärta.

En sådan lek kan hos svage män uppdrifva kärleken till ett slags vansinne (det vill säga: till en stegrad grad af sig själf), men hvad Adolf vidkommer, var måttet snart rågadt, och han ville icke längre tåla en dylik behandling. Han sade farväl åt sin första kärlek; det var en ö, i hvars skygd han under sin kryssning på lifvets haf sökt men icke funnit hvila... han hissade åter segel och längtade efter orkanen för att i striden för sin tillvaro glömma sin tillvaros bitterhet. Med ett ord: han sökte förgäta sig själf, den enskilda människan, för att söka lösa mänsklighetens gåtor; han fördjupade sig i sina älsklingsstudier och fann snarare än han väntat det glömska af det förflutna. Han kunde lugnt skåda tillbaka på hvad han tyckte vara sina känslors första villfarelse, och Maria vardt för honom endast hvad hon varit innan han älskade henne: en kär frände och intet mer.

Men hon kunde icke glömma. Hon märkte genast den förändring Adolf undergått, men visste ej, om hans lugn var verkligt eller hyckladt. Hon hoppades det senare, så visst som hon hoppades på sin lefnads lycka, men förmådde likväl ej tillbakavisa ett tvifvel, som förtog henne dagens glädje och nattens sömn. I detta tillstånd finna vi henne nu. Han hade en gång träffat henne ensam och funnit hennes ögon tårade; han hade sett det och likväl gått förbi utan att yttra ett ord. Från det ögonblicket fann Maria ny styrka i sin stolthet: hon lade band på sin känsla, som fick tära på hennes inre, men ej röja sig i hennes yttre. Endast någon gång kände hon sin kraft att lida svikta, och hennes lidelse bröt sig väg, lik en underjordisk eld. Så hade hon ett ögonblick förrådt sig under det glada vimmel, som de nyss lämnat, och just denna svaghet är det, som nu, under det slädtrafvarens bjällror klinga, sysselsätter hennes tankar, och som hon förödmjukad förebrår sig. Hon är så försänkt i dessa tankar, att natten förgäfves breder för henne sin stjärnströdda duk... hennes blick, som ej kan vändas mot himmelen, är sänkt i det dystra djupet af hennes egen själ.

De båda unga hade hittills iakttagit tystnad, sysselsatta som de voro, enhvar med sina betraktelser. Adolf återkallades från dem af sitt åliggande som körsven. De hade nu hunnit till insjön, på hvars motsatta strand Signildsborg låg. Adolf frågade Maria, om hon önskade fara den längre vägen omkring eller den kortare tvärs öfver sjön. Maria föredrog den senare.

Först nu märkte Adolf af synrandens utseende, att ett hastigt omslag i vädret förestod. Han hoppades att

dessförinnan hafva tillryggalagt vägen öfver sjön. Men en hastigt uppstigande vind, som förebådades af ett aflägset brus likasom om Östersjöns vågor på en gång rest sig till vild dans, uppjagade molnet vid synranden med brådhast: det släckte stjärna efter stjärna och utbredde sina jättearmar för att famna hela himlabågen.

*

-- Det blir storm, sade Maria och tryckte sig rädd intill Adolf. -- Vänd om och tag den andra vägen! Jag fruktar nu för sjön.

-- Var icke rädd, bad Adolf och manade på springaren. -- Vi hafva redan ett godt stycke af sjön bakom oss, och då vi hunnit förbi den där udden, skola vi se ljusskenet från Signildsborgs fönster. Låt mig svepa kappan om dig! Vinden är bitande kall.

Adolf gaf hästen fria tömmar, och denne ilade af alla krafter framåt.

Skuggorna vordo allt djupare, stormens vilda jakt nalkades, och då den sista stjärnan slocknat i molnen, rufvade svart natt öfver nejden.

Maria grep förfärad i tyglarne för att hejda hästens lopp; en okänd fara kunde lura på deras väg. Hästen kastade sig åt sidan och fortsatte sin vilda fart åt annat håll, tills Adolf hunnit återfå välde öfver honom. Men nu hade man kommit från vägen, och udden, hvarom Adolf talat och efter hvars läge han styrt sin kurs, skulle ej kunnat upptäckas af det skarpaste öga.

Det hemska i detta nattliga uppträde ökades af ett doft buller, kommande liksom från jordens inälfvor och närmande sig allt mer, tills de resande hörde det under sina fötter hvarvid isen darrade, som om han varit färdig att remna och öppna dem en graf i vågorna.

Dånet uppstod genom isspringor, sådana som under stark frost ofta bildas, sträckande sig milslångt från strand till strand.

Stum af ångest lindade Maria sina armar kring Adolfs hals. Hans försök att lugna henne voro fåfänga. Han föreställde henne, att de snart måste upptäcka ljusskenet från Signildsborgs fönster, och att det skulle varda för dem hvad fyrbåken är för seglaren på hafvet. Men Maria lyssnade blott till stormens vilda, skakande toner, som nu fyllde rymden, i hvilka de uppskrämda vilddjurens tjut och nattfåglarnes skri bortdogo som svaga suckar, frampressade af den lefvande naturens fasa för elementens kamp.

En häftig stöt, som var nära att kasta häst och släde på sidan, förkunnade, att de resande voro inom orkanens omkrets. Ännu några ögonblick, och molnen, som hopats på himlahvalfvet, nedstörtade i täta snömassor. Ett af dessa yrväder, som i förskräcklighet föga eftergifva stormen i Sahara, då sandhafvets brännheta böljor förfölja, upphinna och kväfva karavanerna, hade inträffat. Adolf och Maria voro liksom inmurade i en graf, hvars väggar flyttade sig framåt med samma hast som hästen, hvars lopp Adolf, besvärad af flickans armar, ej mer förmådde hejda.

Så rusade den vilda jakten en lång stund framåt. Men snart minskades hästens fart, allt efter som drifvorna högre och svårgenomträngligare hopade sig på hans väg. De stötar, släden allt som oftast fick, öfvertygade Adolf, att han ej längre var på sjön. Hvart det bar, om mot söder, norr eller annat väderstreck, visste han icke. Slutligen kastades släden omkull af en våldsammare stöt än någon af de föregående, och hästen stannade, löddrig, darrande, med uttömda krafter och sänkt hufvud, undergifvet afvaktande sitt öde.

Då Adolf reste sig upp och upplyfte den af fallet och förskräckelsen döfvade Maria, kände han häftig smärta i sin vänstra arm; men tanken på hans och hennes läge kom honom att glömma det. Snöflockarne föllo tätare, drifvorna hopade sig kring det ställe, där de stannat. Stormen sammanrullade dem till kullar, som likt vågor rörde sig framåt, men efterträddes af andra, oupphörligt växande i storlek.

Adolf insåg hela den fara, i hvilken Maria och han sväfvade. Han visste ej, hvar han var, och ett mörker, som om hans ögons ljus slocknat, omgaf honom. Han kände, huru snömassorna stego högre, huru en graf bäddades under dem djupare och djupare.

Maria vaknade nu till medvetande.

-- Gud, Gud! Vi äro förlorade! ropade hon.

-- Ännu icke, svarade Adolf, i det han ställde den stjälpta släden på sina medar och lyfte Maria in. Men hvarje försök att sätta hästen i gång, var fruktlöst. Adolf sade: -- Håll dig fast vid min arm, Maria! Vi skola bana oss väg genom drifvorna. Måhända är en människoboning och räddning icke långt borta.

-- Är detta vårt enda hopp?

-- Ja... men jag känner styrka att kämpa för vår räddning. Kom!

-- Jag kan icke... Tanken på döden förstelnar mig... Och en så ryslig död! Hvad har jag då gjort, att Gud skall vara så grym? Dö så ung! Nej, nej!

Adolf fattade flickan om lifvet och lyfte henne ur släden. Förtviflan återgaf henne för några ögonblick hennes krafter, och hon vadade framåt vid Adolfs sida. Men hvarje steg kostade ansträngningar, den skarpe vinden genomträngde kläderna och blandade sina isande atomer med de ungas blod. Maria stödde sig allt tyngre på Adolfs arm och sjönk slutligen ned bland drifvorna. Den friske, härdade ynglingen började äfven röna inflytandet af den förfärliga kölden. Lifsvärmen minskades, lemmarne miste sin spänstighet, och då han ville upplyfta Maria i sina armar, kände han krafterna otillräckliga därtill.

Först nu började misströstan segra öfver hoppet. Att lämna Maria och ensam bana sig väg genom drifvorna, i hopp att finna hjälp åt den öfvergifna, därtill kunde han ej besluta sig; det föreföll honom som en feg förevändning att öfvergifva en svagare like åt en viss undergång. Han lutade sig öfver flickan, slösade böner och uppmaningar, föreställde henne möjligheten af räddning för att sporra henne till en sista ansträngning. Men med Maria hade en förändring föregått. En ljuf dvala, dödens förebud hos de förfrysande, tyngde på hennes ögonlock och smög genom hennes ådror. All rädsla hade försvunnit... döden kom som en halft medvetslös njutning, som sömnen nalkas ett trött barn. Men Adolfs röst väckte hennes sinnen ur deras slummer. Denna röst var henne så kär, att den trängde till hennes hjärta och åter lifvade dess matta slag. Hon öppnade ögonen, lyssnade till hans ord med ett leende, som mörkret hindrade Adolf varsna, och sade med matt stämma:

-- Jag kan icke, Adolf. Jag hvilar här så godt... låt mig vara! Jag känner, att jag vill sofva.

-- Denna sömn är dödens förebud. Du måste afskaka honom! Tänk på din far, Maria, tänk på alla, som du älskar! För deras skull...

-- På dem jag älskar! inföll Maria med plötsligt lifvad röst. -- Adolf, om den dvala, jag nyss kände, är dödens, så vill jag, vid lifvets gräns, innan jag träder in evigheten, yppa dig mitt hjärtas hemlighet. Jag älskar ingen, ingen mer än dig. Döden har för mig intet rysligt, då du följer mig. Säg mig endast, att din likgiltighet varit hycklad, att du älskar mig, och låt mig slumra in vid din sida!

-- Är det ditt beslut att dö här, sade Adolf, -- så vänd dina tankar från jordiska ting till din Skapare! Men jag besvär dig ännu en gång...

-- Gå! utbrast Maria och bortstötte den arm, som å nyo ville upplyfta henne. -- Du älskar mig icke. Rädda dig själf, om du kan! Jag vill dö ensam.

Men Adolf samlade med en för lifvet kämpandes förtviflan sina sista krafter, och vandrade med flickan i sin famn några steg framåt genom drifvor af lös snö, som nådde honom till midjan. Hans tankar vordo orediga, medvetandets redskap började neka sin tjänst. Då fann han sig hejdad af något föremål, som kändes fastare än snön, och ett matt sken skimrade för hans ögon. Han trefvade med handen för sig och vidrörde ett fönster! Så

nära kunna under ett svårt yrväder hjälp och räddning vara, utan att man anar deras grannskap.

Häftiga slag på fönsterkarmen läto kojans innevånare förstå, att något ovanligt var å färde. Adolf hörde, huru dörren öppnades, men nedsjönk i samma ögonblick medvetslös.

6.

Elin.

Då Adolf vaknade, fann han sig väl inbäddad i en säng i en liten kammare, genom hvars fönsterglugg solen blickade in från en klar vinterhimmel. Han kände sig matt, men icke illamående. Vid hans säng stod en kvinna, som höll hans ena hand i sin och välvilligt betraktade honom. Han tyckte sig hafva sett denna kvinna förr, men mindes icke, hvem hon var.

-- Hvar är jag? var hans första fråga.

-- Hos Ingrid på Tallmossen, lydde svaret, och den tillfrågade räckte honom en skål, som hon uppmanade honom tömma.

Drycken hade en angenäm aromatisk smak och verkade lifvande på ynglingen.

Dennes andra fråga gällde hans följeslagerska i äfventyret.

-- Hon är i rummet här bredvid och sofver godt, sade Ingrid. -- Är ni icke, unge herre, son till lagmannen på Signildsborg? Jag tycker mig igenkänna ert anlete.

-- Jo, min goda Ingrid ... Men huru har jag kommit hit? frågade Adolf och sökte samla sina tankar.

-- Jag väcktes i natt af ett slag på mitt fönster, och då jag gick ut, fann jag er båda afdånade vid min tröskel. Lofva Gud för er räddning undan det förskräckliga oväder, som rasade i natt!

Adolf påminde sig nu de flesta enskildheterna af sin nattliga färd och tackade med hjärtliga ord sin räddarinna. Men denna uppmanade honom sofva än en stund och ligga så stilla som möjligt, -- ty, sade hon, jag har sett på er vänstra arm, att han är något skadad, men jag har strukit den med en verksam salfva och skall ytterligare ansa

honom, när jag återvänder; nu går jag till Signildsborg, för att taga edra fränder ur deras oro för er bortovaro.

Ingrid nickade och gick. Adolf sjönk å nyo i en stärkande slummer, hvarur han en half timme därefter väcktes af ett lifligt samtal från rummet bredvid hans kammare. Han igenkände sin kusins röst och hörde med nöje af hennes glada skratt, att nattens äfventyr för henne aflupit utan skadliga följder. Sedan han, till följd af sin svullna arms styfhet, med någon svårighet klädt sig, knackade han på dörren och frågade, om han finge stiga in.

-- Kom! hördes Marias röst.

Adolf stod nu i samma rum, som omtalades, då stugans ägarinna emottog besöket af herr Gustaf Drake. Vid ena sidan af bordet under det ena af de små blyinfattade fönstren satt fröken Skytte, visserligen något blek, men med ett uttryck af ovanlig glädtighet i hela sitt väsen. Hon fäste vid Adolfs inträde en hastig, forskande blick på hans ansikte och fortfor därefter att skämta med sitt sällskap, en ung flicka, som satt midt emot henne vid bordet med armbågarne stödde mot detta och det lockiga hufvudet hvilande i båda händerna.

Elin, ty det var hon, vände sig om, då hon hörde dörren öppnas, och nickade utan förlägenhet åt den inträdande; hon hade under natten hjälpt sin mor att bära de afdånade in i stugan, hade deltagit i tillredningen af den dryck, hvarmed deras lifsandar blifvit styrkta, och kände ingen rädsla för människor, som i sitt hjälplösa tillstånd så berott af hennes mor och henne själf.

-- Hon är en riktig vilde, denna Elin, sade fröken Skytte skrattande, -- men vi äro redan på högst förtrolig fot med hvarandra. Vill du tro, Adolf, att hon ärat mig med en bjudning att komma hit ibland och hälsa på sig? Och kan du gissa, på hvilka nöjen hon bjuder? Hon vill visa mig, hvad hon väft och spunnit, och hon vill föra mig ut i skogen till en bäck för att kasta stickor och se, huru de flyta med vattnet...

-- Nå, är icke det roligt? sade Elin.

-- Jag tviflar ej, att du finner mycket nöje däruti, Elin, sade Adolf; -- då jag var barn, hade jag samma tycke som du: jag vandrade gärna i skogen och älskade de ensliga bäckar, som sorla i hans mörker...

-- Fråga herr Adolf, om han ej vill vara ditt sällskap! sade Maria.

-- Kom båda två!

-- Stackars barn, sade fröken Skytte, -- du förefaller mig som en vild blomma, som uppväxt i en öken. Har du någonsin hört talas om Gud?

Elin såg förvånad på Maria.

-- Och har du, inföll hon till svar, -- aldrig sett Gud?

-- Hon är ej vid sitt fulla förstånd, tänkte fröken Skytte och skakade medlidsamt på hufvudet.

-- Ser du honom ej, då din mor släckt ljuset i din kammare, och du läser dina böner, just innan du somnar?

-- Gud är en osynlig ande, upplyste fröken Skytte; -- det borde du veta. Men om du, liksom de flesta allmogens barn, icke lärt att läsa, så borde ändå din mor...

-- Läsa! inföll Elin och öppnade hastigt en bordlåda och framtog några slitna blad af grått papper, på hvilka med suddigt tryck stod att läsa: »*Den bedröfliga historien om grefve Raymund och prinsessan Melusina.*»

Hon började med klar och välljudande röst läsa ett stycke af denna gamla saga.

-- Men nu, sade hon, vill jag höra, om ni också kan läsa detta.

Och därmed skyndade hon till en vrå af rummet och återkom med en staf, fullristad med många slags streck och figurer.

Fröken Skytte sköt den underlige stafven från sig med vidskeplig fruktan; hon ihågkom i hvems hus hon var, och det rykte, som bland folket var utspridt om Ingrid. Den unge friherren däremot ögnade stafven med nyfikenhet, men måste vidgå sin okunnighet om de inristade tecknens mening.

Det var en runestaf hon förevisat, och hon började nu förklara symbolerna. *Den omstjälpte båten* betydde isläggningen, *fåglarne* flyttfåglarnes bortfärd, *hjulet* den kortaste dagen på året o. s. v. Få voro de tecken, som hon ej förmådde tyda.

Under sådana samspråk förflöt tiden hastigt, i synnerhet för Adolf. Men nu klingade bjällror utanför stugan, dörren öppnades, och Ingrid, åtföljd af en utaf lagman Johans trotjänare, inträdde. Denne senare var kommen för att ledsaga fröken Skytte tillbaka till Signildsborg. Den unga fröken tackade Ingrid rätt nedlåtande för den åtnjutna gästfriheten, nickade vänligt åt Elin, lät Adolf hjälpa sig med pälskappans påtagande och satte sig i släden.

-- Adolf, hviskade hon med konstladt leende, just som tjänaren lyfte piskan, för att sätta hästen i gång, -- låt icke förhäxa dig! Och framför allt: glöm hvad jag sade dig i natt under yrvädret! Det var ord utan mening.

-- Jag vet ej, på hvilka ord du syftar.

-- Dess bättre, svarade hon och tryckte under kappan handen hårdt mot sitt hjärta.

7.

Förhöret.

Adolf hade kvarstannat för sin skadade arm, som Ingrid strax efter sin återkomst på nytt undersökte. Hon framtog ur sitt skåp en flaska, uppvecklade Adolfs skjortärm, men knäppte, innan hon började bestrykningen, sina händer och hviskade med andäktig uppsyn några ord så tyst, att ynglingen ej kunde höra, om det var en bön eller en besvärjelseformel. Ingrid lagade sig till att ombinda armen med linne, då Elin, som under hela den tid, detta fortgått, sett ut genom det åt landsvägen vettande fönstret, hastigt ropade:

-- Mor, här komma två främmande män.

-- Må de komma, sade Ingrid och fortsatte att linda armen.

-- Den ene af dem är prästen, fortfor Elin bleknande; -- och han ser så sträng och mörk ut.

-- Fjolla! Hvarför rädes du prästen mer än någon annan? -- Så, unge herre, låt mig nu varsamt hjälpa er på med rocken, och jag hoppas att eder arm i morgon bittida skall vara frisk.

Elin hade ej misstagit sig. Två män hade nyss gått igenom grinden och syntes nu, vadande i snön, närma sig Ingrids koja. Den ene af dem var kyrkoherden magister Suenonius i full ämbetsskrud, med bibeln under armen.

Den andre, som troget klef i de fotspår Hans Vördighet trampat, var länsmannen Askelin. Äfven han var klädd i ämbetsdräkt.

-- Käre bror går alltför fort, sade den tjocke och i tunga kragstöflar utstyrde länsmannen pustande. -- Vi komma tids nog in i den kulan ändå. Förlåt mig, käre bror, men jag måste be dig stanna ett ögonblick och låta mig hämta anden. Pu! Ursäkta, att jag frågar än en gång... kära bror vet, att jag ej är rädd för Fan... men är du väl rustad med andans drabbtyg?

-- Helvetets portar skola icke vara oss öfvermäktiga, svarade Suenonius. -- Räds icke, bror Jöns!

-- Rädas? Hvem talar om rädas? Tror käre bror, att jag är rädd? Jag påyrkar endast varsamhet, som är alla dygders moder.

Länsmannen pustade än några ögonblick, lik en tröttkörd häst, och fortsatte så färden med ökadt mod, då han såg förtruppens säkra hållning. Han aktade det emellertid icke alldeles onödigt att för sig själf upprepa ett slags besvärjelseformel, som han lärt i sin barndom och nu, i grefvens tid, påminde sig:

»Jöns, det är mitt namn,
Mig till heder och ingen skam;
Det är mig i dopet gifvet
Och i lifsens bok inskrifvet.
Mörkrets furste, flykten tag!
Bort, du svarte afgrundshund!
Ty ditt välde afsvor jag
I mitt döpelseförbund.»

Mumlande dessa ord inträdde länsmannen tätt bakom prästen i Ingrids stuga.

-- Guds fred! sade Suenonius, i det han fäste en ovänlig blick på Ingrid. -- Jag kommer till dig, kvinna, i Herrens namn och å mitt heliga ämbetes vägnar.

De i rummet innevarande öfverraskades obehagligt af denna högtidliga, i predikareton framsagda hälsning. Elin darrade och smög sig nära intill Adolf. Denne, som var färdig att aflägsna sig, såg undrande på prästen och den bakom hans rygg framkoxande länsmannen, i hvars feta ansikte fruktan och en mödosamt tillkämpad ämbetsmannavärdighet på ett löjligt sätt blandade sig. Adolf beslöt att stanna kvar, så vida den i fråga kommande saken tilläte hans närvaro, och han fattade Elins hand, för att lugna henne.

-- Ett ovanligt ärende synes vara å färde, sade Ingrid. -- Sitten ner, gode herrar, och hvilen er! Och om I ej misstycken en liten förfriskning efter vandringen, vill jag bjuda er smaka mitt öl...

-- Nej, omaka er icke därmed, inföll Suenonius. -- Vi förtära ingenting under ert tak.

-- Gud bevare oss därifrån! mumlade länsmannen med en åtbörd, som om han skjutit en giftbägare ifrån sig.

-- Men hvad kan orsaken vara, att jag finner unge herrn på Signildsborg här? frågade Suenonius med ett misstänksamt ögonkast på Adolf.

Adolf omtalade i få ord nattens äfventyr och den omvårdnad han och hans ledsagarinna åtnjutit hos Ingrid.

Men Suenonius rynkade ögonbrynen, mumlade något om »gjordt» väder och upphof därefter åter sin stämma:

-- Jag kommer för att i närvaro af denne lagens tjänare förhöra dig, Ingrid, om din själs tillstånd och din jordiska vandel, hvarom mycket ondt säges. Du är ett af fåren i min hjord, och det är herdens plikt att eftersöka de pestsmittade och skilja dem från de andra, på det att ej hela hjorden må gå till grund. Svara mig först och främst: hvarför har jag ej sedan länge sett dig i templet, där ordet förkunnas genom min mun?

-- En så öppen fråga kräfver öppet svar, gaf Ingrid till genmäle. -- Jag och mitt barn förrätta vår andakt här hemma genom läsning af Guds eget, rena och tydliga ord. Men edra predikningar förstår jag icke: ni talar om papister, kalvinister och synkretister och nedkallar Guds förbannelse öfver deras hufvud. Det finnes i världen nog hat och kif, utan att man tränger till sådant från predikstolen.

Suenonius' svartmuskiga ansikte svartnade än mer, och hans blick glödde under de buskiga ögonbrynen.

-- Skrif, sade han till länsmannen, som ur sin ficka framdragit ett ark papper, jämte bläckhorn och penna, och lagt det på bordet bredvid prästens bibel, den han, som ett säkert värn mot trolldom, makat så nära sig som möjligt; -- skrif, att denna kvinna öppet vidgått, att hon ej besöker kyrkan, emedan där utlägges den rena evangeliska läran och fördömas papistiska, kalvinistiska och synkretistiska villfarelser.

-- Skall ske, sade länsmannen och förde pennan till papperet, men lade den åter bort, sedan han ritat en bokstaf och gjort en stor plump.

-- Käre bror, sade han, med tanken på den kinkiga stafningen af ordet synkretist, -- jag känner mig så häpen öfver detta gudlösa svar, att min hand nekar sin tjänst.

-- Jag förstår, inföll Suenonius, -- Satan kan döfva armar, det är kändt, och han vill här komma sin tjänarinna till hjälp.

-- Tillåt mig föra protokollet, sade den unge friherren; -- äfven min ene arm är visserligen döfvad...

-- Såå! utbrast Suenonius och länsmannen på en gång, och den senare företedde en bild af den djupaste förskräckelse.

-- Men orsaken därtill, fortfor Adolf, -- är det fall jag gjorde, då min släde stjälpte i natt under yrvädret, och jag hoppas, att den genom Ingrids försorg snart skall varda frisk. Däremot är min högra hand i brukligt tillstånd, och om ni tillåter...

-- Skrif då hvad jag sagt, nådige herre, uppmanade Suenonius, under det Adolf intog länsmannens plats.

Under tiden hade Elin tvekande närmat sig prästen. Hon såg honom rädd och bedjande i ögonen och sade:

-- Tala ej så hårda ord till min mor, bäste herre! Du skrämmer oss.

-- »Du!» röt Suenonius och stötte flickan tillbaka. -- Har din hedniska mor lärt dig att äfven i det yttre visa sidvördnad för Herrens tjänare?... Dock, tillade han med mildare röst, då han varseblef det bedjande uttrycket i Elins ansikte, -- jag dömer dig kanske för hårdt. Förlåt min häftighet, mitt barn! Min själ är i upprördt tillstånd... Men dina böner äro spillda på hälleberget, ty min plikt bjuder mig förfara med stränghet.

-- Gå ut, Elin, sade Ingrid och klappade sin dotter på hufvudet; -- dröj en stund hos vår grannkvinna och kom sedan tillbaka! Detta samtal skall, som jag hoppas, icke räcka länge.

-- Nej, jag vill icke gå ifrån dig. Låt mig stanna här!

-- Lyd mig nu som alltid, mitt barn! Jag tror, att vi ingenting hafva att frukta.

Elin tvekade. Hennes blick riktades än en gång bedjande på prästen, och vände sig från dennes dystra anlete till den unge Skytte, som nu slutat skrifva.

-- Lyd din mor! Jag stannar hos henne, tills du återvändt, sade han med ett uppmuntrande leende, som likt en ljusstråle trängde till Elins hjärta.

-- Du är god... du skall försvara henne, så tänkte Elin, och detta hopp läste Adolf på hennes panna och i den innerliga blick hon skänkte honom, i det hon långsamt gick ut.

-- Jag har nu skrifvit, sade Adolf till Suenonius. -- Vill ni höra?

-- Nåväl!

Adolf läste:

»På herr pastor Suenonius' fråga, hvarför ej Ingrid på Tallmossen bevistar gudstjänsten i kyrkan, svarades af henne närmast med de orden, att hon och hennes dotter fira sin andakt hemma genom läsningen af Guds klara och tydliga ord, det hon förstår, hvilket åter ej är fallet med herr pastorns predikningar, emedan de, i stället för att förkunna Kristi kärleksfulla lära, som bjuder frid på jorden och människorna en god vilja, sysselsätta sig med teologiska, för allmogen obegripliga tvister och hufvudsakligen gå ut på förbannelser öfver papister, kalvinister och synkretister. Och tillfogade nämnda Ingrid sin enfaldiga mening, att det på jorden finnes nog hat och kif, utan att man tarfvar höra sådant från predikstolen.»

-- Hvad är detta? utbrast Suenonius. -- Ni skrifver ej hvad jag dikterar.

-- Jag skrifver, såsom jag själf hört henne svara.

-- Nådige herre, ni lägger ord i denna kvinnas mun, som hon aldrig yttrat...

-- Meningen i mina ord var denna, inföll Ingrid.

-- Tig, kvinna!... Och er, nådige herre, säger jag, att ni skymfat mig på ett ovärdigt sätt och förfalskat protokollet...

-- Herr pastor, sade Adolf Skytte, -- väg edra ord bättre, eller, vid Gud, skall ni stå till svars för en ärerörig beskyllning mot en riddersman!

-- O, min Gud, mumlade Suenonius, -- jag ser, hvarthän det redan gått med sonen till den gudfruktige herren till Signildsborg. Att äpplet skall falla så långt från trädet! Det kommer sig af läsningen utaf gudlösa skrifter, som en gång med sina boksmeder skola uppbrännas i den eviga elden... det kommer sig af den förbannade Cartesius, som redan fått sin dom och nu dväljes i det yttersta mörkret, dit ock alla hans lärjungar skola samlas...

-- Jag märker, att ni letat bland mina böcker, inföll Adolf. -- Fortsätt, om det lyster er, förhöret! Jag fortsätter att anteckna...

-- Det kommer sig, fortfor Suenonius, -- af den förhäxade luften i detta hus, hvilken lätt angriper ett redan genom ogudliga studier från Herren till det onda bortvändt sinne. Filosofer, magi och trollkonor tillredas i samma afgrundens gryta. Uppteckna ni, nådige herre, efter er uppfattning! Jag hafver ett godt minne, och den här närvarande lagens tjänare likaledes. I dem skola *vi* uppteckna.

-- Visserligen, visserligen, med friherrens benägna tillåtelse, sade länsmannen tankspridd.

-- Min andra fråga till dig, Ingrid på Tallmossen, är, om du vill tillstå, att du är hemma i åtskilliga hemliga konster, såsom att bota människor och kreatur medelst trollsalfvor och besvärjelser, fortfor Suenonius.

-- Jag svarar härpå, att jag är något kunnig i att bota människor, icke medelst trollsalfvor och besvärjelser, utan medelst salfvor och andra läkemedel, tillredda af örter, som Försynen för sådant ändamål låter växa på våra marker. Besvärjelser känner jag icke, och jag tror, att sådana skulle mer lända till skada än nytta. Men innan jag på mina likar djärfves bruka de medel, om hvilkas gagn eller skada i olika fall jag, en fåkunnig människa, endast kan döma af yttre tecken, plägar jag alltid bedja en tyst bön till Gud, ty däraf tycker jag, att min inblick i sjukdomen klarnar, och att mitt sinne, som ofta sträfvar emot, fogligare uthärdar åsynen af plågor och elände.

-- Du lägger dina ord så väl, som om en viss ande hviskade dem i ditt öra. Skrif, broder länsman... jag menar: skrif i ditt minne... att Ingrid på Tallmossen på min andra fråga tillstod, att hon missbrukar Guds heliga namn att därmed fördrifva sjukdom från människor och boskap.

-- Från människor och boskap, upprepade länsmannen.

-- Herr pastor, inföll nu Adolf, -- upptag icke illa, att jag gör er följande förslag: uppskjut detta förhör, till dess ert sinne blifvit lugnare och er uppfattningsförmåga klarare. Ni skall annars, mot er vilja, bringa en anklagelse till stånd, som möjligen kunde kosta en oskyldig människa lifvet.

-- Nådige herre, sade Suenonius, -- jag skall ödmjukt söka fördraga än mer smälek af en yngling, hvars förste ledare jag varit på religionens väg.

-- Ni förkastar således mitt förslag? Upplys då er forne lärjunge i följande punkt, i hvilken han är oviss och undrande. Huru vågar ni i kyrkan hålla förböner för de sjuke? Om Ingrid missbrukar Guds namn, då hon som hjälparinna kommit till kvalens bädd och ber om ljus och styrka åt sig själf och hälsa eller lindring åt den lidande; så måste väl ni i än högre mån göra er skyldig till samma missbruk, då ni, kanske mången gång utan en känsla af verkligt medlidande i ert hjärta, uppläser edra förböner enligt stadgadt ritual och därefter icke läger två strån i kors för att med mänsklig hjälp bispringa plågans rof?

-- O, hvilken sofistik! Detta öfverskrider alla gränser! Fortgå, unge Bileam, på denna väg, och ni skall snart höra, huru självfva åsnorna upphäfva sin stämma mot eder!

-- O, o! Ja, självfva åsnorna! upprepade länsmannen och nickade tankspridd till sin vän pastorn.

-- Ni vill således icke upplysa mig i denna punkt?

-- Jag ämnar ej sätta min fot i de giller, som ni för den utlägger... Men jag vill fortsätta mitt förhör och framställa den tredje frågan. Ingrid, vill ni tillstå, att ni lärt er ogudaktiga läkekonst af djäfvulen?

-- Herr pastor, sade Ingrid, -- mitt tålamod är nu uttömdt. Jag vill ej spörja med hvilken rätt ni gör dessa frågor, ej heller i hvilket uppsåt; men jag förklarar, att jag ej vidare ämnar svara på dem. Lämna mig, gå till er själf och hör ert samvete, innan ni tager ett steg, som ni måhända i evigheten får ångra. Jag öfverlämnar mig i Guds hand.

-- Skrif, länsman, i ditt minne, att Ingrid på min tredje fråga, om hon lärt sin ogudaktiga läkekonst af djäfvulen, gaf ett undvikande svar... Du vill väl icke heller medgifva, o kvinna, att du med blicken kan förhäxa boskap, att du kan tillrättaskaffa tjufgods, slå ut ögat på frånvarande människor, ställa till storm och oväder, göra mjölkharar, förvandla dig till ko och varulf... du vill väl icke yppa, att du ingått förbund med Satan och under de kristna högtiderna reser till Blåkulla för att gästa hos din onde brudgum? Men vänta, här finnes väl medel att i sinom tid lösa en bunden tunga. Kvinna, bered dig på det värsta!

Med dessa ord reste sig Suenonius från sin stol.

-- Läs nu, fortfor han, -- dina besvärjelser på min rygg, döda boskapen i min ladugård, bringa sjukdom öfver mig och mina barn! Försök hvad dina afgrundskonster mäkta! Men jag säger dig, att jag skall stå skottfri under Gideons sköld mot dina onda pilar! Min förtröstan står till en makt, väldigare än din... en makt, som krossat assyrernas tusen sinom tusen stridsvagnar i spillror och med järnsko nedtrampat härar, talrikare än hafvets sand.

Efter detta afsked till Ingrid bugade sig prästen för den unge friherren och lämnade stugan, åtföljd af länsmannen, som icke glömde att spotta tre gånger bakom sig, innan han gått öfver tröskeln.

*

Prästen och länsmannen hade knappt lämnat rummet, förrän Ingrid likblek segnade ned på en stol. Unge Skytte skyndade att föra vattenbägaren till hennes läppar. Hon drack och kände sig vederkvickt.

-- Tack, unge herre, sade hon ett ögonblick därefter, -- för ert ädla uppförande i denna stund! Det var Försynen -- o, det känner jag djupt! -- som under nattens oväder förde er hit. Ni har stått som en skyddsängel vid min sida och hållit mitt mod upprätt. När jag hörde er tala så, och då jag betraktade ert vackra ansikte och edra milda ögon, då kände jag, huru jag syndat, att jag i så många år ej förmått kväfva min ovilja och mina misstankar mot alla dem, som tillhöra ert stånd... Men säg mig, nådige herre, hvilket uppsåt tror ni, att pastorn haft med detta besök och dessa frågor?

-- Låt honom hysa hvilket uppsåt som helst, sade Adolf; -- ni, Ingrid, må i alla hänseenden vara lugn, ty ni har ju ingenting att förebrå er.

-- Men säg: kan det vara orätt, kan det vara synd att hjälpa sjuka medmänniskor? Jag har gjort det utan all vedergällning; jag har icke ens räknat på de tillfrisknades tacksamhet, sedan jag länge sett, huru de, i stället för att tacka mig, visa mig vidskeplig rädsla och afsky. Skulle jag verkligen hafva missförstått Kristi lära om kärleken till nästan?

-- Jag åtminstone har uppfattat hans lära alldeles som ni, Ingrid. Låt icke i sista stunden de grundvalar svikta, som ni i hela ert lif byggt på, stackars kvinna! Och jaga förskräckelsen ur ert sinne! Det kan omöjligen drabba er något ondt; om den ursinnige prästen i sitt blinda nit verkligen ämnar förfölja er, skall hans tilltag stranda mot lag och rätt. En oväldig domare måste prisa och ej fördöma era gärningar.

-- Lagen, herre, stadgar det rysligaste straff för trolldom... Och... jag vill yppa allt för er. Det är icke blott prästens hotelser, som komma mig att bäfva; det är något värre, något besynnerligt och oförklarligt. Människorna här i nejden hafva gripits af en verklig fasa för mig; de mötte mig förut med skygg aktning; nu fly de mig som en pestsmittad. Och än mer: det bor i socknen en gammal kvinna vid namn Karin, om hvilken folket påstår detsamma som om mig, att hon är förfaren i hemliga konster. Jag mötte denna kvinna, som jag aldrig gjort något ondt, för två dagar sedan på landsvägen. Hon nickade med hemlighetsfullt utseende; jag hälsade tillbaka och ville gå förbi. Då grep hon mig i armen och sade halfhögt: »du går nu så stolt förbi, som om du ej kände mig, och likväl dansade vi rätt förtroligt tillsammans vid höstgillet på Påskberget.» -- Hvad menar du? frågade jag. »Tyst, tyst», svarade hon, »ingen skall veta därom; men till påsken kan du ju taga dotter din med dig till mästaren.» Och då hon talade så, liknade hon en vansinnig. Samma dag mötte jag en gammal grannkvinna, som haft till födkrok att läsa besvärjelser öfver sjuka och ser mig med oblida blickar, emedan hon anser mig ingripa i sitt näringsfång. Hon hviskade i mitt öra: »hvarför förledde du mig att deltaga i höstgillet hos Satan?» Äfven af henne äskade jag förklaring öfver detta vanvettiga påstående, men kunde ingen få... Säg mig nu, herre, huru förklara detta? Mitt hjärta sammanpressas af hemska varsel. Och stundom under de senaste dagarne har en yrsel fattat mig och jag därunder sett de rysligaste syner.

Adolf visste ej hvad han skulle svara. Äfven han kom nu att fästa sin uppmärksamhet vid ett tecken, hvarpå han hitintills icke synnerligen aktat, emedan han ansett det såsom en tillfällighet utan vidare betydelse. Han hade nämligen märkt, huru prästerna under de senast förflutna tiderna, likasom genom en tyst öfverenskommelse, ofta valt till ämne för sina predikningar det välde, som afgrunden alltmer vinner på jorden medelst magiska konsters förlänande åt hedniskt sinnade människor; han hade äfven märkt, att samma ämne nu med förkärlek omordades i de högre kretsarna, och började ana, att detta stod i samband med de besynnerliga företeelser, som visade sig hos den okunniga massan.

-- Det förefaller mig, sade han tankfull, -- som om människornas sinnen hastigt smittats af något osynligt gift och hela världen förvandlats till ett dårhus. Detta är väl en gissning utan grund, men det finnes i vår tidsålder många stinkande pölar, hvarur ett dylikt gift väl kan utveckla sig.

-- Jag tror mig fatta, hvad ni menar, nådige herre, sade Ingrid. -- O, man behöfver blott läsa något i de heliga evangelierna och jämföra deras höga förebilder med oss själfva, för att se huru fördärfvade, huru föga kristliga vi äro.

-- Och denne präst! sade Adolf, hvars tankar återvände till Suenonius, -- hafva väl forntidens blodigaste afgudar ägt en tjänare, som kan mäta sig med honom? Och likväl är han ingen skurk: den fanatiska människan tror sig handla rätt och Gudi behagligt.

-- Vet ni, hvad jag vill göra, herre? sade Ingrid hastigt. -- Jag vill skynda till pastorn och på mina knän besvärja honom om misskund, icke för min, men för min dotters skull. Han är dock en kristen präst och en människa och kan ej neka denna bön... För min dotters skull... Nej, han kan ej stöta mig tillbaka. Hvad skall det varda af det fattiga ensamma barnet, om jag ryckes bort!

-- Ingrid, ni plågar nu er upprörda själ med det värsta och mest osannolika...

-- Ja, jag känner nu, huru svag jag är. Jag, en åldrig människa, borde dock förelysa de unge med förtröstan på den Allgode Guden och i bekymrets stund, då själen smäktar, icke glömma källan med det eviga lifvets vatten.

Hon öppnade, liksom af en ingifvelse, bibeln, som Suenonius kvarglömt. Det ställe, där hennes blick först föll, var liksom skrifvet för henne, och hon läste med en röst, som vittnade om den djupaste ångest:

> »Herre, var mig nådelig, ty mig är ångest; mitt ansikte är förfallet för sorgs skull, därtill min själ och mitt inre. Ty mitt lif är förtärdt vordet af bedröfvelse och mina år af suckande. -- Det går mig så illa, att jag är till stor försmädelse vorden för mina grannar och en styggelse för dem, som känna mig; de, som mig se på gatone, de fly för mig. Jag är förgäten af hjärtat såsom en döder; jag är vorden såsom ett sönderslaget käril. Ty många försmäda mig illa, så att hvar man skyr mig; de rådslå med hvarannan om mig och akta taga mig lifvet bort.»

Ingrids röst skälfde; hon kunde ej fortsätta, men pekade med en blick åt sin gäst vid den punkt, hon slutat. Den unge Skytte fortsatte:

> »Men jag, Herre, hoppas uppå dig och säger: Du är min Gud. Min tid står i Dina händer: hjälp mig ur mina fienders hand och från dem, som mig förfölja! Låt Ditt ansikte lysa öfver Din tjänare! Hjälp mig genom Din godhet! Herre, låt mig icke till skam varda! Huru stor är Din godhet, den Du dem, som Dig frukta, bevarat hafver och bevisar dem, som tröstar uppå Dig, inför människors barn! Du döljer dem när Dig mot hvar mans hotelser och förskyler dem i hyddone för trätosamma tungor. Lofvad vare Herren, att Han mig en underlig godhet bevisat hafver, i enom fastom stad! Ty jag sade i min häpenhet: jag är bortdrifven från Dina ögon: likväl hörde Du min böns röst, då jag till Dig ropade.»

Medan Adolf ännu läste, inträdde Elin. Hon hade under sin tvungna frånvaro vandrat omkring i skogen och där i tårar gifvit aflopp åt sin obestämda ängslan för modern. Men innan hon återvände, hade hon torkat sina ögon och sökt lifva sitt mod så godt hon förmådde. Rädd hade hon nalkats stugan och lyssnat vid dörren, innan hon beslöt sig för att öppna; men då hon endast hörde den vänlige herrns röst och allt där inne för öfrigt var tyst, hade hon återfått sitt mod och stigit in. Nu märkte hon huru moderns panna klarnade, allt eftersom Adolf fortsatte läsningen; hennes blick fästes på denne, hennes hjärta började svälla... Och hon anade alldeles icke, att hon gjorde något, som kunde synas opassande och påfluget, då hon, lydande sitt hjärtas trängande kallelse, lade sin hand på Adolfs axel och frågade: får jag kyssa dig?

-- Kära Elin, sade Ingrid öfverraskad, -- du vet icke, hvad du gör. Friherren täckes förlåta henne eller rättare mig, ty jag har ej vant henne vid världens vanliga later, utan låtit henne arta sig efter naturen!

Men Adolf kysste henne och sade:

-- Jag vill vara dig en kär broder, och du skall vara som min syster.

-- Nådige herre, sade Ingrid allvarligt, -- jag känner er sinnesart och förlitar mig därpå.

Det var nu tid för Adolf att återvända till Signildsborg. Han tryckte Ingrids hand, tillhviskade henne några ord om förtröstan till framtiden, kysste Elin på pannan och anträdde sin återfärd efter hästen, som med honom delat icke blott den förflutna nattens äfventyr, utan äfven den kloka Ingrids gästfrihet och omvårdnad.

Men Elins ögon följde honom genom det lilla fönstret, till dess häst och släde försvunnit bakom granarna vid vägen.

8.

Gästgifvaregården.

Spänn från hästarne, Nils, bred täcken öfver dem och rykta dem väl! Vänsterskon på Grålles bakfot har lossnat: laga att det blir hjälpt... God afton, kyrkovärd! Du passar bra på din tjänst; stånkan står på bordet och väntar dig. Vår sista ölbrygd har lyckats, kan jag säga, utan att skryta... Här ha vi sockenbor och långväga resande, östgötar med ärtsäckar och småländingar med oxdrifter, och törstige sen I alla ut att vara. In, godt folk! I vet, att Vår Herre icke skapade gästgifvaregårdar att stå tomma, ej heller ölkrus att stå fulla.

Så talade Klas gästgifvare, där han stod framför sin förstugukvist bland färdemän, hästar, oxar och vagnar. Han talade ej heller förgäfves, ty många voro de, som gillade hans ord och gingo in i skänkrummet, där en treflig brasa flammade i spiseln, och öl och brännvin rikligt vankades mot vinterkölden. Klas gästgifvare, väl känd af Stockholms hedervärde borgersmän af alla skrån och yrken, allt sedan han var kypare på källaren i Mäster Samuels gränd, och lika väl känd för sitt muntra lynne af alla vägfarande, som färdades mellan södra orterna och Stockholm, gick därefter in i kammaren innanför skänkrummet för att utdela nödiga befallningar åt sin unga, i gästgifveriets hemligheter ännu icke fullt invigda hustru.

-- Nora, sade han, har du tappat af det bästa vinet för herrn där uppe i stora kammaren... jag menar det tullfria vinet, som vi köpte af borgmästaren i Stockholm? Jag såg af det sätt, hvarpå den herrn bar sin hatt och steg af sin häst, att han ej tål uppspädda varor. Den andre gästen där bredvid i gafvelrummet nöjer sig med mindre fin och mer rafflande strupsmörja; det såg jag på hans näsa. Har han beställt något?

-- Jag skickade nyss upp tredje flaskan.

-- Hvad för något?

-- Brännvin.

-- Den karlen stannar här i natt: det spår jag af den fuktiga väderleken. Hör på, Nora, vi hafva många gäster i skänkrummet: Wingåkersfolk, östgötar och småländingar. Mot alla skall du vara höflig, men Wingåkersborna ger du af ölet n:r 2, så länge de äro på nykter kaluf, därefter af n:r 3; östgötarne ger du af ölet n:r 1, så länge de äro på nykter kaluf, därefter af n:r 2; småländingarne däremot ger du af n:r 3, så länge de äro torre, men när du märker takdropp, ger du dem svagdricka. Om östgötar och småländingar efter vana råka i slagsmål, så...

-- Så skall jag väl ropa på dig, Klas?

-- Fall mig icke i talet, Nora! Vissa omständigheter äro här vid lag att taga i betraktande. Först och främst skall du iakttaga, på hvilkendera sidan segern lutar och om båda parterna betalt; då ropar du på mig, och jag ställer mig på den sida, som Försynen förklarat sig för, ty hvarken vill jag trotsa Försynen eller tåla kif och split under mitt tak. Har däremot endera parten icke betalt, så tillåter jag på intet villkor, att någon af mina gäster, dem jag betraktar som mina barn, vräkes ut. Så, Nora, in nu i skänkrummet!

Hon gick, och den klipske gästgifvaren följde henne för att prata med sina gäster. Emellertid hade en ryttare stigit af utanför huset, och inträdde i skänkrummet. Det var en medelålders man med rak hållning, mustascher och sporrade kragstöflar. Han frågade den bugande värden, huruvida en herre, hvars utseende han i korthet beskref, funnes bland gästerna. Klas igenkände beskrifningen och svarade, att den ifrågavarande gästade hans hus.

-- Förlåt mig, herr ryttare, tillade han, på en vink af sin nyfikne vän kyrkovärden, som ville veta den nykomnes namn, -- förlåt min dristighet och tillåt mig...

-- Haf godheten att genast visa mig till hans rum sade ryttaren och gick mot dörren.

-- Genast, herre!... Tvär i vändningarna den där! mumlade Klas, hvarefter han följde mannen upp för trapporna och visade honom dörren till den så kallade stora kammaren.

Ryttaren trädde in.

Samme man, som läsaren redan känner under namnet Vanloo, mottog honom med ett vänligt handslag och sade:

-- Välkommen, Sigurd! Jag har väntat dig här en timme. Fyll ditt glas och mäl dina nyheter!

-- Herr kapten, svarade den nykomne, i det han satte sig ned, -- jag har ingenting annat att mäla, än att denna spaning, likasom de föregående, varit fruktlös. Jag har på den aftalade mötesplatsen sammanträffat med flere af ert folk: ingen hade upptäckt ett spår af hvad vi söka. Och likväl är hvarje vik af kusten genomletad från Stockholm ned till Kalmar. Min blick skulle funnit skonerten under hvilken förklädnad som helst; de tre fruktansvärda dagar, som jag på den tillbragte, gå aldrig ur mitt minne. Ej heller har jag kunnat igenfinna ett enda af de ansikten jag såg ombord, ehuru jag besökt hvarje hamn, hvarje krognäste, där dylikt folk plär uppehålla sig; jag skulle nästan tvifla, att fribytarne valt vinterkvarter vid östersjökusten, om vi ej hade haft dem i kikaren, till dess stormen skilde oss åt på höjden af Gottland.

-- Godt, Sigurd, vi få trösta oss öfver utgången af edra spaningar därmed, att mina tvifvel om anförarens person numera fullkomligt skingrats.

-- Är ni öfvertygad, kapten, att det är samme man?

-- Ja, svarade Vanloo, -- jag är öfvertygad därom, men känner föga glädje däröfver...

-- Huru?

-- Hämdens arm är förlamad, ty han kan ej drabba brottslingen, utan att krossa tvenne oskyldiga hufvud...

-- Jag tror mig förstå er...

-- För öfrigt, min vän, sade Vanloo och lutade pannan i handen, -- för öfrigt vet du väl, att det var andra känslor än hämdens, som förde mig hit. Ynglingens eld har brunnit ut i min barm, de stormande lidelserna lagt sig till hvila. Om jag vid min hitkomst mött den man, som jag i mina forna olyckliga stunder så ofta förbannat, om jag mött honom som en aktningsvärd medborgare och god familjefader, om jag hade funnit, att han förljufvade den enda kvinnas dagar, som jag älskat, nåväl, jag skulle då räckt honom handen till försoning och aflägsnat mig för alltid. Jag skulle oigenkänd gått bort att ånyo kasta mig in i lifvets tummel... Sigurd, den visshet, jag vunnit om

hans person, utplånade min sista drömbild. Jag har äfven sett henne och skall snart veta, om de aningar äro sanna, som hennes sorgsna drag väckte i min själ.

-- Och om så sker, kapten?

-- Då gäller det att handla... men huru, det beror ej endast af mig. Jag har skådat för djupt in i lifvet för att tro på människans förmåga att ofelbart planlägga. Hon kan blott draga gagn af den vind, som ödet låter blåsa. Det är vår lott att uppgöra planer och se dem korsade... Sigurd, hur är det med mitt folk?

-- Väl, herr kapten. De längta blott att få tala med er och trycka er hand.

-- Hälsa dem från mig, och se till, att de i hvarje ögonblick äro färdiga.

-- De förtälja med stolthet, att de sett er på Stockholms gator i sällskap med landets högste och ypperste, och beklaga, att de på er befallning ej få blotta sina hufvud för er. Hvad de älska och beundra er, kapten!

-- Jag känner dem.

-- Kapten, sade Sigurd, och blickade forskande i Vanloos ögon, -- ni synes mig i dag något dyster i ert sinne.

-- Nej, jag är mig lik. Men lynnet är som hafvet: under stiltjen dansa ej dess böljor... Min vän, jag återvänder från ett besök i den nejd, som sett mig födas; jag har hvilat en stund under den låga ås, där jag uppväxte till yngling; jag har igenkänt mossan i stugans timmerfogningar, örterna på hennes torftak; jag har igenkänt den åker jag plöjde, de pilar, som gåfvo mig skugga; jag har åter stått vid den ensamma ek, mot hvilken jag lutade, då jag under mörka höstkvällar stirrade på ljusskenet från min älskades fönster; jag har knäböjt vid min fars grafkulle på den lilla kyrkogården... jag igenkände dess få torfvor bland de nya grafvarna där bredvid... men af mina kära har jag ej funnit ett spår. Ingen visste, hvart de flyttat; den gamle prästen var död, och kyrkoböckerna gåfvo ingen upplysning... Men nog härom sade han med förändrad ton. -- Det är tid för mig att bryta upp. Du återvänder till Stockholm och öppnar där dessa papper. -- (Vanloo räckte honom några förseglade handlingar) -- de innehålla instruktioner för dig och mitt manskap. Jag förmodar, att den summa, jag sist lämnade dig, är tillräcklig för ännu en månad...

-- För två, kapten... Hvad var detta?

Sigurds ord hade afbrutits af ett pistolskott, som aflossades i de samtalandes grannskap. Smällen tycktes kommit från ett närbeläget rum. Ögonblicket därefter hördes tunga steg i trapporna, dörren rycktes upp, gästgifvarens och bakom honom en mängd häpna och nyfikna östgöta- och smålandsanleten koxade in, för att sedan åter försvinna. Hela följet med värden i spetsen rusade därefter till den andra dörren -- den till gafvelrummet... Vanloo och Sigurd följde strömmen. Den sistnämnda dörren var inifrån låst, men Klas gästgifvare sparkade henne upp, och man skyndade in öfver hennes spillror.

Värden och bönderna stodo handfallne vid den syn, som här mötte. På kammarens enda bord flämtade en ljusdank vid sidan af tre brännvinsflaskor och ett vatterkrus, och bredvid sängen låg en karl med ansiktet öfversköljdt af blod. Den olycklige höll ännu pistolen i hand och mödade sig synbarligen, ehuru förgäfves, att lyfta armen, för att aflossa dess andra pipa mot sitt bröst eller ansikte.

Vanloo skyndade fram, ryckte pistolen ur den okändes hand, hällde vattenkruset öfver hans hufvud, torkade det med sin näsduk och undersökte med vandt öga såret.

Det var ej dödligt. Mannen hade tömt sina tre brännvinsflaskor och hans hand varit osäker i det ögonblick han sökt beröfva sig lifvet.

Sigurd visade ut de nyfikne gaparne, gästgifvarn inräknad, och hviskade till Vanloo, medan han hjälpte denne att förbinda den afsvimmades sår:

-- Kapten, jag igenkänner detta ansikte. Huru förunderligt! Ödet har fört i våra händer en af dem, som vi sökt...

-- Hvad? Är du säker därom?

-- Kan man misstaga sig om detta skråmiga, rödskäggiga, besynnerliga ansikte? Hvar tror ni, att man finner dess like i hela världen? Eller tror ni, att man kan glömma det, sedan man sett det under sådana förhållanden som jag? Det är, vid mitt lif, den gamle flibustieren Ruys, väl känd från sina unga dagar i Vestindiens farvatten, och, då jag såg honom sist, underbefälhafvare ombord å vår efterspanade fribytare...

-- Sigurd, sade Vanloo efter ett ögonblicks öfverläggning, -- du stannar här och tager mannen i din vård. Han får ej slippa ur våra händer... för intet pris. Tillita guld, hotelser, hvilka medel du vill! Han är i vårt våld och skall tjäna vår sak. Och när jag skickar dig befallning därom, skall du föra honom till mig.

-- Skall ske, kapten. Samvetet har väl vaknat och med sitt kält gjort gamle Ruys ledsen vid lifvet.

-- Sannolikt är det så. Var emellertid försiktig och skräm ej karlen, innan han återvunnit sina krafter! Bäst är, att du till en början ej visar dig, utan låter honom skötas af gästgifvarfolket. Betala dem bra och försäkra dig om deras tystnad i afseende på hans självmordsförsök. Jag vill ej, att undersökning skall ske i saken... Och nu farväl, min vän! Jag har ännu i morgon åtskilligt att uträtta.

Vanloo gick, och sedan han med Klas gästgifvare haft ett samtal mellan fyra ögon, medan stalldrängen sadlade hans ståtlige gångare, steg han till häst och lämnade stället.

Hemligheternas ugn.

Med ofvanstående namn betecknade alkemisterna sina verkstäder, i hvilka månge af dem instängde sig under största delen af sitt lif för att offra åt en lidelse, med hvilken spelraseriet, drifvet till sin yttersta böjd, knappt kunde uthärda jämförelse.

Om ynglingen fattades af denna lidelse, sköt han från sig nöjets bägare, som ålder, hälsa och lefnadslust uppmanade honom tömma: solens glans och blommans doft hade upphört vara till för honom: den ljufvaste flickas kärleksblick, den trognaste väns famn, ärans mest frestande lockelser, allt hvarför hans hjärta klappat, vardt honom som intet: han såg sina kinder blekna, sina lockar glesna, utan att ägna en suck åt sin flyende lefnadsvår: han kände sin själs samklang brusten, sitt hjärta torka och själfva sina tankars strängar slappas, som natt och dag spändes mot ett enda mål; men om världens grundvalar rämnat, skulle hans sista blick varit riktad på smältdegeln.

Mannen offrade den sista fyrken af sin rikedom åt denna lidelse och skulle måhända tömt sina egna barns hjärtblod i degeln, om han hoppats att därigenom komma ett steg närmare gåtans lösning.

Gubben motsåg med ångest sin lefnads ände, emedan han fruktade att gå miste om upptäckten af *det stora magisteriet*, på hvars sökande han spillt sin ungdoms och mannaålders krafter.

Denna förfärliga lusta, som sannolikt väcktes till lif redan i historiens morgon hos det första bildade folk, som brukade guldet till bytesmedel och värdemätare, slukade under årtusen mänsklighetens ädlaste krafter. De glest bland vårt släkte tände andar, som begåfvats med håg och kraft att sträfva till höga, aflägsna mål och med försakelse af lifvets vanliga fröjder ägna sig åt forskning i naturens och människosläktets gåtor, -- desse andar vändes från en id, som med jättefart skulle påskyndat bildningens gång och ställt oss nu lefvande på en höjdpunkt, hvilken våra efterkommande först om århundraden skola uppnå, -- vändes från denna välsignelserika verksamhet, för att åter och åter förnya de otaliga rönen att *göra guld*.

Må man ej tro, att dumhet och enfald lågo till grund för dessa försök! Alkemisterna innehade sin tids högsta

bildning; de tänkte skarpt och logiskt. Vi göra af svafvel och kvicksilfver ett ämne med alldeles nya egenskaper: cinobern; alkemisterna väntade på samma sätt att genom förening af olika kroppar åstadkomma guld. Man hade ännu ej vunnit den öfvertygelse, att guldet icke är sammansatt af olika ämnen. Och om i framtiden något sätt finnes, hvarigenom åtskilliga af de nu för enkla och osammansatta ansedda ämnena kunna delas i olika beståndsdelar, hvem borgar då för att ej hoppet om att kunna göra guld åter tändes, sedan det i senare hälften af adertonde århundradet slocknade genom det flogistiska systemets och den egentliga kemiens uppkomst?

Ordspråket säger, att intet ondt finnes, som ej har något godt med sig. Detta kan tillämpas på alkemien. Icke blott att hennes idkare gjorde nyttiga upptäckter, som de aldrig väntat: genom deras otaliga rön samlades ock den rika erfarenhet, hvarur mänsklighetens välgörarinna, kemien, sög sin modersmjölk.

Och huru storartad var ej denna lidelse i sina syften! Huru rusande utsikten att med det stora magisteriet i sin ägo kunna ingripa i enskildes, folks och staters, ja hela människosläktets öden! Med denna hemlighet i sitt våld kunde epikuréen förskaffa sig alla nöjen, hvarefter den mest förfinade njutningslystnad förmår trängta; med den kunde den äregirige förverkliga sina mest utsväfvande drömmar; med den fosterlandsvännen grundlägga sitt lands världsvälde, entusiasten för borgerlig frihet krossa tyranniet, människovännen aftorka tusendes tårar.

Vi vilja föra läsaren till den hemlighetsfulla tornkammaren på Sjövik. Järndörren till den flygel, hvari denna kammare finnes, har nyss vridit sig på sina hakar och lämnat inträde åt tvenne män. De stiga vid skenet af en lykta upp för en smal vindeltrappa, som slutar vid en liten dörr af tjocka ekplankor. Äfven denna öppnas, och de båda männen inträda i Hemligheternas ugn.

Lyktans flämtande sken lyste på en omgifning, värdig att målas med en Rembrandts pensel. En del af rummet var upptagen af en mot väggen stödd ugn, murad med många öppningar, af hvilka tvenne vidgade sig till härdar, försedda med blåsbälgar. Ugnens olika afdelningar stodo i förbindelse med hvarandra medelst rör, dels af järn, dels af eldfast tegel. Vid ugnen sågs ett pumpverk, hvarmed vatten från tornbrunnen kunde uppdrifvas genom ett i väggen doldt rör. Till vänster stod ett väldigt skåp, dels upptaget af hyllor för flaskor och burkar, dels af en mängd små lådor för mineralier och alkemistiska blandningar, alla, för undvikande af misstag, försedda med planetariska eller kabbalistiska tecken eller ock med endast för de invigde fattliga namn, sådana som *Proteus*, *Gamle Adam* o. s. v. Till höger sågs ett annat skåp med böcker och handskrifter, och under det en soffa och ett bord, hvarpå alkemistiska arbeten lågo uppslagna. Rundt om väggarna voro hopade retorter, kolfvar, deglar och instrument af det vidunderligaste utseende. Här och där grinade från väggarna hufvudskallar eller hängde benrangel af hvarjehanda djur; ty alkemisterna togo under letandet efter de vises sten sin tillflykt icke blott till den oorganiska, utan äfven den organiska naturen.

Dagens ljus hade ej på åratal lyst in i denna kammare, om ej någon nyfiken stråle lyckats smyga in genom de stängda fönsterluckorna.

Den ene af de inträdande männen tände nu en från taket nedhängande lampa. Hennes sken darrade på Drakes och Vanloos anleten.

-- Här är mitt arbetsrum, sade Drake; -- jag prisar mig lycklig, att jag kunnat öppna det för en man som ni.

-- Ett enda ögonkast öfver detta rum öfvertygar mig, genmälde Vanloo, -- att jag i er mött en man, som med allvar och kraft ägnat sig åt vetenskapernas vetenskap. Jag prisar mig lika lycklig som ni öfver vår bekantskap. Huru länge har ni drifvit dessa studier?

-- Allt ifrån min ungdom. De år jag tillbragte vid universitetet ägnade jag åt förstudier i vetenskapen; jag gjorde mig då bekant med hennes teori, så vidt som det var mig möjligt att uppspåra dugliga källor för detta studium. Jag dömde mig till en asketisk eremits försakelser och använde så mycket som möjligt af de penningar, min fader sände mig, till att skaffa de nödiga böckerna, dem jag mången gång måste uppväga med guld. Först efter min fars död var jag i tillfälle att göra rön, ehuru ej i så stor skala som jag önskade.

Medan Drake talade, ögnade Vanloo hans bokförråd, som innehöll en tämligen rikhaltig samling alkemistiska skrifter: han fann där arbeten af Albertus Magnus, Libarius, van Helmont, Arnold de Villanova, Basilius Valentinus och Theophrastus Paracelsus, äfvensom nyare arbeten af Thurneysen, Glauber, Brandt m. fl.

-- Men låt oss nu, sade Drake, -- med er tillåtelse skrida till verket! Nattens timmar äro korta. Gif edra befallningar, och jag verkställer dem!

-- Väl, min herre, jag vill nu först undersöka inrättningen af er ugn.

Under skarpsinniga anmärkningar, som styrkte Drake i hans höga tanke om Vanloos inblick i guldmakeriets hemligheter, föregick denna undersökning.

Vanloo lofordade ugnen och anvisade Drake den härd han önskade begagna.

Därefter frambar Drake två skinnkappor med kapuschonger, till skydd mot ugnshettan. Medan Vanloo pådrog det ena af plaggen, sade han med blicken stadigt riktad på Drake:

-- Jag minns i detta ögonblick en händelse, som tilldrog sig vid ett tillfälle alldeles sådant som detta. Jag hade gjort bekantskap med en fransk alkemist och inbjudits till hans laboratorium. Dylika inbjudningar äro sällsynta, ty antingen är den inbjudne underlägsen eller jämgod med sin värd i vetande, och då har denne senare ingen fördel utan snarare skada af besöket, eller ock är han honom öfverlägsen, och i detta fall bör den senare, med någon kännedom om människonaturen, inse, att gästen ej till honom afstår ett uns af sitt högre vetande. Jag anade

därför en snara och var på min vakt, öfvertygad, att fransmannen ej trodde mer än han själf ville af min försäkran, att jag ej var mästare, utan likasom han, lärling i den ädla konsten. Fransmannen frambar, likasom ni, tvenne arbetsdräkter, en för sig och en för mig. Men då jag var sysselsatt att påtaga min, rusade min värd emot mig, fattade med ena handen kapuschongen, som han sökte vrida kring mitt hufvud, lyfte i den andra en knif, och ropade: »Guldreceptet, eller jag skär halsen af er!» Men jag var beredd på försöket. Jag grep om mannens arm, alldeles så som jag nu griper om er...

Vanloo gjorde ett steg mot Drake och fattade hans högra arm, som doldes af hans kappa.

-- Och, fortfor han lugnt, -- jag vred mordvapnet ur hans hand, alldeles så som jag nu fråntager er denna knif.

Vanloo hade verkligen vridit en knif ur sin värds hand. Drake ryggade tillbaka. Han sökte framstamma någon förklaring, men Vanloo sade:

-- Var obekymrad, min ädle värd! -- jag drager inga förhastade slutsatser af hvad som skett. Mitt förtroende till er är ännu detsamma, som då jag beslöt att följa er hit. Vi äro alkemister från topp till tå. Se här, -- fortfor han och kastade en pistol på bordet, -- äfven jag har vidtagit mina varsamhetsmått. Det ena får uppväga det andra. Vi känna ju hvarandra ännu så litet! Ni, som mången annan, kunde ju misstänka mig att vara en farlig äfventyrare, mot hvilken man, i en stund som denna, måste vara beredd på försvar...

Drakes afsikt var i själfva verket icke den, som Vanloo misstänkte.

-- Mynher Vanloo, inföll han, -- jag bedyrar, att denna knif af en ren tillfällighet kom i min hand. Jag plär hafva honom i en ficka på denna kappa och...

-- Ursäkter äro alldeles öfverflödiga...

-- Nej, utbrast Drake lifligt, -- de äro icke öfverflödiga om den minsta misstanke vaknat i er själ. Skola vi enligt vår öfverenskommelse arbeta tillsammans, måste det ske med oinskränkt förtroende å ömse sidor.

-- Dess bättre, om sådant är möjligt! Hvad mig vidkommer vill jag göra allt för detta lika önskliga som sällsynta förhållande. Och hvad skulle jag väl göra här uppe, om jag redan kände konstens yttersta hemlighet? Hvilket gagn hade jag då af edra kunskaper och edra rön? Nej, min herre, vi behöfva ömsesidigt hvarandra... se där vårt föreningsband!

Drake räckte Vanloo handen. Denne låtsade missförstå afsikten; i stället för att utbyta ett handslag, räckte han honom sin pistol och sade:

-- Jag lämnar er denna såsom underpant på mitt förtroende. Det är ett dyrbart vapen, och ni skall ej finna många dess likar. Låt oss nu skrida till verket!

Ugnen eldades. På härden ställdes en degel, hvari lades efter hand en mängd olika mineralier och kemiska preparat, sedan man förut, enligt Vanloos föreskrift, nogsamt vägt dem. Vanloo stod framför timglaset och tycktes uppmärksamt betrakta hvarje fallande sandkorn. Tid efter annan vinkade han till Drake att med blandningen förena de utvalda ämnena, som i sin ordningsföljd lågo bredvid honom på en afsats af ugnen. Drake gjorde detta med den ena handen, under det han med den andra drog bälgen. Hans blick var oafvändt riktad på Vanloo. Intet ord byttes; det rådde i kammaren en tystnad, som endast stördes af bälgens gnisslande och nattvindens suckar därute.

Eldskenet från ugnen och återglansen af degelns i skiftande färger spelande innehåll föll på Drakes bleka, skarpt tecknade anlete, som till hälften doldes af skinnkapuschongen. Den dräkt han bar och det uttryck af nästan ångestfull spänd väntan, som röjdes i hela hans hållning, stämde väl med det mystiska intrycket af det hela.

Det blandade ljuset från ugnen och lampan samlade sig på vissa punkter till starka ljuspartin, afbrutna af flämtande halfskuggor, medan andra delar af rummet voro höljda i mörker genom de fantastiska skuggorna från ugnsmuren och bohagstingen.

Flere minuter förflöto under tystnad. Sedan det sista preparatet tömts i smältdegeln, närmade sig Vanloo ugnen, ögnade den smältande massan uppmärksamt, återvände till bordet, uppknäppte kappan och framtog ur en ficka i sin lifrock en liten silfverflaska.

Denna lämnade i ett mindre glaskärl tre eller fyra färglösa droppar af sitt innehåll.

Nu tog Vanloo en viss förut vägd mängd kvicksilfver, kastade det i degeln och hällde omedelbart därefter det färglösa fluidet i blandningen. Drakes öga hade följt hvarje rörelse af hans hand och fästes nu på degeln, hvari de olika elementen tycktes hafva råkat i häftig strid. Blandningen kokade och kastade bländande gnistor kring sig.

Vanloo fattade trähandtaget till en af de metallstafvar, som stodo i en vinkel af ugnen, drog kapuschongen djupt ned öfver ansiktet, och började med stafven röra i degeln.

Sedan detta fortfarit en minut, bröt han tystnaden med följande ord:

-- Nu är första akten utspelad. Vi kunna draga oss tillbaka, ty för styckets fortsättning sörja nu de krafter, som vi väckt till lif.

Vanloo lämnade ugnen, kastade sig i soffan och torkade med en duk sin svettdrypande panna.

Men Drake stannade ännu framför härden. Den olidliga hettan hade betäckt hans annars bleka ansikte med en onaturlig rodnad, och svettdropparne pärlade utför hans panna; men hans blick var, likasom bunden af någon förtrollning, häftad vid degeln. För hvarje färgskiftning i denna förekom det honom, som om en ny förlåt upprullats öfver hemligheternas hemlighet... gåtan, efter hvars lösning hans själ törstade. Det var en frändskap mellan glansen i dessa ögon och det färgspel, som förrådde ett naturlif af egen art inom den lilla världen af närskylda eller fiendtliga element, hvilka människohand från skilda håll här sammanbragt.

-- Huru länge dröjer det, innan vi få se utgången? frågade han långsamt.

-- En fjärdedels timme. -- Till dess måste ni hafva tålamod.

-- Tålamod! upprepade Drake, då han omsider lämnade härden. -- Hvad är en fjärdedels timme för den, som i långa år väntat och bidat... för den, som af sin andes finaste nerver oupphörligt måst tvinna nya strängar åt tålamodets båge, sedan de gamla af ständig spänning brustit? Är ni alkemist och har likväl icke känt denna retelse, som dag och natt stör kroppens och själens hvila? Har ni ej som jag, utmattad af nattvak, studier och olyckliga rön, misströstande vändt er bort från degeln, för att i nästa ögonblick åter längta dit?... Jag talar så till er, ty ni måste hafva förnummit detsamma som jag... Men aldrig, min herre, aldrig har ni bragt eller kan någonsin bringa denne Molok så stora offer, som jag har gjort!

Vanloo trodde sig förstå andemeningen af dessa ord.

-- Jag har offrat honom en furstlig förmögenhet, sade denne. -- Har ni kunnat offrat mer?

-- Mer! svarade Drake med nästan högtidlig tonvikt och ryckte kapuschongen från sitt mörka ansikte. -- Mitt valspråk är: *Aut Cæsar aut nihil* **[1]**. Antingen skall jag nå lyckans högsta höjd eller störtas i fördärfvets djupaste afgrund... Se här, fortfor han, i det han under bordet, framför hvilket han stod, framdrog en flaska och en bägare, -- här äro drufvor, som mognat under söderns himmel och insupit strålarne från en varmare sol! Låt oss dricka, mynher Vanloo! Med dessa safter lifvar jag under nattens timmar de slappnade nerverna, det sviktande modet. Mynher Vanloo, låt oss dricka tvemännings ur samma bägare, liksom vi dricka lif eller död ur samma vetandes källa!

Drake fyllde bägaren till randen och tömde honom i ett drag. Allt vittnade, att han var i en häftig själsspänning... måhända hans vanliga tillstånd, ehuru han utanför väggarna af sin hemliga verkstad visste undertrycka dess yttringar.

Vanloo förebar något skäl, hvarigenom han, utan att såra sin värd, kunde tillbakavisa bjudningen.

-- Jag måste i sanning beundra er, sade han, -- då jag nu finner, att ni med så gränslös hängifvenhet ägnat er åt letandet efter fullkomlighetens tinktur och likväl förmår lägga förnuftets band på denna ädla lidelse, när andra värf påkalla er uppmärksamhet. Få äro de af våra medbröder, som mäkta det. Ni gör utländska resor, ni sköter edert jordbruk; med ett ord: ni lefver äfven utanför väggarna af er tysta verkstad...

-- Och ni? inföll Drake. -- Är ni ej lika ifrig forskare som jag? Och likväl lefver ni i stora världen; ingen skulle ana, att ni ägnar er åt de hemliga studierna!

-- Mina tankar äro dock sällan långt från dem.

-- Vet ni, om det icke förhåller sig så äfven med mig? fortfor Drake och tömde än en bägare. -- Vet ni, om jag ej med mina resor och andra sträfvanden haft till mål att skaffa näring åt den omättlige degeln? Men jag har dock ett högre mål än detta. Hvad är guldet annat än ett medel att råda öfver världen? Mitt horoskop är ställdt: jag är född att befalla, kufva, krossa eller gå under... Och detta hafva ej endast stjärnorna förutsagt; jag känner det i min egen barm.

-- Ni är en märklig man, min ädle värd. Ödet synes ej hafva anvisat er eder rätta plats.

-- Är Ödet en makt, som för oss alla i ledband? Eller kunna ej starke andar länka dess gång? Fattas ej dess domslut just i de väldiges egna hjärnor? Vi få se!... Men tiden är inne att förnimma, om elden i vår härd vill utlämna den gyllene nyckeln till vår gåta. Eller hvad säger ni?

-- Tiden är inne. Lyft degeln från härden och undersök innehållet!

-- Är ni öfvertygad om en lycklig utgång?

-- Var lugn: jag känner kraften af rabbi Chisdai ben Israels tinktur.

-- Vi få se! sade Drake i högtidlig ton och gick fram till härden. Han aflyftade degeln och såg utan att draga anden. Därefter tog han en liten tång och letade i askan och bottenfällningarna, till dess han funnit en fast massa, som han grep med tången och doppade i vatten. Sedan hon svalnat, undersökte han henne med feberaktig häftighet och utbrast:

-- Det är guld!

-- Jag lyckönskar er och mig, sade Vanloo, -- att jag skingrat edra tvifvel och gifvit er ny kraft att i förening med mig arbeta i vår vetenskap. Vi veta nu, att gåtan *kan* lösas af dödlige, och vi hafva för våra forskningar en utgångspunkt, som ingen alkemist före oss ägt.

-- Och denna, sade Drake, i det han fattade silfverflaskan, -- denna lilla tingest innesluter den största af alla jordiska hemligheter! I hennes färglösa droppar flyta de ädlaste ämnena i vår planets beståndsdelar, vår jords jungfrublomma! I henne finnas samlade några af de jordytans få urgrand, som äga kvar sin ursprungliga renhet, ännu ej blandats med de förgängliga varelsernas stoft, ej fuktats af blod eller tårar.

-- Men, fortfor han -- denne rabbi Chisdai ben Israel, som ägde den stora hemligheten, hvaraf kom det, att han ej vann lycka och storhet?

-- Ah, sade Vanloo, -- ni har ej öfvervägt, med hvilken fara ägandet af denna hemlighet är förbundet: det märker jag af er fråga. Inser ni ej, att den verklige guldmakaren är fågelfri i samma ögonblick han är känd som sådan? De rike äro hans dödsfiender, ty deras rikedom grundar sig på guldets närvaro i deras och frånvaro i andras händer; guldets värde sjunker i samma mån, hvari dess myckenhet tilltager, och om guldreceptet en gång är allmännare kändt, skola dessa skatter, hvaröfver de girige rufva, förvandlas till aska. De fattige åter skola jaga guldmakaren som ett vildt djur; de skola intränga i hans sängkammare och med knifven på hans strupe affordra honom hans konst. Han är förlorad, om ej den konung eller furste, i hvars land han lefver, tager honom i sitt hägn; men detta lämnas honom då mellan tjocka murar fjärran från alla likar, där han, så länge han lefver, måste arbeta för att fylla sin beskyddares skattkammare, medan alle andre konungar och furstar af fruktan för hans växande makt skola trakta efter den inspärrades lif. Den lyckligaste lott en upptäckt adept har att vänta är lifstidsfängelse i ett torn, vid hvars port lönmördare lura. Ni förstår nu måhända, hvarför rabbi Chisdai ben Israel fruktade att väcka uppseende. Jag har förut förtalt, huru tinkturen kom i mina händer. Rabbinen hade på sina handelsresor vågat sig in i Spanien. Inkvisitionens skarpa ögon genomskådade dock hans förklädnad, och den gamle mannen skulle lyst vid nästa autodafé, om ej det allsmäktiga guldet öppnat hans fängelses port och genom tusen faror banat honom väg till Cadiz, där han räddade sig ombord på mitt fartyg. Jag lofvade föra honom till Holland, det Förlofvade Landet för vår tids israeliter. Då han under sjöresan insjuknade och kände döden nära, upptäckte han för mig de bägge silfverflaskornas märkvärdiga innehåll och gaf mig dem af tacksamhet för den tjänst jag visat honom. Men själfva sättet, hvarpå denna tinktur tillverkas, *guldreceptet*, är en hemlighet, som han tog med sig i den graf jag gaf hans lik under böljorna.

-- Att ni ej aftvang honom denna hemlighet!

-- Hvad rädes en man, för hvilken grafvens dörr redan är öppnad? Och för öfrigt skulle tortyr gagnat till intet. Han sade kort före sin död till mig: »Jag har hunnit alkemiens ändpunkt: jag är adept. Men döden skall trycka inseglet på min hemlighet. Om jag upptäckte den, skulle jag varda mitt folks förbannelse och göra det större skada än den, som folkens alla tyranner, från Nebukadnezar till de nu lefvande, tillfogat det. Ty mitt förströdda folks styrka ligger nu ej i spjut och stridsvagnar: den sköld, det håller mot sina förföljare, den planka, hvarpå det sväfvar bland Ödets bränningar, det nya Zion, det uppbyggt mot filistéerna, är guldet. Jag vill ej rycka från den biltoge den staf, hvarpå han fortsläpar sig under sin vandring bland obarmhärtige främlingar, jag vill ej stenlägga den åker, i hvilken ensamt mina fäders säd kan uppspira och fortlefva. Min konst skall dö med mig»... Och nu leka polyperna i hafvets djup med den hufvudskål, hvarinom det stora problemet löstes. Vår uppgift är att genom en kedja af rön utleta, hvaraf rabbinens tinktur består. Det är för detta ändamål jag med nöje tager edra kunskaper och er tid i anspråk. Min egen tid är upptagen af mångahanda sysselsättningar; jag hinner blott utkasta planen för edra undersökningar och ställa dem under den uppsikt, som jag för min egen räkning aktar nödig. Jag ämnar varda en ofta sedd gäst ert hus, men ej er daglige medarbetare inom dessa väggar. Ni förstår mig nu.

-- Ja, svarade Drake. -- Och omkostnaderna för dessa rön...

-- Bestrida vi gemensamt... hälften hvar!

-- De torde uppgå till stora summor...

-- Det är sannolikt. Vi skola närmare kunna öfverräkna dem, sedan vi gjort vår första undersökning. Ni är ju nöjd med öfverenskommelsen?

-- Ja, sade Drake betänksamt, och han tillade för sig själf:

-- Om min förmögenhet spränges på försöket, så skall statsstrecket inbringa mig en ny. Och om statsstrecket misslyckas, nåväl, då antingen faller mitt hufvud under yxan eller jag räddar mig undan på hafvet...

Vanloo afkastade nu alkemistkappan, sade sin värd farväl och ledsagades af denne utför vindeltrappan till en bakport, genom hvilken han nu, i nattens mörker, aflägsnade sig. Hans häst väntade honom i ett torp, ett stycke från herregården.

Men Drake återvände till tornkammaren, satte sig på sin vanliga plats i den gamla soffan, där han så ofta förnött nattens timmar med studium af alkemistiska skrifter, samt framtog några bref från riksrådet Bengt och andre sammansvurne. Han hade läst dessa bref förut, men genomögnade dem åter, för att invagga sig i de drömmar, som han älskade att öfverlämna sig åt. Han lutade sin bleka, i förtid fårade panna i handen och satt så, till dess lampans döende sken efter en sista flämtning slocknade och lämnade honom i mörker. Han steg upp, drog åt sidan luckan till kammarens enda fönster och stirrade på stjärnhimmelen, som för honom, likasom för flertalet af hans samtida, var en mystisk skrift, ur hvars lysande hieroglyfer de dödliges öden kunde utletas. Hans blick följde en stund Saturnus, som med rödaktigt olycksbådande sken lyste vid synranden i Oxens stjärnbild, till dess denne vid sidan af den gnistrande Aldebaran försvann bakom skogen i väster.

Han sköt åter luckan för fönstret och återvände, utan att tända lyktan, till sin sängkammare, sedan han med vand hand kringvridit nyckeln i järndörren till tornet.

---

[1] Allt eller intet!

En aftonkrets.

Några dagar hade förflutit efter Vanloos besök i Drakes laboratorium.

I sitt kabinett, väl möbleradt efter tidens smak och prydt med takmålningar, som föreställa händelser ur Frälsarens lefnad, sitter fru Agnes Drake med sin dotter, den lilla Hedvig. Fru Agnes ögon lämna ibland det broderi hon håller i handen, för att se i den bok, hvari flickan nu under sin mors ledning lär sig läsa innantill.

Med denna sysselsättning fördrifver fru Agnes en timme af den långsamt skridande dagen. Och då Hedvig tröttnat vid läsningen, deltager modern i hennes joller och betraktar med vemodigt leende hennes lekar.

Dörren öppnades, och herr Gustaf Drake inträdde. Sådana besök voro sällsynta. Fru Agnes riktade en skygg blick på sin mans af nattvak och grubbel förslappade anletsdrag.

-- Jag kommer, sade Drake, -- för att underrätta dig, att du har gäster. Vår granne Vanloo, den holländske stormannen, hedrar oss med ett besök... och hvad som måhända än mer fägnar dig: en släde från Signildsborg stannade just nu på borggården: din vän friherrinnan har, följd af sin son och den unga fröken Skytte, hitkommit... just i en lycklig stund, ty jag känner mig mer hågad än vanligt att se grannar kring mig. Jag hoppas, att du är i samma lyckliga sinnesstämning.

Fru Agnes gick sina gäster till mötes. Vanloo stod framför henne; hans yttre förrådde vanlig kall artighet, då han bugande fattade värdinnans hand, men hans blick trängde forskande in i hennes, och hon tyckte sig känna, huru han genomskådade hvarje hemlighet i hennes hjärta, räknade hvarje lidande, som tärde på dess fibrer. Och likväl var denna magiska blick icke tryckande, utan talade om en öfverlägsen ande, som ville meddela en svagare något af sin kraft att tåligt bära sitt öde. Agnes skulle icke förvirrats, om ej dessa ögon på samma gång upplifvat hågkomster från hennes ungdom, hvilka tidernas skiften aldrig fullkomligt utplånat, och väckt aningar, som i trots af sin ytterliga osannolikhet ej läto tysta sig.

Ur denna förvirring hjälpte henne friherrinnan Skytte, som hälsade sin väninna med en kyss på kinden, och därmed riktade hennes uppmärksamhet åt de öfriga gästerna. Fru Agnes anmärkte, att fröken Maria var ovanligt blek, och frågade deltagande om hennes hälsa; men fröken Skytte försäkrade gladt, att hon aldrig känt sig bättre än nu. Härefter ledsagade värden och värdinnan sina gäster till ett rum som var lagom stort, för att den lilla kretsen skulle känna det hemtrefligt, och hvars gyllenläderstapeter vänligt upplystes af en brasa från den stora, med renässansornament sirade kaminen. Här slog man sig ned i länstolar, i hvilkas svällande dynor var inväfdt eller broderadt ett helt Arkadien af flöjtblåsande herdar och herdinnor, som buro lamm i sina armar, såsom en senare tids damer buro sina mopsar. Det aromatiska téet hade ännu lika litet som kaffet hunnit göra sig hemmastadt inom sällskapskretsarna, men man saknade det icke af det enkla skäl, att man ej kände det; man lifvade i stället glädjen med lätta viner, som flitigt götos i de slipade glasen.

Samtalet, som i början vidrörde Adolfs och Marias färd under yrvädret och andra händelser för dagen, vardt efter hand lifligt. Vanloo förtalde reseäfventyr med utmärkt behag, fröken Skytte inströdde skämtsamma frågor, Adolf blixtrande infall; värden själf visade ett så präktigt lynne, att fru Agnes i hemlighet förvånades däröfver. Men genom denna glädje gick det stundom liksom en frosskakning; skämtet hvilade väl icke, ty det flög från mun till mun, men hos hvarje enskild, om vi undantaga den goda friherrinnan och den lilla Hedvig, inträdde ögonblick, då han kände en förstämning. Det var måhända yttringarna af ett elektriskt förlopp, som uppstått därigenom, att en krets knutits af personer, hvilkas själar, allt efter deras olika mån af frändskap eller fiendskap, utöfvade ömsesidig dragningskraft eller stötte hvarandra tillbaka.

Nu utbad sig värden få höra en sång af fröken Skytte, hvars röst och förmåga öfver cittran voro väl kända från aftonkretsarne på Signildsborg. På en vink af modern skyndade Hedvig efter dennas cittra. Maria slog tankfull några ackorder och sjöng därefter följande sång:

En dröm.

Se, västerhafvets vågor
i purpur gunga och i gyllne lågor
och leka med hvarandra
kring ön, där mina Ungdomsminnen vandra!
Så väll af fröjd, mitt segel,
och sväfva dit på oceanens spegel!
De vinka mig: jag ilar dem till möte

att sjunka, barn på nytt, i deras sköte.

Hur strandens klippor blänka
i rosigt sken, och skuggorna sig sänka
att famna stilla dalar
och skrida genom palmers pelarsalar!
Hur mystiskt dunkla parker
stå drömmande bland solbeglänsta marker!
Hur djup är tystnaden, hur ljuf är friden!
Här hvilar, vällustdrucken, själfva Tiden.

Och från de gröna kullar,
från blomsterfält, där bäckens azur rullar,
från strand, där insjön hvälfver
melodisk våg och silfverdimman skälfver,
och från de mörka dungar,
där frukter svälla och lianen gungar,
gestalter vinka. Deras drag jag känner:
det är min flydda barndoms flydda vänner.

Och han, hvars bild mig gläder,
då natten vallmokransad till mig träder,
hvars minne ännu blandas
i hvar min dröm, då morgonhimmeln randas,
han är ej död! Han sluter
sig till mitt bröst, hans lockars svall sig gjuter
kring mina, och som förr hans purpurröda,
hans friska läppar emot mina glöda.

Vid sidan af hvarandra
vi saligt drömmande kring fälten vandra,
och såsom fläktar friska
vid månens sken i trädens kronor hviska,
så hviska vi om öden,
vi delat förr, om kärlek in i döden
och om den ed vi svuro, att, som flamman
med flamman enas, evigt smälta samman.

Till verklighetens strider
flyg, tanke, åter från förflutna tider!
Till stormens famntag ila,

se'n nu du hämtat elyseisk hvila:
en hvila, ack, för stunden,
ty vid ditt ödes kedja är du bunden!
Af den din flykt är länkad öfver hafven,
tills mattad vinge sänks mot djupa grafven.

*

Maria hade sjungit ur sin själ; det röjde de smältande tonerna, den drömmande blicken, den bleka kinden; och då hon nu lade bort cittran, ljöd en efterklang i mer än ett hjärta.

Det fanns i denna krets två personer, hos hvilka Marias sång väckt alldeles likartade känslor. Han hade återfört dem till den tidpunkt af deras lif, hvars minne för dem var det heligaste och på samma gång det bittraste, och därigenom erinrat dem om deras första lycka och oersättligaste förluster.

Dessa bägge voro Agnes Drake och Vanloo.

Gustaf Drake hade funnit större behag uti att betrakta sångerskan än lyssna till sången, hvars känslopjunk han ej förstod. Kall för kvinnlig skönhet, förvånades han själf däröfver, att hans blick så gärna dröjde hos den unga flickan, och han började tro på en själsfrändskap mellan sig och henne, då han iakttog sångerskans uttrycksfulla minspel, som hos henne lät ana glödande lidelser, liknande hans egna, om också riktade åt ett helt annat mål. Han öfvervägde, huru lös förbindelsen var, hvari han stod till sitt partis öfverhufvud, riksrådet Skytte, och huru sannolikt, att denne en gång skulle behandla honom som ett förbrukadt verktyg, om ej starkare band sammanknöte dem.

Men han, som Maria i hemlighet ägnat sin sång, han, hvars drag hon gaf den älskling, som i sången var död för henne och endast besökte henne i drömmen, han var med sina tankar fjärran; de hade på vågorna af Marias toner sväfvat till -- Elin. Lyckligt för Maria, att hon ej kunde genomskåda hans inre! Nu varsnade hon blott ett svärmiskt drag öfver hans panna... det var en verkan af hennes sång, och denne tanke svalkade hennes barm, som allt sedan det förfärliga nattäfventyret varit tummelplatsen för vilda lidelser. Hon hade i det högtidliga ögonblick, då hon redan sagt farväl åt lifvet, yppat sin hemlighet, sin kärlek... men han hade endast haft en förebråelse till svar, han hade förgätit ord, som frampressats ur ett under dödens kalla hand ännu kärlekslågande bröst. En kvinna, mindre stolt, mindre skön och firad än Maria, skulle aldrig förlåtit detta; och Maria var just i det tillstånd, då en gränslös kärlek och ett lika gränslöst hat kämpa om öfvervikten. Men kärleken hade hittills haft öfverhand, ty ännu glimmade en gnista under askan af hennes utbrunna hopp.

En kort tystnad hade efter Marias sång inträdt samtalet. Den bröts af Vanloo med följande anmärkning:

-- Den dröm ni här skildrat, min fröken, torde vara ett uttryck af den längtan, hvarmed en i lifvets strid fördjupad människa blickar tillbaka på den tid, då hjärtat hoppas allt och det ungdomliga modet trotsar på sin oförsökta kraft. Ni själf är ännu i denna lyckliga ålder. Men för oss äldre är det farligt att ofta skåda tillbaka på det förflutna. Den hvila man där hämtar är slappande: vi jämföra hvad vi måste försaka med hvad som återstår att vinna, och detta synes då så obetydligt, att vi lätt förledas att anse hela lifvet förfeladt.

-- Ni har rätt, mynher Vanloo, inföll Drake; -- er anmärkning träffar icke blott in på den, som sett sina lysande drömmar blekna, utan kanske än mer på den, som fått sin ungdoms första oöfverlagda och okloka önskningar uppfyllda.

Agnes Drake sänkte vid dessa ord sin sorgsna panna.

Vanloo tystnade, och det lyste någonting nästan hotfullt fram i hans ögon.

Samtalet skulle afstannat, om ej de öfrige närvarande sörjt för dess fortsättning i lättare stil.

-- På tal om ungdom, sade friherrinnan Skytte, påminner jag mig nu, att det snart är din födelsedag, Maria.

-- Det är sant, jag fyller om några dagar tjugo år.

-- Tjugo år! inföll Adolf. -- Det är ju en rätt vördnadsvärd ålder. Och nästa år vid samma tid fyller du tjugoett.

-- En mycket upplysande och förnumstig anmärkning! sade Maria skrattande.

-- Och året därefter tjugotvå, fortfor Adolf.

-- Jag tviflar icke på din förmåga i räkning, bäste kusin.

-- Hvad tiden ilar! fortfor Adolf. -- Jag kommer ovilkorligt att tänka på lifvets förgänglighet, ungdomens korta blomstring...

-- Allt för sorgliga tankar!

-- Men mycket viktiga, anmärkte friherrinnan; -- de unga tänka dem endast allt för sällan.

-- Icke jag, min mor, försäkrade Adolf. -- Dessa tankar återkomma hos mig ofrivilligt hvar gång jag ser en blomma, en fjäril, en vacker flicka eller hvad annat naturen skapat, för att glänsa och försvinna.

-- Jag beklagar dig, Adolf, sade fröken Skytte, -- ty om så är, måste du vara odrägligt vemodig, i synnerhet om sommaren, då du hela dagen ser blommor och fjärilar.

-- Visserligen, men jag tröstar mig med andra betraktelser; såsom att blomman njuter af solen, daggen och vinden, och fjäriln åter af blomman, utan att sörja för morgondagen. De fröjdas åt sin tillvaro, till dess frostnatten skördar dem. Icke så den stackars flickan. Hennes lif och hennes blomstringstid hafva, enligt naturens vanliga lopp, sins emellan helt olika längd. Vid tjugo år äro hennes behag i sin fulla utveckling... några år därefter börja de redan förlora sin första friskhet... än några år, och de äro vackra lämningar... så förflyta åter några år, och hon närmar sig den typ, som vi tänka oss under namnet matrona... därefter inträder hon i ett skede, då åldern släcker ögats glans och plöjer fåror i pannan. Mer än hälften af kvinnans lif faller inom ålderdomens råmärken.

-- Mycket djupsinniga betraktelser, sade Maria, -- men jag tror, att du ej behöfver leta länge, för att finna mer roande samtalsämnen.

-- För den unga flickan, fortfor Adolf gäller mer än för någon annan regeln att fånga ögonblicket. Tiden flyr, och hvar minut närmar henne till den gräns, där beundrarnes antal minskas, tills hon slutligen står öfvergifven af dem alla och endast har den bittra förebråelsen kvar, att hon försummat den rätta tiden att grundlägga sin lycka.

-- Du talar så salvelsefullt, som om du själf fruktade att varda en jungfru på öfverblifna kartan, sade fröken Skytte.

Vanloo tog nu till ordet, i det han vände sig till Adolf.

-- Ni skämtar utan tvifvel, min unge vän, sade han -- eller ock har ni mycket dimmiga föreställningar både om kvinnans värdighet och om hennes lycka. Skulle ni själf önska till maka en kvinna, som följer den regel ni här uppställt? -- Skulle ni kunna älska en flicka, hos hvilken den oberäknande känslan, den af morgondagens kraf ostörda ungdomsglädjen, det oskuldsfulla sinnelaget utträngts af en feg rädsla för naturens gång och en kall räkning, huru hon skall grundlägga sin så kallade lycka? Vill ni uppställa för er kusin och er själf en regel, värd att följa, så välj den här, som ej har förtjänsten att vara af er egen uppfinning: »Bevara ditt hjärta, ty därutaf går

lifvet!»... Och er, min fröken, försäkrar jag, att jag under min händelserika, omväxlande lefnad träffat några, om också få lyckliga människor, och att bland dem äfven funnits fattiga, ensamma och åldriga kvinnor.

Adolf hade ämnat framkomma med någon förklaring öfver sina föregående yttranden, men Vanloo, som hade nog takt att ej låta samtalet inträda i allt för djupa hjulspår, förde det genom en ledig öfvergång på andra ämnen.

Nu anmälde en tjänare, att bordet var dukadt. Sällskapet samlades kring supéen. Vanloo sysselsatte sig med sin ena granne, friherrinnan Skytte, och förstod så väl att leda samtalet inom den gamla damens tankekrets, att hon därigenom ytterligare styrktes i sitt redan förut fattade omdöme, att den holländske herren var den mest älskvärde man hon någonsin träffat.

Friherrinnan ville nu inhämta Vanloos åsikt i ett ämne, som mycket sysselsatte de flestes tankar och i synnerhet hennes egna, emedan hon nästan dagligen hörde det afhandlas mellan sin man och pastor Suenonius. Detta ämne, det stående temat för dagen, var trolldomsväsendet. Friherrinnans fråga bragte samtalet genast inom detta område och alla, med undantag af fru Agnes och just den tillfrågade, skyndade att ådagalägga och förfäkta sina meningar. Unge Skytte åsidosatte all varsamhet och angrep de rådande fördomarne varmt och vältaligt; Vanloos blick riktades med liflig akt på ynglingen, ty ehuru de åsikter han framställde, och de skäl han anförde, i våra dagar skulle återfinnas i hvar mans mun, klingade de i den tidens öron både djärfva och förvånande. Adolfs förnämste motståndare var hans vackra kusin, som lifligt understöddes af herr Gustaf Drake. Friherrinnan började redan ångra, att hon gifvit upphof åt denna tvist; hon åhörde sin son med verklig fasa och tackade Gud, att lagman Johan ej var närvarande, ty Adolf hade en gång förut genom uttalande af samma öfvertygelse stört hemfriden på Signildsborg och framkallat ett våldsamt utbrott af sin fars lynne.

-- Mynher Vanloo, sade Adolf, sedan han med otålighet lyssnat till Drakes invändningar, -- jag vädjar med förtroende till er. Med den kännedom jag haft lyckan förvärfva af ert klara omdöme och er höga bildning, skulle det förvåna mig, om ni ej gåfve mig rätt.

-- Af allt hvad ni sagt, svarade Vanloo, -- förekommer mig blott ett sällsamt, och det är, att ni vädjar till andra personer i en fråga, som ni själf skjutit inom det granskande förståndets dom. Ni gör er därigenom skyldig till den myndighetstro, som ni klandrar hos andra. För min del tror jag blott på ett trollmedel, emedan jag själf rönt dess kraft...

-- Och det är? frågade flere på en gång.

-- Det är helt enkelt en amulett, som jag burit allt ifrån min ungdom och om hvars kraft jag är så öfvertygad, att han skall följa mig i grafven.

-- Mynher Vanloo, sade Adolf, -- jag finner med tillfredsställelse, att ni är en vanlig människa, hvilket jag hittills nästan velat tvifla på; ni, som vi alla, har edra små fördomar. Den där amuletten har således gjort er hård mot svärd och kulor och skyddat er i hvarjehanda lifsfaror... eller huru?

-- Han har gjort mer än detta, min vän.

-- Förtälj! ropade alla.

-- Nej, sade Vanloo, -- lika hemlig som hans kraft är hans historia. Jag är nödsakad att afslå denna önskan.

- Men få vi icke ens se honom? frågade fröken Skytte.

-- Gärna, svarade Vanloo; -- jag vill blott i förväg säga, att ytan ej motsvarar det inre värdet. Däruti liknar han mycket annat.

-- Vanloo bar omkring halsen en guldkedja, hvars länkar försvunno under hans lifrock. Han uppknäppte denne och lossade från kedjan en liten silfverring, som han räckte fröken Skytte.

Hon ögnade nyfiket den prisade amuletten och lämnade honom därefter till sin granne. Så gick han ur hand i hand och kom äfven till fru Agnes.

Samtalet fortgick emellertid, och ingen märkte, att fru Agnes hastigt skiftade färg... ingen mer än Vanloo, och han kände äfven en darrning af hennes hand, då hon återställde amuletten till hans ägare.

Supéen var slutad, och kort därefter aflägsnade sig Signildsborgsgästerna, sedan friherrinnan fått Vanloos löfte att snart besöka hennes hem. Äfven Vanloo sade farväl; då han tryckte värdinnans hand, gjorde hans ögon en tyst fråga, om hans närvaro stört ett hjärtas inre frid.

Drake gick till sitt laboratorium, där han i afvaktan på Vanloos återkomst började träffa förberedelser till nattens arbete.

Sedan Vanloo ridit ut genom borggårdens stora port, hade han nämligen tagit en omväg, lämnat sin häst i ett närbeläget torp och till fots återvändt till Sjövik, i hvars östra tornflygel han inträdde genom en bakdörr, till

hvilken Drake lämnat honom nyckeln. Han fann denne sysselsatt med ugnens eldning, och natten tillbragtes nu med den första undersökningen af rabbi Chisdai ben Israels guldtinktur.

Inkvisitorn.

Sedan pastor Suenonius lämnat Ingrids koja och underrättat sin vän länsmannen, att denne följande dag åter skulle infinna sig i prästgården, för att som pastorns vittne följa honom på de återstående ransakningarna hos socknens för häxeri misstänkta kvinnor, styrde han kosan mot sitt hem, för att vid middagsbordet styrka sig med lekamlig spis.

Så nitisk tjänsteman länsman Askelin annars var, skulle han gärna velat undandraga sig detta åliggande, men pastor Suenonius hade förevisat honom en skriftlig befallning från lagman Skytte, och länsmannen måste således foga sig.

Suenonius sysslade under vägen med hvarjehanda betraktelser. Han talade för sig själf, och de väldiga steg, med hvilka han klef genom de på vägen hopade drifvorna, vittnade mindre om hans längtan efter middagsbordet, än om ett i häftig rörelse försatt sinne.

Det var hans fasta öfvertygelse, att de förföljelser han nu på eget bevåg öppnat, sedan han länge väntat på uppmaning därtill från sina förmän inom kyrkan, vore Gud ett täckeligt verk, påkalladt af tidens kraf. Och den tanke att mörkrets furste i honom, Suenonius, funnit en farlig motståndare, uppfyllde honom med en sådan stolthet, att om han nu på vägen mött den lede frestaren lekamligen, skulle han icke vikit ett steg, utan med brinnande stridslust slungat mot honom de bibelspråk, som han för detta ändamål samlat och hade redo.

Suenonius förbisåg icke, för hvilken fara han utsatte sig genom sitt nit. Det är ju naturligt, att afgrunden skulle rikta sina hvassaste pilar mot en så fruktansvärd fiende, för att genom svåra hemsökelser afskräcka honom från sin påbörjade verksamhet. Suenonius väntade det värsta för sig själf och de sina.

Suenonius var i detta ögonblick mer upprörd än eljest, ty hans fåfänga hade under förhöret med Ingrid sårats i sin ömtåligaste punkt. Så väl hon som den unge Skytte hade vågat yttra ett ogynnsamt omdöme öfver de predikningar, hvarmed han söndagligen undfägnade sin församling och utandades hela glöden af sin teologiska öfvertygelse. Han ville ej tillstå för sig själf, att hvad han kände häröfver var hätskhet, härledd af sårad egenkärlek; nej, det var smärta öfver tvenne själars tillstånd, af hvilka den ena redan var såld åt djäfvulen, den andra svindlade på fördärfvets brant.

Upptagen af sådana känslor och betraktelser hade Suenonius hunnit till grannskapet af sitt hem, socknens prästgård, en rödmålad byggnad, vid en liten bäck, omgifven af björkar. Sommartiden, då bäckens klara vatten

lekte på sin hvita sandbädd och björkarnas kronor voro löfvade, tog sig denna boning, där hon låg mellan rågfält och ängar, så idyllisk ut, att en förbiresande ej kunde föreställa sig annat än trefnad och en ljus världsåskådning där inom.

Suenonius hade knappt öppnat grinden, som förde till den gräsvuxna gårdsplanen, förrän hans hustru, åtföljd af ladugårdspigan och drängen, kom honom till möte.

Fru Suenonia var en äldre människa, änka efter den förre kyrkoherden, och hade, enligt tidens sed och konsistorii föreskrift, som bihang till pastoratet öfvergått på dennes efterträdare. Detta ekonomiska äktenskap, vid hvars ingående inga andra känslor än brödkänslan gjort sig gällande, var icke olyckligt. Hon lefde i sina hushållsbestyr, han i sina ämbetsförrättningar och teologiska studier, ingendera störde den andre, och så gick dag efter dag utan kärlek och utan kif.

-- Här står vackert till, må du tro!... med dessa ord väckte fru Suenonia sin man ur hans grubbel, -- Stella har störtat i ladugården, medan du var borta.

Suenonius lyfte hufvudet och såg framför sig sin hustru, som vred händerna af förtviflan, sin ladugårdspiga, som grät bittra tårar öfver förlusten af sin älskling, och gårdsdrängen, som med betänklig min ref sig i sitt linhåriga hufvud.

-- Stella, vår bästa ko? frågade Suenonius.

-- Ja visst! Sådant elände, sådant elände!

-- Där ha vi det, sade pastorn. -- Kvinna, hafva inga andra olyckor inträffat i mitt hus, medan jag var frånvarande?

-- Är det icke nog hvad som skett, eftersom du spörjer så?... Stella, vår bästa ko! Nu ha vi bara Stjärna och kvigan kvar...

-- Tyst! sade Suenonius, -- klaga icke, men bered dig att för Herrens skull lida mer än detta! Bered dig att varda utfattig, husvill, krank... och klaga icke! Den som omgjordat sig med svärdet och dragit till strids mot Leviatan, får ej svikta, om ock marken darrar under hans fötter. Den onde hafver, såsom Jobs historia klarligen intygar, fått makt öfver våra jordiska ägodelar; dem må vi i striden gifva till spillo och vaka, att han ej får makt öfver våra själar...

-- Du gör dig och oss alla olyckliga, klagade fru Suenonia. -- Har jag icke länge sedan sagt, att något sådant skulle hända? Hvarför bråkar du med häxor och trollkäringar? De skola med den ondes hjälp fördärfva oss. Käraste man, hör hvad jag ber! Jag har hvarken natt eller dag ro, så länge...

-- Tig, säger jag! Du talar, såsom fåfängliga kvinnor tala. Men jag tackar Gud för hvad som skett, ty nu hafva vi ett nytt bevis på kraften af häxornas afgrundskonster. Djäfvulens brud, Ingrid på Tallmossen, har med sina besvärjelser dödat kon; därom kunna vi nu vittna inför tviflande människor. De blinde skola se och de döfve höra. Men jag skall fortsätta mitt verk och icke nedlägga svärdet, förrän de onda äro utrotade ur min hjord.

Fru Suenonia var rof för den vidskepligaste ångest, men lade band på sin tunga, ty hon visste, att motsägelse skulle tjäna till intet.

Man gick in och satte sig till middagsbordet, där husbondefolket delade samma kost med sina tjänare, och Suenonius, oaktadt sina torftiga omständigheter, alltid hade en stol för fattige vandrare.

Efter måltiden läste pastorn det sist utkomna numret af »Ordinarie Posttijdender», som lagman Skytte tillsändt honom. Den tänkvärdaste underrättelsen, som meddelades däruti, var, att man i den fromma staden Dresden för några månader sedan på en dag bränt elfva häxor. Då pastorn läste detta, suckade han för tusende gången öfver de svenska myndigheternas försumlighet att anordna en allmän undersökning i trolldomsväsendet.

Natten kom och pastorn drömde så lifligt, att Ingrid på Tallmossen och Karin på Moen sökte bortföra honom på någon afgrundsridt, att han var osäker, huruvida det var dröm eller verklighet, då han, ångestfullt stönande och drypande af svett, vaknade fram emot morgonen.

Stellas död och hans egen dröm bidrogo ej att afkyla den ifver, hvarmed han nu redde sig att fortsätta sin verksamhet som inkvisitor. Han väntade otåligt på länsman Askelin, som ändtligen infann sig, försedd med skrifdon; och sedan de båda vännerna intagit en duktig frukost, gåfvo de sig åter ut på upptäcktsresor.

Besöket gällde denna gång Karin i Moen.

Emot middagstiden lände de till Karins ensliga koja, djupt inne i skogen.

Den usla dörren var tillbommad, och kring kyffet rådde den djupaste tystnad.

Prästen slog några slag på dörren, men intet tecken tillkännagaf, att någon lefvande varelse fanns därinne.

-- Käringen är icke hemma, sade länsmannen med lättadt hjärta. -- Käre bror, vi få gå härifrån med oförrättadt ärende.

-- Nej, sade Suenonius, jag ser inga spår, som leda från stugan, men väl spår som leda hit till dörren. Häxan är hemma.

-- Anamma en sådan skarpsynthet! tänkte länsmannen och tyckte nu tiden inne att mumla sin bekanta besvärjelseformel:

»Jöns är mitt namn» &c.

Suenonius gick till kojans enda fönster, i hvilket de flesta hornskifvorna voro söndriga och hålen tillstoppade med trasor. Han ryckte bort en trasa och spejade in genom hålet.

-- Hon är hemma, sade han i segerton.

-- »Mörkrets furste, flykten tag!» mumlade länsmannen.

Suenonius bultade åter på dörren. Men Karin tycktes icke hågad emottaga besök. Prästens slag genljöd i rummet innanför, men gumman förhöll sig tyst och stilla.

Nu kunde Suenonius icke längre tygla sin otålighet. Han sparkade upp dörren och gick eller snarare kröp in i det låga kyffet. Länsmannen följde honom, såsom ångern följer en förhastad gärning.

En usel säng, ett haltande bord, en sågkubb, som tjänade till pall, en vattenbalja och en spinnrock utgjorde kyffets bohag. I spiseln satt en katt, som spände gnistrande ögon i de inträdande.

Men dessa ting hann ingen af de objudne gästerna taga i ögonsikte. Deras uppmärksamhet fästes genast vid kojans ägarinna, som låg på golfvet med hufvudet lutadt mot spiselmuren.

Tunga andedrag vittnade, att gumman sof. Uttrycket i hennes af ålderdom och svält härjade ansikte var spöklikt. De grå hårtestarne lågo nedåt pannan, ögonen voro öppna, men vridna så i sina gropar, att endast hvitögat var synligt.

Länsmannen ryggade tillbaka vid denna ohyggliga syn. Själfve Suenonius kände en rysning. Men han repade hastigt mod och ropade:

-- Se, se! Se bara hvad som ligger bredvid henne!

-- En ugnsopa! Allt är klart som dagen! utbrast länsmannen.

-- Hon är nyss hemkommen från Satans gästabud. -- Himlen gynnar oss på ett märkvärdigt sätt. Vi göra stora, förvånande upptäckter. Askelin, jag skall till domkapitlet i Strängnäs och teologiska fakulteten i Uppsala insända en skriftlig berättelse om det här, styrkt af dig och mig med ed och underskrift... Men hvad är det för afgrundstyg hon har bredvid sig där i skålen?... Utan tvifvel den trollsmörja, hvarmed häxorna höja sig i luften och på ofattligt kort tid flyga långa sträckor...

-- För att vara smörja, tyckes det vara nog tunt, anmärkte länsmannen, i det han skyggt ögnade skålens innehåll.

Skålen innehöll i själfva verket ett utkok af bella donna, hyoscyamus, frön af datura och giftiga svampar. Gumman hade berusat sig med denna dryck, hvars tillredningssätt var en hemlighet, tillhörig de s. k. kloka kvinnorna, och hvars verkningar äro högeligen märkliga. Angripen af den andliga farsoten, hade den gamla kvinnan, som älskade denna dryck, emedan han för någon tid friade henne från det vakna lifvets elände och sänkte hennes sinnen i en värld af det skönaste färgspel, -- hade hon på de senaste tiderna med stegrad lidelse berusat sig af densamma och under ruset i ökad liflighet återfunnit de bilder, som i det vakna tillståndet fyllde hennes inbillningskraft. Hon drömde om mystiska fester, firade under mörka nätter på härligt upplysta berg; hon drömde sig ung och skön sväfva i vilda, hvirflande dansar än med vackra ynglingar, än med ryslige demoner; hon drömde sig sitta vid bord, dignande under smakliga rätter och vällusttändande drycker, som hon tömde under tonerna af förtrollande musik; hon drömde, huru hon i ljuf halfslummer vid strängaspel sväfvade genom rymden än på en lätt silfversky, än på resedon af vidunderligaste slag, en ugnsraka, en bock o. s. v. Och drömmarne voro så lifliga, att hon efter uppvaknandet tog dem för renaste verklighet. Efter sin första dröm af detta slag trodde gamla Karin, fasande för sig själf, för himmelska och jordiska straff, att hon verkligen varit i Blåkulla och ingått förbund med det ondas furste; icke blott hennes fantasi, utan äfven hennes samvete sjuknade, och i detta hemska läge tog hon med ett slags raseri sin tillflykt undan fasan och eländet till nya rus af denna mystiska saft.

I sådant tillstånd har hon nu påträffats af Suenonius och länsmannen. Sedan de en stund betraktat den sofvande, fattade prästen henne i armarne och skakade henne af alla krafter. Länsmannen tog mod till sig, för att hjälpa pastorn i hans försök att väcka gumman. Men då reste sig katten, som låg i spiseln, sköt rygg och lät höra ett

hväsande ljud, som ej tydde på vänligt uppsåt.

-- En katt! Ha! ropade Suenonius, som nu öfver allt såg tecken och under. -- Fånga katten, bror Askelin! Han skall varda oss ett nytt bevis ...

-- Käre bror, huru är det möjligt, att man kan bevisa något med ...

-- Fånga honom, säger jag! Det är ingen vanlig katt, den där. Gervasius Tilberiensis omtalar, att häxor, som vid en luftridt nedföllo i Rhônefloden, förvandlade sig till kattor och på det sättet undkommo sina förföljare. Fånga honom...

Men länsmannen kände efter denna upplysning än mindre lust än förut att befatta sig med kattjakt. Suenonius grep hans käpp och måttade ett slag mot den misstänkta skepnaden, men Karins trogna husdjur, den enda varelse, som delade hennes ensamhet, gjorde ett hastigt sidosprång och flydde under sängen, hvarifrån det allt emellanåt lät höra sitt ilskna hväsande, tills det, utjagadt från denna tillflyktsort af länsmannens käpp, gjorde ett nytt språng tvärs öfver rummet och kilade ut genom den på glänt stående dörren.

Efter detta lilla mellanspel ruskade och skakade man gumman med förnyad våldsamhet, men utan annan verkan, än att hon började tala oredigt i sömnen.

Nu hittade länsmannen på det knepet att ösa vattnet i baljan öfver henne; han dristade dock icke göra det, utan att därvid mumla sitt

»Jöns är mitt namn» &c.,

men denna åtgärd medförde sin åsyftade verkan. Den gamlas ögon började vridas, pupillen visade sig under ögonlocket, och nu stirrade hon på de båda männen med en medvetslös, spöklik blick.

-- Är jag hemma? mumlade hon och förde handen till sitt gråsprängda hufvud.

-- Du har redan länge varit hemma efter din afgrundsresa, fördömda häxa, röt Suenonius med en röst, som väckte gumman till full sans och kom hennes skrumpna lemmar att skälfva.

-- Har ni sett mig komma? Jag är förlorad, utbrast hon med hjärtslitande stämma.

-- Ja, det tjänar till intet att neka. Du kommer rakt från Blåkulla, du Beelzebubs utkorade.

-- Hvem är ni? sade Karin, i det hon satte sig upp och stirrade på männen; -- det är prästen... länsmannen... aj, jag är förlorad, säger jag! Nåd, käre herrar! Säg ingenting för folket! De skulle döda mig, de skulle bränna mig lefvande... Om I hafven hjärta för en gammal, olycklig, eländig...

-- Du vidgår således, att du varit i Blåkulla?

-- Hvad skall jag göra? Men om I hysen förbarmande med den gamla, olyckliga Karin, så skall Gud...

-- Gud! Vågar du nämna hans namn, du utskott? röt prästen.

-- Angif mig icke! Gör mig icke olycklig! bad den gamla med skallrande tänder och kröp bönfallande till prästens fötter.

-- Förbannelse öfver dig, du hedning, du prästinna hos de Efesiers Diana! Du skall först stekas i jordisk eld och sedan i de eviga svafvelsjöarne. Du har ingen misskund att vänta. Släpp mina fötter, eländiga, eller jag sparkar dig undan!

-- Käre bror, hafva vi icke nu hört och sett nog för full bevisning? vågade länsmannen hemställa.

-- Vi hafva sett nog. Låt oss lämna detta ställe, för att slippa höra hennes tandagnisslan. Ur vägen, häxa!

-- Ha, nu minnes jag, skrek gumman och pekade på Askelin, -- skall icke du hysa medlidande med mig, du som också var med på festen? Jag såg dig i dina stora stöflar dansa med kvinnorna på berget, och vid bordet satt du bredvid mig. Minnes du det?

-- Jag! Är du galen, kvinna? ropade länsmannen likblek och tog ett steg tillbaka, hvarvid han föll baklänges öfver sågkubben.

-- Jo, du! fortfor Karin och uppgaf ett ohyggligt skratt. -- Nu har jag dig. Angif mig, om du törs, och du skall få göra mig följe till galgbacken.

-- O, hvilken lömsk, förfärlig lögn! klagade Askelin, i det han steg upp. -- Bror Suenonius, skyndom härifrån! Blodet i mina ådror isas.

-- Var lugn, broder, sade Suenonius. -- Jag inser allt för väl, att detta är en lögn, ämnad att förslöa rättvisans svärd. Där är din käpp, min vän; låt oss gå!

-- Ja, låt oss gå! Hu!

Länsmannen aflägsnade sig så skyndsamt som hans tjänstemannavärdighet tillät. Suenonius däremot gick med säkra, långsamma steg och hörde med stålsatt mod de förbannelser, som genljödo efter honom bland skogens stammar. --

Sedan de båda inkvisitorerna besökt tvenne andra kojor och äfven där gjort åtskilliga mer eller mindre viktiga iakttagelser, återvände de mot aftonen till prästgården, där de efter intagen förfriskning genast satte sig ned att skrifva en promemoria öfver saken.

Under detta arbete stördes de af fru Suenonia, som med andan i halsen ilat dit från visthuset, för att underrätta dem, att Ingrid på Tallmossen och hennes dotter nyss öppnat gårdsgrinden och närmade sig.

Suenonius skyndade ut. Länsmannen nöjde sig med att från ett fönster åskåda uppträdet.

Ingrid hade kommit för att tala förtroligt med sin själasörjare och för honom förtälja sin lefnads händelser. Hon ville med skäl tala till hans förstånd, med böner till hans hjärta, för att skingra de misstankar han hyste mot henne och beveka honom afstå från de förföljelser, hvilka hon blott allt för riktigt anade som förestående. Hon hade medfört sin Elin, emedan hon visste, att en sörjande mor ej kan framställa en mer hjärtgripande bön än att visa på sitt barn.

Med ena handen stödd på sin staf, med den andra hvilande i dotterns, närmade hon sig med ödmjuk, men värdig och ädel hållning. Och vid hennes sida gick Elin, blek och bedjande.

Ladugårdspigan, som var sysselsatt på gårdsplanen med att mjölka Stjärna, tog vid åsynen af de kommande till

flykten.

Men Ingrid och Elin hade ej hunnit fram till trappan, förrän Suenonius upphof sin stämma och utöste öfver deras hufvud vredens glödande skålar.

Ingrid ville tala, men Suenonius öfverröstade henne. Hon var färdig att digna under hans förbannelser och den fasa hon kände i sin själ; men då hon höjde blicken mot himmelen och såg tecknet af Guds allestädesnärvaro utbreda sig öfver henne och hela jordens rund, andades hon lättare. Och sedan hon höjt blicken mot höjden, lät hon den ej sjunka, så länge prästen ännu fortfor med sina förbannelser.

Men Elin hade knäböjt i snön och dolt sitt hufvud i vecken af sin mors klädning.

På detta uppträde föllo solens sista rosenfärgade strålar, spridande nu såsom oräkneliga gånger ett paradisiskt skimmer öfver en tafla af mänsklig förvändhet och mänskliga lidanden.

-- Vik hädan, du Endors häxa med din dotter! röt Suenonius. -- Gå, gå! Vi mötas inför domaren, som med lagens svärd skall utrota dig och din afkomma från jorden. Gå... och besvärj din furste och herre att hemsöka mig och de mina med alla olyckor, som han kan gjuta i mänskliga käril! Jag bäfvar icke. Gå, gå!

Ingrid upplyfte sin dotter, fattade hennes arm och aflägsnade sig, utan att säga ett ord. På en bänk bredvid grinden lade hon den bibel, som Suenonius under besöket i hennes stuga kvarglömt.

I detta ögonblick utträdde gårdsdrängen ur drängstugan med en gammal muskedunder i handen. Han förde vapnet till ögat och lade an på den bortgående Ingrid.

-- Håll! ropade Suenonius. -- Hvad gör du, människa?

-- Jag vill bara se, om häxan är hård mot varghagel, svarade drängen tryggt.

-- Låt vara det försöket! Hör du!

-- Men, sade drängen, -- hvad gör det? Hon går nog fri; det är icke farligt. Och i alla fall vore det väl bäst, att hon finge en knäpp, innan hon hinner fördärfva oss allesamman?

Och den envise drängen ville för andra gången lägga an, då en i detta ögonblick tillstädeskommande person gjorde, hvad Suenonius ej skulle hunnit göra: rycka vapnet ur hans händer.

Den nykomne var Adolf Skytte, som från en annan sida anländt till prästgården.

Han anade hvad som händt. Tvekande ett ögonblick, om han skulle skynda efter Ingrid och Elin eller vända sig till pastorn, på hvars ansikte han läste den vildaste förbittring, beslöt han sig för det senare, ehuru han insåg, att tillfället nu mindre än annars gynnade en förbön för hans skyddslingar. Ödet kunde ej fört honom dit i en olyckligare stund än denna.

Suenonius mottog den unge Skytte med en mörk blick. Fru Suenonia, som vid länsmannens sida åskådat uppträdet med Ingrid, skyndade däremot ut, neg djupt för den förnäme gästen och bad honom under många onödiga ursäkter stiga in.

Då Adolf var ensam med länsmannen och pastorn, frågade den sistnämnde i afmätt ton:

-- Hvarmed kan jag vara nådige herrn till tjänst?

-- Jag kommer, sade Adolf, -- för att äska en förklaring af er öfver de afsikter ni hyser mot de båda kvinnor, som ni nyss visat från er tröskel. Jag misstänker, att dessa afsikter icke äro de bästa.

-- Nådige herre, er far känner dem mycket väl. Vänd er till honom, och han skall nog gifva er tillräckliga upplysningar i ämnet. Det enda han icke känner, men hvarom jag i sinom tid skall underrätta honom, är den besynnerliga vänskap ni hyser för häxan och hennes dotter. Jag vet, att ni föraktar er gamle lärares råd, nådige herre; annars skulle jag säga: akta er själ för djäfvulen! Han försticker sig stundom äfven bakom ett vackert anlete. Ni är på väg att fångas i den ondes garn.

-- Spara mig edra goda råd, herr pastor, och gif mig i stället den förklaring jag önskar! Ni inser väl, att jag ej med samma eftertryck kan tala till min far som till er i ett ämne, hvaruti vi äro af så olika meningar. Och för öfrigt torde ni och ingen annan vara den närmaste att förklara er öfver edra egna uppsåt.

-- Nåväl, mina uppsåt och gärningar äro icke mörkrets; de kunna väl tåla dagens ljus. Jag vill därför uppfylla er önskan. Jag är af Herren satt till herde öfver en ringa del af hans stora hjord, jag har ett heligt kall, hvars tunga ansvar skulle komma mig att bäfva, om jag ej samvetsgrant ägnade det alla mina tankar och hela min kraft.

Fordom önskade jag mången gång predika hedningarne evangelium, för att med offret af mitt lif förvissa mig själf, att jag ej vore en ovärdig Herrens stridsman. Men tiderna hafva nu skiftat, och jag inser, att min verksamhet är lika nödig här, som i de aflägsna öarnas hedniska mörker, sedan Satan med fräckaste djärfhet börjat uppträda bland oss till att förföra Guds församling. Vi hotas af den rysligaste syndaflod, ity att den onde genom magiska konsters förlänande rycker till sig otaliga själar. I Tyskland och andra kristna land hafva gudfruktige furstar, lärde teologer och samtliga prästerskapet insett nödvändigheten att med jordiska medel sätta en damm för floden, enär de andliga till intet hjälpa. Mitt samvete bjuder mig att inom min trånga krets göra detsamma. Jag vill utrota Baals präster och prästinnor ur min hjord, innan de hinna sprida smittan längre än de gjort. Lagen bjuder mig därtill sin arm, och jag skall ej tillbakaskjuta honom. Våra fäder, som voro bättre och frommare än vi, hafva stadgat, att trolldom är lifssak: man skall steglas och kona brännas... se sjätte kapitlet i Höghmälisbalken och Wästerås Stadga 1527. Ni känner nu mina uppsåt, och jag skall ej afstå från dem, fast jag vet, att jag har den farligaste sak för händer, långt farligare än den att predika bland hedningarne, ty de kunna blott taga mitt eget blod, men de, som jag nu med Gud förföljer, kunna äfven bringa fördärf öfver allt hvad jag mest älskar på jorden.

Suenonius hade talat med ovanligt lugn, men Adolf kände ej större fasa öfver hans ord än öfver den dystra glöd, som brann i hans blick och vittnade, att ingenting, hvarken förnuftskäl, böner eller hotelser, skulle kunna rubba hans öfvertygelse och uppsåt.

-- Anser ni er vara förvissad, att Ingrid på Tallmossen är en af dessa farliga människor? frågade han med en fruktan, som han ej förmådde kufva.

-- Hon! utbrast Suenonius häftigt. -- Hon är öfversta prästinnan i ondskans tempel... hon är Leviatans älsklingsbrud.

-- Hvilka bevis har ni härför?

-- Bevis? Ni Cartesianare! Gå i min ladugård, och ni finner där ett af dessa bevis, som ni i allt, ja äfven i det himmelska, med sådan ifver efterletar! Bevis! Jo, ser ni, dylika har Herren gifvit mig i hand, slående bevis, oemotsägliga bevis, bevis, som kunna gripas med händerna, och icke sådana, som de ogudaktige metaphysici utspinna ur sina förmörkade hjärnor!

Och Suenonius började en med fördömelser öfver Cartesius och andra filosofer späckad berättelse om sin nyss slutade inkvisitionsvandring och alla de upptäckter han härunder gjort, samt glömde ej heller det järtecken, att den ena af hans kor utan synbar sjukdom störtat, medan han var borta att anställa förhör med Ingrid.

Den unge Skytte förvånades och skulle trott, att prästen drömt allt detta, om ej denne haft en Per Sannare närvarande i länsmannen, som, för hvarje gång det vädjades till honom, steg upp från sin stol och under en bugning för nådige herrn styrkte prästens utsaga.

Huru förklara dessa företeelser? Adolf kunde det icke, allra minst nu, då hans hjärta sammanpressades af fruktan för Elins och hennes mors öde.

-- Men, sade han, -- huru kan man tro, att dessa arma, fattiga varelser stå i förbund med onda öfvernaturliga makter! Hvad skulle fresta dem till ett slikt förbund? Hvilka förmåner skulle kunna uppväga de förföljelser, för hvilka de utsätta sig, den afsky, hvarmed människorna stöta dem ifrån sig, deras fruktan och samvetsagg och framför allt deras visshet, att de förspillt sin själs salighet? Endast de mest lockande jordiska fördelar, höghet, ära, rikedom och skönhet, skulle kunna motväga allt detta hos en lättsinnig, fördärfvad eller genom nöd och elände förtviflad människa. Och likväl se vi dem, som misstänkas som häxor, vara rof för fattigdom, förakt och bräckligheter...

-- Vänta, nådige herre, inföll Suenonius, -- ni förbiser, hvilken lockelse det onda och förbjudna i sig själf äger för den fördärfvade människonaturen, helst om det insveper sig i det hemlighetsfulla; ni förbiser, huru förledande det är att genom lönliga medel råda öfver naturen, om ock detta välde inskränker sig till att kunna skåda in i det tillkommande och skada medmänniskor, utan att gagna en själf. Ensamt detta är tillräckligt att förklara, hvarför en människa af fri vilja afsäger sig Gud och förskrifver sig till djäfvulen. Men denne äger än flere mäktiga lockelser. Han känner vårt kötts svagheter och gör dem sig till vinning. Ni säger, att det afgrundens anhang, som jag vill utrota, lider af nöd, förakt och bräckligheter. Ja väl, sådan är vanligen deras yttre lott, men jag vill visa er sakens frånsida. Ingen hednisk furste förmår med all sin makt frambesvärja sådana köttsliga njutningar som de, ingen syndig ung Epicurus vältra sig i sådan vällust som dessa åldriga kvinnor, hvilkas lifssaft är förtorkad. De fara, när de så vilja, till gästabud hos mörkrets furste, de fråssa vid hans bord af rätter till smak och utseende de läckraste, fast de äro idel uselhet; de rusa sig med drycker, hvilkas sötma gömmer sinnlighetens glöd, de njuta med alla sinnen och alla nerver en vällust, hvarom endast en afgrundsandes förpestade inbillning kan skapa sig en aning. Och hvad deras förtappade själar vidkommer, så lofvar dem lögnens konung, att de efter döden skola få ro och fortsatta njutningar i hans rike.

I denna väg fortfor samtalet en stund. Suenonius var icke svarslös, ja, han hade oemotsägligt öfvertaget, så länge Adolf ännu höll sig på renlärighetens område. För att nedslå prästens skäl, måste han lämna detta och draga skarpare vapen. Striden vardt allt hetare och bittrare; Adolf afkastade alla varsamhetens tyglar, Suenonius alla höflighetens, med hvilka han hitintills tillbakahållit utbrotten af sin vrede och sin fasa öfver ynglingens kätterska förvillelser; allt efter som den unge filosofen med djärfvare logik bragte den fanatiske teologen i trångmål, dessmer öfvergick denne från tankeutbyte till ursinniga utgjutelser af sin sjudande galla och uppriktiga smärta. Länsmannen grufvade sig, svettades och pustade; fru Suenonia, som lyssnade vid dörren, darrade i alla lemmar.

-- O, min Gud, utbrast slutligen Suenonius och kastade sig ned på en stol, detta är för mycket... för mycket för mig, som älskat denne yngling så varmt, för mig, som vårdade hans själ i barndomen, såsom trädgårdsmästaren vårdar den späda liljan! Han är en giftig bolmört, ett farligt ogräs, som måste uppryckas med roten! Du vet, Gud, att jag är utan skuld i hans fall! Hans redlige fars hjärta skall kanske brista, då jag säger honom, hvilken orm han fostrat vid sin barm, men jag får ej dölja sanningen. Akta dig! Du har smädat vår heliga lära, du har fräckt utbredt dina villomeningar i dagens ljus. Icke börd och icke frändskap skall rycka dig undan straffet. Din far skall förbanna dig, din släkt afskaka dig, såsom en ruttnad frukt, från sina grenar, dina landsmän drifva dig ur sina

landamären...

-- Ja, landsflykt är straffet för sådant, enligt 4 kapitlet Konungabalken, mumlade den lagkunnige länsmannen för sig själf.

-- Jag tviflar ej, inföll Adolf Skytte, i det han med rodnande panna steg upp och fäste en flammande blick på prästen, -- jag tviflar ej, att ni skall göra allt, hvad ert fromma hat ingifver er till min skada. Anklaga mig för irrlärighet, gudahädelse eller hvad ni vill, skilj faderns hjärta från sonens och drif mig från mitt hems tröskel! -- Jag tror er äga makt därtill... Men jag svär... hör ni, jag svär... att om genom ert förvållande ett enda hår krökes på de bägge värnlösas hufvud, för hvilka jag nu fruktlöst talat till ert förvildade hjärta, så skall jag med denna hand på er utöfva vedergällningens blodiga rätt.

-- Om mitt lif offras på Herrens altare, så tackar jag Honom, om ock offerknifven föres af en älskad lärjunge. Edra hotelser, likasom edra böner, äro spillda på hälleberget. Lämna mig nu och öfverlägg med er själf om edra mordiska uppsåt! Min tid är knapp, och jag har ett stort arbete för handen.

Adolfs blod var i häftigaste jäsning. Han gick några slag fram och tillbaka öfver golfvet, stannade likasom tvekande, kastade sin kappa öfver axlarna, och sade något lugnare, i det han tog sin hatt:

-- Kom ihåg min ed i ett ögonblick, då ert galna nit känner sig på väg att svalna för eftertanken! Ni torde då besinna, att om ni drifver mig till det yttersta, så skall icke blott ert eget blod, utan äfven mitt brott, komma öfver ert hufvud. Jag förlåter er ert skymfliga uppförande mot mig, och mitt sista ord till er skall vara en sista bön: tänk er för! Bringa icke fördärf öfver en stackars änka och hennes barn, öfver er själf och er forne lärjunge!

Med dessa ord aflägsnade sig Adolf genom en dörr, som från prästens kammare ledde ut i det fria. Han undslapp därigenom, utan att veta det, ett uppträde med fru Suenonia, som hade lyssnat vid den andra dörren och ville med knäfall för den unge Skytte beveka honom att ej lämna stället, innan en försoning mellan honom och hennes man kommit till stånd. Hon förstod ej, att en sådan försoning var omöjlig.

Nu skyndade hon, med tårar i ögonen och likblek af förskräckelse, in till sin man, men denne hämmade det hotande ordflödet, innan det hunnit genombryta läpparnes fördämning, med några kärfva påminnelser, att det höfves en kvinna tiga i mäns församling, att hon ej skulle inblanda sig i en sak, som hon ej begrepe o. s. v.

-- Det är icke farligt, käraste fru, försäkrade länsmannen välvilligt; -- bara en liten träta... en liten öfverilning af den unge herrn... Betyder intet... alls intet.

Om fru Suenonia lugnades af länsmannens försäkran är ovisst; hon återvände suckande till sina hushållsbestyr.

Men pastor Suenonius tillbragte den öfriga delen af aftonen med att göra ett utkast till den redogörelse för sin upptäcktsresa, hvilken han ämnade insända till domkapitlet och teologiska fakulteten i Uppsala.

Följande söndag höll han inför den talrikt samlade menigheten en predikan i samma ämne, förtalde hvad han själf rönt om häxornas konster, utpekade Ingrid på Tallmossen, Karin på Moen och två andra kvinnor vid deras namn, varnade, hotade och straffade. Det var en predikan, hvars råa vältalighet omöjligen skulle kunnat öfverträffas. Kyrkan fylldes af predikantens röst, som himlahvalfvet af åskans dån; hans ord, nedslående som blixtar, ömsom uppskakade och förlamade.

Man kan föreställa sig hvilket intryck de måste göra på människor, hvilkas sinnen redan voro sjuka, hvilkas inbillningskraft redan länge vimlat af rysliga bilder, hvilkas själar voro nedtryckta under en hemsk fasa. De sutto bleka och darrande i sina bänkar, än stirrande på prästen, än böjande hufvudet under ljungeldarne, som flammade från predikstolen. Flere kvinnor och barn svimmade, andra angrepos af krampryckningar. När predikan var slut, och den sista psalmen skulle sjungas, kunde endast spridda stämmor deltaga i sången.

Därefter, när folket var färdigt att lämna kyrkan, steg Suenonius fram för altaret, upprepade, hvad han förut sagt, att han ämnade öfverantvarda Satans tjänare och tjänarinnor inom sin församling i lagens händer, och uppmanade alla närvarande, som lidit af häxornas konster, frestats af dem att öfvergifva Gud eller annars sett eller hört något, som mot dem kunde lända till bevis, att under veckans lopp infinna sig i prästgården och för sin själasörjare aflägga sanningsenlig berättelse därom.

Under hela den följande veckan var prästgården belägrad af människor, som ditkommit för att lämna upplysningar om eller anföra klagomål mot häxorna. Alla en uppjagad fantasis skräckbilder, alla sjukdomar och andra olyckor, som timat folk eller fä i socknen, skrefvos på deras syndaräkning. Suenonius fann sig nästan dränkt i bevis. Det tarfvades minst fjorton dagar för att anteckna och ordna dem. Han arbetade från morgon till kväll med järnflit, tog sig knappt tid att styrka sig med mat och lämnade ej sitt skrifbord för någon längre stund, utom de följande söndagarne, då han förrättade gudstjänsten i sin kyrka.

Under denna tid besökte han ej heller sin vän och gynnare, lagman Skytte på Signildsborg, och denne var af gikt hindrad att hälsa på prästen. Adolf, som dagligen väntat, att Suenonius skulle infinna sig, och icke kände orsaken till det skenbara lugn han iakttog, började hoppas, att prästen sansat sig och afstått från anklagelserna så väl mot honom själf hos fadern, som mot Ingrid. Han skulle snart på ett förskräckligt sätt tagas ur denna villfarelse.

Två möten.

Läsaren påminner sig måhända en smalbent ungdom, som i dopet af sin far trädgårdsmästaren hade fått namnet Petrus och efter en tjugoårig lefnadsbana uppstigit till värdigheten af ridknekt hos herr Gustaf Drake på Sjövik.

Detta var likväl ej den enda värdighet han vid så unga år uppnått. Han hade en annan, hvaröfver han med än större skäl yfdes, nämligen värdigheten af trolofvad till ingen mindre än friherrinnan Skyttes ärbara kammarjungfru, den näpna Johanna.

Kärleken har en märkvärdig förmåga att omskapa människor. Petrus hade hittills af alla, som kände honom, sig själf inräknad, varit ansedd för en oduglig slyngel, hvars tankar och uppsåt endast voro riktade på upptåg och skälmstycken. Fadern ville i början lära honom sitt yrke och hafva honom till nyttigt biträde i trädgården, men änden på de ständigt förnyade lärokurserna var den, att han i sällskap med hönsen och gässen som ett farligt skadedjur utjagades ur trädgården. Den enda gång han någonsin var sin far till nytta var, då han på dennes uppmaning förfärdigade en fågelskrämma och uppsatte henne i ärtlandet; men fågelskrämman hade han gifvit portvaktarens gamle ämbetsstaf i hand och försett med ett hufvud, utskuret af en rofva, och därpå nedtryckt portvaktarens aflagda ämbetshatt. När därtill kom, att Petrus en gång blandat prustrot i portvaktarens snus och en annan gång antändt blånorna för hans hustru, när hon somnat vid sin spinnrock, så må man ej förtänka gubben, att hans hand hade en stark dragningskraft till Petrus' blonda lockar och hans fot en sällsam åhåga att sammanstöta med en viss del af Petrus' frånsida, hvar gång denne måste taga sin väg genom stora porthvalfvet. För att undvika dessa yttringar af portvaktarens deltagande, brukade Petrus ofta, när ingen annan utväg var honom öppen, att med tillhjälp af de i muren fästa järnkramporna taga en omväg öfver taket. En tid hörde det äfven till hans nöjen att lyfta landsvägsgrinden från hakarne, ställa henne löst hvilande mot sidostolparne och lägga sig på lur bak någon buske, för att afvakta utgången af sin försåtliga anläggning. När då en bonde kom och, efter vanan, med hela sin kroppstyngd sköt på grinden, föll hon omkull och drog honom med sig i fallet. Från detta nöje, hvaraf han hade den innerligaste hjärtefröjd, afstod likväl Petrus, sedan det en gång förorsakat en gammal man klämda fingrar och en svullen näsa, hvilket bevisar, att Petrus ändock icke alldeles saknade eftertanke.

Det var en lycka för det skinn, hvarmed naturen ombonat denne slyngels lekamen, att han just för sina pojkstrecks skull var gunstling hos gårdsfogden på Sjövik. På dennes förord antog honom herr Gustaf till page och ridknekt. I egenskap af sådan fick Petrus följa sin herre på hans utflykter och kom så äfven en gång till Signildsborg, där ingenting fägnade honom så mycket som den vackra och glada kammarjungfrun. Från det ögonblick, då deras muntra och spelande ögon först mötte hvarandra, kom Petrus till den kunskap, att han icke längre var gosse, utan yngling. Deras bekantskap började med gnabb, kif och glåpord och fortsattes under hvarjehanda spratt, af hvilka det sista, värsta eller bästa, var det, att de stulo hvarandras hjärtan. Om stölden kommo de ömsesidigt under fund därigenom, att de saknade hvarandra, då de voro åtskilda, huru mycket de än grälade och retade hvarandra, då de voro tillsammans. Och då nu Petrus började misstänka, att kusken på Signildsborg hade ett godt öga till Johanna, tänkte han: »bättre förekomma än förekommas,» och friade en vacker aftonstund till flickan med följande ord:

-- Hör du, Johanna, skulle du icke bli glad, om jag på rent allvar sade dig, att jag tycker om dig och ville ha dig till hustru?

-- Och skulle du icke bli snopen, Petrus, om jag sade dig, att du är en egenkär narr, ifall du tror, att någon flicka kan tycka om dig och vilja ha en sådan en till man?

-- Jo, jag skulle bli mycket snopen, Johanna, ty jag har alltid trott, att köksan där hemma har sin egen mening, då hon lägger de bästa bitarne på mitt fat.

-- Ah, det gör hon af rent medlidande, var säker på det! Hon tycker väl, hon som jag, att du är en fasligt mager pojkstackare.

-- Men om hon vill göda mig, så är det icke för din räkning; var du lika säker på det, Johanna!

-- Den otäcka köksan! -- Att hon icke skäms!... Hör du, Petrus, om du menar allvar...

-- Allvar, Johanna! Jag har i hela min lefnad aldrig varit så allvarsam som nu.

-- Nå, då vill jag taga mig åtta dagars betänketid, för det passar sig icke att genast svara ja. Men jag säger dig, Petrus, att om du låter köksan förleda dig med sina matbitar, så gör du mig olycklig. Du borde också skämmas, som är en sådan läckermun!

-- Jag känner ingen annan läcker mun än din, sade Petrus och stal en kyss.

-- Fy, så får du icke göra, förrän vi kommit riktigt öfverens, sade Johanna.

-- Men innan jag går, skall du lofva mig att vara mig trogen i lif och död och älska mig i nöd och lust. Vill du det?

-- Ja, det kan jag lofva, men mitt ja får du icke förr än om åtta dagar. --

Efter de åtta dagarnes förlopp fick Petrus också Johannas ja. Men de älskande hade sina skäl att icke utlysa förlofningen. Det var en älsklingstanke hos Johannas matmor, friherrinnan Skytte, att kusken och kammarjungfrun borde förenas med det heliga äktenskapsbandet, och hennes plan var så till vida halffärdig, som kusken mer än gärna ingick därpå. Den andra hälften var det värre att få färdig, ty så lydig och villig Johanna

annars var förblef hon i denna punkt döf för friherrinnans enträgna föreställningar. Kusken, som anade att han i Petrus fått en gynnad medtäflare, åsåg ynglingen med sneda blickar hvar gång han besökte Signildsborg, och sökte ifrigt en anledning att i ett duktigt kok stryk aflasta något af sin svartsjukas börda på Petrus' rygg.

Nu var kusken en bredaxlad, nästan jättestor karl med näfvar som klubbor, och försiktigheten borde därför bjudit Petrus att aflägsna hvarje dylik anledning. Men försiktigheten var icke Petrus' hufvuddygd. Vid ett tillfälle, då kusken skulle köra sitt herrskap till en granngård, hade Petrus, som kände hans vana att ofta stryka sig öfver ansiktet, sotat hans svarta vantar, hvaraf följden vardt, att kusken framkom svart som en morian till det främmande stället.

Vid ett annat tillfälle, då det blåste starkt och Petrus däraf slöt, att kusken skulle draga mössan väl öfver hufvudet, hade han vid mössans foder fäst några kardborrar, som så förtroligt innästlade sig i ägarens tofviga hår, att hvarken hand eller kam förmådde utjaga dem; kusken måste klippa håret intill hufvudsvålen för att varda dem kvitt. Men för hvar lock, som föll under saxen, svor han en dyr ed att genomprygla Petrus, och hans vrede svalkades ingalunda af Johannas skratt och de andre tjänarnes löje.

Likasom Johanna hade sitt skäl att hålla trolofningen med Petrus hemlig, hade denne således sitt att icke besöka Signildsborg, utom då han, trygg genom sin herres närvaro, kunde göra det. Själf var han öfvermodig nog att ej frukta sin medtäflare, men Johanna, som var lika rädd om sin kärastes hud som om sin egen, förbjöd honom bestämdt att ensam våga sig till Signildsborg och lofvade att hålla honom skadeslös med hemliga möten. Man öfverenskom om mötesplats och mötestid. Till den förra utsågs det ställe, där vägen från Sjövik, följande insjöns strand, delade sig i tvenne, den ena förande till Signildsborg, den andra till Vanloos eremitage. Mötestiden var hvarje läglig kvällstund, sedan göromålen för dagen voro ändade, och den för älskande så behagliga skymningen utbredt sig öfver nejden. Johanna kunde dess lättare smyga till dessa möten, som hon ägde en förtrogen i fröken Maria, för hvilken hon hade upptäckt sin lilla kärlekshandel.

Sålunda sammanträffade de båda unga i all ärbarhet och tillbragte allt emellanåt en halftimme dels med tal om sina bosättningsplaner, dels med gnabb. I båda fallen njöto de lyckan att vara nära hvarandra -- och det var hufvudsaken. Petrus var nu mycket förändrad; han lofvade sin far att till våren vara idog i trädgården, slöt fred med portvaktaren och vardt snart en gunstling så väl hos denne som de öfrige tjänarne, hvilka hittills betraktat honom som en svår husplåga.

En vacker månskenskväll hade de älskande träffats på mötesplatsen, sedan de på flere dagar icke sett hvarandra. Petrus redogjorde för sina framtidsutsikter väl för tionde gången, och Johanna tröttnade icke att höra på.

-- Ser du, min tös, sade Petrus, -- nu vill jag hädanefter taga fars råd i akt och lära allt hvad han själf kan i trädgårdsskötseln. Sen säger jag farväl till Sjövik och vandrar till min gamle farbror, som är sin egen trädgårdsmästare nära Stockholm. Gubben har inga barn, är orkeslös och vill gärna ha ett biträde, som kan styra, ställa och sköta hans näring. Han hälsade förliden sommar på far, just för att få mig med sig hem, men far ville icke släppa mig...

-- Kan tänka, inföll Johanna; -- du var väl oumbärlig på stället!

-- Ja, så sade far till farbror, men till mig sade han sedan: jag ville icke släppa ut dig, din odåga, för att icke ha skam af dig... Men nu lofvar jag, att han ej skall behöfva skämmas. Farbrors mening är, att jag skall öfvertaga hans trädgård, då jag kommit till myndig ålder, och den meningen vill jag icke bestrida. Men så snart kontraktet är uppgjordt, anordnar jag min bosättning och gifter mig med dig, Johanna. Allt det där kan vara undanstökadt inom två år. Vi skola må som pärla i guld. Trädgården inbringar mer pengar än ett godt halft hemman, ty han ligger helt nära Stockholm, där grönsaker, frukter och till och med blommor låta sälja sig och betalas bra...

-- Tyst, Petrus, här kommer någon... ser du ryttaren där borta? Låt oss gömma oss!

-- Så vidt jag ser rätt, sade Petrus, i det han med Johanna trädde in i skuggan af granarna vid vägkanten, -- är ryttaren ingen annan än den rike och förnäme utländingen, som plär hälsa på mitt herrskap.

-- Ja, minsann är det icke herr Vanloo, som min fröken så ofta talar om, sade Johanna. -- Han rider väl nu hem till det hemska stället i skogen, som han köpte af herr Bengt. Att en så rik herre vill bo på ett sådant ställe!

-- Åh, han är icke ofta där. Han reser ständigt här emellan och Stockholm. Så vacker häst! Ser du, hur han dansar! Ack, om jag finge rida den hästen!

-- Tyst nu, Petrus! Han kunde höra oss.

Vanloo red förbi. Månskenet glittrade på gångarens betseltyg och schabrak, men ryttarens skepnad, som Johanna nyfiket mönstrade, doldes af kappan och den vanliga bredskyggiga hatten. Det förekom flickan, som om den bronsryttare, hon en gång sett i ett af Stockholms grafkapell, hade stigit från sitt fotställ för att förlusta sig med en nattlig ridt.

Så snart Vanloo hunnit förbi, ämnade Petrus och Johanna lämna sin tillflyktsort, då gossen vid en blick utåt vägen utbrast:

-- Och här kommer en vandrare. I kväll är här lifligt på vägen.

-- Han kommer från Signildsborgshållet, hviskade Johanna rädd. -- Tänk, om det är kusken! Tänk om vi äro upptäckta!

-- Åh prat! Kusken är det icke; det ser jag på gången, ty kusken är hjulbent, sedan han var ryttare i världen.

-- Det är herr Adolf, inföll Johanna.

-- Honom ha vi nu sett ett par gånger förut vid den här tiden. Och alltid tar han vägen inåt skogen. Kanske han också har något möte, du! Men med hvem kunde det vara? Där inne i skogen bor, såvidt jag vet, ingen vacker flicka. Men kanske han ämnar sig åt Sjövikshållet; där finnes mer än en rödblommig tärna, det vet jag.

-- Petrus, sade Johanna hastigt, -- du kan göra mig och min goda fröken en stor tjänst...

-- Hvilken då, kära du? Jag är bums färdig.

-- Tyst, tills han gått förbi!

Johanna hade ej misstagit sig. Vandraren var Adolf Skytte. Han gick med raska steg, men valde ej den månbelysta vackra vägen, som mellan insjön och en sträcka snöhöljda kullar ledde till Sjövik, utan den mörka skogsvägen, som förbi Ingrids stuga förde till jakthuset.

Han hade knappt försvunnit i skogens mörker, förrän Johanna sade:

-- Petrus, skynda efter honom och se, hvart han går!

-- Aha! Jag misstänker något, utbrast Petrus. -- Är det den tjänsten, jag kan göra dig och fröken Maria?

-- Ja,... skynda dig!... Akta blott, att han icke upptäcker dig... Och tag reda på alltsammans!

-- Hm, fröken Maria vill således veta, hvart hennes kusin...

-- Gå nu!

-- Hon måste då vara kär och svartsjuk...

-- Det rör dig icke. Skäms du ej för att tänka sådant om min fröken? Gå nu, hör du!

-- Men hvart kan väl den unge herrn ämna sig? Jag förstår icke...

-- Just därför vill jag, att du skall skaffa oss visshet...

-- Här finns ju ingen närmare stuga i skogen än Ingrids, den ogudaktiga häxans... Och Gud vare lof, att den ligger tämligen långt borta; annars skulle vi båda icke mötas här.

-- Du står nu och pratar och försummar tillfället, Petrus. Vill du lyda mig eller ej?... Sanningen att säga, Petrus, jag och fröken misstänka just, att unge herrn går dit...

-- Till Ingrid? Är du galen?

-- Ja, just till Ingrid.

-- Det är omöjligt.

-- Det är icke omöjligt. Ingrid är en förskräcklig trollpacka och har stor makt öfver människornas hjärtan. Om du lofvar mig, Petrus att uppfylla min önskan och fröken Marias, som är så god både mot mig och dig, så vill jag i största hemlighet omtala någonting för dig...

-- Nå, så tala då! Fort! sade Petrus nyfiket.

-- Nej, först skall du ge mig löftet.

-- Bed mig hellre hoppa i sjön, Johanna! Det skulle jag i nödfall göra för din skull. Men att ensam och i den här sena timmen gå till Ingrids koja, därom kan du be en annan, om hvars lif du är mindre rädd än om mitt. Tala nu om den där hemligheten, som...

-- Du är en kruka, sade Johanna förargad.

-- En kruka? upprepade Petrus häftigt. -- Jag skall ännu i kväll gå till Signildsborg och slåss med kusken... du skall se, att jag icke är en kruka!

-- Gör hvad du vill, men aldrig skall jag bedja dig om någonting mer... Och icke heller kommer jag någonsin mer hit för att träffa dig. Se så... farväl med dig!

Och Johanna vände Petrus ryggen, satte hufvudduken med ett par häftiga ryckningar till rätta och låtsade, som om hon ville gå.

Detta medförde åsyftad verkan.

-- Kära Johanna, du är väl icke ond på mig? frågade Petrus och lade sin arm kring hennes midja.

-- Nej, bevars, svarade Johanna och gjorde sig lös, -- jag bryr mig alls icke om dig.

-- Nej, så stanna och låt tala med dig!

-- Jag har icke tid. Jag vill skynda hem och bedja kusken uträtta frökens ärende. Han skall nog med nöje göra det.

-- Hvad skulle det tjäna till? Jag har ju aldrig nekat att uppfylla din begäran? Jag sade bara, att jag tycker mer om att hoppa i sjön... jag menade om sommaren, då vattnet är varmt och man kan få sig ett godt bad.

-- Vill du gå?

-- Ja, om du blir god igen, min lilla Johanna. Så vänd dig nu om och se på mig med dina vänliga blickar!... Ja,

alldeles så!... Nu är jag färdig att gå, men först skall du tala om det där, som du lofvade meddela mig i förtroende...

-- Jo, vet du, Petrus, sade Johanna i hviskande ton och lade sin hand på ynglingens arm, -- fröken Maria har länge varit underlig till lynnet, fastän ingen annan än jag märkt det. Då hon är i sällskap, visar hon sig glad och munter, helst då unge herr Adolf är närvarande, men då hon om kvällarne är ensam i sin kammare... ack du, jag kan icke säga, huru sorgsen hon då är...

-- Gråter hon, Johanna?

-- Nej, du, hon gråter icke, ty hennes ögon äro så sorgsna, att de icke kunna gråta, Hon sitter tyst och blek och stilla och låter mig sköta sig som ett barn, då jag skall kläda af henne. Jag söker ibland muntra henne med glada ord, men jag tror knappt, att hon ens hör, hvad jag säger. I förgår kväll, då jag kom in i hennes rum, hade hon öppnat fönstret, fast det var grufligt kallt, och stod och stirrade ut i mörkret...

-- Jag undrar rätt, hvad hon då såg på? sade Petrus.

-- Hon såg visst på ingenting, men jag stängde fönstret och frågade, om fröken ville taga lifvet af sig, eftersom hon utsatte sig på det viset för vinterkylan.

-- Hvad svarade hon på det?

-- Hon svarade ingenting, utan kastade sig i sängen och gömde sitt ansikte i hufvudkudden...

-- Bevars väl, hon är galen, du Johanna...

-- Och så låg hon länge, och då hon ändtligen såg upp, var hon blek som döden, och hennes ögon hade en besynnerlig glans. Då kunde jag icke hålla mig längre, utan satte mig på stolen bredvid och grät. Jag förstod då, att hennes hjärta är bedröfvadt intill döden af någon sorg, som Gud gifvit henne. Men hon lade sin arm kring min hals och frågade:

»Hvarför gråter du, Johanna?»

»Jag gråter, därför att fröken är så ledsen», svarade jag.

»Du är en god flicka, Johanna», sade hon, och torkade själf bort mina tårar och log åt mig. »Men var icke ledsen för min skull!» sade hon vidare; »jag har hjärtesorg, men den skall snart gå öfver.»

-- Sedan vardt hon litet gladare och började tala om dig, Petrus...

-- Om mig? inföll Petrus, icke litet öfverraskad och stolt. -- Hvad sade hon, Johanna?

-- Hon frågade, om jag älskade dig uppriktigt och af allt mitt hjärta...

-- Du svarade naturligtvis: kära fröken, hvilken flicka kan annat än älska Petrus?

-- Nej, genmälde Johanna; -- jag svarade: Gud skall veta, att Petrus är en ful pojke och färdig till all odygd, men ändå, min goda fröken, har mitt hjärta fäst sig vid ingen annan, och jag kan aldrig låta bli att älska honom.

-- Nå, det var bra svaradt, om du också ljög litet i början. Men sade fröken något mera?

-- Jo, hon yttrade några ord, som jag aldrig glömmer. Om du älskar Petrus och han dig, sade hon, så lek aldrig med hans hjärta, Johanna, ty det är grymt och kan göra både honom och dig olyckliga.

-- Ack, sade hon det? inföll Petrus andäktigt. -- Ack, den goda fröken! Gud välsigne henne! Hon är visst icke galen; tvärtom: aldrig har det gifvits en förståndigare människa. Men säg mig nu till sist: hvad är det, som vållar hennes svåra sorg? Du vet det nog.

-- Hvad du är nyfiken! Det är ju en sak, som icke kommer dig vid. Jag har sagt så mycket, som du får veta. Gå nu! Senare i kväll träffas vi igen, och då skall du noga underrätta mig om allt hvad du sett och hört. Nu går du bort till Ingrids stuga och lyssnar utanför fönstret; om du då hör friherrens röst, skall du titta in och försöka utspana hvad de hafva för händer där inne. Men glöm icke att läsa dina böner, då du kommer nära stugan! Det är alldeles nödvändigt, Petrus.

-- Det behöfver du icke påminna mig om... Men, tillade Petrus betänksamt, -- passar det sig för en karl att gå

sådana ärenden? Är det icke att lura och speja, det där?

-- Än sedan?

-- Nej, jag vill icke vara spejare, jag vill icke lura på annat folks görande och låtande; så vidt jag vet, har sådant alltid varit skamligt.

-- Hvad du är dum! sade Johanna. -- Då kungen är ute i krig mot landets ovänner, väljer han icke då sina modigaste och fintligaste soldater till att gå till fiendens läger och speja på hans förehafvande? Så har åtminstone gamle Rolf förtalt...

-- Ja, ser du, det är en annan sak, ty i krig vågar spejaren sitt lif för fosterlandet; men att lyssna utanför en gammal kvinnas väggar, däri finner jag ingen heder.

-- Hvad du är stridig och bråkig! Du vill bara hitta på undflykter för att slippa gå, ty du vet nog, att detta ärende är lika farligt som att smyga till en fiendes läger. Jag är väl då tvungen att säga dig mer, än hvad jag hitintills sagt. Men om du talar om det för någon människa, är du olycklig. Ser du, Petrus, jag och fröken Maria misstänka, att unge herr Adolf är förhäxad af den gudlösa Ingrid...

-- Hå! utbrast Petrus förvånad.

-- Du minnes väl, att herr Adolf och fröken Maria under det fasliga yrvädret för en tid sedan åkte miste och kommo till Ingrids stuga. Där fick herr Adolf en dryck, som skulle vara ett läkemedel, men som helt säkert var en kärleksdryck...

-- Hå! utbrast Petrus än en gång. -- Så nedrig käring! Men är det möjligt, att en kärleksdryck kan förvrida en ung människa så, att han blir kär i en gammal häxa?

-- Hvad du är enfaldig! Ingrid har ju en dotter...

-- Den där Elin, ja! Nu begriper jag alltsammans...

-- Då begriper du väl också, huru viktigt ditt ärende är? Herr Adolfs själ står på spel, och du kan hjälpa honom...

-- Godt, käraste Johanna, nu går jag. Farväl med dig! Gif mig bara en kyss, innan vi skiljas åt!

-- Den får du, då du uträttat din sak väl. Glöm icke dina böner! Intet ondt kan skada dig, om du läser dem. Så fort du hinner, skall du skynda tillbaka till Signildsborg. Jag väntar dig, om jag ock skall sitta uppe hela natten. Knacka på det lilla fönstret, du vet, som vetter åt trädgården, så kommer jag strax och öppnar det. Trädgårdsporten står öppen.

De unga skildes åt. Petrus tog vägen inåt skogen, och Johanna återvände till Signildsborg, glad öfver att ha uträttat en sak, som låg hennes fröken ömt om hjärtat.

*

Allt sedan sin första tillfälliga vistelse i Ingrids stuga hade den unge Skytte ofta besökt henne och Elin. Att dessa besök företogos under hemlighetens slöja var nödvändigt. Till hvilka misstankar skulle de ej, om de upptäckts, gifvit upphof så väl hos hans föräldrar som hos det kringboende folket! Redan det, att en förnäm yngling ofta inträdde under en fattig kvinnas tak, som hade en skön dotter, skulle varit tillräckligt att sätta alla skvallrets och förtalets tungor i gång; men när härtill kom, att den fattiga kvinnan var en så afskydd person, att alltsedan pastor Suenonius ofvan omtalade predikan ingen af det vidskepliga folket tordes närma sig hennes koja, utan hellre valde en lång omväg -- så insåg Adolf alltför väl, att det förtal han fruktade, ej skulle nöja sig med att svärta hans och hans begge skyddslingars heder, utan våga sig in på området af de äfventyrligaste och farligaste gissningar.

Under sådana omständigheter skulle han alldeles afstått från att se Elin, som med hvarje dag vardt honom kärare, om han ej funnit, att hans besök voro nödvändiga för att styrka de bägge olyckligas mod. Den unga flickan befann sig länge i ett öfverretadt tillstånd, härflutet ur en daglig och stundlig dödsfruktan, som slutligen slog öfver i en mekanisk kraft och beslutsamhet. Medan Ingrid, den med lifvets sorger och strider förtrogna modern, kände sin själ alldeles förkrossad och ej var mäktig att uträtta något, skötte Elin ensam hushållsgöromålen, fodrade kon och fåren, bar vatten från källan, tillagade maten och läste, på sina från dessa förrättningar lediga stunder, i någon andlig bok för modern eller sökte trösta henne på annat sätt, så godt hon förmådde. Men denna feberstyrka underhölls på bekostnad af hennes späda varelses lifskrafter; det märktes af hennes dagligen blekare kinder och det på en gång lidande och beslutsamma uttrycket i hennes drag.

Till rädslan för framtiden, den hemska vissheten, att hon och hennes dotter ginge en kvalfull och skymflig död till mötes, sällade sig hos Ingrid en annan icke mindre pinande fruktan: hon kände, hur hon småningom förlorade jämvikten i sitt själslif, huru hennes medvetande, länge plågadt af rysliga tankar, började upplösa sig i kaotiska drömmar. Ofta, isynnerhet sedan skymningen inbrutit i hennes ensliga tjäll, satt hon orörlig i sin länstol med lykta ögon och talade halfhögt till sig själf eller till de skepelser, som framtrollades af hennes inbillningskraft. Än voro dessa drömmar, som hon i halfvaket tillstånd drömde, hugnande och ljufva, än uppskakande och förfärliga, och hennes tal, till hvilket den stackars Elin med ångest lyssnade, oviss, om dess innehåll var inbillning eller verklighet, rättade sig därefter. Läkare och fysiologer af en viss skola skulle, om det varit i våra dagar, sagt, att

den olyckliga kvinnan vid dessa tillfällen befann sig i ett eget skede af somnambulism. Säkerligen samverkade ett lindrigare anfall af den rådande farsoten med Ingrids upprörda själstillstånd till att framkalla dessa symptomer.

I sådant tillstånd var Ingrid den kvällstund, då Petrus och Johanna hade sitt ofvan skildrade möte. En nära utbrunnen brasa upplyste sparsamt rummet. Elin inträdde med en knippa ris, som hon samlat i skogen, för att därmed nära de slocknande lågorna på spiselhällen.

-- Hvem är det? frågade Ingrid och spratt till, då hon hörde bullret af dörren.

-- Det är jag, goda moder; det är Elin.

-- Elin... Är det du? Ack, jag trodde, att du var långt borta, sade modern med en suck.

-- Huru kunde du tro det? Icke lämnar jag dig? sade flickan, lade risknippan på golfvet och gick fram till Ingrid.

Elin spratt till, då hon, vid den matta belysning, som månljuset och den kolnande brasan spredo i rummet, såg moderns ögon lykta och hennes anletsdrag besynnerligt förändrade. Den stackars flickan visste nu, att hennes mor åter var i det oförklarliga tillstånd, som hon sedan någon tid tillbaka ofta, men alltid med fasa iakttagit. Hon såg sig ovillkorligt omkring för att söka hjälp...

Men, ack! ingen hjälp var att finna. Människorna skydde denna olyckliga boning... rundt omkring rådde ensamhet, mörker och tystnad... endast vinden drog sina långa, djupa suckar där ute i skogen.

-- Du är då icke borta, Elin, sade den gamla och trefvade med handen öfver dotterns ansikte; -- och likväl tyckte jag nyss, att någon hviskade till mig: frukta icke för din dotter! Hon är räddad... Stackars barn! Jag trodde, att den Guds ängel, som nyss var här, hade fört dig långt, långt bort från denna usla jord... jag trodde dig vara i ett fridens Eden, dit intet ondt når. Barn, barn! Hvarför följde du honom icke? Du hade då löst mig ur en stor vånda...

-- Moder, tala icke så! Jag öfvergifver dig aldrig.

-- Du vet icke hvad du gör, Elin. Släpp mig! Ser du icke, att jag är bunden vid randen af en hisklig afgrund? Det har den svarte mannen gjort. När tiden är inne, skall han störta mig ned. Se, mitt barn, jag svettas blod af fasa, jag rycker i mina länkar, men de brista icke! Skynda bort, innan han kommer! Han skall annars nedstörta äfven dig.

Af barmhärtighet, mitt barn, ila härifrån!... Ha, han kommer, han kommer!

Ingrids röst uttryckte den djupaste ångest, hon sträckte handen mot dörren, likasom om hon sett den fruktade gestalten inträda, och hela hennes kropp skakade våldsamt.

Den beklagansvärda flickan, som icke visste, hvad hon skulle tro, fäste, nästan vansinnig af skrämsel, sin blick mot dörren. I samma ögonblick gjorde sig Ingrid lös från hennes famntag och stötte henne häftigt ifrån sig.

-- Hon är räddad; han såg henne icke, fortfor hon något lugnare. -- Väl, lös mig nu ur mina länkar, du ryslige, du stenhårde! Störta mig ned i det gapande svalget! Mitt hufvud svindlar redan... jag vill blunda; då varder det lättare, då ser jag icke djupet... Fort, fort!

-- Gud, Gud! hjälp oss! Hvad skall jag göra! ropade Elin.

-- Hvem talar? frågade den gamla hastigt i förändrad ton.

-- Det är jag, arma moder. Det är ingen annan än Elin. Jag ber till Gud, att han må hugsvala oss och förjaga dina svåra tankar. Du har drömt. Här är ingen svart man inne! här är endast Elin.

-- Ja, jag tror att jag drömde. Det var en ryslig dröm: jag känner, huru han ännu isar mitt hjärta. Kom till mig, barn!

Elin skyndade till sin mor, aftorkade svetten, som i stora pärlor droppade från hennes panna, kysste henne och sade bedjande:

-- Goda moder öppna dina ögon! Du förskräcker mig så som du är. Och så länge dina ögon äro lykta, kunna ju de rysliga drömmarne återkomma.

Ingrid svarade icke; hennes ögon förblefvo tillslutna.

-- Hör du mig icke, moder? frågade flickan ångestfullt.

-- Jag hör väl din kära röst. Tala mer!

-- Men öppna då dina ögon! Du kan icke föreställa dig, huru rädd jag är.

-- Lugna dig, barn! Gud vakar öfver oss. Han sänder oss en räddare. Jag ser honom fjärran; han nalkas oss.

-- Ja, Gud vakar öfver oss... Vill du, att jag skall läsa för dig i »Jesu Kristi efterföljelse?» -- Vill du det moder? Du är lugn och nöjd, när jag läser för dig i den boken. Och så skall jag tända ett ljus och lägga ris på spiseln, så att vi få en sprakande brasa. Ack, om du endast ville öppna ögonen, skulle jag vara så glad, och vi kunde ha en så treflig afton, som vi hade fordom.

-- Han nalkas, mumlade Ingrid, i hvars anlete hvarje muskel spändes; -- jag ser honom tydligare.

-- Hvem ser du? frågade Elin med förnyad ångest.

-- Ryttaren. Han kommer allt närmare.

-- O, Gud! Nu drömmer du åter! ropade Elin och brast i gråt.

-- Nej, Elin, nu drömmer jag icke. Gråt icke, barn!

-- Kanske hon vaknar, om jag tänder ljuset och gör upp en stor brasa, tänkte Elin och skyndade verkställa detta.

Elden fattade snart i riset; den sprakande brasan spred i förening med ljuset ett festligt sken öfver kammaren.

Elin iakttog ängsligt, hvad verkan detta skulle göra.

Ingrid satt stilla, som försjunken i sig själf. Hennes ögon förblefvo slutna.

-- Hör, sade hon efter några sekunders tystnad och lutade sig fram, som om hon lyssnat; -- hör du icke slag af

hästhofvar?

Elin lyssnade, men hon förnam intet annat ljud än vindens hviskande, vemodiga sång i skogen.

-- Jag hör intet, svarade hon suckande.

Ingrid lyssnade åter. Hennes ansikte, hela hennes gestalt uttryckte spänd väntan. Det hemska uttryck, som förut hvilat öfver hennes drag, var försvunnet. Hennes mun log, hennes armar höjdes stundom, som om hon velat utsträcka dem till en kär väns omfamning, men nedföllo åter kraftlöst i hennes sköte.

Så förflöto några ögonblick under en tystnad, som endast stördes af det knastrande ljudet från brasan. Elin läste så tydligt i moderns ansikte, att hon tyckte sig se och höra något, att flickan själf började tro på verkligheten däraf.

Men hon visste ej af hvad slag denna syn kunde vara. Hon tänkte på spöken och andar, om hvilka hon hört talas; hennes inbillning förespeglade henne, att någon dylik öfvernaturlig varelse var i annalkande och snart skulle visa sig för hennes blickar... Och vid denna tanke flög en iskall rysning genom henne; hon såg sig darrande omkring efter en tillflyktsort... Men då hon påminde sig, att hon var ensam med den hjälplösa modern i en enslig skogskoja, fjärran från likar, då förde hon händerna öfver sina ögon, tillslöt dem och afvaktade på detta sätt det fruktade ögonblicket.

Var det verklighet? Var det en villa, fostrad af hennes öfverretade inbillningskraft? Hon hörde nu, äfven hon, dån af hästhofvar. Det vardt starkare, det kom närmare. Elin segnade på knä och var nära att förlora medvetandet, då hon väcktes till full sans af modern, som med ett gällt fröjdeskri utbrast:

-- Det är han... min son... Arnold!

-- Hvad säger du? ropade Elin utom sig och sprang upp. Ingrids änne strålade, hennes kropp darrade under en förtviflad ansträngning att resa sig upp ur stolen.

-- Fort, fort! Elin, hvar är du? För mig ut! ropade hon.

Men Elin kände sig förlamad af öfverraskning, förvåning och fruktan.

Hästens tramp ljöd nu så tydligt, att man hörde hvarje slag af hans järnskor mot vägen.

-- Fort, fort! upprepade Ingrid ångestfullt och sträckte armarne framför sig.

Med en våldsam ansträngning af sin vilja återfick Elin herraväldet öfver sina lemmar. Hon fattade modern om lifvet ... Ingrid stödde sig på hennes vacklande skuldra ... Så skredo de genom rummet och ut genom dörren.

Då de trädde ut i det fria, såg Elin i det klara månskenet den sista skymten af en ryttare i bredskyggig hatt och kappa. Han försvann just nu bakom granarna i skogen.

-- Min son! ropade Ingrid med kväfd röst, tog några steg framåt, som om hon velat skynda efter honom, sträckte armarne efter den flyende skepnaden och sjönk ned på snön.

-- Arnold, Arnold! ropade Elin utom sig och ilade ned mot grinden.

Men hofslagen bortdogo i fjärran, och flickans röst hann ej ryttarens öra. Han var borta.

Elin stod ett ögonblick tvekande, om hon borde skynda efter den okände. Men moderns läge afhöll henne från ett så fruktlöst försök.

Hon skyndade tillbaka till Ingrid, som låg medvetslös utsträckt på marken, gned hennes tinningar med snö och kallade henne vid alla de smeknamn, som hennes kärlek förmådde uppfinna.

Slutligen öppnade Ingrid ögonen, satte sig upp, såg sig omkring och sade:

-- Hvad har skett? Huru har jag kommit hit?

Men i stället för att svara på denna fråga, upplyfte henne Elin, omfamnade henne och ropade:

-- Vi hafva sett Arnold ... han lefver ... låt oss genast uppsöka honom!

-- Arnold? Yrar du, flicka? Hvarifrån har du fått dessa tankar? ...

-- Nej, du såg honom, jag vet icke huru, då du satt där inne med lykta ögon ... du hörde hofslagen af hans häst ... du ropade till mig att föra dig hit ut ... då vi kommo hit, såg jag en ryttare på vägen, och du sträckte dina armar mot honom och kallade honom din son ... Minnes du icke detta?

-- Jag minnes intet af hvad du säger ... Allsmäktige! Bevara mitt förstånd! ... Elin, det var endast en dröm. Du har märkt, att jag på senare tider börjat gå och tala i sömnen ... Bry dig icke därom! Tala icke därom för någon människa, ty det kunde hårdt misstydas! Det kommer sig af min själs elände. Det har gått mig såsom David: mitt hjärta bäfvar, min kraft hafver mig förlåtit, och min ögons ljus äro icke när mig ... Stöd mig, barn! Jag känner mig matt, och mina knän svikta.

Elin förde sin mor tillbaka in i kammaren och lät henne intaga sin plats i länstolen, sedan hon flyttat den närmare brasan.

-- Ack, sade flickan, -- det var då icke sanning ... det var icke Arnold, som jag nyss trodde?

-- Arnold är hos Gud. Vore han ännu kvar i denna jämmerdal, skulle han längesedan uppsökt sin mor.

-- Jag drömmer dock hvarje natt, att jag ser honom, sådan som du beskrifvit honom för mig, och att han kommer för att hjälpa oss.

-- Så drömmer äfven jag, Elin. Men drömmar äro strömmar. Gud skickar oss dem, för att i sömnen lisa våra hjärtan, som om dagen ropa efter hugsvalelse. Trösta dig, Elin! Vi hafva snart utträdt ur dödsens skuggors dal; vi skola återse Arnold i den ljusa himmelen, som Guds miskund öppnar för oss. Hvar har du »Jesu Kristi efterföljelse»? Tag fram boken och läs för mig en liten stund! Sedan må du tillreda din aftonmåltid och gå till hvila.

-- Är du hungrig? Ack, det vore roligt! Du har icke ätit på länge.

-- Nej, min gom känner leda för hvarje spis. Jag kan icke äta. Men du behöfver väl att styrka dig. Stackars barn, hvad du är blek, hvad dina ögon äro insjunkna!

-- Med mig är ingen fara, -- jag känner mig nästan friskare och starkare än förr.

Elin framtog nu Thomas a Kempis’ bok, som genom så många århundraden hugsvalat kristna af olika trosbekännelser och ännu förvaras som en själaskatt i mången hydda.

Hon satte sig på en stol bredvid Ingrid. Den gamla sammanknäppte sina händer, lutade sitt hufvud mot dotterns axel och lyssnade till hennes röst, som, rörd och lifvad af odödliga ord, klang mild och svalkande.

Så sutto de länge, tills deras öron nåddes af ett ovanligt ljud. Elin afbröt läsningen och lyssnade. Det var ljudet af steg ... ovanligt här i de olyckligas grannskap, som skyddes såsom bannlyst och förbannadt af den vidskepliga hopen.

Kojans båda inboar kunde ej misstaga sig om den kommande. Det fanns endast *en*, som var dem en tröstens budbärare; bland alla endast en, hvars hjärta miskundade sig öfver dem och, i stället för förbannelse, bragte dem kärlek och medlidande.

-- Det är Adolf, sade Elin hastigt.

-- Det är han. Gud välsigne honom! hviskade Ingrid.

Dörren öppnades, och unge Skytte inträdde. Elin gick emot honom och kysste hans hand.

-- O, välkommen, gode herr Adolf! sade hon med en blick af den innerligaste tacksamhet, och hennes anlete öfvergöts för första gången, sedan de sist råkats, af ett glädjeskimmer. Ingrid steg upp och räckte ynglingen handen.

-- Ni öfverger oss icke, sade hon. -- Jag kan ej säga er, hvad mitt hjärta känner vid er hulda åsyn. Ni är en stjärna, som Herren tändt i våra själars natt.

-- Ni synes mig sjuk, Ingrid ... ni åldras märkbart mellan hvarje gång jag ser er. Och du Elin, hvad du är blek och tärd, arma barn.

-- Vår dag är lång, herre: timmarne skrida som år, sade Ingrid. -- Men sätt er ned, ni, mina ögons tröst! Sitt här

bredvid mig och säg ... säg mig edra nyheter! Er panna är mörk, ni har ett dystert budskap ... men vi hafva länge väntat det värsta: vi äro redo. Tala ut!

-- Nej, mitt budskap är icke dystert, men det är viktigt, och jag känner ingen håg att hvila, innan jag talat. Ingrid, ni skall lämna denna nejd, ni skall med er dotter fly undan den fruktan, som tynger er mot jorden, den fara, som verkligen hotar er ...

-- Hvart skall jag fly? -- Säg mig blott hvart? Säg mig en ort, som är fridlyst för de mäktiges vrede? Ack, det finnes blott en: i grafven. Men om en annan gifves, vinkar hon oss långt i fjärran, dit jag kan komma endast med min längtan. Min kraft är bruten, mina ben försmäkta, jag orkar knappt släpa mig kring denna kammare ... huru vill ni då, att jag skall fly? Och er förutan finnes ingen, som skulle räcka mig en vänlig hand, ingen, som skulle skyla mig undan förföljelsen; ingen, som gåfve mig en beta bröd, om jag af hunger dignade på vägen; nej, människorna skulle öfverhölja mig med förbannelser och fly bort, eller ock gripa och piska mig samt antvarda mig åt bödeln, om de ej på stället dödade mig. Mitt öde måste fullkomnas. Men om ni kan göra något för oss, så fräls Elin! Om en möjlighet gifves, så för henne långt bort från detta förtviflans, suckarnes och kvalens hem!

-- Tala icke så! sade Elin förebrående. -- Har jag icke sagt dig, att ingenting pinar mig så, som då du talar om skilsmässa mellan dig och mig? Jag kan fördraga allt, men icke det.

-- I skolen icke skiljas, sade Adolf. -- Min plan är färdig. Jag har kommit hit för att säga er, att I ofördröjligen skolen göra er i ordning till en resa. Nedläggen i en kista de ting af er egendom, som äro er oumbärligast och kärast; om tjugofyra timmar skall en släde med pålitlig körsven och raska hästar hämta er. I nattens stillhet lämnen I denna trakt och utbyten efter några få timmars resa denna sorgliga boning mot en säker fristad, som jag förskaffat er i Stockholm. Jag skall vara före er där och hälsa er välkomna.

-- Är det möjligt, utropade Ingrid, -- att ni funnit en man, som vill föra de bannlysta undan döden, och en dörr, som vill öppna sig och mottaga dem som gäster?

-- Jag har funnit bådadera. Lätten nu edra hjärtan! Elin, låt mig se en glädjestråle i dina ögon! Allt skall med Guds hjälp få en lycklig utgång ... Nej, nej, fortfor han, då Ingrid, hvars hela varelse plötsligt fått nytt lif genom denna oväntade förhoppning, gjorde en rörelse, såsom om hon velat kasta sig till hans fötter, -- inga tacksägelser, förrän vi lyckligt sammanträffat i den fristad, som väntar er! Först då kan jag mottaga dem.

Men fastän Adolf hejdade denna yttring af Ingrids öfversvallande tacksamhet, gjorde han intet motstånd, då Elin fattade hans hand och förde den till sina läppar. Han tvärtom lutade sig ned och slöt henne till sitt bröst.

-- Elin, sade han, -- hvad jag gör för dig, gör jag för min egen sällhet.

I detta ögonblick tyckte sig Ingrid, hvars blick tillfälligtvis riktades mot det ena fönstret, urskilja dragen af ett ansikte, som tryckt sig tätt intill rutan.

-- Någon är utanför och ser hit in, sade hon.

-- Hvar? frågade Adolf.

-- Där! ... Ingrid pekade mot fönstret. Men i samma stund försvann ansiktet. Adolf skyndade ut, gick ett slag kring kojan, men upptäckte ingen. Skogen stod på ena sidan så nära intill kojan, att man endast behöfde taga några steg för att vara dold af hans mörker.

Med kännedom af den rädsla, det vidskepliga folket hyste för att nalkas detta ställe, framför allt sedan skymningen inbrutit, kunde Adolf lugna sig med den sannolika förmodan, att Ingrids ögon gjort sig skyldiga till en synvilla.

Läsaren gissar utan tvifvel, att Ingrid sett ett verkligt ansikte, tillhörigt en verklig person, nämligen ingen annan än herr Gustaf Drakes ridknekt och Johannas trolofvade, Petrus.

Adolf stannade ännu en stund hos kojans invånare, innan han efter hjärtliga farväl och varma tacksägelser återtog vägen till Signildsborg.

Han skulle känt rättsgill glädje öfver det hopp han tändt, den förtviflan han förjagat från de båda värnlösa, om han själf förmått besegra den farhåga, som han väl i deras närvaro förstått undertrycka, men som nu återkom med ny styrka.

Denna farhåga ägde giltiga skäl. Han hade som vi förut nämnt, under någon tid invaggat sig i den villa, att Suenonius, i trots af sin predikan, som ännu var samtalsämnet i församlingen, och sin uppmaning till folket att hos honom angifva allt hvad de visste eller trodde sig veta om de förmenta häxorna, likväl slutligen afstått från de början förföljelserna, vare sig att han kommit till förnuftigare insikt eller låtit beveka sig af Adolfs böner eller ock fruktade hans hotelse. Adolf förleddes till denna tro af den skenbara overksamhet prästen iakttog under den tid, då han ordnade de gjorda anklagelserna och författade de skrifter, han ämnade insända till konsistorium i Strängnäs och teologiska fakulteten i Uppsala. Pastorn var icke öfvad stilist och behöfde rundlig tid för att någorlunda fattligt och språkrätt ihopskrufva sitt opus. Under denna tid voro icke heller hans predikningar riktade emot trolldomsväsendet, utan hade återvändt till hans älsklingsämne: fördömelsen af synkretisterna eller dem, som arbetade för en försoning mellan lutherska och reformerta kyrkorna, för hvilket parti Suenonius med eller

utan skäl ansåg sin egen biskop, den fromme och fridälskande Johannes Mathiæ, stå i spetsen. Orsaken, hvarför han icke fortfor att dundra från predikstolen mot häxeriet, var kanske den, att det under hvardagarne allt för mycket påkallade hans tankar och verksamhet, hvarför han åtminstone om söndagarne, för omväxlingens skull, ville uppfriska sig med det teologiska gräl, hvari nu som bäst det svenska prästerskapet var fördjupadt. Men ännu sannolikare var, att han fruktade, det folkets fanatism, ytterligare eggad, skulle i förväg gifva sig luft mot hans offer, innan man hunnit att på lagenligt sätt pina, öfverbevisa, domfälla, halshugga och bränna dem.

Sedan den första störtskuren af anklagelser mot de af pastorn utpekade kvinnorna hade fallit, kom, medan han ordnade och upptecknade dessa, nästan dagligen ett eller annat af hans får och frambar käromål, icke blott mot de ifrågavarande för häxeri misstänkta personerna, utan äfven mot andra, som hittills ej varit misstänkta. Ja, det hände, att en ung piga, med vansinnig fasa målad i sina anletsdrag, anklagade sig själf som häxa och på sina knän anropade Suenonius att frälsa hennes själ, om det ock skulle ske på bekostnad af hennes jordiska lif. Farsoten grep omkring sig. Suenonius häpnade; han såg floden svälla på förfärande sätt och trodde sig böra tillgripa första, bästa medel att få en damm uppkastad mot böljorna. Han öfvergaf sin första, af lagman Skytte understödda plan att inhämta de vise männens i teologiska fakulteten och domkapitlets mening, och beslöt att med stöd af de talrika bevis, han ansåg sig äga, och den klagan, som öfver allt bland folket uppstämdes, genast vid häradstinget anklaga Ingrid på Tallmossen och hennes dotter samt Karin på Moen och de öfriga värst anskrifna kvinnorna för trolldom och fordra deras skyndsamma fängslande.

Knappt hade detta beslut fattats, förrän han satte sig ned och skref följande bref till lagman Johan på Signildsborg.

»Högvälborne herre! Jag hafver förut tillskrifvit eder och sagt, af hvilka besvär min tid är upptagen, så att jag ej hunnit besöka edert välsignade hus och muntligen meddela allt det märkliga, som jag, sedan vi sist råkades, har erfarit. Nu skrifver jag för att säga eder, att jag är betagen af stor ängslan, ty jag ser, att hela min hjord skall fördärfvas, om jag måste dröja och invänta befallningen, huru jag skall göra, från de fjärran varande öfverherdarne. Nej, jag måste själf gripa verket an, ty de förfördes antal växer med hvarje dag, och mången, som varit god kristen, är nu såld åt djäfvulen och evigt förtappad. Därför vill jag förbereda eder därpå, att jag genast ämnar vända mig till eder såsom den lagliga myndigheten på stället och till eder inlämna en i laglig form uppsatt anklagelseakt för trolldom mot Ingrid på Tallmossen, hennes dotter Elin och trenne andra kvinnor, hvaraf väl måste följa, enär trolldom är lifssak, att de anklagade genast skola gripas, i häkte insättas och där förvaras, till dess de kunna inställas för häradstinget, antingen att detta hålles på utlyst tid eller att extrating för det viktiga målets afgörande beslutes. Min önskan är nu, att högvälborne herren ville med budet sända mig formuläret för en laga åklagelseakt af detta slag, då jag med Guds hjälp redan i morgon skall personligen öfverlämna den i högvälborne herrens händer. Jag har dessutom att förkunna det sorgliga budskapet, att min hustru i dag svårt insjuknat, sedan hon i natt jämmerligen ridits af maran och plågats genom den grufliga Ingrids tillskyndelser, samt att min son, enligt hvad ett bref från Strängnäs underrättat mig, illa skadats i sitt ena öga, då han med andre djäknar slog trilla på skolgården. Dessa hemsökelser skola dock lika litet som kons död afskräcka mig från mitt verk» &c.

Adolf var inne hos sin far, då detta bref kom. Lagmannen, som satt, plågad af gikt, i sin länstol, läste det, skakade på hufvudet och sade till sonen:

-- Sätt dig och skrif!

Adolf skref efter sin fars föresägning:

»Jag hör med verklig sorg, att ondskan med sådan brådska tager öfverhanden bland våra grannar, och måste gilla ert beslut, ehuru jag väl önskat, att de lärde och fromme herrarne i domkapitlet och teologiska fakulteten gifvit oss ett rättesnöre för vårt handlingssätt, där upplysning annars icke kan vinnas. Men båda delarne låta sig väl förena, ty om ni insänder edra skrifvelser till dem, så hinner nog svar komma, innan målet är ändadt, helst handlingarna i detsamma skola tillställas hofrätten, innan dom får afkunnas. Det förekommer mig äfven, som om de för trolldom anklagade ej få gå värjemålsed till sitt friande, enär de redan med ed förbundit sig med fienden till deras själar, utan måste väl en egen procedur i detta afseende föreskrifvas. Det önskade formuläret, enligt hvilket ni vill uppsätta anklagelseakterna mot Ingrid på Tallmossen, hennes dotter Elin ...»

-- Hvad kommer åt dig? Är du sjuk? ... Med dessa ord afbröt lagman Skytte sitt diktamen och fäste sin skarpa grå domareblick på sonen, som bleknat vid de sist framsagda orden, och hvars hand darrade, då han skulle nedskrifva dem.

-- Ja, jag är illamående, stammade Adolf.

-- Gör en ridt och låt den friska luften svalka dig, sedan du slutat mitt bref ... Huru var sista punkten?

-- »Det önskade formuläret, enligt hvilket ni vill uppsätta anklagelseakterna mot Ingrid på Tallmossen, hennes dotter Elin» ...

-- Och de andra häxorna, fortfor lagmannen dikterande, -- finnes å sidan 97 i den bok, som jag härmed sänder er, men det tillkommer icke eder att göra målet anhängigt, utan skall ni därom tillsäga länsmannen, som i enlighet med 17 kapitlet Tingmalabalken är rätter kärande, om ej målsägande kärar. Dock står det eder fritt att själf kära för eder genom trolldom slagna ko och eder insjuknade hustru. Då sannolikheterna för de påbördade brottens verklighet här äro så många, skall det med första skridas till häktning af de ifrågavarande personerna, i synnerhet som församlingens lugn och deras eget tryggande mot allmogens själfhämnd synas kräfva det. Jag beklagar eder hjärtligen för de olyckor, som öfvergått edert hus, och högaktar eder nu som alltid för edert brinnande nit, som ej låter afskräcka sig genom svåra hemsökelser, som väl dock i sinom tid skola eder rikligen vedergällas från höjden» &c.

Knappt var detta bref afsändt, förrän Adolf, som redan under dess afskrifning fattat sitt beslut, satte sig till häst och red till en vid gränsen af Signildsborgs ägor boende gammal soldat, som genom mångårig flit arbetat sig upp

till en viss välmåga och ägde en liten hemmanslott.

Den gamle Rolf hade en son, jämnårig med Adolf. De hade uppvuxit tillsammans och fattat en så broderlig tillgifvenhet för hvarandra, att lagman Skytte, då han iakttog detta förhållande och därtill fann, att soldatsonen visade en allvarlig sinnesriktning och ovanliga anlag för studier, beslöt på Adolfs förbön bekosta hans uppfostran. Adolf och Erik, så hette Rolfs son, följde hvarandra genom skolan och gymnasiet till universitetet, där denne senare snart slutade sina teologiska studier och prästvigdes.

Nu innehade han en ställning som predikant i Stockholm, där han gjort sig fördelaktigt känd som andlig talare och än mer som praktisk kristen och vän af de fattige.

Men den egenskap, som Adolf mest uppskattade hos sin vän, var hans upplysta tänkesätt, vunnet ur ett af naturen klart förstånd, som yttermera odlats genom mångfaldiga studier och understöddes af ett ädelt hjärta, som där förståndet svek, fann det rätta. Han var öfvertygad, att den unge prästmannen på hans förbön gärna skulle öppna sitt hus till en fristad åt de olyckliga, som han ville rädda.

Rolf stod till Adolf i tacksamhetsskuld för Eriks uppfostran. Den gamle var dessutom med den starkaste tillgifvenhet fäst vid unge Skytte. Adolf hade som barn nästan dagligen besökt hans stuga och med förtjusning lyssnat till de härnadssagor, som krigsbussen var färdig att duka upp, hvarhelst han blott fann åhörare. Rolf hade lärt honom snickra och smida hästskor, handfara eldgevär, rida och simma, och när Adolf uppväxte till yngling, vardt Rolf hans lärare i alla de kunskaper en god jägare bör innehafva. Adolf var gubben lika kär som hans egen son, helst han hos den förre i högre mån fann den raskhet och det djärfva mod, som han framför alla andra egenskaper aktade hos gossar.

Detta vänskapliga förhållande lät Adolf hoppas, att Rolf ej skulle afslå en bön, som han till ingen annan hade vågat framställa. Han mottogs af gubben med ett kraftigt handslag, men hade knappt framställt sin önskan, förrän Rolf med upprepade skakningar af sitt grå hufvud bad honom afstå från dylika tankar och försäkrade, att ingenting skulle förmå honom, Rolf, att räcka ett finger till två så ogudliga och förskräckliga varelsers räddning undan välförtjänt straff.

Men Adolf lät ej afskrämma sig. Han tillbragte en hel timme under den gamle soldatens tak med att förtälja allt hvad han visste om Ingrids och Elins lefnadsöden; han skildrade dem som gudfruktiga och rättrådiga människor, hvilkas kunskap i läkekonsten och barmhärtiga bruk af denna kunskap misstänktes för häxeri; han beskref det olyckliga tillstånd, hvari de voro, huru innerligt mor och dotter älskade hvarandra och mer för den andra än för sig själf räddes det rysliga öde, som helt säkert skulle drabba dem, oaktadt deras fullkomliga oskuld.

Adolf utvecklade en sådan vältalighet, att Rolfs hjärta rördes. Han invände ännu, att eftersom de voro oskyldiga, skulle de väl ock af domstolen frikännas, men Adolf visade på öfvertygande sätt, att ingenting kunde byggas på

denna förhoppning.

-- Min far, sade han, -- skall verkställa ransakningen; han är i förväg öfvertygad om de anklagades brottslighet, och så samvetsgrann domare han är, skall denna öfvertygelse dock mot hans vilja inverka på ransakningens gång, helst de skäl, som komma att anföras, äro sådana, att de ej kunna vederläggas af de anklagade. De varda på detta sätt öfverbevista och därefter med pinsamma medel tvungna att vidgå sig brottsliga.

-- Nå väl, sade Rolf, -- ehuru detta är en farlig sak, hvaraf jag ingenting fattar mer, än att jag utsätter mig för stor fara, då jag blandar mig däri, så vill jag för herr Adolfs skull göra hvad jag kan. Må Gud förlåta mig, om jag i min enfald gör orätt!

Det vardt nu öfverenskommet, att Rolf följande kväll med hästar och vagn skulle stanna utanför Ingrids koja, hämta dess inboar och de saker de önskade medföra, samt, under iakttagande af största skyndsamhet och varsamhet, taga vägen till Stockholm. Så snart han hunnit utanför socknen, kunde han, om han tillfälligtvis anhölles och tillfrågades, utgifva de båda kvinnorna för sin hustru och dotter; för sådana skulle de äfven gälla, när de kommit till Stockholm och funnit en fristad hos Adolfs barndomsvän, den unge prästmannen.

Till bestridande af de utgifter, som kunde ifrågakomma under resan, lämnade Adolf Skytte Rolf en penningsumma. Själf ämnade han följande dag efter middagen sätta sig till häst, i ändamål att före Rolf vara i Stockholm och förbereda sin vän på kvinnornas ankomst.

Sedan detta var aftaladt, återvände Adolf med lättadt hjärta till Signildsborg.

Efter kvällsvarden, som tidigt affärdades i lagman Skyttes enkla hus, och sedan de fleste husets medlemmar gått till hvila, skyndade Adolf till Tallmossen för att delgifva Ingrid och Elin den plan han uppgjort. Vi ha redan omtalat hans besök därstädes. Innan han, efter midnattstiden, åter befann sig på sitt rum i den ena flygeln af Signildsborgs hufvudbyggnad och trött af dagens sinnesrörelser öfverlämnade sig åt en lugn sömn, hade Petrus redan vid det lilla fönstret, som vette åt trädgården, meddelat kammarjungfrun utgången af sina forskningar och därefter skyndat hem till Sjövik, utan att hafva ringaste aning om de händelser, som skulle följa af detta spejeri.

13.

Lagman Johan.

Då Johanna mottog de ifrigt väntade nyheterna af Petrus och öfvertygat sig, att denne helbrägda återvändt från sitt farliga ärende, hade fröken Maria ännu icke gått till hvila.

Den sköna flickan satt i sin lilla kammare framför nattduksbordet, höljd i en hvit, med spetsar garnerad nattklädning, som lät lampans sken smeka de yppigt formade axlarna. Deras alabasterglans förhöjdes af de mörka silkeslena lockarne, som, lösta ur sina bojor, svallade i långa vågor ned öfver den snöhvita dräkten.

Hennes kinder voro bleka. Den flyende hälsan spred blott ett matt afskedsskimmer däröfver ... så matt som den återglans aftonrodnaden gjuter öfver ängens liljor.

Hon dolde pannan i händerna och hade tillslutit ögonen. Från ögonhårens långa fransar föll mot kindernas ännu friska rundning en skugga, som förhöjde uttrycket af oläklig smärta.

Antikens mästare, som visste att gifva själfva döden en ädel gestalt, skulle svårligen förmått framställa smärtan i en vänare bild.

Ty i detta ögonblick var det icke mörka lidelser, som stormade i hennes barm. Hennes själs strängar klingade i dämpade, sorgbundna samljud; hon öfverlämnade sig åt detta vemod, hvaraf offret kan njuta, medan det förtäres.

Nu öppnades dörren sakta, och Johanna inträdde. Hon visste, att hon var välkommen, men visste ock, att hon ej finge låtsa därom. Hon stannade vid tröskeln och sade:

-- Förlåt, goda fröken, att jag kommer så här, men jag såg ljusskén från frökens fönster och tänkte ...

Maria borttorkade tårar, som stulit sig fram under de fällda ögonlocken, och vände sig långsamt mot dörren.

-- Hvarför är du ännu uppe, Johanna? sade hon; -- hvarför öfverlämnar du dig icke åt hvilan, du som *kan* det ...

-- Ack, fröken vet ju, huru det är, sade Johanna. -- Jag får ju aldrig träffa Petrus, utan att jag stjäler mig till det!

Maria läste i Johannas ansikte, att hon bar en hemlighet, som var henne allt för tung.

-- Nå, hvad hade du denna gång att säga Petrus eller han dig?

Kammarjungfrun väntade på denna eller en dylik fråga för att stiga fram och sätta sig på en stol nära sin fröken.

-- Fröken är rätt god, som vill höra mitt prat, hviskade hon; -- men denna gång har jag något underligt att förtälja ...

-- Nå väl? Har du sett spöken?

-- Ack, jag eller rättare Petrus har väl rönt hvad som värre är. Jag riktigt grufvar mig ...

-- Du gör mig nyfiken, sade Maria något lifligare. -- Hvad har händt?

-- Hvem kunde trott det om herr Adolf! fortfor Johanna och sammanknäppte händerna till tecken af sin häpnad.

-- Adolf? upprepade Maria häftigt och fäste sin dunkla blick på kammarjungfrun. -- Berätta! ... Skynda dig!

-- Tyst, tala icke så högt, kära fröken! bad Johanna ängsligt. -- Lagmannen kunde höra oss ... Han sofver nu så litet om nätterna ... När gikten släpper honom, går han fram och tillbaka genom rummen ... Jag hörde nyss ljudet af hans tofflor här näst intill ...

-- Men berätta då! utbrast Maria, omedveten om den häftighet hon förrådde, och kramade hårdt Johannas arm.

Johanna började nu en berättelse, hvars längd obeskrifligt pinade Maria, ehuru den var gjord i ett så kort sammandrag, som kammarjungfruns herravälde öfver ord och tankar kunde åstadkomma. När hon hunnit till det ögonblick, då de båda älskande upptäckte Adolf på landsvägen, hade Marias otålighet stigit till sin höjdpunkt.

-- Så snart vi sågo honom, fortfor Jobanna hviskande, -- sade jag till Petrus: Skynda dig efter honom och se, hvart han går! Jag är så grufligt nyfiken och vill nödvändigt veta det ...

-- Du nämnde väl icke, att någon annan än du ...

-- Nej, kära fröken, afbröt henne Johanna och sänkte sina ögon för Marias forskande blick, -- jag måtte väl veta, att fröken icke bryr sig om hvad herr Adolf gör! Jag sade därför till Petrus ...

-- Och hvad gjorde han?

-- Jo, han svarade: Eftersom du är nyfiken, skall jag visst uträtta den saken åt dig ... Och därmed smög han efter unge friherren. Men nu kommer det förskräckliga. Kan fröken gissa, hvart friherren gick? Jo, in till Ingrid på Tallmossen! Det är ju fasligt! Han är förhäxad af den ohyggliga trollpackan. Huru skulle han annars ...

-- Såg Petrus honom gå dit in? frågade fröken Skytte och sänkte själf sina ögon mot golfvet.

-- Ja, visst gjorde han det. Och han såg väl mer än det, ty då han hade läst en bön och tagit mod till sig, gick han fram och tittade in genom rutan. Vid spiseln satt Ingrid; bredvid henne stod den lilla häxan, hennes dotter, den där bleka och fula Elin, men herr Adolf gick fram och tillbaka på golfvet med långa steg. Under bordet tyckte Petrus, att en stor orm låg hopkrupen. De samtalade med hvarandra, men Petrus kunde icke rätt höra hvad de sade. Men bäst de samtalade, tog den lilla häxan herr Adolf i hand ... Kan fröken tänka sig maken? ... och herr Adolf slog sina armar kring hennes hals och sade till henne något, som helt visst var mycket kärvänligt ...

-- Tyst, inföll Maria häftigt, jag vill icke höra mer!

Hennes hufvud sjönk mot barmen, som höjdes och sänktes vid hvarje andedrag, och lockarne föllo i rika böljor ned öfver hennes anlete för att välvilligt dölja dess dödliga blekhet.

-- Min Gud! Goda fröken, hur är det fatt? frågade Johanna, som ej väntat denna verkan af sina ord.

Maria sköt kammarjungfrun tillbaka, tryckte händerna mot pannan och utbrast i gråt.

-- Ack, trösta sig, fröken Maria! bad Johanna. -- Jag också är bekymrad för herr Adolfs själ, men ändå ... Tyst, för all del! Jag hör lagmannens steg i nästa rum ... Om han hör oss ...

Johannas fruktan sannades ögonblickligt, ty dörren till rummet bredvid öppnades, och lagman Johan inträdde.

Han var klädd i en fotsid nattrock och tofflor och bar ett ljus i handen.

Det stillasittande, hvartill gikten under större delen af dagen nödgade honom, hade afhändt honom njutningen af nattens hvila. Hans tankar voro därjämte så upptagna af det svåra värf, som väntade honom i de förestående häxerimålen, att han ej haft tålamod att sömnlös vända sig på sitt läger: han hade stigit upp och vandrat en lång stund fram och tillbaka genom sina rum, då hans öra nåddes af snyftningar och hviskningar från brorsdotterns kammare.

Nu såg han sig omkring med forskande ögon och frågade de öfverraskade flickorna:

-- Hvad har händt? Hvarför gråter du, Maria? ... Och hvarför är du här vid denna sena timma?

Den sista frågan var ställd till Johanna, som darrande och förlägen stod inför sin stränge husbonde.

-- Nådige herre, stammade hon, -- fröken är icke frisk, och jag ...

-- Och du, inföll lagmannen med stränghet, -- har denna natt sannat det rykte, som nått mitt öra. Jag har sett dig återvända från en nattlig utflykt ... jag har sett en karl smyga genom trädgården ... Du är en skamfläck för mitt ärbara hus och skall i morgon härifrån.

-- Nådige lagman ... Johanna kunde icke säga mer; hon brast i tårar.

Men lagmannen vände sig från henne och fäste sin skarpa blick på Maria.

-- Är du sjuk, mitt barn, eller hvad vållar dina tårar? sporde han i något mildare ton.

Maria kastade lockarne tillbaka, visade sin farbroder en stolt panna och svarade utan betänkande:

-- Jag är icke sjuk, utan jag har gråtit af sorg öfver en olycka, som säkerligen skall falla tyngre på ert hjärta, farbroder, än på mitt. Men först må jag till Johannas ursäkt säga, att hennes gång skedde på min önskan. Ty allt sedan det svåra ovädret, då jag var nära att omkomma, har jag hört, att er son gjort hemliga kvällvandringar, och misstänkt, att de gällde den gudlösa Ingrid och hennes dotter...

-- Hvad säger du, Maria? utbrast lagman Johan och höll på att släppa ljuset, som han höll i handen.

-- Ja, nådige herre, så är det, inföll Johanna, som nu fått nytt mod genom den vändning fröken Maria gifvit saken.

-- Tig du och gå till din kammare! sade lagman Johan, men då Johanna ännu dröjde, i akt och mening att blidka sin husbonde och tala för sin oskuld, tillade han:

-- Om du är oskyldig, så lägg icke mina hårda ord på sinnet! Men gå, ty jag vill vara ensam med fröken.

Johanna neg, skickade Maria en tacksam blick för undsättningen och aflägsnade sig, glad att hafva för så godt köp undsluppit den hotande stormen.

Lagman Johan satte ljusstaken på bordet och tog plats på en stol midt emot Maria. Hans skarpa anletsdrag uttryckte häpnad, han förde handen öfver sina gråa lockar, såsom om han velat afvärja ett slag, riktadt mot hans hufvud, och hans blick hvilade med ängslan på den unga flickans läppar.

Maria hade hastigt återvunnit sin fattning. Det brann i hennes stora mörka ögon någonting liknande segerfröjd öfver en hämnd, som ej kunde gå henne ur händerna. Hon kände intet förbarmande med fadershjärtat, som hvarje hennes ord måste genomborra med giftig udd; hon kände blott krafvet att svalka sitt eget af svartsjuka plågade bröst.

-- Tala, sade lagmannen, -- säg allt! Jag anar redan det värsta.

-- Bed mig ej därom, farbroder, ty jag kan ej utan blygsel lyda er vilja. Om jag ej med systerlig kärlek älskade min kusin, skulle hans olycka icke gripit mig så djupt, och jag skulle förjagat misstankar, som det ej anstår en dygdig jungfru att hysa.

-- Du sade, att du skickade Johanna att se, hvad mål min son haft för sina vandringar, eftersom du allt sedan det där yrvädret haft skäl till den misstanke, att han åter skulle besöka Ingrid på Tallmossen ... Du sade ju så? frågade lagmannen.

-- Ja.

-- Hvilket är detta eller dessa skäl?

-- Då vi voro i härbärge hos Ingrid, fick Adolf af henne en dryck, hvarefter jag tyckte mig finna, att han gärna åsåg Ingrids dotter Elin. Detta var kanske en grundlös misstanke; men som jag fruktade, att häxan med sina konster ville förleda Adolfs hjärta till något ondt, gaf jag akt på hans uppförande ... och när detta allt jämt närde min misstanke, skickade jag denna kväll Johanna att utleta hvad han hade för händer. Det anstod mig kanske icke att göra så, men ...

-- Du har handlat både vist och värdigt en kär frände. Men skynda dig, säg, hvad rönte Johanna?

-- Hon vågade ej följa Adolf, då han nalkades Ingrids stuga; men då träffade hon Petrus, ridknekten från Sjövik, och han följde Adolfs spår till kojan ... Ack, farbror, spara mig fortsättningen! Jag blygs inför edra ögon.

-- Ha! utbrast lagman Skytte; -- min sons historia är då redan i främmande händer! Jag olycklige far!

-- Förlåt honom, bäste farbroder! bad Maria och fattade gubbens hand. -- Den stackars Adolf är ju ett oskyldigt offer för de bägge häxornas onda afgrundskonster! Hvad rår han för att de förblindat hans ögon och förledt hans hjärta!

-- Och spejaren såg ju något, som häfver hvarje tvifvel om häxans lyckade uppsåt att locka min sons hjärta till hennes dotter? Det var ju så? Säg ut, mitt barn! Blott detta sista svar!

Men Maria dolde sitt ansikte i händerna och svarade endast med tårar.

-- Jag förstår ... Det är nog, sade lagmannen och steg upp. -- Äfven mitt hus skulle således hemsökas, hastigare än jag väntat, af det härjande onda! Men jag skall inom lagens och rättvisans råmärken taga fruktansvärd hämnd.

-- Men förlåt Adolf, gode farbror! bad Maria åter och förde hans ena hand till sina tårdränkta ögon. -- Han är olycklig, men icke brottslig.

-- Ynglingen måste räddas, mumlade lagmannen och sänkte sitt hufvud mot bröstet. -- Han måste räddas, om ock med de hårdaste medel. *Quæ medicamenta non sanant ferrum sanat.* Ve mig, att jag ej kan alldeles frikänna

honom från skulden till denna olycka! Hans ogudliga studier ... hans tydliga köld för religionen ... hans mången gång yppade otro ... Huru har jag icke under mina nätters sömnlösa timmar suckat häröfver! ... God natt, barn! Bed för Adolfs själ och slumra sedan godt! Gud välsigne dig!

Lagman Johan tryckte en faderlig kyss på Marias panna, tog sitt ljus och gick. Men hans kyss brände som en samvetsförebråelse den unga flickan länge, sedan hans dystra, nedböjda gestalt försvunnit ur hennes kammare.

Ty om hon än var halft öfvertygad, att Elin genom lönliga konster vunnit Adolfs kärlek, visste hon dock med sig själf, att hennes handlingssätt ej förestafvats af omtanke för Adolfs välfärd.

Lagmannen njöt denna natt ingen hvila. Han vandrade som en vålnad genom den långa sträckan af salar och kamrar. Och medan han vandrade så, stannade han stundom framför ett litet porträtt, hvarpå månskenet föll. Det var en bild af hans son, målad när denne ännu var spädt barn. Den sorgsne fadern suckade då och tänkte: -- Hvarför kunde han ej alltid förblifva sådan, om ej till anletsdragen, så till hjärtat!

Först emot morgonen öfverlämnade sig den gamle Skytte åt en kort hvila.

Då Adolf vid frukostbordet fann familjen samlad, märkte han genast, att en allmän misstämning var rådande. Hans far var sluten och fåordig, friherrinnan tycktes hafva gråtit, Maria var blekare än vanligt och undvek skyggt sin kusins blickar.

En obestämd aning afhöll Adolf från att fråga om orsaken. Vid bordet underrättade han lagmannen om sin afsikt att efter middagen stiga till häst och rida till Stockholm. Lagmannen frågade:

-- Hvilket ärende kallar dig dit?

-- Min far vet, att tiden är inne att göra utbetalningen till vår köpman, och då jag dessutom stämt möte med åtskilliga vänner, så låta sig dessa ärenden väl förena.

-- Jag ämnar själf om några dagar uppgöra med köpmannen i Stockholm, sade lagmannen. -- Jag vill, att du i dag stannar hemma.

Mot lagmannens uttalade vilja fanns intet vad; det kände Adolf af gammalt. Så snart han därför återvändt till sitt rum, skref han ett bref till sin vän, prästmannen i Stockholm, och meddelade honom allt, hvad han personligen

velat säga om Ingrid och Elin. Med detta bref skyndade han till Rolf och bad honom framlämna det.

Den gamle Rolf var orolig och ångrade sitt gifna löfte, men sade intet därom. Adolf träffade honom i stallet, där han fodrade sina hästar och gjorde donen i ordning för den stundande färden.

Äfven lagmannen satte sig efter frukosten till skrifbordet. Han affärdade två bud till pastor Suenonius och länsman Askelin, att de, så fort sig göra läte, skulle infinna sig på Signildsborg.

Kort efter middagstiden kommo de. Länsmannen, som ej hunnit intaga sin middagsmåltid, innan han gaf sig af, förplägades i husets ena flygel med oxstek och öl, medan pastorn, som redan hade anklagelseakterna färdiga i fickan, tog raka vägen till lagmannens arbetsrum.

På vägen dit råkade han Adolf. Den unge Skytte forskade i prästens mörka ansikte. Deras blickar möttes ... Suenonius' var dyster och hotfull ... Adolfs påminde om den ed han svurit. Han kände sig gripen af en känsla, blandad utaf afsky och fruktan, och skulle, om ej omständigheternas makt hållit honom tillbaka, störtat på prästen och trampat honom under sina fötter.

Nedtryckt af mörka aningar, skyndade Adolf ut ur huset. Han kastade en kappa öfver sig och vandrade länge omkring i skogen. Fördjupande sig bland granarnas högtidliga pelarhvalf, kände han i denna stund leda vid den eviga tvedräkten i människovärlden och önskade, att det måtte förunnas honom lefva fjärran från sina likar vid naturens barm.

Under tiden ägde ett viktigt samtal rum mellan lagman Skytte och pastor Suenonius.

Suenonius framlämnade anklagelseakterna, som befunnos vara i laga form. Sedan därefter samtalet vändt sig kring de åtgärder, som skulle vidtagas till de anklagades skyndsamma häktning, ämnade Suenonius frambära sina klagomål mot den unge friherren; men då han öfverlade med sig själf, huru han lämpligast borde framställa dem, vinkade lagmannen till honom att sätta sig ned och gaf själf samtalet den riktning prästen önskade.

-- Min vördade vän, sade herren till Signildsborg med en röst, som tillkännagaf djup inre rörelse; -- jag har till er stort förtroende och vill nu visa det, då jag begär råd i en sak, som rör mig nära som fader och äfven äger sammanhang med det ärende vi nu hafva för händer. Frestaren har äfven hemsökt *mitt* hus ...

-- Ha! tänkte Suenonius och lutade sig mot herr Johan, som fruktade han att gå miste om något af de ord, som uttalades af dennes läppar.

-- Och han kunde icke såra mig i en ömtåligare punkt, ty han har träffat fadershjärtat. Min son, mitt enda barn, är på rysliga villovägar ...

-- Jag vet det och beklagar er djupt, nådige herre ...

-- Ack, ni vet icke det värsta, herr pastor, suckade lagman Johan och omtalade nu, hvad han under den förflutna natten hört om Adolfs förhållande till Ingrid och Elin.

-- Mina misstankar äro således sannade, utbrast Suenonius, -- och en förklaring gifven på det, som jag nästan skulle trott oförklarligt!

-- Edra misstankar?

-- Ja, sade Suenonius, -- ty jag har redan länge känt och förvånat mig öfver det ogudaktiga deltagande er son visat dessa djäfvulens barn.

Och det vardt nu Suenonius' ordning att förtälja. Han omtalade först den unge friherrens uppförande under förhöret i Ingrids stuga och öfvergick därefter till en redogörelse för det besök Adolf hade gjort i prästgården samma afton Suenonius återvändt från sin ransakning hos Karin på Moen. Att redogörelsen var hållen i de mörkaste färger behöfver icke påpekas, men vi böra, ledde af rättvisa mot mannen, tillägga, att han ej med vett och vilja doppade sin pensel i lögnens färger; han målade samvetsgrant, och de mörka slagskuggor, som kastades öfver taflan, flöto från hans uppfattning af saken.

-- Det är rysligt att tänka därpå ... det söndersliter mitt hjärta ... och det måste krossa ert, nådige herre, så ändade hans berättelse; -- men er sons mun var full af hädelse mot vår heliga lära; ingen af mörkrets ande ingifven filosof har vågat yttra sådana smädelser ... En småsak mot detta och hvarpå jag lägger jämförelsevis ringa vikt var, att han hotade mörda mig, om genom mitt vållande ett enda hår krökes på de bägge kvinnornas hufvud. Så föllo hans ord. Jag är också redo att offra mitt lif för Herrens sak ... Må er son taga det!

-- Jag är en olycklig far ... dessa voro de ord, som under prästens berättelse undföllo lagman Johan. Gubben hade sjunkit tillsammans i en länstol, och hans ögon nästan dolts under valkarne af hans sammandragna ögonbryn.

Men när Suenonius ändtligen tystnade, steg herr Johan upp, rätade sig och sade med fast röst:

-- Måttet är rågadt: under mitt tak får denne usling icke längre vara.

-- Håll, nådige herre; -- gör ingenting förhastadt! Vi må betänka, att om herr Adolf än genom syndiga studier lämpat sin själs jordmån för afgrundens utsäde, så är han dock att betrakta som ett offer för ond list och försåtliga anslag, som äfven den bäste kan falla för. Jag anar hela sammanhanget. Vill ni höra, huru jag uppfattat det, nådige herre?

-- Tala, redlige vän! Ni inser väl själf, huru ångestfullt jag söker skäl att tillbakahålla förbannelsen öfver mitt eget kött och blod!

-- Tror ni ej, nådige herre, att satan ömmar om sina tjänare och vill bevara dem för de värf, som han genom dem hoppas utföra ibland oss? Var öfvertygad därom! Därför har han ock helt säkert gifvit dem en vink att taga sig i akt för den stundande räfsten. Sålunda har Ingrid på Tallmossen hopspunnit en plan, hvars trådar nu ligga tydliga för mina ögon. Mig har hon velat skrämma med svåra hemsökelser; hos er har hon sökt en mäktig förespråkare i er son och i den skuld, hvari ni skenbarligen står till henne för räddningen af hans och unga frökens lif. Jag har väl hört och läst, att trollkvinnor kunna göra oväder; visst är, att om de ej äro i stånd därtill, kunna de dock leda den uppkomna stormen åt det håll de önska: det intygas nämligen af månge lärde och fromme män och styrkes af häxornas egna bekännelser. Nu är min tanke, att den förskräckliga snöyra, hvarunder herr Adolf och fröken voro nära att omkomma, dragits öfver denna nejd genom Ingrids konster, och att hon genom sina besvärjelser ledde hästens gång ... huru skulle han annars tagit en sådan krokväg och stannat just utanför hennes stugudörr? Och det gjorde hon för att sedan till ert samvete kunna säga: se jag har räddat er sons lif, men ni vill taga mitt och mitt barns! Hon har gjort det för att få tillfälle att gifva herr Adolf den trolldryck, hvarmed hans hjärta skulle dragas till hennes dotter och hans tankar vändas från Gud. Ni bör därför betrakta er son som handlande under inflytelsen af denna djäfvulska dryck ... som ett omyndigt barn, ej kännande hvad rätt är och orätt ... som en dåre, den där rasar och traktar efter människolif, utan att hans gärningar äro honom tillräkneliga.

-- Kanske har ni rätt; -- jag skulle nästan önska det, ehuru jag fruktar därför. Men hvad skall jag nu göra för att rädda min son? Gif mig ett råd, herr pastor! Mitt förstånds ögon äro förmörkade.

-- Vi kunna måhända hoppas, att hans rus skall gå öfver, när det ej längre näres med åsynen af den unga häxan ... att det åtminstone skall släckas af de lågor, i hvilka lagen med Guds hjälp skall kasta henne ...

-- Men, inföll lagmannen med dof röst, -- min förtappade son rufvar ju på mordiska planer mot er ... Jag bäfvar vid tanken på att hafva födt en mördare till världen. Mitt förstånd står stilla. Jag vet icke hvad jag skall göra. Skall jag slå honom i kedjor och fastlänka honom i ett källarhvalf? Säg! gif mig råd!

-- Jag hoppas, att er faderliga myndighet kan verka utan så hårda medel. Ni kunde ju stänga honom inne i hans

rum och bevaka honom med pålitliga tjänare, eller, om det icke låter sig göra, skicka honom till dårkistan i Stockholm och låta honom där förvaras, tills han återvunnit sin sans.

-- O, det är rysligt! mumlade lagmannen och sjönk ned i sin länstol. -- Gifve Gud, att jag vore död!

-- Eller ... måhända gifves det ett annat medel, fortfor Suenonius; -- det torde åtminstone böra försökas ...

-- Hvad menar ni? Säg fort!

-- Jo, det är möjligt, ja sannolikt, att ett naturligt motgift finnes mot den giftdryck häxan bräddat åt er son. Hon känner utan tvifvel örter, hvilkas safter ha förmåga att upphäfva dryckens verkningar. Man skulle kunna tvinga henne att tillreda en sådan motdryck åt herr Adolf. I alla händelser böra vi skaffa oss visshet, huru saken förhåller sig.

-- Ni har rätt! Att jag ej själf kom på den tanken! sade lagman Johan, hvars mod lifvades av denna utsikt. -- Vi skola genast låta hitföra Ingrid på Tallmossen. Jag vill på ögonblicket gifva befallning därom.

-- Än bättre vore det att hitföra hennes dotter, anmärkte Suenonius. -- Hon är ung, hennes hjärta vekare, hennes förmåga att slingra sig undan med klyftiga svar mindre öfvad än hennes förbannade moders. Jag tror mig af hennes ansikte kunna döma, att hon ännu ej stigit högt i satans gunst. Skola vi sända efter Elin?

-- Ja, ni har rätt, vi hafva större utsikt att kunna framtvinga sanningen ur henne.

Lagmannen ringde och befallde den inträdande tjänaren tillsäga länsmannen komma upp.

Länsman Askelin lämnade ölkruset, hvarur han druckit tvemännings med gårdsfogden, inställde sig genast och fick af lagmannen befallning att med handräckning af ett par tjänare så fort som möjligt försäkra sig om Elins person och föra henne till Signildsborg.

Länsmannen gaf sig på väg, följd av två drängar och gårdsfogden, som hade sina skäl att deltaga i äfventyret. Ölet hade stärkt länsmannens mod, och brännvinsflaskan, som gårdsfogden medtagit, stegrade det ytterligare under vägen till något, som i länsmannens eget tycke var hjältemod.

Skymningen hade länge sedan bredt sig öfver nejden, då Askelin och hans handtlangare kommo till Ingrids stuga. Just då länsmannen skulle öppna grinden, hade en släde, förspänd med två hästar, upphunnit dem.

-- Hollah! ropade länsmannen, -- hvem är den vägfarande?

-- Håll, gamle Rolf, skrek gårdsfogden, -- hvart ämnar du dig vid den här tiden? Stanna och tag en resesup!

Rolf, ty det var han, stannade, ögnade gruppen, mumlade något för sig själf och svarade:

-- Jag har ett ärende bort åt Wadtofta, som jag i kväll skall ha uträttadt ... Tack för bjudningen, gårdsfogde! En sup gör godt på vintervägar ...

-- Och så ståtligt han åker sedan! sade gårdsfogden, medan Rolf drack honom till ur flaskan. -- Båda hästarne i selen! Pass på, om icke gamle krutgubben är stadd i giljareärenden!

-- I hvilket ärende jag än är stadd, lär jag hvarken få någon gumma eller flicka med mig, svarade Rolf; -- sådana tankar får jag nog slå ur hågen. Men nu är det min tur att fråga hvad I hafven för händer. I synens ämna er upp till stugan.

-- Riktigt, svarade gårdsfogden, -- vi skola knipa en trollpacka.

-- Såå ... Lagen är med i spelet, kan jag tro, efter som herr länsmannen synes här. Nå, god lycka i ert förehafvande! Hvad skall ni göra med människan? Det är väl Ingrid, kan jag förstå, som ni ska' fånga.

-- Nej, sade länsmannen, -- satans mors tur kommer icke förr än i morgon, då jag med mina fjärdingsmän skall göra ett notvarp öfver hela socknen efter hans släktingar. Nu är det bara fråga om en liten lustfärd till nådige lagmannen på Signildsborg med hennes dotter.

-- Hm, jaså! Guds fred!

Rolf satte hästarne i rörelse, glad att på detta sätt ha kommit från saken. För att ej ge skäl till misstankar körde han verkligen till Wadtofta, där han, för att göra sig ett ärende, tillhandlade sig några får, och återvände först

följande dagen till sitt hem.

Emellertid gick länsmannen i spetsen för sina följeslagar upp till stugan. Dörren var låst, och skynken hängde för de små fönstren.

Dessa varsamhetsmått hade Ingrid och Elin vidtagit, för att, fredade för spanande ögon, träffa anstalterna till sin flykt.

Hoppet om räddning hade efter Adolfs besök förlänat Ingrid nya krafter. Hon och Elin hade under ömsesidigt uppmuntrande ord tillbragt aftonen med att nedpacka sin nödvändigaste och käraste egendom. De voro sedan en stund färdiga därmed; afbidande släden, lågo de nu på knä och bådo Gud om lycka på sin flykt.

De väcktes af slag på dörren.

-- Vår hjälpare är här ... Lofvad vare Gud, hviskade Ingrid.

-- Hej, öppna dörren! hördes en röst.

Elin skyndade upp och öppnade. Hon störtade likblek tillbaka vid åsynen af länsmannen och dem, som följde honom.

-- Store Gud! Min mor! ropade hon och kastade sina armar kring Ingrids hals.

Ingrid stod förlamad och stirrade, utan att röra sig, på de inträdande.

-- God afton härinne! Tack för sist, sade den rusige länsmannen, som brännvinsångorna därhän förvandlat, att han icke ens tänkte på behofvet af sin besvärjelseformel.

Hans följeslagar sågo sig nyfiket kring i rummet, och gårdsfogden anmärkte:

-- Det ser ut som om ni stökade till flyttning, Ingrid.

-- Ja, för tusan, inföll länsmannen och hvälfde sina utstående ögon, -- jag osar brändt horn. Vi ha minsann kommit i grefvens tid. Hvart ämnar ni taga vägen, Ingrid? Hm, ni har kanske osat brändt horn, ni också? ... Nå, har ni icke mål i munnen? Ni ser förbluffad ut. Vårt besök faller sig kanske olägligt, men jag kan icke hjälpa't. Jag kommer å tjänstens vägnar.

-- Hvad vill ni oss? frågade Elin darrande.

-- Jo, det vill jag säga dig, du lilla häxa, svarade länsmannen; -- vi kommo hit, för att taga en af er med oss till nådige lagmannen; men nu, då jag märker, att ni funderar på flyttning, fastän fardagen icke är inne, så är det så godt att taga er båda två, först som sist. I konungens och lagens namn häktar jag dig Ingrid och din dotter. Hvar har du repstumparne, gårdsfogde?

-- Jo, här äro de, svarade denne och räckte dem till länsmannen.

Ingrid hade nu hämtat sig så mycket, att hon förmådde fråga:

-- För hvilket brott äro vi anklagade, eftersom ni vill gripa och binda oss?

-- Hvad du ställer dig okunnig, leda trollpacka! utbrast länsmannen. -- Men då bödeln sätter tumskrufven på dig, får du nog bättre minne. Fram nu med händerna, så skall jag pryda dig med en armring så god som någonsin gjorts af hampa! Se så, intet krus! Vi ha brådtom.

Länsmannen närmade sig med repet ... Ingrid drog sig rysande undan ... Elin kastade sig på knä framför rättvisans tjänare, och ropade ångestfullt:

-- Rör icke min mor! Hon har intet ondt gjort ... Haf förbarmande, gode herre!

-- Åbäka dig icke! Det tjänar till ingenting, försäkrade Askelin och tog ännu ett steg mot Ingrid. Men Elin kastade sig mellan honom och sin mor, omfattade hans knän och ropade:

-- Nåd, nåd! Hon är oskyldig, hon har intet ondt gjort. Om ni har ett mänskligt hjärta, så måste ni förbarma er!

-- Släpp mig! Är du galen? Inbillar du dig, att en länsman får förbarma sig? Det skulle kosta honom tjänsten. Så släpp mig nu i godo! Annars får jag taga i dig med hårdhandskarne.

-- Förbarmande! inföll den rusige gårdsfogden hånfullt. -- Har man hört på fan förr? Hit med den ene repstumpen, länsman! Jag skall göra pinan kort ... Hör du, fördömda troll, fortfor han med vredegnistrande ögon, i det han med tågändan gick mot Ingrid och knöt näfven i hennes ansikte. -- Jag har väl dig att tacka för att min pojke fått »älfvablästen» och att min galt själfdött; men nu skall jag gälda dig det. Fram med händerna utan krus, eller jag slår dig som en oxe i pannan!

Ingrid hade sjunkit ned i en stol; hon ville efterkomma den rusige karlens hotfulla befallning, men hennes armar nekade sin tjänst.

Den ursinnige gårdsfogden lyfte sin knutne näfve för att verkställa hvad han hotat, men i samma ögonblick hade Elin rusat upp och stötte honom med krampaktig styrka tillbaka. Karlen, som icke anat detta anfall och för öfrigt balanserade illa till följd af sin intagna »öfverlast», raglade några steg under fruktlöst försök att återvinna jämvikten, och föll därefter, så lång han var, baklänges, så att golftiljorna brakade.

Det var en tafla af eget slag, som belystes af det rödaktiga skenet från den kolnande brasan i kojans spisel: modern som vanmäktig hvilade i länstolen med tillbakasjunket hufvud och stelnad fasa i sina anletsdrag ... dottern som ställt sig mellan henne och hennes fiender, med lockarne oordnadt svallande kring sitt bleka ansikte, som lyste af vild beslutsamhet -- dessa värnlösa varelser å ena sidan, och å den andra de råe, rusige handtlangarne åt den mänskliga rättvisan. Länsmannen stod där med gapande mun, förbluffad af flickans oväntade kraftyttring; gårdsfogden, hvars drag voro till vederstygglighet förvridna af ruset och vreden, låg utsträckt på golfvet, och de båda drängarne, som af vidskeplig fruktan hitintills förhållit sig overksamme, makade sig närmare dörren, ovisse om det var mänsklig eller öfvermänsklig kraft, som kastat deras tyrann till den svaga flickans fötter.

Men taflan skulle snart få ett annat utseende. Gårdsfogden kraflade sig upp, rusade mot Elin och slog henne med knytnäfven ett så våldsamt slag, att flickan sanslös föll till golfvet.

Ett skri af smärta och ångest trängde från djupet af Ingrids hjärta, hon störtade upp ... men i samma ögonblick fattades hon bakifrån af länsmannen. Och under det hon sökte slita sig lös, kastade gårdsfogden repet kring hennes armar och tilldrog det så hårdt, att det skar in i hennes kött.

-- Lugna dig, häxa! skrek länsmannen, hvars ansikte badade i svett. -- Din unge är icke död; det är ingen fara med henne. Låt mig bara slippa att streta med dig, så skall jag genast med en skopa vatten väcka henne till lif! Så, nu tror jag, att du blir beskedlig ... Nå, det är det bästa du kan göra ... Ryck icke i repet, gårdsfogde! Du gör henne

bara rasande på nytt. Jag tror, att hon vill falla omkull ... Sätt henne på stolen där! Fan, hvad de kvinnfolken ha nycker!

Nu vände sig länsmannen till den sanslösa Elin. Då han såg det bleka ansiktet med djupa blå ringar under ögonen, fruktade han ett ögonblick, att flickan var död. Men sedan han känt på hennes puls, tog han den andra tågändan och sammanknöt hennes små händer, hvarefter han förde den i det närmaste tomma brännvinsflaskan till flickans näsa och skakade henne, till dess hon slutligen uppslog ögonen och med glanslös blick stirrade omkring sig.

-- Se så, sade länsmannen, -- nu vill jag hoppas, att det värsta är undangjordt. Nu kan du, gårdsfogde, och Peter taga gumman under armarne och spatsera af. Men jag förbjuder dig, gårdsfogde, att slå henne eller rycka hårdt i repet, ty jag ser, att hennes armar blöda ... äfven fångar stå under lagens hägn. Du, Nils, hjälper att släpa på den här lilla trollpackan ... Så, gör dig nu icke till, utan upp med dig (dessa ord voro till Elin)! Nej, hon vill icke. Då få vi väl hjälpa henne på väg.

Elin upplyftes, och tåget satte sig i gång. Länsmannen, hvars rus under detta uppträde tämligen fördunstat, förvånades öfver det mod han ådagalagt vid de fruktade kvinnornas häktning, och började tro, att det icke vore så farligt att handskas med häxor, som han förr inbillat sig.

Då Elin återkom till medvetande, befann hon sig på landsvägen, med bundna händer släpad framåt mellan länsmannen och den ene af drängarne. Framför sig såg hon sin mor gå med osäkra steg mellan de andra karlarne.

-- Ser du, sade länsmannen, -- ser du, din mor vänder sig om och ser efter dig. Därmed menar hon att du skall gå vackert och stadigt och icke ge hals eller åbäka dig ... ty det tjänar i alla fall till ingenting.

Denna uppmaning var öfverflödig. Elin vacklade tyst framåt med sänkt hufvud och halfslutna ögon, utan förmåga af en redig tanke.

Så skred det sorgliga tåget genom skogen, än höljdt i granarnas och furornas skuggor, än försilfradt af månen, som nyss uppstigit öfver synranden.

Då Nils märkte, att flickans späda lemmar darrade af köld, sade han till länsmannen:

-- Håll litet!

-- Hvad står på?

-- Hon fryser, stackaren, sade Nils och krängde af sig sin grå vadmalskapprock -- och så häxa hon är, lär hon nog ha känsel, hon som andra.

Med dessa ord svepte Nils sin kappa kring flickan och fattade henne åter vid armen.

Ehuru Elin knappt kände kölden, förstod hon dock, att drängen menat väl, och detta bevis på mänsklighet grep henne så djupt, att hon brast i tårar.

Hennes tankar började nu klarna, men endast för att isa hennes blod långt mer än hvad kölden förmådde.

-- Hvart för man min mor och mig? frågade hon sig själf, och för att skingra den kvalfulla ovisshet, som fyllde hennes fantasi med de rysligaste bilder, tog hon mod till sig och vågade tilltala länsmannen, ehuru hennes läppar knappt förmådde gifva väg åt de darrande orden.

-- Herre! sade hon, -- hvart för ni oss? Skola vi nu genast dö?

-- Nej, bevars, svarade länsmannen med så vänlig ton, som det anstod att bruka mot en trollpacka, -- gå icke och skräm dig med det! Det kommer nog att tåla en tid, innan vi kommit så långt. Du kan väl begripa, att allt skall ha sin lagliga gång ... ransakning och hofrätt och dom och så vidare ... Nu är det intet farligt å färde: bara ett litet förhör inför lagmannen, och sedan kronoskjuts till Stockholm, där du får bo i själfva kungliga slottet under kungens egna rum ...

Elin andades lättare; hon hade inbillat sig, att man släpade henne rakt till bålet. Efter en stunds tystnad frågade hon:

-- Lagmannen är ju herr Adolfs fader?

-- Jaha, det slår in, fast han just icke har stor heder af ... nå ja, det kommer mig icke vid ... Tig, min mun, så får du honung! ... Herr Adolf, tillade han bakslugt, -- är visst en god herre? Tycker du icke det?

-- Ack jo! svarade Elin och kände sig lifvad vid tanken på, att det var Adolfs fader, inför hvilken hon skulle ställas. Han måste, tänkte hon, vara lik sin gode son.

Och under hela vägen sysslade nu hennes tankar med Adolf; han var det ankare, som hon i hopplöshetens natt sökte trygga sig vid. Hennes gång vardt lättare; hon tyngde ej mer på den pustande länsmannen, hon fruktade nu knappt det mål, till hvilket hon fördes.

Då tåget anländt till Signildsborg, samlade sig gårdsfolket, medan länsmannen och gårdsfogden lösgjorde fångarnas armar. Speglosor och uttryck af harm och afsky regnade öfver de båda kvinnorna, men de hörde det icke. Elin hviskade:

-- Trösta dig, moder ... och låt oss hoppas på Gud!

-- Ack, han hafver tagit sin hand ifrån oss, suckade Ingrid.

-- Så, nu följer du mig upp till nådig lagmannen, sade länsmannen, och fattade Elin i armen. -- Och du, gårdsfogde, för in gumman någonstädes, så att folket slipper gapa på henne ... Kom nu, du lilla hår af Hin Onde!

-- Vill man skilja oss åt? Skall ej min mor följa med? utbrast Elin.

-- Hvad vill ni göra med min dotter? ropade Ingrid ångestfullt.

-- Hå, ni får snart träffas igen. Ge er till freds! sade länsmannen. -- Bråka nu icke, utan släpp vackert er dotter! Lagmannen väntar.

-- Ljuger ni bara icke? frågade Ingrid misstänksamt och höll sina armar kring flickans lif.

-- Nej, du galna häxa, jag svär vid min salighet, att du snart får återse henne. Intet krångel nu!

-- Och ni svär, att ni ej skall misshandla henne?

Länsmannen vardt otålig och ryckte Elin ur den ängsliga moderns famn. Därefter fördes de åt hvar sitt håll, Ingrid till en liten kammare i flygelbyggnaden, och Elin vid länsmannens sida öfver gården åt det stora herregårdshuset.

Ingrid hade knappt hört dörren stängas bakom sig, förrän hon i trots af sin moderliga ängslan kände sig öfverväldigad af den djupa sömn, med hvilken naturen söker bereda ny olja åt en slocknande lifslampa. Det fanns i kammaren en säng, fylld med halm och med ett groft lakan utbredt däröfver. Dit vacklade Ingrid, och det dröjde få ögonblick, innan hon, med de blodiga, sargade armarne korslagda öfver sitt bröst, slumrade in i en svalkande dröm, som spred en bedräglig glädjeglans öfver hennes ansikte. Hon drömde, att hennes son återvändt som en mäktig furste, att han kommit för att rädda moder och syster och öfver hafvets böljor föra dem till ett lyckligare land.

Emellertid gick Elin med tämligen säkra steg sitt ovissa öde till mötes. Hon blickade sig omkring i hopp att få se Adolf, men ehuru detta hopp ej uppfylldes, kände hon sig dock styrkt af den tanken, att han ej var långt borta, och att således ett hjärta, som ville hennes lycka, icke klappade fjärran.

Men när hon kom in i den stora förstugan, och länsmannen förde henne upp för den breda stentrappa, som ledde till andra våningen, kände hon sitt mod svikta. Den vidsträckta vestibulen, på hvars pelare månskenet föll från de höga fönstren, och i hvars hvalf hennes steg doft genljödo, gjorde på henne ett dystert intryck; hennes själ greps af aningar, att något förskräckligt väntade.

-- Stanna, sade Askelin, sedan de inträdt i ett förmak, upplyst af en taklampa; -- jag kommer snart och hämtar dig. Länsmannen gick in för att till lagman Johan anmäla, att Ingrids dotter befann sig i rummet bredvid.

Elin satte sig på en stol vid dörren. Hon tryckte handen mot hjärtat för att dämpa dess oroliga slag, och när i detsamma en sidodörr till förmaket öppnades, spratt hon till vid bullret och riktade en rädd blick på den inträdande. Men då hon framför sig såg den unga fröken Skytte, ljusnade hennes anletsdrag. Att i denna främmande omgifning finna en varelse, ung och kvinnlig såsom hon och välbekant, allt sedan Elin systerligt vårdade henne i sin mors hem, upplifvade hennes mod.

Hon steg upp från sin stol och betraktade Maria med ögon, som tycktes bedja om ett vänligt ord, om en försäkran, att ingen fara vore å färde. Men Marias läppar drogo sig till ett besynnerligt leende, hennes mörka ögon mötte med uttryck af hat och förakt den bleka, afmagrade, i grofva kläder höljda medtäflarinnan, och hon gick med hastiga steg förbi utan att unna henne ett ord.

I detsamma öppnades den andra dörren, som förde till lagmannens arbetsrum, länsmannen visade sig åter, fattade den bäfvande flickan vid armen och förde henne dit in. Därefter bugade han sig för de båda herrarne och aflägsnade sig för att i förmaket afvakta vidare tillsägelser.

Det första föremål Elins ögon mötte härinne var den fruktade prästmannens mörka anlete, och då de, skyggande för denna åsyn, fäste sig på den andre innevarande mannen, med ett svagt hopp att i honom finna ett mindre förskräckande förebud, mötte de ett lika mörkt, lika dystert ansikte, hvars blick forskande och hotfull var riktad på henne, och i hvars drag hon ej kunde spåra den ringaste likhet med den ynglings, som var henne kär. Elin hade sett nog för att rädas allt. Hon gjorde darrande sin lilla hälsning för herrarne och nedslog sina ögon, som ej kunde uthärda lagmannens skarpa blick.

Lagmannen satt i den stora länstolen framför sitt arbetsbord, och bredvid honom pastor Suenonius. Det första intryck, som den späda, dödsbleka varelsen gjorde på den gamle Skytte, var icke ogynnsamt, i trots af hans afsky för henne och hennes mor.

-- Att detta barn, som synes så menlöst och oskuldsfullt, dock är förtappadt för tid och evighet tänkte han; -- man skulle knappt förmå sig tro det, då man ser henne.

Han gaf nu pastorn en vink. Denne bröt tystnaden och höll till Elin ett tal, hvari han tillkännagaf, att ett fruktansvärdt straff väntade henne och hennes mor för de rysliga synder, hvartill de gjort sig skyldiga. Därefter sänkte han sin stämma till ett något mildare uttryck, han förklarade sig hoppas, att hon vid så unga år väl ännu icke var så alldeles fördärfvad, att ej hennes själ genom ånger och bättring kunde räddas åt Guds rike, om hon också ej kunde förskonas från den jordiska rättvisans straff, som oblidkeligt måste följa förbrytelsen i spåren. Om hon vid detta tillfälle ville ådagalägga sin ånger genom att sanningsenligt svara på de frågor, som till henne komme att ställas genom den nådige lagmannens mun, så vore visst, att denne, som framdeles skulle sitta till doms öfver henne, läte sig däraf beveka att använda all den skonsamhet och mildhet, som lagen och hans samvete kunde tillstädja.

Sedan pastorn talat ut, tog lagman Skytte till ordet, i det han förklarade, att en öppen och sanningsenlig bekännelse, nu afgifven, kunde sätta honom i tillfälle att mildra en förestående dom.

-- Är du därför villig, sporde han till slut, -- att sanningsenligt svara på mina frågor, hvilka jag till dig ämnar framställa?

Elin, som förvirrad af sin fruktan och ovan vid de talesätt, af hvilka herrarne begagnat sig, uppfattat endast föga af deras ord, svarade ett modstulet ja, och förhöret tog sin början.

De frågor, som nu af lagmannen framställdes, voro i förväg öfverenskomna mellan honom och pastorn, men ingendera af de båda herrarne hade betänkt, att barnets språkkunskap var inskränkt till de alldagligare talesätt, som hon hört af sin omgifning, eller som förekommit i de få böcker hon läst. Däraf hände det, att Elin antingen

alldeles icke förstod eller ock missförstod flera frågor, men då hon vid dessa tillfällen teg och riktade en rädd frågande blick på inkvisitorerna, upptogs detta som tredska eller försök att slingra sig undan, och Suenonius befallde henne med dundrande röst att ovillkorligen svara. Elin, som kände sina krafter öfvergifva sig, sina tankar förvirras oaktadt de pinsammaste ansträngningar att sammanhålla dem, var slutligen så svag, att hon med möda förmådde hålla sig upprätt, och lagmannens ord nådde endast som ett otydligt mummel hennes öron. Men rädslan för prästens hotelser nödgade henne svara ... och hon svarade med bleknande läppar ja eller nej om hvartannat, utan att veta hvad hon jakade eller nekade. Lagmannens ansikte mulnade mer och mer, hans buskiga ögonbryn sammandrogos, ty Elin gjorde sig, utan att veta det, skyldig till allt flere motsägelser; hon vidgick alla de brott man påbördade henne och hennes mor för att i nästa ögonblick åter förneka dem. Först när namnet Adolf hann till hennes öra, återvann hon ett ögonblick redigt medvetande och hörde tydligt följande fråga:

-- Du medgifver således, att du fattat kärlek till min son, att det icke blott var din mors, utan äfven ditt uppsåt att draga hans hjärta till dig?

-- Ja, svarade Elin, -- jag håller mycket, mycket af honom.

Och i sin enfald vågade hon nu åter fästa sin blick på lagmannen, i hopp att denna bekännelse skulle tala till hennes förmån hos Adolfs fader.

-- Hvilken fräckhet! Hvilken skamlöshet! mumlade Suenonius.

Nu följde åter en mängd andra frågor, af hvilka Elin icke uppfattade det ringaste. Hon hörde oredigt om hvarandra orden *trolldryck, gift, motgift;* hon förnam otydligt, att den röst, som ljöd i hennes öron, vardt skarpare och allt mer hotande; hon kände sig nära att digna och fattade nästan omedvetet om karmen till en stol för att ej sjunka till golfvet.

Lagman Johan hade hitintills af faderlig omtanke lagt band på sin häftighet; sedan Elin, sig själf ovetande, bekänt alla de förbrytelser man påbördade henne och hennes mor och däribland äfven, att hon vunnit den unge friherrens kärlek genom en af Ingrid tillredd trolldryck, hade lagmannen först med lockelser, sedan med hotelser sökt förmå henne uppge, af hvilka medel denna trolldryck var sammansatt, och genom hvilka dess verkningar kunde häfvas; men då Elin ej svarade annat än sina mekaniska ja eller nej, tröt honom tålamodet; han vände sig till pastorn och sade:

-- Antingen är den unga kvinnan rubbad till sitt förstånd, eller är hon en mer förhärdad varelse än någon af de skurkar, öfver hvilka jag hitintills suttit till doms. Af skrämsel kan ej hennes uppförande förklaras, ty jag har talat i milda ordalag, jag har användt lockelser och till och med lofvat, att hon med en sanningsenlig bekännelse kan köpa sitt lifs räddning.

-- Nådige herre, sade Suenonius, -- hon är dotter af en elak, bakslug och ovanligt skarpsinnig kvinna. Äpplet faller icke långt från trädet. Säkerligen har denna moder lärt henne, huru hon skall uppföra sig under en ransakning om deras onda gärningar. Måhända binder äfven djäfvulen hennes tunga. Det återstår oss nu endast att använda det sista medlet för att framtvinga sanningen ur en mun, hvarur hitintills endast lögnens slingrande ormar krälat.

Lagmannen ringde och befallde den inträdande länsmannen hämta upp gårdsfogden.

Under de få ögonblick, som förflöto, innan denne hann inställa sig, gick lagmannen med häftiga steg öfver golfvet, och pastor Suenonius höll till Elin ett tal, hvaraf hon blott förstod, att pastorn, som vanligt, var mycket vred. Men då hon hörde, att Guds namn förekom i detsamma, sammanknäppte hon sina händer.

Så snart gårdsfogden kommit, öppnade lagmannen en mindre, till bokrummet förande dörr.

Midt på golfvet af denna mörka kammare, som hyste några hundra band juridiska och teologiska skrifter, var ställd en prygelbänk, ett den tiden på alla adliga gods befintligt och mångenstädes flitigt användt inventarium. Gårdsfogden, som stannat vid dörren, vridande sin ludna mössa mellan händerna, kastade först en blick på prygelbänken, därefter på Elin och uppfattade genast det ärende, för hvilket han blifvit uppkallad.

Nu hördes ett samtal från förmaket. Den ena rösten tillhörde länsmannen, den andra den unge Skytte, som återvändt från sin skogsvandring och vid sin hemkomst af gårdsfolket underrättats om hvad som förefallit.

-- Hör, sade Suenonius till lagmannen; -- om jag ej bedrager mig, är er olycklige son här utanför.

-- Jag har gifvit Askelin befallning att vakta dörren och ej släppa någon in, svarade lagman Johan, hvarefter han vände sig till Elin och sade:

-- Jag har hitkallat denne man för att hudflänga dig med ris, tills du finner för godt att utan omsvep svara på mina frågor. Gårdsfogde, för henne dit in, blotta hennes rygg och bind henne på bänken!

Lagmannen hade väntat, att denna hotelse i förening med åsynen af plågoredskapen skulle göra den åsyftade verkan. Men det ringa medvetande flickan ännu ägde om det, som föregick omkring henne, var helt och hållet fäst vid den älskade röst hon hörde utifrån; hon lyssnade, och det intryck den gjorde på henne yppade sig i ett svagt leende.

-- Hon trotsar er ... hon hånar er, utbrast Suenonius. -- Jag uthärdar ej att se det här längre. Ert hjärta är uppfylldt af fördömlig svaghet, af ogudaktig mildhet, nådig lagman.

Lagmannen, som med en vink hejdat tjänaren från att genast utföra hans befallning, gaf nu ett tecken af motsatt betydelse. Först nu, då karlen med ett hårdt tag fattade om Elins arm, fästes hennes uppmärksamhet på honom, och hon utbrast:

-- Hvad vill du mig? Det var du, grymma människa, som misshandlade min mor.

-- Jo du, du skall nog få veta, hvad jag vill, försäkrade gårdsfogden och drog hastigt henne med sig till den motsatta dörren. Då den förskräckta flickan såg bänken och riset, som låg bredvid, och kände, huru karlens grofva händer fattade hennes klädning för att lossa eller sönderrifva den, vaknade hon ur sin halfdvala och uppgaf ett rop af fasa. Hon slet sig hastigt lös och ropade:

-- Förskona mig! Jag skall göra allt hvad ni vill ... O Gud! Herr Adolf! Hjälp mig!

Detta utrop var ej ägnadt att väcka lagmannens medlidande.

-- Fort! sade han till gårdsfogden.

Men då denne åter fattade i Elin, öppnades dörren och Adolf visade sig för sin fars vredgade blickar.

Han hade hört Elins rop och i trots af länsmannens varning skyndat in.

-- O, han är här, ropade Elin.

Med harmens rodnad på pannan vände sig Adolf till sin far och sade:

-- Blygs ni icke, min far, att misshandla detta värnlösa, oskyldiga barn?

Lagman Johan förmådde i början ej besvara denna förebråelse med annat än en obeskriflig blick af öfverraskning

och vrede.

-- Huru? sade han med tillkämpadt lugn, -- har jag ej befallt, att ingen får komma hit in? Huru vågar du trotsa min uttryckliga befallning?

-- Jag lyder en röst, hvars myndighet är större än er.

-- Det är djäfvulens, mumlade Suenonius och ämnade upphäfva sin stämma för att å Herrens vägnar visa unge Skytte på dörren, då denne med en ljungande blick på prästen fortfor:

-- Det är ni, eländige, som anstiftat detta. Akta er! Ni har att aflägga en svår räkenskap ... Lugna dig, Elin. Jag är här för att försvara dig.

Nu förmådde lagmannen ej längre behärska sig. -- Usling, du vågar ådagalägga din syndiga böjelse för denna vanryktade flicka ... du vågar fråga din egen far, om han blyges ... ja, han blyges öfver en uppstudsig, ogudaktig, förtappad son ... du vågar hota denne Herrens tjänare, din forne lärare ... du rufvar på mordiska planer mot hans lif ... kanske äfven mot mitt. Bort från mina ögon!

-- Nådige herre, sade Suenonius och lade sin hand på lagmannens arm, -- stilla er vrede och kom ihåg, att herr Adolf ej är tillräknelig för sina ord och gärningar! Kom ihåg, att han handlar under inflytande af en trolldryck!

-- Ni har rätt, och han skall ännu denna afton föras till dårkistan i Stockholm, fortfor lagmannen, darrande i alla lemmar. -- Jag skall hitkalla mina drängar och låta slå honom i järn. Gårdsfogde, ryck häxan ur hans armar och piska henne i hans åsyn!

Med dessa ord fattade lagmannen klocksträngen och drog så häftigt, att den brast. Länsmannen, som hört hvarje ord, visade i dörren sitt förskräckta ansikte och befalldes skaffa handboja och fotblack samt kalla upp drängarne. Emellertid hade gårdsfogden tvekande närmat sig Adolf med orden: -- Käre herre, det går väl icke an att streta mot nådige lagmannens befallning ... Men Adolf, som krampaktigt omfattades af Elins armar, stötte honom tillbaka.

-- Min far, sade Adolf till lagmannen, som nu med rynkad panna och korslagda armar stod framför honom, -- förnedra icke er själf och er son genom ett så ovärdigt beslut! Kunde ni skåda in i mitt hjärta, skulle ni finna, att jag hyser för er all den vördnad en son är skyldig sitt lifs upphof. Men aldrig skall jag tillåta, att detta värnlösa barn misshandlas. Må lagen döma! Må han fria eller fälla henne! Låt det vara nog för er, att den mänskliga

rättvisan, förblindad af de mänskliga fördomarne, helt säkert skall fläcka sig med hennes oskyldiga blod! Är ej detta tillräckligt? Hvarför misshandla henne godtyckligt? O, min far, ni, som annars är så rättvis, så samvetsgrann, ni skulle ej göra er skyldig till ett dylikt öfvervåld, om ej denne ursinnige präst, denne villfarande tjänare åt kärlekens och barmhärtighetens Gud, förledt er därtill.

-- Förlåt honom! Han är vansinnig. Jag tillräknar honom intet, sade Suenonius.

-- Har du talat ut! Eller är ännu din mun full af hädelse? sade lagmannen. -- Hvad jag gjort, du ovärdige, har varit af kärlek till dig. Jag har velat få denna kvinna att upptäcka ett motgift mot den dryck, hvarmed hon tagit din själ fången ... Det lyster mig se, om du vågar lägga hand på din far; därmed vore ditt mått rågadt. Släpp flickan, fortfor han, i det han fattade Elins arm, -- eller skall jag med våld skilja henne från dig, vanvettige?

-- O, min far, haf medlidande! bad Adolf. -- Jag lämnar henne icke, förrän ni lofvat mig att låta er vrede hvila, tills han hunnit väpna sig med lagens svärd. Edra misstankar...

-- Släpp henne, ropade lagmannen, -- eller jag lägger hand på dig, uppstudsige!

-- Aldrig! ... O se! se den arma varelsen! Hon skulle falla, om jag ej hölle henne i mina armar ... Se hennes dödsbleka ansikte, och haf medlidande! Huru kan ni tro, att denna menlösa flicka ...

I detta ögonblick hördes hastiga steg i förmaket. I den tanke, att det var de efterkallade tjänarne som kommo, skyndade den uppretade fadern till dörren och slog den upp på vid gafvel. Under tiden lade Adolf den afsvimmade flickan i en länstol och ställde sig framför henne, beredd att försvara henne och sig själf till det yttersta.

Men lyckligtvis hade länsman Askelin, innan han gick att uträtta lagmannens befallning, skyndat till damernas rum, underrättat friherrinnan och fröken Maria om hvad som var å färde och begärt deras råd. Den förskräckta friherrinnan bad honom afvakta hvad hennes medling kunde uträtta, och skyndade, följd af Maria, till uppträdets skådeplats. Det var de båda damerna, som, bleka af ångest, störtade in genom den af lagmannen öppnade dörren.

Nu följde ett uppträde af obeskriflig förvirring. Hos Maria tillbakaträngdes alla andra känslor af förskräckelsen för lagmannens vrede och deltagandet för dess föremål. Friherrinnan, som älskade sin son med all den ömhet en mor kan ägna sitt enda barn, tillitade tårar, böner, knäfall för att blidka sin man. Maria förenade sig med henne, och äfven Suenonius rådde lagmannen uppskjuta verkställandet af sitt beslut, tills det närmare och med lugn hunnit öfvervägas.

Under tiden återkom Elin under Marias omsorg till medvetande. Lagmannen, som fann, att han under dessa förhållanden måste afstå från sitt försök att aftvinga henne den förmenta hemligheten, och ville aflägsna de obehöriga vittnena till detta sorgliga familjeuppträde, befallde länsmannen och gårdsfogden föra henne till det rum i flygelbyggnaden, i hvilket Ingrid förvarades.

Men åstadkomma en försoning mellan far och son förmådde ej friherrinnans böner och föreställningar. Adolf förklarade, att han ämnade använda hvarje medel, som möjligen stode honom till buds att rädda de båda kvinnorna, och att han ej skulle afstå att utkräfva räkenskap af förföljelsernas upphof. Endast friherrinnans och Marias närvaro och kanske ännu mer den utmattning, som hos den gamle mannen följde på det våldsamma utbrottet af hans vrede, kunde hindra honom att ånyo råka i raseri öfver sonens trots. Slutet på uppträdet vardt, att lagmannen befallde sin son att före morgondagen lämna huset och icke visa sig för hans ögon, innan tiden och en förr eller senare sig inställande självpröfning kommit honom att inse och ångra sin förvillelse.

-- Om du en gång återvänder som den förlorade sonen, ångerfull och förbättrad, skall du ock såsom han emottagas i din faders hem. Men till dess ...

Lagmannen vinkade till Adolf att gå och sjönk utmattad ned i sin länstol.

Adolf sade med sorgsen röst farväl och aflägsnade sig ur rummet för att genast träffa anstalter att lämna Signildsborg.

Följd af Maria begaf sig friherrinnan efter Adolf till hans kammare för att höra hans planer och gifva sina råd om hans framtid. Adolf förklarade sitt beslut vara att fara till Stockholm och där genom sin farbroder, riksrådet Bengt, söka erhålla någon sig passande verksamhet. Friherrinnan gillade detta beslut, emedan sonen därigenom ej aflägsnades från hemmet längre, än att hon lätt kunde underhålla brefväxling med honom, förse honom med det nödvändiga och någon gång råka honom. Sedan hon gifvit sina farhågor luft i ömma böner till Adolf att ej genom ett oförsiktigt deltagande för de anklagade gifva lagmannen ytterligare anledning till harm och bedröfvelse och folket skäl till besynnerliga och kränkande misstankar, gick hon med tungt hjärta att träffa anstalterna för Adolfs ombyte af vistelseort.

Maria var nu ensam med Adolf. Känslor af motsatta slag rörde sig i hennes bröst. Smärta och blygsel blandades med den dystra tillfredsställelsen af en lyckad hämnd. Hon var ett ögonblick färdig att kasta sig till Adolfs fötter, påbörda sig hela skulden till den olyckshändelse, hvars utbrott hon varit ett medel att påskynda, och emottaga hans afsky och hat såsom ett välkommet utbyte mot den likgiltighet, som en älskande minst af allt kan fördraga. I nästa ögonblick vek denna känsla för en annan. Han lider nu, äfven han, så tänkte hon; kanske skall sorgen närma våra hjärtan till hvarandra, och jag i öm vänskap finna lindring för min kränkta kärlek. Men äfven denna tanke tillbakaträngdes af hennes stolthet. Hon märkte, att Adolf ville vara ensam, och aflägsnade sig, sedan hon bedt honom vid hans ankomst till Stockholm framlämna ett bref till hennes far.

Innan Adolf gick till hvila, fick han genom den pratsamma Johanna, som biträdde med inpackningen af hans saker, tillfälligtvis en underrättelse, som han annars varit betänkt att förskaffa sig på annat sätt. Hon berättade efter hvad hon hört länsmannen omtala för gårdsfogden, att man följande dag skulle göra allmän skallgång efter häxorna i socknen, samt att Ingrid och Elin, så fort sig göra läte, skulle förpassas till slottshäktet i Stockholm.

Vid midnattstiden kastade sig Adolf på sin säng och sof en kort orolig sömn, hvarur han före morgongryningen vaknade vid ljudet af röster, pisksmällar och hästtramp från gården. Han klädde sig och kom just lagom för att se den sista skymten af två bortilande slädar. Drängarne underrättade honom, att det var de båda häxorna, som tillbörligt försedda mcd fotblackar kördes till Stockholm, för att i slottshäktet afbida ransakning och dom. Lagmannen, som velat se dem så fort som möjligt aflägsnade från Signildsborg, hade efter uppträdet med Adolf satt sig att skrifva till fångstyrelsen och befallt länsmannen att genast från närmaste skjutsskyldiga bondgårdar skaffa hästar och åkdon för deras förande till Stockholm.

En timme därefter lämnade Adolf Signildsborg.

14.

Händelserna utveckla sig.

Vi hafva nämnt, att herr Gustaf Drakes egendom Sjövik endast låg på tvenne mils afstånd från hufvudstaden. Vanloo kunde således utan svårighet dela sin tid mellan dessa ställen, allt eftersom hans planer kräfde hans närvaro på det ena eller det andra.

I sitt präktigt inredda hus vid Norrmalms torg mottog han talrika besök af den tidens förnämsta politiska personer, och som han umgicks med män af alla färger, dröjde det ej länge, innan han klart uppfattat de politiska flockarnas ställning till hvarandra.

Att ett förbund fanns med riksrådet Bengt Skytte till hufvudman och med ändamål att insätta konungens farbroder, hertig Adolf Johan, i riksförmyndarestyrelsen, anades af många. I trots af herr Bengts slughet hade hans förhållande till hertigen och åtskillige af dennes kände anhängare icke alldeles undgått spionerande blickar, helst hertigen själf ej förstod iakttaga tillräcklig försiktighet. Men hvarje bevis, på grund hvaraf regeringen skulle kunnat öppet uppträda mot detta förbund, saknades, och herr Bengt, som genast fann, att misstankar börjat vakna mot honom, lät därför ej bringa sig ur fattningen. Han mötte med lugn sina medbröders misstänksamma ögonkast och höll vid rådsbordet med ett halft satiriskt leende uppmaningstal att noga öfvervaka hertigens åtgöranden. Att han med dylika tal ej kunde föra regeringen bakom ljuset eller tillintetgöra de en gång väckta misstankarne mot honom själf, visste han väl, men han tyckte sig tryggt kunna spela denna komedi för sitt eget nöje, enär hvarje fällande bevis mot honom saknades, och då misstankarne ej kunnat tränga till djupet af de afsikter, som han och hans parti hyste.

För att oskadliggöra den farlige mannen, innan rikets ständer hunnit sammanträda, beslöt regeringen att under någon hederlig förevändning aflägsna honom. Herr Bengt fick en vacker dag veta, att fråga var om att utnämna honom till president i Wismarska tribunalet. Han skyndade undanbedja sig förtroendet, men De la Gardie öfverlämnade honom fullmakten under många smickrande ord, i det han försäkrade, att det behöfdes en man med riksrådet Skyttes kraft för att afskaffa de oredor, som vid nämnde domstol inrotat sig, hvarjämte han uppmanade honom att genast begifva sig till sin post.

Men herr Bengt var icke så lätt att aflägsna. Först hindrades han af en hastigt påkommen sjukdom att lämna hufvudstaden, och då han med sitt rörliga väsen snart nog ledsnat att spela sjuk, hade han andra skäl att framdraga, som beklagligen nödgade honom kvarstanna i Stockholm och tillsvidare öfverlämna det redlösa Wismarska tribunalet åt sitt öde.

För att lifva herr Bengts håg för resan, utnämnde honom nu regeringen till Sveriges legat i Tyskland. Detta var ett ärofullt kall, och herr Bengt tackade, men påminde därom, att sysslans anseende fordrade en högre lön än den anslagna. Han ville ej ikläda sig en sådan värdighet, innan han visste, att han med all yttre heder kunde uppbära henne. Regeringen skyndade att öka lönen och uppmanade nu herr Bengt för andra gången att gifva sig på väg. Herr Bengt lofvade det, men stannade kvar i hufvudstaden.

Efter några veckors lopp, hvarunder herr Bengt ej vidtagit andra förberedelser för sin resa än den, att han hos hofskräddaren beställt en varm respäls, vardt regeringen otålig öfver dröjsmålet, uppmanade honom tredje gången att skyndsamt gifva sig åstad och underrättade honom därjämte... allt för att sporra hans reslust... att han bredvid sina andra befattningar utnämnts till lagman öfver Ingermanland. Herr Bengt tackade förbindligast, lofvade att med görligaste första resa och -- stannade kvar i hufvudstaden.

Då regeringen efter nya veckors lopp för fjärde gången anbefallde honom att draga åstad, inlämnade han en förfrågan, om det icke inginge i hans rättigheter eller skyldigheter som legat i Tyskland att föra Sveriges underhandlingar med Lüneburg, Holstein o. s. v., och begärde utförliga föreskrifter i detta hänseende. Någon tid förflöt, innan styrelsen hunnit afgöra denna fråga, hvarefter hon för femte gången förnyade sin uppmaning.

Men nu upplyste riksrådet Bengt, att han under tiden invecklats i en viktig rättegång, som ovillkorligt kräfde hans närvaro i Stockholm; för att styrka sin utsago, inlämnade han till regeringen en stor lunta rättegångshandlingar. Frågan gällde verkligen så stora summor, att regeringen ej kunde vägra honom att någon tid uppskjuta resan, i hopp att saken, som ej syntes särdeles invecklad, snart skulle vara afgjord. Men detta hopp svek. Ju längre rättegången räckte, dess mer intrasslades han; herr Bengt visste undanhålla handlingar, undandraga sig kallelser (detta alltid med förebärande af talande skäl) och anföra en oändlighet af klagomål och domkval.

Efter som han således ändå nödgades kvarstanna i hufvudstaden, ansåg han sig böra nyttja tiden till att få några

andra frågor afgjorda. Han framställde därför åtskilliga anspråk på staten, hvilka han ansåg sig äga till följd af drottning Kristinas och konung Karl Gustafs förläningar. Ehuru dessa anspråk lågo inom oförskämdhetens gräns, fann den svaga regeringen det vara bäst att gilla dem; han fick besittningsrätten till flere gods på Munsön och Adelsön förlängd, fick löfte om nya gods och därjämte under någon förevändning en skänk af 12,000 riksdaler ur statskassan ... allt detta, för att han ej efter rättegångens slut skulle hafva anledning till ytterligare krångel och tidsutdräkt.

Men den fördömda processen tycktes aldrig vilja ända. Riksdagen nalkades med stora steg och riksrådet Bengt var kvar i hufvudstaden.

Af Bengt Skyttes samtal med Gustaf Drake vid dennes besök i jakthuset känner läsaren, att den förre hade gjort Vanloos bekantskap. Det låg kring den holländske stormannen en nimbus, som på herr Bengt utöfvade stor dragningskraft. Hvarför hade den rike utländingen under den ogästvänliga årstiden valt Sveriges hufvudstad till vistelseort, om ej något hemligt ärende, utan tvifvel af politisk art, fört honom dit? Riksrådets första afsikt, då han lät föreställa sig för Vanloo, var att utforska denna hemlighet, som möjligen kunde bringas i ett lyckligt sammanhang med hans egna planer; men sedan han någon tid umgåtts med Vanloo, måste han vidgå för sig själf, att, om dennes vistelse i Stockholm verkligen afsåg något hemligt politiskt mål, var han dock en allt för omtänksam spelare för att låta någon, om ock den skarpsyntaste, snegla i sina kort. Emellertid uppstod mellan de båda herrarne en viss förtrolighet. Om herr Bengt ej fann hvad han först sökt hos Vanloo, fann han däremot hvad han hos den lysande världsmannen minst väntat: en omfattande kännedom om hans bägge älsklingsvetenskaper, filologien och alkemien; och detta, jämte Vanloos rikedom och intagande umgängessätt, var tillräckligt att göra äfven herr Bengt till en af hans många beundrare, så föga fallen han annars var att beundra något annat än sig själf. Vanloo å sin sida hade skäl att gå herr Bengts nästan påträngande förtrolighet till mötes, allt sedan han upptäckt, att denne stod i närmare beröring med Gustaf Drake. Genom riksrådet Skytte fick Vanloo småningom de underrättelser han önskade om Drakes skaplynne, böjelser och lefnadssätt, och genom inköpet af jakthuset blef Vanloo hans granne och ett å ömse sidor önskadt tillfälle öppnadt till närmare beröring mellan den holländske magnaten och herren till Sjövik.

Vi känna de första följderna häraf. Drakes återväckta lidelse för forskning i det stora magisteriets gåta, samt det eteriska band, som, knutet af forna förhoppningars brustna trådar, nu förenade Agnes' och Vanloos hjärtan. Hos Agnes verkade ungdomsminnenas makt, tjusningen af det hemlighetsfulla, som omgaf Vanloo, därhän, att hon i Vanloos plötsliga uppträdande var böjd att se en öfvernaturlig uppenbarelse. Hos Vanloo brann ungdomskärleken med lugn, dämpad låga; han hade trädt under Drakes tak med en osynlig följeslage, Vedergällningen, bakom sig; han hade efter en blick på Agnes vinkat denne ledsagare att stiga öfver tröskeln, och det gällde nu att rädda henne, medan hennes tyrann störtades i den afgrund hans egna lidelser öppnat.

Gustaf Drake var i ett tillstånd af yttersta öfverspänning. Han tillbragte dagarne med grubbel, nätterna med alkemistiska undersökningar. Vanloo deltog stundom i dessa och gaf dem vid hvarje slutpunkt en ny riktning, som hos Drake återtände hoppet att snart hafva gåtans lösning och därmed nyckeln till all världens härlighet i sina händer. Hvarje kväll stod han allt blekare, allt mer utmärglad af sömnlöshet, tankeansträngning och slitning mellan hopp och fruktan, framför ugnen och såg med ångest innehållet af rabbinens flaska minskas, ty med hvarje droppe, som han ur den lät falla i degeln, var hans storhet eller hans fördärf förknippadt. Han hade med Vanloos tillhjälp uppgjort ett vidlyftigt schema för sina undersökningar, rönen antecknades noggrant... ty, hade

Vanloo sagt, -- alkemien är ett i hemlighetens natt växande träd med många grenar, men endast en blomma; på hvilken gren denna finnes, därom är frågan; med vetenskapens hand trefva vi längs den ene efter den andre, för hvarje misslyckadt försök varsamt återgående till stammen, hvarifrån de alla utgrena sig, tills vi ändtligen träffa den rätte. -- Med hvarje dag, hvarje timme trodde Drake, att han närmade sig sina forskningars mål. Han gaf sig knappt ro att undanstjäla dem ett ögonblick af den flyende tiden för att i hvilan hämta nya krafter; då öfverspänningen efterträddes af förslappning, fann han i starka drycker medel att reta sina nerver till ny verksamhet. Ehuru han kände, att hans själsförmögenheter förslöades, hans kroppskrafter förstördes, så hvarken ville eller kunde han hejda sig på sin bana. Han hade satt allt på ett kort och fortgick i hopp, att vändpunkten i hans öde ej skulle vara fjärran.

Så förflöto vintermånaderna af året 1662. Hemligheternas ugn kräfde stora offer; den omättlige degeln lämnade icke ett uns guld, men slukade dess mer. En alkemist hade nyligen under sina forskningar upptäckt ett ämne af besynnerliga egenskaper, hvarom ryktet snart flög genom Europa till alla män, som sysselsatte sig med »vetenskapernas vetenskap». Man ansåg det som ett det verksammaste medel att ur de oädla metallerna utdraga perfektionstinkturens beståndsdelar. Men det sätt, hvarpå detta märkvärdiga ämne kunde utsöndras, var kostsamt och kändt af få; ett lod af detsamma gäldades med två lod guld. Vanloo gjorde Drake uppmärksam på detta ämne, och trots de svårigheter vintern lade i vägen för förbindelsen med utlandet, visste denne att inom kort tid förskaffa sig något däraf från Tyskland. Men efter några få nätters rön var allt förbrukadt utan annan verkan än att hafva medtagit herrens till Sjövik penningetillgångar. Detta hemlighetsfulla ämne är numera väl bekant och vida billigare än den tiden: det var -- fosfor.

Det är förut antydt, att föremålet för Drakes lystnad ej var guldet i och för sig, utan den makt guldet förlänar. De drömmar om storhet och välde, dem han redan som gosse öfverlämnat sig åt, följde honom som yngling och läto ej skingra sig, då han, vaknande ur sina barnsliga fantasiers värld, fick ögat öppet för verkligheten och alla hinder för deras uppfyllelse. Men dessa hinder förbittrade hans sinne. Att hata dem, som slumpen ställt närmare målet, hvartill han sträfvar, att förakta dem, som stå så djupt, att de svårligen kunna eller våga blicka dit upp, är naturligt för en man af utsväfvande ärelystnad, som ej vårdar sig om att ens inför sig själf rättfärdiga sitt sträfvande med ett sedligt mål. Drake drog sig inom sig själf; hans sinne, af naturen dystert, omfattade med åtrå den hemlighetsfulla vetenskap, som, om han förmådde lösa dess gåta, med ett slag skulle ställa honom på tinnarne af maktens tempel. Men det inneslängda, tysta, grubblande lif, som dessa studier kräfde, måste förr eller senare framkalla en sig själf motsatt verkan på en själ, som tarfvade starkt luftdrag, för att ej kväfvas af sina lidelser. Därför var det ej, som han själf föreställde sig, endast utsikten att lättvindigt fånga offermedel åt alkemiens Molok, som lockade honom att omfatta korsarens blodiga yrke; han drefs än mer därtill af längtan efter ett vildt, stormande lefnadssätt. Det var afbrottets poesi, som omedvetet rörde sig på bottnen af hans lynne. Han njöt sin tillvaro endast då han om natten, innestängd i sin tysta tornkammare, afvaktade degelns orakelsvar, eller ock då orkanen hotade honom med undergång, eller striden rasade man mot man med knif och änterbila.

Hans feberoro ökades, då tidpunkten nalkades för den politiska kupp, hvari en verksam roll var anförtrodd honom och hvaraf numera icke blott hans ärelystnad, utan äfven hans undergräfda penningställning väntade så mycket. Sammansvärjningen mognade mer och mer. Genom flitig brefväxling med de förnämste deltagarne underrättades han nästan dagligen om de mått och steg, som vidtogos, och de förändringar, som ägde rum i utsikterna för sammansvärjningen.

Men om denna misslyckades? Hvad vore då att göra? För detta fall måste i förväg en utväg till räddning vara öppnad. Och i alla händelser måste han i tid vara betänkt att gömma sista spillran af sin förmögenhet till ett förtvifladt spel med lyckan, ifall han ej snart hunne fånga »det röda lejonet» ...

Och utsikten på denna fångst förekom honom osäker nog i de stunder, då han, utmattad och förtviflad, lämnade ugnen i sin verkstad för att styrka sina lifsandar med en bägare vin.

I en sådan stund beslöt han att, så fort sig göra läte, förpanta eller sälja sin egendom. Hans kassa var tömd, han tarfvade penningar till fortsättningen af sina rön, och han ville för hvarje händelse hafva sin förmögenhet lika flyttbar som sig själf. Han tillbjöd Vanloo att köpa Sjövik. Denne emottog anbudet och köpet uppgjordes på villkor, som försäkrade Drake om besittningen af egendomen till en viss tid och vissa företrädesrättigheter, om han ville återköpa honom.

I en annan dylik stund beslöt han kalla till sig Ruys, som uppehöll sig i Stockholm i afvaktan på hans ordres. Ruys kom och ålades att skaffa fartyg och manskap för ett fribytaretåg. Före Maj månads ingång skulle fartyget ligga segelfärdigt i Stockholms hamn. Den gamle flibustieren mottog med dyster uppsyn denna order, men gjorde inga invändningar. Ett kostnadsförslag uppsattes med en hast och säkerhet, som visade, att Drake ej var ovan vid sådana beräkningar. Ruys fick anvisning på de till företaget nödiga penningemedlen och aflägsnade sig.

* * *

En dag i Mars månad, någon tid efter Adolf Skyttes skilsmässa från sitt hem, återkom Vanloo från ett besök å Kastellholmen, där en honom tillhörig brigg låg i vinterhvila. Timmermän och sjöfolk arbetade nu på att befria fartyget från dess vinterombonad och sätta det i segelfärdigt stånd. Väderleken hade någon tid varit god, isen gått upp, och våren lofvade att denna gång infinna sig i den månad, som bär hans namn.

Vid hemkomsten träffades Vanloo af Sigurd. De innestängde sig i ett rum, och följande samtal uppstod dem emellan.

-- Kapten, sade Sigurd, i det han lade några papper på bordet, -- här äro våra sista fynd. De här lapparne fick jag af Friesendorffs betjänt, de här af Liljes, och dessa af riksrådet Skyttes kammartjänare ... det vill säga: originalen är det naturligtvis icke, men de kanaljerna ha lärt att afskrifva bra. Sådan herre, sådan dräng, säger ordspråket, och det betyder här vid lag: dåligt folk alltsammans. Men om ni kan läsa kråkfötterna, så bevisar det, att ni är lärdare än jag, hvilket jag aldrig heller haft skäl att tvifla på. Säg, kapten, är det grekiska eller hebreiska, eller hvad är det?

-- Det är hvarken grekiska eller hebreiska, utan en chiffer, som i allo hedrar riksrådet Skyttes skarpsinne och uppfinningsförmåga.

-- Och ni kan läsa den?

-- Detta papper gifver mig nyckeln till hemligheten.

-- Men huru i all världen har det kommit i edra händer?

-- Fråga mig ej därom, sade Vanloo dystert. -- Min ställning, fortfor han, i det han började gå fram och tillbaka genom rummet, -- är falsk. Den roll jag här spelar anstår mig icke. Men jag måste fortsätta, tills sorgespelet är ändadt.

-- Hvilken ömklighet! fortfor han efter en stunds tystnad. -- Jag har med letande blick vandrat på detta samhälles höjder, och hvad har jag funnit? Idel svaghet, lumpenhet och egennytta hos de män, som stå vid statsskeppets roder. Därigenom är det möjligt, att en flock äfventyrare, djärfvare än de, men af än sämre halt, utan egen makt och utan stöd hos folket, vågar gripa efter väldet. Så kunna i vår tids samhällen några få orena, kraftlösa händer leka med det heligaste: med folkens lagar, och åtminstone skenbart länka deras öden. Huru annorlunda hos de antika folken! Greklands stater voro icke större än att hvarje samhälle kunde känna sig som ett helt, hvarje samhällsmedlem som en icke betydelselös del af det hela. Den enskildes självkänsla kunde lättare uppgå i den allmänna fosterlandskänslan, statsärendena af enhvar öfverblickas, statens heliga väl och bästa af alla öfvervakas. Blott i sådana samhällen var det människan möjligt att till hvardagslifvets id medtaga den förädlande öfvertygelse, att hon är kallad att verka i idéernas rike. Våra monarkier däremot äro ofantliga byggnader, barbariskt hopfogade af olika ämnen, uppförda utan annat mål än att *stå*, utan annan beräkning än att trotsa tyngdlagen.

Deras undre delar äro till för att uthärda tryckningen från de öfre ... för ingenting annat. Samhället är en hopgyttring af skrån, som ha sitt fädernesland hvart i sin mästerlåda. Blott i sitt fiendtliga förhållande till andra stater känner sig hvarje folk som ett helt.

Vanloo tog de papper Sigurd lämnat honom, genomögnade dem med en och annan blick på chiffernyckeln, och fortsatte därefter sin monolog:

-- Sköna afsikter desse herrar hysa, sade han. -- Man kan icke neka, att de äro säkre på sin sak. De köpslå om huden, innan de skjutit björnen. Nåja, de känna sina motståndares ömklighet och veta, att folket skall foga sig, om de bara svepa sig i lagens mantel ... och det är en sak, som de förstå. De dela redan gods och värdigheter sins emellan, och en af dem föreslår till och med att frälsebönderna skola göras lifegne. Han åberopar grannriket Danmarks och en mängd andra staters föredöme, förklarar det vara en skam för ett kristligt-monarkiskt samhälle att hafva frie bönder, och slutar sin framställning, à la De la Gardie, med en latinsk fras: *ungentem pungit,*

pungentem rusticus ungit.

-- Ha, utbrast Sigurd, som hittills tyst åhört Vanloo, -- är det möjligt, kapten? Våga de verkligen tala om något sådant? Göra bönderna till lifegne! Godt ... då ha vi uppror i landet, och då resa vi icke härifrån utan att blanda oss i leken. Jag är bondson, kapten, och ni är det äfven, fastän ni har Folkungablod i edra ådror. Ha, kapten, låt dem bara hållas! Jag känner de svenske bönderna: de tåla mycket förtryck, så länge de inbilla sig vara frie, men fråntager man dem också den inbillningen, så tåla de intet alls. Icke sant, kapten, ni låter de där herrarne hållas?

Vanloo log, då han betraktade Sigurd. Denne hade stigit upp från sin stol, hans ögon blixtrade, han tummade, vred och skrufvade sina mustascher.

-- Kapten, fortfor han, -- vi hafva kämpat tillsammans i de engelske republikanernas härar ... vi hafva med egna ögon sett ett skymfadt folk resa sig i vrede, och vi hafva deltagit i dess strider för sin frihet ... Ni skrattar, kapten! Ack, ni är ej densamme som förr. Jag minnes dock en tid, då er håg just lekte på att återvända till ert fosterland och ställa er i spetsen för en omhvälfning. Ni var då tio år yngre, men icke är edert hjärta än förtorkadt. Ack, jag minnes mången stund, då vi under stiltjen på oceanen hvilade i skuggan af storseglet, och ni berättade för mig om Gracchus och Timoleon ... Och en af edra bäste vänner är ju ännu den ädle Algernon Sidney, efter hvilken ni har uppkallat er vackra brigg.

-- Håll! sade Vanloo och lade sin hand öfver Sigurds mun. -- Jag försäkrar dig, min vän, att du är en klen politikus.

-- Om så är, inföll Sigurd, -- så är det icke min skull, utan min läromästares. Ni vet nog, åt hvem jag syftar, kapten ...

-- Ja, svarade Vanloo gladt, -- jag har i dig uppfostrat åt mig en lefvande påminnelse om min ungdoms dåraktiga drömmar. Ditt minne är förträffligt, då det gäller att påminna mig om gamla svagheter. Du vill vända upp och ned på hela världen och därefter ropa mig att ordna den efter ditt hufvud. Det duger icke. Stjärnorna förkunnade ingen världsomskapare vid din födelse, lika litet som vid min.

-- Nå, för tusan, hvad ämnar ni då göra med den här sammansvärjningen, kapten?

-- Hon förekommer mig lik en fräck komedi, och som sådan vill jag behandla henne. Men låt oss tala om annat, min vän! Har du ej något nytt i dag att mäla om den aktningsvärde köpmannen Zacharias Jansen?

-- Kalla honom Ruys, kapten, ty med köpmannen är det snart slut, och den gamle flibustieren lefver upp på nytt. Jo, allt går sin jämna gång. Jag har i dag i hans sällskap besett den brigg han inköpt, en god bidevindseglare, men aktern har det vanliga felet att vara för hög och fånga vinden för starkt, då det blir fråga om kryssning. Ingen föraktlig motståndare, kapten, om det en gång kommer därhän, att vi få ett nappatag med honom. Om nätterna är Ruys numera sällan hemma; Fredrik och Blackwell, som då följa honom i hälarne, se honom på sjömanskrogarne bland afskummet af det utländska byke, som ligger här i vinterkvarter. Just en vacker besättning åt en brigg, som hetes vara till för fredliga resor mellan Stockholm och Amsterdam! Som kapten vet, har jag aldrig kunnat riktigt lösa tungan på gamle Ruys. Alldeles förneka sin förflutna lefnad kan han ej och bryr sig ej heller därom, ty han tror, att jag har lika goda skäl som han att tiga med det förflutna; men han häntyder aldrig på sina framfarna öden utan att tillägga några ord om ånger och bättring; ja ibland håller han riktiga predikningar för mig och det i sådan ton, att jag nästan tror, att han menar halft uppriktigt. Det ser ut, som om han vill åt ett håll och drages åt ett annat.

Då han supit sig full, hvilket händer rätt ofta, vurmar han på att köpa ett landthus i nejden af sin fädernestad Alkmaar och beskrifver med barnslig glädje, huru han vill ha det inrättadt med lusthus och trädgård och kanal genom denne och en målad skiltvakt utanför förstugukvisten ... men då han som bäst talar därom, mulnar ibland hans fula ansikte och han börjar svärja öfver någon, som han aldrig nämner med annat namn än hederstiteln djäfvul, och vid hvars öde han säger sig vara bunden för tid och evighet. Hvem han därmed menar, det gissar både ni och jag, kapten. Med ett ord: jag kommer ej rätt underfund med karlen. Öfver sitt förhållande till den person jag menar iakttager han den djupaste tystnad; ej heller har jag någonsin kunnat få reda på, hvar det gamla fartyget och dess manskap blifvit af. Ni har rådt mig att icke försöka utleta af honom den gåtan, och det är också bäst, ty han är skygg och misstänksam som det onda samvetet.

-- Godt, Sigurd, fortfar att iakttaga varsamhet i ditt uppförande mot honom! Det är af högsta vikt, att han ej slipper oss ur händerna ... Och nu farväl till i morgon, min vän! Jag hitväntar riksrådet Skytte och assessor Stiernhielm, som lofvat att fördrifva min afton med ett filologiskt ordskifte.

-- Än ett ord, kapten, till bevis på hans onda samvete och hans goda sjömansöga! Han har sett *Algernon Sidney*, som ligger vid Kastellholmen och ... hvad tror ni väl? ... jag, som var i hans sällskap, såg honom stanna och hörde honom mumla halfhögt: »... Fan, kan det vara densamma? Åh, prat! Jag ser spöken midt på ljusa dagen.» Och ändå är riggen borta och fartyget till en del betäckt af öfverbyggnaden! ...

Sigurd skildes nu från sin herre, som kort därefter emottog sina väntade gäster.

Men det nöje, som bereddes Vanloo af den lärda striden mellan friherre Bengt och herr Georg Stiernhielm, som med en egen blandning af allvar och skämt uppställde de djärfvaste satser och försvarade dem med en fintlighet utan like mot den förres lika grundliga som skarpsinniga angrepp, detta nöje, som i riklig mån kryddades af kvicka infall från ömse sidor, afbröts hastigt genom ankomsten af ett bref till värden, hvilket nödgade denne att i förtid bryta laget och samma kväll begifva sig till Sjövik.

Brefvet var skrifvet af Agnes Drake och underrättade Vanloo, att den lilla Hedvig för trenne dagar sedan insjuknat i en gängse farsot, som redan kräft många offer inom det uppväxande släktet i Stockholm och kringliggande nejder. En af hufvudstadens mest ansedde läkare hade kallats till Sjövik, men hans bemödanden hade varit fruktlösa, och han hade lämnat Sjövik med föga hopp om räddningen af barnets lif.

»Mynher Vanloo,» så slutade brefvet, »ryktet säger, att ni äger en ovanlig kunskap i läkekonsten. O, att så vore! Ni vet, hvad detta barn är för mig. Min fruktan att förlora det ger mig mod att bedja er genast ila hit. Jag är så ensam, och hvad än Gud beslutit rörande min Hedvig, skulle er närvaro vara mig en tröst.»

Efter midnatten, två timmar efter ankomsten af detta bref, stannade Vanloos flåsande hästar på Sjöviks borggård. Han skyndade upp till Agnes’ rum och fann modern vid sitt barns sjukbädd. Hennes vaka delades af en tjänarinna, men herr Gustaf Drake var icke synlig.

Vanloo hade kommit för sent. Hedvig slumrade redan i den sömn, hvarmed en mild natur underlättar dödsarbetet, och som endast afbrytes genom andens längtan att för sista gången genom det bristande ögat rikta en blick på sina dröjande kära.

Lampans sken föll på den döende flickans bleka ansikte. Lifskraften aftog mildt och stilla, såsom aftonrodnaden en skön kväll förbleknar. Så dö någon gång barnen, men oftare den lefnadströtta ålderdomen, för hvilken inslumrandet i döden är lifvets sista njutning.

Agnes läste i Vanloos ansikte, att skilsmässan från Hedvig var oundviklig. Hon sjönk på knä vid flickans hufvudkudde och fuktade den sofvandes lockar med sina tårar.

Vanloo frågade med sakta röst tjänarinnan efter herr Gustaf. Han fick till svar, att man sökt, men ingenstädes funnit honom.

Anande, att Drake var i sitt laboratorium, lämnade Vanloo rummet och skyndade dit. Han hade lyckligtvis medtagit den nyckel han ägde till järndörren i östra tornflygeln, skyndade upp för vindeltrappan, slog ett häftigt slag på den lästa dörren och sade sitt namn.

Hans gissning var riktig. Dörren öppnades. Höljd i sin arbetsdräkt stod Drake framför honom. Ugnen var eldad, och degeln stod på en af härdarna. På bordet var uppställd en af retorter, rör och flaskor sammansatt apparat, hvars innehåll fördunstade öfver en spritlampa.

-- Välkommen, sade Drake, -- jag har under flere dagar väntat er. Er närvaro är af nöden. Ni kommer i rätt tid att

vittna utgången af detta rön. Sedan vilja vi...

-- Jag kallar er till er dotters dödsbädd, afbröt honom Vanloo. -- Om ni vill säga henne ert farväl, så är ingen tid att förlora.

-- Allt hopp är då ute? Är det redan så nära slutet? utbrast Drake och afkastade kappan, för att följa Vanloo, som omedelbart efter förkunnandet af sitt budskap lämnade laboratoriet, utan att vänta på sin värd.

Men då Drake åter såg sig ensam, stannade han tvekande; hans ögon fästes än på ugnen, än på dörren. Nu jäste degelns innehåll öfver brädden. Drake pådrog åter kappan och skyndade till härden.

Då han efter en fjärdedels timmes förlopp lämnade ugnen och infann sig i sjukrummet, var hans dotter död.

Hedvig hade kort efter Vanloos återkomst vaknat ur sin slummer, men blott för att med den slocknande blicken söka sin mor och därefter sluta sina ögon till den eviga sömnen. Agnes uppgaf ett skri af smärta, då hon kände den lillas hand stelna i sin; hon tryckte kyss på kyss på hennes kallnade läppar och lade sin feberheta kind intill hennes, såsom om hon därmed velat återgifva henne lifvets värme.

En stund därefter inträdde herr Gustaf. Han närmade sig dödslägret och utbrast:

-- Jag ser, att jag kommit för sent. Hon har redan gått till ett bättre lif.

Och han lutade sig öfver det döda barnet, tryckte en kyss på dess mun och vände sitt dystra ansikte till sin hustru, i det han till henne yttrade några ord, som skulle innebära en uppmaning till undergifvenhet under Guds vilja.

Hans blick riktades därefter på Vanloo, som med armarne korslagda öfver sitt bröst och med rynkad panna betraktade honom.

Drake tyckte sig finna ett hotande uttryck i sin gästs ögon och hållning. De afspeglade ock en tanke, som rörde sig i djupet af dennes själ.

-- En af de skyddsvakter, så tänkte han, -- hvilka hitintills stått mellan dig och Vedergällningen, har nu öfvergifvit dig.

* * *

En kväll, några dagar efter Hedvigs begrafning, hade Drake stigit till häst och ridit ut.

Himmelen var höljd af moln, det regnade och blåste. Sådant väder behagade honom. Han aftog hatten och lät regnskuren fritt störta öfver sitt hufvud, lyssnade till vindens tjut i skogen, betraktade de jagande molnen och sporrade sin häst, som om han velat ila framåt i kapp med dem.

Stunder, sådana som denna, voro en vederkvickelse för hans själ. Då hvilade de tankar, som med sin eviga kretsgång kommo hans hjärna att svindla, då veko hopp och fruktan och grubbel fjärran och efterträddes af en vild lefnadslust.

Så ilade han länge fram åt, tills den tröttnande hästen, som han gifvit fria tyglar, saktade sitt lopp. Drake var då vid stranden af sjön, icke långt från Signildsborg.

Han stannade och lyssnade till vågornas brus på den upprörda insjön, till vindens hvinande i skogen och det vemodiga sorlet af talrika regnbäckar, som, bildade af de smältande snödrifvorna, störtade utför klipporna, och öfver bäddar, som de gräft i den våta jorden, sökte sin väg till sjön.

Hans själs stämning samklingade med dessa toner och lade ord och tankar i den vilda sången.

-- Naturen suckar under nödvändighetens lag. Molnen där uppe länka icke själfva sin kosa, böljorna dansa icke af egen lust på den stormiga sjön; de drifvas af den blinda nödvändigheten. Och från denna lag skulle af allt skapadt endast människan vara befriad! Det är en villa. Ödet, hvars nät omspinner hela skapelsen, förer äfven henne i ledband; hjärnans fibrer äro de tyglar, hvarmed det osynligt styrer människoanden. Likasom hvarje brant, hvarje rämna i dessa klippor, hvilkas splittring synes så nyckfull, varit ovillkorliga följder af forna strider mellan naturkrafterna, så äro människornas tankar, beslut och handlingar, så fria de synas, endast verkningar af den blinda nödvändigheten. Hvem är därför skuldfri och hvem är brottslig? Hvad är godt och hvad är ondt? Stjärnorna förutsäga, hvad vi varda, naturen bestämmer det. Vi äro verktyg i ödets hand, ingenting annat. Våra känslor och lustar äro dess häfstänger. Vi äro otillräknelige för våra gärningar, och enhvar skall på domens dag kunna svara: se, jag vardt det, hvartill du gjorde mig; är jag brottslig, så är skulden icke min, utan din ...

I detta ögonblick afbröt Drake sin betraktelse och lyssnade åter. Han tyckte sig förnimma människoröster. Han red mot det håll, hvarifrån de hördes, och stannade snart utanför en koja, genom hvars fönster ett svagt ljus skimrade.

Där inifrån ljöd en sång. Det var den aftonpsalm, hvarmed kojans invånare firade sin andakt, innan de gingo till hvila. Drake hörde följande ord, sjungna af åldriga och späda röster:

Se, dagen är all, dess däjliga sken
Har slocknat, och skuggorna falla.
Den siste skall komma; om snar eller sen,
Så väntar dock döden oss alla.
O, må vi beställa i tid om vårt hus,
Förrn dödsklockan öfver oss skallar,
Och Herren till domen oss kallar.

Trygg hvilar enhvar, som bygger sin tro
I lifvet och döden på Herran;
Men brottslingen finner i natten ej ro,
Han söke den när eller fjärran.
Ty samvetet vakar; han räds för sin Gud,
Han bäfvar för stunden den sista,
Då hjärtat i döden skall brista.

-- Bah! mumlade Drake och satte sin häst i gång. -- Samvetet! Det är en plågoande, som skapats af människans högmod, då hon inbillar sig vara fri i sitt handlingssätt och tillräknelig för sina gärningar ... Döden! Jag fruktar honom ej ... om han blott icke afbryter min bana, innan hon nått sitt mål ... Då alla mina förhoppningar äro uppfyllda, eller alla korsade och intet mer återstår att lefva för, då må jag dö ... Men om jag skulle dö denna natt? Bort med denna tanke! Mitt öde skall uppfyllas.

Dessa tankar återförde honom till hans vanliga betraktelser, under det han styrde sin häst mot hemmet.

Hunnen ett stycke från kojan, mötte honom tvenne vandrare. Då de kommit närmare, fann han, att de voro kvinnor, väl höljda i sina dukar mot regnet och blåsten.

De stannade, liksom af fruktan för hästen, och tycktes vilja vika in i skogen vid sidan af vägen.

-- Gån lugnt förbi, sade Drake; -- vägen är tillräckligt bred.

-- Det är herr Gustaf Drake, hviskade den ena till den andra.

Drake ämnade rida förbi, men då han ej fick den vanliga hälsningen *Guds fred*, som vandrare brukade inbördes och till mötande herremän, stannade han och frågade:

-- Hvilka ären I?

-- Vi äro från Signildsborg, svarade Johannas röst.

-- Ha, sade Drake, i det han närmare mönstrade den ena kvinnans dräkt, -- om jag ej misstager mig, har jag det oväntade nöjet att möta en dam af stånd. God afton, fröken Skytte! Hvad ger mig förmånen af detta möte? Vädret är icke lockande till lustfärd.

-- Och likväl finner jag er själf ute, herr Gustaf Drake, sade fröken Maria, ty det var hon.

-- En man som jag kan hafva förrättningar, som nödga honom trotsa storm och oväder. Men för att säga sanningen: jag har i afton ridit ut för förströelses skull. Jag älskar sådan väderlek som denna.

-- Nåväl, skulle ni finna det besynnerligt, att jag har samma smak som ni?

-- Ja, det må jag veta, som får slita ondt för det, tänkte Johanna.

-- Det var i sanning öfverraskande att höra. En ung dam plägar älska lugn, solsken, blommor ... hvad vet jag allt? Men storm och regn och mörker, min fröken ... Måhända samklinga vi i mycket annat, om vi en gång få tillfälle att närmare utbyta våra känslor.

-- Åtminstone afundas jag er nöjet att göra er lustfärd till häst. Gif mig en gångare, och jag skall spränga i kapp med er genom mörkret ...

-- Ni är i afton ovanligt stämd, min fröken. Men så mycket ni försäkrar er älska denna väderlek, är jag dock allt för belefvad kavaljer att vilja med samtalande uppehålla eder under en himmel, så gifmild på skurar. Jag anbefaller mig åt er ynnest och säger er god natt!

Drake bugade i sadeln och fortsatte sin ridt.

-- Att jag ej är fri! tänkte han, och skakade sina axlar, som om han velat befria dem från ett tyngande ok; -- mitt öde skulle annars förknippas med denna flickas, hvars bild nu länge stått i medelpunkten af den framtidstafla, kring hvilken storhet, makt och rikedom bilda ramen. Hon är skön, stormande och beslutsam; hon skulle icke frukta att se en droppe blod, icke bäfva för en orkan; hon skulle följa den man, hon älskade, till tronen eller stupstocken; hon är lika ägnad att vara en korsars som en konungs brud. Och med henne till maka vore jag förvissad om att skörda frukterna af hennes fars politiska sträfvanden.

Men hvarför skulle hon ej bli min? Underpanten på min förening med Agnes är af ödet återtagen. Endast lagen sammankedjar oss, och skulle ej denna kedja kunna slitas?

Dessa och dylika tankar sysselsatte honom, under det han återvände till Sjövik. Då han red in genom porthvalfvet, hörde han den gamle portvakten i sin kammare med af ålder darrande röst sjunga:

O, må vi beställa i tid om vårt hus, Förrn dödsklockan öfver oss skallar, Och Herren till domen oss kallar.

Det var samma psalm, som Drake nyss hört. Han spratt till och mumlade:

-- Skulle det vara ett olyckligt förebud? ... Bah! Vidskepelse!

* * *

Dagen efter Hedvigs död skref Vanloo till Sigurd, att han en obestämd tid komme att uppehålla sig på sitt jakthus i grannskapet af Sjövik och befallde honom infinna sig där, så snart han hade att inmäla någon underrättelse af vikt, som ej kunde meddelas skriftligen.

Vanloo ville ej lämna Agnes ensam i hennes sorg; hon behöfde en tröstande vän vid sin sida. Han infann sig dagligen hos henne, och deras umgänge stördes sällan af herr Gustafs närvaro.

Det dröjde ej länge efter Hedvigs död, innan Vanloo iakttog en märklig förändring hos Drake. Denne lät visserligen högst sällan någon natt gå förbi utan att hafva tillbragt en del däraf i sitt laboratorium, men den brännande oro, som förut följt hans lidelse för alkemien och skiftevis drifvit honom till och från ugnen, tills hans krafter voro uttömda, denna oro tycktes försvunnen. Han hade börjat göra flitiga besök hos sin granne, lagman Johan på Signildsborg, där han annars var en tämligen sällsynt gäst.

Som ett skäl till dessa besök antydde han på den olyckliga tilldragelse, som nyligen timat inom lagmannens hem

och försatt denne i en sinnesstämning, som väl behöfde förströelse genom besök af vänner och grannar.

Men den enda bevekelsegrunden var, såsom läsaren utan tvifvel gissar, hans vaknande lidelse för fröken Skytte. Han tyckte sig läsa hoppet om framgång i den blick, hvarmed hon mötte hans, i den uppmärksamhet, hon i sin hållning lät framlysa för hans person, och den ifver, hvarmed hon lyssnade till och sökte utreda de betänkliga satser i sedeläran och andra ämnen, som han stundom vågade framkasta, då lagman Johan var frånvarande.

Det låg ett uttryck af förtviflan i den unga flickans väsen, hvilken Drake ej kunde förklara, men som var långt ifrån att misshaga honom. Denna förtviflan fanns ock i hennes hjärta.

I detta tillstånd hejdade henne inga betänkligheter, inga tankar på följderna af en förhastad gärning. Hennes natur trängde till en förströelse af mäktig, genomskakande art. Hon förskräcktes därför ej, då hon hos Drake trodde sig upptäcka ett mer än vanligt deltagande och anade, att hans besök på Signildsborg hufvudsakligen gällde henne; ja, hon kände en dragningskraft till den dystre mannen, hvars väsen förrådde en söndring, lik hennes, en mörk världsåskådning och en för inga jordiska eller andliga makter tillbakaskyggande beslutsamhet.

Med ett ord: Drake öfvertygade sig snart, att Maria ej var likgiltig för honom. Därmed var äfven hans beslut fattadt. Han ville under hvilket villkor, genom hvilket medel som helst befria sig från den kvinna, som stod emellan honom och den tjusande flickan.

Detta beslut fordrade icke lång tid för att mogna till handling. Tiden mättes numera ej af Drake efter timglaset; medvetandet, att hans öde snart skulle afgöras, hans förhoppningar, hans oro och otålighet gåfvo den stundom örnens flykt, stundom sköldpaddans tunga gång. En morgon inträdde han i Agnes' kabinett, läste dörren och förde samtalet utan omsvep på det ämne han ville framställa.

-- Agnes, sade han, i det han satte sig midt emot henne, -- du är icke lycklig i din förening med mig. Jag vet det och kan ej rättfärdiga mig för de förebråelser ditt hjärta tusen gånger måste riktat mot mig. Min tillbakadragenhet, min köld och bitterhet hafva förorsakat dig djupa lidanden. Tro mig, jag känner, huru stor den skuld är, som ödet påbördat mig i mitt förhållande till dig ...

-- O, Gustaf! utbrast Agnes med tårar i ögonen ... ty hon greps djupt af denna plötsliga, oväntade självanklagelse. -- Gustaf! Låt det vara nog! Du ångrar ... och det förflutna är glömdt!

-- Vänta, afbröt henne Drake, som icke beräknat detta missförstånd af hans ord, -- låt mig tala ut!

-- Nej, nej, inföll Agnes, -- det är nu min ordning att vända mig med en bön till dig. Gustaf, förlåt, förlåt, att jag

ej kunnat vara hvad jag velat för dig! Förlåt, att jag ej kunnat bevara din kärlek! Jag känner, att kvinnans förnämsta dygd är tålamodet, att hennes lynne ej får falla vid det första vindkastet, att hon bör gjuta solsken i mannens själ, då han fördystras af motgångar i lifvets strid. Men ack! min själ har varit svag, mitt svårmod har nedtyngt dig, -- jag har varit dig en börda, -- o, förlåt mig för detta!

Agnes fattade Drakes hand och förde den till sin panna, men då han hastigt drog den tillbaka, såg hon förvånad upp och mötte med rysning hans blick.

-- Håll, sade Drake, -- jag har ingenting att förlåta, men mycket att förebrå mig. Men tror du väl, att jag först i dag pröfvat mig själf och funnit detta? O, nej! I långa år, under tusen sömnlösa nätter har jag anklagat mig, såsom jag anklagar mig nu. Agnes, vi äro båda olyckliga, så olyckliga, att hvarje minut tär som en dag på vår lefnads trådar. Vi måste skiljas, Agnes; det är nödvändigt: för dig, emedan jag aldrig kan varda annat än hvad jag är: din plågoande, och för mig, emedan samvetets lugn blott återvinnes genom hoppet, att du, aflägsnad från mig, skall bli lycklig och befrias från lidanden, hvilkas åsyn är mig outhärdlig.

Drake tystnade och betraktade sin maka, på hvilken den villa, som så hastigt väckts och så grymt gäckats, verkat nästan förlamande. Men när hon ändtligen lyfte sitt hufvud och fäste sina ögon på Drake, steg denne upp och började gå af och an på golfvet.

Tystnad rådde för några ögonblick.

-- Väl, sade slutligen Agnes i en ton af matt, men beslutsam klang, -- må vi då skiljas ... efter som din lycka fordrar det ... men huru?

-- Bägges vår lycka fordrar det, Agnes, inföll Drake lifligt. -- O, hvarför är människan slaf af sitt eget hjärta! Lidelser födas där af sig själfva, utan att vi veta huru, de tillväxa och rycka oss med sig, utan att vi kunna motstå dem, de slockna, när vi minst ana det, och lämna rum åt andra, hvilkas uppkomst är lika oberoende af vår vilja ... Agnes, du samtycker således, du inser nödvändigheten...

-- Ja, afbröt honom Agnes, -- men svara på min fråga, huru det skall ske!

-- Det finnes blott ett sätt ... jag återlämnar dig din hemgift och din lagliga andel af vår förmögenhet; den är tillräcklig att försäkra dig om timligt oberoende ... och du väljer ditt hem i ett annat land, kanske i ett af dessa lyckliga, som naturen smyckat med paradisisk skönhet och evig sommar för att göra dem till tillflyktsorter för hjärtan, som vilja glömma det förflutna och lefva upp till nytt lif. Eller kanske du föredrager dina fäders hemland, där din faders namn är väl kändt, och där du äger talrika, mäktiga fränder, som med glädje skola upptaga dig i sin krets. Det står dig fritt att välja ...

Agnes’ bleka kinder hade under detta tal öfvergjutits af en matt rodnad.

-- Finnes intet annat medel att upplösa vår förening, än det du nu föreslagit?

-- Nej, det gifves utom denna blott tvenne portar, som öppna väg ur vårt fängelse: den ena är dödens, den andra vanärans. Äktenskapet är heligt och en grundval för samhällsordningen. Därför hafva våra lagstiftare varit måne, att dess yttre, dess form ej får rubbas, äfven om dess ande är borta. Mig förekommer detta som ett våld på naturen. De besinna icke, desse män, som föreskrifva folken lagar, att människan bestämmes af sina böjelser, att hennes böjelser växla som månen; de glömma, att tvånget är kärlekens gift ...

-- Du fordrar således, sade Agnes, i det hon steg upp, -- du fordrar, att jag skall lämna ditt hus ...

-- Det är den enda utväg...

-- Att jag, fortfor Agnes med stigande kraft, -- som äktenskapsbryterska skall lämna min härd, som rymmerska det land, i hvars jord mitt barn hvilar! Aldrig! Det enda, som ännu är mig dyrbart, är min heder, mitt goda rykte. Om du afhändt mig allt, skall du dock ej kunna frånrycka mig detta.

-- Besinna dig, sade Drake. -- Din heder skall icke lida af ett sådant steg. Man vet, att du är olycklig i ditt äktenskap, och att skulden är min. Man skall rättfärdiga dig och anklaga mig för hvad som skett, och jag skall ej söka rentvå mig.

-- Tala icke mer därom, inföll Agnes, -- det sker icke! Haf tålamod! Du nämnde dödens port. Han skall snart öppnas för din olyckliga maka, och du skall vara fri.

-- En af oss skall således släpa sin kedja till grafven ... det vill säga den, som först dukar under i denna tysta, men dödande strid, som utgör vår sammanlefnad? Betänk dig väl! ... Och för öfrigt, fortfor Drake, -- är det ju ingen svårighet att afväpna förtalet. Din hälsa kräfver en tids vistelse under ett annat luftstreck; du reser, och en tid därefter kommer ett budskap, att du är död ... Agnes, jag besvär dig vid din och min framtida lycka, öfverväg väl hvad jag föreslår, och stäng ej den enda utväg, som återstår oss för vår räddning!

Aftonen till samma dag, då detta samtal ägt rum, gjorde Vanloo ett besök på Sjövik. Han fann Agnes ensam; Drake hade rest till Stockholm för att träffa riksrådet Skytte och några andra politiska vänner, och återväntades ej förrän till den följande dagen.

Aftonen var vacker och vårlik. Vanloo, som fann Agnes ovanligt upprörd, föreslog, för att förströ henne en utflykt till fots. Hon samtyckte, och man öfverenskom att besöka Hedvigs graf på den vid insjöns strand belägna kyrkogården.

Stödd på Vanloos arm lämnade hon för en stund de dystra murar, inom hvilka hon bortsuckat den bästa delen af sitt lif, och erfor en underbar vederkvickelse, då hon, utkommen i den fria naturen, inandades vårfläktarnas svalka och betraktade den lugna nejd, som utbredde sig för hennes blickar. Insjöns spegel och de vågformigt stigande och sjunkande markerna, hvilkas gulgröna färgskiftning här och där afbröts af mörka björk- och al-dungar, öfvergötos af aftonsolens rosensken, och däröfver spände sig en hög blå himmel, strödd med orörliga småskyar, hvilkas silfverfärg mer och mer öfvergick i en blek purpur, allt efter som solen sjönk mot synranden.

Vid denna syn rörde sig i Agnes' bröst en längtan efter frihet, en trånad efter ett obekant lyckligt fjärran. Hon hade länge rönt en sådan längtan, men målet hade varit himmelen; i detta ögonblick fann hon, att äfven jorden var skön, och anade, att äfven den kunde bereda henne fröjder.

Ankomna till kyrkogården, uppsökte Agnes och Vanloo Hedvigs graf, och sedan de under tystnad dröjt där en stund, satte de sig på en grafkulle i dess grannskap, och Agnes anförtrodde sin barndomsvän, hvad som om morgonen tilldragit sig mellan henne och Drake.

Vanloos panna rodnade af harm och vrede, medan Agnes skänkte honom detta förtroende. Men på samma gång var denna vändning af saken honom välkommen. Genom att skilja sig från Agnes afhände sig Drake, utan att veta det, sitt sista värn, och Agnes kunde aflägsnas så långt från skådeplatsen för hans fall och förnedring, att ryktet därom ej behöfde nå henne oberedd och hon undveke att dela den skymf, som måste drabba hans namn. Vanloo fruktade äfven, att Agnes, genom ett fortsatt motstånd mot sin makes fordran, skulle löpa fara till lifvet, ty han kände, att Drake var en man, som ej skydde något medel, när lidelsen och beräkningen voro med i spelet.

Agnes förvånades därför, då Vanloo, likväl utan att antyda sina farhågor, uppmanade henne att gifva sitt bifall till Drakes fordran, enär detta, såsom denne själf visat, kunde ske, utan att hennes ära behöfde lida. Agnes tvekade, helst hennes egen stämning för ögonblicket var emottaglig för intrycket af Vanloos vältaliga och öfvertygande ord.

-- Agnes, sade han slutligen och fattade hennes hand, -- då du lämnar denna dystra boning, är du ej en värnlös kvinna, som måste öfvergifva sin härd för att bland främmande och likgiltiga människor gå lifvets stormar till mötes. Så länge jag lefver, har du ett fast stöd, en trogen vän. Hvad är det, som fängslar din känsla vid denna nejd? Ack, endast en graf! Den tröst, du hemför därifrån, uppväger icke hvad du här skall lida. Och hvem vet? Kanske skall du en gång i en icke aflägsen framtid kunna återvända med frid i hjärtat till denna graf, och, öfverstrålad af en lika skön aftonsol, nedlägga dina blommor på hennes torfvor ...

Vanloo fortfor att tala med stegrad värma. Agnes lyssnade, och ju längre hon hörde honom, dess friskare klappade hennes hjärta; hon började lifvas af samma hopp som han, och hennes blick sväfvade drömmande öfver insjön, som sköt en af sina vikar så långt mot synranden, som ögat kunde nå, och mellan de skogbekransade uddarne bildade en öppen, skinande stråt, hvari aftonrodnadens guldkantade skyar speglade sig. Det förekom henne, som om denna genomblick öppnade sig till en lyckligare framtid ...

Slutligen segrade Vanloo; Agnes gaf sitt samtycke. --

När Drake följande dag med mörk uppsyn inträdde i Agnes' kabinett och upprepade sin fordran, förklarade Agnes lugnt, att hon öfvervägt densamma och funnit det bäst för sig och honom att bifalla den.

15.

Adolf Skytte i Stockholm.

Det första Adolf Skytte gjorde, då han efter en snabb resa anländt till Stockholm, var att gå till det kungliga slottet, som inom sina vidsträckta murar hyste icke blott det högsta, landet ägde, utan äfven det lägsta och mest föraktade, dess fallne och brottslige medlemmar.

Märkvärdigt nog var kronohäktet just under den kungliga familjens rum. Men väldiga murar och tjocka trossbottnar skilde dock makten, högheten och glansen från brottet, mörkret och förtviflan; de där ofvan stördes ej af fångarnes suckar och kedjornas skrammel; och de där nedan i sina underjordiska kyffen, hvilkas gallrade gluggar lågo tätt öfver slottsgrafvens vattenyta, afbrötos ej heller i sina dystra betraktelser af festernas sorl och musikens toner.

Adolf skyndade till den ena af det vidlyftiga palatsets borggårdar, där han visste, att fängelset fanns, i hopp att få se Elin och Ingrid, som kort före honom måste anländt till sin sorgliga bestämmelseort.

Men detta hopp uppfylldes icke; de tunga järndörrarna voro redan bommade bakom dem. Adolf frågade den gamle fångvaktaren, som med nyckelknippan vid sitt bälte vankade på sitt område af gården, om tvenne för häxeri anklagade kvinnor nyligen anländt. Fångvaktaren ögnade den unge riddersmannen med förundran, ty Adolfs fråga hade gjorts med en viss häftighet, men svarade, att två kvinnor, en gammal och en ung, i självfva verket helt nyss anförtrotts åt hans vaksamhet, och att han af den medföljande vakten hört, att de voro häxor, som gjort mycket ondt i sin hembygd.

Adolf frågade vidare, hvar deras fängelserum var beläget. Fångvaktaren, som tyckte, att den unge herrn var bekajad med ett alldeles ovanligt mått nyfikenhet, pekade in i en af de mörka korridorerna och svarade:

-- Där längst inne till vänster.

-- Vid hvilken tid af dagen släppas de ut att hämta frisk luft? var Adolfs tredje fråga.

-- Hm, svarade fångvaktaren, -- icke är just någon viss tid utsatt, då de båda fångar, som den ädle herrn efterfrågar, få gå ut och vädra sig; det blir naturligtvis, då de andre fångarne få gå ut: det vill säga under förmiddagarne, då några i sänder släppas i den där inhägnaden.

Med dessa upplysningar måste Adolf vara nöjd. Han beslöt att nästa förmiddag återvända till borggården, i hopp att då hafva bättre lycka.

Sedan den unge Skytte förskaffat sig en bostad -- två anspråkslösa rum i ett hus vid Götgatan, hos hvars ägare han vid sina tillfälliga besök i Stockholm plägade taga härbärge -- begaf han sig till sin farbroder, riksrådet Bengt.

Adolf stod till denne i ett vida förtroligare förhållande än till sin far. Herr Bengt hade alltid afundats herr Johan, att han ägde en son; herr Bengt skulle så gärna själf velat äga en, icke så mycket för att se sitt ättetal fortsatt, som ej mer för ett visst annat ändamål. Herr Bengt var nämligen, såsom vi veta, ett vidtsväfvande snille, som på sina från politiska göromål lediga stunder lät sitt ljus lysa i de mörkaste vinklar af forskningens område och hvälfde de djärfvaste planer till hela mänsklighetens pånyttfödelse. Må ingen tro, att hans studier och upptäckter inskränkt sig till filologien och dylika torftiga vetenskaper! O, nej! Lösningen af teologiens, filosofiens och politikens svåraste spörsmål hade han på sina fem fingrar; det fanns ingenting mellan himmel och jord, som ej hans filosofi icke bara drömt om, utan uppfattat, genomskådat och systematiserat. Det må således icke förundra oss, att han äfven uppgjort ett fullständigt uppfostringssystem, tillbörligen indeladt i paragrafer och sträckande sig från den tidpunkt, då gossen (flickorna voro ej upptagna i systemet) plägar få sin första tand, till den, då han skall ingå i det medborgerliga lifvet.

Detta system, som han af goda skäl ej tordes offentliggöra till mänsklighetens bästa, skulle han dock gärna i hemlighet velat tillämpa på en egen planta, förvissad, att denna, vattnad af sådan visdom, måste uppväxa till ett hela jorden skuggande träd.

Vi veta nu, hvarför herr Bengt så lifligt önskat äga en son; vi veta äfven, att det outransakliga Ödet vägrat honom denna gåfva, utan tvifvel till stort men för människosläktet. Med dess varmare deltagande hade han därför omfattat sin brorson, men då han insåg, att brodern Johans religiösa åsikter lade ett oöfvervinnerligt hinder i vägen för honom att försöka sitt uppfostringssystem på Adolf, måste han inskränka sig till att i hemlighet inverka på dennes andliga utveckling. Det var herr Bengt, som satt de första kätterska skrifterna i den unge studentens hand och väckt hans håg för forskning. Härigenom uppkom dem emellan en förtrolighet, som än mer främjades

af riksrådet Bengts ungdomliga lynne och sprittande väsen, så himmelsvidt skildt från lagman Johans sträfva och kärfva natur.

Att Adolfs natur för öfrigt var föga besläktad med herr Bengts, torde redan för läsaren vara klart. Utom det nära blodsbandet var det blott det samfällda i deras studier, som förenade dem; men äfven i dessas syften voro de helt olika. Målet för Adolfs forskningar var att af förnuftet få bekräftelse på de satser, som hans religiösa känsla manade honom att antaga som sanna; han sörjde, då han kom till negativa utslag, och kände sig olycklig i sina tvifvel. Herr Bengt däremot gnuggade sina händer af förnöjelse, då han lyckats nedrifva något, som hitintills gällt för en oförstörbar sanning eller, med sin dialektiska fyndighet förmått bringa osäkerhet och förvirring i något, som af alla antagits som solklart och axiomatiskt. Den beundran han hyste för sitt eget skarpsinne kom honom att icke känna den tomhet, som brist på tro och öfvertygelse annars plägar medföra.

Adolf emottogs hjärtligt af sin farbror, som var vid det ypperligaste lynne, emedan han nyss slutat en inlaga (den elfte i ordningen) till Svea Hofrätt i sin rättegång, och lyckats få denna inlaga så kvistigt hopfogad, att han förutsåg, hvilka myror hon skulle alstra i de lagkunnige herrarnes hufvud.

-- Oändligt välkommen, käre brorson! sade han; -- du kommer, som om du vore kallad. Jag har en timmes ledighet för att göra min klädsel, innan jag beger mig till grefve Per, och detta tråkiga göromål må väl kryddas med ett angenämt samtal. Först skall du berätta, huru det står till på Signildsborg med dina föräldrar och min kära dotter; därefter kallar jag in Johan, och medan han hjälper mig på med kläderna, skall du säga mig din tanke om de betänkliga politiska satser den oförskämde engelsmannen Thomas Hobbes behagar drifva till det kungliga enväldets förmån.

Medan riksrådet yttrade detta, kastade han en mönstrande blick på sina silkesstrumpor och skor.

Adolf framlämnade Marias bref. Han förmodade, att flickan där antydt på den händelse, som jagat honom från hemmet. Men sedan herr Bengt genomögnat brefvet, kastade han det på sitt skrifbord och sade:

-- Jag finner med nöje, att hon är frisk och ännu trifves väl på landsbygden. För öfrigt det vanliga pjollret. Nå väl, min gosse, låt oss nu taga itu med vår Hobbes, sedan jag kallat in Johan ...

Herr Bengt ämnade just ringa på sin kammartjänare, då Adolf förekom det genom att bedja honom om ett enskildt samtal.

-- Vid Jupiter, utbrast riksrådet och skakade som vanligt sin allongeperuk. -- Du förekommer mig, som om du hade något särdeles viktigt, att förkunna. Nå väl, jag står till din tjänst, men skynda dig!

Adolf omtalade nu i största korthet, att han råkat i oenighet med sin far med anledning af deras olika tankar om tvenne kvinnor, anklagade och häktade för trolldom, och att denna oenighet gått därhän, att Adolf måst lämna Signildsborg.

-- Bror Johan är sig lik, sade riksrådet, då Adolf slutat sin berättelse, -- hederlig, förträfflig karl, därom är ingen fråga, men en smula inskränkt och allt för tillgänglig för tidens fördomar. Det var en ledsam tilldragelse, min käre Adolf, men bror Johans vrede skall väl en gång lägga sig, och till dess får du försöka lefva så drägligt som möjligt här i Stockholm. Men för att nu återgå till vår vän Thomas Hobbes, fortfor riksrådet, i det han ställde sig framför spegeln -- så vill jag förmoda, att du läst hans *Elementa philosophica*, och jag skulle rätt gärna höra dina åsikter om...

-- Ack, min bäste farbror, jag är i sanning icke nu vid lynne att samtala i dylika ämnen. Jag kommer för att bedja er skaffa mig en sysselsättning, passande för min samhällsställning, medan jag vistas här i Stockholm.

-- Gärna, gärna, svarade herr Bengt och betraktade sina spetsmanchetter, -- det skall bli mig ett stort nöje att vara dig till tjänst. Du är min brorson, och det är ditt bästa förord. Hvad vill du bli, min gosse?

Jag emottager hvilken lämplig sysselsättning, som ni tillbjuder mig och jag kan bestrida.

-- Du är min brorson, säger jag än en gång, och kan således fylla hvilken plats som helst. Men du får ej nöja dig med litet, ingen simpel skrifvareplats i ämbetsverken, ingen underordnad tjänst i hären. Nej nej, du är berättigad att fordra mycket, och jag skall genomdrifva dina billiga anspråk ... Bra, tillade riksrådet för sig själf och tog en pris ur sin gulddosa, -- det här kan ge nytt uppslag till en liten uppfriskande tvist med herrar riksförmyndare ... jag skall fordra mycket för gossens räkning, och då de beviljat det, skall jag fordra än mer ... och när de för andra gången gifvit efter, skall jag med harm tillrättavisa dem och fordra än mer. Vid Jupiter! en lustig hetsjakt ... till dess tidpunkten kommit, då de ha ingenting och *jag* allt att bortgifva.

Denna tanke förekom herr Bengt så rolig, att han beslöt verkställa den. Att Adolf därigenom länge skulle nödgas vänta, innan han försattes i en nyttig och förströende verksamhet, tog farbrodern ej i beräkning. Emellertid upprepade han sitt löfte att med det första skaffa Adolf en hedrande syssla i rikets tjänst. Sedan han därefter gjort honom några ytterligare frågor om hans bostad och ekonomi, lofvat införa honom vid hofvet och gifvit honom det goda råd att dela sin tid mellan allvarliga studier och ett gladt umgänge med unga jämlikar, ringde han på sin kammartjänare och ägnade sig med dennes hjälp så ifrigt åt sin klädsel, att Adolf fann sin närvaro öfverflödig och anbefallde sig.

Innan Adolf följande morgon styrde sina steg till slottet, hade han omsorgsfullt klädt sig, emedan han förmodade, att han under sin vandring på borggården skulle nödgas träffa åtskilliga bekanta inom hofpersonalen och bland

gardesofficerarne, hvilkas kasern var inom slottets murar. Detta inträffade äfven: man omringade honom, lyckönskade honom att ändtligen hafva insett hufvudstadens stora företräde framför landsbygden och tog honom i anspråk för åtskilliga glada tillställningar, som skulle äga rum samma och nästföljande dag.

Under dessa samtal visade sig Adolf så tankspridd, att hans vänner däraf fingo anledning till skämtsamma infall. Han uppehöll sig i grannskapet af fångarnes inhägnad och riktade som oftast sin blick genom gallerverket på de olycklige, som, till större delen tyngde med kedjor och fotblackar, vandrade därinne under fångknektarnes tillsyn eller sutto på bänkar längs väggen, njutande den korta stund, som det förunnades dem, af ljuset och den friska luften. Adolf såg bleka ansikten, som uttryckte alla skiftningar af sorg, förtviflan, vildhet och förhärdelse; men de arma, för hvilkas skull han kommit dit, visade sig icke, ehuru han hela förmiddagen troget väntat i hopp att ändtligen få se dem. Men när järndörren tillslöts bakom den siste fången, inhägnaden var tom, samt vaktparaden med klingande musik i spetsen och hillebardierer mellan sina rotar tågade öfver borggården för att uppställa sig framför slottets stora trappa, lämnade Adolf nedslagen palatset och återvände till sin ensliga bostad.

Följande morgon besökte Adolf ånyo sin farbror i hopp att få ett längre samtal med honom. Hans afsikt var att söka väcka herr Bengts deltagande för Ingrid och Elin och förmå honom använda sitt inflytande till deras bästa.

Herr Bengt hade nyss lämnat sängen, då Adolf anmälde sig. Unge Skytte infördes i sängkammaren och fann sin farbror sysselsatt med läsningen af ett bref.

-- Vackra nyheter! ropade riksrådet mot Adolf, så snart denne visade sig i dörren. Du är mig en skön fågel. Din far skrifver här en lång epistel på sitt vanliga manér, en verklig jeremiad, hvaraf jag blott kunnat förmå mig genomläsa hälften, men detta är också tillräckligt. Du har burit dig dumt åt, min gosse, rasande dumt, och det är din egen skull, om du varder ett åtlöje för hela världen. Hvad fan har du haft att beställa med häxorna? Bror Johan säger helt trohjärtadt, att du är vriden i hufvudet af en kärleksdryck och att du tillställt förskräckliga uppträden i ditt hem. Du är förlorad, min vän; i morgon känner sannolikt hela Stockholm den här skandalen; de vidskeplige skola åse dig med ömkan, de fördomsfrie utskratta dig.

-- Det bekymrar mig föga, svarade Adolf; -- må dumheten ömka och hjärtlösheten skratta. Om någon vågar öppet förolämpa mig, skall jag veta tillrättavisa honom. Jag är nöjd, att jag ej förlorat något i edert upplysta omdöme, min farbror ...

-- Däruti misstager du dig, inföll riksrådet Bengt med en viss skärpa i rösten; jag skulle öfverse med tusen lättsinniga upptåg, men jag förlåter aldrig en dumhet, som kastar löje på namnet Skytte ...

-- Jag hoppas, att ni skall ändra er åsikt, då ni hört mig utveckla bevekelsegrunderna för mitt handlingssätt.

-- Låt mig slippa höra en dylik utveckling! Jag vet allt hvad du vill säga ... men spara mig det! Allvarsamt förälskad i en Canidia, en kvacksalfverska, som aldrig gjort annat än plåstrat med bönder och läst besvärjelser öfver sjuka galtar! ... Fy tusan! Och för en dylik kvinnas skull ställa till uppträden, reta gallfeber på din far och röra upp himmel och jord! I sanning, vore jag icke din farbror, skulle jag skratta helt hjärtligt åt din narraktighet, men nu känner jag förargelse däröfver, ty det blir en visa för Stockholm.

-- Ni ogillar således, att jag sökte rycka den stackars flickan undan en skymflig misshandling ... att jag vill rädda oskyldiga, hvilkas lif sväfvar i fara till följd af fördomar, dem ni lika djupt som jag föraktar?

-- Ja, i sanning, jag måste säga rent ut, att jag ogillar det på det allra högsta. Den, som tågar i härnad mot rådande fördomar, får dyrt plikta för omaket.

-- Jag väntade icke att få höra dylika ord af er, min farbror. Skall man då af fruktan kväfva sin känsla för sanning och rättvisa?

-- Om jag svarade på den frågan med ja, skulle du helt säkert utbrista i långa och många utrop öfver din käre farbrors feghet, hjärtlöshet och så vidare. För att spara mig detta, vill jag därför endast uttrycka mitt hopp, att du med åren skall sansa dig och varda en så klok och förståndig människa som någon annan. -- Du, min gosse, fortfor han -- är stöpt i samma form som din far. Du är en rättsfanatiker och en samvetspedant, du som han, och enda skillnaden ligger i er uppfostran och edra meningar. Hans åsikter öfverensstämma med hans tid och hans ställning. Därför och endast därför står han på säker botten. Vill äfven du ha fotfäste under dig, måste du lära dig att jämka och mäkla. Dygdemönster äro outhärdliga varelser, och allra outhärdligast, när de äro unga. De äro icke människor; de äro viljemekanismer, som nagga oss andre, när de icke kunna krossa oss. För fan, du måtte väl vara något annat än ett stycke samvete, regleradt af filosofiska satser. Kan du icke pumpa upp ur ditt hjärtas djup en lifvande dryck lättsinne och *laisser aller*? De dumme moralisterna ha ännu icke kommit under fund med att en människa utan lättsinne aldrig kan förvärfva lefnadsklokhet. För öfrigt är ju själfve din Descartes en mäklare med samvetet. Ändrar han icke sina *Principia* med de där orden du vet om sin underkastelse under »katolska kyrkans myndighet» och »de klokares omdömen»? Du vill frälsa ett par människolif. Godt och väl. Men är det så mycket värre, att några kvinnor brännas å båle af den gudfruktiga dumheten, än att tusentals män slaktas på valplatsen af den ogudaktiga ärelystnaden? Det senare får du låta ha sin gång; det förra må du också finna dig i. Du har icke vuxit, du, som jag på solsidan af det Skytteska stamträdet; men därför är det väl icke nödvändigt, att du skall vara en sådan tjurskalle, som vill med pannan mota tidens framrullande afgudavagn. Du gör din sak en bättre tjänst, om du ställer dig bland åskådarne och låter dem höra litet gyckel med afguden. Du saknar ännu lefnadsklokhet, min vän.

-- Och jag hoppas, att jag aldrig skall förvärfva henne, om det ej kan ske utan med offer af det bästa i människonaturen. Nej, min farbror, edra förhoppningar skola aldrig uppfyllas: jag skall aldrig urarta till en kall, räknande, feg och krypande usling utan heder och grundsatser ...

-- Så, så... redan i eld och låga! mumlade riksrådet Bengt; -- där ha vi de fruktade utropen! ... Men säg mig då,

min gosse, hvad vill du vara?

-- Hvad jag är: en hederlig man.

-- Godt, godt. Men vet du, hvad som väntar en hederlig man, om han uppträder mot tidens flärd och fördomar?

-- Menar ni martyrkronan?

-- Narrkåpan!

-- Jag har hört nog, sade Adolf och tog sin hatt; -- och som jag ännu ej förvärfvat tillräcklig världsklokhet för att tillbakahålla ett ogynnsamt omdöme mot hvem det vara må, som förtjänt det, så måste jag säga er, att edra lefnadsåsikter förekomma mig föraktliga.

-- Aj, där sökte du måtta en puff åt mitt samvete och ett dråpslag åt mitt goda lynne, sade riksrådet Bengt. -- Men det lyckades dig icke, min gosse.

Och herr Bengt började deklamera ur Horatius:

Lenit albescens animos capillus **[1]** &c.

-- Farväl, galenpanna! ropade han till den bortgående ynglingen. -- Jag väntar icke, att du skall komma och bedja mig om förlåtelse, förrän jag gjort dig till en man i staten.

Men Adolf lämnade sin farbrors hus med den föresats att aldrig mer sätta sin fot därinom.

Herr Bengts förutsägelse, att Adolfs äfventyr snart skulle vara kändt i hufvudstaden, fann denne sannad redan följande dag, då han, i hopp att få se Elin, åter infann sig på borggården. Han hade knappt visat sig i slottsporten, förrän han emottogs af en skrattsalva från en mängd unga herrar, som samlats där och nu alla, under fortsatt skämt, riktade sina ögon på honom.

-- Han kom verkligen: jag har vunnit mitt vad, ropade en.

-- Mina herrar, inföll en annan, -- vi måste se häxan för att öfvertyga oss, att en trolldryck kan verka, utan att understödjas af ett par vackra ögon.

-- Det märkvärdiga är, att hon lär vara en gammal käring, ful som satans farmor, försäkrade en tredje.

-- Jag ville se ett ömt uppträde mellan dem, utbrast en fjärde, hvars ord hälsades af en ny skrattsalva.

Den unge Skytte kunde ej tygla sin vrede, helst han i den muntra flocken såg flere honom alldeles okända personer, hos hvilka ett dylikt skämt ej kunde ursäktas af den frihet, som får råda mellan närmare vänner. Han gick fram och äskade i häftiga ordalag en förklaring.

-- Hvad vill ni oss? genmälde den äldste i hopen. -- Ämnar ni förbjuda oss att skratta? Det vore väl fan! Nej, unge man, lyd mitt råd och drag åt h--e!

Den, som talade så, var öfversten Steinberg, drottning Kristinas forne gunstling, allmänt känd för råhet och trätlystnad.

-- Ni talar föga värdigt en riddersman, och såsom ni talar, skall ni ock handfaras, utbrast Adolf Skytte, rodnande af harm, och slog öfversten öfver munnen med sitt värjfäste.

Detta väckte allmän uppståndelse. Steinberg ville genast draga blankt, men hindrades därifrån af några i hopen.

-- En förbrytelse mot den kungliga borgfriden! ropade en.

-- Ut, ut! ropade andra -- här få inga klingor dragas. Saken måste uppgöras på annat ställe!

Steinberg rasade, men man tog honom under armarne, och hopen lämnade borggården, utan att uppträdet iakttagits af andra än de vaktgörande soldaterna och ett par fångknektar.

Hela skaran begaf sig, liksom på tyst öfverenskommelse, öfver Norrbro till en öppen trädgård bakom Björenclouska palatset.

Trädgårdsportarne stängdes.

-- Mina herrar, sade därefter en ung grefve Horn, -- innan vi skrida till ytterligare åtgärder, måste en förklaring föregå, och då jag ej har uppdrag att aflägga henne i allas namn, vill jag göra det i mitt eget. Jag förklarar således för min del, att friherre Skytte var skyldig att af oss fordra upprättelse, och att öfverste Steinberg uppfört sig ovärdigt en adelsman.

-- Vi instämma, ropade alla, med undantag af Steinberg.

-- Väl, sade Adolf Skytte, -- jag ser i detta erkännande en fullkomlig upprättelse och kräfver ingen annan.

-- Men jag, skrek Steinberg, -- är icke nöjd med en dylik uppgörelse. Jag är dödligt skymfad af denne grönskålling, och han eller jag skall stanna på platsen.

-- Vill ni nödvändigt slåss, genmälde Adolf, så måste jag tillkännagifva, att jag åter mot er ämnar måtta icke min värjas udd, utan hennes fäste.

-- Riktigt! ropades i korus med en enhällighet, som visade, att Steinberg hade ingen medkänsla att påräkna bland de närvarande. Utstött ur kretsen af sina jämnårige, hade denne man, liksom fordom Catilina, vändt sig till det yngre släktet, i hvars upptåg och förströelser han deltog på ett för hans ålder föga värdigt sätt; men då han icke ägde en skugga af den nämnde romarens förmåga att blända och hänföra, inskränkte sig de känslor, hans unge umgängesvänner hyste för honom, till ett illa doldt förakt.

Ytterligare retad af dessa ord blottade Steinberg sin värja och ropade:

-- Drag genast blankt, eller jag stöter ned er, ni oförskämde pojkvalp, ni ättling af en skräddare, ni kostlige tillbedjare af en häxa! Drag, säger jag...

Men trogen sin föresats lossade Adolf sin värja ur gehänget, utan att blotta klingan. Han fattade om slidan, riktade värjfästet mot Steinberg och intog den vid fäktning vanliga ställningen.

Detta trots, som uppdref Steinbergs vrede till det yttersta, var dess vådligare, som denne var känd som god fäktare och ifrig envigesman.

-- Drag blankt, eller är ni förlorad! ropade flere röster varnande till Adolf, medan Steinberg ett ögonblick vägde mellan sin vrede och det skymfliga i att angripa en så rustad motståndare.

Men då den unge Skytte ej gjorde min af att följa rådet, gick Steinberg honom rasande in på lifvet. Adolf afledde flere stötar och begagnade ett ögonblick, då hans motståndare gjorde ett nytt misslyckadt utfall, för att ånyo slå honom med värjfästet i ansiktet.

Åskådarne voro färdiga att hälsa denna lyckade, men vådliga rörelse med ett bravorop, då Steinberg gjorde ett nytt utfall och sårade Adolf i underlifvet. Ynglingen vacklade och föll i armarne på dem, som ilat fram att stödja honom.

En af de närvarande skyndade till närmaste fältskärsstuga för att skaffa hjälp åt den sårade, medan andra öppnade hans kläder och sökte hämma blodflödet.

Föga kunnige i förbindningskonsten skulle de svårligen lyckats, om ej en man, som hitintills på något afstånd vandrat fram och tillbaka i trädgården som en liknöjd åskådare af striden, nu skyndat fram. Det var en reslig, mager och något krokryggig äldre herre, klädd i tämligen luggslitna kläder.

-- Gif rum, gossar, sade han i trumpetande ton, som utströmmade till hälften ur hans mun, till hälften ur hans näsborrar, -- jag förstår mig på sådana här saker bättre än ni, och fullt så väl som våra tyske fältskärer... Bah, fortfor han, i det han lutade sig öfver Adolf och undersökte såret, -- den värjstöten gaf er icke resbref till evigheten, unge man.

-- Hvem är den där? hviskade en i hopen.

Herrn, som frågan gällde, tycktes hafva skarp hörsel, ty han svarade själf:

-- Jo, mitt namn är Skutenhjelm, och att jag är antikvarius kan ni se på den där gamle rocken.

Med dessa ord afkastade han nämnda plagg, sönderslet sin ena skjortärm och gjorde däraf ett förband, medan han halfhögt mumlade:

-- Synd om skjortan! Det var den enda hela jag ägde.

Skutenhjelm verkställde förbindningen både fort och väl och höll härunder i samma trumpetande ton en straffpredikan till de unge herrarne för deras grällystnad och smak för tvekamp.

-- Jag önskade se alla envigeskämpar spetsade som flugor på sina egna värjor, försäkrade han; -- och hvad särskildt herr grefve Steinberg vidkommer... men hvar fan är herr grefven? Han har gått, tror jag... Nå, då vill jag förtiga mina varma önskningar för hans välgång och i stället anmoda ett par af herrarne att taga den här olycksfågeln under vingarne och föra honom upp för den där trappan.

-- Hvart vill ni föra mig? frågade Adolf.

-- Till mina rum; jag bor där uppe, svarade Skutenhjelm.

I början ville Adolf icke mottaga detta bevis på tjänstaktighet och deltagande af en man, som blott till namnet var honom bekant, utan begärde att föras till sin bostad; men Skutenhjelm visade sig, oaktadt sin nyss ådagalagda skarpa hörsel, döf för hans motsägelser. Adolf vardt den besynnerlige mannens gäst, tills denne med biträde af en tillkallad kirurg hunnit ordentligt ansa och förbinda hans sår, hvarefter en vagn skaffades, hvari Adolf kördes till sitt hem vid Götgatan.

Ryktet om detta envige spreds snart genom hela Stockholm, utpyntadt med vidunderliga tillägg, som ställde det i närmaste samband med historien om trolldrycken och Adolfs kärlek till häxan. Den unge Skytte var dagens samtalsämne. Folkmassor stodo hvarje förmiddag skockade på borggården för att uppfånga en skymt af de beryktade trollpackorna, och de förnäme drefvos af sin nyfikenhet att besöka dem i deras fängelse och begapa dem som vilda djur. Riksrådet Bengt var utom sig af förargelse och skref långa epistlar till lagman Johan om den skandal hans son efter ett par dagars vistelse i hufvudstaden lyckats åstadkomma; det fattades föga att herr Bengt delade sin brors öfvertygelse, att Adolf genom den förmenta kärleksdrycken förvridits i hufvudet; åtminstone lät han icke i sina bref påskina annat.

Ryktet nådde äfven Adolfs vän Erik, den unge prästmannen, om hvilken förut varit taladt i denna berättelse. Han skaffade sig underrättelse om Adolfs bostad, skyndade dit och fann honom sängliggande af sitt sår, som ehuru icke lifsfarligt, likväl kvarhöll honom vid sjukbädden.

-- O, välkommen, sade Adolf och räckte Erik handen; -- hvad jag har längtat att se och tala med dig! Det var min afsikt att besöka dig, då ödet i skepnaden af Steinbergs värja nödgade mig afstå därifrån. Sätt dig bredvid mig,

min vän, och lyssna med tålamod till mina ord! Jag känner allt för väl de rykten, som gå om min person, men hoppas, att åtminstone du icke skall ogilla mitt handlingssätt, fördöma eller förlöjliga det, då jag yppat sakens sammanhang. Ack, det kännes hårdt att vara bunden vid sjuksängen, omgifven af idel främmande människor, som nästan frukta att nalkas mig för att gifva mig den hjälp mitt läge kräfver ... det kännes hårdt att under allt detta plågas af fruktan för vänners öde. Om du finner mig blek och affallen, så är orsaken icke det sår, som nödgar mig till overksamhet ... Endast modershjärtat, fortfor Adolf, i det han fattade ett bref, som låg på det bredvid stående bordet, och förde det till sina läppar, -- är sig likt, men äfven det oroar mig med sin rädsla och nedtynger mig med ömma förebråelser. Ack, du finner nu, huru vederkvickande din åsyn måste vara för mig!

Adolf förtäljde omständligt sin senaste historia: sitt förhållande till Ingrid och Elin och följderna däraf. Lika varmhjärtad som Adolf själf och föga mindre häftig, då hans rättskänsla och deltagande voro upprörda, omfamnade Erik sin vän och tillkännagaf i de lifligaste uttryck sitt bifall till hans tankar och handlingssätt, om ock detta såsom man kunde vänta, ej varit fritt från inflytelse af mänsklig svaghet.

Det enda, som Erik ogillade, var Adolfs hat till Suenonius, hvilket framlyste bjärt, då han talade om denne. Erik fann detta hat förklarligt, men orättvist.

-- Suenonius, sade han, -- är ömkansvärd, men på samma gång förtjänt af aktning. Han strider oegennyttigt och utan människofruktan för hvad han anser vara rätt. Om huru mången kan man väl säga detsamma? Hvarje oförskräckt man, som rätt lifligt och innerligt känner sin plikt att verka för det sanna och goda, är i världens ögon fanatiker: han kan icke hysa fördragsamhet med det onda, utan måste bekämpa det, hvar helst han ser det framträda.

-- Nog! inföll Adolf otåligt. -- Du söker förgäfves mildra min afsky för denna människa, hvars hjärtlöshet och grymhet uppfyller mig med fasa, hvars djuriska dumhet ingifver mig äckel. Jag har svurit en dyr ed att... Men nog af! Låt oss tala om annat! Jag vill taga din hjälp i tillkall för Elin och hennes mor. Du är präst och bör kunna få tillträde till deras fängelse...

-- Jag har redan tänkt därpå, sade Erik.

-- Dess bättre. Gå dit, hälsa dem från mig och gif dem den tröst, som religionen och ditt hjärta kunna äga! Om de tarfva något, som medlidandet har rätt att skänka dem, så gör mig därom underrättad, och återvänd snart och omtala allt hvad du sett och rönt!

Erik uppfyllde sin väns önskan. Det tilläts honom att i fångpredikantens sällskap besöka Ingrid och Elin. Han fann dem inspärrade i samma rum med giftblanderskor, barnamörderskor och liderliga kvinnor. Mor och dotter sutto i den aflägsnaste och mörkaste vrån af det förpestade rummet; de kalla murarne hindrade dem aflägsna sig längre från de gudlösa hädelser, de vilda utbrott af förtviflan och samvetsagg, som de hvarje stund af dagen måste

vittna, eller från den grymma nyfikenhet, hvarför ´ de voro föremål. Denna nyfikenhet förbjöd dem äfven njuta den korta stund, som unnades fångarne att röra sig i fria luften; vaktknektarne hade fåfängt sökt tvinga dem att visa sig för den gapande folkmassan, som hvarje förmiddag omgaf inhägnaden, och hvars sorl trängde ned till deras fängelse.

Den unge prästmannen närmade sig de båda olyckliga. Elin hvilade hufvudet i moderns knä; Ingrid satt lutad mot muren och stirrade på golfvet. Då Erik stod framför dem, upplyfte Ingrid sitt anlete och gjorde en ofrivillig åtbörd, som uttryckte hennes önskan att få vara ostörd.

-- Herr pastor, sade hon med svag röst, -- om ni endast kommit för att, såsom er ämbetsbroder, omvända mig från en väg, den jag aldrig trampat, så är mig ert besök till plåga i stället för hugsvalelse. Det är mig icke möjligt att ångra brott, som jag icke begått. Men om ni kommit för att i mitt sinne, som nu börjar tvifla, ingjuta ny tro på Guds Försyn och undergifvenhet under Hans vilja, då är ni välkommen, ty därtill tränger jag.

Fångpredikantens närvaro hindrade Erik säga allt hvad han önskade.

-- Jag hoppas, sade han halfhögt, att vinna ert förtroende, då jag säger er, att ett samtal med herr Adolf Skytte föranledt mig till detta besök.

Vid ljudet af Adolfs namn såg Elin upp, och hennes ansikte ljusnade. Hon ville säga något, men Erik vinkade till henne att tiga och räckte Ingrid en bok, i det han sade:

-- Denna bok är skrifven till tröst och uppbyggelse för dem, som försmäkta i fångenskap, såväl skyldiga som oskyldiga. Jag skänker er den, att den skall sprida ljus i ert fängelses mörker.

Sedan han talat en stund med Ingrid och Elin och sökt ingjuta ny förtröstan i deras hjärtan, lämnade han dem med löfte att återkomma.

Det lyckades snart Erik omstämma fångpredikanten till deras förmån och på dennes förbön utverka, att Ingrid och Elin förflyttades från det för kvinnorna gemensamma fängelserummet till en egen kammare, där de fingo vara ensamma med hvarandra. Han lyckades äfven öfvertala fångvaktmästaren att mot vederlag förskaffa dem bättre föda än den vanliga usla fångkosten. Detta och den tröst, hans besök gåfvo de stackars fångarne, var allt, som han till deras båtnad kunde uträtta.

De dagar, som förflöto, innan Adolf Skytte tillfrisknat, skredo för honom med pinsam tröghet. Erik och läkaren voro de ende, som besökte honom i hans ensamhet.

Med glädje hälsade han därför den stund, då läkaren ändtligen tillät honom lämna sina rum. Han skyndade ut och vandrade en hel dag i hufvudstadens omgifningar, som nu börjat smyckas af vårens grönska. Men när han vid skymningens inbrott kommit till staden och fördjupade sig i de trånga gatorna, kände han en dyster sinnesstämning återvända. Sedan han en stund irrat omkring utan gifvet mål, beslöt han ställa kosan till sin bostad. Kommen till Slussbron, mötte honom en lång, krokig, i kappa höljd skepnad, som först gick förbi, men hastigt vände om och slog honom på axeln.

-- Så vidt jag ser rätt, är det friherre Adolf Skytte, yttrade en trumpetande röst i hans öra.

-- Herr Skutenhjelm? sade Adolf, som nu igenkände mannen.

-- Alldeles. Det fägnar mig att åter se er på benen... men, vid Olympens alla gudar! hvad ni ser olycklig ut! Har den lilla rispa, som jag hade nöjet förbinda kunnat åstadkomma en sådan förändring hos en frisk yngling? Det är icke möjligt. Det måtte då vara den allmänt omtalade trolldrycken, som...

-- Min herre, afbröt honom Adolf, -- ehuru jag till er står i en tacksamhetsskuld, tillåter jag mig likväl anmärka, att ert skämt hvarken är kvickt eller passande.

-- Ho, ho, skrattade Skutenhjelm, -- detta är en förträfflig inledning till en tvist, som kan ge tillfälle till nytt envige. Släpp icke tillfället ur händerna, unge man! Ni synes vara mycket stridslysten. Fortsätt! Utmana mig! Jag mottager utmaningen och låter er själf välja vapen. Jag har en ypperlig vapensamling där hemma, hvarom ni med egna ögon kunnat öfvertyga er ... en bättre samling än någon svensk antikvarius före min tid. Väljer ni skytiska bågar med fiskbenspilar eller forngötiska stenhammare eller galliska bronssvärd? Eller kanske ni föredrager att svänga en tre alnar lång tveeggad värja, som tillhört antingen Starkotter eller Ramundur jätte, men som Stiernhielm påstår vara ett fredligt kröningssvärd, som endast någon pustande härold släpat på? Välj själf! Men om ni verkligen icke känner törst efter en gammal antikvaries blod, så följ honom hem och visa, att ni har större törst efter hans öl. Med ett ord: jag bjuder er på en anspråkslös kvällsvard i sällskap med en tredje person, som ni skall tycka om.

Med dessa ord fattade Skutenhjelm Adolf under armen. Denne, som kände föga lust för sällskap, vägrade i början, men Skutenhjelm förnyade sin bjudning i så godlynta ordalag, att han antog densamma.

-- Låt oss tala utan omsvep med hvarandra, fortfor den gamle antikvarien. -- Jag inbillar mig, att de dumma rykten, som äro i omlopp, bestämt er för att fly alla sällskap. Men ni är nedstämd och tarfvar förströelser; och som man alltid fattar vänskap för den man haft tillfälle att visa en liten tjänst, vill jag härmed säga, att min dörr är öppen och mitt sällskap tillgängligt för er. Och som jag af mången hört, att min person lär vara löjlig, så hoppas jag, att ni också skall finna något nöje i densamma.

Medan Skutenhjelm genomvandrade staden och öfver Norrbro begaf sig till Björenclouska huset, där han bodde, underhöll han honom med sägner om gator och märkvärdiga hus, förbi hvilka de gingo, och späckade dem med anmärkningar af så torrolig art, att Adolf, utan att veta huru, fann sig försatt i godt lynne.

När de hamnat i Skutenhjelms anspråkslösa bostad, där det såg mycket antikvariskt ut, från ägaren själf till svärden, som prydde väggarna, och de gammalmodiga, men bekväma länstolarne, tände värden ett talgljus, hälsade sin gäst välkommen och började framplocka det ena vedträet efter det andra ur en skrubb, som tjänade honom på en gång till vedbod och förvaringsplats för antikvariska sällsyntheter.

-- Jag kunde visserligen låta Kajsa, min gamla hushållerska, förrätta det här görat, anmärkte Skutenhjelm, -- men först och främst är det en god kroppsrörelse, sedan man hela dagen sutit och ritat runstenar, och för det andra har Kajsa på senare tiden blifvit något bekväm af sig... nåja, hon har också hushållat åt mig i trettio år eller därutöfver ... allt sedan jag var student... hon har rättighet både att vara knarrig och en smula lat.

Skutenhjelm tände nu veden i den väldiga kaminen, flyttade ett bord och tre länstolar i grannskapet af brasan, framtog desslikes två rökpipor, af hvilka han bjöd sin gäst den ena, och ropade med ett besynnerligt strupljud på Kajsa.

Kajsa gaf sig god tid, innan hon hörsammade sin herres rop. Slutligen visade sig en trindlagd, snyggt klädd gumma, i hvars ansikte knarrighet, hjärtlighet och ärevördighet voro på ett eget sätt blandade.

Sedan hon nigit för Adolf, vände hon sig till sin herre med denna fråga:

-- Nå, hvad vill han nu igen, herr antikvarius?

-- Duka upp en kvällsvard för tre personer! befallde Skutenhjelm, i det han tände sin pipa.

-- För *tre* personer? utbrast gumman. -- Gu'bevars, hvad herr antikvariusen nu vill slå på stort! Men hvarifrån vill antikvariusen ta den ene tallriken? Han vet ju, att han bara har två!

-- Tyst, Kajsa! Du står ju och förråder de djupaste hemligheterna af min statshushållning.

-- Ja, hela världen må gärna veta, huru antikvariusen hushållar, för det är oförsvarligt. Köper han icke upp för flere hundra daler gammalt onyttigt stenskräp och järnbitar och sådant där, men tänk, en simpel lertallrik har han icke råd att köpa.

-- Tyst, säger jag! ... Och låna mig den tallrik, som fattas!

-- Nå, en tallrik kan han väl få låna af mig, men huru skola vi göra med maten?

-- Vi skola naturligtvis äta upp den: det är gifvet.

-- Ja, men först ska' jag väl skaffa den, kan jag tro, och eftersom antikvariusen i afton slår på stort, så nöjer han sig väl icke med den vanliga anrättningen.

-- Prat! Bulla upp hvad du har utan krus, gumma! ... Förlåt mig, fortfor Skutenhjelm till Adolf, -- ni får bereda er på en aftonmåltid, som icke ens den mest utsväfvande inbillningskraft kan ge ett sken af att vara lukullisk. Ni har framför er en gammal ungkarl med inskränkta anspråk på sig själf, men stora på sin gästs öfverseende ... Kajsa, jag säger dig, bulla upp hvad du har, och om du tycker, att något fattas i ditt förråd, så står penningpungen där borta i fönstret.

-- Penningpungen står där nog, men antikvariusen minns kanske icke, att den är tom. Antikvariusen gaf bort de sista tre dalerna i middags till den gamle soldaten, som kom och tiggde. Det är en skam att vara så slösaktig...

-- Tyst, Kajsa, det kommer dig icke vid. I morgon inhändigar jag mitt kvartalshonorarium, och då är pungen åter full. Fan till hushållsbekymmer! Hvarför kan icke människan lefva som liljorna på marken, de där intet spinna...

-- Ja, inte spinner antikvariusen heller, så pass lik är han en lilja, och icke församlar han något i ladone... så pass lik är han en fågel. Nå, fortfor gumman, -- jag skall göra så godt jag kan, och det är antikvariusens egen skuld, om det icke blir bra.

Medan Kajsa höll på att duka bordet, anlände Skutenhjelms andre gäst. Det var en gammal man af ädelt och vördnadsbjudande utseende, med hög panna och stora ögon, som lyste af snille och glädtighet. Adolf igenkände i honom Georg Stiernhielm, den firade skalden, svenska folkets gunstling.

Skutenhjelm skyndade emot sin vän och förman inom antikvitetskollegium och skakade hans hand. De bägge

herrarne plägade regelbundet supera tvenne aftnar hvarje vecka i hvarandras sällskap, skiftesvis i Stiernhielms och i Skutenhjelms bostad. Det var denna gång den senares tur att vara värd. Rätterna voro alltid desamma, men glädtigheten för hvarje gång ny.

Sedan Skutenhjelm för sin vän föreställt Adolf, och denne med en djup bugning gifvit sin vördnad tillkänna, iklädde sig Stiernhielm en gammal nattrock, mottog ur Skutenhjelms hand sin vanliga pipa och slog sig ned i en länstol med fötterna på spiselhällen.

-- Nåväl, Skutenhjelm, sade skalden muntert, har du lyktat din lärda afhandling om den märkvärdige kopparhjälmen, som är funnen under Oxenstjernas källare?

-- Ja, svarade den tillfrågade, -- jag har nu afhandlingen färdig och hoppas att till fullo hafva bevisat, att det verkligen är en hjälm, förskrifvande sig från kopparåldern och således äldre än Odens invandring. Du är en arg tviflare, Stiernhielm, men denna gång kommer du till korta. Jag uppträder i lärdomens fulla rustning, med vapen lånade af Herodotus, Diodorus och många andra. Se här, fortfor han, i det han från väggen nedtog den förmente hjälmen och visade honom för Adolf, -- hvilken seende människa kan förneka, att detta varit en kämpes hufvudprydnad?

Adolf synade tingesten och anmärkte, att om det varit en hjälm, måste den forne ägaren haft ett underligt formadt hufvud.

-- Ja, det nekar jag icke, utan bevisar tvärtom i min afhandling, att hyperboreerne eller nordens forne innebyggare haft samma bruk som ännu många stammar bland de västerländske indianerna: att de medelst trästycken tillplattat sina nyfödda barns hufvudskålar och därigenom gifvit dem en ovanlig form. Bucklorna på den här hjälmen bevisa, att han skyddat sin herre i många bardalekar, där dryga hugg vankat, och det sot, som ännu finnes här och där i fördjupningarna, ådagalägger, att hjälmen tillika med de öfriga vapnen prydde det bål, å hvilket kämpens döda kropp brändes, och sedan jordfästes med hans askkruka. Detta styrkes ytterligare däraf, att jag bredvid hjälmen fann bitar af ett sönderslaget lerkäril. Nå, Stiernhielm, vill du höra min afhandling, medan vi vänta på maten?

-- Nej, nej, jag är redan till hälften öfvertygad, och afhandlingen får jag tids nog höra uppe i antikvitetskollegium. Men gif hit den kostbara reliken och låt mig ögna den närmare! ... Låt se! Hvad är det där för ett hål i honom? Kan du förklara det?

-- Där har fordom den knapp varit, hvarvid hjälmprydnaden var fäst, upplyste Skutenhjelm.

-- Men hvad är då detta? fortfor Stiernhielm, i det han stack ett finger i hålet och frampetade en liten

sammanrullad papperslapp; -- ett fynd, vid Jupiter, ett märkvärdigt fynd, som bevisar, att hyperboreerne under kopparåldern nyttjade lumppapper!

-- Gif hit! ropade Skutenhjelm ifrigt och ryckte papperslappen ur sin väns hand; -- hm, mum, mum, det här öfvergår allt förstånd. Låt se, kanske finnas några runor skrifna därpå ... runor? Nej! ... Hm!

-- Läs högt! sade Stiernhielm.

-- Hm, mum, mum, brummade Skutenhjelm, medan han genomögnade papperslappen, hvarunder Adolf tyckte, att hans långa näsa växte.

-- Nåväl, inföll Stiernhielm, -- hvilka märkliga upplysningar inhämtar du af detta fynd?

-- Hm, du är dig lik, Georg, mumlade Skutenhjelm med en förlägen blick på Adolf och en hvass dito på Stiernhielm, hvarvid denne utbrast i skratt.

Adolf började förstå, att Skutenhjelm var offer för något skämt, och han fick genast bekräftelse därpå:

-- Hör själf och döm, huru ovärdigt man handfarit mig, sade Skutenhjelm. -- På denna lapp står att läsa: »*Att denna koppar tillhört min saliga mors köksredskap och jämte skärfvorna af ett lerfat blifvit nedgräfd i min källare för att bereda herr antikvarien Skutenhjelm tillfälle att skrifva en lärd afhandling, intygas af Gabriel Turesson Oxenstjerna. Vittne: Georg Stiernhielm.*»

-- Jag slog ju vad med dig, att jag skulle draga dig vid näsan! sade Stiernhielm kiknande af skratt. -- Vill du kanske än en gång ingå på ett sådant vad?

Adolf kunde icke tillbakahålla ett utbrott af sin munterhet, och Skutenhjelm själf glömde hastigt sin förargelse och kastade sig på soffan under ett gällt skrattande ho, ho, ho!

Därefter fattade han det oskyldiga kopparkärlet, öppnade dörren och ämnade just slänga ut det i förstugan, då Kajsa mötte honom med matbrickan.

-- Hvad tar han sig nu till, antikvarius? utbrast hon. -- Bevars, vill han nu kasta bort den där hjälmen, som han i

morse sade, att han icke vill sälja för hundra daler? Nej, ge mig honom hellre, så skall jag pracka den på kopparslagaren.

-- Hvad har du att bjuda på, Kajsa? frågade Stiernhielm, -- tyskt hvetebröd, ägg, skinka, öl ... bravo! Och söt mjölk! Ypperligt, Kajsa.

-- Ni ser nu, sade Skutenhjelm till Adolf, då de togo plats kring bordet, -- hvad jag har att bjuda på, men vill ni göra mig till nöjes, så följ Stiernhielms föredöme, ty han håller anrättningen till godo och äter som en äkta dalkarl. Holla, Stiernhielm, ropade han till denne, som redan fördjupat sig i en närmare undersökning af skinkan, -- jag kom just nu att tänka på ditt gamla ordkast med Terserus. (Till Adolf:) Ni har väl hört omtalas det? Terserus påstod som god teolog, att hebreiskan är det äldsta af alla språk, men Stiernhielm bevisade på sitt vanliga sätt, att svenskan är det äldsta, och att det talades redan i paradiset. Namnet *Adam* betyder, att den första människan skapades *af damm*, och namnet *Eva* kommer däraf, att Adam förundrad utropade *he, hvad!* då han vaknade och såg allas vår stammoder vid sin sida. Hvad tycker ni om förklaringen? Är hon icke fiffig?

-- Jag har hört, svarade Adolf, -- att hon åtminstone medförde den verkan herr Stiernhielm önskade på åhörarne. Drottning Kristina, hofvet, professorerna och alla studenterna lära skrattat i korus, och Terserus förstummats af häpnad.

-- Alldeles ... Men tror ni då ej, att Stiernhielm menade allvar? frågade Skutenhjelm.

-- Sannerligen, sade Adolf och fäste en tvekande blick på Stiernhielm, som tyst och allvarsamt skar i skinkan, -- jag vet ej, hvad jag skall tro. Jag tviflar nästan...

-- Tviflar? inföll Skutenhjelm; -- nej, han menade nog allvar, var öfvertygad därom! Holla, Stiernhielm, upprepade antikvarien, som, genom att föra samtalet på detta ämne, ville taga en liten hämnd, -- har du grundat ut ännu, hvar paradiset låg? Eller tvekar du ännu i valet mellan Fittja, Danderyd och Loudden?

-- Svara du på en annan fråga, -- månne det fanns runstenar i paradiset?

-- Runstenar? Ho, ho! Runstenar i en splitter ny värld!

-- Eller stenyxor eller kopparhjälmar? ... Nej, min vän, det lärer där icke funnits, och jag undrar, hvilken figur du skulle gjort i paradiset, om vår Herre försatt dig dit på Adams tid. Hvad tror ni, friherre Skytte? Skulle icke vår vän, i harmen öfver bristen på fornlämningar, gått och hängt sig i kunskapens träd på godt och ondt? Skada, att

icke så skedde! Eva skulle blifvit bortskrämd af en sådan frukt på det förbjudna trädet. Där ser man, huru mycket ondt kan uppkomma af att folk ej hänger sig i rätt tid.

-- Tillåtes det nu äfven mig att göra herr Stiernhielm en fråga? sade Adolf, sedan antikvarien urladdat sig en ny skrattsalfva.

-- Gärna, svarade Stiernhielm.

-- Jag är nyfiken att lära känna herr Stiernhielms verkliga tanke om svenska och hebreiska språkens ålder. Det är mig svårt att tro vår värds försäkran, att ni på fullt allvar framställde nyssnämnda sats.

-- Känner ni de vise männens valspråk? frågade Stiernhielm tillbaka.

-- Nej.

-- Det ena är *Dulce est sapere* **[2]**, det andra *dulce est disipere in loco* **[3]**. Hvilketdera valspråket jag vid tillfället följde, är och skall äfven förblifva en tvistefråga för sysslolösa hufvud, som ej ha annat att grunda på.

Sedan samtalet fortgått i denna skämtsamma ton, till dess det enkla kvällsmålet var slutadt och de tre herrarne bildat en halfkrets kring den falnande brasan, öfvergick det nu på den unge Skyttes förhållande till Elin. Stiernhielm förde samtalet på denna punkt så grannlaga, att Adolf, långt ifrån att såras af hans frågor, fann en tillfredsställelse uti att svara och meddela den i själfva sin ystra glädtighet vördnadsvärde mannen allt, som tyngde på hans bröst.

-- Bra, min vän, sade Stiernhielm och tryckte Adolfs hand, när denne talat ut, -- ert handlingssätt är värdigt en ädel yngling. Men mod, mod! Bär er panna upprätt inför dårarne, och afvakta med sinneslugn hvad den kommande tiden bär i sitt sköte! ... Hvad tror ni väl? Äfven jag har varit på väg att stämplas för trolldom och det icke mindre än två gånger. Det var den tiden, då jag var professor i Dorpt. Jag studerade naturvetenskaperna och hade skaffat mig åtskilliga instrument, som voro för allmänheten okända. Bland dessa instrument voro ett solglas och ett förstoringsglas. Med det förra antände jag i öfverdrifvet godt lynne skägget på en lifländsk bonde. Gubben vardt så förskräckt, att han med möda kunde hållas från att anklaga mig för domstol som trollkarl. En annan gång råkade jag värre ut efter ett dylikt skämt. Jag hade en ämbetsbroder Virginius, professor i juridiken, en beskedlig karl, som jag tillät mig åtskilliga små upptåg med. Virginius hade fått i sitt hufvud, att jag ägde en *spiritus*, och anmodade mig enträget att få se honom. Då han oupphörligt förföljde mig med denna önskan, beslöt jag spela honom ett spratt. »Du skall få se honom,» sade jag, »om du kommer till mig i afton; men du måste aflägga högtidlig tysthetsed.» Eden aflades, och jag hade allt redo, då mannen kom. Jag hade lagt en viss liten insekt under mitt förstoringsglas, och utgaf den för min spiritus. Då Virginius såg det sexfotade, kraflande

vidundret, bleknade han och drog sig häpen tillbaka. Inom två dagar visste hela Dorpt, att Virginius sett min föregifne spiritus; trots sitt tysthetslöfte hade stackaren skvallrat om hvad han sett eller trott sig se, för sin hustru, under hvars toffel han stod, och frun i sin ordning omtalat det för sina skvallersystrar. Följden vardt, att jag stämdes inför en nämnd af teologer och jurister, och jag måste bekväma mig till icke blott att visa, huru allt tillgått, utan äfven afgifva en ny trosbekännelse för att ådagalägga min renlärighet.

-- Och ni kunde aflägga denna bekännelse med godt samvete? inföll Adolf.

-- Ja, svarade Stiernhielm allvarligt, -- jag är god lutheran; jag skulle annars icke gjort det.

Så fortgick samtalet, skiftande mellan skämt och allvar, tills midnatten nalkades. Då bröt Stiernhielm upp, och den lilla aftonkretsen upplöstes. Adolf emottog med glädje de bägge herrarnes inbjudning att hädanefter deltaga i deras samkväm, ty de timmar han nu njutit af umgänget med desse snillrike och ädle män hade ländt honom till vederkvickelse.

Men olyckligtvis dröjde det ej länge, innan både Stiernhielm och Skutenhjelm bortkallades från Stockholm, den förre i ett förvaltningsärende, den senare för att undersöka, beskrifva och afteckna märkvärdiga fornlämningar på De la Gardies egendomar i Västergötland. Efter skilsmässan från dem lämnade Adolf sällan sin bostad och mottog endast besök af Erik, som allt emellanåt meddelade honom underrättelser om Ingrid och Elin.

Erik iakttog med ängslan sin väns allt mörkare sinnesstämning och försökte allt att skingra henne, men denna uppgift öfverskred hans krafter.

Så förflöt April månad för den unge Skytte.

I det sista af de bref, som Adolf under denna tid mottog från sin mor, meddelade hon en nyhet från granngården Sjövik. Fru Agnes Drake hade, följd af en sin fars forne trotjänare, som förblifvit i hennes tjänst, samt af två eller tre andra manliga och kvinnliga tjänare anträdt en sydländsk resa, i hopp att få sin vacklande hälsa återställd. Hon skulle fara landsvägen till skånska kusten och öfver sundet taga vägen genom Danmark till Rhenlanden. Vidare hette det i brefvet, att herr Gustaf Drake inom kort, så snart han hunnit ordna viktiga ekonomiska göromål, ämnade resa efter sin hustru och med henne tillbringa sommaren utomlands. Detta hade friherrinnan hört af herr Gustaf själf, som nu gjorde nästan dagliga besök på Signildsborg. Äfven Vanloo hade samtidigt med Agnes anträdt en resa till södra Sverige.

En kväll kort därefter fick Adolf genom Erik veta, att det ting, där målet mot de föregifna häxorna skulle förekomma, hade öppnats, samt att Ingrid och Elin samma dag ditförts med kronoskjuts.

Adolf hade knappt emottagit denna underrättelse, förrän han kallade på sin värd, uppgjorde sin skuld till denne och befallde, att hans häst i morgongryningen skulle vara sadlad.

Tidigt följande morgon red Adolf ut genom Skanstull och tog vägen till Signildsborg, i hvars nejd, på en fjärdedels mils afstånd, häradets tingshus var beläget.

---

[1] Det hvitnande håret mildrar sinnets häftighet.

[2] Det är ljuft att dricka ur vishetens brunn.

[3] Det är ljuft att skämta i rätt tid.

16.

Trolldomsmålet.

Den väg Adolf färdades slingrade genom en omväxlande nejd i nyckfulla krökar, som skulle slagit en nutidens vägbyggare med förvåning. Den tycktes vara bruten för att visa färdemän traktens alla behag, utan en tanke på att främja deras snara framkomst eller bekvämlighet. Hvarje backe i grannskapet hade en oöfvervinnelig dragningskraft; hellre än löpa rakt fram öfver jämn mark, gjorde vägen bukter för nöjet att föra den vägfarande uppför och nedför stupande branter. Nutidens tidnjugge penningjägare skulle, med ringaste hetta i blodet, harmats öfver den okände vägbyggaren; en vandrande student, som ville fägna sina ögon med vackra och skiftande landskap, skulle däremot från hvarje höjd med ökadt nöje låtit blicken flyga öfver nejden.

Adolf Skytte gjorde hvarken det ena eller det andra: han var fördjupad i dystra tankar, medan hästen bar honom än öfver furuklädda höjder, kring hvilka ett landskap af barrskogar och insjöar utbredde sig i morgongryningens bleka ljus; än genom täcka dalar, där nylöfvade björkar susade och rödmålade bondgårdar med ängar och åkerlappar mötte den resandes blick.

Då Adolf hunnit halfvägs, gick solen upp ur östervågor: dimman, som insvept ängden i en halft genomskinlig slöja, lyfte sig öfver skogens toppar och försvann.

Han red nu förbi Klas gästgifvares hus. Klas, som nyss lämnat sängen och stod i sin förstugukvist, bugade djupt och öppnade sin språklåda.

-- Hå, sade han, -- se unge herrn från Signildsborg! Tänk, det är nu längesedan jag hade nöjet se herr Adolf Skytte ... har öfvergifvit landet och blifvit stadsbo ... alldeles motsatsen till mig, som öfvergifvit staden och blifvit landtbo. Lycka till att trifvas lika bra i staden, som jag på landet! Vågar jag bedja nådig herrn stiga af och dricka en bägare af mitt bästa öl? Morgonluften suger.

Morgonluften suger ... middagsluften suger ... aftonluften suger ... värmen suger ... kölden suger ... det fanns ingen skiftning i den nyckfulla väderleken, som ej gaf Klas gästgifvare skäl att tala för sitt öl.

-- Jag kan tro, fortfor han, -- att nådige herrn ämnar sig till tinget för att höra på det förunderliga trolldomsmålet. Alla människor äro nyfikna på den saken, och jag med, men som jag väntar, att den nyfikenheten skall locka många vägfarande här förbi, så stannar jag väl hemma vid min disk till i afton. Nå, bäste herre, vill han göra mig den äran?

Men Adolf afslog i vänliga ordalag Klas gästgifvares bjudning, nickade åt honom och fortsatte sin ridt.

Allt eftersom det led mot förmiddagen och Adolf nalkades målet för sin resa, ökades mängden af åkande, ridande och fotgängare, som alla ämnade sig till tinget, för att öfvervara ransakningen med häxorna. De fleste fördes dit af nyfikenhet, men många voro äfven ditkallade som vittnen. Adolf hörde af deras samtal, att det vidskepliga folket var förbittradt mot de anklagade.

-- Där, ropade en bonde och pekade på en sandås, som nu höjde sig framför de vägfarande, -- där är galgbacken, godt folk. Där, om vår Herre vill, skall man snart få se annat än ett par hängda tjufvar.

-- Menar du, att häxorna ska’ brännas där uppe? Bara fan icke förer dem undan dess förinnan! inföll en annan.

-- Gud hjälpe oss, sade en gumma, som åkte i en pinnkärra bredvid sin man, med en gråtande pojke i knäet, -- Gud hjälpe oss, det står illa till i vår onda tid. Min lille Pelle är rent förskrämd, och det undras icke på, då han skall vittna mot Karin på Moen.

-- Skall din Pelle också vittna? inföll en svartmuskig karl, som ledde en liten flicka vid handen.

-- Ja, Karl skomakare, svarade gumman, i det hon tog brännvinsflaskan från sin man och räckte den till fotgängaren, -- och din Anna är väl i samma fördömelse?

-- Ja, en förbannad trollpacka tog en natt för någon tid sedan det oskyldiga barnet med sig till Blåkulla. Men djäfvulen har ännu icke satt sitt märke på flickan, och jag hoppas, att hennes själ skall kunna räddas.

-- O, o! suckade gumman, -- min Pelle har varit där två gånger. Alla barnen i vår by ha varit där, och några äro redan så långt hunna, att de kunna flyga själfva och satan har inskrifvit deras namn i sin bok. Ack, de stackars förförda barnen!

-- Ja, det är förskräckligt, sade skomakaren. -- Men också skall det vara en hjärtefröjd att se djäfvulens handtlangerskor kastas på bålet. Hur är det, nämndeman? Säger icke lagen, att de ska' lefvande brännas?

-- Nej, de ska' först halshuggas och sedan å båle brännas, svarade den tillfrågade, en fet gubbe, som red på en liten lurfvig klippare.

-- Det var skada, det, mumlade skomakaren; -- det är dock en tröst, att afgrundens svafvelsjöar vänta dem.

Adolf sporrade sin häst för att slippa höra fortsättningen af detta samtal. Sedan han ridit förbi galgen, där tvenne benrangel svängde för morgonvinden, och hunnit upp för den hålväg, som var gräfd genom sandåsen, såg han under sig en af barrskog på alla sidor omgifven dal, i hvilken utbredde sig en ansenlig by.

Den största byggnaden i byn var tingshuset. En folkmassa var redan samlad framför detta, och tonerna af en psalm, uppstämd af tusen röster, ljödo högtidligt de kommande till mötes.

Från den punkt, där Adolf nu befann sig, kunde man öfverskåda hela dalen och de vägar, som från olika håll förde dit. Alla vimlade af åkdon, ryttare och vandrare. På en af dem sågs en afdelning soldater röra sig mot den gemensamma föreningspunkten; ögat igenkände dem på den lysande raden af deras i solskenet blixtrande gevär.

Med den psalm, som nu tonade från dalen, afslöts den gudstjänst, hvarmed tinget enligt lag och sedvana hade öppnats. Adolf kom för sent att höra den af pastor Suenonius under bar himmel hållna predikningen, men de förskräckta ansikten och tårade ögon, som mötte honom, vittnade, att hon gjort sin åsyftade verkan.

Folket sjöng ännu på den sista psalmversen, när Adolf slöt sig till hopen, som skockats i grannskapet af

tingshuset. På en kulle midt i kretsen af de församlade stod pastor Suenonius, och vid hans sida lagman Skytte, omgifven af några herrar från grannskapet och hufvudstaden samt af nämndens ledamöter.

Suenonius syntes försänkt i bön. Hans panna var lutad, hans händer sammanknäppta öfver bröstet. Lagman Johan hade blottat sitt hufvud, och vinden lekte med de grå lockarne på hans hjässa. Uttrycket i hans ansikte var strängt och högtidligt; han stod där bland folket som ett ombud för det blinda, järnhårda, oblidkeliga ödet.

Då hans ögon, som stundom voro sänkta till jorden, stundom flögo öfver den omgifvande människomassan, upptäckte den nyss anlände ryttaren, mulnade hans panna, och hans blick fäste sig på Adolf så skarpt, som om den velat genomborra honom.

Men Adolfs blick sökte Elin och hennes mor och upptäckte dem ändtligen vid foten af kullen, bland en hop andra anklagade kvinnor. Ingrid, Elin och några andra af dessa arma varelser lågo på sina knän och stirrade mot marken; andra åter stodo upprätt och tycktes med sitt frimodiga yttre vilja trotsa eller ådagalägga sin oskuld. Slutligen fanns där bland de anklagade en af ålder lutande gumma, hvars ögon lyste af vansinnets hemska eld, och hvars hela sätt vittnade, att hon var omedveten om sin egenskap af anklagad. Hon stödde sig på sin kryckkäpp, betraktade de omkringstående med ett småleende och deltog i sången med lugn röst, hvars hvassa, genomskärande toner hördes öfver alla de andra.

De anklagade omgåfvos af tio eller tolf ryttare af Södermanlands regemente. För en åskådare, som kunnat draga tankarne från det sorgliga och hemska i detta uppträde, skulle det varit ett nöje att åse desse bistre, skäggige, bredaxlade krigare i deras kragstöflar, runda fälbhattar och blå vadmalsrockar, som endast pryddes af det breda lädergehäng, hvari den väldiga huggvärjan var fäst. Det fanns bland dem ingen, som icke skördat sin andel af de ärofullaste lagrar, som svenska svärd skurit. De äldre talde sin krigaräras anor från det tyska trettioåriga kriget; de yngre hade med Karl Gustaf tumlat om vid Warschau och gått på isen öfver Bält.

Då sången var slutad, skyndade lagmannen ned för kullen, trängde genom folkhopen, som aktningsfullt öppnade honom en väg, så fort trängseln tillät, samt gick fram till Adolf.

Denne blottade vördnadsfullt sitt hufvud för fadern.

-- Olycklige, hviskade lagman Johan, -- hvarför har du kommit hit? Jag ser i ditt ansikte, att du rufvar på något ondt. Begif dig härifrån!

-- Jag har kommit för att öfvervara ransakningen, svarade Adolf, -- och lämnar ej stället, förrän hon är slutad.

Lagmannen kväfde en suck och vände sig med rynkad panna bort. Han skulle velat säga mer, men de närvarande herrarne och några af nämndens medlemmar närmade sig honom.

Följd af desse återvände han till kullen och utdelade några föreskrifter till länsman Askelin och till befälhafvarne för de närvarande truppafdelningarna, som på landshöfdingens befallning blifvit dragna till tinget för att efterse fångarne, skydda dem mot allmogens själfhämnd och i öfrigt upprätthålla ordning och tingsfrid. Sedan dessa föreskrifter utdelats, såg man lagmannen med pastor Suenonius, herrarne och nämndemännen gå till tingshuset, medan de anklagade, omgifna af ryttare och fotknektar, fördes till det i grannskapet belägna häktet. Folkmassan delade sig: de, som ville i tid försäkra sig om goda åhörareplatser, skyndade till tingshuset, hvars sal och förstuga snart voro öfverfyllda; en annan nyfiken och förbittrad hop trängdes under skymford och förbannelser kring det sorgliga tåg, som skred mot häktet; en tredje skockade sig kring kullen, där länsman Askelin, omgifven af sina fjärdingsmän, nu uppsteg och med hög röst förkunnade, att alla, män, kvinnor och barn, som voro instämda till tinget för att vittna, skulle samlas vid tingstugans trappa och stanna där, tills de, hvar efter annan, uppropades att infinna sig vid dombordet.

Adolf sällade sig till dem, som följde de anklagade. Han såg Ingrid vackla framåt, stödjande sig på Elin, kring hvars skuldra hon lagt sin arm. Den gamlas blick var riktad mot jorden och hennes gestalt lutande, men den bar icke dess mindre sin outplånliga stämpel af medfödd ädelhet: hon var vördnadsbjudande i sin förnedring, högtidlig i sin sorg. Det djupa lidande, som uttrycktes i hennes anletsdrag, var mer af andlig än af lekamlig art: hon stred äfven i detta ögonblick med sig själf för att upprätthålla sin sviktande tro på en rättvis Gud, en styrande försyn.

Elin däremot hade återvunnit samma spänstighet i sitt väsen, som upprätthöll henne under de dagar, hvilka föregingo hennes och moderns häktning. Hon gick med fasta steg och mötte de tusen ögon, som voro riktade på henne, med ett lugn, som flöt ur ett skuldfritt medvetande, en likgiltighet, som alstrats af en hopplös undergifvenhet under ödet.

Då hon i den omgifvande folkmassan upptäckte Adolf som ridit fram helt nära vakten, stannade hon och sträckte sina armar mot honom. Ingrid väcktes ur sina tankar af denna rörelse; hon såg upp och varseblef, äfven hon, den ende vän hon ägde i sin olycka. Men i detta ögonblick ropade den underofficer, som anförde ryttarne:

-- Hvarför stannen I, leda häxor? Gån på, om icke djäfvulen anfäktar er! ... Rask, rid fram och bana väg där borta! Akta er, godt folk, för hästhofvarne! Svär och förbanna, så mycket ni behagar, men gif rum, så vida ni ej vill smaka flatan af min värja.

Tåget stannade snart vid tingshäktet eller häradskistan, såsom det kallades. Dörren bommades bakom de anklagade, och af knektarne kvarlämnades en afdelning som vakt.

Sedan Adolf insatt sin häst i närmaste skjul och sörjt för foder åt honom, riktade han sina steg till tingshuset och trängde sig genom den packade folkmassan in i salen. Lagman Johan höll just på att uppläsa de »åtskilliga förordningar, som vid hvarje tings öppnande skola förkunnas allmogen, den till varnagel och undervisning». Tvenne i allongeperuker utstyrde, lagkunnige herrar från Stockholm, hvilka på lagman Skyttes begäran sändts från hofrätten, för att i det ovanliga målet gå honom till handa med nödiga råd och upplysningar, sutto vid dombordet på hvar sin sida om honom. De öfriga platserna vid bordet upptogos af Suenonius, en annan prästman och skrifvaren. I bakgrunden af salen stodo i en halfrund tolf stolar, upptagne af lika månge nämndemän, till större delen gubbar af ärevördigt utseende, i långa vadmalsrockar, ullstrumpor och becksömskor.

Anblicken af desse domstolsledamöter utaf allmogens klass var det högtidligaste tingssalen hade att bjuda på. Deras närvaro vittnade, att lagskipningen ännu, i trots af det romerska lagväsendets inflytelse, erkändes böra hvila på folklig grund ... att allmogen ännu bibehållit sitt anseende som en tänkande folkklass med medborgerliga rättigheter och plikter, i trots af munk- och adelsväsendets genom århundraden fortsatta försök att slå honom i andliga och värdsliga bojor.

Vid ena sidan, längst bort i salen, voro platser anordnade för åhörare af högre rang och samhällsställning. Vid andra sidan stodo länsmannen och någre underordnade rättstjänare, samt ett stycke från dem, på vederbörligt afstånd, bödeln.

Vi sade: »på vederbörligt afstånd», ty den ifrågavarande tjänstemannen var allt för blygsam att våga ställa sig sida vid sida med den ringaste af fjärdingsmännen. Bödelns yrke har hos de flesta folk varit betraktadt som ärelöst och instinktmässigt afskydt: icke minst hos de skandinaviska. Det var lättare att lega en lönmördare än uppleta en person, hugad att utföra lagens blodsdomar. Den gröfste brottsling åsåg bödeln och hans yrke icke blott med fruktan, utan med förakt. Man måste därför vanligtvis anförtro denna tjänst åt de samhällets parias, kände under namnet tattare och zigenare, som ej hade någon ära eller något anseende att förlora.

Af sådan stam var äfven denne bödel: Svarte Anders, såsom han kallades af folket. Det var en svartmuskig, undersätsig, starkt byggd karl af på en gång dystert och vildsint utseende. Den afsky, hvarmed folket bemötte honom, och hans sorgliga plikter icke blott som skarprättare utan äfven som handhafvare af tortyren hade gemensamt bidragit att härda hans af naturen vilda sinne mot hvarje känsla af mänsklighet och medlidande.

Med undantag af en liten plats framför dombordet var hela den öfriga delen af salen uppfylld af människor.

När de förordningar, som borde lända »allmogen till varnagel och undervisning», voro upplästa, tillkännagaf lagman Skytte, att förhöret med de klagande och vittnena skulle börja. Skrifvaren uppläste deras namn i den ordning, hvaruti de voro antecknade på pastor Suenonius’ lista; länsmannen uppropade samma namn på trappan till tingshuset och ledsagade de kallade till dombordet.

Antalet af klagande öfverskred tvåhundra. Mer än hälften utgjordes af barn från tolf till sex års ålder. Undersökningen fortgick hela dagen med ett kort uppehåll vid middagstiden, utan att man hann förhöra mer än hälften och till protokollet upptaga deras vidunderliga klago- och vittnesmål.

Åhörarne tröttnade emellertid icke att höra och fasa öfver det de hörde. Det gjorde på de samlade ett obeskrifligt intryck, då det första barnet, följdt af sina föräldrar, framfördes inför domstolen, och dessa under ymniga tårar förtalde, hvad som vederfarits detsamma genom en af de anklagade häxorna.

Den tioåriga flickan, så berättade de, hade en afton fått ett grufligt krampanfall och därefter inslumrat i en djup sömn, som liknade döden. Då hon följande morgon vaknat, omtalade hon med förskräckelse, att en trollkvinna under natten inkommit till henne och medtagit henne på en Blåkullafärd. Detta hade sedermera upprepats flere nätter. Det var gagnlöst, att föräldrarne vakade vid det olyckliga barnets läger; de blefvo öfverväldigade af en oemotståndlig sömnlust och hade knappt tillslutit ögonen, förrän häxan infann sig ånyo och bortförde flickan på en afgrundsresa. Hon hade nu varit i Blåkulla många gånger; djäfvulen hade omdöpt henne, nödgat henne afsvärja Gud, inskrifvit hennes namn i sin bok och satt sitt märke på henne, hvilket skulle betyda, att hon vore hans i lifvet och i döden.

-- Se, nådige lagman, -- sade fadern och visade på en blå fläck i flickans panna nära hårfästet; -- här är det rysliga märke, djäfvulen själf inbitit i hennes panna. Om det finnes mänsklig rättvisa, så fordrar jag, att den nedriga trollkvinnan skall straffas med de grymmaste plågor. Ja, jag fordrar, att ingen barmhärtighet skall visas den djäfvulska förförerskan, ty gifves väl ett brott mer himmelsskriande än hennes? Nådige lagman, jag är född af gudfruktiga föräldrar och har själf gjort, hvad jag i min enfald kunnat för att uppfostra mitt barn åt Guds rike. Och nu är hon likväl, utan eget vållande, i evighet ovärdig att skåda Guds ansikte. O, det är rysligt, rysligt ...

Dessa ord funno genklang i talrika hjärtan.

-- Rysligt, rysligt! sorlade församlingen, och många fäder och mödrar bland de närvarande, hvilkas barn blifvit på samma sätt hemsökta, utbrusto i högljudda suckar och snyftningar.

-- I män och kvinnor, det gifves en mänsklig rättvisa, sade lagman Skytte långsamt och högtidligt, -- det gifves en sådan, ehuru en lika svag afbild af den gudomliga, som människan är en svag och bristfällig afbild af Gud. Varen dock öfvertygade, att den värdsliga lagen är fruktansvärdt väpnad och ej förgäfves gifven till de godas skydd och de ondas fördärf! Varen öfvertygade, att lagen samvetsgrant skall handhafvas de lidande till hugnad, de brottslige till straff, de brottsligt sinnade till varnagel!

-- Trösten er, olycklige föräldrar, sade därefter Suenonius, i det han steg upp från sin stol; -- tviflen ej, att edert barn ännu kan räddas! Herren, som för människornas ondskas skull gifvit Leviatan i våra dagar stor makt på jorden, skall dock misskunda sig öfver det arma ouppsåtligt syndande barnet, och den värdsliga lagen, som gör

skillnad mellan den förförande och den förförda, visa det all den skonsamhet, som är möjlig. Jag vill taga vård om detta barn, jag skall ransaka dess sinne och söka utrota den onda säd, som frestaren väl däruti redan lyckats utså ... men mina krafter äro ringa, och jag säger eder, I församlade, att det plågoris, hvarmed Herren straffar oss, ej skall afvändas, förrän I alla med förkrossade hjärtan sträcken edra armar mot höjden, åkallen Hans hjälp och genom ett ångerfullt sinne, ett bättradt lefverne gifven kraft åt edra böner!

Denna predikantens uppmaning emottogs med ett nytt utbrott af suckar och tårar.

Sedan det åter blifvit någorlunda tyst i salen, började lagman Skytte ransakningen. Han ställde många frågor på den stackars flickan rörande enskildheterna af hennes Blåkullafärder. Den tillfrågade svarade oredigt och förvirradt, men föräldrarne, som stodo bredvid henne och genom föregående samtal med barnet gjort sig fullt hemmastadda i ämnet, tillätos att komma flickan till hjälp vid domarens spörsmål.

Nyfikenhet och förfäran stodo målade på alla ansikten, och man vågade knappt draga anden för att ej gå miste om ett enda ord. Den ende, som med fördomsfri uppmärksamhet följde förhandlingen, var Adolf Skytte. Han hade valt sin plats bland de öfrige herremännen och satt där med tankfull uppsyn och öfver bröstet korslagda armar. Suenonius riktade stundom en sidoblick på sin unge vedersakare, en blick, som vältaligt uttryckte följande tanke: -- Du lede tviflare, hör nu och öfvertyga dig!

Sedan den förste käranden afträdt, framkallades andra och aflade, hvar i sin ordning, sina vittnesmål. Några hade endast att förtälja om sjukdomar, som genom häxornas tillskyndelser ådragits dem själfva eller deras husdjur, eller om signerier och lönliga konster af mångfaldig art, som de sett idkas; men dessa klagomål tilldrogo sig en jämförelsevis ringa uppmärksamhet. Nyfikenheten var hufvudsakligen fäst vid Blåkulla. Den vardt också rikligen tillfredsställd, ty de flesta klagomålen, framburna af minderåriga barn, men någon gång äfven af äldre personer, hade just dessa färder till föremål, och noggranna redogörelser för hvarje enskildhet vid dem och vid de fester, som skulle följt därpå, vankade i öfverflöd.

Adolf iakttog, att de vidunderligaste vittnesmålen på ett i ögonen fallande sätt öfverensstämde med hvarandra, hvilket han endast kunde förklara däraf, att de sjukliga inbillningarna hämtat stoffet till sina målningar ur samma allmänna föreställningssätt och vidskepliga sägner. Men han märkte äfven, att lagman Skytte och pastor Suenonius, hvilken senare ofta blandade sig i ransakningen, ofrivilligt gjorde öfverensstämmelsen än större genom de frågor, som framställdes och så ofta upprepades, till dess de klagande barnen, som oftast voro tvekande och osäkra i sina berättelser, svarat till inkvisitorernas tillfredsställelse.

Det är i själfva verket en märkvärdig, om också icke oförklarlig företeelse, att häxerifarsoten öfver allt, så väl i det solbrända Granada som i det nordliga Dalarne, i de katolska som i de protestantiska landen, i femtonde och sextonde så väl som i det sjuttonde och adertonde århundradena åtföljdes af samma inbillningar. Den annars så obundna inbillningskraften, åt hvars nyckfulla lek en oändlighet af skiftande former tillbjuder sig, och hvars styrka och innehåll i så hög mån bero af tid och rum, visade sig här öfver allt fängslad inom en och samma krets af föreställningar och företedde blott den skillnad, att hon, yppigare och lugnare i södern, gaf sina skapelser en

allt vildare och barockare prägel, ju mer farsoten drog sig mot norden.

Vid den ransakning som här skildras, och sedermera äfven vid den, som ägde rum i Mora socken i Dalarne, var hufvudinnehållet af de klagandes berättelser, som styrktes af de åtalades medgifvanden -- n. b. sedan dessa blifvit dem aftvungna på pinbänken -- följande:

Det finnes personer, till större delen af kvinnokönet, som i löndom äro tillgifna en dyrkan, hvilken står i den fiendtligaste motsats till den kristna religionen. Dessa kristendoms-fiender erkänna djäfvulen för sin herre, vällusten för sitt lefnadsmål, onda gärningar för tillåtliga, samt förfoga öfver hemliga kunskaper, medelst hvilka de kunna göra öfvernaturliga ting.

Dessa personer känna hvarandra inbördes och mötas på ett blott af dem själfva kändt ställe, som nämnes Blåkulla, där de i närvaro af sin herre och mästare fira bullrande fester och öfverlämna sig åt sinnliga njutningar.

De äro förbundna att fortplanta sin lära genom att förföra det yngre släktet. För detta ändamål har djäfvulen utrustat dem med öfvernaturlig makt. De öppna husens väggar med en trollnål, söfva de innevarande äldre och bortföra barnen, som hvarken äro i stånd att neka eller ropa på hjälp. Sedan en häxa på detta sätt samlat så många barn som möjligt, samt smort dem med en trollsalva, som gifver dem förmåga att böja sig i luften, sätter hon dem jämte sig på den för tillfället valde trollhästen -- ett köksredskap, en ko, en häst eller till och med en människa -- och det bär af till mötesstället.

Färden är dock icke ögonblicklig. Häxan med sitt följe hvilar allt emellanåt på kyrkotaken, hvarunder hon, för att ändå hafva något för handen, skafver malm af kyrkoklockorna. Andra häxor, stadda på samma utflykt, pläga då infinna sig; de skryta inbördes öfver den barnhop enhvar lyckats samla, och hela skaran gifver sig därefter åter på väg. Då de flyga öfver någon blå sky, nedkasta de den afskafda klockmalmen, yttrande den gräsliga önskan, att deras själar ej må komma närmare Gud, än malmen den klocka, hvaraf han togs.

Vid framkomsten se barnen ett slott, skinande såsom vore det af eld.

Häxan inför dem i en sal, där mörkrets furste, till åsynen väldig och förfärlig, men likväl bunden med en kedja, sitter i ett högsäte. Häxan framleder nykomlingarne, knäfaller för djäfvulen och kallar honom herre, storfurste, gud o. s. v. Efter åtskilliga andra ceremonier frågar dem djäfvulen, om de äro villige att tjäna honom. Många bländas af hans majestät och den härlighet, som skiner omkring dem, och svara ja. Därefter märker han dem genom att bita dem i pannan eller skära dem i lillfingret, samt skrifver med det härvid utflytande blodet deras namn i en stor bok. Efter detta få de skänker, aflägga tysthetslöfte och tillförsäkras, att de skola hafva glädje, hugnad och nöjen, så länge de lefva, samt en evig själaro efter döden.

De tillåtas sedan öfvervara festen, hvars orgier äro af den art, att de ej tåla en närmare skildring. (De färger, hvarmed de målas, visa emellertid, att de häxerigalnes fantasi måste låna sitt stoff från deras egen nyktra erfarenhet: nöjena och förtäringen påminna, såsom de skildras, om ett storståtligt bondgille; utsväfningarna förråda allt annat än epikureism.)

Efter festers slut återvänder häxan med barnen till deras hem, lägger dem i säng och aflägsnar sig, allt lika omärkligt som förut. Det dröjer likväl ej länge, innan hon ånyo medtager barnen till Blåkulla. För hvarje besök tillväxa de i djäfvulens gunst, få lärare, som undervisa dem i hans tjänst, varda slutligen af honom döpta och äro då fullkomliga häxor eller trollkarlar med förmåga och vilja att på egen hand företaga Blåkullafärder.

Djäfvulen är en ganska nyckfull herre. Det händer stundom, att han är vid dåligt lynne, sannolikt emedan han besväras af den ofvannämnda kedjan, på hvilken hans gäster visserligen flitigt fila, men utan framgång. Vid sådana tillfällen piskar han häxorna gula och blå, samt blir så åter vid goda vätskor.

Vid andra tillfällen är han särdeles mild och godlynt och roar då sina gäster med att spela åtskilliga vackra stycken på harpa.

Åter vid andra tillfällen är han krasslig till hälsan. Då slå häxorna honom åder och ägna honom den ömmaste omvårdnad. En gång var han till och med, enligt någras påstående, nära döden, och rådde då i Blåkulla stor jämmer och veklagan. --

Men huru var det möjligt, att dessa barocka historier kunde tros af män, som i själsodling stodo högt öfver massan af folket ... af män, hvilkas plikt som domare öfver lif och död var att tvifla och utan förutfattad åsikt undersöka?

Den allmänna meningen, de religiösa föreställningarna, den världsliga lagens påbud, de lärdaste mäns skrifter, allt bidrog att vidmakthålla och styrka den vidskepliga tron på sanningen af dylika historier, så rent af vansinniga de måste synas barnen af en nyare tid.

I den katolska kristenheten hade flere påfliga bullor förklarat tron på häxors tillvaro för en dogm, som det vore kätteri att tvifla på. Reformationen, som kämpade mot så många andra villfarelser, lät denna stå orubbad: Luther själf trodde på häxeri och på djäfvulens personliga uppträdande för att fresta och förföra. Ja, reformationen snarare ökade än minskade detta onda. Folkets inbillningskraft, som icke längre närdes af de katolska kyrkobruken, sökte undan protestantismens prosa sin tillflykt i det lönliga, det fördolda, och kastade sig på nya vägar, med ökad åtrå, i vidskepelsens armar. Däraf förklaras, att häxeriförföljelserna vore förfärligare i de protestantiska landen än i de katolska. Sachsen, lutherska reformationens vagga, fylldes af bål: i Genève, calvinska reformationens utgångspunkt och fäste, brändes på ett enda år 500 häxor.

I afseende på den ståndpunkt, som tidens lagstiftare intogo i denna fråga, torde det, hvad Sverige vidkommer, vara tillräckligt erinra, att år 1687 utkom en kunglig förordning hvaruti det heter:

»Förbinder sig någon till Satan, skrift- eller mundtligen, den straffes, likasom för Trolldom, till Lifvet.»

I självfva verket voro häxerifarsotens företeelser sådana, att till och med rationalisten måste häpna. Folkets enhälliga jämmer i de af smittan anstuckna landsändarne ... den massa af anklagelser, som gjordes inför domstolarne, och bland hvilka förekomma talrika *själfanklagelser* ... den märkvärdiga likstämmigheten i de klagandes uppgifter ... det oförklarliga i de somnambula yttringar, som farsoten företedde ... den förskräckelse, som grep allas hjärtan ... allt detta är i förening med tidens religiösa och vetenskapliga ståndpunkt alldeles tillräckligt att förklara, huru äfven män, som stodo öfver hopen, kunde med orubbad öfvertygelse lyssna till de vidunderligaste beskyllningar och utan ringaste tvekan döma oskyldiga människor till bålet.

Läsaren torde således icke undra däröfver, att lagman Skytte icke ett ögonblick tviflade på den fullkomliga sanningsenligheten af allt hvad han hörde. Det enda, som öfverraskade honom, var uppgiften om djäfvulens stundom krassliga hälsa, som skulle nödga häxorna att låta honom åder ... men han kväfde den späda brodd till tvifvel, som härmed ville uppskjuta, på det vanliga sättet: han betraktade den vansinniga historien som en mystisk sak, i hvilken det ej vore tillåtet eller lämpligt för förnuftet att leta.

Huru skarpsinnig ransakningen då måste blifva, och huru svaga utsikterna voro för de anklagade att varda frikände, är lätt att förstå.

Det nämndes, att de flesta klagomålen framburos af minderåriga barn. Öfver hundra sådana voro instämda att vittna. Den häpnad, som uppfyllde alla åhörarne och icke minst självfve domaren och den hedervärda nämnden, skulle snart stegras till yttersta fasa. En tolfårig gosse och hans än yngre syster framträdde och vittnade, att de varit förförda af sin egen moder till att dyrka satan. Denna kvinna hade själf anklagat hustrun till en af sina grannar, och nu steg denne granne, sannolikt drifven af hämndkänsla fram, och förklarade, att han hört den ifrågavarande modern, medan hon ännu gick hafvande med sitt yngsta barn, utlofva sin lifsfrukt åt djäfvulen. Domare och åhörare förstummades för ett ögonblick af denna rysliga anklagelse: den arma modern, som var närvarande i tingssalen, dånade. Ett sorl af häpnad hördes från de församlade. Självfve skrifvaren, en flegmatisk ung man, lät en stund sin penna hvila, innan han fortsatte skrifningen med följande anmärkning i randen:

Proh dolor, audiuntur hic horribilia.

Suenonius var den förste, som hämtade sig.

-- Ve, ve! ropade han med fruktansvärd röst, i det han steg upp och sträckte armarne mot höjden. -- Världens

yttersta tid är inne. Herrens vredes dag *måste* nedkallas öfver jorden af sådana helvetiska förbrytelser. Höljen edra anleten, kasten er till jorden, ropen, att bergen skola öfvertäcka eder. Ve, det tjänar till intet. Vid domsbasunens ljud skola bergen rämna, jorden öppna sitt sköte och all er styggelse skärskådas af Hans öga. Ve, det är snart försent att ropa Kyrie eleeson ... Herre förbarma dig!

Efter ett ögonblicks uppehåll, hvarunder man hörde Suenonius' sista ord sakta genljuda från åhörarnes bleka läppar, tog lagman Skytte åter ordet:

-- Länsman, sade han, -- denna kvinna skall genast föras till tingshäktet och förvaras bland de öfriga anklagade.

Askelin skyndade att utföra befallningen. Med biträde af en fjärdingsman släpade han henne ur salen och öfverantvardade henne åt de utanför uppställda soldaterna.

Förhöret fortsattes. De närvarande måste snart vänja sig vid taflor af samma slag. Flere barn anklagade sina föräldrar. Antalet, som lagmannen fann anledning vara att låta häkta, var i det närmaste fördubbladt, innan ransakningen i skymningen afbröts för att följande morgon fortsättas.

Af den folkmassa som samlats till tinget, begåfvo sig de i grannskapet boende till sina hem; de öfriga sökte härbärge hos byfolket, förskaffade sig nattläger i lador och andra uthus eller tillbragte natten under öppen himmel.

Lagman Skytte och de öfriga tjänstemännen kvarstannade i tingshuset och använde nattens flesta timmar till att genomgå handlingarna och samtala om de sakförhållanden, som de under dagens lopp inhämtat. Lagmannen hade efter ändadt förhör frågat efter sin son, men då denne funnit, att vittnesförhöret ej skulle komma att afslutas förr än den följande dagen, hade han, uttröttad af hvad han redan hört, kort före skymningens inbrott lämnat tingssalen, sadlat sin häst och ridit ur byn.

Han hade på inbjudning af Rolf, den gamle soldaten, och i sällskap med denne, som naturligtvis icke heller försummat att öfvervara förhöret, ridit till hans gård för att där tillbringa natten.

-- Nåväl, bäste herr Adolf, sade Rolf under vägen, -- hvad säger ni? Kan ni ännu tvifla, att frestaren har ett finger med i det här spelet? Ack, det är ju rysligt? Gud bevare oss alla!

Men Adolf svarade icke på denna fråga, utan började tala om helt andra saker, om vårarbetet, väderleken och annat, hvilket icke litet förvånade Rolf, hvars hela själ var uppfylld af det, som han under tingsförhöret rönt.

Rolf sökte därför åtskilliga gånger återföra samtalet på dagens fråga, men fick blott undvikande svar och märkte slutligen, att detta samtalsämne icke behagade den unge herren.

Detta, såväl som Adolfs dystra väsen, gaf honom anledning till funderingar.

-- Det måste således vara sant, tänkte han för sig själf, hvad folket påstår, att herr Adolf är genom en trolldryck förhäxad af den leda Ingrid. Stackars gosse, fortfor han för sig själf och fäste en medlidsam blick på ynglingen, som red bredvid honom, -- måtte detta ända väl! ... Herr lagmannen har stora bekymmer för honom: det har jag märkt ... jag undrar hvad de sade hvarandra, då de i morse efter gudstjänsten samtalade med hvarandra; det var bara få ord, men de måste varit tunga; det såg jag på lagmannens ansikte ... Ja, ja, det måste vara någonting mer än vanligt, något obegripligt, som kan skilja en så bra fars och en så god sons hjärtan från hvarandra. ... Men jag tackar Gud, det jag slapp ifrån att hjälpa de bägge häxorna på flykten. Jag skulle annars i dag stått där med ondt samvete bland åhörarne; ja kanske hade jag nu varit med bland de anklagade ...

-- Nådig herre, tillade han högt, -- säg mig, ni tror väl nu icke mer, att Ingrid och hennes dotter äro oskyldiga?

-- Rolf, sade Adolf, -- gör mig icke sådana frågor. Jag inser väl, att människor, klokare än du, skulle anse hvarje tvifvel om de anklagades brottslighet som otillbörligt. Människorna bryta stafven öfver deras hufvud; de kunna intet annat. Huru grym, hånfull och förskräcklig är den dunkla makt, som styr världen!

-- Jag vet ingen annan makt, som styr världen, än en rättvis Gud, anmärkte Rolf, -- och jag hoppas, nådige herre, att ni med all er lärdom icke kan finna någon annan.

Adolf svarade ingenting.

-- Hm, mumlade Rolf sorgset, -- jag förstår. Han är förvillad i hufvudet, såsom folket säger. Gud fördöme den nedriga Ingrid.

Den gamle soldaten inlät sig icke mer på detta ämne, icke blott därför, att det tydligen var obehagligt för unge Skytte, utan ock emedan han fruktade att genom Adolfs svar finna ytterligare sannad en förmodan, som uppfyllde honom med bedröfvelse.

Tidigt följande morgon red Adolf åter till tinget och intog sin plats bland åhörarne i tingssalen. Den föregående dagens klagomål och uppträden förnyades, utan att något särdeles nytt i vittnesmålen förekom. Vid middagstiden

voro dessa slutade. Bland alla de anklagade var Karin på Moen den, mot hvilken de svåraste tillvitelserna voro riktade. Öfver femtio barn vittnade, att denna gumma bortfört dem på Blåkullafärder. Orsaken till dessa klagomåls talrikhet var utan tvifvel den, att Karin var den mest kända och fruktade bland bygdens »kloka kvinnor», och således den, vid hvilken barnens inbillningskraft lättast kunde fästas. Den upptäckt, pastor Suenonius och länsman Askelin trodde sig hafva gjort vid deras besök i hennes stuga, var för öfrigt tillräcklig att fälla henne. Dessutom anklagades hon af många för att hafva utöfvat signeri, dödat boskap, förorsakat sjukdomar, gifvit anvisning hvar tjufgods skulle återfinnas o. s. v. Dessa senare anklagelser grundade sig på verkliga sakförhållanden. Den gamla Karins födkrok hade i många år varit att signa, kvacksalfva och utöfva vidskepliga svek; hon hade själf gjort allt för att anses äga farliga kunskaper. Och detta icke blott för födkrokens skull: en föraktad, bittert och elakt stämd människa finner behag i hvarje medel, som kan göra hennes person gällande, och för en sådan är det lika smickrande att vara fruktad, som för hvarje annan att vara älskad.

Mot Ingrid på Tallmossen hade vida färre klagomål förekommit. Endast fyra barn påstodo, att hon förfört dem att tjäna afgrunden. Dessa barn tillhörde sådana hem, där Ingrids läkekonst varit anlitad. Pastor Suenonius klagade, att hon för honom dödat en ko, samt förorsakat hans hustru en svår sjukdom, från hvilken denna nu likväl genom Guds nåd vore befriad.

Mot Ingrids dotter Elin framställdes inga klagomål, men flere af barnen försäkrade, att de sett henne i Blåkulla, att hon där varit klädd i en grannare dräkt än de andra häxorna, samt i allmänhet varit särdeles hemmastadd och haft mycket att säga på denna ort.

Efter vittnesförhörets slut gaf lagman Skytte befallning, att de anklagade skulle föras inför domstolen.

Den första som framkallades, var den unga flicka, som inför pastor Suenonius anklagat sig själf för häxeri.

Under vittnesförhöret hade ingenting förekommit, som styrkte denna själfanklagelse, men hon framhärdade dock i densamma.

Då hon vid länsmannens sida inträdde i salen och åhörarne trängdes för att öppna dem en väg till dombordet, sågs en gråhårig, torftigt klädd gubbe armbåga sig fram till den stackars flickan och häftigt fatta henne om armen. Det var hennes far.

-- Märta, sade han med förtviflan målad i sitt ansikte, -- betänk, hvad du gör! Betänk, att du är mitt enda barn ... det enda stöd jag har på min ålders dagar! Tänk på den dom, som väntar dig, om du framhärdar i din bekännelse ... stupstocken ... bålet ...

-- Hvem talar där borta? hördes lagmannens skarpa röst.

-- Det är jag, det arma barnets far, svarade gubben.

-- Gif plats och släpp den anklagade fram! befallde lagmannen.

Länsmannen knuffade gubben åt sidan, men denne följde sin dotter fram till dombordet.

-- Oförskämde, utbrast Suenonius, -- vågar du inför självfva domstolen tubba din dotter att förneka sanningen?

-- Hon är oskyldig, svarade gubben.

-- Nej far, inföll flickan med tårar i ögonen, -- det är icke så väl. Jag är icke oskyldig ... jag är en förtappad varelse.

-- Märta, Märta! mumlade den gamle.

-- För bort honom! befallde lagman Skytte. Den olycklige fadern gjorde en bönfallande åtbörd och ville säga något, i hopp att kunna beveka domaren, men länsmannen och bödeln fattade honom vid armarne och förde honom ur salen, hvarefter den förre ålade de vaktgörande soldaterna att hindra honom komma in.

Flickan var synbarligen i feberaktigt tillstånd; hennes bleka ansikte vittnade om långvarigt själslidande och den djupaste ångest. Men den bekännelse hon nu aflade var icke dess mindre redig och fullt sammanhängande. Hon förklarade sig vara så i grund fördärfvad, att hon, i trots af den fasa hon om dagen hyste för sin egen ondska, likväl ej förmådde afstå från att hvarje natt förnya Blåkullafärderna. Hon begärde därför att så snart som möjligt få lida sitt välförtjänta straff, och att hon intill dess måtte varda fastlåst med järnlänkar vid muren i sitt fängelse.

Lagmannen lofvade sörja för att denna begäran skulle uppfyllas, hvarefter han vinkade till rättstjänarne att återförskaffa flickan till häktet och uppropade namnet på en annan af de anklagade.

I detta ögonblick reste sig Adolf från sin stol och vände sig med följande ord till domstolens ledamöter, hvilka, icke mindre förvånade än hela den öfriga församlingen, riktade sina ögon på honom:

-- Jag vet icke, sade han med fast röst, i det han lugnt mötte sin fars på en gång vredgade och ängsliga blickar, -- jag vet icke, om domstolens ledamöter anse denna själfanklagelse tillfyllestgörande; men om så är, måste jag fästa deras uppmärksamhet därpå, att en ytterligare och noggrann ransakning är af nöden, såvida de ej vilja låta oskyldigt blod komma öfver sitt hufvud. Denna flicka är synbarligen i ett sjukligt själstillstånd, gränsande till vansinne; enligt min öfvertygelse är hon ett offer för rysliga drömmar, och allt, hvad hon här sagt, har hon blott upplefvat i inbillningen. Hennes förnuft måste hafva dukat under för den allmänna förskräckelse, som gripit det vidskepliga folket och som stegrats till sin yttersta höjd genom de öfverspända predikningarna af pastor Suenonius och andra prästmän i denna nejd ...

Adolf hann ej säga mer, ty lagman Skytte rusade upp, ställde sig midt framför honom och utbrast med en röst, som darrade af harm:

-- Hvem är du, som vågar inblanda dig i rättens förhandlingar ... som vågar uttala en sådan tillvitelse mot denne prästman?

Den ton, hvari detta yttrades, den vrede, som spände hvarje muskel i den gamle domarens järnhårda anletsdrag, gjorde ett utomordentligt intryck, och i salen uppstod djup tystnad. De närvarandes ögon voro med ängslan fästa på far och son ... den förre stod där hotfull och olycksbådande, den senare blek, lugn och beslutsam.

-- Ställ samma fråga till ert hjärta, genmälde Adolf, -- och det skall helt visst ännu svara, att jag är er son.

Vreden förstummade den gamle Skytte. Adolfs dystra lugn förekom honom som trots. Hans tunna sammanpressade läppar darrade ... han vände sig om och gaf rättstjänarne en vink.

Men i samma ögonblick reste sig de andre kring bordet sittande herrarne från sina platser och skyndade att förekomma hotelsens fullbordan.

-- Nådige herre, hviskade Suenonius, -- lägg band på er vrede! Kom ihåg, att er son är i ett tillstånd, som gör honom otillräknelig för hans handlingar ... kom ihåg, att många af det okunniga folket äro här närvarande, och att ni ej bör låta dem vittna ett våldsamt uppträde mellan far och son! Det är jag, som är den mest förolämpade, och om ni nödvändigt fordrar, att er son skall näpsas, så sker det bäst därigenom, att hans yttranden upptagas till protokollet för att sedan varda föremål för ett formligt åtal.

Medan pastor Suenonius med dessa och dylika ord sökte lugna lagman Skytte, vände sig en af de allongeperukprydde Stockholmsjuristerna till Adolf och sade, i akt och mening att spara denne en bittrare utgjutelse från faderns läppar:

-- Min unge herre, alldenstund ni hvarken är ledamot af rätten, ej heller part, vittne eller sakförare i detta mål, så tillkommer det er icke att själfmant yttra er inför och till domstolen. Lagen stadgar, att ting skall hållas för öppna dörrar, men ger äfven domaren rätt att aflägsna en hvar, som på ett eller annat sätt stör förhandlingarnes gång. Jag vill härmed gifva er en vink, huru ni bör uppföra er, för att ej gå miste om att höra fortsättningen af detta lika förvånande som sorgliga mål.

-- Nå väl, svarade Adolf, -- jag skall taga er vink i akt, ty jag vill höra fortsättningen. Mitt uppsåt är att till Svea Hofrätt ingifva en fullständig berättelse om allt, hvad jag som oväldig åhörare rönt och kommer att röna under denna ransakning.

Med dessa ord satte sig Adolf lugnt på sin stol. Den närvarande allmogen åsåg honom med medlidsamma blickar och hviskade sins emellan om trolldrycken, som förvridit den unge herrens hufvud. Lagman Johan syntes ett ögonblick tveka, hvad han borde göra; men sedan han under sina rynkade ögonbryn riktat på sonen en blick, i hvilken vreden nu var blandad med djupt bekymmer, gick han, utan att säga något vidare, till dombordet, intog sin plats och uppropade namnet på den af de anklagade, till hvilken ordningen nu kommit att framträda.

Det var den vansinniga gumman. Hon framträdde hurtigt inför sina domare, nickade till dem bland nämndemännen, som hon igenkände, och hörde med sådan likgiltighet anklagelsepunkterna mot sig uppläsas, som om det alldeles icke gällt henne. Då lagman Skytte frågade, om hon vidgick sanningen af densamma, svarade hon genast ja. En af nämndemännen uppsteg och tillkännagaf, att den gamla kvinnan enligt hans egen och många andras mening icke vore vid sina sinnens rätta bruk. Denna anmärkning upptogs till protokollet, och gumman återfördes till häktet.

Den tredje i ordningen var Karin på Moen. Öfvertygad såväl om sin egen brottslighet som om omöjligheten att genom nekande undandraga sig straffet, hade hon i fängelset ådagalagt en ångerfull sinnesstämning och bekände nu under jämmer och tårar sig skyldig till allt, hvarför hon var åtalad. Hon förklarade, att hon i sin tidiga barndom blifvit förförd af sin mor och af henne inhämtat såväl konsten att bereda trollsalfvan som många andra hemliga lärdomar. På domstolens uppmaning redogjorde hon därefter för de styggelser, hon skulle hafva bedrifvit i Blåkulla och namngaf alla dem bland sina sockenboar och andra bekanta, som hon ville hafva sett därstädes.

Detta antal omfattade icke blott samtliga de häktade personerna, utan en mängd andra, som förut ej varit misstänkta för häxeri, och af hvilka åtskilliga voro bland åhörarne. Vid hvarje sådant namn gick ett sorl af öfverraskning genom salen, jämmerrop och lifliga genmälen uppstämdes, och lagman Skytte måste gång efter annan med slag af klubban bjuda tystnad.

Gamla Karin hade ett elakt och hämndlystet sinne. En hvar, till hvilken hon af ett eller annat skäl bar agg ... husmödrar, som vågat visa henne ohulpen från sin tröskel, då hon kom att äska en allmosa ... barn, som lättsinnigt skymfat henne ... alla anklagades af henne som medbrottsliga. Ingrid på Tallmossen, hvars läkekonst

afhändt den gamla kvacksalfverskan många kunder, uppgaf hon vara afgrundsfurstens älsklingsfrilla och värdinna vid Blåkullafesterna; Elin åter förklarade hon vara formligt förmäld med -- Beelzebubs *son*, en hitintills okänd furstlig storhet, som sedermera kom att spela en stor roll uti de vid häxerimålen i Dalarne anklagades berättelser.

Länsman Askelin, som i lifligt minne gömde hvarje omständighet vid sitt och pastor Suenonius' besök i Karins stuga, bleknade märkbart, då gumman började uppräkna de förmenta Blåkullagäster, hon skulle hafva igenkänt. Hans fruktan var icke obefogad, ty sedan Karin angifvit alla de öfriga, och då länsmannen just hoppades, att listan skulle vara slutad, tillade hon med en skelande blick på honom:

-- Jämmer och elände! Det finnes en till, som jag många gånger sett i Blåkulla ... Ja Gud förlåte honom och oss alla, han var där lika flitigt som vi andra, den syndaträlen, fast han är en öfverhetsperson och borde vetat bättre ... Jaha, neka icke, länsman, för det tjänar till ingenting ... det är han, som jag menar.

-- Länsmannen! utbrast lagman Skytte.

-- Själfve länsmannen! ... Där ha vi det ... Hvem kunde tro det? Dessa och andra utrop hördes från de församlade.

Länsman Askelins annars rödbrusiga ansikte var blekt som ett lärft. Han sökte framstamma en högtidlig gensaga mot Karins skamlösa och mördande tillvitelse, men tungan nekade sin tjänst, och lagmannens misstänksamma blick bragte honom alldeles ur fattningen.

Lyckligtvis uppsteg pastor Suenonius och förklarade sin öfvertygelse vara, att denna anklagelse saknade grund -- att den framkallats dels af hämndlystnad, dels af beräkning att åstadkomma förvirring hos domarne.

Men då lagman Skytte anmärkte, att Karin enligt pastorns egen uppgift länge visat en ångerfull och botfärdig sinnesstämning, som gjorde en dylik förmodan osannolik, förbryllades pastorn och tystnade.

-- Det var en oväntad och sorglig angifvelse, sade lagmannen, -- och föranleder nödvändigt en i sinom tid skeende närmare undersökning. För närvarande må vi inskränka oss till att inregistera saken, och länsman Askelin är tills vidare oförhindrad att fortfara i sin tjänstgöring.

Men den stackars Askelin fick ett verkligt hinder: han sjuknade af förskräckelse, måste öfvergifva tinget och lämna tjänstgöringen åt sin skrifvare.

Efter Karin på Moen uppropades och framfördes Ingrid på Tallmossen. Anklagelsepunkterna upplästes. Ingrid lyssnade uppmärksamt ... Hon hade länge beredt sig på denna stund, som nu var inne, och samlat hela återstoden af sin själskraft för att värdigt möta densamma.

Hennes stora grå ögon, som i ungdomen utan tvifvel mäktigt förhöjt skönheten af anletsdrag, hvilkas ädla renhet år och sorger ej förmått utplåna -- hennes ögon, som ännu bibehöllo en ovanlig klarhet, blickade lugnt öfver de församlade, hvilade en stund med ökad glans på Adolf, och fästes därefter på lagman Skytte med en styrka, som fullt ut mätte sig med hans skarpa och stadiga blick.

När anklagelsepunkterna voro upplästa, sade lagmannen med ökad vikt och skärpa i sin röst:

-- Kvinna, du har nu hört de anklagelser, som mot dig äro riktade. I namn af Gud, den store domaren öfver alla, i namn af lagen och för din egen själs välfärd uppmanar jag dig nu att tala sanningen.

Pastor Suenonius skakade på hufvudet till tecken, att han föga hoppades på en frivillig bekännelse af den förhärdade Ingrid. Han hade besökt henne i häktet och funnit henne, liksom några af de andra anklagade, alldeles förstockad.

Ingrid svarade med klar stämma:

-- Alla anklagelserna med undantag af en enda äro falska. Denna enda, som är riktig, lägger mig till last, att jag användt mina insikter i läkekonsten till medmänniskors bästa. Kunnen I göra detta till ett brott, så är jag visserligen i edra ögon brottslig, men själf tror jag mig hafva utfört en kristlig plikt.

-- Du talar djärft, sade lagman Skytte; -- men mig lyster veta, af hvem du lärt din läkekonst. Är din mästare djäfvulen, så är ock din konst djäfvulsk. Svara: af hvem har du lärt den?

-- Af min mor.

-- Hon var således häxa, likasom du?

-- Herr lagman, ni förklarar mig för skyldig, innan ransakningen väl börjat. Jag uppmanar er att spara mig detta skymfnamn, till dess ni undersökt, om jag förtjänar bära det eller ej. Hvad min mor vidkommer, var hon en from och ädel kvinna af Folkungaätten, som fordom burit Sveriges krona. Öfver hennes minne dömer icke en sådan

domstol som denna.

-- Hör, nådige herre, hör, huru hon djärfves bruka sin tunga! sade pastor Suenonius till lagmannen under förnyade skakningar på sitt hufvud.

-- Hon är sådan ni skildrat henne, genmälde lagman Skytte, -- slug, stortalig och hårdnackad ... Kvinna, du förnekar således sanningen af de mot dig gjorda anklagelserna?

-- Ja.

-- Jag uppmanar dig än en gång i Guds och lagens namn och för din egen själs välfärd att frivilligt bekänna! Hvarom icke, finnes medel att framtvinga sanningen ur din mun ... du svare själf för följderna!

-- Jag har redan uttalat sanningen.

-- Du sätter således ett ihärdigt och fräckt nekande emot de klara intygen af denne trovärdige prästman, samt af de fyra, oskyldiga barn, som du förfört?

-- Jag vill icke falskligen anklaga mig själf, och svårligen har ni rätt att äska sådant. Mig synes, att det för en kristlig domare bör vara lika åliggande att fria oskulden som fälla brottet.

-- Än en gång: jag vill låta dig förstå, att du träder en farlig väg, om du i trots af klara och fullt gällande intyg om din brottslighet nekar sanningen. Lagen fäller ingen, som icke bekänt, men där det verkliga förhållandet ligger så öppet i dagen, gifver han, som jag sagt, medel i hand att afpressa den mest hårdnackade den nödiga bekännelsen. Akta dig!

-- Akta er själf, herr lagman! Tillgrip icke sådana medel i otid! Om ni, som domare, pinar en oskyldig att påbörda sig en missgärning, då skall ni en gång inför Gud och ert samvete stå som en större förbrytare än någon af dem, som emottagit sin dom af er.

-- Ditt språk är vanvördigt, brast lagman Skytte ut med dundrande röst; -- den onde anden talar ur din mun ... Denna kvinna, fortfor han, vänd till de bägge prästmännen, -- öfverlämnas i edra händer. Det tillkommer eder att uppmjuka hennes hårda sinne, om möjligt med det heliga ordet, i annat fall med de andra medel, som jag skall ställa eder till buds.

-- Vi skola försöka vårt bästa, svarade pastor Suenonius.

-- För nu henne bort, befallde lagmannen rättstjänarne.

-- Jag har något att tillägga, som rör detta mål, och som det är domstolens plikt att höra, sade Ingrid.

Lagman Skytte öfvervägde, om han skulle låta henne tala, då en af allongeperuk-juristerna inföll:

-- Hvad har du att säga?

-- Jag vill, sade Ingrid, -- i främsta rummet uttrycka min tacksamhet mot Gud, att han intill denna stund bevarat mitt förstånd, för hvars förlust jag dagligen haft skäl att frukta under min fängelsetids långa timmar, och icke minst under denna förskräckliga natt ... förskräcklig, ty den starkaste själ kan svikta, den friskaste svindla vid så mycken jämmer, så mycken ångest och förvirring som jag har vittnat, omgifven, såsom jag var, af de olyckliga, som med mig äro dragna inför er domstol. Jag kan ej förklara hvad jag sett och hört, men jag är öfvertygad, att om I sett och hört detsamma, skulle edra tankar skifta och medlidandet tränga vreden ur edra hjärtan. Jag kan icke ens förklara det tillstånd, hvari jag själf stundom finner mig: mitt vanliga medvetande öfverger mig, och jag försjunker halfvaken i drömmar. Det förekommer mig då, som om jag på en gång kunde skåda in i tvenne världar. Om detta är en början till den sjukdom jag fruktar, så vill jag därför nu, medan jag ännu är vid sundt förnuft, förklara, att om jag någonsin frivilligt vidgår mig skyldig till häxeri, Blåkullafärder och dylikt, så är det ett tecken till vansinne, och mitt blod komme öfver er, om jag föres till bålet i stället för till dårkistan. Detsamma förklarar jag för min olyckliga dotter, ehuru hon synes mig af Gud begåfvad med en förunderlig styrka att bära sitt öde. Jag har nu talat ut.

-- Den onde synes redan hafva förvirrat ditt förstånd, eller vill han genom din mun söka förvirra oss, utbrast pastor Suenonius.

Lagman Skytte vinkade till rättstjänarne att aflägsna Ingrid. Därefter uppropades Elin.

Mor och dotter möttes i förstugan.

-- Mod, Elin! sade Ingrid.

-- Var lugn, min mor! svarade Elin och gick sina domare till mötes.

-- Hvilken ovanligt vacker flicka! tänkte den ene allongeperukuns ägare. -- Och hvilket oskuldsfullt utseende sedan! Sådan har jag, vid Jupiter, aldrig tänkt mig en häxa. Men är det sant, att hon är förmäld med arftagaren till Blåkulla, så måste jag lyckönska unge furst Beelzebub till en sådan gemål.

Dylika tankar, om ock icke alldeles så självsvåldiga, fick äfven den andre allongeperukens ägare. Såväl desse båda jurister som en och annan bland nämndens medlemmar och bland åhörarne kände vid den unga flickans åsyn mildhet och deltagande.

Sedan Elin fått veta, för hvilka brott hon egentligen var åtalad ... hvarom hon hittills sväfvat i okunnighet ... uppmanades hon i ömsom bevekande och hotande ordalag att yppa sanningen. Men den unga flickan syntes lika förhärdad som hennes mor. Då man fordrade, att hon skulle erkänna sig medbrottslig i Ingrids förmenta ogärningar, förklarade hon, att såväl hon själf som hennes mor voro fullkomligt oskyldiga. De vänliga uppmaningar, de löften om mildhet och skonsamhet, som lagman Skytte använde, rörde henne icke; hans hotelser skrämde henne icke. Elin svarade på de gjorda frågorna kort och bestämdt; hennes hållning var lugn, och medan lagmannen som skarpast förebrådde henne förhärdelse och anbefallde henne, likasom förut Ingrid, åt prästmännen för att »uppmjukas», hade hon sina ögon fästa på Adolf, som var öfverraskad af den sinnesstyrka hon ådagalade, och med blickarnes tysta språk uppmanade henne till mod och fortfarande ståndaktighet.

Elin återfördes till tingshäktet, och ransakningen fortsattes med de öfriga anklagade. De flesta bland dessa nekade. Slutligen kom lagman Skytte på en ljus idé för att få ytterligare visshet om de anklagades brottslighet och tillstoppa munnen på de nekande.

-- De som med sådan lätthet kunna flyga i luften, hafva sannolikt icke den tyngd, som de efter vanlig erfarenhet borde hafva, tänkte lagmannen, och han meddelade sin idé åt de öfrige medlemmarne af domstolen.

-- Låt oss försöka, sade den ene Stockholmsjuristen; -- misslyckas rönet, så är därmed intet ådagalagdt till de nekandes förmån; lyckas det, så hafva vi ett nytt och oomkullstötligt bevis, att de äro häxor.

Lagman Skytte befallde nu fjärdingsmännen att till tingshusets trappa framskaffa byns spannmålsvåg.

När detta var verkställdt, vägdes de förmenta häxorna af Svarte Anders, och ... tecken och under! ... de flesta funnos vida lättare än man af deras kroppsbyggnad skulle förmoda.

Det torde vara öfverflödigt att till förklaring af detta under påpeka, att Svarte Anders fuskade vid vägningen. Han

ansåg det tillhöra sin ämbetsplikt som bödel att bidraga till de anklagades fällande, äfven om svek måste vara med i spelet.

Ransakningen var slutad vid skymningens inbrott, men skulle återupptagas följande dag med dem bland de anklagade, hvilka hitintills icke bekänt sig skyldiga.

Under tiden skulle, såsom nämndt är, prästmännen försöka sitt inflytande på deras förstockade sinnen först med ordets makt, sedan med andra medel.

Med dessa »andra medel» förstods tortyren.

I den tid, till hvilken vår berättelse är förlagd, var lagskipningen i yttersta grad förvildad. De mörka århundraden, som följde på folkvandringen och den antika odlingens förfall, voro i flere afseenden milda och mänskliga jämförda med det sjuttonde århundradet, hvarunder alla de onda makter, som väfva sina trådar genom historien, syntes hafva förenat sig för att med gigantisk öfvermakt möta och tillbakatränga den nya världsåskådningens förtrupper. Ständerfriheten viker i denna tid för enväldet, den djupaste osedlighet råder vid sidan af en formell sedlighet, som i sin ordning alstrar den mot allt stort och upphöjdt fientlige kälkborgaranden; polisinrättningen, jesuitismen, brefadeln utbildas, vetenskaperna förföljas, de sköna konsterna dö bort, trosraseriet och vidskepelsen uppfylla Europa med slagfält och afrättsplatser ...

Att i denna förvildade tid, då alla vårt släktes demoner voro lössläppte, tortyren flitigt tillgreps, följer af sig själf. Vid häxerimålen spelade den i synnerhet en förfärlig roll.

Efter ransakningens slut öfverlade rättens ledamöter med hvarandra, och man förenade sig om följande förslag, framställdt af pastor Suenonius:

Alla de anklagade, som nekat inför domstolen, skulle föras till ett i grannskapet af byn beläget kapell, för att där af pastor Suenonius från predikstolen högtidligt uppmanas att bekänna.

Om denna uppmaning förblefve fruktlös, skulle de, som ännu visade hårdnackenhet, införas i sakristian och inom stängda dörrar pinas till bekännelse.

För att emottaga och vittna de sålunda frampressade bekännelserna borde Suenonius’ ämbetsbroder, den andre prästmannen, samt några tystlåtne och pålitlige medlemmar af nämnden medfölja till kapellet.

För öfrigt finge ingen, med undantag naturligtvis af bödeln och hans handtlangare, vara närvarande. Dörren till kapellet skulle vara låst, och en afdelning ryttare vakta i grannskapet för att bortvisa alla nyfikna.

De anklagade skulle först sedan det mörknat föras till stället, och detta för att ytterligare undvika uppseende.

När detta var uppgjordt, anskaffades kapellnycklarne, och bödeln och hans knektar afsändes genast för att träffa de nödiga förberedelserna.

*

Två timmar därefter satte sig tåget i gång.

Kvällen var mörk, himlen öfverdragen af moln, som nedsände en ymnig regnskur öfver nejden. Byns gator voro tomma; folket hade under regnet sökt skydd i stugorna och var väl nu till större delen samladt kring spiseleldarne, samtalande om de fasliga ting, man under ransakningen förnummit.

Det gick för öfrigt en sägen, som för mången gjorde samkvämet vid spiselbrasan trefligare än att vandra där ute i mörkret -- en sägen, som sedermera uppdök på de flesta orter, dit farsoten sträckte sig.

Många sade sig nämligen flere kvällar å rad hafva sett en liten vagn, förspänd med svarta hundar, sakta skrida genom byn. Körsvennen var svart från topp till tå, vagnen lastad dels med lik, omvirade af ormar, dels med trollredskap, af hvilka körsvennen frikostigt bjöd skänker åt dem, som råkat möta honom.

Visserligen öfverensstämde icke alldeles de olika sagesmännen med hvarandra, men ingen fanns likväl, som tviflade.

Och då stugornas invånare hörde hästtrampet och stegen af det förbiskridande tåget samt genom fönstret sågo ryttarnes otydligt skymtande skepnader, tystnade samtalet; man skockade sig ängsligt kring brasan ... det var utan tvifvel, så tänkte de, den hemlighetsfulle, förfärlige färdemannen, som nu tågade förbi.

Det tarfvades också blott, att man sett en gnista framspringa under hästhofvarne på den steniga byvägen, för att de sjuka fantasierna skulle fatta eld och för ögat framtrolla de underligaste skräckbilder ...

Sålunda lämnade tåget byn utan att väcka uppseende.

I spetsen gingo de båda prästmännen, bakom dem de utsedda vittnena och sist de förmenta häxorna, omgifna af ryttare.

Hvarken de anklagade eller den åtföljande vakten visste, hvad som egentligen var å färde. De käcke krigarne, som utan fruktan tillbragt mången natt på ströftåg i fiendens grannskap, kände nu likväl en viss beklämning under sina kyller. Denna sinnesstämning delades af alla, och då pastor Suenonius, för att lifva sig själf och de öfrige, med dämpad röst uppstämde en vers af en känd psalm, förenade sig deras röster med hans. Blandad med det vemodiga sorlet af den fallande regnskuren ljöd dyster följande sång genom kvällens mörker:

»Du äst den sol, som lyser
I hjärtats mörka dal,
Och mig den vägen viser,
Som jag rätt vandra skall;
Din kärlek är som vingar
Och öfvertäcker mig:
Din allmakt satan tvingar
Och dem han har med sig». **[1]**

Under afsjungande af denna vers anlände tåget till kapellet.

Detta var en gammal byggnad, som endast en eller två gånger om året begagnades för gudstjänsten. Sägnen förlade dess uppförande till konung Erik den heliges tid; dess tjocka gråstensmurar, trånga utrymme, låga ingång och små fönster, jämte dess fullkomliga brist på arkitektonisk prydnad, vittnade i själfva verket om hög ålder.

Sedan ryttarne affärdats med order att patrullera på vägen mellan byn och kapellet, inträdde tåget i templet, och pastor Suenonius tillsköt den rostiga dörrigeln.

Kyrkan var svagt upplyst: två ljus på predikstolen och två andra på altaret spredo ett svagt sken öfver de vapensköldar och målningar, som prydde väggarna, och läto några klumpiga beläten af jungfru Maria och apostlarne spöklikt framskymta ur de mörka väggfördjupningarna.

På altarrundeln satt en man med korslagda armar. Då tåget inträdde, sågs han resa sig upp och försvinna genom dörren till sakristian. Det var bödeln.

Där inifrån ljödo hammarslag, som förkunnade, att bödelsdrängen ännu icke slutat de nödiga förberedelserna.

Pastor Suenonius befallde nu de darrande, af hemska aningar uppfyllda kvinnorna att sätta sig i bänkarne, hvarefter han begaf sig till sakristian för att taga bödelns arbete i ögonsikte.

Under tiden steg den andre prästmannen fram för altaret och uppläste syndabekännelsen och några för tillfället lämpliga böner.

När dessa voro slutade, steg Suenonius upp på predikstolen. Hans magra ansikte med dess djupa ögonhålor och insjunkna kinder liknade vid den matta belysningen en dödskalle. Efter att några ögonblick hafva lutat pannan mot skranket, upplyfte han sitt hufvud och började uppläsa den ingångsbön, han valt till sin förestående straff- och förmaningspredikan. Hans röst, djupare och ihåligare än vanligt, uppfyllde kapellet och återljöd från de mörka, tomma läktarne. Det förekom åhörarne, som om osynliga andeväsen där uppe upprepat hans ord.

Men med ens vardt hans röst osäker ... öfvergick i ofattliga ljud och tystnade. Åhörarne åsågo honom med förfäran. Han stod blek och stilla som en bildstod med blicken oaflåtligt fäst på ett mörkt hörn af kapellet.

Sedan denna tystnad och orörlighet räckt några sekunder, hvarunder åhörarne ängsligt riktade sina ögon mot samma hörn, fullt öfvertygade, att något öfver- eller underjordiskt väsen skulle framträda ur dess mörker, utsträckte prästen häftigt sin ena arm och ropade med dundrande röst:

-- *Vade retro, Satanas!* Vik hädan, du orene ande! Alla goda andar lofva Gud!

Men besvärjelsen tycktes icke hafva sin åsyftade verkan, ty Suenonius rusade ned från predikstolen, ilade till det misstänkta stället och började här, lik en vansinnig, svänga armarne, som om han måttat väldiga slag och stötar mot någon osynlig fiende. Hans ansikte var förvridet, håret fladdrade kring hans svettdrypande panna ... det var en spöklik, ohygglig syn.

Elin tryckte sig fastare intill sin mor. Ingrid såg med stirrande blick det hemska uppträdet ... hon förde handen till sin panna ... hon kände sitt hufvud svindla.

Suenonius' ämbetsbroder trodde sig genast förstå, hvad som var å färde. Det var ingenting ovanligt, att de protestantiske prästerna i 16:de och 17:de århundradet, i likhet med Luther, funno sig hemsökte af den onde anden. Den råa vantron alstrade allt som oftast, isynnerhet under häxerimålen, dylika syner. Luther själf har angifvit ett medel, som, brukadt vid sådana tillfällen, ofelbart lär drifva den onde på flykten. Medlet är ej af det finaste slaget: det grundar sig på den slutsats, att Beelzebub, som högmodets ande, ej kan uthärda en *föraktlig* medfärd. Suenonius föredrog likväl att gå sin fiende in på lifvet; och hans ämbetsbroder kastade sig på knä innanför altarrunden och understödde med ordets vapen verkningarna af hans kraftiga stötar och knytnäfslag.

Efter några sekunders förtvifladt handgänge, hvarunder åskådarne badade i ångestsvett, började segern synbarligen luta åt Suenonius' sida; hans motståndare, osynlig för alla utom för honom själf, tycktes vika steg för steg och Suenonius förföljde honom med allt häftigare hugg. Så fortgick striden ända till dess den lästa kyrkodörren hämmade hans segerlopp. Djäfvulen tog såsom sista utvägen sin flykt genom nyckelhålet, och pastorn stod med triumferande anlete, men darrande i alla lemmar som herre på valplatsen.

Sedan han dragit några djupa andedrag, återvände han med säkra steg och imperatorisk hållning till predikstolen, och nu började en bot- eller rättare hot- och straffpredikan, hvartill väl maken knappast varit hörd.

Först omtalade han betydelsen af det uppträde, hvartill hans åhörare nyss varit vittnen. Satan hade infunnit sig i kapellet, utan tvifvel för att rädda sina älsklingsbrudar, de fördömda häxor, som fasthållit förbundet med honom och fräckt nekat sina brott inför den världsliga domstolen. Men satan hade med skam och nesa måst rymma fältet för en dödlig människa; större var ej den makt, hvarmed den var utrustad, som häxor och trollkarlar kallade sin mästare och gud; och likasom han måst fly, så skulle ock deras hårdnackenhet vika ... ville den ej för andliga vapen, för böner och föreställningar, måste den för andra medel; deras kött skulle pinas och sargas till dess lögndjäfvulen farit dem ur kroppen och sanningens ande fått makt öfver deras tungor. De ägde nu att välja.

Detta var innehållet af pastorns tal. När det var slutadt, steg han framför altaret och uppmanade de anklagade att framträda och aflägga en frivillig bekännelse.

Men i trots af pastorns hotelser fanns det ingen, som hörsammade hans bud. Man svarade blott med suckar och jämmer, frampressade af förfäran.

Den andre prästen gick omkring från den ena anklagade till den andra och förmanade dem i bevekande ordalag att aflägga den äskade bekännelsen; de närvarande vittnena förenade sig med honom, men deras föreställningar voro fruktlösa.

-- Jag kan icke bekänna, jag är oskyldig, voro de enda svaren.

För inkvisitorerna återstod således endast att tillgripa tortyren. De förmenta häxorna drefvos in i sakristian.

*

Adolf Skytte hade efter ransakningens slut länge vandrat fram och tillbaka utanför tingshäktet. Han var tillräckligt hemmastadd i lagväsendet för att veta, hvad det betydde, då en för »högmälisbrott» anklagad

öfverlämnades åt prästerskapet att uppmjukas. Han väntade således att snart få se några af inkvisitorerna i bödelns sällskap begifva sig till tingshäktet, men när halfannan timme förflutit, utan att de sågos till, återvände han, genomvåt af regnet, till det härbärge han lyckats skaffa sig: en liten vindskammare i en af bondgårdarne. Han började tro, att den hemliga pinliga ransakning, som väntade de anklagade, var uppskjuten; och lugnande sig med detta hopp, satte han sig ned att teckna sig till minnes de iakttagelser han gjort under förhöret. Det var, såsom han nämnt, hans afsikt att till Svea Hofrätt inlämna en redogörelse för mötet, i hopp att denna redogörelse skulle sprida lämpligt ljus öfver de officiella rättegångsprotokollen, efter hvilka Hofrätten annars ensamt skulle hafva att rätta sig.

Men Adolf kunde ej länge fortsätta detta arbete; hans oro vaknade på nytt. Han steg upp, kastade kappan öfver sig och gick ut. Då han kommit till tingshäktet, ådrog sig ett samtal mellan de vid dörren vaktande soldaterna hans uppmärksamhet. Han stannade, dold af mörkret, på något afstånd.

Han förnam nu, att flere af de anklagade kvinnorna bevakade af ryttare, och följda af de bägge prästerna samt några nämndemän, lämnat häktet och förts bortåt vägen till kapellet. De samtalande soldaterna undrade hvad meningen egentligen var med denna tillställning, och en af dem uttryckte den riktiga förmodan, att man i all tysthet ville afpina dem en bekännelse, så att ransakningen snart måtte få ett lyckligt slut.

Adolf behöfde icke höra mer: han ilade tillbaka till det lider, hvari hans häst var inställd, sadlade honom, kastade sig upp och sprängde bort.

Knappt hunnen utanför byn, fann han i mörkret sin väg spärrad af några ryttare.

-- Halt! ropade en röst, som tillhörde den befälhafvande underofficern, -- hvem där?

-- En ryttare, likasom ni, svarade unge Skytte otålig.

Först nu förnam han af stålbaljornas skrammel mot ryttarnes tunga stöflar, att de som spärrade hans väg, ej voro vanlige vägfarande, utan en patrull af den till tinget förlagda knekthopen.

-- Vi hafva order, fortfor underofficern, -- att tills vidare hålla vägen spärrad för folk, som ej har annat ärende än att tillfredsställa sin nyfikenhet ...

-- Godt ... Jag har ett viktigare ärende, genmälde Adolf. -- God afton!

Och han satte sin häst åter i gång.

-- Det är friherre Skytte, sade underofficern, som nu igenkände Adolf och aktningsfullt förde handen till sin hatt. -- Passera, nådige herre!

Adolf sprängde bort.

-- Fan, hvad han har brådtom! anmärkte en af ryttarne. -- Hör på, sergeant, -- ni gjorde kanske icke alldeles rätt, att ni släppte honom förbi ...

-- Det rör dig icke, Rask, svarade den gamle underofficern; -- jag tål inga anmärkningar af en underordnad ... det har jag sagt dig förr.

-- Ja, hundra gånger, sergeant, men som ni i tjugo år gett er till tåls med det, så gör ni det väl nu ock. Som sagdt, ni borde icke släppt honom förbi, för ni har väl hört talas om, att han är likasom litet förhäxad af...

-- Håll käften! ropade underofficern. -- Lägg dig icke i hvad som icke vidkommer dig, gamle krutgubbe!

-- Hålla käften? inföll Rask, som tillät sig stor frispråkighet mot sin gamle vän och kamrat från Tysklands, Polens och Danmarks slagfält och lägereldar; -- nej, se det är då för mycket begärdt, helst som jag just nu lade in en ny tuggbuss, och huru kan den valkas, om jag skall hålla käften? ... Vill sergeanten smaka på min tobak?

-- Gif hit! svarade sergeanten, halft förargad, halft blidkad, och bet af ett godt stycke af den tobaksrulle, som räcktes honom.

-- Men tycker icke sergeanten, fortfor Rask, -- att vi borde rida fram emot kapellet och se, om den unge herrn ämnat sig dit eller annanstädes. Det vore allt klokast, tycker jag ...

De öfrige ryttarne instämde i Rasks förslag.

-- Nej, pass, inföll sergeanten, -- däraf blir ingenting. Vi hålla oss inom våra gränser. Det är bara nyfikenhet, som drifver er, karlar ... hör du, Gåsfjun, tillade han, i det han vände sig till en af ryttarne, -- hvar har du

brännvinsflaskan? Det här kalla regnet piskar till sist genom kläderna och fordrar varmare väta invändigt. Nå, Gåsfjun, fram med flaskan och låt henne gå laget rundt!

Den så kallade Gåsfjun bar ett annat namn i regementsrullan, men kallades så af sina äldre kamrater för sin ungdoms skull. Gåsfjun hade visserligen munskägg, som han kunde vrida kring sina fingrar, men han hade endast varit med i två fältslag och fyra eller fem träffningar, och han hade dessutom blott ett skottsår i axeln och ett sabelhugg i armen att skryta af ... han hade luktat allt för litet krutrök för att hedras med annat vedernamn än det, hvarmed han nu kallades.

Emellertid hade Adolf hunnit fram till kapellet. Han band sin häst vid en af de gamla lindar, hvilkas kronor susade öfver de åldrige grafstenarne, och ilade till dörren. Det svaga ljusskimret genom fönstren hade öfvertygat honom, att han var på de rätta spåren. Han fann dörren läst. I hopp att hitta en annan ingång gick han ett stycke omkring kyrkan, då hans öra nåddes af människoröster där inifrån ... af genomträngande klagoskrik. Han stod nu utanför den utskjutande sidobyggnad, som var sakristian. Han lyssnade ... han tyckte sig igenkänna Elins röst ... och utom sig af tusen stormande känslor ilade han, då han ej fann någon annan ingång, tillbaka till den dörr han lämnat och frestade dess åldriga ekplankor med en väldig spark. Dörren gaf efter ... än en stormlöpning och det rostiga låset brast. Adolf störtade in i kapellet. Han såg sig omkring med en vild, hastig blick ... kyrkan var människotom, så långt som det svaga rödaktiga skenet från de flämtande ljusen upplyste henne, men hvalfvet genljöd af jämmerrop, som kommo från ett sidorum. Adolf skyndade dit.

Det skulle vara svårt att skildra den öfverraskning, som ynglingens oväntade uppenbarelse i den till tortyrkammare förvandlade sakristian åstadkom. Ingen af de närvarande hade hört bullret af den instörtande dörren; Adolf stod midt ibland inkvisitorerna, såsom om han uppstigit ur afgrunden -- för åtminstone tvenne af offren, såsom han nedkommit från himmelen. Han stod där med handen på svärdfästet, med blicken flammande af dystra, hotande lågor.

Sakristian upplystes af en stockeld, som bödelsdrängen tändt i dess spisel. Midt på golfvet var en ställning upprest, försedd med hissverk: ett då i alla Europas länder vanligt plågoredskap, hvari man hängde offret vid tummarne, sedan man vid fötterna fäst tyngder, som ökades, till dess smärtan nödgat den olyckliga varelsen att ropa på nåd och förklara sig skyldig.

En af de anklagade kvinnorna hade redan genomgått denna tortyr, och då Adolf inträdde, var bödelsdrängen sysselsatt med att nedhissa henne. Den armas ansikte var spöklikt vanställdt af plågorna; hon hade uthärdat några ögonblick, först under tystnad, sedan under gräsliga skri, till dess hon slutligen ropade, att hon ville bekänna.

Bredvid på golfvet låg en gråhårig gumma med en järnbeslagen träblack kring det ena benet. I brist på den äkta så kallade spanske stöfveln hade denna träblack fått tjäna som sådan. Då den gamla tillbakavisade de bägge prästmännens förnyade uppmaningar att erkänna sig brottslig och tog Gud till vittne, att hon var oskyldig, hade bödeln, på Suenonius’ vink, med ett hammarslag indrifvit en grof kil mellan blacken och benet. Smärtan hade

nästan ögonblickligt försänkt den åldriga kvinnan i en känslolös kataleptisk sömn; hon låg där nu orörlig, med öppna, glanslösa ögon och af krampen uppspärrad mun ...

Det var en vanlig företeelse, att de förmenta häxorna inslumrade midt under tortyren, till följd af kval, som kommo lifskrafterna att domna -- ja, en så vanlig företeelse, att en dylik sömn öfver allt gällde som ett lyckadt *häxprof*, ett säkert bevis, att den pinade var brottslig. Man ansåg allmänt, att djäfvulen åstadkom denna sömn för att tillintetgöra plågorna och hindra häxan bekänna.

Det nämndes, att bödelsdrängen var sysselsatt med att nedhissa den i *kordan* upphängda kvinnan; hans förman, bödeln, däremot skulle just, då Adolf inträdde, slå de vid repet fästa öglorna kring tummarne på Ingrid. Elin hade kastat sig till Suenonius' fötter ... med förtviflans vilda vältalighet hade hon bestormat hans hjärta, men därinne fanns en demon, som hårdnackadt tillbakaslog hvarje anfall af mänskliga känslor: fanatismen. Elin hade från Suenonius vändt sig till den andre prästmannen: denne, som med svårighet uthärdade åsynen af så mycken grymhet och så mycket lidande, men hvars öfvertygelse likväl var orubbad, sökte enträget beveka Ingrid till bekännelse och uppmanade Elin att förena sina böner med hans, på det att hennes mor måtte undslippa plågorna. Men Ingrid befann sig i ett halft medvetslöst tillstånd: hennes ögon voro lyckta, och endast de spridda ord, som undföllo hennes läppar, vittnade, att hon ej försjunkit i fullständig dvala.

-- Nej, nej, jag är oskyldig ... jag svär det vid Kristus' sår ... Herre, förbarma dig! Hjälp mig, hjälp mig!

Dessa och dylika ord visade, att hon ännu hade medvetande om sin rysliga lott.

Blott ett ögonblick, och Adolf hade öfverskådat denna tafla. Suenonius ryggade tillbaka vid hans åsyn, bödeln höll upp med sitt arbete och fäste, likasom alla de andra innevarande, sina häpna ögon på ynglingen.

-- Hvad ... hvad ... hvad vill ni här? ... Huru har ni kommit hit?

Dessa ord sväfvade ohörbart på Suenonius' läppar, och en skiftning i hans små mörka ögon tillkännagaf, att öfverraskningen hastigt började vika för en helig vrede.

Men den unge Skytte stod med några hastiga steg framför bödeln, stötte denne tillbaka och emottog samma ögonblick i sin famn Elin, som stum och dödsblek kastat sig till hans bröst.

-- Hvad ... huru? utbrast ändtligen Suenonius; -- hvad, du förlorade son, du gudahädare, du tempelskändare, vågar du äfven visa ditt ursinne här i Herrens helgedom? Djärfves du med brottslig hand ingripa i lagens gång? Vet, att

vi äro församlade här i Guds och i lagens förenade namn ... Ut, ut!

Och Suenonius, hvars blod ännu var i hjältesvallning efter den dust han nyss bestått med självfve Leviatan, gick med blindt raseri mot Adolf, fattade med sin ena hand om Elin och grep med den andra Adolf vid bröstet.

-- Du rasar mot döden, eländige, ropade Adolf och kastade angriparen med ett väldigt knytnäfslag till golfvet.

Ynglingen var utom sig ... ögonblicket var kommet, då den vulkan, som länge sjudit i hans barm, skulle spränga väg åt sina lavaströmmar och i ett enda ohejdeligt utbrott utgjuta dem.

-- Grip honom! Han är besatt af djäfvulen! Grip honom! skrek Suenonius, i det han med spänstig styrka, lik en sårad tiger, sprang upp, för att ånyo kasta sig mot Adolf.

Denne hade i samma stund lösgjort sig från Elins armar och ryckt sin värja ur slidan.

Han såg bödeln och dennes handtlangare, hörsammande Suenonius' befallning, färdige att rusa på honom ... han såg Ingrid uppvakna ur sin dvala och med förfäran stirra framför sig ... han kände Elin åter slå sina armar kring hans lif ... och rundt omkring sig hörde han skrän af fasa eller af jubel -- det var svårt att urskilja hvilketdera -- från de olyckliga kvinnor, som voro där för att undergå tortyren, och nu, med den andre prästen och de gamle som vittnen närvarande nämndemännen, skockade sig intill sakristians väggar. Det svindlade för hans hufvud, det mörknade för hans blick. Han svängde värjan. Klingan återspeglade stockeldens röda lågor, och de tre angriparne ryggade tillbaka.

Suenonius stod ett ögonblick villrådig; därefter ilade han till spiseln, fattade en af de lågande bränderna och ropade:

-- Det står skrifvet: jag skall förgöra dig med eld ...

Men då han höjde detta fruktansvärda vapen, måttade Adolf en stöt mot honom och sänkte sin klingas udd i hans bröst.

Suenonius föll till golfvet och med honom det flammande svärd, hvarmed han väpnats af raseriet. Lågorna fattade i kläderna på den torterade, i dödsdvala försjunkna kvinnan. Sakristian fylldes af rök ...

En obeskriflig förvirring uppstod i det trånga rummet. Somliga skyndade fram till Suenonius, hvars blod färgade golfvet, andra sökte släcka elden och rädda den olyckliga gumman ... de åt tortyren utsedda offren rusade blindt på dörren, drifna mer af skrämseln än af hoppet att undkomma.

Adolf, som ännu stod på samma fläck, orörlig, med värjan i hand och omfattad af Elins armar, kände härunder någon gripa om sin arm. Det var Ingrid ...

-- Fort härifrån! Rädda er! sade hon.

I detta ögoblick hördes utifrån slammer af sablar och sporrar mot kapellets stengolf.

Ryttarne hade inträngt i kyrkan.

Den gamle underofficern hade, nyss efter det vi lämnade honom, gifvit efter för kamraternas föreställningar, som understöddes af hans egen nyfikenhet, och med sina karlar ridit fram emot kapellet. Komne dit hade de hört ett förvirradt sorl af röster och strax därefter sett flere skepnader ila ut genom den söndersprängda dörren.

Allt detta gjorde det för honom klart, att det var »ugglor i mossen». Han hade kastat sig af hästen och följd af sitt manskap skyndat in.

Tvenne ryttare ställde sig vid dörren, för att spärra vägen för de flyende. De öfrige följde sin befälhafvare till sakristian, hvarifrån det förvirrade bullret hördes komma.

Underofficern stannade på tröskeln, häpnande öfver den syn, som här mötte honom.

Adolf vände sig långsamt om. Då han varsnade ryttarne, som spärrade sakristians dörr, vaknade han till en sans, som dock ej var lugnets, utan den förtviflade beslutsamhetens. Han ville nyttja förvirringen för att rädda Elin och sig själf; han fattade flickan om lifvet och ämnade just bana sig väg genom dörren, då Svarte Anders, som fått nytt mod genom ryttarnes ankomst, grep honom bakifrån kring halsen och ropade:

-- Hjälp mig! Det är han, som gjort det ... det är han, som dödat prästen.

Dessa ord gåfvo ryttarne nyckeln till den gåta, som här i lefvande bilder företedde sig för deras blickar.

En af dem hastade fram och vred värjan ur Adolfs hand.

-- Allt motstånd är fruktlöst, olycklige herre, sade underofficern, i det han gick fram till Adolf. -- Släpp den unge herrn, du fördömde bödel ... han är nu *min* fånge...

Adolf syntes ett ögonblick vilja, vapenlös som han var, förnya sitt försök.

Men en blick på motståndarnes antal lät honom dock i trots af hans öfverspända tillstånd inse, att detta skulle varit galenskap.

-- Väl, sade han till ryttarnes anförare, -- jag är er fånge ... mitt öde är uppfylldt ... det kunde ej ske annorlunda ... För mig genast härifrån! Jag ger er mitt hedersord att ej söka undkomma ... Men, fortfor han och såg sig omkring med dystra blickar, -- jag hoppas, att I hafven fått nog af blod för i afton ... I hvarje fall ...

Han skyndade fram till den af bödeln uppresta ställningen, det under namnet korda bekanta tortyrredskapet, fattade i dess mellanbalk och kastade omkull det.

-- Var lugn, sade underofficern, och fattade ynglingen i armen, -- jag ansvarar för att det för i afton är slut med plågandet.

-- Ni ansvarar därför ... godt ... Låt mig då genast komma härifrån ... För mig genast inför min far eller hvarthän I ämnen ... Jag vill icke stanna här ett ögonblick längre.

-- Olycklige, började nu den andre prästmannen, som hitintills sysselsatt sig med den medvetslöse Suenonius, kring hvilken flere af de innevarande förenat sina omsorger; -- olycklige, du har...

-- Tig! afbröt honom Adolf. -- Är uslingen död eller ej, det bekymrar mig föga. Ert fördömda prat träffar icke mitt samvete. Elin, farväl ... Blott ett enda ord ännu, flicka! Hör mig ... Låt ej offra dig åt dina domares grymma pinolust! Tro ej att din själs oskuld skall kunna döfva kroppens kval! Tro ej, att Gud skall komma dig till hjälp ... Medgif att du föröfvat alla brott, som från Abels mord intill denna dag sudlat jorden ... och då du träder inför Guds tron, så kräf af honom redogörelse för hvad dig här nere vederfarits!

-- Nåväl, fortfor han, i det han vände sig till den gamle krigaren, i hvars hjärta fasa och medlidande på en gång rörde sig, -- hvart vill ni nu föra mig?

-- Rask, sade gubben med sorgsen ton, -- följ den stackars herrn till hans härbärge och stanna hos honom tills du får vidare tillsägelse. Jag litar på ert hedersord, nådige herre.

Adolf lämnade rummet. Gamle Rask följde honom.

*

Vi vilja i få ord redogöra för efterspelet till det ofvan skildrade uppträdet.

Suenonius vardt i medvetslöst tillstånd utburen ur sakristian och nedlagd på altarrunden, där hans sår, som var djupt och lifsfarligt, tvättades och förbands af den gamle underofficern, som under sina fälttåg haft rikligt tillfälle att göra sig hemmastadd i sådana förrättningar.

Den stackars gumman, hvars kläder antändts af branden, var rysligt tilltygad af lågorna. Den kataleptiska sömn, hvari hon under tortyren försjunkit, var så djup, att hon först, när elden var släckt, uppvaknade till medvetande, men blott för att strax därpå, efter genomträngande jämmerrop, draga sin sista suck. Hon dog, utsträckt på stengolfvet med träblacken kring benet. De närvarande betraktade hennes dödssätt som ett järtecken. Hennes för tidiga död, så menade de, räddade henne dock icke från lågorna, som hennes brott förtjänt.

Under tiden hade en af nämndemännen sändts till byn, för att anskaffa kärror.

Sedan dessa ankommit, lämnade hopen kapellet. På den ena kärran, som var fylld med hö, nedlades den sårade prästen, väl inhöljd i filtar; på den andra fördes den i kordan pinade kvinnan som var alltför lembruten för att kunna gå, och bredvid henne liket af den halfbrända gumman.

Tre af de anklagade hade, såsom förut nämnts, begagnat sig af förvirringen för att fly. Två af dem återfunnos följande dag i de närlägna skogarne, grepos och återfördes till tingshäktet. De spaningar, som anställdes efter den tredje, voro fruktlösa, men lång tid därefter fann man hennes lik i en klyfta vid kusten, där hon hungrat ihjäl.

Suenonius' ämbetsbroder åtog sig det svåra uppdraget att till lagman Skytte frambära underrättelsen om händelsen i kapellet. Den gamle domaren hade, trött af dagens arbete, längesedan gått till hvila. Prästen insläpptes dock.

Då han nu med sorgsen röst förkunnade, att en stor olycka tilldragit sig, och med en lång inledning ville förbereda lagmannen på det hårda slaget, reste sig denne i sängen och afbröt honom med krampartad häftighet i röst och åthäfvor:

-- Fort, människa! Inga omsvep! Det är min son, som varit framme ... I få ord: hvad har händt?

Prästen talade ... lagman Johan lyssnade, blek, stum, orörlig ...

Och då prästen talat till slut, vågade han tillägga:

-- Nådige herre! Ert hjärta måste svida, men låt icke sorgen öfverväldiga er.

-- Tig! utbrast lagmannen; -- jag befaller själf öfver mina känslor. Gå er väg! jag vill vara ensam ... Ack, tillade han för sig själf, -- jag vill icke lägga sten på börda ... Har Gud förkastat honom, *jag*, hans far, kan det icke ...

Då prästen bugade sig för att gå, fortfor lagmannen kallt, i det han steg upp och började kläda sig:

-- Nej, stanna! Ni skall följa mig till Suenonius. Hvar har ni lagt honom?

-- I hans rum här i tingshuset.

Lagmannen klädde sig skyndsamt och gick, följd af prästen, till Suenonius' kammare. Sedan han öfvertygat sig, att denne njöt tillräcklig omvårdnad, och ombesörjt, att bud genast afginge till Stockholm efter läkare, lät han tillkalla Askelins vikarius och befallde, att åtgärder ofördröjligen skulle träffas att samma natt föra Adolf till Stockholms kronohäkte. Sedan länsmansbiträdet fått den nödiga skrifvelsen till fångdirektören, gick han att uträtta befallningen.

Från Adolf ankom strax därefter ett bud med förfrågan, om han finge träffa sin far, innan han öfverlämnades i lagens händer.

Lagmannen svarade vägrande. --

Men samma natt reste äfven den gamle Skytte till hufvudstaden, sedan han åt den äldste af de närvarande Stockholmsjuristerna tills vidare öfverlämnat sin domarebefattning.

Afsikten med denna resa var att hos vederbörande framställa tilldragelsen i ett för sonen så fördelaktigt ljus som möjligt. Lagman Skytte ville öfvertyga dem, att Adolf ej vore vid sina sinnens rätta bruk ... han ville det, emedan han själf trodde så.

Följande dag kom Adolfs vän Erik till tinget och öfvervar ransakningen. Den i kordan torterade kvinnan återtog först inför rätten sin bekännelse, men, hotad med ny »uppmjukning», bekände hon sig skyldig till allt. Ingrid, Elin och de öfriga nekade fortfarande. Bödeln fick således befallning att åter göra sina redskap i ordning, och emot aftonen fördes de anklagade än en gång till kapellet.

Dessförinnan hade Erik besökt dem i tingshäktet och länge samtalat med Ingrid och Elin. Han underrättade dem i tysthet, att han till Svea Hofrätt för deras räkning ville insända en försvarsskrift och dessutom personligt söka verka till deras förmån hos de maktägande i Stockholm. Men med dessa uppmuntrande ord förknippade han en ifrig uppmaning att hellre påtaga sig allt, hvad de ursinnige inkvisitorerna fordrade, än underkasta sig tortyren, som dock skulle upprepas, intill dess det svaga köttet gifvit efter för plågorna.

-- Bekännen, hade han sagt, -- inför domstolen! Kraften af denna bekännelse skulle kunna häfvas genom en af mig uppsatt, af er undertecknad skriftlig förklaring, att bekännelsen är falsk och aftvungen genom hotelse om tortyr.

Ingrid och Elin hade likväl ej af Eriks ord kunnat förmås att medelst denna utväg rädda sig från tortyren. Men då de åter voro i bödelns händer, och Ingrid såg sin späda dödsbleka dotter fastgjord vid kordan, färdig att upphissas, då öfvergaf henne modet ... Erik stod vid hennes sida och förnyade sin uppmaning ... och hon lofvade bekänna, om Elin förskonades från plågorna.

Elin nedhissades ... Ingrid förklarade sig skyldig, men den ton, hvari detta skedde, var den kalla förtviflans, den stolta bitterhets, hvarmed en blödande hjältesjäl förklarar sig öfvervunnen af ödet.

Denna förklaring gällde dock endast henne själf, icke hennes dotter. Men då inkvisitorerna ånyo vände sig till denna senare, bekvämde sig Elin, som fruktade att varda skild från sin mor, till den sväfvande bekännelse, att, om modern begått något brott, så vore äfven hon i detsamma delaktig.

Vi vilja ej skildra den strid, som härunder ägde rum mellan mor och dotter, en strid, hvars mål var att ömsesidigt

söka rädda eller ock omkomma med hvarandra.

De flesta bland de anklagade följde Ingrids efterdöme och aflade den tvungna bekännelsen. Endast tvenne hade mod att undergå tortyren, men ingendera uthärdade. Sedan de lembrutits i kordan och ytterligare hotats med träblacken och kilen, erkände de sig vara häxor och Blåkullafarerskor.

Sålunda kunde den följande dagens ransakning sluta därmed, att alla de anklagade »fritt och öppet», såsom det i protokollen hette, bekände sina brott.

Efter några timmars öfverläggning mellan domaren och nämnden förkunnades domen för »de öfverbevisade».

Alla de anklagade, som ursprungligen stodo på pastor Suenonius' lista, dömdes för sina afgudiska missgärningar att halshuggas och å båle brännas.

Flere af de barn, som framdragits att vittna, ansågos äfven förtjänta af större eller mindre näpst. De äldre dömdes till gatlopp mellan jämnåriga, andra till ris i vapenhuset och de yngsta att under ett års förlopp hvarje söndag stå med ris i händerna på ett särskildt ställe i kyrkan.

De afsagda domarne underställdes Svea Hofrätt.

Intills utslag från denna hunnit ankomma, skulle fångarne förvaras i kronans häkten.

Följande dag fördes Ingrid och Elin tillbaka till slottshäktet i Stockholm. Här besöktes de som vanligt af Erik, som lät dem underteckna den förut omtalade förklaringen, hvilken han, jämte en redogörelse för de iakttagelser han själf gjort under häxerimålen, inlämnade till Svea Hofrätt.

Den kammare, i hvilken Adolf satt inspärrad, en af de sundare och hyggligare i fängelset, särskildt bestämd för personer af bättre villkor -- ty lagskipningen gjorde i detta, som i mycket annat, skillnad till person -- var icke långt ifrån den cell, i hvilken mor och dotter bidade sitt öde. Adolf var anklagad för »högmålsbrott» af svåraste slag: för tings- och kyrkofrids-brott samt mordförsök. Lagmannens försök att mildra anklagelsen strandade, sedan en läkare förklarat ynglingen vara fullkomligt sund till sina sinnen. Riksrådet Bengt lade lamt, och egentligen endast skenbart, sitt inflytande i vågskålen till ynglingens förmån: han ville ej komma i något slags förbindelse till sina politiske motståndare och var för öfrigt harmsen öfver hela historien. Kanske ingick det äfven i hans beräkningar att uppskjuta hvarje åtgärd till Adolfs räddning, tills den sammansvärjning, hvars ledare han var, kommit till lyckligt slut och bragt makten i hans och hans vänners händer. Tidpunkten för denna katastrof nalkades nu med hvarje dag.

[1] Författad af Hakvin Spegel.

Ett misslyckadt statsstreck.

En vacker, solbelyst förmiddag, tre veckor efter de händelser, som nyss skildrats, rullade en ståtlig, fyrspänd vagn genom Skanstull in i hufvudstaden. Det var Vanloos ekipage.

Det härliga vårvädret hade utlockat Stockholms *beau monde*. Vagnar, stora och klumpiga, men glänsande af siden och förgyllning, med lakejer bakpå och lakejer på fotstegen, rullade förbi hvarandra på gatorna, och ryttare på ståtliga hästar bugade i sadeln och lyfte med en sirlig armsvängning på sina fjädrade hattar, hvarhelst något vackert ansikte blickade fram mellan vagngardinerna.

-- Den rike främlingen är återkommen ... detta var den anmärkning, som allmänt gjordes, där Vanloos ekipage banade sig väg, och mer eller mindre djupa, mer eller mindre förtroliga hälsningar mötte den stolte och afundade mannen från alla sidor.

Vid Norrbro anhölls han af tvenne ryttare, som genast svängde om sina hästar och redo fram på hvar sin sida om vagnen.

-- Välkommen åter, mynher Vanloo! ropade den ene lifligt, medan den andres ceremoniella hälsning utvisade en mindre förtrolig bekantskap med den välkomnade personen.

Den förre var herr Gustaf Drake, den andre gardesöfversten Gustaf Helmer Lilje, en af dem, som under balen på Sjövik undertecknat sammansvärjningen, och genom sin ställning vid hären en af den Skytteska sammansvärjningens pelare.

-- Jag har i sanning längtat efter er, mynher Vanloo, ropade Drake; -- måtte ni kommit i en lycklig stund!

-- Man kommer lyckligt nog, då man ej kommer för sent, svarade Vanloo. -- Hvad nytt från Sjövik, herr Gustaf Drake?

-- Intet annat nytt, än att jag vantrifves i min ensamhet därstädes. Ni finner mig därför här: jag har på några dagars tid sökt hufvudstadens förströelser. Om grannfamiljen på Signildsborg kunde jag däremot hafva mycket att förtälja, men ni får tids nog lära känna dessa nyheter, ty de äro på hvar mans läppar.

-- Såå ...

Vanloo vände sig till den andre ryttaren och bytte några artighetsfraser med denne.

Drake ämnade just ånyo öppna samtalet med en fråga, när mynher Vanloo funne sig hågad att emottaga hans besök, då hans värjgehäng, som sannolikt varit vårdslöst spändt, lossnade, och värjan föll till gatan.

-- *Dii avertite omen!*[1] utbrast Vanloo i en kall, skämtsam ton, då skramlet af svärdets fall mot gatstenarne drog hans uppmärksamhet åt denna sida. Därefter hälsade han de bägge ryttarne, gaf kusken tecken att köra fortare, och vagnen rullade bort.

-- Fy d--n, jag tål inga holländare, sade Lilje till Drake, sedan denne af en förbigående fotgängare låtit räcka sig sin värja, -- jag tål ingen dryg köpslående republikansk mynher, och allra minst den där. Hans artighet smakar af nedlåtenhet ... hans blick föreföll mig spotsk ... den holländske hunden!

-- Den här är dock ingen vanlig holländare och icke ens en vanlig människa, anmärkte Drake, som emellertid väl märkt, att det låg något utomordentligt frostigt i Vanloos ton och hållning, skarpt afstickande mot den förtroliga ifver, hvarmed han, Drake, hälsat honom välkommen.

Sigurd, som var förberedd på sin herres ankomst, emottog honom i porten till hans vid Norrmalmstorg belägna hus. Då vagnen rullade in på gården, hälsades Vanloo af Algernon Sidneys manskap med hurrarop, och de raske sjöbussarne, alla klädde i blårandiga ylleskjortor och hvita benkläder, trängde sig kring honom för att trycka hans händer.

Desse män voro af olika folkprägel och tungomål ... de voro samlade, en och en, med strängt urval, under de vidlyftiga resor Vanloo gjort i båda världshalfvorna; men deras ansikten, som företedde alla färgöfvergångar mellan den götiske nordbons hvitröda och den spanske kreolens bronsfärgade hy, buro samma uttryck af raskhet, glädtighet och bottenärlighet; de hade med sin kapten till medelpunkt, med ömsesidig aktning och fostbrödralag under gemensamma faror till föreningsband, sammansmält till ett starkt helt. Det var ett kosmopolitiskt och likväl strängt slutet samhälle, hvari det ej var lätt att förvärfva medborgarrätt.

-- Kapten, ropade en af desse män, styrmannen Blackwell, -- börjar ni icke ledsna vid landbacken? Vi önska alla snart komma i verksamhet. Algernon Sidney är fullt färdig att sticka ut ... ni skall skynda att se honom, kapten: han ligger där så stolt, fin och fejad, och längtar bara, han som vi, att komma ur hamnen.

De kringstående instämde i Blackwells ord och uttryckte alla sin önskan att med det första få lämna landbacken.

Vanloo lofvade, att det ej skulle dröja länge, innan Algernon komme att utbreda sina segel för hafvets vindar, och underrättade sina män, att han längre fram på dagen ämnade taga sin vackra brigg i ögonsikte.

Manskapet tågade tillbaka till Kastellholmen. Endast Sigurd stannade hos Vanloo.

Läsaren har sannolikt redan gissat, att Vanloos resa stod i samband med fru Agnes Drakes. Han hade lämnat henne i ett fridfullt landthus på Selands bokskuggade strand och därefter ilat tillbaka till Stockholm, där de väntade politiska händelserna kräfde hans närvaro.

Dessförinnan hade han dock under vägen gjort ännu ett besök i sin födelsebygd.

-- Sigurd, sade Vanloo under samtalets gång -- mina spaningar efter min mor och min syster hafva äfven denna gång varit fruktlösa. Icke ett spår upptäckt, som kunde föra mig till dem själfva, om de ännu lefva, eller till deras grafvar, om de äro döda! Men jag kan ej med denna ovisshet om deras öde lämna fädernejorden. Det var en af mina ungdomsdrömmar, att jag en gång, rik och ärad, skulle återvända till min moders hydda; det var hoppet därom, som i lifvets strid förljufvade medgången och stärkte mitt mod i motgången ... Ack, fortfor Vanloo till sig själf, -- jag undrar, om hon åldrats mycket, min arma mor ... och Elin ... hon borde nu vara en blomstrande ungmö.

-- Hör, min vän, fortfor Vanloo efter en stunds tystnad, -- jag har under denna resa kommit att tänka på ett medel, som måhända säkrare och hastigare än något annat skall leda mig till målet. Jag vill i alla rikets kyrkor låta efterlysa mina fränder. Efterlysningen skall innehålla en noggrann uppgift om deras släktskap och forna lefnadsförhållanden, så att intet misstag må äga rum. Om de ännu äro bland de lefvandes antal, skola de således få veta, att deras son lefver, att han ifrigt längtar att träffa dem, och att Vanloo, medlem af den holländska beskickningen i Stockholm, med nöje vill upplysa, hvar de skola finna honom. Men hvad som skall ske måste ske snart. Jag skall ännu i dag träffa de för detta ändamål nödiga åtgärderna ... och för att förvissa mig därom, att efterlysningen skall spridas så snabbt och fullständigt som möjligt, vill jag utverka den ett rum bland regeringskungörelserna. -- Men nu till något annat! Hafva många papper från de sammansvurnes läger under min frånvaro kommit i dina händer?

-- Ja, en hel hop, kapten. Med guld kan man göra underverk, det är visst och säkert. Jag har nedlagt dem i den

ordning, de inkommit, i kaptens skrifbord.

Vanloo tillbragte en god timme med att genomläsa dessa handlingar. Detta studium intresserade honom synbart. Han läste uppmärksamt, försjönk i djupa betraktelser och steg ibland upp för att med raska steg mäta golfvet.

Då han slutat läsningen och nedlagt papperen, var uttrycket i hans ansikte särdeles gladt.

Sedan Vanloo badat, frukosterat och gjort sin toalett, gick han, följd af Sigurd, ut till sin brigg, som ännu låg för ankar på sitt förra ställe utanför Kastellholmen. Bland de talrika örlogsmän, som, dels öfverbyggda, dels i segelfärdigt tillstånd, lågo förtöjda utanför Skeppsholmen och Kastellholmen, funnos visserligen många som i storhet öfverträffade, men ingen, som kunde täfla med Algernon Sidney i byggnadssättets skönhet och ändamålsenlighet. Briggen var lika mycket föremål för sjömäns som »landkrabbors» förtjusning. De förre beundrade hans redbara egenskaper, som bevärad »sjöbåt», de senares ögon bestuckos af hans prakt.

Algernon Sidney var nu, afvaktande ett besök af sin kapten, smyckad i sin högtidsskrud. En mängd flaggor och vimplar af alla färger svajade från hans smäckra master för den friska vinden; portarne i bastingeringen voro öppnade och visade en fruktansvärd tandrad af blank metall: alla ändar voro väl instufvade, löpande tågvirket hårdt ansatt och rårna sorgfälligt brassade. Behagfull och likväl fruktansvärd hvilade den vackra briggen så lätt och luftigt på vattnet, som om han vore färdig att höja sin köl öfver de små solglittrande böljor, som lekte däromkring.

Då Vanloo nalkades, mannades rå, ett hurrarop höjdes, och de män, som hade befälsposter ombord, samlade sig vid fallrepstrappan för att emottaga sin kapten.

Vanloo trampade sitt kära däck med en ynglings glädje. Han granskade allt från kölrummet till masttopparne, och allt var i bästa lag.

Därefter utdelade han några ordres, bland hvilka äfven var den, att manskapet skulle lämna sina härbärgen i land, uppgöra sina skulder därstädes och flytta ombord för att i hvarje ögonblick vara färdigt till afsegling.

-- Kapten, sade Sigurd, i det han pekade på ett fartyg, som låg på något afstånd från Algernon Sidney, längre ut från stranden, -- kan ni gissa hvad detta är för en sjöbjörn?

Det fartyg, hvarpå Sigurd fäste sin herres uppmärksamhet, var tackladt som brigg och bar holländska flaggan. Det var högriggadt, plattdäckadt, något längre och smalare än Algernon Sidney, samt försedt med en hög buktig akter.

Vanloo svarade:

-- Han är byggd för snabbsegling, men aktern är nog hög, och kranbalkarne ligga för långt akterut: han kommer att stampa starkt i sjögång. Hvad är det för en gynnare? Han ser mig misstänkt ut. En holländare är det icke, ehuru jag ser honom bära holländska flaggan.

-- Briggen heter *Scylla*, kapten, och har en lika hvass tandrad som Algernon Sidney. Gissar ni icke, kapten?

-- Ha, jag förstår ...

-- Ja, det är den hedervärde köpmannen Zacharias Jansens brigg, bestämd att göra mycket fredliga resor här emellan och Amsterdam. Men jag svarar icke för, att ej den beskedlige sjövargen på resan kommer att bita ett och annat får, så vida han bara får tid att sätta käkarne i gång.

-- Jag måste ombord på den där Scylla, sade Vanloo. -- Hör hit, Fredrik! Sätt låringsbåten i vattnet! Vill du göra sällskap, Sigurd?

-- Nej, för tusan, kapten, det går icke an. Zacharias Jansen skulle lukta brändt horn, om han såge mig i ert sällsap.

Vanloo lät ro sig öfver till Scylla.

-- Är er kapten ombord? var hans första fråga, sedan han med ett tag i röstet svingat sig upp på däck.

De karlar, som voro på däck, blängde likgiltigt på Vanloo. En af dem gaf sig tid att svara, att deras kapten nyss gått i land, hvarefter han fortsatte det gräl, hvari han var stadd med kamraterna.

Det folk, hvarmed kapten Zacharias Jansen bemannat sin brigg, var, att döma af »snitten i deras klyfvertar», snarare ägnadt att inflytta i ett tukthus. Karlen som svarat på Vanloos fråga, bar ett af fylleri uppsvälldt ansikte, vanställdt af öppna eller med plåsterlappar skylda blodviten. Med den skräfliga ton, hvari han på plattyska utöste sitt ovett mot kamraterna, tycktes han vilja gifva tillkänna, att han under kaptenens frånvaro var högsta hönset i korgen. De öfriges utseende var föga mer förtroendeingifvande.

Vanloo gick ett slag kring däcket och synade allt med mönstrande blickar. Utrustningen såg gammal och lagad ut, men var fullständig, ändamålsenlig och i tämligen godt skick. Kanonerna, till antalet lika många som Algernon Sidneys, voro gamla, rostiga, hade utseende af att i många år legat blottställda för vind och väder utanför något kronans förrådshus, men de voro likväl tydligen valda med kännareblick.

Nu framträdde till Vanloo en man af besättningen, på hvilken han förut icke gifvit akt. Det var en ung, högväxt karl, hvars ansikte, klädsel och hållning på ett i ögonen fallande sätt skilde honom från de andra. Hans ansikte var fint tecknadt, men blekt, magert och prägladt af öfverdåd och tillgjord munterhet; hans hållning, ehuru i hvarje rörelse själfsvåldig och vräkig, förrådde icke dess mindre en man af uppfostran; hans dräkt var en blandning af sjömannens och studentens: på hufvudet bar han en »sydväst», kring halsen en vårdslöst knuten långhalsduk, och hans smärta lif var inknäppt i en gammal luggsliten sammetsrock af det vanliga studentsnittet.

-- Hör på, -- sade han i närgången ton, i det han lade sin hand på Vanloos skuldra, -- hvem söker han här?

Vanloo vände sig om mot talaren. Denne drog sig för hans kalla blick ett par steg tillbaka och lyfte något förlägen på sin »sydväst», hvarvid han blottade en vacker panna och de rikaste blonda lockar.

-- Ursäkta, fortfor han i höfligare ton; -- söker min herre vår kapten och redare, den utmärkt aktningsvärde herr Zacharias Jansen, så vill jag underrätta, att han helt nyss lämnade detta förträffliga fartyg och lät ro sig till Skeppsholmen. Men om ert ärende är sådant, att det kan förtros åt en annan, så är jag hans högstbetrodde man och vill gärna stå till er tjänst ... Tyst, karlar, ropade han därefter till de grälande matroserna, i det han ur fickan framtog en flöjt och slog den värste skrikaren i hufvudet med densamma, -- tyst, fördömda pack, då andre löjtnanten talar!

-- Ni är således andre löjtnant på detta fartyg?

-- Ja.

-- Ni är svensk till börden?

-- Det vete fan; jag är kosmopolit.

-- Ert fartyg är ovanligt starkt väpnadt ...

-- Ja, som ni ser. Man får vänta sig allt, då man, som vi, göra resor i farliga farvatten. Vi ämna oss härifrån till Holland, men sedan därifrån till Ostindien, där det är bättre förråd på sjöröfvare än här på hafsmåsar.

-- Godt, jag har nu tillfredsställt min nyfikenhet, hvilket var mitt enda ärende här. Som gammal sjöman ... jag är ägare till briggen, som ligger därborta ... roade det mig att se ert fartyg på nära håll.

-- Åh, tusan, jag har hört, att den rike Vanloo skall vara ägare till den där präktige briggen. Det måste således vara...

-- Alldeles: jag är Vanloo ... Och enär ert fartyg bär den holländska flaggan, så var detta än ett skäl för mig att besöka detsamma.

Andre löjtnanten, såsom den unge mannen behagade kalla sig själf, bugade under tystnad.

Då Vanloo därefter gjorde min att lämna däcket, skyndade sig ynglingen att nedfira fallrepstrappan.

Hunnen ett stycke från Scylla, hörde Vanloo från dess däck en vildt munter flöjtdrill. Det var utan tvivel andre löjtnanten, som nu trakterade samma instrument, med hvilket han nyss förut trakterat den skrikige matrosen.

-- Nå, hvad tycker ni, kapten? frågade Sigurd, sedan Vanloo återkommit till Algernon Sidney; -- er motståndare är just icke att förakta, eller huru?

-- Nej, svarade Vanloo, -- men dess bättre.

En halv timme därefter lämnade Vanloo i Sigurds sällskap sitt fartyg och tog hemvägen öfver Skeppsholmen.

Skeppsholmen var den tiden nästan obebyggd; blott en större byggnad, amiralitetshuset, fanns där. Men där rådde icke dess mindre stor liflighet, ty många örlogsbåtar lågo på stranden för att lagas, och där vimlade både av sysselsatta och sysslolösa människor.

Bland de senare sågs äfven en liten man, som med sänkt hufvud och armarne korslagda på ryggen vandrade af och åter. Han bar en sedesamt tillskuren långrock, anspråkslösa strumpor och skor med silfverspännen. Vanloo ansåg honom vara en köpman, funderande på någon vinstgifvande spekulation.

-- Det är Ruys, kapten, sade Sigurd hastigt. -- Han bör icke se mig i så förnämt sällskap som ert.

Sigurd stannade, till dess Vanloo hunnit ett stycke framför honom.

Vanloo fann sig hågad att se mannen på närmare håll. Han gick fram och väckte honom ur hans funderingar med följande ord på holländska språket:

-- Tillåt mig fråga: är ni holländske köpmannen Zacharias Jansen?

Ruys såg upp, blottade sitt hufvud och gjorde en kruserlig bugning.

-- Alldeles, alldeles, svarade han, -- mitt namn är Zacharias Jansen.

-- Från Rotterdam, eller huru?

-- Alldeles, nådige herre ... ja, det vill egentligen säga: från Amsterdam.

-- Eller från Alkmaar måhända?

-- Från Alkmaar? upprepade Ruys med en skygg blick. -- Nej, som jag sade, från Amsterdam.

-- Vi äro landsmän. Mitt namn är Vanloo. Känner ni detta namn?

-- Visserligen ... Icke skulle jag vara den ende, som är okunnig därom, att vårt land äger en så utmärkt medborgare härstädes. Ert namn, mynher, är mig för öfrigt bekant af gammalt: hvilken holländare känner icke det inom och utom handelsvärlden ärade namnet Vanloo? Jag har mången gång undrat, mynher, om ni är son af hufvudmannen för firman Vanloo & Comp. i Rotterdam eller af gamle Vanloo i Batavia ...

-- Jag är den senares arfving, svarade Vanloo kort. -- Men låt mig skärskåda er närmare, hederlige Zacharias Jansen! Se upp, min vän och visa utan onödig blygsel ert bottenärliga ansikte! Vid Jupiter, detta är en underbar,

jag må säga opassande lek af naturen och slumpen ...

-- Hvad menar ni, mynher? stammade den föregifne köpmannen, som tycktes hindras af ett sendrag i nacken att höja någon annan del af ansiktet än ögonstenarne till sin vederpart.

-- Ja, hvad säger ni själf? Må det ej kallas ett opassande skämt af naturen och slumpen, då den förra gör en ärlig köpmans ansikte fullkomligt likt en viss spetsbofs, och den senare ökar likheten genom att vanställa bägge med alldeles likadana ärr och skråmor.

-- Mynher, jag förstår icke, mumlade Jansen, kritblek om hela ansiktet, med undantag af nästippen, som under alla lifvets förhållanden glänste af samma purpur.

-- Jag skall i få ord förklara saken, herr Zacharias Jansen. Jag har fått signalementet på en gammal förhärdad skurk, som heter Ruys, bördig från Holland till föga heder för dess aktningsvärda folk ... Ni känner väl ryktesvis namnet Ruys?

-- Huru sade ni? Ruys? Nej, mynher, honom känner jag icke.

-- Hans namn är annars icke alldeles okändt bland köpmän och sjöfarande. Om ryktet förmäler sant, var han löjtnant under den bekante sjöröfvarkaptenen Tomkins, hvars benrangel jag för femton år sedan såg hänga i kedjor vid Themsens utlopp. Sedan lär han under några år idkat sjöröfveri på egen hand, fast utan särdeles framgång: dock, om jag minnes rätt, kapade han ett fartyg från samme Vanloo i Batavia, som ni nyss nämnde. Om hans senare öden är jag icke heller alldeles okunnig ... Men jag märker, att detta samtal icke roar er. Således till något annat! Ni är ju ägare af briggen Scylla?

-- Ja, mynher, redare och kapten i en person.

-- Jag kommer nyss från ert fartyg: jag har varit ombord på detsamma ...

-- Såå, mynher! Stor förlust för mig, att jag ej var närvarande, då ni gjorde mig den äran ...

-- Det är en präktig brigg, er Scylla ...

-- Åh, mynher, anspråkslös, mycket anspråkslös.

-- Fan heller! Jag har sällan sett ett handelsfartyg med större anspråk på att mäta sig med en medelmåttig örlogsman. Men jag upptager er dyrbara tid, herr Jansen. Blott ännu en fråga: när ämnar ni lätta ankar?

-- Icke än så noga bestämdt. Jag ligger här i åtskilliga affärer ... Sedan varder det en långresa, mynher. De kanoner ni sett, stå där för malajernas räkning ... Malajerna äro ett farligt folk ... ja, ni känner dem nog bäst, mynher, ni som är från Batavia ... Som jag säger: ett farligt...

-- Godt. Farväl, herr Jansen! Måhända mötas åter våra banor: jag ämnar mig åt samma håll som ni.

-- Hå, det skulle fägna mig. Farväl, mynher!

Zacharias Jansen hälsade med en ytterst djup bugning den bortgående Vanloo, vände sig därefter om, torkade ångestsvetten ur pannan, drog några djupa andedrag och mumlade:

-- Förbannelse! Det är som jag säger: här spökar midt på ljusa dagen. Landbacken bränner mina fötter. Hvarför sölar Drake? Jag står icke ut med det här.

*

Det var den 30 Maj. Riksrådet Skytte hade på aftonen af denna dag återkommit från en utflykt till Görväln, hertig Adolf Johans egendom, två mil från Stockholm.

Herr Bengt såg tankediger ut. Sammansvärjningen skulle följande dag utbrista.

Hemkommen fann han på sitt skrifbord en biljett, hvars utanskrift, ställd till honom, var tecknad med den af honom själf uppfunna chiffern. Icke litet förundrad häröfver, bröt han det honom obekanta sigillet och läste följande rader:

»Den skarpsinnigaste kan någon gång visa sig oförsiktig, den klokaste tarfva råd, då ett stort och farligt företag stundar. Uppbränn edra hemliga papper!»

-- Hvad betyder detta? frågade sig herr Bengt orolig. -- Hvem har skrifvit detta? Är något förräderi med i spelet? Är jag upptäckt? ... Nej, rådet är allt för godt för att komma från en fiende. Men har en vän skrifvit det, så är ju detta hemlighetsmakeri onödigt. Vi träffas ju dagligen och kunna under våra öfverläggningar muntligen uppmana hvarandra till nödig varsamhet.

Han ringde på sin kammartjänare och frågade, hvem som framlämnat brefvet. Kammartjänaren förhörde sig hos de andre domestikerna, och svaret vardt, att brefbäraren varit en sjömansklädd karl, som emottagaren icke kände.

Uppmaningen var för öfrigt onödig, ty herr Bengt, som var beredd både på det ena och det andra, hade redan offrat sin brefväxling med de sammansvurne åt lågorna. Han hade vidtagit både denna och alla andra upptänkliga åtgärder för att, i händelse strecket misslyckades, från sin person afvärja om icke misstankarne, så den bindande vissheten om delaktighet i sammansvärjningen.

Han stoppade biljetten till sig, gick hvisslande några steg öfver golfvet, förtöjde sig därefter i sin länstol och afvaktade lugnt, bläddrande i Plinius’ naturalhistoria, skymningen, då flere af de sammansvurne skulle infinna sig hos honom.

Den förste, som kom, var Gustaf Drake.

-- Har ni skrifvit detta bref? var herr Bengts första fråga, i det han räckte biljetten till Drake.

Sedan Drake genomögnat den, framtog han sin brefväska och räckte Skytte en breflapp, skrifven med samma stil.

-- Och jag, förklarade Drake, -- ämnade spörja er, om ni skrifvit denna biljett, som en okänd i dag lämnat min betjänt. Innehållet i bägge är detsamma.

-- Detta är besynnerligt, utbrast herr Bengt.

-- Lilje, Frisendorff och Graan, hvilka alla jag vid middagstiden träffat, hafva mottagit alldeles dylika varningar, fortfor Drake. -- Men det båtar föga att söka utfundera gåtan. Ers excellens, jag har, som ni vet, nyss återvändt från ett kort besök på Sjövik och kan till er frambära en hjärtlig hälsning från er kära dotter ...

-- Tack, min vän! Då ni leder samtalet på familjesaker, påminner jag mig, att jag icke uttryckt, huru djupt jag

beklagar er hustrus dödliga frånfälle. Ni lär ha fått underrättelsen därom i går ...

-- Ja, min stackars Agnes dog i Köpenhamn ... hon hann ej längre mot södern, den arma flyttfågeln, innan naturen återkräfde sitt lån ...

-- Emellertid vet jag, sade herr Bengt med en lätt dragning på mungiporna, -- att detta hårda slag ej skall beröfva oss det verksamma biträde vi af er vänta oss: ni bär ert öde som en man ...

-- Var lugn, inföll Drake, -- min förlust gör mig icke alldeles likgiltig för de stora ärenden vi hafva för händer ...

-- Fäderneslandet, fortfor herr Bengt, -- fäderneslandet och dess stora intressen gälla mer än äfven de dyraraste enskilda ...

-- Alldeles rätt ... men låt oss återgå till vårt ämne. Ni kommer från hertigen?

-- Ja.

-- Och ni är öfvertygad, att han ej, som vanligt, tvekar i sista stunden?

-- Därför är tillräckligt sörjdt. De bref, som han skall framlämna till konungen, änkedrottningen, rådet och riksstånden ligga färdiga på hans bord. Den sexspännige statsvagnen, i hvilken han skall göra sin Odyssé, står redan färdig. Och i det afgörande ögonblicket skall vår vän landshöfding Graan, hvars välde öfver hertigen ni känner, stå vid hans sida och gjuta ny olja i hans mod som allt för lätt slår öfver i vankelmod ... För öfrigt har jag gjort hvad jag kunnat för att inlära honom den roll han skall spela och styrka honom i hans beslut.

-- Klockan 9 i morgon afton är han således hos konungen ...

-- Ja, och tio minuter efter det ögonblick, ni sett hans statsvagn rulla ut från borggården, är ordningen kommen till er att göra slag i saken. Er skara är tillräcklig och pålitlig?

-- Ja.

-- Vi träffas således, min vän, i riksrådets sessionssal. Jag fägnar mig på förhand åt nöjet att se er häkta mig.

-- Jag har sagt er förut, ers excellens, att ni bör undvika detta nöje, och jag uppmanar er än en gång att i tid lämna salen och antvarda edra medbröder och herrar riksförmyndare åt deras öde.

-- Akta er, Drake! Öfverskrid icke edra instruktioner! Jag har sagt er: ingen onödig våldsamhet!

Den ton, hvari herr Bengt yttrade detta, klingade blott till hälften uppriktig.

-- Och jag har svarat: den roll, som är mig förtrodd, är sådan, att hvarken jag själf eller någon annan kan i förväg utstaka gränsen för mina tillgöranden. Mitt handlingssätt skall bero af oberäkneliga omständigheter.

-- Gör, som ni finner för bäst, men jag beder er: ingen blodsutgjutelse! Och detta så mycket mer, som hvarje våldsamhet är öfverflödig. Alla de af Liljes officerare, som äro tillgifne regeringen, äro i morgon utbjudne till hans egendom, halfannan mil från staden, och det i slottet varande manskapet kommenderas uteslutande af våra anhängare. De ende vi hafva att frukta äro Sparre och hans folk, men vi ha ombesörjt, att Sparre samtidigt med ert inträngande i slottet blir fängslad, och hans regemente ligger för öfrigt så spridt kring staden och malmarne, att det ej skall hinna samlas, innan kuppen är slutad. Ni har således inte farligt motstånd att vänta.

-- Dess bättre, sade Drake. -- Jag hoppas emellertid, att alltsammans skall försiggå så hastigt, att ingen skall gissa hvad som är å färde förrän det är slut.

-- Ni låter dock bevaka slottsportarne, så snart ert folk hunnit in ...

-- Ja, och jag ämnar utsläppa fångarne i kronohäktet, för att öka förvirringen och gifva ett falskt aflopp åt den talrika slottsbetjäningens uppmärksamhet. Man skall i första ögonblicket tro, att bullret och folkrörelsen uppkommit genom ett uppror af fångarne.

-- Godt. På skrå-handtverkarne kunna vi lita. Frisendorffs utliggare hafva bearbetat dem. De äro i morgon samlade i sina härbärgen, där fri undfägnad då vankar, och på gifvet klockslag sätter sig hopen i rörelse, omgifvande hertigens vagn, då han begifver sig till Ridderskapet och Adeln. Medan hertigen talar därinne och folkmassan skrålar därutanför, skall underrättelsen om rådets och förmyndarnes häktning anlända till ståndet, hvarefter Liljes regemente tågar upp och samtidigt härmed ett sändeskap af våra anhängare inom ofrälsestånden anländer, för att uppmana hertigen mottaga förmynderskapet och regeringstyglarne.

Sedan samtalet, som fördes i hviskande ton, fortfarit en stund, anlände Romann, hertigens förtrogne, i sällskap med tvenne riksdagsmän af borgareståndet, som voro invigde i de sammansvurnes planer. Den öfverenskomna tiden, då de skulle samlas, var nu inne. Man gick till ett aflägset rum, den vanliga mötesplatsen under de hemliga öfverläggningarna. Bakporten till huset var lämnad öppen, och de väntade herrarne kunde således, utan att anmälas, inträda till värden.

Efter hand infunno sig Ribbing, Lilje, Frisendorff, Graan och de andre.

Alla hade mottagit bref från samma hemliga hand, lika lydande med dem, som tillställts riksrådet Skytte och herr Gustaf Drake. Alla hade äfven tagit varningen i akt. Hon skulle utan tvifvel åstadkommit farhågor och förvirring i lägret, om icke hvar och en, Drake inbegripen, i tysthet misstänkt, att hon kommit från ingen annan än herr Bengt själf, som naturligtvis ville hafva hvarje spår af sin delaktighet i anläggningen utplånadt, ifall denna mot all sannolikhet skulle misslyckas. Herr Bengts varsamhet var känd, och ingen rubbades i sin öfvertygelse, när han uppvisade det bref äfven han erhållit.

-- Han har skrifvit det själf, den gamle räfven ... så tänkte de alla.

Allt var redan ordnadt, rollerna utdelade, försiktighetsmåtten träffade: det gällde nu blott att göra ett slags repetition, innan skådespelet började.

Denna repetition upptog emellertid en god del af natten. De sammansvurne hade ända intill dessa timmar tagit hela saken visst icke lättsinnigt, men dock med lätt sinne: deras noggranna kännedom om svagheten hos den styrelse, de gingo att störta, hade icke blott verkat därhän att stärka deras mod, utan äfven aflägsnat hvarje betänklighet af högre art.

Men nu, då förhänget var färdigt att lyftas och skådespelarne skulle framträda inför folket för att spela om dess väl och ve, om dess helgd och majestät, om kronan och bilan, -- nu voro där få bland de församlade, som ej kände en hemlig ångest. Denna vek dock så småningom för inflytandet af den lugna hållningen hos herr Bengt, sammansvärjningens ledare, och den vilda beslutsamheten hos Drake, som fått den farligaste rollen sig förtrodd.

-- Och nu, mina herrar, sade herr Bengt slutligen, i det han reste sig upp, -- nu återstår ingenting, som hindrar oss att gå till en lugn och angenäm hvila. Öfverläggningen är lyckligt ändad. Handlingen återstår ... men tålamod! Inom tjugofyra timmar skola vi ömsesidigt lyckönska oss öfver vår goda saks seger.

*

Den 31 Maj.

Första uppträdet.

Professor Spole**[2]** lofvade för denna afton månsken och klart väder.

Månen hade visserligen inställt sig i rätt tid, men det klara vädret uteblifvit, hvilket bevisar, att den lärde astronomen, om han ock var ofelbar i de nativitetsspådomar, hvarmed han gjorde sin almanacka smaklig, likväl icke alltid lyckades uträkna alla nyckerna hos den ostadiga väderleken. Kvällhimmeln hängde molndiger öfver Sveriges hufvudstad, och mörkret ökades af en tjock dimma, som lägrat sig vidt och bredt öfver Mälarens och Saltsjöns stränder och talrika holmar, samt afundsjukt förbjöd månen, när han någon gång lyckades få fri utsikt mellan molngardinerna, att lysa på annat än toppen af Birger Jarls väldiga torn och de grå husgrupper, som lågo strödda på de högsta punkterna af Södermalm.

De mörka och trånga gatorna i den inre staden upplystes sparsamt af talgdankar, som här och där flämtade i lyktor öfver portarne och förstugorna till de bättre husen. Varsamme fotgängare hade väpnat sig med lanternor; de förnämes vagnar omgåfvos af fackelbärare.

I den inre delen af staden, i de gator och gränder, vid hvilka handtverkerierna uppslagit sina bopålar, rådde denna afton en ovanlig liflighet. Icke så till förstående, som om bullret från de verkstäder, från smedernas, kopparslagarnes, snickarnes och alla andra yrkens, hvilkas flit på ett hörbart sätt ger sig tillkänna, förrådt en trägnare verksamhet än vanligt; tvärtom: de taktmätiga hammarslag, hvilkas klang plägade hälsa morgonsolen, så snart tornväktaren på Brunkeberg gifvit den vanliga morgonsignalen, och sedan, efter ett kort uppehåll vid middagstiden, fortforo att genljuda, till dess samme hedersman förkunnat ankomsten af hvilans timme, hade denna afton alldeles förstummats, ehuru det hvarken var sabbat eller sabbatsafton. De röda lågor, som här och där från cyklopernas verkstäder, genom de trånga portarne, med osäkert sken lyste vandrarens steg, voro släckta; de glada sånger, som plägade ledsaga hyfvelns glättande gång öfver de kvistige ättlingarne af skogen, kunde nu icke förnimmas; ja, om en nyfiken ekvilibrist vågat en klättring upp för väggarna af de grå, i gammaltysk stil byggda husen, och skådat in mellan de fina spindelväfsgardiner, som i brist på andra prydde fönstergluggarne till skomakarnes och skräddarnes verkstäder, skulle han svårligen funnit en enda syl, en enda nål i rörelse.

Och likväl rådde i dessa kvarter en ovanlig liflighet. Hvarhelst en förgylld drufklase eller andra väl kända, sällan missförstådda vartecken förkunnade en hugsvalelseort för törstande strupar ... och sådana vartecken funnos många ... där fick äfven hvarje förbigående de otvetydigaste och mest genomträngande bevis därpå, att den arbetsamma befolkningen icke var utdöd, fastän verkstäderna för tillfället stodo tomma. Alla källare och värdshus, där mästare af samma skrån plägade samlas, alla dylika, som voro af mer kosmopolitisk natur och i lika gästvänliga armar inneslöto skräddaren som skomakaren, och slutligen alla härbärgen för vägfarande yrkesvenner voro öfverfyllda af larmande gäster.

Vi vilja följa läsaren till ett värdshus af det förstnämnda slaget vid Baggensgatan.

Dess skylt föreställde den ryktbare »Jerusalems Skomakare» med lästknippan på ryggen, vandrande mellan två skummande muggar. Angenämt nog för en evigt törstig, evigt vandrande skomakare! Under denna målning stod att läsa hans och värdshusets namn: Ahasverus, och därunder prunkade i förgyllda bokstäfver en vers, uppmanande hvarje ärlig skomakare, som med heder bestått gesällprofvet och vunnit riktigt burskap inom skrået, att stiga in, men rådande hvarje annan att, som ovärdig, passera förbi.

Källaren Ahasverus var således den ljufliga ort, dit hvarje medlem af Stockholms i allo aktningsvärda och dessutom helt nyss af regeringen med nya privilegier hedrade skomakareskrå styrde kosan, då arbetet för dagen var ändadt, för att dricka sitt stop och stöpa sin kanna. Kannstöperiet var det enda yrke, hvari enhvar tog sig friheten att fuska, såsom rätt och billigt är inom hvarje fritt samhälle. Och då, som nu, kunde man tala icke blott huru dumt, utan huru högt som helst om statens ärenden, utan att man hade att frukta någon lurande angifvare. Spioneriet har i Sverige aldrig velat riktigt frodas, oaktadt ett och annat ömt försök att uppdraga denna utländska planta i vår jord och vänja henne vid vårt råa luftstreck.

Det vimlade af gäster i den af några tranlampor och talgdankar lysta källarsalen, på hvars kalkrappade väggar hvarjehanda med grofva kolstreck tecknade namn och tänkespråk stodo att läsa. Om bland de senare fanns »Skomakare, blif vid din läst», är dock osäkert: de flesta voro utgjutelser mot skråets fiender, fuskarne och adelns skattefrie handtverkare.

Om någon med stället och dess kunder förtrogen i detta ögonblick inträdt, skulle han lätt nog iakttagit, att rörelsen bland dem var lika ovanlig som välfägnaden var riklig.

-- Käre värd, fyll stopen än ett hvarf kring hela laget! Jag betalar!

Så ropade en liten man, klädd i den vanliga borgerliga dräkten, i det han lade en hand full silfvermynt på disken och därefter återvände till en midt på golfvet samlad grupp, med hvilken han under lifliga åtbörder underhållit sig.

-- En för båldt frikostig karl den där! Han måtte vara rik som en grefve, yttrade en gråhårig borgare, som helt lugnt drack sitt öl i ett hörn af salen, till sin granne. -- Känner ni honom?

Denne granne var en ung man af tyst och tillbakadraget väsen. Likasom gråhårsmannen bredvid sig hade han hitintills inskränkt sig till att höra och se.

-- Nej, svarade han, -- jag vet mig aldrig hafva sett honom.

-- Hm, det var besynnerligt. Han säger, han som ni, att han fått sitt mästarebref i Lübeck. Jag tycker därför, att ni borde känna hvarandra, då ni som landsmän och yrkesbröder vistats i en främmande stad.

-- Säger han det? Då ljuger han. Jag har aldrig förr sett hans ansikte. Ja, jag misstänker, att den karlen aldrig i sin lefnad gjort så mycket som en becktråd.

-- Ja, jag tror nästan detsamma, men karlen har i alla fall rätt i hvad han säger. Vi ha stora orsaker till missnöje, och här tarfvas en regementsförändring, det är visst och säkert. Om bara unge kungen snart vore myndig! Men innan den tiden kommer, ha väl de förnäme herrarne ätit upp oss med hull och hår. Ja, här är mången bland oss, som vill, att yxan skall gå, men det är få, som töras fatta i skaftet ... och därför håller jag mig undan, jag också.

Den unge mästaren från Lübeck svarade intet härtill, utan skådade tankfull i sitt stop.

-- Ni synes ej vara road af politiskt tal, fortfor gubben; -- nå, låt oss då tala om annat! Har ni hört, att trollpackorna i morgon skola brännas?

-- Jag har hört sägas det. Ämnar ni er ut att se det?

-- Det bör ingen försumma, tycker jag. Verkstaden får i morgon hvila; jag och mina gesäller vilja i daggryningen ge oss på väg till afrättsplatsen. Hustru min och barnen få väl ock göra sällskap; annars ge de sig icke till freds.

Nu afbröts de bägge männens samtal af den lille frikostige främlingen, som uppstigit på en stol och under häftiga armsvängningar började följande tal till den kring honom sorlande hopen:

-- I samlade vänner och skomakare! Jag har sagt eder, att jag, äfven jag, haft äran tillhöra ert skrå, men jag öfvergaf det i rätt tid, ty jag såg, hvarthän det lutade. I stån på fördärfvets brant, mina vänner! I skolen inom kort med hustrur och barn svälta ihjäl, och kronan skall flå edra lik, för att med eder hud lappa sin penningpung, sedan er sista skärf försvunnit i den bottenlösa tomma taskan. Som jag säger, jag kastade läst och syl och tafla hin i våld och slog mig på andra hederliga näringsfång, som bättre gälda arbetarens svett.

-- Hör bara! Hör! skreko åtskillige bland de kringstående.

-- Och jag råder er, vänner och skomakare, att i tid göra som jag, ifall I hafven ett hjärta i bröstet för hustrur och

barn, som snart skola förgäfves kvida efter bröd ...

-- Det rådet duger icke ... Hvad skulle vi taga oss till, om vi öfvergifva vårt yrke! Nej, nej! sorlade hopen kring talaren.

-- Tyst, vänner, låt mig tala till slut! Det råd jag gifvit er är det enda, som står till buds, ifall I tåligt viljen fördraga det herravälde, som nu trycker och topprider er. Men hafven I mod i barmen, så anstår er detta råd visserligen icke. Det är sant, att regeringen nyligen begåfvat eder med nya privilegier, men hvad äro alla privilegier, då de ej skydda arbetet? Har ej regeringen förklarat, att hvar och en, som vill bygga och bo på Kungsholmen, får arbeta fritt, utan att tillhöra något skrå eller ha genomgått mästerprofvet? Finnes här icke väl hundra skomakare, som utgått ur skrået och till evig skam för borgareståndet gjort sig till de adlige herrarnes tjänare? Nu sula de några par stöflar gratis om året åt den eller den grefliga eller friherrliga eller adliga släkten, och för det priset få de hålla verkstad och äta ut er, ärlige borgare, och de skatter, som de annars skulle gäldat, vräkas också på er. Sålunda varder hvarje borgare nödtvungen att antingen svälta ihjäl eller gifva sig i träldom under adeln.

-- Han har rätt! Bra taladt! Åt helvete med fuskarne och adelsträlarne! skreks i korus.

-- Viljen I därför med hand och mun bistå den rättrådige fursten, hans Durchlaucht hertig Adolf, den salige konungens broder, hvilken, som jag sagt, insett eder nöd, ömmar för er och djupt bekymrad om er välfärd vill göra hvad han kan för ert bästa? Mig tyckes detta icke vara mer än rätt och billigt ...

-- Ja, ja!

-- Jag hafver sagt eder, vänner, att hertigen denna afton omkring klockan 9 åker från slottet till Ridderskapet och Adeln, för att inför detta stånd framlägga edra besvär och uppmana det att tänka på hvad dess och eder frid tillhörer ...

-- Lefve hertigen!

-- Nu är det icke min mening att uppmana eder till våldsamheter och uppror. Nej, vi veta väl, att detta kunde sluta illa för oss alla: vi äro gode undersåtar, all mänsklig ordning undergifne. Jag vill endast fråga er samfäldt, hvad jag redan frågat de fleste af eder enskildt, om I ej ansen det rätt och lämpligt att understödja den gode hertigens bemödanden, därigenom att I samlen alla edra gesäller och svenner och tågen till slottet, för att omgifva hertigens vagn och, medan han talar till herrarne, understödja hans framställning med lämpliga bifallsyttringar, så att de må förnimma, att hertigen icke talar af sig själf, utan är målsman för eder suckan och klagan.

Detta förslag vann det lifligaste bifall.

-- Låt oss då tömma en afskedsskål och därefter gifva oss på väg, ty tiden är inne. I veten måhända, vänner och skomakare, att alla de andra hedervärda skråna ämna göra detsamma som I. Det är en stor och väldig makt, I vänner. Enighet ger styrka: detta vare vårt valspråk!

Nu reste sig den föregifne mästaren från Lübeck och ropade öfver den sorlande hopen:

-- Afskedsskålen vill jag bekosta, och den skall drickas icke i öl, utan i bästa vin, som vår värd har i sin källare. Hej, värd, fattar han vinken? Hvarför står han där och gapar, alldeles som herrarnes fickor gapa efter folkets pengar? Nå, vill han icke tillsluta käften och öppna sprundet, om jag visar honom den här?

Med dessa ord kastade den nye talaren en späckad börs på disken. Klangen af den ädla metallen vingade värdens fötter, och han ilade ut att framskaffa det begärda.

-- Min vän och yrkesbroder, sade talaren N:o 1 och lade sin hand på talarens N:o 2 breda skuldra, -- vore det icke skäl att uppskjuta detta prof på ädel frikostighet, till dess den lyckliga utgången af den viktiga sak, vi nu skola taga om hand, ger oss rätt att i glädje och gamman tömma mer än en skål för hertigen, för borgerskapet och för er själf?

-- Jag dricker ingen skål för hertigen, svarade talaren N:o 2, i det han knuffade talaren N:o 1 åt sidan.

-- Hvad nu? utbrast denne. -- Hvad vill detta säga? Har här kommit en ulf bland lejonen? Akta er ... Hör, hör! fortfor han, i det ett starkt sorl från gatan ådrog sig hans och alla de innevarandes uppmärksamhet; -- våra bröder äro redan i rörelse. Hören I? Upp och förenom oss med dem!

Från gatan hördes bullret af en under sång och skrål förbitågande folkhop.

-- Varen lugna, godt folk, ropade talaren N:o 1; -- märken I icke, att hopen tågar söder ut, och såvida icke staden helt brådt gjort en vändning kring kompassen, ligger slottet, dit frågan ju lär vara att tåga, norr ut härifrån.

Några af de nyfiknare gästerna skockade sig vid den halföppnade källardörren och koxade ut åt den mörka gatan.

-- Vid Gud! jag tror, att det är adelsträlarne och Kungsholmarne, ropade en; --- äro de också i rörelse?

-- Det vore ingalunda underligt, genmälde talaren N:o 2, -- ty jag var i afton för en timme sedan i ett af de värdshus, där sådant folk plär samlas, och hörde där en person, som falskeligen utgaf sig att vara en fri adelshandtverkare, hålla tal och uppmana de samlade att tåga till slottet, för att följa hertigen, emedan denne i afton skulle begifva sig till Rikets Ständers samlingsrum och för dem framställa nödvändigheten af att upphäfva alla skråförordningar.

-- Ah! Hvad säger ni? Är det möjligt? ropade alla.

-- Han ljuger ... det är en spion, skrek talaren N:o 1, i hvilken läsaren utan tvifvel har anat en af de sammansvurnes utskickade.

-- Håll, min gosse, inföll talaren N:o 2, som var en af Vanloos män, i det han med kraftig hand grep om den lilles arm och höll honom fast; jag skall snart se dig mellan tandraderna, men vänta litet! Jag vill först tala ut. Jo, hertigen och grefve Per Brahe skulle hafva öfverenskommit om att vid innevarande riksdag krossa skråförordningarna för att bringa borgerskapet fullständigt under adelns ok. Hafven I ej hört omtalas, ärlige män, att grefve Per en gång yttrat, att skråna ej äro annat än röfvarband, som förenat sig för att höja prisen på handtverksvarorna?

-- Jo, det är sant.

-- Nåväl, akten er då att lyssna till sådana som den här ...

-- Vänner och skomakare ... inföll den lille mannen, som var ingen annan än Frisendorffs hofmästare; han ville säga mer, men hans motståndare kramade honom så hårdt, att begynnelseordet bortdog i en suck.

-- Han är själf utan tvifvel en spanare, en utliggare för frihandtverkarne, fortfor Vanloos utskickade. -- Jag törs slå vad, att han ej känner konsten att tömma mästerbägaren, hvilket hvarje välbeställd medlem af ert skrå förstår. Skola vi låta honom undergå prof?

-- Ja, ja, sorlade hopen, som nu började åse den lille med misstänksamma hotande blickar.

Mästerbägaren, rundt omkring försedd med en mängd krokar, på hvilka hängde små skyltar af silfver, prydda

med skomakareskråets emblem, frambars, fylld till kanten med värdens bästa vin. Skyltarne hängde så, att många af dem måste falla af, om bägaren fördes af en ovan hand.

-- Om sju skyltar falla, är han ingen medlem af ert skrå, fortfor talaren.

-- Om tre falla, är han det näppeligen, ropade flere.

-- Godt. Bjud till, min gosse, och akta dig väl, ty består du icke profvet, så skaffas du med bakskjuts på dörren ...

-- Och får ett kok stryk dessförinnan, försäkrade flere.

-- Vänner och skomakare, hemställde den lille i rädd ton, i det han sköt bägaren ifrån sig, -- jag bedyrar, att jag är välbeställd...

-- Drick!

-- Nej, låt den stortalige mannen själf försöka! Jag påstår, att han ej skall bestå profvet.

-- Inga invändningar! Drick!

Den lille, som fann, att han ej kunde slippa att undergå profvet, synade bägaren på alla sidor och förde honom därefter varsamt till munnen. Men all försiktighet strandade mot hans okunnighet i att handfara denna skråklenod; flere af de små skyltarne föllo till golfvet, och knappt hade detta skett, förrän en af kunderna ryckte bägaren ur hans band och kastade innehållet i hans ansikte.

-- Det är en spejare, en Kungsholmare, ropades allmänt, och flere händer fattade i den förskräckte mannen, i akt och mening att behandla honom som sådan.

Men hans bredaxlade motståndare afvärjde med goda ord det hotande anfallet, tryckte en mössa öfver den lilles öron, förde honom till dörren och slängde honom ut på gatan midt i en ny folkhop, som i detsamma under skrål och oväsen tågade förbi.

-- Mina vänner, fortfor han därefter, -- I ären lurade. Några högförnäme män af hertigens anhängare hafva velat begagna er till att främja hans planer, som ej stå i ringaste gemenskap med edra önskningar. På samma sätt har man sökt bedraga de skattefrie handtverkarne, i det man inbillat dem, att hertigen förfäktar deras sak. Jag råder er vänligen att tvärt emot er ursprungliga afsikt tillbringa aftonen helt fredligt mellan dessa fyra väggar, och om I finnen detta råd godt, skall jag nog sörja för att traktering ej saknas ...

I detta ögonblick öppnades dörren häftigt, och en hop med knölpåkar väpnade handtverkare inrusade i salen.

-- Ut till hjälp, go' vänner, ropade anföraren för skaran, en storvuxen kopparslagare; -- Kungsholmarne och adelsträlarne hafva samlat sig och angripit oss. Stort slagsmål på Svartmangatan!

Så var också förhållandet. Vanloos utskickade hade icke inskränkt sig till att uppträda på skråhandtverkarnes krogar för att där motarbeta de sammansvurne, utan hade, för att i alla händelser vara säkre på sin sak, samlat adelns skattefrie handtverkare omkring sig och i spetsen för dem spärrat alla till slottsplatsen utmynnande gator. Ett rykte hade utspridts, att skråborgarnes gesäller och svenner samma afton ämnade företaga ett härnadståg mot Kungsholmsfolket, hvilket rykte föranledt detta att samlas, i ändamål att med förenade krafter mota anfallet. När nu hopar från de åtskilliga skrånas värdshus, där Vanloos män ej lyckats vinna gehör, styrde kosan mot slottet, hade de sammandrabbat med sina fiender, de frie handtverkarne, och ett vildt handgänge börjat med knytnäfvar och påkar.

Kopparslagarens uppmaning föll som en eldgnista i ett kruthus. Med undantag af några gubbar, som funno det bäst passande för sin ålder och sina krafter att stanna kvar vid stopet, hastade alla de öfrige kunderna, trogne skomakareskråets gamla rykte för manhaftighet, att trycka hatten i pannan, fatta påken i hand och rusa ut.

Där tillgick det hett. Svullna näsor uppspirade ymnigt i det väldiga påkregnet, mången brunögd kämpe fick blått öga, man slog blindt till höger och vänster i ruset, mörkret och dimman. Stridsrop, svordomar och jämmerskrin skallade i de trånga gränderna, till dess båda flockarne tyckte sig hafva fått nog stryk och efter en timmes fortsatt slagsmål drogo sig tillbaka hvar och en med sina sårade (stupade funnos lyckligtvis inga) till sina värdshus för att dricka på ny kula och skryta öfver sina stordåd. Vanloos utskickade följde de olika hoparne, bestodo trakteringen och släppte under hela natten icke kämparne ur sikte.

Men under tiden hade hertigens vagn rullat ut från slottsgården, utan att den folkmassa var honom till möte, som skulle följt honom på hans äfventyrliga väg till ridsstånden.

Andra uppträdet.

Vid Norrmalmstorg, i grannskapet af Vanloos hus, fanns denna tid ett värdshus, som hade anseende för att vara

det främsta i hufvudstaden.

Värden var adept i den franska kokkonstens mysterier, och de bäste vinkännare försäkrade, att om han utspädde sina viner, så skedde det med största grannlagenhet.

Stället var för öfrigt bekant för sina höga pris och vackra uppasserskor. Icke underligt således, att blomman af hufvudstadens glada och förnäma ungdom samlades i dess anspråkslösa rum för att någon gång ägna Bacchus och Fortuna sin dyrkan.

De under namnet *Goinfres* kände rumlare hade här haft sitt tillhåll, och hade det ännu, ty detta brödraskap var icke alldeles upplöst. Döden hade visserligen gjort stora härjningar i dess krets, och tiden strött ålderdomens snö i de öfverlefvandes lockar, men Lorentz von der Linde och bröderna Horn stodo ännu som mäktige pelare midt ibland lämningarna, och en skara njutningslysten ungdom hade samlat sig kring dessa nöjets veteraner, som fordom Athens ungdom samlade sig kring de epikureiske filosoferna.

Det är nämndt, att alla de officerare af det i slottet kasernerade, under Liljes befäl stående regementet, som ansågos tillgifne regeringen, denna afton voro utbjudne på en fest å sin öfverstes egendom, en och en half mil från staden.

Bjudningen var visserligen för skenets skull utsträckt till regementets hela officerskår, men de öfrige hade fått en vink att under en eller annan förevändning undandraga sig densamma. Det var så ordnadt, att tjänstgöringen för dagen fullgjordes af de sammansvurnes anhängare.

Desse voro nästan mangrant samlade i värdshuset vid Norrmalmstorg för att vid bägaren och tärningarna afvakta signalen från sammansvärjningens ledare, hvilka hade sitt högkvarter i Frisendorffs helt nära slottet belägna hus. Härifrån utgingo sammansvärjningens trådar, och flitiga rapporter växlades mellan denna medelpunkt samt slottet, riksståndens hus och de andra viktiga posterna.

Bland de i fråga varande officerarne fanns blott en, en brorson till Lilje, som ägde en noggrannare kännedom om sammansvärjningens egentliga syfte och utsträckning; de skulle annars otvifvelaktigt ryggat tillbaka och nekat att låna den sitt bistånd. De hade intalats, att det endast gällde att förverkliga den aflidne konungens testamente och tilltvinga hertig Adolf Johan hans rättmätiga plats i förmyndarestyrelsen: de vore därtill öfvertygade, att den unge konungen och änkedrottningen i allo gillade denna plan, samt till och med hade ett finger med i spelet.

Det hör tilläggas, att hertigen själf var långt ifrån att känna vidden af sina så kallade anhängares planer. Han var en docka i deras händer, men en bräcklig docka, som med största varsamhet måste handfaras. Han ville hafva första platsen i riksförmyndarestyrelsen, -- ingenting vidare, och denna sin önskan ville han med hot och pock

genomdrifva; så långt sträckte sig hans delaktighet i de sammansvurnes planer. Men om han anat, att han var medelpunkten för en väpnad resning med en regementsförändring till mål, skulle helt visst hans vankelmodiga person aldrig stigit in i den sexspänniga statsvagnen, i hvilken den nu vid Romanns sida hamnat på slottsgården.

Riksrådet Skytte visste emellertid, att hertigen efter väl öfverstånden förvåning med största nöje skulle finna sig uti att spela rolen af förste riksförmyndare vid sidan af de män, som upphöjt honom till denna viktiga plats.

Då hertigens vagn, företrädd af en löpare och omgifven af lakejer och fackelbärare, stannade framför stora slottstrappan, var redan en af de sammansvurnes utposter på väg till värdshuset vid Norrmalmstorg för att därom underrätta de samlade gardesofficerarne.

Innan denne hunnit fram, öppnades porten till Vanloos hus, och ett ekipage rullade ut, följdt af en ansenlig skara väpnade män.

I vagnen satt Vanloo och vid hans sida öfverste Sparre. Den tog vägen öfver torget till Norrbro. Den väpnade skaran, hvars pikar då och då framlyste genom dimman, delade sig: den ena hopen fortfor att på något afstånd följa vagnen, den andra tågade till värdshuset.

Porten och förstugudörren till detta hus stängdes och poster utställdes. Därefter skyndade anföraren i spetsen för de öfrige uppför trappan till andra våningen.

Värden mötte dem tillfälligtvis i trappan och skyndade förskräckt tillbaka vid åsynen af de sjömansklädde karlarne, som alla buro pikar i hand och pistoler i bältet.

På hans stammande fråga, hvad de ville, befallde honom anföraren att visa det rum, där gardesofficerarne voro samlade. Värden pekade på en dörr och fortfor att häpen stirra på de väderbitna, skäggiga ansikten, som omgåfvo honom. Han misstänkte ingenting mindre än mord och plundring, och denna misstanke vardt ytterligare styrkt, då han, i akt och mening att söka hjälp, hastade nedför trappan samt fann dörren till gatan stängd och poster utställda, hvilka på ett språk, som han ej förstod, men under åtbörder, som voro tydliga, förbjödo honom lämna huset.

Sigurd, ty han var skarans anförare, steg in i salen; hans folk skockade sig utanför dörren.

Officerarne, som nyss emottagit budbäraren från slottet, sutto ännu kring borden, drickande och rafflande. Deras uppmärksamhet vändes genast på den inträdande och en af dem, som sutto närmast dörren, frågade honom om hans ärende.

-- Mitt ärende är att tillbringa aftonen i herrarnes sällskap, svarade Sigurd; -- jag förmodar, att sällskapskretsen icke är så strängt sluten, att ej en främling kan upptagas i densamma.

-- Har ni intet särskildt ärende till oss?

Denna fråga upprepades af kaptenen Lilje, i det han steg fram och mönstrade den nykomne från topp till tå.

Han fann i denne en starkt byggd karl af krigiskt utseende, klädd som en man af stånd. Det enda, hvari hans dräkt skilde sig från den, som i allmänhet bars af män af den högre samhällsklassen, var ett bredt bälte, hvarur två pistoler framstucko.

-- Mitt ärende, svarade Sigurd, i det han vred sina stora mustascher, -- är just det jag nämnde.

-- Hvilket?

-- Att tillbringa aftonen i herrarnes sällskap.

-- Hvad är ert namn? Hvem är ni?

-- Befogade frågor, som jag dock måste lämna utan svar.

-- I sådant fall: hvem har visat er hit? Har icke värden, den skurken, underrättat er, att dessa rum ej äro för andra gäster än oss?

Kapten Lilje öppnade förgrymmad dörren för att ropa på värden, kanske ock för att på ett mindre grannlaga sätt påskynda främlingens aflägsnande.

Men då dörren öppnades och den väpnade sjömansskaran mötte gästernas ögon, bleknade de, och den ene läste på den andres ansikte, hvad han själf misstänkte: vi äro förrådde.

-- Hvad betyder detta? sporde efter ett ögonblicks tystnad kaptenen Lilje.

-- Intet ... alls intet, svarade Sigurd, -- så vida herrarne lugnt fortsätta sina nöjsamma tidsfördrif.

-- Än i annat fall? inföll en ung officer och lade handen på svärdfästet.

-- I annat fall fån I göra hvad eder täckes, blott icke lämna detta rum, förrän väktaren på Brunkeberg förkunnat morgonen ... Nej, nej, mina herrar, låten värjorna vackert slumra i sina skidor! I ären underlägsne ... huset är omringadt, trapporna fulla af mitt folk ... och om I tviflen, att mina bussar skulle nyttja sina pikar vid första vink af min hand, så mönstren dem än en gång ...

Sigurd drog sig till dörren och öppnade henne på vid gafvel.

-- Vi äro förrådde! mumlade gästerna till hvarandra.

-- På hvems befallning har detta skett? ville en af officerarne fråga, men innan han talat ut, ropade en annan:

-- Här är förräderi i spelet. Vi slå oss igenom!

-- Håll! inföll Lilje dödsblek -- ännu ingen våldsamhet! Vi måste hafva saken klar, innan vi taga till svärden. Hör på, okände herre, jag önskar ett enskildt samtal.

-- Godt, svarade Sigurd: -- ingen önskar mer än jag, att allt må afgöras i sämja.

-- Hvem har sändt er, och hur lyda edra instruktioner? Är ni berättigad att svara på dessa frågor? sporde Lilje, sedan han och Sigurd dragit sig undan till ett hörn af salen.

-- Ja väl, jag är här på mynher Vanloos ordres ...

-- På Vanloos ... holländarens? Hvad vill det säga?

-- Det vill säga, att jag är här på hans ordres ...

-- Och edra instruktioner? frågade Lilje med hviskande röst.

-- De lyda: kvarhåll de sammansvurne...

-- De sammansvurne? upprepade Lilje med tillbakahållen ångest: -- huru vågar ni stämpla oss med ett dylikt namn?

-- Det är icke mina ord, utan mynher Vanloos.

-- Fortsätt!

-- Kvarhåll de sammansvurne, yttrade han, -- intill morgonen. Vilja de tilltvinga sig fri väg, så ställ våld mot våld, och nedstick dem hellre än att låta en enda komma undan.

-- Vidare ...

-- Längre sträcka sig icke mina åligganden. Mynher Vanloo tillade dock...

-- Nåväl, Lilje, utbrast en äldre officer, -- äro underhandlingarna slutade än, eller huru? Vi vilja veta, hvem som vågar...

-- Vänta, inföll Lilje, -- samtalet är strax slutadt ... Hvad tillade Vanloo?

-- Att denna åtgärd är vidtagen till herrarnes eget bästa. Jag vill hindra dem, sade han, att låna sina svärd åt ett företag, i afseende på hvars syfte de äro förde bakom ljuset, och hvars följder de ej kunna förutse.

-- Vi äro då upptäckte! mumlade Lilje.

-- Och, fortfor han, såväl de sammansvurne som den styrelse, de vilja störta, äro alltför blygsamma och hela saken allt för obetydlig för att förtjäna ett rum i häfderna. Allt skall aflöpa tyst och stilla. Med undantag af mig själf och dig, skall ingen, icke ens den hotade regeringen veta, att någon allvarlig fara varit för handen.

-- Var det hans ord?

-- Ja, och hans ord äro säkrare än något kungsord.

Lilje betraktade Sigurd med en tviflande blick, gick orolig och tankfull öfver golfvet, vände sig därefter till sina otålige kamrater, som samlades i en krets kring honom, och meddelade dem med låg röst de upplysningar, han under sitt samtal med den obekante inhämtat.

En liflig tvist, som dock fördes i dämpad ton, uppstod nu mellan officerarne. Man rådslog öfver hvad som borde göras. Några syntes uppretade, andre förstämde, alla orolige. Till sist tycktes man hafva förenat sig om ett beslut: de samtalande intogo med likgiltigt utseende sina stolar kring borden, bägarne fylldes åter, tärningarna rullade, man pratade och skrattade, ehuru något tvunget.

Lilje återvände till Sigurd, som under tiden vandrat fram och tillbaka genom salen och sade till denne:

-- Min herre, ni stör gästernas trefnad. Vi förfoga öfver detta rum, så länge vi behaga stanna härstädes, och det blir nu, såsom vanligt, allt intill morgonen. Om mynher Vanloo blifvit galen, är en sak, som icke vidkommer oss; hans och edra åtgöranden få uppgöras mellan er själfva, husvärden och domstolen. Men om ni ett ögonblick längre stannar bland oss, anse vi det för en förolämpning, och jag ansvarar ej för följderna.

Sigurd betänkte sig ett ögonblick och genmälde:

-- Vare långt ifrån mig att påtvinga herrarne min person. Vi äro ense i hufvudsaken, och därmed är jag nöjd. Låt se ... här är ingen annan utgång, och vi befinna oss i andra våningen, således högt öfver marken. Väl, min herre, jag vill då tillbringa tiden så godt jag kan här utanför dörren, tilldess Brunkebergsluren tutar aflösningstimmen. Jag önskar herrarne en angenäm natt.

Han lämnade rummet och gick att lugna värden med någon uppdiktad historia, hvarefter han för sig och sitt folk äskade förfriskningar, som han betalade så utöfver värdens fordran, att denne helt storögd mumlade för sig själf:

-- Äro dessa människor röfvare, så är det röfvare af eget slag, som gifva mer än de taga.

Tredje uppträdet.

Vi veta, att de sammansvurne hade lämnat det farligaste uppdraget, det att häkta Sveriges rikes förmyndareregering och råd, åt herr Gustaf Drake.

Det borde ske så snart hertigen aflägsnat sig från slottet, så att underrättelsen om den viktiga tilldragelsen skulle hinna till ridderskapet och adeln, medan hertigen ännu befann sig i kretsen af detta stånd. Det var de sammansvurnes afsikt att denna *fait accompli*, i förening med den lägre klassens hotande hållning och ankomsten af sändemän från ofrälsestånden, skulle genom öfverraskning förlama det första ståndets motståndskraft och förmå mängden af de mindre beslutsamme att finna sig i omständigheterna och på stället svärja den nya ordningens fana. Men om ståndet skullo visa sig segare än man väntat, så ägde de sammansvurne åtminstone för ögonblicket den öfverlägsna styrkans rätt på sin sida och hade för detta fall beslutit använda det Liljeska regementets musköter och skråhandtverkarnes påkar för att göra slag i saken.

Då hertigen anlände till slottet, hade han äskat audiens hos den unge konungen och änkedrottningen, men då det svarats honom, att båda de höga personerna voro i bönerummet, hade han aflämnat sina till dem ställda bref och begifvit sig till riksrådets sessionssal.

Hans oväntade uppträdande där och den stumma högtidlighet, med hvilken han nedlade ett stort förségladt bref på rådsbordet, väckte hos rikets fäder icke liten öfverraskning.

-- Jag anbefaller er detta bref till genomläsning och moget öfvervägande, samt hoppas af eder, att det beslut I med anledning af detsamma skolen fatta, måtte lända eder till heder och riket till välfärd.

Detta var allt, hvad han till de samlade herrarne yttrade, hvarefter han lämnade salen, utan tvifvel för att undvika de närgångna frågor, som desse efter vanligheten icke skulle tvekat att till Hans Durchlaucht framställa för att vinna upplysningar öfver detta hans uppförande.

Herr Bengt hade en half timme före hertigens ankomst väckt på en ömtålig fråga, som måste framkalla ett häftigt ordskifte. Frågan gällde åtskilliga statens medel, som försvunnit under en af De la Gardie och hans parti gynnad ämbetsmans händer. Några skenbart godlynta, men i själfva verket hvassa anmärkningar af herr Bengt hade gifvit öfverläggningen den riktning han önskat, och det dröjde ej länge, innan han i låtsad harm öfver de bittra anfall för hvilka han lyckats göra sig till mål, kunde taga dessa till förevändning för att stiga upp och lämna sessionsrummet.

Herr Bengt skyndade till de sammansvurnes högkvarter.

Här fann han allt i ångest och upplösning.

-- Hvad nu? frågade han oroligt, -- hvad har händt?

-- Ni kommer från slottet? frågade Frisendorff och torkade sin svettdrypande panna.

-- Ja.

-- Nåväl, har ni ej märkt något misstänkt, något, som låter ana, att vara planer äro upptäckta? ...

Alla väntade utan att andas Bengt Skyttes svar.

-- Nej, svarade han, -- men hvarifrån denna ångest?

-- Vi äro fångade i en snara, utbrast Ribbing, -- vi måste åtskiljas, innan...

-- Här finnes någon hemlig förrädare ...

-- Håll, mina herrar, sade herr Bengt, i det han bemödade sig att synas lugn, -- vi måste gå i ordning med frågor och svar. Ni sporde mig, om jag ej uppe i rådet spårat något misstänkt. Nej, mina vänner, såvida jag ej är döf och blind, vågar jag påstå, att regering och råd icke hafva ens den mest aflägsna aning om hvad som förestår. Och då vi från det hållet icke hafva något att rädas, så begriper jag i sanning icke, hvarifrån detta blinda larm, denna paniska skrämsel ... Med ett ord: hvad har händt?

-- Besynnerligt, sade Frisendorff, något lugnad, -- och här äro vi i största ängslan. Hör blott! Af våra utliggare hos skråhandtverkarne hitkommer den ene efter den andre och mäler, att de nu i elfte timmen stött på motstånd af ombud från Gud vet hvilken hemlighetsfull makt. Adelshandtverkarne och Kungsholmsfolket äro af samma ombud samlade, och det har kommit till handgänge mellan dem och skråmännen. Från det hållet ha vi sålunda intet att vänta. Men nu kommer något än oförklarligare. Våra vänner inom ofrälsestånden ha fått sig en varning från okändt håll. Af sändeskapet till Ridderskapet och Adeln blir således intet. Största förskräckelse råder bland

våra anhängare. Huru förklara detta? Hafva vi ej skäl att frukta det värsta?

Herr Bengt bleknade synbart.

-- Nå, hvad är er tanke? hviskade flere.

-- Jag kan i sanning icke förklara detta ... men ... någon egentlig fara är dock icke för handen ...

Regeringen vet ju ingenting ... och spelet är nu en gång för alla börjadt ... om en liten stund kommer upplösningen ... Vi afbide den i lugn, mina herrar ... Vi kunna således icke för ögonblicket påräkna slöddrets bistånd, icke heller vara anhängare inom ofrälseståndet, men slottet är i våra händer, och Drake slår i rätt tid sitt slag ...

Herr Bengts osäkra hållning ökade förvirringen hos de sammansvurne. Efter en kort stund kom en depesch, att hertigen anländt till slottet.

Tio minuter därefter instörtade en af de officerare vid det Liljeska regementet, hvilka för aftonen hade tjänstgöringen i slottet. Han förkunnade, att då han på öfverenskommen tid skyndat till värdshuset vid Norrmalms torg, för att kalla sina där samlade kamrater till deras poster, hade han funnit alla ingångar till huset bommade.

Innan man hunnit hämta sig från denna nya öfverraskning, kom landshöfding Graan och meddelade, att hertigen lämnat slottet och åkt till ridderskapet och adeln men att ingen folkhop visat sig för att ledsaga honom.

Strax därefter anlände en depesch från Drake, som hade sin post i grannskapet af slottet. Brefvet innehöll blott följande rader:

-- Sparre har man ej lyckats häkta. Han har ej hållit sig hemma. I detta ögonblick sker slaget.

-- Fort! Vi måste hejda honom! ropade Frisendorff.

Han och med honom flere af de sammansvurne skyndade ur rummet.

-- De komma troligen för sent, sade herr Bengt till de andre, som dödsbleka och tvekande stodo omkring honom. -- Mina herrar, om Drake begår ett vansinnigt streck, om han fått i sitt galna hufvud att med en hand full slödder intränga i slottet och förgripa sig på det högsta landet äger, hvad hafva vi därmed att skaffa? Han må stå sitt kast. Och om den ursinnige dåren sedan anklagar oss för att vara hans medbrottslige, så skola vi fråga: huru vill han bevisa denna dumma anklagelse? ... Och hela landet skall finna den löjlig, ty huru kunna människor med sundt förnuft, för att icke tala om män, kände för varsamhet och skarpsinne, inlåta sig i ett sådant högförrädiskt narrspel? Mina herrar, gån I helt lugnt hem och förtron er åt Morpheus' armar, ifall I kännen minsta lust därtill. För min del är jag så sömnig, att jag sannerligen knappt kan hålla ögonen öppna. Jag går hem för att sofva den rättfärdiges sömn, och jag föreställer mig min öfverraskning, då jag i morgon vaknar och af besökande kolleger får höra, hvad som i kväll tilldragit sig. Jag har äran anbefalla mig.

Herr Bengt svepte sig i sin kappa, satte hatten på allongeperuken, fattade sin stora käpp med guldknappen, bugade till höger och vänster och gick.

*

Af några ord, som undföllo en bland kunderna på källaren Ahasverus, har läsaren inhämtat, att de föregifna häxorna morgonen efter den dag, hvars händelser vi nu skildra, skulle, enligt hofrättens dom, utföras till häradets afrättsplats för att där halshuggas och å båle brännas.

Den redogörelse, som Erik insändt till hofrätten, rörande såväl de iakttagelser han gjort under häxerimålen, som Ingrids och Elins förflutna lefnad och deras uppförande i fängelset, hade ej haft någon påföljd. Ingrids och Elins förklaring, att de genom tortyr tvungits att falskeligen bekänna sig skyldiga, hade lämnats utan afseende. Mor och dotter voro, liksom de öfriga offren för vidskepelsen, dömda förlustiga lifvet och skulle följande morgon från slottshäktet utföras till afrättsplatsen för att lida dödsstraffet.

Klockan är nära 8 på aftonen. Erik befinner sig i sin bostad. Han har gjort allt hvad han förmått för att rädda de olyckliga. Han hade begärt och erhållit företräde hos grefvarne Per Brahe och Magnus De la Gardie, han hade uppvaktat de fleste af Hofrättens medlemmar -- men allt förgäfves. Alla hade förklarat, att de ej kunde hindra lagens gång, och åtskillige af de mer fördomsfulle herrarne hade tillkännagifvit sin undran däröfver att en prästman ville verka till förmån för brottslingar, hvilkas skuld vore lika uppenbar som afgudisk och ryslig.

Tiden är inne, då Erik skall gå till de bägge fångarne. Han har beslutit att med dem dela de långa förfärliga timmarne af deras sista natt, att följa dem till afrättsplatsen och i deras sista ögonblick vara vid deras sida. Den djupaste ångest uppfyller hans själ, helst han anklagar sig själf att hafva medverkat till deras fördärf, därigenom att han intalat dem att bekänna sig brottsliga. Det är sant, att denna bekännelse i annat fall icke dess mindre skulle afpressats dem genom tortyren, men detta länder Erik till ingen lisa: han tänker ej ens därpå. Så länge ännu något återstod att hoppas af rättvisans skärskådande öga eller af människors miskundsamhet, hade han, lugn i sin förtröstan till Försynen, afvaktat frukterna af sina ansträngningar. I denna stund, då hvarje hopp var släckt, sviktade hans själ lik en rö i stormen, och ångesten, stegrad med hvarje ögonblick, hotade att öfvergå i förtviflan,

tills efter en häftig inre kamp det dofva bruset af stridande känslor och tankar öfvergick i ett förenadt, häftigt stormande rop till Gud.

Han var ännu under inflytelsen af denna uppeldade, saligt genomgripande stämning, som en med obegränsad hängifvenhet i Gud försjunken själ röner -- då hans blick föll på ett papper, som låg på hans skrifbord jämte några andra, samma afton insända kungörelser, hvilka han följande söndag skulle meddela sin församling. Han fattade det, utan att veta hvarför, och läste det hastigt.

Dess innehåll verkade på honom som ett elektriskt slag. Det var den af Vanloo utfärdade kungörelsen. Han läste namnen Ingrid och Elin ... de lefnadsomständigheter, som uppgåfvos rörande de efterlysta personerna, tycktes öfverensstämma med de uppgifter, som de båda kvinnorna själfva meddelat om sina förflutna öden.

Detta var nog. Erik kände sig bönhörd, han såg Guds finger i detta. Det verkade på honom som ett under. Då han hämtat sig från det första öfverväldigande intrycket, samlade han sina tankar och ilade ut att fullborda räddningens verk, på hvilket han icke ens tviflade.

Hans väg förde honom genom de gator, där folkupploppet hade sin tummelplats. Han trängde igenom de mötande skarorna, de skrikande och stridande hoparne, utan att ens undra öfver orsaken till det vilda larmet, och skyndade förbi slottet öfver Norrbro till Vanloos hus vid Norrmalmstorg.

Han begärde af den förste tjänare han mötte att föras till mynher Vanloo.

Tjänaren svarade, att hans herre nyss åkt ut, han visste icke rätt hvart, men om ärendet vore viktigt och pastorn funne för godt att skriftligen framställa det, så vore så ställdt, att mynher Vanloo utan tidspillan kunde få brefvet.

Erik måste finna sig i omständigheterna. Han fördes till ett rum, försågs med skrifdon, skref i hast och förseglade en biljett, i hvilken han meddelade Vanloo, att de af honom efterlysta personerna vore funna, att de, falskeligen anklagade för trolldom, sutto inspärrade i slottshäktet, att denna natt vore de olyckligas sista, om ej skyndsam räddning komme emellan, emedan de följande morgon skulle utföras att undergå det ådömda dödsstraffet.

Med dessa ord slutade brefvet, hvars snabba drag vittnade om den brådska och sinnesrörelse, hvarunder det skrifvits.

-- På den snara framkomsten af detta bref beror räddningen af tvenne för er herre dyrbara lif, sade Erik till tjänaren; -- skall jag säga er mer?

-- Var lugn, svarade tjänaren; -- mynher Vanloo skall inom en half timme hafva det i sina händer.

Erik ilade nu tillbaka till slottet. Det var hans första oöfverlagda beslut att meddela Ingrid och Elin den utväg, hvilken likasom genom ett underverk från höjden öppnats till deras räddning. Till slottshäktet hade han, som vi veta, fritt tillträde, och fängelsedörrarna öppnades för honom, när helst han det äskade. Men nu först, under det han nalkades slottet, började farhågor få insteg i hans själ. Att Ingrid och Elin vore samma personer som de af Vanloo efterlysta, betviflade han icke, ej heller att denne mäktige man måste hysa ett närmare deltagande för dessa personer, eftersom han beslutit sig för en sådan åtgärd till deras återfinnande: men skulle Vanloos inflytande vara tillräckligt starkt för att i sista stunden hämma lagens redan lyfta svärd? Vore det icke möjligt, att Vanloo, delande sin tids fördomar, skulle lämna de olyckliga åt sitt öde, sedan han lärt känna de grufliga brott, för hvilka de voro dömda? Erik kände ej arten af det deltagande Vanloo hyste för de olyckliga kvinnorna: det vore möjligtvis icke starkare, än att det af en dylik upptäckt kunde kväfvas. Det vore således oklokt, ja grymt, att med en oviss utsikt om räddning tända ett nytt jordiskt hopp i hjärtan, som redan med våldsamt tillkämpad undergifvenhet under Guds outransakliga beslut invigt sig åt döden.

Dessa tankar sysselsatte Erik, under det han närmade sig slottet. Hans gång, förut vingad af glädje, hade saktats, hans bröst, som nyss vidgats af ett lyckliggörande hopp, sammanpressades af pinsamma tvifvel.

Han hade gått öfver Norrbro, och den väldiga ringmur, af hvilken det kungliga palatset var omgifvet, reste sig nu framför honom i den nästan ogenomskådliga dimman.

I detta ögonblick hejdades hans steg af en folkhop, som, tätt sluten, stod vid pass tjugo steg från det norra porthvalfvet. Töcknet och mörkret voro så ogenomträngliga och hopen så tyst, att Erik ej märkte den, förr än han såg sig omgifven af skäggige, vildtblickande, med pikar, sablar och pistoler väpnade karlar, hvilkas stumma tystnad icke mindre förvånade honom än deras utseende. Ur dimman uppdöko nya skepnader, som tycktes stiga upp ur slottsgrafven, från hvilken ett sakta, men tätt plaskande af åror förrådde, att båtar voro i rörelse.

-- Hvad ser ni på? sade en af karlarne, en högväxt, i sammetsrock klädd ung man, som var ingen annan än andre löjtnanten från Scylla; -- gå ni förbi, fromme prästman! Men om ni af nyfikenhet vill veta, hvilka vi äro, så svaras, att vi tillhöra besättningen å mynher Vanloos brigg Algernon Sidney, och att vi lura på några skurkar, som rymt från vårt fartyg och, enligt hvad vi tro oss veta, komma att passera den här vägen.

-- I veten då måhända, hvar er herre, mynher Vanloo, nu uppehåller sig, frågade Erik.

-- Nej, svarade mannen i sammetsrocken, -- för ögonblicket vet jag sannerligen icke, hvar mynher täckes hålla hus.

Erik hälsade, fortsatte sin väg och gick genom den svagt upplysta porten, där den vaktgörande soldaten stod i samtal med en af fångknektarne om morgondagens stora högtidlighet, häxförbränningen.

Då han därefter, följd af en vaktkarl med nyckelknippan i hand, inträdde i fängelsekorridoren, kände han sig starkare än förut gripen af en ångestfull tvekan: han tryckte handen hårdt mot sitt bröst, medan vaktkarlen kringvred nyckeln i låset och öppnade den gnisslande dörren.

Erik trädde in.

En lampa spred sitt matta sken i de bägge kvinnornas sorgliga bostad. Ingrid låg på sin torftiga bädd; hon hade slumrat en stund, och Elin satt vid hennes hufvudgärd, lutande sin panna mot samma kudde, på hvilken moderns hufvud hvilade.

Vid dörrens buller hade Ingrid vaknat.

En mild glädje spred sig öfver kvinnornas bleka anletsdrag, då de sågo sin vän och själasörjare. Elin kysste hans ena hand, och Ingrid fattade den andra, i det hon sade:

-- Ack, ni stannar nu hos oss, intill dess vår tid är all ... jag har slumrat så godt ... för sista gången ... och drömt, att jag sett min son. Det var en ljuf dröm, och jag hoppas af Guds barmhärtighet, att den snart skall göras verklig i himmelen. Elin, du har ju ett åminnelsetecken till herr Adolf ... jag vill påminna dig därom, innan våra tankar aflägsna sig från de jordiska, förgängliga tingen ... pastorn skall öfverlämna det jämte vår sista innerliga hälsning till den gode herrn.

Elin framtog ur sin barm det lilla åminnelsetecknet, en blomma konstfärdigt flätad af hennes hår.

-- Gif honom det, sade flickan sakta, -- och säg honom, att jag älskade honom mycket ...

I Elins ögon kom en tår, medan hon uttalade dessa ord.

-- Förlåten mig, Ingrid och Elin, sade nu Erik med en djup suck, -- jag måste en kort stund taga er uppmärksamhet i anspråk för ting, som nu borde vara främmande för edra tankar ... Ingrid, har ni hört namnet Vanloo?

-- Vanloo? upprepade Ingrid, sökande i sitt minne.

-- Moder, sade Elin, -- han hette ju så, den främmande mannen, som bodde inuti skogen på det ställe, som man kallade jakthuset?

-- Ja, jag tror, att detta eller något dylikt var hans namn. Jag såg honom någon gång, oftast i skymningen, rida förbi min koja.

-- Såg ni honom aldrig så nära, att ni kunde betrakta hans anletsdrag? frågade Erik.

-- Nej.

-- Men det gjorde jag en gång, inföll Elin; -- han såg god och vacker ut.

-- Och du kan icke påminna dig, att du sett hans ansikte förr? frågade Erik vidare.

-- Nej, svarade Elin, skakande sitt hufvud.

-- Ingrid, fortfor Erik, -- denne Vanloo, som är en förnäm och mäktig man, har utfärdat en skrifvelse, som skall uppläsas i alla landets kyrkor, i hvilken han efterlyser tvenne personer, en mor och dotter, som bära samma namn som ni, och dem han uppmanar att inställa sig hos honom för att emottaga en viktig och glädjande underrättelse ...

Ingrid vardt uppmärksam vid dessa ord: hennes blick häftade sig på Eriks läppar.

Denne fortfor:

-- Den skrifvelse, hvarom jag talar, tillskickades mig denna afton. Jag har den här med mig, och jag ber er att, såvidt det är er möjligt, noga lyssna till hvarje ord, då jag nu uppläser den.

I detta ögonblick ljöd utifrån en skarp genomträngande hvissling, lik den ur en signalpipa. Ljudet tycktes komma

från slottsgrafven, helt nära fönstergluggen till Ingrids och Elins fängelse.

-- Jag skall höra uppmärksamt ... men skynda er! inföll Ingrid i en ton, som förrådde ett vaknadt intresse, flutet ur en orolig aning i hennes hjärta.

Samma aning uppsteg äfven hos Elin, men antog hos henne en bestämdare gestalt. Hon ihågkom den kväll, då hennes mor i sitt besynnerliga drömvakande tillstånd tyckt sig igenkänna sin son Arnold i den okände, som då i månljuset red förbi deras ensliga koja. Denne ryttare hade utan tvifvel varit Vanloo, ägaren till jakthuset, och samme Vanloo efterlyste nu två personer, en mor och en dotter, med namnet Ingrid och Elin. Blixtsnabbt sammanknötos dessa tankar i Elins själ ...

Erik började uppläsa kungörelsen, men hade ej hunnit långt, innan Ingrid häftigt reste sig upp och utbrast:

-- Hvem har kunnat skrifva detta? Hvem känner så noga mina forna lefnadsöden? Hvem är denne Vanloo? Svara mig!

-- Vanloo är en främling ... holländskt sändebud ...

-- En främling? Det är omöjligt ... eller har han ... Dock, jag vill tala vid honom, jag vill se honom. Ingen annan än min son har kunnat lämna honom dessa upplysningar ... Och han vill ju förkunna mig ett *glädjande* budskap, det var ju så?

Ingrid talade med feberaktig häftighet.

-- Ja, svarade Erik, -- så skrifver han.

-- Då lefver min son ... O, Gud, Gud ... För mig till honom, jag vill genast se honom!

Ingrid glömde, hvar hon befann sig. Hon glömde, att fängelsets murar omslöto henne och att, då dörren snart skulle öppnas, hennes väg förde till döden och bålets lågor.

-- Hvad är främlingens förnamn? inföll Elin med samma brinnande häftighet, -- känner ni det?

-- Jag har hört hans förnamn och ... låt se ... det finnes äfven här i efterlysningen, svarade Erik med en blick i papperet, -- mynher Vanloos förnamn är Arnold. Kan detta lända er till någon upplysning?

Ingrid och Elin svarade med ett glädjerop och störtade i hvarandras armar.

Erik betraktade detta uppträde med obeskriflig öfverraskning, och en aning om orsaken till detta häftiga ömsesidiga känsloutbrott flög genom hans själ.

-- Han är min son, ropade Ingrid utom sig. -- Jag har återfunnit honom ... Elin, Elin du har återfunnit din bror ...

-- Er son! upprepade Erik, som fattades af samma hänryckning. -- Ja, så är det, så måste det vara. Jag svage, som tviflade, fastän jag såg Guds finger!

Nu ljöd där utifrån en ny skarp och genomträngande hvissling, lik den föregående, men ingen af de innevarande hörde den. Det var den signal, som kallade Drakes manskap att genom de olika portar, framför hvilka de voro fördelade, instorma i slottet.

-- Jag måste se honom, fortfor Ingrid. -- Men, o Gud, tillade hon i förändrad, ångestfull ton, -- måhända han är långt borta ... och dödsklockan kallar oss inom få timmar ... kanske är det för sent!

Denna tanke öfverväldigade, förstummade Ingrid. Hon vred, darrande i alla lemmar, sina händer och kastade en förtviflad blick omkring sig på de grå fängelsemurarne.

-- Herr pastor, ropade Elin och fattade Eriks hand mellan sina händer, -- för honom hit! Vi måste se honom, innan vi dö. Nej, nu vill jag icke dö. Säg våra bödlar, att de måste bevilja oss ett uppskof ... de kunna ej vara nog hårde att skilja en mor från en återfunnen son, en syster från sin bror, innan de fått omfamna hvarandra och säga hvarandra sitt sista farväl ... Men de äro grymme, skonslöse ... de skola ej höra denna bön ... Min mor, vi måste fly: inga murar, inga portar skola hindra oss ...

-- Fly? upprepade Ingrid och sjönk ner på en stol. -- Barn, du yrar ...

I detta ögonblick hördes från borggården ett doft buller af rop och vapenskrammel. Det närmade sig.

-- Om han återfinner dem och ej kan rädda dem ... om han kommit för att se dem gå till en skymflig död! O, det vore förfärligt ... Så tänkte Erik, och denna tanke hade ett ögonblick förlamat hans tunga och fördröjt hans beslut att genast söka Vanloo.

Hittills hade ingen af de innevarande fäst sin uppmärksamhet vid det buller, som uppstått därute; men nu skallade förvirrade rop allt närmare i korridoren, vapen skramlade, dörrar öppnades på gnisslande hakar, järnbommar föllo rasslande mot golfstenarne.

Det var en afdelning af Drakes manskap, som inträngt i slottshäktet för att befria fångarne. Läsaren känner, att detta ingick i Drakes plan; han ville härmed öka förvirringen och leda uppmärksamheten från hufvudföretaget, som han själf, i spetsen för en talrikare skara, ilat att utföra.

Vaktkarlen hade, medan Erik befann sig hos de bägge kvinnorna, lämnat nyckeln kvar i dörren till deras fängelse.

Dörren slogs upp på vid gafvel. Vapnen glänste, skepnader vimlade i det matta skenet från korridorens taklampa.

-- Ut, I nattens barn! Ut, för djäfvulen! I ären befriade, skreks till de öfverraskade fångarne midt under det fortfarande bullret af öppnade dörrar och fällda bommar.

-- Hör du, min mor? De ropa, vi äro befriade! Kom! Gud har hört vår bön, hans arm har öppnat vårt fängelse ... Kom! Vi skynda till Arnold, ropade Elin utom sig och fattade sin mor med krampaktig styrka i armen.

-- Hör du! Till Arnold! upprepade hon häftigt, då Ingrid, hvars hufvud svindlade, ännu dröjde.

-- Fort! Kom! utbrast Erik, hvars tankar voro föga mindre förvirrade än Ingrids och han reste den gamla upp från den stol, på hvilken hon nedsjunkit. -- -- --

*

De ilade ut ...

Korridoren utsköt flere sidogrenar, som alla utmynnade till borggården, men under vanliga förhållanden stängdes från denna af fasta järnportar.

Flyktingarne togo midt igenom tumultet genaste vägen som förde till gården. De sågo hvarken till höger eller vänster, märkte ej hvad som försigick omkring dem, anade ej hvilka deras befriare voro, de hastade blott framåt. Men snart hejdades deras flykt: utgången spärrades af en böljande hop, öfver hvars hufvud svängda vapen skimrade i den flämtande belysningen, skott lossades, rop höjdes, där streds man mot man. Flyktingarne vände om och sökte en annan utgång: de ilade genom ett hvalf, där striden ej hunnit störa det ännu pågående befrielseverket. Genom de öppnade dörrar, förbi hvilka de flydde, utstörtade fångar, män och kvinnor, i vild förvirring spridande sig åt alla håll, somliga följande samma väg som de. Nu voro de ute på borggården. Djupt mörker omgaf dem, ty alla lyktor voro sönderslagna. Hopar strömmade fram och tillbaka, skri, svordomar, kommandorop skallade om hvarandra, och från södra sidan af gården, där kasernen fanns, dånade trumhvirflar.

Drakes folk hade öfverrumplat vakterna, men då det plötsliga tumultet väckt borgbetjäningens uppmärksamhet och den första öfverraskningen var öfverstånden, hade man på alla håll gifvit larmsignaler. Drake visste ej, att de sammansvurnes vänner bland det Liljeska regementets officerare voro hindrade att inställa sig på sina poster: han hoppades på åtminstone ett passivt bistånd af besättningen i slottet, intill dess han hunnit uträtta sitt värf och sammansvärjningens ledare infunnit sig för att utropa den nya riksstyrelsen. Nu skyndade de tre eller fyra officerare, som kvarstannat i kasernen och således undgått häktningen, medvetne därom, att de sammansvurnes sak var förlorad, och måne att från sig afvända alla misstankar, vid första larmsignal att kalla truppen under vapen: en mängd soldater hade emellertid af egen drift samlat sig och understödde af fångknektarne och borgbetjäningen angripit den okände fienden. Man visste ej, hvad egentligen vore å färde, och kunde ej tro annat, än att upploppet afsåg att med våld befria fångarne i slottshäktet. I och omkring inhägnaden bredvid detta fortgick nu också striden, hvars böljor under dimman och mörkret blindt brötos mot hvarandra, utan att ens kämparne själfva visste, huru striden vände sig omkring dem. Mellan de spridda hopar och de enskilde, som skyndade till stridsplatsen eller fått ordres att frambära i olika riktningar, ilade, dolde af mörkret, de flyktande fångarne och deras förföljare om hvarandra.

Då Ingrid och Elin vid Eriks sida kommit ut på borggården, stängdes två af dess tre portar och besattes af det manskap, som trumhvirflarne hitintills hunnit samla kring dess befäl. Den tredje porten, den norra, var ännu öppen och obesatt, måhända med flit lämnad så, för att öppna Drake en möjlighet till återtåg. I samma ögonblick nedrusade utför stora slottstrappan en väpnad skara med alla tecken till vild flykt. Det var den, som i Drakes spår nyss förut stormat upp i palatset. Denna skara bröt och skingrade i självfva flykten den oregelbundna krets, som under fortsatt handgänge trängt allt närmare in på de hopar, hvilka stormat häktet och nu sökte slå sig igenom. Dessa fingo nu andrum, de förenade sig med kamraterna och rusade mot den öppna porten, genom hvilken hela skaran försvann, utan att hinna allvarligt förföljas.

Knappt var borggården fri från de objudne gästerna, förrän man skyndade att stänga äfven den norra porten för att spärra flykten för de lössläppta fångarne, af hvilka blott få ännu lyckats bana sig väg ut i det fria, ty hela detta uppträde hade upptagit föga mer tid, än som tarfvats för att skildra detsamma.

Ingrid och Elin hade jämte sin följeslagare först riktat sina brådskande steg mot den norra porten. Men innan de uppnått hvalfvet fylldes det af Drakes flyende män. De stannade villrådiga. En väggpelare lånade dem skydd mot den förbirusande människoströmmen. Facklor och bloss började röra sig genom mörkret. Skenet af ett sådant lät Elin varsna en stor, förspänd vagn, som stod midt på gården. Man letade åt alla håll efter de utsluppna fångarne:

de rop, som häfdes, och de grupper, som här och där, lysta af facklornas sken, drogo mot häktet, röjde, att hetsjakten hade god framgång.

-- Fort ... till vagnen! hviskade Elin. Hvad som ingaf henne denna tanke, är svårt att säga. Var det en aning? Var det den förtviflan, som, då alla andra utvägar äro stängda och hvarje ögonblick hotar med upptäckt, försöker det osannolikaste för att vinna räddning?

Flyktingarne ilade dit.

-- Hvem där? ropade en soldat, som varsnat dem genom mörkret. De båda kvinnorna saktade sin gång och trädde bäfvande åt sidan. Erik tog ett steg mot karlen, som, då han upptäckte dennes prästerliga dräkt, hälsade och fortsatte sin väg.

Utan vidare äfventyr stodo de vid sidan af vagnen. En lakej stod vid det främsta spannets hufvud, kusken satt orörlig på kuskbocken, uppmärksam på hästarne, som voro skrämda af det omgifvande tumultet. Vid vagnsdörren stod en man, insvept i en kappa.

Erik öppnade dörren. Mannen i kappan vände sig om, betraktade honom och ville, förmodande ett misstag, underrätta honom om detsamma, men nu närmade sig från olika håll några med bloss försedde fångknektar, och man hörde af de frågor och svar, de i förbigående utbytte, att det ifrigt letades efter häxorna.

-- Fort in i vagnen! hviskade Erik till de darrande kvinnorna.

-- Herr pastor, ni misstager er ... detta är mynher Vanloos ekipage, yttrade mannen i kappan.

Fångknektarne nalkades. Än några steg, och de efterletade flyktingarne hade befunnit sig inom den krets, som färgades af blossens rödaktiga sken. Elin sköt sin mor in i vagnen och skyndade själf efter. Erik stängde dörren.

-- Lifdömda... oskyldiga... Vanloos mor och syster... Mer hann Erik ej hviska till den förvånade tjänaren, förrän fångknektarne stodo framför dem.

-- Här ha vi pastorn, som var inne hos häxorna, yttrade samme vaktkarl, som för Erik öppnat dörren till Ingrids och Elins fängelse; -- pastorn kan måhända säga oss, åt hvad håll de flydde ...

-- De skyndade ur fängelset genom en af korridorerna, och jag följde dem, men hvarthän de sedan i mörkret och trängseln togo vägen, därom kan jag icke upplysa er, svarade Erik.

-- Det vore ett spektakel, om de skulle kommit undan, fortfor vaktkarlen; -- hela det oväsendet måtte anstiftats af hin onde just för att rädda trollpackorna. Ja, ja, man vet icke, hvad man skall tro.

Fångknektarne avlägsnade sig.

Erik hade under dessa ögonblick ångestfullt kramat tjänarens hand, och denne tycktes hafva förstått den tysta bön, han på det sättet uttryckte.

-- Hvad står på? Hvem var det, som steg in i vagnen? frågade kusken, i det han lutade sig fram öfver sidan af kuskbocken.

-- Tyst, svarade tjänaren, -- det är på mynhers befallning ... Herr pastor, tillade han, -- jag förstår, att det är tvänne utkomna fångar ni vill hjälpa, och då ni, som är präst, säger, att de äro oskyldiga, så ...

-- Ni måste rädda dem, afbröt honom Erik. -- Jag svär vid Gud, att dessa flyktingar äro för er herre högst dyrbara personer. Kör genast till mynher Vanloos hus!

-- Men ... ville tjänaren invända.

-- Ni ansvarar er herre för deras lif. Jag följer dem till mynhers bostad och afvaktar där hans hemkomst. Fort, ty hvarje ögonblick ni dröjer här kan upptäcka dem!

-- Nåväl, sade den förvånade tjänaren, som gaf vika för Eriks häftiga ton, -- mynher skall i hvarje fall ursäkta ett misstag.

Han gaf kusken befallning att köra hem. Erik steg in till sina skyddslingar. Vagnen sattes i rörelse.

-- Verda! ropades af vakten, då vagnen rullade genom det norra porthvalfvet.

-- Mynher Vanloos ekipage, svarade lakejen.

-- Passera!

Porten öppnades och tillslöts bakom de förföljda, kusken smällde en klatsch, spannet ilade öfver Norrbro ... Ingrid och hennes dotter voro räddade.

*

Kärnan i den skara, med hvilken Drake stormat in i palatset, utgjordes af Scyllas besättning; det öfriga var slödder, sammanrafsadt från krogarne, förtviflade människor, som man i rusigt tillstånd satt vapen i hand ... som ej visste och knappt frågade efter till hvad slags vågspel man ämnade bruka dem.

Det enda motstånd Drake ansåg sig möjligen kunna vänta, var från de utanför riksrådets sessionssal vaktande drabanterna, men desse voro få och kunde ej ställa ett allvarligt hinder mot en öfverrumpling, om ock verkställd med obetydliga krafter. Viss om framgången af sitt djärfva företag, hade han således skyndat upp för stora slottstrappan i spetsen för de bägge hopar, som på den från slottsgrafven gifna signalen ilat in genom östra och västra portarne och förenat sig på borggården, medan den tredje hopen, som samlat sig utanför den norra, rusade till slottshäktet och övermannade dess fåtaliga bevakning.

Skyddad i ryggen af den förvirring, som angreppet på häktet och fångarnes befriande måste förorsaka, och i hvarje händelse tryggad genom det Liljeska regementets pålitlighet, samt utan något farligt hinder framför sig, var han, som nämndt, redan viss om segern.

Hans öfverretade själstillstånd, alstradt af feberdrömmar om makt och storhet, hans öfvertygelse, att detta ögonblick skulle afgöra hans i stjärnorna skrifna öde, var ett pansar, hvarigenom ingen tvekan kunde intränga i hans bröst. Voro Bengt Skytte och de öfrige sammansvurnes hemliga förhoppningar om frukterna af detta statsstreck så högtflygande, att de ej vågade tillstå dem för hvarandra, knappt för sig själfa, så voro dock Drakes än djärfvare. Detta vilda sinne, som, otygladt af sedliga grundsatser, icke bäfvade tillbaka för något, denna inbillningskraft, som allt ifrån barndomen fråssat i äfventyrliga drömmar, denna själ, som i allt, hvarpå han riktade sina krafter, syftade till något dämoniskt och världsomskakande, nöjde sig ej med utsikterna på en storhet, som måste böja sig för en än mäktigare sådan.

Den uppgift, som anförtrotts honom att lösa, var, som vi veta, att häkta förmyndareregeringens och riksrådets medlemmar. Herr Bengt hade varnat honom för blodsutgjutelse, ty han kände sin man. Drakes åsikt var, att en åtgärd af så mild natur vore blott half, och som hvarje halfhet under sådan omständigheter vådlig; skulle man kränka maktens majestät, så vore det säkrare att dränka det i blod, än vanära det med bojor, som dock om några dagar måste falla och lämna samma myndighet, samma anspråk nytt spelrum att uppträda och göra sig gällande.

Hans beslut var med ett ord att i själfva sessionssalen nedsabla alla, hvilkas kraft och inflytande kunde varda vådliga för statsstreckets framtid. Han ville med blod teckna ett oöfverstigligt råmärke mellan det förflutna och det kommande, med en oförsonlig våldsgärning tvinga sina medbröder att för deras egen räddning oryggligt fortskynda mot det mål, till hvilket hans planer syftade.

Men där inne i rådkammaren sutto landets herrar och tvistade helt lugnt ... så lugnt som afundsmän kunna tvista ... om landets väl eller om egna förmåner, vi veta icke rätt hvilket. Rörande hertigens bref hade man fattat ett lika hastigt som enhälligt beslut, hvilket gick ut därpå, att han följande dag skulle instämmas för änkedrottningen och rådet samt hotas med förvisning ur landet, om han djärfdes förnya ett sådant steg. Därefter hade man öfvergått till andra ämnen. Och medan de så grälade med hvarandra, medan Bjelkes parti stormade mot De la Gardies och De la Gardies mot Bjelkes, och den ene sade den andre obehagliga saker och endast af det gemensamma onda medvetandet hindrades att säga än värre; under allt detta fanns det bland dem ingen enda, som anade, att det snart skulle vara slut med så väl det ena partiets utsikter som det andras, om icke en lika obekant beskyddare ställde sig mellan dem och faran.

Emellertid kunde de med samma lugn som hitintills fortsätta sina öfverläggningar, ty en beskyddare vakade öfver dem. Han hade infunnit sig icke för att frälsa dem, utan för att krossa sammansvärjningen, och det var deras lycka, att han ej kunde göra det senare, utan att på samma gång göra det förra. Han ville ej, att oförmågan och egennyttan, som ödet ställt vid statens roder, skulle efterträdas af egennyttan och brottet. Han ville spara den stolta nationen minnet af ett sådant odåd i dess häfder.

Men Vanloo hade med sin närvaro äfven ett annat uppsåt. Det fanns en man, i hvars öde han med osynliga händer ingripit, hvars bana han sökt länka till det enda mål, som var henne värdigt. Ögonblicket var kommet, då denne mans öde skulle afgöras.

Den så kallade stora slottstrappan förde upp till en rymlig förhall, hvars hvalf på ena sidan uppbars af tvenne rader fristående pelare, på den andra af väggpelare, mellan hvilka höga, åt slottsgrafven vettande fönster sträckte sig så långt ned, att de gåfvo dagsljus äfven åt den närmaste afsatsen af trappan. Genom denna förhall och drabantsalen där innanför skulle Drake passera på sin väg till rådkammaren. Taklampan, som upplyste trapphvalfvet, lämnade det vidsträckta rummet bakom pelarne i mörker. Här och i smårummen bredvid hade nyss en fåtalig, men pålitlig och väl väpnad skara af Vanloos män blifvit posterad. För öfrigt hade öfverste Sparre, som följt Vanloo till slottet, samlat drabanterna i salen, under förevändning af den inspektion, som han, i egenskap af deras befälhafvare, på obestämda tider plägade företaga.

Vanloos män hade under den sistförflutne timmen två eller tre i sänder genom de olika portarne gått in i slottet samt intill den afgörande stunden varit samlade i ett rum i den norra sidans jordvåning. Utanför portarne hade kunskapare varit utställde och i slottsgrafven lågo båtar, som iakttogo Drakes folk. Äfven bland detta funnos män, som stodo i Vanloos sold. Han kände de öfverenskomna signalerna. Den första af dessa hade redan ljudit.

-- Mynher, sade Sparre till Vanloo, som stödd mot en af vestibulens pelare inväntade Drake, -- är ni öfvertygad,

att ej er kärlek till det hemlighetsfulla förleder er att allt för mycket lita på de ringa krafter, som stå till vårt förfogande? Ni nödgar mig tillbringa hela aftonen hos er, för mig därefter till slottet, och först här underrättar ni mig om en fara, hvars tillvaro jag ännu i denna stund skulle betvifla, om ej allvaret i ert anlete aflägsnade hvarje tanke på skämt. Om ni blott gifvit mig en vink, skulle jag sammandragit mitt regemente ...

-- Var lugn, sade Vanloo, -- våra motståndskrafter stå i ett tillbörligt förhållande till anfallskrafterna. Man bör ej göra för mycket väsen af en obetydlighet ...

-- Men åtminstone en vink till befälet här i slottet att...

-- Nej, nej, det är onödigt. Ni vet, att Lilje och de fleste af hans officerare äro ute på landet. De öfrige sköta i afton sina nöjen, som det vore synd att störa.

-- Hvilket vågspel, fortfor Sparre något orolig; -- jag kan aldrig föreställa mig, att en man gifves, nog vansinnig att med en hand full äfventyrare intränga i det kungliga slottet ...

-- Ni skall strax få bevis därpå. Men det är tid, min öfverste, att sluta vårt samtal ... Hör ni? ... Den andra signalen!

-- Men, mynher, inföll Sparre häftigt, -- är ni öfvertygad, att intet våld riktas mot den unge konungens person? ...

-- Ja. I öfrigt äro äfven för denna händelse varsamhetsmått vidtagna. Var lugn och förtro er till mig!

Vanloo vände sig nu till sina män och inskärpte med några ord de förhållningsregler han gifvit dem. Ett doft buller från gården och i nästa ögonblick från trapporna förkunnade, att stormen var i annalkande.

Vanloo och Sparre drogo sig bakom pelarne och blottade sina klingor.

Knappt hade detta skett, förrän pikar, musköter och hattar uppdöko bakom trappans gallerverk. Den oförvägna hopen rusade fram med hastigheten af en hvirfvelvind, och vestibulen genljöd af dess steg och skramlet af dess vapen.

Den förste, som varit fullt synlig, var en högväxt man, hvars ansikte doldes af en svart mask. Det var anföraren

själf. Med värjan i hand ilade han i spetsen för sitt folk: hela hans yttre, från rörelsen af plymerna på hans hatt till klangen af hans sporrar, gjorde ett intryck av vild beslutsamhet. Utan att se sig om, rusade han rakt fram genom vestibulen mot dörren till drabantkammaren.

Han fattade i låset. Dörren var inifrån riglad. Han lyfte foten för att sparka henne i spillror. I hack och häl följde hans män.

Men i detta ögonblick öppnades dörren. Ingången spärrades af drabanterna.

-- Framåt, framåt! ropade anföraren och lyfte den tunga huggvärjan för att bana sig väg.

Men innan han hunnit taga ett steg närmare de ryggande drabanterna, hade uppträdet förändrats. De öfverrumplande voro öfverrumplade. Vanloo hade gifvit sina män tecken att angripa. Med fällda pikar störtade de fram från sitt bakhåll och kastade de öfverraskade våldsverkarne hals öfver hufvud nedför trappan.

Utan att tänka på motstånd grepo desse till den vildaste flykt, och innan deras anförares häpnande blick hunnit uppfatta förhållandet, hade hans manskap, kvarlämnande två eller tre döde, försvunnit, och han stod där ensam, på alla sidor omringad af fiender.

-- Sträck vapen, högförrädare! Ni är min fånge, Gustaf Drake, ropade Vanloo och steg fram emot den maskerade.

-- Drake! mumlade Sparre förvånad. -- Är det han?

Den maskerade, som ett ögonblick stått som förstenad, förrådde nu med en åtbörd den öfverraskning, som öfverväldigat honom.

Nu öppnades dörren till rådkammaren. De höge herrarne hade, undrande öfver det ovanliga bullret, begifvit sig ut att underrätta sig om orsaken. De stodo där nu, stumma och förvånade vittnen till ett uppträde, hvars sammanhang de ej kunde förklara, och som var ändadt, innan öfverste Sparre hunnit göra sin djupa bugning och därefter öppna munnen för att meddela dem det lilla, han själf visste.

Den maskerade kastade en hastig blick omkring sig, medan han räckte Vanloo sin värja.

-- Ni misstager er måhända, sade han med en röst, hvars klang vanställdes af masken, -- jag är er fånge, men ... jag är kanske icke den ni förmenar. Ni är Vanloo, en äfventyrare, en falsk vän, en ränksmidare, men här fångar ni icke Gustaf Drake.

Medan den maskerade yttrade detta, hade han dragit sig några steg baklänges och stod nu tätt vid ett af vestibulens fönster.

-- Jag känner er väl, fortfor Vanloo, -- och har noga följt edra steg. Vi hafva ungdomsskulder att uppgöra med hvarandra.

Med dessa ord ryckte Vanloo masken från sin motståndares ansikte.

Herrarne af riksstyrelsen och rådet sågo med öfverraskning anletsdragen af herr Gustaf Drake till Sjövik. De voro bleka som döden, men röjde ingen förvirring, ingen fruktan, snarare hån, trots och beslutsamhet.

-- Ungdomsskulder? inföll han, med en djup blick på Vanloo och lät i detsamma sin kappa falla till marken, jag förstår er icke ... Dock om så är, så hafva vi från denna stund än mer att uppgöra med hvarandra ... men denna uppgörelse skall ske annanstädes ... eller aldrig ...

Ett rop af bestörtning upphofs af alla de närvarande ... glasrutorna klingade ... Gustaf Drake hade kastat sig ut genom fönstret.

Rörelsen skedde så hastigt och oväntadt, att ingen hann förekomma den. Vanloo var den förste som hämtade sig. Han skyndade fram, lutade sig ut och såg ned.

Drake hade i fallet fattat om fönsterposten och i trots af glasskärfvorna, som illa tilltygade hans händer, nedfirat sig utför denne. Fasthållande sig med ena handen vid fönsterlisten och med fötterna stödda mot ett järnkors i muren, sväfvade han nu öfver djupet.

Drake såg ned. Dimman och mörkret dolde djupet under hans fötter. Från slottsgrafven uppsteg sorl af röster, blandadt med plasket af båtar, som med hastiga årtag framdrefvos.

Han förde signalpipan till munnen och blåste. Sorlet tystnade för ett ögonblick. Det var tydligt, att man lyssnat till hans hvissling. Än ett ögonblick, och med en kraftig spark mot muren, för att ej krossas af slottets utskjutande

grundval, släppte han sitt tag och störtade ned i slottsgrafven.

Det förtviflade spel, han spelade med sitt öde, var ännu icke förloradt. Hans stjärna skulle ännu icke slockna.

De af hans flyende män, som redan hunnit rädda sig i sina båtar, hade hört klangen af det sönderslagna fönstret och därefter ljudet af sin herres signalpipa. En af dessa båtar, Scyllas skeppsslup, låg just under det ifrågavarande fönstret och hade knappt aflägsnat sig några alnar från denna punkt, förrän man hörde plasket af en i vattnet fallen kropp och öfverstänktes af det uppyrande skummet. Årorna räcktes ut, ett hufvud uppdök vid relingen, och i nästa ögonblick hade Drake svingat sig upp i båten.

-- Vi misstogo oss ej ... det är herr Gustaf Drake, yttrade andre löjtnanten från Scylla. -- Välkommen hit ned från luftens rymder! För fan, min herre om ni löper i en snara, så vet ni också att hals öfver hufvud draga er därur.

-- Fort till årorna! ropade Drake och fattade rodret.

-- Därom behöfver ni icke påminna oss, herre. Vi hafva ingen lust att stanna på stället, ty fan är oss väl i hack och häl ... Hollah, hvem är den där?

Andre löjtnantens sista fråga gällde en liten båt, som strök tätt förbi och styrde kurs inåt slottsgrafven. Han ropade första hälften af den öfverenskomna lösen, men fick intet svar.

-- Det var ingen af våra, sade han; -- det kunde man också se däraf, att han styr inåt. Flinkt nu, gossar! Det är svårt att säga, om det är vänner eller förföljare bakom oss.

Slupen sköt för kraftiga årtag ut i saltsjön.

-- Ett fall af några alnar från makten och äran och det historiska namnet till biltogheten, vanäran och glömskan, mumlade Drake.

En man, som satt helt nära honom, lade sin hand på hans axel.

-- Jag hörde ert namn och igenkänner nu edra anletsdrag, sade han.

-- Adolf Skytte! utbrast Drake. -- Ni här?

-- För hin! Vi hafva en okänd med oss, utbrast andre löjtnanten.

-- Hvad har händt? fortfor den unge Skytte. -- Jag fruktar att allt detta är en feberdröm ...

-- Var lugn! Ni har den fullkomligaste verklighet omkring er, sade Drake.

-- Och jag är fri ...

-- Ni har både fängelset och samhället bakom er.

-- Och de äro fria *alla?*

-- Jag försäkrar er, att vi ej hunno göra ett urval bland de ädla pärlor, som hade fängelsets murar till infattning, inföll andre löjtnanten. -- Vi lossade på infattningen, och pärlorna rullade åt alla håll ... en till och med ned i den här båten, och den pärlan är ni. För fan, ni bär ett förnämare namn än vanliga kronofångar. Skytte ... heter ni så?

-- Tyst med ert dumma skämt! utbrast Drake. -- Skytte, uppskjut edra frågor! Här är icke stället att besvara dem. Ni skall tids nog varda upplyst om hvad som tilldragit sig ... Gossar, fortfor Drake, -- hållen edra vapen i ordning! Vi hafva båtar i kölvattnet, och det är svårt att säga, om det är vänner eller fiender. --

Drake ropade an de närmaste. Det svarades därifrån med den åt hans folk utdelade lösen. Samma lösen gick från båt till båt, och man öfvertygade sig snart, att man hade idel vänner omkring sig. Den lilla eskadern slöt sig tillsammans, och rodden fortgick. Man passerade förbi ett större fartyg, hvars former doldes af mörkret. Båtarne ropades an från detsamma, men intet svar följde. Det var Algernon Sidney.

Briggen Scylla hade föregående dag lättat ankar och bogserats ut under Värmdön, där han nu låg, färdig att hvarje ögonblick sticka ut i hafvet. Vinden hade sedan dess kastat om: saltsjöns yta krusades nu af en frisk, västlig bris. Ombord å Scylla hade kvarlämnats några få man under Ruys’ befäl.

Efter en oafbruten rodd hunno Drakes båtar till briggen. Signaler utbyttes, båtarne lade till, Drake skyndade upp

på däck, och Ruys nedlade i besättningens närvaro sitt befäl i hans händer.

*

Vi återvända till Vanloo i det ögonblick, då Drake genom sitt oförvägna språng räddat sig ur hans våld.

Vanloo skickade en af sina män att inhämta underrättelser från hans i slottsgrafven posterade kunskapare, befallde en annan att samla manskapet, som enligt hans ordres skulle göra halt och afstå från förföljelse, så snart fienden tillbakakastats till borggården, samt vände sig därefter till herrarne, som under tiden bestormat honom med frågor.

-- Mina herrar, sade han, -- ögonblickets kraf förbjuder mig att här aflägga den förklaring I önsken och hafven rätt att äska. Det vare nu nog sagdt, att faran är öfverstånden, så att I lugnt kunnen återvända till edra riksgagneliga värf. Dock bör detta icke hindra er, öfverste Sparre, att med hög tillåtelse öfvertaga kommandot i slottet under öfverste Liljes frånvaro och genast hitdraga de närmaste afdelningarna af ert regemente till besättningens förstärkning.

Vanloos ord lugnade dock föga de närvarande herrarne af riksstyrelsen och rådet. De lyssnade med förskräckelse till trumhvirvlarne och de vilda rop som skallade från borggården. Några uttalade sin farhåga för den unge konungens person, andra ville skynda ned för att personligen öfvertyga sig om den verkliga ställningen. Men nu kommo budbärare, den ene efter den andre; en förkunnande, att häktet var stormadt af en hop väpnadt slödder, en annan, att fångarne voro utsläppte, en tredje, att angriparne vore på väg att öfvermannas och ingen fara för handen, en fjärde, att borggården var rensad från packet, slottsportarne stängde och en del af fångarne åter gripen. Budbärarne följde hvarandra nästan i hack och häl, och innan de öfverraskade herrarne hunnit reda sina tankar, var tumultet likt ett åskslag öfverståndet.

Medan nu de fleste af herrarne samlade sig kring Vanloo och tackade honom för hans åtgöranden under denna besynnerliga tilldragelse, och de andre skyndade att lugna den unge konungen och änkedrottningen, återkom den man, som Vanloo nedskickat att skaffa underrättelser från slottsgrafven.

-- Mynher, sade han, -- lyckan står den djärfve bi ... den vilda människan är sannolikt hvarken krossad eller drunknad. Fredrik, som hörde både klangen af fönstret och signalen och plasket, då han störtade i vattnet, tror, att han är upptagen i en af de många båtar, i hvilka kanaljerna nu som bäst ge sig på väg. Mynher skall tro, att där varit en trängsel...

-- Dess bättre, tänkte Vanloo. -- Blackwell, sade han, -- se till, att manskapet är samladt. Vi få mer att göra i afton. Mina herrar, tillade han i dämpad ton, -- i morgon skall jag stå till tjänst med alla upplysningar jag kan lämna. Hela saken har blott varit ett farligt gyckel, ett vansinnigt upptåg af en förryckt usling, ingenting annat;

och om I ej misstycken ett råd, vill jag uppmana er att för styrelsens anseende och för folkets skull låta allt sammans gälla för ett simpelt upplopp, afsedt att befria de brottslingar, som förvaras i häktet härstädes. Jag skall i morgon framställa de skäl, som tala för en sådan behandling af saken.

Vanloo hälsade hastigt och lämnade vestibulen, då en man, som bar hans livré, mötte honom i trappan och räckte honom ett bref.

-- Brefskrifvaren, sade denne, -- har sökt er, mynher, i er bostad. -- Då Vanloo, utan att öppna brefvet, stack det i fickan, tillade tjänaren:

-- Brefvet är viktigt: det gäller två personers lif ...

Vanloo stannade och läste vid taklampans sken de få rader Erik tecknat. Hans ansikte öfverdrogs af dödens blekhet, och då han slutligen mekaniskt lät den hand sjunka, i hvilken han höll brefvet, och fäste ögonen på budbäraren, var uttrycket i hans blick alldeles förändradt.

-- När lämnades dig detta bref? frågade han i ansträngd och dock nästan hviskande ton.

-- För en knapp fjärdedels timme sedan, svarade tjänaren.

-- Nådige herre, manskapet är uppställdt framför slottstrappan, rapporterade Blackwell.

-- Följ mig, sade Vanloo till denne och återvände genom vestibulen till drabantsalen. Han begärde skriftyg och skref hastigt följande rader:

»Sigurd, lämna dina fångar i frihet, förena ditt manskap med Blackwells, bemanna Algernons båtar, och sätt ut till Scylla. Du vet, hvar briggen ligger. Ingen tidspillan! Du bör kunna vara framme nästan samtidigt med dina motståndare. En öfverrumpling bör kunna försiggå, gynnad af mörkret och oredan ombord. Drake har sluppit ur mina händer. Det gäller att fånga honom, innan han lättat ankar.

-- Till Sigurd! sade Vanloo och räckte Blackwell ordern. -- Du med ditt folk ställes till hans förfogande. Fort!

Blackwell betraktade sin herre med en orolig, frågande blick; han hade förut aldrig sett ett sådant uttryck i

dennes ansikte. Men Vanloo vinkade otåligt befallande och Blackwell ilade ut.

Den första omedelbara verkan, som de underrättelser, Erik meddelat i sitt bref, gjorde på Vanloo, var en öfverväldigande känsla af ångest. Han hade återfunnit sina älskade, men i ett läge, som förjagade hvarje tanke på återseendets glädje. Men Vanloo bemannade sig hastigt. En annan känsla genomströmmade hans själ, så snart hon återvunnit sin jämvigt: känslan af tacksamhet mot Försynen, som i den afgörande stunden sändt honom till de sina och gifvit honom makt att rädda dem. Ett djupt andedrag vittnade, att hans höghvälfda bröst lättades från sin tryckande börda och åter andades fritt. Han steg upp och gick med fasta steg nedför slottstrappan.

Nedkommen på borggården, anhöll han den förste mötande fångknekt och bad denne följa sig till häktet. Då de inkommit i korridoren, där det vimlade af soldater och vaktknektar, begärde han att varda förd till det rum, i hvilket tvenne för häxeri anklagade kvinnor, mor och dotter, förvarades.

-- Se här, nådige herre, sade fångknekten, i det han pekade in i ett rum, hvars dörr ännu stod öppen, -- detta är deras fängelse ...

-- Tomt! utbrast Vanloo häftigt.

-- Ja, nådige herre, svarade fångknekten, -- det är för ledsamt ... häxorna kommo ut, liksom nästan alla de andre fångarne, i den här förskräckliga villervallan, och vi ha ännu icke kunnat få reda på dem. De fleste andre ha vi ändå knipit, och de sitta nu åter inom lås och bom. Men så vida icke djäfvulen hulpit häxorna på flykten, så ska vi snart hitta dem. I morgon, såsom nådige herrn kanske vet, skulle de lida sitt rättvisa straff.

Vanloo betraktade med en rysning de grå väggarna, de små gallrade fönstergluggarne, det usla bohaget ... han inandades fängelsedoften så tungt, som om den varit nära att kväfva honom.

-- På detta ställe hafva de försmäktat! Här hafva de afvaktat döden! sade han till sig själf.

-- Hvar är mynher Vanloo? Jag tyckte mig se honom gå hit in i korridoren, hördes en röst utanför.

-- Er herre är där inne i häxornas fängelse, svarade en annan.

-- Aha! mumlade den, som gjort frågan.

Samme man, som stått vid dörren till Vanloos ekipage, då Ingrid och Elin funnit en tillflykt där, inträdde.

-- Nådige herre, sade han, -- jag har sökt er för att...

-- Hvad vill du?

-- Mynher, hviskade betjänten, -- hvad jag vill säga bör endast höras af er.

-- Vi äro utan vittnen, sade Vanloo, i det han såg fångknekten aflägsna sig för att deltaga i de ännu pågående efterspaningarna.

Betjänten omtalade nu, att tvenne kvinnliga fångar, ledsagade af en prästman, under tumultet dolt sig i Vanloos vagn, och att han, betjänten, på prästmannens försäkran, att flyktingarna voro personer, hvilkas räddning låge hans herre om hjärtat, hade gifvit efter för dennes böner och låtit köra dem till mynher Vanloos bostad, där de alla tre afvaktade hans hemkomst.

Denna berättelse aflades i tveksam ton, ty betjänten var osäker, om hans herre skulle gilla eller klandra hvad som skett. Hans tvekan ökades, då han iakttog den spända uppmärksamhet, med hvilken Vanloo lyssnade till hans ord. Men han hade knappt talat ut, förrän Vanloo med glädjestrålande ögon utbrast:

-- Guds skickelse! Lofvad vare Han och Hans vägar! ... Min vän, jag står till dig i en evig skuld! Du skall snart få veta, hvad du gjort för mig ...

Han omfamnade den öfverraskade mannen och ilade ut. -- -- --

*

-- Hvar äro de? frågade han ögonblickligt den tjänare, som vid hans häftiga ringning öppnat dörren till hans hus.

-- Herre, menar ni prästen och de båda kvinnorna, som...

Vanloo lyssnade ej till hans svar; han ilade uppför trappan till sina rum. En betjänt skyndade att underrätta Erik

om hans ankomst. I förmaket mötte honom denne och emottog honom med ett uttryck af högtidlig glädje och djup rörelse i hela sitt väsen.

-- Jag vet allt, ropade Vanloo och tryckte Erik till sitt bröst.

-- Ni har emottagit mitt bref, stammade Erik, -- men vet ni äfven...

-- Allt, min bäste vän. Följ mig till dem! Men, tillade han häftigt, -- äro de beredda på det möte, som förestår?

-- De vänta er, svarade Erik, i det han fattade Vanloos hand och förde honom mot dörren till ett rum där innanför.

Men i detta ögonblick flög denna dörr upp ... Ingrid och Elin visade sig på tröskeln. Ingrid hade hört sin sons röst, modersinstinkten hade, i trots af femton förflutna år, igenkänt den.

Mor, son, dotter utbytte en hastig, forskande blick ... modern igenkände den son, efter hvilken hennes hjärta så länge förgäfves ropat, som hon begråtit som död och först hos God hoppats återfinna ... och han igenkände i detta åldriga, lidande ansikte de ädla dragen af den mor, hvars bild, oförändrad af tidens skiften, stod präglad i hans själ ... han igenkände dem, räknade i denna enda hastiga blick alla de sorger, som härjat dem, och skyndade, öfverväldigad af fröjd och smärta, i de moderliga armar, som längtande utbreddes honom till mötes. Intet ord utbyttes, men han tryckte på hennes fårade panna, hennes grånade lockar sonliga kyssar, tryckte henne förnyade gånger till sitt bröst, och hans blick skådade genom tårar med outsäglig kärlek djupare och djupare i de ögon, hvilkas milda glans han älskat, allt sedan de vakade vid hans vagga.

Huru länge denna omfamning skulle fortfarit, är svårt att säga, om icke Elin, som med glad och dock nästan blyg förundran betraktade sin brors stolta, manligt sköna ansikte och nu länge med sammanknäppta händer varit en tyst, orörlig åskådare till det ömma uppträdet mellan sin mor och sin broder, slutligen skyndat att gifva och kräfva sin andel af kärleksbetygelserna. Vanloo kände en len hand vidröra sin arm och hörde en mild röst uttala namnet Arnold.

-- Arnold, jag är din syster Elin, sade hon ...

-- Elin, som jag bar på mina armar, då du öfvergaf din fars hydda, sade Ingrid.

-- Elin, min syster! utbrast Vanloo och upplyfte henne i sin famn. Hon lade sina armar kring hans hals och de

bägge syskonens läppar möttes i kyss på kyss. Det var med en förtjusning, blandad med ljuft vemod, Vanloo betraktade den bleka flickan, hvars milda, barnsliga drag till och med i detta lyckliga ögonblick buro prägeln af de hårda pröfningar, den djupa, långvariga dödsångest hon måst uthärda. I öfvermåttet af hans glädje öfverföll honom en rysning, då han betänkte, hvilket hennes och deras moders öde skulle varit, om Försynen ej i den sista stunden sträckt sin räddande hand öfver deras hufvud, och han skyndade att ånyo omfamna Erik, som med tårar i ögonen och hjärtat uppfylldt af tacksamhet till Gud vittnat och deltagit i lyckan af dessa återseendets ögonblick.

-- Näst Gud, ropade han, -- är det er, jag har att tacka för mina älskades räddning.

-- Ack, sade Ingrid, -- han har varit den gode ängel, Gud sände att hugsvala oss, då vår nöd var som störst. Han har besökt oss dagligen i vårt fängelse och återgaf styrka åt min själ, då jag ville förtvifla.

-- Han och herr Adolf, som för vår skull är så olycklig! utbrast Elin. -- Ack, min bror, jag vet icke, om du är en konung eller en furste eller en annan mäktig man, men hjälp Adolf, ty de hafva insatt honom i fängelse och vilja döda honom, därför att han haft medlidande med oss!

-- Hvem är denne Adolf, om hvilken Elin talar? frågade Vanloo.

-- Elin har rätt, sade Erik. -- Det är den olycklige Adolf Skytte ...

-- Ah, utbrast Vanloo, -- jag känner genom ryktet hans senaste historia ... jag vet att han är häktad, därför att han med våld ville befria tvenne olyckliga från tortyren, men hvad jag aldrig anat var, att dessa olyckliga voro min mor och syster.

-- Du skall höra, hvad denne yngling gjort för oss, sade Ingrid, -- då vi meddela hvarandra våra öden. Men i denna stund känner jag en glädje öfver det närvarande, som gör, att jag knappt kan skåda tillbaka på den tid jag genomlefvat. Jag glömmer allt, då jag ser dig, Arnold. O, hvad du blifvit en ståtlig man! Sådan såg jag dig stundom i mina drömmar, men oftast drömde jag dig som en nyss uppblomstrad yngling ... sådan du var, då du lämnade oss. Ack, fortfor Ingrid med barnslig glädje, i det hon såg sig omkring rummmet, -- hvad allt här är präktigt! Om du ej är en furste, är du dock en mäktig man, Arnold, och de tyckes mig, som om våra fäders konungsliga glans återvändt omkring dig. Men nu skall du mäla oss de öden, genom hvilka Gud fört dig till denna lycka, och sedan vilja vi i vår ordning tala om vår lefnad.

-- Kom, sade Vanloo, i det han fattade en kandelaber, -- jag vill föra er till det rum, som tillsvidare skall vara Elins kabinett. Där vilja vi sammansluta vår lilla krets och i minnet åter genomlefva det förflutna, förljufvadt af vissheten om en lyckligare framtid. Var lugn, min Elin! Det är min plikt att rädda den ädle ynglingen ... Herr pastor, fortfor han hastigt, -- hvar är den unge Skytte inspärrad? Jag frågar detta, ty om det är i slottshäktet, så

torde denna aftons tilldragelser äfven sträckt sig till hans fängelse, och vi böra i tid förvissa oss därom.

-- Detta var just min afsikt, svarade Erik, -- och jag vill nu genast skynda dit.

-- Gå, säg honom, hvad som händt hans vänner och skyddslingar och framför till honom min hjärtliga hälsning, min varma tacksägelse, min försäkran om trofast vänskap! Och återvänd därefter för att dela vår glädje!

Vanloo skakade hans hand, och Erik skyndade bort.

Sedan Vanloo fört mor och syster till det lilla kabinettet, aflägsnade han sig en kort stund för att gifva befallning om förfriskningar och om de husliga anordningar, som de bägge fruntimrens närvaro kräfde.

Erik återkom snart med den underrättelsen, att Adolf under upploppet hade utkommit ur sitt fängelse och försvunnit. Då Elin hörde detta, klappade hon händerna af förtjusning, ty hon tog för afgjordt, att flykt och räddning vore detsamma; att en fristad, en beskyddare, en återfunnen vän väntade hvarje olycklig, som hade sitt fängelses murar bakom sig.

Men Erik, som ännu på morgonen af samma dag besökt Adolf och kände hans själstillstånd, kunde ej kväfva sina farhågor. Ju närmare det lidit mot den dag, som var bestämd till Ingrids och Elins sista, dess djupare hade han försjunkit i ett tillstånd, skiftande mellan bitter liknöjdhet och otyglade utbrott af förtviflan. Erik ville emellertid icke störa de närvarandes glädje med ett uttalande af sina farhågor, utan beslöt uppskjuta därmed, till dess han kunde enskildt anförtro dem åt Vanloo.

-- Vi skola återfinna honom, sade denne, -- jag skall försona honom med sin far och om möjligt äfven med den värdsliga lagen, eller i annat fall bereda honom ett värn mot hvilket samhällets blinda hämnd skall bryta sig.

Nu satte sig Vanloo i en soffa mellan mor och syster med deras händer i sina och började sagan om de öden han genomgått, sedan han skildes från fädernehemmet. Han tecknade i lifliga drag den ena taflan efter den andra ur sin skiftande och händelserika lefnad: de lyssnade, de frågade, de lefde i den värld, han öppnade för deras blickar, de delade hans arbeten, mödor, äfventyr, sorger och fröjder, och Ingrid afbröt honom ofta för att med icke mindre skarpsinne än lefvande öfvertygelse hänvisa på ett inre, om Försynens afsikter vittnande sammanhang mellan länkarne i denna kedja af brokiga tilldragelser. Men när Vanloo redogjort för sin lefnadshistoria, kom ordningen till Ingrid att förtälja sin, och så ilade nattens timmar, utan att man märkte deras vingade flykt, till dess de nedbrunna vaxljusen påminde om att göra ett uppehåll i dessa frågor, på hvilka man icke tröttnade att svara, och dessa svar, som ständigt framkallade nya frågor. Vanloo förde Ingrid och Elin till den för dem iordningställda sängkammaren och lämnade dem att njuta en hvila, efter hvilken de skulle vakna till den första dagen af ett nytt, lyckligare tidskifte i sin lefnad.

Erik lämnade den lilla familjen, sedan han lofvat att följande dag åter infinna sig hos Vanloo. Denne gick till sin sängkammare. Morgongryningen skimrade redan genom fönstergardinernas draperier, men Vanloo kände intet behof af sömn: han kunde ej åt en medvetslös dvala offra något af de stunder, han räknade för de sällaste i sin tillvaro. Innan ännu det dofva sorl låtit höra sig, som förkunnar, att en folkrik stad vaknat till en ny dags verksamhet, infann sig Sigurd. Han var van att vid hvilken timme af dygnet som helst stiga in till sitt herre, då han hade något af vikt att meddela denne. Nu återvände han för att förkunna utgången af sitt företag mot Scylla.

-- Ha, kapten, sade han, -- åter igen en genomvakad natt! Ni sofver mindre än fågeln i skogen. Men om ni väntat att få se mig vid det här laget föra Drake inför edra ögon, då har ni vakat förgäfves. Ja, kapten, fortfor Sigurd och slog sin hatt i bordet, -- kanaljen har runnit oss som en ål ur händerna. Det är förargligt, men jag kan icke hjälpa det. Slutet blir, att vi måste taga honom på öppna sjön. Hör bara ... Men, för tusan, ni småler, kapten! Nå, om motgången just icke är så stor, att man bör hänga sig, så är han likväl icke att skratta åt. Vi försummade icke en minut: vi anlitade segel och åror, och karlarne rodde, så att svetten lackade, men ändå kommo vi försent, så harmligt! bara några ögonblick försent, och därför återvända vi nu med tomma händer ...

-- Vi skola då taga honom på öppna sjön, sade Vanloo. -- Men innan du omtalar, huru du gått miste om en fånge, vill jag förtälja, huru två andra råkat i mina händer ...

-- Hvad menar ni, kapten?

Vanloo omtalade nu, huru han återfunnit sin mor och syster. Sigurd omfamnade honom och glömde i glädjen och öfverraskningen hela tilldragelsen med Scylla, till dess Vanloo slutligen påminde honom om densamma.

-- Nej, nej, nu ge vi Drake fan, kapten, utbrast han; -- hvar äro er mor och syster? Jag vill se dem.

-- Tålamod, min vän! ... Du unnar dem väl hvila, medan du aflämnar din rapport ... Huru är det nu med Scylla?

-- Med Scylla är det nog bra; hon badar fri och välbehållen sin bringa i Östersjöns vågor. Nåväl, kapten, jag vill berätta, huru det aflopp. Vi närmade oss efter en skarp rodd Scyllas ankarplats. Det var så mörkt, att vi med svårighet letade landkänning, men just då vi tagit in segeln, ombundit årtullarne, gjort vapnen i ordning och med våra fem båtar, sida vid sida, närmade oss det ställe, där vi visste, att briggen skulle liggga, får månen för första gången under hela resan det infallet att visa sitt runda ansikte mellan två molntappar. Vi sågo briggen framför oss på tre kabellängders afstånd, med stor- och märsseglen redan tillsatta, skjuta fart för en frisk körare, och i nästa ögonblick voro alla klutarne uppe. Att briggen äfven iakttog oss, funno vi snart, ty besättningen uppstämde utmanande hurrarop, som vi icke voro sena att svara på. Vi rodde med fördubblad ifver...

-- Håll, inföll Vanloo, -- du ihågkom väl mina ordres: öfverrumpling, icke öppet angrepp?

-- Aj, sade Sigurd, -- Blackwell hade således rätt. Han mindes kaptens ordres bättre än jag, ty han gjorde invändningar, då jag kommenderade till angrepp. Men jag uppfattade kaptens befallning så: öfverrumpling eller i nödfall öppet angrepp. Nog af, kapten, jag manade på mina bussar, vi vunno på briggen, som öppnade en skarp musköteld mot oss, men vi nalkades ändå. På halfannan kabellängd hälsa de oss med sina akterkanoner, båten på högra flygeln tilltygas af ett slumpskott så illa, att han sjunker och...

Vanloos ansikte mörknade.

-- Hafva vi förlorat manskap? frågade han.

-- Kapten, de vordo alle upptagne i de bägge närmaste båtarne, ingen enda gick till botten. Men då jag hörde det vilda, hånande skri, hvarmed Drakes folk hälsade denna vår otur, tänkte jag blott på att fortsätta jakten. Medan Blackwell och Leclerc bärgade manskapet från den sönderskjutne båten, rodde jag och Bergman mot fienden. Vi gjorde oss färdiga att lägga ombord med honom, då han vänder och lägger oss i lä; vi måste sacka, och i det samma gömmer sig månen åter bakom molnen, likasom om han tyckt, att nu hade han gjort sin sak väl ifrån sig. Det var mörkt som i en säck, brisen friskade på, och jag började förstå, att det skulle tjäna till intet att fortsätta försöket. Jag gaf således signal att vända om, ehuru det kostade på mig. Skurkarne ha undkommit oss, vi hafva två man sårade och hafva förlorat en skeppsbåt; det är hela saken, kapten.

-- Vi ha åtminstone icke din vishet att tacka för att saken ej fick en värre utgång.

Vanloo tystnade och öfverlade med sig själf.

-- Jag kan icke, sade han, -- släppa tillfället ur händerna. Jag måste söka att fånga honom, innan han smugit ut ur Östersjön. Jag har steg för steg följt denne man på hans väg till fördärfvet. Ödet korsade ej min plan, då det lät konspiratören undkomma; jag visste, att då denne förlorat sitt spel, skulle sjöröfvaren börja ett nytt. Måhända skall han således dö nesligt såsom han lefvat och dagens ljus skina på slutet af en bana, som hitintills dolts i ett ogenomträngligt mörker. Måhända skall jag, då jag gripit honom, samtidigt härmed få dessa bevis, i brist af hvilka jag ej kunnat, enligt min regerings instruktioner, fordra en mans hufvud, hvilken bär ett ädelt namn, har en aktad samhällsställning och på hvars rykte ingen skugga förut varit kastad. Sigurd, jag skall ännu i dag gå ombord på Algernon Sidney, och innan den sol, som nu går upp, åter sjunkit under synranden, skall hon belysa början af min jakt efter fribytaren.

-- Men, kapten, er mor och syster!

-- Senast om fjorton dagar skall denna kryssning vara slutad. Har jag icke dess förinnan träffat honom, så har han vunnit den stora oceanen, och endast de blodiga spår han lämnar på sin väg skola kunna rikta min köl mot hans. Min mor och Elin skola intill dess förblifva här i mitt hus under hägn af den holländska flaggan och min egen myndighet. Äfven om de med öppet ansikte visade sig inför världen, skulle ingen våga antasta modern och systern till ombudet för en främmande, inflytelserik makt. Jag vill dock, att hemligheten tills vidare skall förblifva hemlighet ... Du begifver dig således till briggen och tillsäger Blackwell att ordna allt för vår kryssning. Återvänd därefter, och jag skall föra dig till mina dyra anhöriga.

Sedan Sigurd gått, satte sig Vanloo att skrifva till De la Gardie ett bref, hvaruti han förklarade, att han genom en ren tillfällighet fått kunskap om Drakes afsikter, och redogjorde för så pass mycket af gårdagens händelser, som det öfverensstämde med hans planer att meddela. Vanloo framställde upploppet som ett förtvifladt försök af en genom äregirighet och hat till högadeln förvriden människa att åstadkomma ett statsstreck. Han sökte visa, att detsamma ej stått i något annat samband med hertigens samtliga åtgöranden, än att Drake velat, hertigen ovetande, nyttja dem till sin dumdristiga plans främjande. Vidare häntydde han på den splittring, som ägde rum mellan riksstånden, den förbittring mot adeln, det knot mot styrelsen, som allmänt yppade sig, och den nöd, som hemsökte många delar af landet, för att råda till iakttagande af den strängaste tystnad med det verkliga förhållandet. Exemplet skulle annars möjligtvis smitta. Upploppet kunde visserligen icke varda obekant för hufvudstadens invånare, men det skulle utan tvifvel gå och gälla för ett simpelt försök af slöddret att frigöra fångarne i slottshäktet, helst själfva borgbetjäningen vore af denna mening. Slutligen tillkännagaf Vanloo, att orsaken hvarför han begagnat utvägen att skriftligen i stället för muntligen meddela sig åt grefven, vore den, att han om några timmar ämnade företaga en sjöresa, från hvilken han senast inom fjorton dagar skulle återvända till Sveriges hufvudstad.

När detta bref var skrifvet, skyndade Vanloo att träffa alla anordningar, ägnade att bereda Ingrid och Elin säkerhet och trefnad under hans frånvaro. Den talrika och pålitliga betjäningen skulle kvarlämnas till husets bevakning, portarne hållas stängda och holländska flaggan hissas på taket. Då damerna ville göra någon utflykt, skulle en heltäckt vagn stå till deras förfogande. Likaledes sörjdes för ändamålsenliga kläder. För sitt husfolk tillkännagaf Vanloo, att Ingrid och Elin voro hans moder och syster och i dessa egenskaper husets härskarinnor. Till Erik öfverlämnade han ett försegladt bref till regeringen, i hvilket han upplyste om deras släktskap och tillkännagaf, att de voro ställda under holländska beskickningens skydd. Detta dokument skulle Erik framlämna för den osannolika händelse, att Ingrids och Elins tillflyktsort blefve känd och man i lagens namn fordrade deras utlämnande.

Erik uttalade nu sina farhågor för Adolf Skytte, men Vanloo delade dem ej.

-- Hvad kan hända värre, än att ynglingen gripes och återföres till fängelset? Nåväl, om så sker, så besöker ni honom där, underrättar honom om den lyckliga förändringen i hans skyddslingars öde och tillförsäkrar honom för hans egen del min hjälp. Den unge Skytte kan vara lugn. Mitt inflytande hos de maktägande i detta land är byggdt på en säker grundval, och om de ej af artighet och erkänsla vilja lyssna till min önskan, så måste de göra det af fruktan, ty jag har haft ett skarpare öga i deras kort än någon annan.

Återstoden af förmiddagen tillbragte Vanloo i sin mors och Elins sällskap. Han hade sagt dem, att ett viktigt ärende kräfde hans frånvaro, och lugnat dem med försäkran, att han inom kort tid skulle vända tillbaka.

Herrarne i förmyndareregeringen och riksrådet funno Vanloos råd godt och kastade hemlighetens slöja öfver det misslyckade statsstrecket. Detta hindrade dem emellertid icke att vidtaga sina försiktighets mått och göra sina efterspaningar, ty de misstänkte dock, att Drake ej stått ensam. I första ögonblicket hade deras tankar riktats på Bengt Skytte, och några herrar riksråd straxt efter tumultets slut skyndat till dennes bostad, i hopp att där göra någon storartad upptäckt. Men de funno herr Bengt i djup sömn med nattmössan öfver öronen, och då de omtalat hvad som tilldragit sig, var det ingen som ådagalade större öfverraskning än han. Han klädde sig, skyndade tillbaka till sessionssalen och deltog flitigt i uppsättande af den skrapa, hvarmed hertigen följande dag skulle undfägnas. Herr Bengts förmåga att författa skrapor var känd och erkänd: man rättade sig hufvudsakligen efter hans diktering, och han sparade hvarken salt eller peppar på anrättningen.

Följande dag samlades två sändeskap, det ena från rikets råd, det andra från de fyra riksstånden, för att högtidligt tåga till hertigen, öfverlämna skrapan, nödga honom underteckna en försäkran, att han afstode från hvarje anspråk på en plats inom förmyndareregeringen, och i händelse af vägran hota honom med landsflykt. Frågan vardt nu, hvem som skulle uppläsa skrapan för Hans Durchlaucht, och valet föll, vare sig af en slump, vare sig af en hemlig öfverenskommelse, på herr Bengt. Denne höll god min i elakt spel och undanbad sig icke förtroendet. Han uppläste skrifvelsen med skärpa i sin röst, men hans sluga uttrycksfulla blick hvilade under tiden på den harmsne och skrämde fursten, såsom om han velat säga:

-- Ursäkta mig, Ers Durchlaucht, men, vid Jupiter, jag är piskad att spela denna roll, och om ni nu blott tar skeden i den vackra handen, så hafva vi räddat skenet och kunna vid lägligt tillfälle börja den gamla leken på nytt, såvida ni icke ledsnat vid den.

Hans Durchlaucht rasade en stund, talade om missförstådda afsikter, falska vänner (utan att dock nämna herr Bengts namn) o. s. v., men bekvämde sig att underteckna försäkringen, hvarefter han hastigt lämnade hufvudstaden och for till Stegeborg.

-- Vanloo! mumlade herr Bengt, då han hemkommen slog sig ned i sin länstol och öppnade Plinii naturalhistoria, där han sist lagt vecket; -- Vanloo! Det måtte vara Beelzebub själf. Huru han fått händerna i det här spelet och funnit nöje uti att korsa våra planer, det begriper jag icke och aktar mig väl att söka upplysning därom. Det måste ändå således finnas en listigare hjärna, en skarpare blick än Bengt Skyttes. Jag trodde mig kunna se i hans kort, men han har tittat djupt, allt för djupt, fruktar jag, i mina ... Jag börjar bli gammal, tillade han med en suck, i det han aflyfte peruken och i spegeln betraktade sitt grånande hufvud. -- Nej, nej, det är tid att öfvergifva politiken och slå sig på den stoiska filosofien ...

Gaudia pelle,
Pelle timorem,
Nec dolor adsit

Spemque fugato.[3]

---

[1] »Gudar, afvärjen detta järtecken!» En formel, nyttjad af de gamle romarne, då något inträffat, som ansågs båda olycka.

[2] Utgifvaren af almanackan.

[3] Drif glädje, fruktan, sorg och hopp ur ditt hjärta!

18.

På hafvet.

Dimman hade skingrats och himmelen börjat klarna. Morgongryningen låg öfver hafvet, synranden i öster färgades af en purpur, som matt återskimrade på den grå vattenytan och Scyllas hvita segel. Drake stod akterut vid flaggkistan, vid hans sida Ruys och f. d. Upsalastudenten Ligelius, andre löjtnanten ombord. Besättningen var uppställd på däck. Drake blottade sitt hufvud och talade:

-- Kamrater, landbacken och vårt förflutna lif ligga bakom oss, hafvet och framtiden framför oss. Jag har redan pröfvat er, jag känner er och vet, att ingen af er med saknad skådar tillbaka på hvad han lämnar. Vi afskaka det gamla, våra namn, våra minnen, de band, som fängslat oss vid ett samhälle med förtryckande och orättvisa lagar. Vi bilda en stat för oss självfve: vi svara på förtryck med hämd. Kamrater, om I förstått mina ord och gillen dem, så svaren!

-- Ja, ja! ropade de fleste och svängde sina hattar.

-- Väl, jag är då er kapten. Mitt namn ibland er är Becker. Jag skall föra er till glada äfventyr, till njutning och rikedomar. I läggen ert öde i mina händer. Jag skall leda det som en man, och ve mig, om jag sviker! Men ert samtycke bör vara fritt. Om I därför föredragen att såsom besättning på en krämareskuta resa mellan Stockholm och Amsterdam med en hyra af två gulden och ett måttligt dagtraktamente af fläsk och ärter, då drar jag mig tillbaka och öfverlämnar befälet åt denne aktningsvärde köpman, herr Zacharias Jansen, som står vid min sida.

-- Nej, lefve kapten Becker! ropade besättningen.

-- Jag hör, att I förstån mig, och då vi nu således äro ense, så vill jag i denne, som jag nyss kallade Zacharias Jansen, föreställa er min närmaste man i befälet, som I ären skyldige en ovillkorlig lydnad, så länge han handlar på min befallning. Kamrater, denne man är Ruys, från ungdomen en af hafvets frie söner.

-- Vi känna honom väl, sade besättningens tvenne åldermän. -- Vi hafva seglat både under honom och Tomkins.

-- Bra, bra, sade Drake och skakade hand med desse gamle flibustierer. -- Vi hafva således icke idel nybörjare med oss.

-- Och denne unge, men pröfvade man, fortfor han, pekande på f. d. Upsalastudenten, -- har jag på Ruys' förord valt till min andre underbefälhafvare. Hans namn... Hvad är det ni heter? tillade han, vänd till denne.

-- Mitt namn skiftar med den ställning jag intager inom och utom samhället, svarade f. d. studenten; -- för närvarande heter jag Felix, ty jag är för båldt lycklig.

Besättningen känner mig redan under detta namn: hvarje annat är öfverflödigt.

-- Och nu, mina gossar, skola vi med fyllda bägare hälsa den uppgående solen och dricka för uppfyllelsen af våra förhoppningar ... Ruys, se till, att manskapet förplägas, men vaka öfver skick och ordning! Så länge vi äro under segel, tål jag inga utsväfningar.

Adolf Skytte hade, lutad mot stormasten, lyssnat till detta tal. Han gick nu fram till Drake. Denne lade sin hand på hans axel och sade:

-- Följ mig! Jag står nu till er tjänst.

Adolf följde Drake till akterkajutan, där ett längre samtal ägde rum dem emellan.

Andre löjtnanten, som var en ifrig musikus och bar flöjten med sig antingen i rockfickan eller i bältet bredvid pistolerna, höll, sedan han nedstörtat två eller tre bägare vin, ett tal, hvari han i bombastiska ordalag prisade besättningen för hennes raska uppförande under striden med de förföljande båtarne, hvarefter han ur den kajuta,

han delade med Ruys, hämtade ett slags stränginstrument, på hvilket han knäppte under afsjungande af följande sång:

Korsaren.

Seglen upp! Från världens vimmel,
Från en lumpen mänskoskara
Styr jag ut att frihet andas
På min salta ocean.
Fri som molnet på sin himmel
Vill kring stormfylld rymd jag fara
Hän mot land, som fjärran randas
På min stolta vädjoban.

Hvart vi styra hän, du frågar;
Vänd vår stäf dit stormen kallar,
Om mot öster eller väster,
Hvart den ystra böljan går;
Dit, där norrskensglorian lågar
Öfver Zemlas vilda hallar,
Eller dit, där lifvets gäster
Vandra i en evig vår.

Fritt må tusen åskor ljunga
Kring den mörka himlabågen,
Må vår synkrets, hvart vi blicke,
Svepa sig i molnig skrud,
Må bland stalper skeppet gunga;
Desto högre fröjd i hågen!
Intet västansmek du skicke,
Sänd en afgrundsstorm, o Gud!

Slockne på vår led hvar stjärnas
Trånadsblick! Jag ödet ställer
Vid vårt roder ... Brusen, vågor,
Och med barm orkanfylld sväll,
Hvita segel, som en tärnas
Barm den hafsskumhvita sväller,
När dess trånads första lågor
Tändas i en mystisk kväll.

Eja, mina vilda gossar,
Lidelsernas bleka trälar,
Orgien vinkar, vågor stänka
Skum på pannans feberglöd;
Tills att hajens gap förlossar
Våra orobrända själar,
Låt oss njuta, låt oss dränka
Djupt i vällust lifvets nöd!

Flibustier, när stormen skakar
Himlafästet, hafvet larmar,
Störtsjön spolar genom spruckna
Fogningar i skutan in,
Och hvar planka rysligt brakar,
Skratta vi i flickans armar,
Håna döden vällustdruckna,
Domnande af fröjd och vin.

Ha, mångpröfvade, du skrattar
Doft, som uftjut i ruiner,
Och du skakar grånad hjässa,
Tyngd af synder utan tal.
Väl ditt stumma svar jag fattar,
Dystert i din blick det skiner:
»Ingen drufva lät sig pressa,
Som kan döfva själens kval.»

Sant, men lifvets tyngd förbanna
Må den fege. Vinden skockar
Moln mot norr, mot polarringen,
Följom dit dess vilda flykt!
Låt oss trampa jordens panna,
Gamla Tellus' hvita lockar,
Polens snö, där ännu ingen
Dödligs fot ett spår har tryckt!

Där det bleka norrsken flammar,
Och med stjärnbeströdda vingen
Svanen lyser regioner
I en evig svepningsskrud,
Där i dödens hemska kammar
Intet öga speglat tingen,

Ingen mänskostämmas toner
Manat nejdens återljud.

Där i halfårslånga natten
Jättehöga, vålnadslika
Isberg öfver hafvet sväfva,
Piskade af böljors skum.
Och på dimbetäckta vatten
Kämpa, krossas eller vika,
Och af stridens åskor bäfva
Vind och våg kring öde rum;

Där, kamrater, må vi hamna,
Allra högst på Tellus' hjässa,
Se det gamla klotet hvälfva
Under oss sitt tröga lopp.
Där vi våra flickor famna
Och vår sista drufva pressa
Tills af dödens kyla skälfva
Nerverna i domnad kropp.

Se'n, så länge eterns floder
Kring planetens bana svalla,
Stå af oss de frusna liken
Trotsigt där på axelns topp
Vittnande som minnesstoder
Inför himlens stjärnor alla
Om en åtrå, evigt sviken,
Om ett evigt gäckadt hopp.

Då han slutat, slog han instrumentet i kras mot relingen.

Akterkajutan var rymlig och väl upplyst af två fönster. Tvenne af dess väggar pryddes af vapen, upphängda i festoner; de andra upptogos af hyllor, på hvilka, utom åtskilliga nödvändighetsting, sågos böcker och redskap, som visade, att Drake sörjt för utvägar att äfven på hafvet tillfredsställa sin lidelse för alkemien.

Sidorna upptogos af soffor. Drake hade slagit sig ned på den ena och Adolf Skytte midt emot honom på den andra.

Den unge Skyttes ansikte var nästan oigenkänligt: hans hy var gulblek, hans ögon insjunkna.

Han hade af Drake äskat förklaring öfver den förflutna nattens tilldragelser och öfver det, som ännu tilldrog sig omkring honom, ty af allt detta förstod han intet, och hvad han anade förekom honom osannolikt.

-- Skytte, ni ser framför er en man, som till sitt yttre fullkomligt liknar den granne ni sedan er barndom känt under namnet Gustaf Drake till Sjövik. Han var bekant som flitig landtbrukare, god hushållare och stilla undersåte ... en personlighet, som i intet annat skilde sig från de vanligaste människor, än i sitt otillgängliga lynne, sin kärlek för ensamhet och sitt rykte för att i hemlighet vara alkemist. Nåväl, denne man har nu afkastat sin förklädnad och visar sig för edra ögon sådan han är. Under sin kalla yta dolde han en vild harm öfver människornas uselhet och slafsinne, ett glödande hat till förtrycket, och hans själ hvälfde i sin ensamhet djärfva planer att straffa, förbättra, omskapa. Denna natt, som befriade er ur ert fängelse och genom en lycklig slump förde er till mig, har vittnat min första plans fall. Jag har försökt att med krafter, hvilkas ringhet skulle uppvägas af deras plötsliga verkan, kullkasta det mångvälde, som förtrycker vårt fädernesland ...

Drake omtalade nu, att han i spetsen för sin fåtaliga skara brutit in i slottet, för att fängsla förmyndareregeringen och riksrådet, hvarvid han låtit öppna fängelseportarne; att försöket misslyckats och att han med sitt

folk flytt ombord å detta fartyg, som han för denna händelse hållit i beredskap.

-- Och här ser ni mig nu, fortfor han, -- som en biltog man, lössliten från hemjorden och allt, som vid henne fängslade mitt hjärta. Skampålar, sådana man uppreser åt högförrädare, hvilka lyckats rädda sina hufvud, äro de enda minnesvårdar, som skola påminna folket om namnet på den, som ville befria det från dess tyranner. Skall jag nu sörja som en kvinna, skall jag med korslagda armar förtviflad stirra på min lyckas ruiner, skall jag kanske utan motstånd lämna mig i mina fienders händer och frivilligt lägga mitt hufvud under bilan? Nej, lejonet kämpar in i döden, vargen grinar i sista ögonblicket mot jägaren, ingen varelse i naturen låter frivilligt afhända sig sin tillvaro ... och jag vill ej utan strid åt uslingar, dem jag föraktar, afstå min rättighet att fröjdas åt solens ljus och himmelens friska vindar. Skytte, förstår ni mig?

-- Ja, svarade denne, hvars blick under Drakes tal vann ny glans.

-- Dessa plankor, fortfor Drake, -- äro mitt nya fädernesland, mitt konungarike, och denna stat, som gungar på vågen, har samma rätt, som de vid landbacken fastkedjade. Angrip honom och han försvarar sig, förolämpa honom och han anfaller! Låt folket hungra, och det kastar sig öfver ett svagare, för att suga dess blod!

-- Ni har rätt, utbrast Adolf Skytte eldigt. -- Vi bilda här en stat för oss själfve och vilja åt den häfda alla en sådans rättigheter. O, det är rusande att känna sig fri, att kunna afskaka dessa band, sedvanor och fördomar, som

inom ett åldrande samhälle hvarje bortgånget släktes förvändhet i en ständigt ökad börda kastar på de efterkommandes skuldror. Drake, vi vilja här icke blott kämpa för vår tillvaro, såsom de vilda djuren; vi vilja som frie män strida för grundsatser, för hvad vi anse förnuftigt och rätt. Vi förklara krig mot förtrycket, ondskan, lumpenheten, vi skola värna de svage, ödmjuka de högmodige, rycka masken af hycklare, nedslå tyranner, öppna en fristad för förföljda ... vi skola utgjuta de ondes blod och aftorka de lidandes tårar. Vi skola vara ett Guds plågoris för den föraktliga världen... Eller huru? Gillar ni mina ord?

-- Ja, svarade Drake, -- ni har tagit dem ur mitt hjärta.

-- Godt ... Jag är då er med lif och själ.

Adolf Skytte räckte Drake sin hand.

Drake tryckte den, men tänkte inom sig:

-- Dessa svärmiska drömmar skola snart försvinna. Jag står ensam bland det råa pack jag samlat omkring mig, och behöfver en vän från min egen klass inom samhället. En vän, en brud, hvad fordrar korsaren mer för att vara lycklig?

Drake och Skytte lämnade kajutan. Solen gick nu upp och öfvergöt hafvet med sin morgonglans. Vinden bedarrade hastigt, och seglen, som nyss svällt för en frisk kultje, hängde mot masterna.

-- Hvad är nu er första plan? frågade Skytte. -- Hvart ämnar ni styra kurs?

-- Ut i världshafvet, svarade Drake.

-- Hör, sade Adolf hastigt, -- vi hafva landsmän i Amerika. Svenskar bo och bygga vid Delaware. Deras samhälle har efter tapper kamp mot holländarne dukat under för list och öfvermakt i förening. Holländarne öfverrumplade nybygget och äro nu dess herrar. Svenska fanan har blifvit skymfad af detta krämarefolk. Böra vi ej hämnas? Böra vi ej undandraga våra landsmän ett skymfligt ok och återförvärfva åt Sverige dess lott i den nya världen?

-- I sanning, sade Drake, -- er plan är värd att tänka på. Våra krafter äro visserligen nog ringa för ett dylikt företag, men vi kunna måhända påräkna engelsmännens bistånd eller förena oss med några af de friseglare, som svärma i Västindiens farvatten ... Ja, min vän, jag gillar ert förslag: vi skola försöka det. Vi förklara således

holländarne krig, och hvarhelst holländska flaggan möter oss på hafvet, är hon för oss en uppmaning att angripa och hämnas.

-- Bra, tillade Drake för sig själf, -- jag har nu ett skäl, som han skall gilla, då jag angriper de holländska krämareskutor, som möta mig på min väg. Blott en smula förgyllning af bevekelsegrunderna, och denne unge man skall anse mig och sig själf för mänsklighetens frälsare, medan vi plundra köpmännens specerier på äkta fribytaresätt.

-- Väl mig, utbrast Adolf, -- ni är den man jag sökte, den vän, hos hvilken jag finner en ande, likstämd med min. Drake, jag har en bön, som länge sväfvat på mina läppar, och den jag nu vet, att ni skall uppfylla.

-- Tala!

-- Vi skola ej lämna detta land utan att gifva den grymma fanatismen en blodig minnesbeta. Vi få ej lämna det, utan att rädda de olyckliga, som vidskepelsen vill kasta i bålets lågor.

-- Hvad menar ni? sade Drake öfverraskad. -- Är det fråga om häxorna, eller förstår jag er rätt?

-- Ja ...

-- Det är för sent. Jag vet, att de skulle brännas denna morgon.

-- Se mot öster! Solskifvans nedersta kant vidrör ännu hafvets spegel ... och där i väster ligger, skymd bakom det skogvuxna skäret, stranden med afrättsplatsen.

-- Vi äro sannolikt förföljde ... vi behöfva hvarje ögonblick för att vinna öppna hafvet.

-- Seglen hänga slappa, vinden har stillnat, och snart skall ingen fläkt krusa hafvet. Våra förföljare äro likasom vi beroende af vinden. Drake, fortfor Adolf, -- bland dessa olyckliga finnas tvenne...

-- Jag vet, inföll Drake ...

-- Nåväl, då ert folk denna natt sprängde min fängelsedörr, skyndade jag till deras fängelse, fann det tomt och har sedan dess sökt fasthålla det hopp, att de lyckats rädda sig. Men de voro svaga, hjälplösa kvinnor, och jag rädes ... Med ett ord: ni måste uppfylla min begäran, eller jag fordrar att varda ensam satt i land ...

-- Min vän, jag har aldrig tvekat att bifalla er önskan, såvida blott någon utsikt finnes att verkställa den räddning ni åsyftar. Jag har blott öfverlagt med mig själf, huru det hör ske. Spetsgården bildas sannolikt af en truppstyrka, och afrättsplatsen uppfylles af en nyfiken, fanatisk folkmassa. Så vida vindstilla fortfar hela dagen, är det för öfrigt min afsikt att kasta ankar icke här, men blott en fjärdedels mil härifrån, utanför den strand, som mina fäder af ålder ägt. Jag vill säga deras vålnader och min ärfda borg mitt sista farväl.

-- Ha, utbrast Adolf, i detsamma Scylla passerat förbi de skär, som undanskymt stranden, från hvars största, ett stycke inåt landet belägna böjd några rökpelare uppstego mot den klara morgonhimmelen. -- Fort! Ser ni.

-- Häxbålen äro redan tända, sade Drake. -- Vi komma för sent. Men icke dess mindre ...

Han gaf manskapet befallning att väpna sig och sätta ut båtarne. I detta ögonblick uppsteg i hans minne bilden af den sköna, bleka flicka han en gång sett, då han på sin väg till Bengt Skyttes jakthus aflade ett besök i Ingrids stuga. Han visste, att denna flicka och hennes mor voro i de olyckligas antal, och ehuru han inom sig förbannade hela denna tillställning, till hvilken han endast samtyckte för att göra Skytte sig förbunden, beslöt han dock att rädda de bägge kvinnorna, om han ej komme för sent och detta kunde ske utan för stora vådor.

Båtarne sattes i sjön. Drake och andre löjtnanten följde med. Ruys stannade med en del af manskapet ombord å Scylla, som lades bakom det skogbevuxna skäret på det sätt, att kanonerna i händelse af förföljelse skulle kunna skydda manskapet, då det åter stege i båtarne.

Karlarne voro försedde endast med sådana vapen, som de kunde dölja i kläderna: med knifvar och pistoler. Drake och Skytte buro, likasom de andre, kavajer och slokiga hattar: med sitt affallna ansikte, sin af fängelseluften bleknade hy var den senare i denna dräkt nästan oigenkänlig.

Det hela hade utseendet af en fredlig skeppsbesättning, som lockats i land af sin nyfikenhet att se autodaféen. Det väckte därför intet uppseende, när skaran öfverskred strandklipporna och tågade uppför sluttningen af den sandås, hvarpå afrättsplatsen var belägen.

En ofantlig folkmassa var samlad på stället. Drake och Skytte trängde, åtföljde af besättningen, fram till spetsgården, som omgaf stupstocken och bålen.

De hade kommit för sent. Skarprättarens yxa hvilade redan bredvid den af blod öfversköljda stupstocken, de flesta bålen voro halfbrunna, och bödelsdrängarne voro just sysselsatta att antända det sista.

Vid den motsatta sidan af spetsgården och innanför densamma stod lagman Skytte jämte de öfrige medlemmarne af den domstol, som dömt de olyckliga, och bredvid honom pastor Suenonius, som hågen att öfvervara afrättningen gifvit kraft att lämna sjuksängen.

-- Här är intet att göra. Låtom oss återvända! hviskade Drake.

Adolf svarade ej. Hans blick var häftad på det rysliga skådespelet.

-- Fort härifrån! Vi sväfva i fara att upptäckas, fortfor Drake och fattade Adolf i armen för att draga honom med sig.

De stodo tätt bakom den af soldater bildade spetsgården, och rundt omkring dem var manskapet från Scylla skockadt, så att faran för en upptäckt på nära håll icke var stor. Men nu vände sig den man om, som stod i ledet närmast Adolf ... det var den gamle Rask ... och hans blick föll tillfälligtvis på Adolfs ansikte. Han tycktes i början ej igenkänna honom, ty han vände sig åter bort, men snart riktade han en ny mönstrande blick på ynglingen, liksom för att öfvertyga sig, att han ej sett miste, hvarefter han hviskade:

-- Nådige herre!

Sedan han med dessa ord fäst Adolfs uppmärksamhet, tillade han hastigt:

-- Ingrid och hennes dotter voro icke med. De ha i natt flytt ur sitt fängelse, efter hvad det säges.

-- Har du sett rätt? Är du förvissad därom?

-- Ja.

-- Kom hviskade Drake, som med oro gifvit akt på detta samtal.

Adolf följde honom.

På återvågen meddelade han Drake hvad han hört. Men den glädje, som fattat honom vid den gamle Rasks ord, försvann som den kommit, då intrycket af det rysliga skådespel han lämnat med förnyad styrka öfverväldigade honom i förening med den tanke, att samma öde förr eller senare måste träffa Elin och hennes mor, ty huru skulle dessa hjälplösa kvinnor i längden kunna undandraga sig lagens polyparmar, dölja sig för fanatismens i alla vinklar spejande blick? Adolf blickade upp mot det blå himlahvalfvet och tänkte på Försynen, som enligt Skriftens ord räknat hvarje människas hufvudhår, men dessa ord läto honom blott i fantasien än en gång skåda det blodiga hufvud han sett på ett af bålen, bredvid den kropp, från hvilken det af bödelsyxan var skildt. Detta hufvud, som tillhört den unga flicka, som anklagade sig själf för häxeri, var prydt af rika lockar, i hvilka Adolf sett bödeln fatta, då han nedlade det på den ved, öfver hvilken det skulle förvandlas till aska.

-- Nej, tänkte Adolf och sänkte sin blick mot jorden, -- denna tro är blott en villa, från hvilken människan ej vill lösslita sig, emedan hon känner sig själf för svag att motstå de grymma naturmakter, midt ibland hvilka hennes tillvara uppspirar. Över jordens rymd rullar det blinda ödets triumfvagn, och hjulen krossa hvad de möta på sin väg.

Båtarne lade ut från stranden och återvände till Scylla.

Medan Adolf öfverlämnade sig åt dylika tankar, satt äfven Drake tyst och sluten. Han fördjupade sig i den gåta, som sysselsatt honom, allt sedan han räddade sig ombord å Scylla: bevekelsegrunderna till Vanloos handlingssätt, de vägar, på hvilka han måste hafva utspanat sammansvärjningen, och de ord han yttrade, då han trodde sig hafva Drake i sitt våld.

Denna gåta var Drake oförklarlig: han kunde ingenstädes finna hennes nyckel.

Men under det han grubblade häröfver, uppsteg hos honom en hemlig ångest; det förekom honom, som om han fordom, för lång tid tillbaka, sett Vanloos ansikte, han visste icke när eller under hvilka förhållanden ... hans i grunden vidskepliga sinne började uppskakas och i den mystiske mannen ana ett sändebud från den öfvernaturliga världsordning, för hvars lagar hans onda samvete i sina få obevakade ögonblick bäfvade.

Scylla lättade åter ankar. En fullkomlig vindstilla rådde. Man måste utsätta bogserbåtar, för att få briggen af stället.

Medan detta arbete pågick, kom Adolf Skytte att närmare betrakta andre löjtnantens ansikte. Han tyckte sig igenkänna det. Det påminde om en ung man, som han under sin första vistelse vid universitetet lärt flyktigt känna, och hvars kort därefter inträffade missöden väckt allmän uppmärksamhet.

Han gick fram till andre löjtnanten och sade:

-- Hafva vi icke sett hvarandra förr under andra, lyckligare förhållanden?

-- Det är möjligt, svarade denne.

-- Ni är Felix Ligelius?

-- Tyst, inföll andre löjtnanten och visade Skytte för första gången ett allvarsamt anlete. -- Jag bär icke längre min fars namn och vill icke höra det nämnas *här*. Jag heter Felix, ingenting vidare.

-- Så, för fan, tillade han, -- att ni ändå kände igen mig! Jag skulle knappt igenkänt er, om jag ej hört ert namn. Nå, välkommen till oss, friherre Skytte! Här väntade jag minst att se er, men ... *quo fata trahunt retrahuntque sequamur*[1].

Samtalet afbröts, ty Adolf märkte, att det icke föll andre löjtnanten i smaken.

Den unge Ligelius var son af en prästman och hade vid universitetet gjort sig känd såväl för flit och utmärkta själsgåfvor, som för mycken äregirighet, stolt sinnelag och äfventyrligt lynne. Han vardt efter slutad lärokurs preceptor i en förnäm familj, men då han här förälskade sig i husets dotter och det ömma, men oskyldiga förhållandet mellan de unga snart upptäcktes, jagades han skymfligt på porten. Han återvände därefter till Uppsala. En ung högadlig student, släkting till den ifrågavarande familjen, var *inspector illustris* för det landskap studerande Ligelius tillhörde. Denne herre, som ansåg, att »vanbördingen» med sin förmätna kärlek förolämpat honom såväl som hans släkt, och för öfrigt icke kunde tåla Ligelius' stolta och själfständiga väsen, företog sig att vid ett offentligt tillfälle skymfa denne. Ligelius svarade på skymfen med en utmaning. Hans motståndare tillbakavisade den, men begagnade sig däraf för att utverka hans förvisning från universitetet. Samma dag förvisningsdomen afkunnades uppsökte Ligelius sin fiende i dennes bostad, tvang honom slåss och tillfogade honom ett värjstyng, som var nära att fortskaffa den unge inspectorn till hans fäder. Samma natt flydde Ligelius till Stockholm, gick ombord på en utländsk skuta och lämnade fäderneslandet. Sedan dess hade han genomlefvat öden, hvilkas berättande skulle fylla en diger bok. Tanken på den framtid, hvaraf han själf väntat så mycket, men som nu var förspilld, förtog honom i olyckans stunder styrkan att föra en stilla och fläckfri lefnad, äfven om utväg till en sådan stått honom öppen: såväl för att döfva sina minnen, som drifven af sitt lynnes art, kastade han sig in i ett vildt äfventyrarelif. Han hade lefvat bland indianer och malajer, bland buckanierer och flibustierer, bland människor, hos hvilka de yppersta dygder lågo som pärlor i gyttjan af de gröfsta laster, bland vildar, äfventyrare, fridlöse och brottslingar. Öfver allt hade han bland desse vetat att göra sig gällande, ja beundrad, ty hans natur dref de dygder och de laster, som rådde hos hans omgifning och af den aktades, till deras yttersta

spets; men ingenstädes fann han tillfredsställelse för sin oroliga själ: en djup förtviflan hade drifvit honom från land till land, från haf till haf, från äfventyr till äfventyr, till dess han, öfvervunnen af hemlängtan, återvände till sitt fäderneslend.

Anländ dit, hade han begifvit sig till sin födelsebygd, smugit omkring sin faders hydda, till dess han, okänd af honom, fått se hans ansikte, hade därefter besökt sin mors graf, sin barndoms lekplatser och åter skyndat bort. Fädernejorden brände under hans fötter. Han hade där intet vidare att uträtta och beslöt ila nya öden till mötes. I Stockholm hade han på sjömanskrogarne träffat ett par kamrater från Västindien och med desse låtit värfva sig af herr Zacharias Jansen, sedan han i dennes person lärt känna den gamle, ännu icke glömde flibustieren Ruys.

Detta var i korthet andre löjtnantens lefnadshistoria.

Bogseringen fortsattes, till dess Drake befallde att åter fälla ankar. Scylla var då innanför en krans af dels kala, dels skogvuxna skär, strax utanför mynningen af en liten vik, hvars stränder pryddes af mörk barrskog. Det var Sjöviks hamn.

Scylla var icke ensam. På ett gevärshålls afstånd från det ställe, där hon låg förtöjd, fanns ett annat fartyg, men osynligt för hvarje vanligt öga och bemannadt af evigt sofvande män. Vattenytan bredde sig lugn och glittrande öfver masttopparne, och fiskarne lekte öfver däcket.

Den ende, som såg denne kamrat, var gamle Ruys. Hans ögon voro väl ej skarpare än många andras, men han såg fartyget dock som en hägring hvila på sin forna ankarplats. Han igenkände dess vattengång, dess rigg, hvarje dess rå, segel och tåg; han hörde till och med ett vildt sorl från dess däck och varsnade bleka ansikten öfver dess reling, alla med sina stirrande blickar fästa på honom.

Orsaken till denna tillfälliga skarpsynthet var utan tvifvel den, att Ruys under natten och morgonen tittat djupare i bägaren än någon annan. Han hade först druckit om med sina bägge vänner, de gamle flibustiererna, och därefter under bogseringen allt emellanåt fyllt och tömt sin bägare; men alkoholångorna måste under inflytelsen af en dyster, inbunden sinnesstämning hafva samlat sig i en viss del af hjärnan, där inbillningskraftens verktyg torde finnas, och lämnat de öfriga i sitt vanliga tillstånd, ty ingenting, utom den glåmiga, fiskartade glansen i hans ögon, röjde, att han intagit en för stor laddning spirituosa, och han skötte så punktligt som vanligt sina förrättningar ombord.

Nu stod han på gångbordet, stirrade på spökskeppet och torkade ångestsvetten från sin panna. Och ju längre han stirrade, dess mer antog hela omgifningen det utseende, som det hade, då han sist var här. Solen strålade så varm och klar, som det höfves en Junisol, men för Ruys förvandlade hon sig dock till nattens måne, hennes glans till ett höstligt månsken, och han lyssnade, om ej från strandens klippor skulle höras samma signal, som då kallade honom att möta sin herre.

Ur dessa fantasier väcktes gamle Ruys af Drakes röst. Han vände med möda sina ögon från den punkt, hvarpå de häftat, och gick fram till kaptenen.

-- Vi hafva i dag ingen vind att vänta, sade Drake. -- Vi stanna således här. Jag går i land och återvänder först mot natten. Kräfves min närvaro, så finnes jag på Sjövik, dit raka vägen från den där viken leder. Under min frånvaro skall du öfva besättningen efter mitt kommandosätt att sköta seglen.

-- Skall ske, svarade Ruys. -- Hör, kapten, fortfor han halfhviskande, -- ser ni den där?

Han trodde sig visa på spökskeppet, men pekade mot den punkt af hafsbottnen, där skonerten var sänkt.

Drake svarade blott med en mörk blick på sin förste löjtnant och befallde honom hissa ned skeppsjullen.

Drake tillfrågade Skytte, om denne ville följa honom i land. Svaret vardt i öfverensstämmelse med den förres hemliga önskan, men Skytte anmodade honom i stället att medtaga ett bref, som följande morgon genom någon af Drakes tjänare kunde förskaffas från Sjövik till Signildisborg.

-- Gärna, svarade Drake, -- men skrif varsamt och tillåt er icke ens en aflägsen antydan på den person, hvars öden ni kommer att dela. Gustaf Drake är död för alla utom för er.

Adolf skyndade att skrifva detta bref. Det var till hans mor. Han omtalade, att han flytt ur sitt fängelse ombord å ett fartyg, med hvilket han nu ginge att söka sin lycka i främmande land. Han slutade med ett hjärtligt farväl till sin mor och en hälsning till sin far, att om ödet skonade hans lif, skulle han en gång, då tiden hunnit läka gamla sår, återvända med fläckfri ära till sitt fädernesland och sitt hem.

Medan detta bref skrefs, hade Drake afkastat sjömanskläderna och pådragit en ståndsenlig dräkt. Han tog brefvet, gaf Ruys och Felix några ytterligare instruktioner och lät därefter ro sig i land.

Under hans frånvaro öfvades besättningen, enligt hans befallning, af Ruys och Felix att efter signalpipan sköta seglen. Skytte förströdde sig en stund med att åse dessa öfningar, som snart gingo rätt väl, emedan många af besättningens medlemmar voro sjövane karlar, som lärt sig tjänsten på fartyg af olika slag: på örlogsskepp, handelsfartyg och kapare. Men snart vardt Adolf öfverväldigad af trötthet: han hade på de bägge sistförflutna dygnen knappt tillslutit sina ögon. Han gick till akterkajutan, kastade sig på en soffa och sjönk i en orolig sömn.

Då han vaknade, var solen nedgången och aftonkylan inströmmade genom de öppna fönstren. Andre löjtnanten syntes i dörren.

-- Ha, ni är vaken nu, Skytte, sade denne. -- Godt! Vindstillan fortfar, himmelen ser grådaskig ut, och vi få snart regn. Men det är ej detta jag skulle anmäla, utan jag ville fråga er, om ni har något emot att, medan vi vänta på kapten Becker, titta in i det hål, som Ruys och jag bebo på detta i allo aktningsvärda fartyg. Hvaba? Jag tycker det vara skäl för varelser, som ödet hopbundit i samma koppel, att bilda närmare bekantskap. Ni äger att välja. Föredrager ni att vara ensam, så må ni bereda er därpå, att jag i hela timmar plågar er med löpningar på min flöjt.

-- Jag ingår på ert förslag, svarade Skytte, -- så mycket hellre som jag tror, att vi kunna varda vänner.

-- Såå? Det fägnar mig ... Nå, hjälp mig då att muntra gamle Ruys, som i afton är alldeles kollrig. Det måtte vara väderlekens skull. Gubben har tjockt blod och har, han som andra, ett slags mask i hjärtat, hvilken just plär vakna och suga på hjärtrötterna i stunder som denna, då natten är inne, himmelen lofvar regn, och hjärtats ägare vill sofva. Gubben väntar oss i det omnämnda hålet vid en flaska vin och en måltid, så god som Scyllas kock förmår tillreda åt sitt stränga befäl.

Skytte följde andre löjtnanten till dennes och Ruys' gemensamma kajuta.

Den gamle flibustieren satt vid ett med flaskor och bägare belamradt bord framför en lampa, hvars sken föll på hans ansikte och visade dess af ångest stämplade drag. Han syntes vid de bägge ynglingarnes inträde vakna ur djupa tankar, ty han spratt till och betraktade dem med en själlös blick.

Kajutans utseende gaf tillkänna, att hvarken förste eller andre löjtnanten voro måne om bekvämlighet.

Adolf smakade föga af den uppdukade anrättningen, ehuru den gjorde kocken all heder, men deltog dess ifrigare i pokuleringen, ty han kände behof af retande medel. Sällskapet förekom honom ingenting mindre än trefligt. Den gamle Ruys' osammanhängande ord, hans tankspridda förvirrade svar, hans bleka darrande läppar, hans ohyggliga, tillkonstlade grin, då han tillfälligtvis uppfattat några af andre löjtnantens infall och ansåg sällskapstonen fordra ett tecken till munterhet, gjorde på Adolf det vidrigaste intryck, som icke försvagades af f. d. studentens vilda, uppsluppna munterhet. Det röjde sig hos dem bägge en förtviflan, som endast yppade sig på olika sätt, och Adolf drack djupt af det eldliga vinet för att öfvervinna den iskalla rysning, han kände i kretsen af dessa nya bekantskaper.

-- Hej, gamle sjöbjörn, sade, då pokuleringen länge fortgått, andre löjtnanten och slog Ruys på axeln, -- hvad kommer åt dig? Är du sömnig? Vill du icke dricka mer? Du måste, gubbe.

Ynglingen fyllde åter den gamle flibustierens bägare.

-- Skona honom, sade Adolf med en blick på Ruys, som sjunkit tillsammans och under ihärdig tystnad stirrade framför sig. -- Han tyckes redan hafva fått mer än nog.

-- Prat, inföll Felix. -- Jag känner honom. Han liknar hafvet, som aldrig öfverfylles, huru många strömmar än flöda dit. Drick, gubbe, och var glad! Vinet gör dig ung, glad, sprittande, modig ... vinet gör dig lyckligare än en gud ... Men, för fan, ni har rätt: han är sig icke lik. Det är första gången jag sett den mannen duka under i striden med Bacchus.

Ruys öppnade läpparne och mumlade:

-- Jag kommer ...

-- Bra, han bryter sin tystnads insegel och öppnar sin vältalighets slussar. Fortsätt, gubbe! Du sade, att du kommer. Det vill säga, att du återkommer till dig själf ...

-- Det vill säga, inföll Ruys, i det han rätade sig och såg sig omkring med en fullt medveten blick, -- det vill säga, att jag kommer till dem, som kalla mig.

-- Fy, gubbe! Du är drucken och pratar galenskaper. Upp på däck och tag en pyts vatten öfver hufvudet!

-- Jag skall taga mer.

-- Dess bättre.

-- Ack ... mitt fädernesland ... mitt Alkmaar ... och mitt landthus vid hafvet ... Allt åt helvete! mumlade Ruys.

-- Hvad pratar du?

-- Galenskaper ... Fyll min bägare, du ungtupp!

-- Du börjar krya dig. Din bägare är redan full. Skål, gamle hedersman!

-- Det var siste bägaren, sade Ruys, sedan han tömt den. -- Nu skall jag ha ett friskt bad, och sedan är det såsom det skall vara. Felix, när du hör Drakes signalpipa, så pass på ...

-- Var lugn!

-- Och säg honom, att om han icke lyder kallelsen, så komma de snart och hämta honom med våld.

-- Vinet har förvirrat din hjärna. Upp och slå två, tre, fyra, fem pytsar öfver ditt tokiga hufvud! Gif sedan dina ordres, och jag skall lyda dem!

-- Det var sant! jag höll på att glömma ... fortfor Ruys, i det han framtog en nyckel ur en ficka på sitt bälte och lämnade den till Felix. -- Hör du, ofjädrade stormfågel, i det där skåpet ligga några börsar och dukatrullar. Du skall dela dom lika mellan mina gamla kamrater Parker och Sullivan. Jag litar på din redlighet.

-- Uppskjut din frikostighet, tills du blir nykter! Annars ångrar du den måhända.

-- Nej, när man anträder en ny resa, bryr man sig ej om sådana småsaker. Jag går nu upp på däck och låter herrarne fortsätta leken, så länge den kan räcka.

Ruys lämnade kajutan.

-- Den gamle mannen är olycklig i sin själs innersta, sade Skytte, när Ruys gått. -- Han tyckes ha något på sitt samvete ...

-- Han är rusig, svarade Felix kort.

-- Och ni... äfven ni, Ligelius, döljer under ert glada skämt en afgrund af förtviflan. Vi äro olycklige, båda, men

ni mer än jag. Låt oss klinga för en bättre framtid, för ett lif af bragder och en ädel död!

-- En skål för människosläktets förintning! För världsbranden! För jordens grusande i atomer! ropade Ligelius och stötte sin bägare mot Skyttes.

-- Jag känner en dragningskraft till er, Ligelius, fortfor Skytte. -- Edra första missöden äro mig bekanta. Ni är föga äldre än jag, ni är en bildad man, och våra öden skola måhända länge vara gemensamma. Räck mig därför er hand till vänskap!

-- Till kamratlighet, till bistånd i faror, svarade Ligelius och tryckte hans hand; -- men till vänskap, nej! Förvånas icke! Jag skall förklara mig. Ni anser mig olycklig. Ja väl, men hvem bland mänsklighetens myriader kan tala sanning och säga: jag är lycklig? Tillvara och olycka äro i längden detsamma. Få äro de ögonblick, hvilkas fröjd ej blandas med bittra minnen eller fruktan för framtiden, och sådana ögonblick äro öfverretningens, icke det friska tillståndets. Jag kan ej beklaga mig, ty jag har njutit mer än de fleste. Jag har hört en blyg, oskuldsfull flicka stamma, att hon älskade mig ... var det ej ett ögonblick af sällhet? -- och jag har haft en vän ... Det var bland buckaniererna på San Domingo. Midt bland desse vilde sällar fann jag ett barn -- en gosse med en flickas blida drag och en hjältes hjärta. Då han enligt våra lagar skulle välja en fosterbroder, valde han mig. Han föll vid min sida i en strid med spanjorerna. Ha, i sanning en präktig gosse med sina djärfva, strålande ögon och sitt läderkyller, färgadt i buffelblod! En gosse, som aldrig ljugit, aldrig hycklat, aldrig känt rädsla; som hungrande gaf sitt bröd till dem, som voro hungrigare än han; som alltid hade handen lyft till slag mot de öfvermodlige och hjärtlöse; som icke tålde att se ett djur misshandladt, men log åt egna plågor och dog med ett skämt på läpparne! O att dö som han -- ung, glad, obefläckad af den syndiga världen, efter ett pojklif af sagor, äfventyr, lekar och drömmar!

Ligelius kastade sig på sin säng och dolde ansiktet i händerna.

Men i nästa ögonblick steg han åter upp och tillade i förändrad ton:

-- För fan, jag tror, att jag har varit svag ... varit löjlig ... jag har också druckit mycket, och ni får skrifva den här utgjutelsen på vinets räkning. Jag är annars en glad själ. Skål, Skytte!

Andre löjtnanten lämnade nu kajutan, för att göra ett slag öfver däck och se till det vakthafvande manskapet. Skytte följde honom. Han frågade efter Ruys. Ingen hade sett denne. Man letade öfver allt och fann slutligen hans kavaj liggande under ett af akterfönstren i kaptenens kajuta. Den gamle flibustieren hade genom detta fönster släppt sig ut i sjön, simmat till det ställe, där skonerten var sänkt, och där gått till botten.

Förste löjtnantens försvinnande gjorde djupt intryck på besättningen. Hon ansåg det för ett olyckligt förebud, och

hvarje man kände sig hemfallen åt en nedslagen sinnesstämning, åt dystra aningar, som genom ömsesidiga meddelanden ytterligare stärktes. Skytte och Ligelius, som påminde sig Ruys' besynnerliga uppförande och förvirrade sinnestillstånd, kände sig nästan förvissade om hans öde. Ligelius befallde emellertid att utsätta skeppsbåtarne och undersöka det närmaste grannskapet kring fartyget. En af dessa båtar återvände snart och medförde ett lik, som man hittat mellan de granitblock, hvilka, lossnade från de vittrande strandklipporna, bildat en förmur för dessa mot böljornas anfall.

Natten var mörk och regnet hade nu länge fallit i strida strömmar. Man tände skeppslanternorna och samlade sig kring liket. Det var ohyggliga lämningar af en kropp, som länge måst hafva legat i vattnet. Dess ansikte var nästan bortruttnadt, och några klädtrasor betäckte dess uppsvällda lemmar.

-- Hvem denne i lifvet varit är svårt att säga, anmärkte andre löjtnanten. -- Gossar, I skolen förskaffa honom ro i hans oroliga graf. En säck, en kula, och återigen i hafvet med kadavret! Af oss skola väl de fleste vandra samma väg.

Löjtnantens befallning uppfyldes. De öfriga båtarne återkommo, en efter annan, utan att kunna lämna någon upplysning om Ruys. Besättningen skockade sig i små grupper på däck och utbytte i hviskande ton sina tankar om dessa händelser. Då och då ljöd genom mörkret sorgliga skrän från nattfåglarne, som dvaldes i strandens och de kringliggande skärens klyftor.

-- Det börjar blåsa upp, sade andre löjtnanten till Skytte; -- jag förmodar, att Becker icke fördröjer sig i land. Han torde snart vara här. Vill ni för en liten omväxlings skull följa mig i land och invänta honom där med slupen?

Adolf biföll.

Slupen roddes in i viken. Strax innan den uppnått stranden, ljöd Drakes signalpipa.

* * *

Drake hade intill skymningen uppehållit sig på Sjövik. Han hade ensam genomvandrat de öde rummen och tillbragt hela timmar i tornkammaren, där han haft sitt laboratorium. Vanloo spökade i hans tankar: han genomgick i minnet alla stunder han i denna kammare tillbragt med honom, genomlefde allt, som dem emellan förefallit allt ifrån deras första bekantskap genom Bengt Skytte, men förmådde ingenstädes finna ett sammanhang mellan dessa minnen och den gåta, som fruktlöst sysselsatte hans tankar.

Kort före skymningen satte han sig att skrifva. När han förseglat brefvet, lät han kalla sin ridknekt.

Den unge Petrus infann sig. Drake ställde till honom några frågor rörande familjens på Signildsborg befinnande, och Petrus, som vid middagstiden träffat kammarjungfrun Johanna, visste att gifva godt besked på dem alla. Bland annat han berättade var det, att lagmannen efter häxornas afrättning rest till Stockholm, så att friherrinnan och fröken Maria nu voro de enda af herrskapsfamiljen, som voro hemma.

Petrus befalldes därefter att genast rida till Signildsborg och lämna brefvet till Johanna med uttrycklig tillsägelse, att hon, utan att visa det för någon annan, borde öfverräcka det til sin fröken. Han skulle sedan återvända till Sjövik, men lämna sin häst i ett torp vid insjön helt nära råmärkena mellan de bägge herrgårdarne.

Detta ärende behagade Petrus, och utan att vidare fundera öfver saken begaf han sig på väg.

Framåt kvällen återkom han. Ärendet var riktigt uträttadt. Han medförde till och med en liten biljett från den, som emottagit brefvet.

Drake lät Petrus gå. Då han var ensam, bröt han biljetten och läste följande rader:

»Gustaf Drake, jag börjar frukta er. Jag darrar för midnattstimmen. I Himmelens namn, kom icke!»

-- Bra, sade Drake och sönderref biljetten. -- Jag kommer.

Kort före midnatten sadlade Drake själf en häst, svepte sig i en kappa och lämnade för alltid sina fäders gård.

Allt var i denna stund tyst i den ensliga borgen. Endast den gamle portvaktaren var vaken: gikt och andra krämpor hindrade honom att njuta sömnens vederkvickelse. Då hästens steg genljödo i porthvalfvet, öppnade han dörren till sin lilla kammare och trädde ut med en lampa i ena handen och nyckelknippan i den andra.

Han lyste på ryttarens ansikte och sade:

-- Åh, nådig herre, är det verkligen ni?

-- Hvartill denna fråga?

-- Er varsel har ofta gäckat mig under de sista nätterna, herre. Jag har hört slag på porten, och då jag öppnat, har jag tyckt mig se er rida in men om morgonen fanns ni icke i borgen.

-- Du är gammal, skumögd och vidskeplig. Däraf komma sådana syner. Farväl, gubbe! Din herre skall hädanefter icke störa din nattfrid.

-- Min nattfrid är så ringa, men då jag var så ung som ni, sof jag godt, helst sådana nätter som denna.

-- Du får snart sofva länge nog i grafven. Farväl, gamle trotjänare!

Sjöviks port stängdes för sista gången bakom dess siste herre af Drakesläkten.

Drake red bort mot Signildshorg, i början i sakta mak, därefter raskare, ty han kände en vindfläkt genom regnet, och tänkte på Algernon Sidney, hvars segel den kanske redan fyllde.

Under vägen stannade han vid det ofvan nämnda torpet, hämtade den af Petrus där i ett öppet lider kvarlämnade hästen och fortsatte, förande denne vid tygeln, sin ridt, till dess han hunnit in i Signildsborgs allé. Där band han hästarne vid ett träd och öppnade järngrinden, som mellan tvenne Atlasfigurer med himmelsklot på sina skuldror förde in till den öppna borggården.

Den gamle herregården var försänkt i hvila. Öfver allt mörker och tystnad. Blott från ett af fönstren skimrade ljus. Bandhundarne, som mot natten plägade lössläppas, uppgåfvo ett doft skall och nalkades hotande den nattlige gästen, men så snart de i denne igenkänt en bekant, tystnade de och återvände till sitt bo.

Drake smög uppför trappan, gick med ljudlösa steg genom en lång, mörk korridor och stannade vid den sista af dörrarna. Sedan han funnit låset, öppnade han den sakta och trädde in.

En lampa upplyste rummet. Där inne satt en svartklädd flicka med pannan tryckt mot fönsterrutan, lyssnande till regnets vemodiga sorl.

Hon spratt till vid dörrens buller, steg upp och riktade sin mörka blixtrande blick på skepnaden, som stod framför henne.

I detta ögonblick hördes från borggården ett skramlande ljud, som med vissa uppskof upprepades. Det var tornklockans slag, som förkunnade midnatten.

-- Midnattstimmen! hviskade Drake och fattade flickans arm. -- Kom!

-- Ni är här ... och jag besvor er dock att icke komma, utbrast Maria Skytte och trädde bäfvande tillbaka.

-- Om du besvurit mig på dina knän, jag skulle likväl kommit. Maria, jag älskar dig, och du skall följa mig att dela min lott på det stormande hafvet. Jag stred nyss för att vinna en drottnings krona åt dina lockar. Striden är förlorad: jag är fridlös; med hvarje vindfläkt, som förer regnskuren mot detta fönster, nalkas mina förföljare. Kom! Ingen tvekan, flicka! Jag känner dig: du är min tvillingsjäl, och om din kvinnliga instinkt för ett ögonblick besegrat din kraftfulle ande, så lyder jag blott din inre vilja, då jag nu svär, att jag är känslolös för din fruktan, att jag är döf för dina böner, att du skall följa mig, om jag ock med våld skall föra dig härifrån.

Gustaf Drake fattade om Marias midja och ville lyfta henne upp i sin famn.

Hon slet sig lös.

-- Hör mig, sade hon, då Drake åter närmade sig henne, -- hör mig och...

-- Maria, dina ord äro fåfänga. Jag känner dig, jag har blickat i din själs innersta. Du älskar mig ...

-- Nej, utbrast Maria med strålande ögon, -- jag älskar dig icke ...

-- Du ljuger. Du älskar mig, du vill följa mig, du har beredt dig på denna stund. Hvarför finner jag dig annars här, klädd, vakande, väntande? Mellan dig och mig höfves ingen förställning. Vi äro skapade att sammanflöda såsom regndropparne därute ...

-- Låt mig tala! Jag skall följa dig ... jag har vakat och väntat för att följa dig ...

-- Ha! utbrast Drake, slöt henne i sina armar och tryckte en glödande kyss på hennes läppar.

-- Ja, fortfor Maria, -- jag skall följa dig, icke af kärlek, utan af förtviflan ...

-- Af förtviflan? Nåväl, förtviflan är en stark länk, en väldig boja, ett mäktigt föreningsband mellan tvenne

själar, som båda förtvifla. De söka hvarandra för att hvar med den andra fylla sin tomhet ...

-- Ja, sade Maria, -- min själ söker din, och kan jag någonsin älska en annan, så är det du, ty du är en man efter mitt sinne. Drake, jag har i denna natts ensliga stunder kväft mitt hjärtas röst och öfverlagt, vägt med förståndets vikter, såsom ockraren väger och öfverlägger om vinst och förlust. Jag har sagt mig, att om jag stannar här, så är det för att förtvina bland hvardagliga människor, under långsamt skridande dagar, som likna den ene den andre och i sin enformighet ej kunna bringa mig att glömma mig själf. Om jag följer dig...

-- Då skall du under strider och stormar glömma dig själf och vakna, för att älska den ende, som är värdig din kärlek, som är så viss om ditt hjärta, att han föraktar att fråga dig, hvem hans medtäflare är. Nu känner jag dig åter, Maria, sköna flicka, korsarens djärfva brud! ... Hästarne vänta där ute ... och Scylla väntar att få utbreda sina segel för nattens vind ... Vi skola icke förlora ett ögonblick ...

Drake fattade Marias hand. De skyndade ut. Han kastade sin kappa öfver henne, satte sin bredskyggiga hatt på hennes hufvud för att skydda henne mot regnet, förde henne öfver borggården, lyfte henne upp i sadeln ... och de sprängde bort vid hvarandras sida.

Först när de hunnit förbi Sjöviks herregårdsbyggnad, och skogen, genom hvilken vägen förde till egendomens hamn, låg framför dem, saktade Maria sin hästs lopp. Hon drog ett djupt andetag: hennes minnens nejd låg nu bakom henne, det mörka okända framför henne. Det började uppstå tankar i hennes själ, för hvilka hon själf fruktade ... men hon ville ej vackla, och hon sporrade sin häst för att hastigare nå det mål, där hvarje tvekan komme för sent.

Drake red tyst vid hennes sida, till dess de hunnit fram till viken.

-- Vi äro framme, sade han i en ton af segerfröjd, i det han tätt vid Marias sida höll in sin häst och slog sin arm kring flickans lif, likasom för att i sista ögonblicket försäkra sig om sitt byte. -- Vinden lefver upp, böljorna ha vaknat ur sin slummer, naturmakterna gynna oss. Säg nu farväl till det förflutna! För dig börjar ett nytt lif, flicka ... i nästa ögonblick gungar du på hafvet.

Drake förde hvisselpipan till sin mun och blåste signalen.

Från viken hördes årslag, som närmade sig.

-- Briljant, min gunstling, -- sade han, i det han steg ur sadeln och klappade favoritgångarens hals, -- du har för sista gången burit din herre. Jag ger dig din frihet. Farväl!

Han kastade tyglarne öfver hästens hals, och denne, som längtade tillbaka till stallet, gnäggade sakta, vände sig om och försvann i mörkret.

-- Ohoj! Becker! hördes andre löjtnantens röst från stranden.

-- Här! svarade Drake och fattade Marias hand för att hjälpa henne ur sadeln.

Men han hade knappt känt, att denna hand darrade i hans, förrän hon häftigt lösgjorde sig. Maria hade bland de samtalande röster, som hördes från stranden, där båten lade till, urskilt en, hvars klang aldrig förfelade att tränga till djupet af hennes hjärta.

-- Det är Adolf! utbrast hon och grep krampaktigt om hästens tyglar.

-- Ja, svarade Drake, -- jag ville bereda dig en öfverraskning ... du är icke ensam ... du har en barndomsvän, en frände ...

Två skepnader närmade sig hastigt. Det var andre löjtnanten och Adolf Skytte. Maria vände plötsligt sin häst, piskade hans hals med tyglarne, tryckte klackarne i hans sidor, manade honom med ett halfkväfdt ångestrop, och innan Drake hunnit uppfatta uppsåtet med denna rörelse, hade hon sprängt bort.

Han hörde hofslagen af hennes häst; hon var redan långt borta, innan han instinktmässigt utsträckte sin arm för att hejda hennes flykt.

-- Becker, sade Adolf Skytte och trädde fram till honom ...

Drake stod orörlig och blickade in i skogens mörker.

-- Kapten, sade andre löjtnanten, -- medan ni varit borta, hafva tvenne händelser timat. Den ena, att vinden kryat upp sig, och den andra, att fan måtte ha tagit vår i allo aktningsvärde ... Men hvad kommer åt er? Ni är barhufvad, utan kappa, stum och orörlig som en bildstod. Har ni varit i strid? Jag tycker mig höra hästtramp ...

-- Förbannelse! mumlade Drake och vände sig hastigt om.

-- Hvad har skett? frågade Skytte. -- Hvem var det, som nyss lämnade er?

-- En *kvinna*, svarade Drake med bittert tonfall på detta ord. -- Kom!

Drake gick med skyndsamma steg till båten. Mörkret hindrade hans följeslagar att betrakta hans ansikte som var skräckinjagande med sina spända muskler, sammanpressade läppar, djupt neddragna ögonbryn och den rynkade pannan, kring hvilken de regndrypande lockarne oordnadt svallade.

Det var ej så mycket den bråda förlusten af henne, hvilken han utsett till sin brud, det var skickelsens förnyade och i hans ögon underbara framträdande för att ånyo i sista ögonblicket korsa hans beräkningar, som i denna stund öfverväldigade honom. Han personifierade sitt öde och betraktade det, allt sedan han förlorat tron på sin lyckliga stjärna, som en osynlig, öfvernaturlig motståndare, i kampen mot hvilken han kände samma af dödskänsla genombäfvade njutning, som då han på hafvet kämpade mot en orkan.

Drake var ingen klyftig metafysiker, och han omakade sig föga med att söka lösa motsägelsen mellan detta hans snarare kända än tänkta föreställningssätt och den tro han hyste på ett oundlvikligt öde, mot hvilket hvarje kamp skulle vara fruktlös.

-- Må denna dunkla makt styra händelsernas lopp, såsom det styr världsklotets ringdans vindarnes flykt, vågornas gång, lågornas fladdrande rörelser! Må det i sin hand hafva trådarne af folks och enskildas lycka och undergång! Öfver min hjärnas fibrer styr min egen ande: han är konung inom sin värld. Jag ställer kraft mot kraft, ande mot ande, och dukar jag under, kan jag åtminstone håna.

Med denna tanke höjde han åter sin panna. Under det roddarne med jämna årtag läto slupen ila öfver vattnet, såg han upp till de jagande molnen, och då den glänsande Aldebaran, hufvudstjärnan i hans horoskop, blickade fram mellan dem, lyfte han sin hand mot himmelen, och hans bröst vidgade sig vid den tanke, att hans öde, det måtte forma sig huru som helst, icke varit för ringa att tagas i öfvervägande, då världsmekanismen inrättades, och att från tidens början stå tecknadt i himmelens lysande hieroglyfer.

-- Kapten, sade nu andre löjtnanten, -- under er frånvaro har en ledsam händelse inträffat ombord. Vår gamle Ruys är försvunnen ...

-- Försvunnen? utbrast Drake.

-- Ja, ja, icke alldeles försvunnen. Han finnes nog, men efter all sannolikhet på sjöbottnen.

Andre löjtnanten omtalade nu allt, som stod i sammanhang med Ruys' försvinnande, och glömde till och med icke att frambära hans hälsning till Drake.

Denne lyssnade under tystnad. När berättelsen var slutad, lade båten till vid sidan af Scylla. Så snart Drake kommit upp på däck, gaf han ordres att lätta ankar.

Underseglen hissades. Drake, som bättre än någon af sitt manskap kände skären på denna punkt af kusten, stannade själf vid rodret, till dess Scylla hunnit ut ur skärgården.

Emot dagningen kallade han Felix och den gamle Parker till sig. Den förre utnämndes till förste underbefälhafvare, den senare till andre.

Vinden var sydvästlig och ökades mot morgonen i styrka. Drake lät tillsätta alla klutar. Morgonmisten låg ännu öfver hafvet, men skingrades mer och mer, ju närmare det led mot soluppgången, och samlade sig slutligen i form af en lätt solrök kring synranden.

Drake vandrade tigande fram och åter öfver däck.

Daggdropparne glänste i hans mustascher, hans blick flög allt emellanåt spejande öfver synranden.

-- Vi hafva förlorat tid, sade Felix till Skytte. Då synranden klarnar få vi sannolikt se någonting där.

Han pekade mot en punkt på Scyllas lälåring.

Denna förmodan sannades. Allt eftersom töckenranden i norr upplöste sig, framträdde tydligare ur densamma linierna af ett segel.

-- Det håller samma kurs med oss, kapten, anmärkte Parker.

-- Algernon Sidney! sade Drake till sig själf. Han befallde genast att brassa dikt bidevind. Sedan denna manöver blifvit verkställd, stod han länge akterut bredvid rorgängaren med blicken än riktad på seglet i norr, än på flöjeln och förmärsseglets lik i lovart.

-- Kapten, sade Felix, i det han gick fram till honom, -- det anar mig, att vi få slåss ...

-- Tror ni det? afbröt honom Drake kort.

-- Ja, så vidt det där är Algernon Sidney ...

-- Vi få se ... Hvad vill ni för öfrigt?

-- Jag vill blott säga, att besättningen är vid trumpet och nedslaget lynne. Själfve gamle Parker och gamle Sullivan, mellan hvilka jag nyss delade vår i allo aktningsvärde, hädangångne vän Ruys' kvarlåtenskap enligt den aflidnes muntliga ...

Drake gjorde ett tecken af otålighet. Ligelius, som uppfattade det, lämnade honom och gick, hvisslande en glad visstump, fram till Skytte för att meddela honom sina förhoppningar om en snart förestående blodig dust. Men i detta ögonblick vinkade Drake från den plats, han intagit på en kanon, Skytte till sig och sade halfhögt med lugn röst till denne:

-- Vi äro förföljde. Det fartyg ni ser där är Algernon Sidney, holländaren Vanloos brigg.

-- Vanloo?

-- Ja, jag har redan sagt er, i hvilket förhållande den mannen trädt till mig.

-- Men hvad har Vanloo med er att göra? Var han icke er vän och under hela den sistförflutna vintern en nästan daglig gäst i ert hus?

-- Han har afkastat masken och visat mig en dödsfiendes anlete ... men hans bevekelsegrunder känner jag icke. Må han akta sig! Spelets utgång är beroende af stridslyckan, och ve honom, om hon vänder sig till min fördel!

-- Men hvarför stannar ni icke, utbrast Adolf häftigt, -- och öppnar strid? Denne usling bör näpsas. Våra krafter äro väl föga eller intet underlägsna hans. Låt oss invänta honom!

-- Er önskan öfverensstämme allt för mycket med min egen böjelse; men har ni glömt, för hvilket mål vi föresatt oss att lefva och verka? Skola vi, om icke nödvändigheten bjuder det, uppoffra de ringa krafter, öfver hvilka vi bjuda, i en strid, där vi i händelse af seger blott vunnit hämnd för en enskild oförrätt?

-- Nej, sade Skvtte och tryckte Drakes hand, -- ni har rätt.

Drake lämnade sin plats och gick öfver däck, utdelande ordres, samtalande med manskapet och allt emellanåt mätande afståndet mellan Scylla och förföljaren.

-- Parker, sade han, --- varsko rorgängaren och se till, att masterna på den där hålla ens! Löjtnant, låt sträcka på stag och barduner! ... Min vän, fortfor han till Skytte, -- den omtalade nödvändigheten kan infinna sig. Scylla är en skarp bidevindseglare, men så länge brisen icke är friskare, håller den där henne stången.

Afståndet minskades synbart under förmiddagen. Vinden var ojämn och under korta mellanskof så svag, att han knappt fyllde seglen. Man gjorde den iakttagelse, att förföljarne med sådan vind seglade bättre än Scylla.

Drake var tyst och förbehållsam. Han svarade kort på de frågor Skytte stundom ställde till honom.

För att lätta Scyllas rörelser befallde han att flytta ankarne längre akterut och omstufva ballasten.

Detta verkade något. Under den följande timmen höll Scylla trallen med Algernon Sidney och afståndet förblef oförminskadt. Emellertid gjordes bogsertågen klara för den sannolika händelse, att stiltje skulle inträffa.

Besättningens sinnesstämning var, såsom Ligelius anmärkt, dyster och nedslagen. Drakes ögon riktades

tillfälligtvis på en karl, som med korslagda armar stödde sig mot bastingeringen och, hvarje gång han passerade förbi, betraktade honom med trotsiga blickar.

Drake stannade hastigt framför honom.

-- Skjut upp den där trossen, befallde han.

Mannen rörde sig ej ur stället.

-- Fort!

-- Kapten, sade han, -- jag har tagit hyra på ett handelsfartyg, men ej på en kapare, eller hvad detta är. Jag har ingenting med er att göra. Min befälhafvare var Zacharias Jansen.

Flere af besättningen stodo i grannskapet och hörde detta samtal. Drake ansåg det vara nödvändigt att gifva en varnagel. Han drog en pistol ur gördeln och sköt karlen för pannan.

Det intryck denna handling gjorde på besättningen var till manstuktens förmån. Man kände ännu icke tillräckligt den nye befälhafvaren, men hans kalla hållning och öfverlägsna kännedom i sjöyrket hade redan verkat, och flertalet bestod för öfrigt af karlar, vane vid kapare-justice och blodsutgjutelse.

-- Det var nödvändigt, sade Drake till Skytte, i det han vid dennes sida gick akter ut. -- Ombord å ett förföljdt fartyg får lagskipningen ej göra långa omständigheter.

-- Rätt, anmärkte gamle Sullivan till de karlar, som skockat sig kring liket, medan detta upplyftes, för att kastas öfver bord. -- Den här Becker påminner mig om kapten Laurent ... han gjorde kort process, han också. Har ni hört talas om kapten Laurent, gossar? Det var den käckaste karl, som någonsin trampat ett däck, och hans like kommer aldrig mer i världen. Jag seglade under honom vid ett tillfälle, då han angreps af två spanska galärer, hvardera på sextio kanoner. Hvad tror ni han gjorde? Jo, han ställde en karl, en glad och öfverdådig djäfvul, lik den här Felix, med brinnande lunta vid krutdurken med order att vid första vink spränga oss i luften, och så säger han till oss: »midt emellan de bägge skeppen skola vi segla och skjuta till höger och vänster!» Och knappt var detta sagdt, förrän det skedde. Spanjorerna väntade icke en så djärf manöver, och vår handgevärseld tilltygade dem så illa, att de rent af förlorade besinningen **[2]**.

Vi kommo undan och kapade en timme därefter midt för deras näsa en spansk silfverskuta, utan att de lagade sig till att komma henne till hjälp.

Vid middagstiden timade en så hastig omkastning i vinden, att Scylla för en stund vardt liggande i järn. Detsamma inträffade med Algernon Sidney, men så snart denne fått seglen ombrassade, sköt han hastigare fart, och afståndet minskades åter med några kabellängder.

Drake lät nu kalla besättningen akterut.

-- Kamrater, sade han med hög röst, -- det fartyg, som pressar oss i kölvattnet, är detsamma, hvars båtar vi gåfvo en minnesbeta, då vi lågo under Värmdön. Det söker strid med oss; det vill hämnas. Jag känner er ännu allt för litet, men jag är öfvertygad, att I ären stridsdugligt folk. Huru många af er ha förut luktat krutrök? Alla sådane gå åt babordsidan!

Med Parker och Sullivan i spetsen gick hela besättningen öfver åt babord. Där funnos någre, som i själfva verket aldrig varit med i en träffning, men desse blygdes att vidgå det och följde kamraterna. Felix, som stod vid sidan af Drake, framtog sin flöjt och ledsagade marschen med några flöjtlöpningar.

-- Bra! ropade Drake. -- Nu tillbaka till styrbordssidan alla de, som fägna sig åt tillfället att få slåss! De andre stanna där de äro.

Åter tågade hela besättningen tvärs öfver däck, och åter ledsagade Felix marschen med några flöjttoner.

På Drakes kinder uppsteg en lätt rodnad och hans ögon glänste.

-- Gossar, sade han, -- det är bra. Däcket klart till aktion! Fram med handgevären och ladda kanonerna!

Denna befallning emottogs med lifliga hurrarop. Den mulna sinnesstämningen hade försvunnit.

-- Det börjar arta sig bra, sade Ligelius till Skytte. -- Ni söker vapen, tillåt mig förse er ur min arsenal.

Ligelius räckte Skytte sina pistoler.

-- Men ni själf? sade Adolf.

-- Jag har andra vapen, dem jag begagnar vid högtidliga tillfällen. Jag går nu och gör min stridstoalett.

Ligelius afkastade tröjan, pådrog den gamla studentrocken, som troget följt honom från Uppsalatiden, och stack i bältet två pistoler, som tillhört hans fosterbroder bland buckaniererna. Däruti bestod hans så kallade stridstoalett.

Därefter gick han öfver däck och tillsåg, att allt gjordes i vederbörlig ordning för aktionen.

Men sedan vinden kastat om, vardt han med hvarje ögonblick jämnare och starkare. Scyllas segel svällde åter för en frisk bris. Svarta moln skockade sig i sydväst, solens sken blef blekt gulaktigt, vattenytan mörknade och hof sig snart i långa skummande vågor: det liknade sig till storm. Drake, som med Skytte och Ligelius ställt sig akter ut och, medan manskapet ännu fortfor att ordna allt för striden, iakttagit motståndaren, såg, att denne nu tog in några af sina öfversegel. Ett föraktligt leende spelade härvid på hans läppar. Den gamle Parker steg fram och frågade kaptenen, om han trodde, att Scylla med denna skarpa vind kunde bära en sådan segelmassa. Drake besvarade denna fråga blott med en tillsägelse att brassa seglen hårdare. Scylla flög pilsnabbt framåt, skummet yrde kring hennes stampdäfvert, störtsjö på störtsjö vräkte sig öfver hennes bog och kranbalkar.

Före skymningen hade Algernon Sidneys segel dykt under synranden. Drake, som allt sedan han kom ombord, icke njutit någon hvila, lämnade nu däcket, kastade sig på en soffa i akterkajutan och somnade. Vid midnattstiden vaknade han, gjorde ett slag öfver däck, visiterade hundvakten och gick därefter åter till akterkajutan tillika med Skytte, som hitintills jämte Ligelius kvarstannat däruppe. Vinden och sjögången fortfor, utan att öfvergå till egentlig storm, och Scylla länsade undan med hela sin segelmassa utbredd för den skarpa brisen.

Skytte lade sig på den andra soffan i akterkajutan, men kunde icke sofva. Hans öron fylldes af böljornas brus och det suckande, tunga andedrag liknande ljud, som under stark sjögång med jämna uppehåll fortplantar sig genom fogningarna på ett med elementen kämpande skepp. Bilder från de händelser han nyss genomlefvat blandade sig i hans själ med tankar på det kommande, men allt i oredigt virrvarr, till dess han kände dvalan smyga genom sina lemmar och försjönk i ett tillstånd, sväfvande mellan sömn och vaka.

Medan detta tillstånd fortfor, förnam han tunga suckar, kväfda ångestrop ... han spratt till och vaknade åter till fullt medvetande. Det var mörkt i kajutan. Han hörde Drake stiga upp från sitt läger, famla på en hylla, där elddonet stod, och slå eld.

-- Huru är det med er? frågade Adolf, då han vid skenet af lampan, som Drake tände, betraktade hans slappa,

spöklika anletsdrag.

-- Jag har sofvit oroligt, svarade denne.

-- Ni måtte ha drömt ...

-- Nej.

-- Ni darrar, Drake, i alla lemmar, ni är sjuk.

-- Prat ... jag är aldrig sjuk ... jag känner blott en kyla i blodet ... natten är kall ... Sof ni, Skytte!

Drake svepte sig i en kappa, tog en bok i handen och satte sig att läsa.

Men efter några minuter kastade han boken, steg upp, drack en bägare vin och lämnade kajutan.

Vinden fortfor med oförminskad kraft, då Adolf i soluppgången infann sig på däck. Synranden var klar, intet segel kunde spåras i norr, Scylla hade lämnat sin förföljare långt bakom sig. Men kranbalksvis i lovart upptäcktes ett segel, af hvars form man slöt, att det tillhörde en holländsk kofferdifarare. Den låg på samma bog som Scylla och visade allt tydligare sina linier mot den ljusblå synranden.

Drake hade knappt fått ögonen på detta segel, förrän han vinkade Felix afsides.

Scyllas kurs ställdes nu rakt på kofferdifararen, och portugisiska flaggan hissades.

-- Hvad betyder det, att ni hissar den flaggan? frågade Skytte, i det han gick fram till Drake.

-- Hvilken annan skola vi välja? Vi hafva ännu icke beslutit om en egen flagga åt vårt statsskepp, svarade Drake med en axelryckning.

-- Nåväl, hvad är er afsikt?

-- Det fartyg, ni ser där, bär holländska flaggan. Det skall roa mig att utbyta den jagades roll mot den jagandes.

-- Ämnar ni angripa det?

-- Ja. Har ni kanske glömt vår öfverenskommelse? Eller har ni någonting däremot, att holländarne få bidraga till vår krigskassa, då vi nu gå att befria våra landsmän vid Delaware från deras ok?

Drake yttrade detta i en ton af spe, som dock undgick Adolfs öra.

-- Ingen flagga, tillade han, -- bör kunna lifligare påminna desse schackrande, flegmatiske röfvare, desse vår tids fenicier, att det finnes ett folk, af hvars olycka de begagnade sig, för att frånstjäla det dess storhet, och som därför törstar efter hämnd. Det är fred på papperet mellan Portugal och Holland, men i verkligheten fortfar kriget lika förbittradt som någonsin, och hvar helst deras flaggor mötas på hafvet, tvingas den ena att stryka för den andra. Ni skall se, att Mynher ganska väl förstår hvad vi mena, då vi utbreda Portugals färger för vinden. Han seglar som en tacklad skopa, men icke dess mindre skall han, då han fått oss riktigt i ögonsikte, tillsätta alla klutar i det fåfänga hoppet att komma undan ...

Samtalet afbröts af ett rop från utkiken, som varsnat en julle strax för-ut i lä. På kammen af en bölja sågs en liten båt och i den en man, som bönfallande sträckte sina händer mot briggen. Felix slungade i rätta stunden med säker hand en tross till mannen; han fattade den, var i nästa ögonblick vid briggens sida, och klättrade, medan jullen kantrade mot densamma, upp på däck.

Besättningen skockade sig kring den okände. Det var en spenslig, halfnaken karl med gulbrun hy och långt tagellikt hår. Hans blick flög öfver de kringstående, och då den funnit Drake och Skytte, hvilkas klädedräkt utmärkte dem från de andra, kastade han sig på knä framför dem och tryckte deras händer mot sin panna.

-- Det är en holländsk slaf, en inföding från Java, yttrade Parker, -- det ser jag på hans klyfvert.

-- Stig upp, sade Drake på holländska språket. -- Hvem är du och hvarifrån kommer du?

Den tillfrågade reste sig upp, pekade med ett vildt ögonkast på den förföljde kofferdifararen och svarade på samma språk:

-- Jag kommer från den där.

-- Har du rymt?

-- Nej, jag vardt i natt kastad öfver bord.

-- Förklara dig!

-- Herre, se min rygg, se mina skuldror och säg, om jag ej hade skäl att göra hvad jag gjorde!

Javanesaren visade på de nakna delarna af sin kropp. Hans rygg och skuldror voro betäckta af rysliga sår.

-- Så hafva de misshandlat mig, fortfor han. -- De hudflängde mig och ingnedo sand i mina sår ...

-- Och hvarför gjorde de detta? frågade Skytte häftigt.

-- Herre, vredgas icke på mig! Jag var deras slaf och gycklare. Då vinden var stilla, och de hvite, edra likar, ej hade annat att göra än dricka sitt eldvatten och röka i skuggan af seglet, då plägade jag dansa för dem och förvrida mitt ansikte och slå trumma eller blåsa flöjt. Och då voro de nöjda, skrattade åt mig och sparkade mig endast stundom. De hade köpt mig, för att jag skulle roa dem på det sättet; jag var deras slaf och har måst följa dem länge. -- Men jag hade en vän med mig, en trogen vän som påminde mig om den tid, då människohandlaren icke hade fångat mig, utan då jag fri och lycklig vandrade i min ös skogar, med min hustru och mina barn ... den vännen var min hund. Men vännen dog för två dagar sedan, de slogo ihjäl honom för mig; jag blef då både vred och ledsen och ville icke mer dansa för dem. De slogo mig hårdt med tågänden, men jag dansade likväl icke. Då bundo de mig och hudflådde mig, men jag dansade ända icke. Då bundo de mig åter och gnedo min sargade rygg med ballast-sand, men det kände jag icke, ty mina fäders Gud beröfvade mig känseln och besinningen ... och dansade gjorde jag ändå icke.

-- Hvilka nidingar! utbrast Skytte.

-- Jag önskade dö, men jag ville också hämnas, fortfor javanesaren, och hans blodsprängda ögon riktades än en gång på det holländska fartyget. -- Jag gömde en borr hos mig, och i natt smög jag ned i kölrummet och började

borra. Men de flesta af mina herrar voro vakna, ty det blåste lika starkt som nu. De upptäckte mig, drogo mig upp på däck och kastade mig i hafvet. Men då de trodde, att jag gått till botten, satt jag under akterhvalfvet och höll mig fast i sortlinan. Sedan klättrade jag upp och sönderskar surringarna till den ene låringsbåten, så att han föll i vattnet, hvarefter jag hoppade efter och simmade till honom. I gryningen såg jag ert fartyg ... och nu är jag hos er. Gör med mig hvad ni vill! Men jag är törstig, min strupe bränner: af barmhärtighet gif mig vatten!

En matros skyndade att efterkomma hans begäran.

-- Denne man står under mitt hägn, sade Drake, vändande sig till besättningen. -- I skolen behandla honom väl ... Skytte, hvad tyckes er om detta?

-- Jag säger, svarade denne, -- att om människorna äro Guds afbilder, är Gud ett vilddjur ... Man från Java, vi skola hämnas dig! Vi förfölja dina tyranner. Då vi upphunnit dem, skall du åt mig utpeka den grymmaste af dina bödlar, jag skall hugga honom i stycken, och du får svalka din hämnd i hans blod.

-- Ja, svarade javanesaren och tryckte Skyttes hand till sin panna.

-- De där måtte vara värre än de röde människoätarne, anmärkte Parker. -- Visserligen har jag varit med om mycket, jag också, men icke om något sådant ... Då jag seglade under kapten Rameau, näst Laurent den käckaste karl bland flibustiererna, så brukade vi leka med de katolske präster, som vi fingo tag uti, som katten leker med råttan. Då vi hade knipit en sådan där spansk präst, så bugade vi oss för honom, och kaptenen förde honom till sin kajuta, där ett bord med frukter och andra läckerheter var dukadt. Och då prästen ätit, sade kaptenen: »sista rätten är en kötträtt; vänta, den blir strax färdig.» Kocken, som stod bakom prästens stol, skar därmed öronen af honom, och öronen stektes, saltades och pepprades, och prästen tvangs med pistolen för pannan att äta upp dem. Visst var detta hårdt, men så bör man betänka, att det skedde till Guds och religionens ära, och dessutom äro alla spanska präster de grymmaste vilddjur: de bränna sina egna landsmän lefvande vid sakta eld, då desse ej vilja vara fördömde katoliker, och de hetsa blodhundar efter de röde vildarne. --

Denna händelse var Drake välkommen, ty hon uträttade hvad hans argumenter mahända icke skulle förmått: kväfva hos Skytte hvarje betänklighet i afseende på den moraliska halten af det företag, som nu förestod.

Vid skaffningen förplägades manskapet med ett dubbelt mått brännvin. Drake, Skytte, Ligelius och Parker samlade sig, medan jakten pågick, i akterkajutan kring frukostbordet, och här sparades icke heller på Bacchi safter. Ligelius höll på att dricka omkull gamle Parker, som ur ginkruset ständigt fyllde sin bägare, medan den förre höll sig till ädlare safter; men en vältalig blick från Drake afhöll förste löjtnanten från att fullborda andre löjtnantens fall. Tiden medgaf inga orgier. Scylla nalkades med hvarje ögonblick den trögseglande holländaren, och Parker tarfvades på sin post.

Efter halfannan timmes jakt voro de båda fartygen hvarandra så nära, att de å ömse sidor väl kunde räkna antalet af hvarandras kanoner. Det holländska skeppet var en tämligen stor ostindiefarare och som sådan fullständigt beväradt. Alla kofferdifartyg, med undantag af mindre kustfarare, voro under denna osäkra tid, då de sjöfarande folken lågo i oupphörliga tvister samt kapare och röfvare gjorde alla större vatten osäkra, rustade att möta våld med våld.

Den ifrågavarande ostindiefararen hade utlupit från holländsk hamn med en laddning kolonialvaror, som han afsatt i de förnämsta Östersjöhamnarne, och var nu, med späckad penningkista och en laddning hampa, på väg till Batavia.

Drakes förmodan, att holländaren skulle draga misstankar, så snart han fått syn på den portugisiska flaggan, sannades. Han tillsatte alla segel, likväl icke i hopp att komma undan, ty detta var synbarligen omöjligt, utan för att få tid att rusta sig till strid.

Holländaren var nämligen icke beredd att möta ett dylikt äfventyr i Östersjöns fredliga farvatten. Visserligen hade man under de senare åren hört klagas öfver sjöröfverier äfven där, men dessa klagomål voro sällsporda, och den enda fruktan de sjöfarande hyste, i synnerhet då de besökte den östra kusten, var för strandboarne, hvilka ofta medelst falska eldar, tända nattetid på kustklipporna, sökte locka seglaren i fördärf och likt hungriga gamar störtade öfver strandade fartyg.

Åsynen af den portugisiska flaggan hade väckt ostindiefararen ur hans säkerhet, och då den misstänkte seglaren höll rak kurs på honom, försvann i det närmaste hvarje tvifvel om hans uppsåt.

Då fyra eller fem kabellängder skilde de båda fartygen, såg Scyllas besättning, huru ostindiefararen öppnade sina styckeportar och hissade holländska flaggan på stortopp.

Ombord å Scylla var allt ordnadt för strid och äntring. Karlarne hade väpnat sig med alla i spelhuset befintliga vapen. De fleste stodo nu på läsidan vid de laddade kanonerna, med pistoler i bältet, handgevär, pik eller änterbila liggande framför sig bredvid kulplanen eller uppställd mot bastingeringen. Andra hade änterhakarne färdiga. Andra åter, så många manövern kräfde, stodo vid brassar och gårdingar. Alla höllo sig färdige att vid signalpipans ljud ila till äntring.

Drake stod på kommandopallen, på gångbordet bredvid honom Skytte. Äfventyrshågen och hoppet om rikt byte uppfyllde besättningen med stridslust, men hos ingen var denna så brinnande som hos Skytte. Hans insjunkna ögon flammade, hans hand, som fattade om den skarpslipade sabeln, darrade af otålighet. Javanesaren höll sig vid hans sida.

Scylla höll upp i vinden, för att taga motståndaren på lovartsidan. På två kabellängders afstånd dånade de första skotten. De kommo från holländarens akterkanoner och sönderslеto lävanten på Scyllas förmast. Scyllas besättning besvarade hälsningen med ett hurrarop, javanesaren sprang upp på bastingeringen och gaf holländaren sin närvaro tillkänna med vilda, hotande rop och åtbörder.

Inom få ögonblick hade Scylla upphunnit motståndaren. På en kabellängds afstånd gaf hon honom glatta laget af babordskanonerna, och medan vinden kastade rökmassan öfver holländaren, gjorde hon en rask vändning och höll under handgevärseld ned på honom för att äntra.

Holländaren besvarade laget och brassade hastigt back, i afsikt att därigenom komma låringsvis om Scylla för att sedan vända mot vinden, passera henne akter ut och bestryka hennes däck på längden med sina babordskanoner.

Rökmolnet hindrade emellertid holländaren i det afgörande ögonblicket att se fiendens nya ställning, och då han vände, möttes de båda bogspröten. Drakes signalpipa ljöd, och i spetsen för sitt folk släppte han sig med sabeln i hand och pistolen mellan tänderna ned på ostindiefararens däck.

Innan dennes besättning, som till största delen ännu stod vid kanonerna eller var sysselsatt med manövern, hunnit ila fram mot den djärfve angriparen, var fördäcket uppfylldt af hans folk. Öfverraskningen var så bråd som möjligt och fullföljdes genom ett vildt angrepp med pikar och änterbilor, för hvilket de spridda grupper, som stodo midskepps, ögonblickligt bortsopades. Några sökte rikta kanonerna mot fördäcket, men nedhöggos eller flydde akter ut, där massan af holländarne nu samlat sig, och sökte hejda fribytarne med en handgevärseld, som kostade dem några sårade.

Men Scyllas manskap lät ej hejda sig: lifvadt af sin första framgång trängde det, med sina oförfärade ledare i spetsen, mot akterdäcket. Skytte hade af en kula fått ett skrubbsår i vänstra axeln, men han var den förste, som störtade in i den fiendtliga hopen: han kände sina ådror sjuda som lava. En matros, som lyft en handspak öfver hans hufvud, föll, innan han hunnit fullända hugget; i samma ögonblick kände Skytte en kall pistolmynning så våldsamt sättas mot sin mun, att hans läppar sårades, men innan skottet hunnit lossas, hade Felix skjutit angriparen, och dennes kula snuddade tätt förbi Skyttes öra. Holländarne ryggade för den vildt framträngande fribytarskaran: några kämpade ännu, andra kastade redan sina vapen.

-- Där, där! ropade javanesaren, som följt Skytte i spåren och nu, lik en ursinnig tiger, rusade fram mot en storvuxen, rödskäggig holländare, som med lyft änterbila drog sig baklänges mot ratten, -- hämnd på den där! Han skall huggas i stycken!

-- Spökar du, slaf! hväste denne med sammanpressade tänder, måttade ett hugg mot javanesaren, fällde honom med krossadt hufvud till däck, och föll själf i samma stund, träffad i halsen af Skyttes sabel, öfver slafvens kropp, blandande sitt blod med hans.

Mördandet fortfor, sedan allt motstånd upphört, till dess slutligen Drake och Felix satte en gräns därför. De fleste af ostindiefararens besättning hade stupat eller voro sårade; bland de förre voro kaptenen och styrmännen. De öfrige gåfvo sig på nåd och onåd.

Fribytarne vore i obestridd besittning af sitt rof. Stridstumultet hade afstannat, mordlusten var mättad och de kvidande ropen från de sårade, som vältrade på det blodsköljda däcket, togo nu mänskligare känslor i tillkall. Medan striden fortgick akter ut, hade ostindiefararens kirurg, en mager, flintskallig gubbe, krupit upp ur storluckan och med en skeppsgosses tillhjälp börjat nedbära de sårade. Drake lämnade nu några af sina män, som voro förfarne i förbindningskonsten, till doktorns biträde, men förklarade för denne, att tiden icke tilläte amputationer, utan skulle de svårt sårade, som ej kunde hjälpas med en vanlig förbindning, kastas i hafvet.

Till denna grymma befallning fann sig Drake föranlåten däraf, att han åter upptäckt Algernon Sidneys segel vid synranden.

-- Den befallningen må ni själf verkställa, svarade den gamle kirurgen med en blick af förakt, -- jag sköter de sårade, som komma under mina händer, och använder mina instrument, där jag finner det nödigt.

-- Hör på, du gamle vampyr, du bensågare och köttkarfvare, -- ropade Felix, som drog Skytte med sig ned till det för de sårade iordningställda skeppsrummet, -- hit med en bindel! ... Där ha vi en, lång som en logglina. Godt ... Af nu med tröjan, ni bärsärk! Jag skall med egna händer förbinda ert sår. Det finnes andra som mer än ni tarfva doktorn.

Adolfs vistelse i skeppsrummet, medan Felix förband hans sår, befriade honom från åsynen af det rysliga skådespel, som under tiden uppfördes på däck, där stupade, afsvimmade och svårt sårade utan åtskillnad kastades öfver bord. Under tiden hade Drake gifvit en del af sitt manskap ordres att så skyndsamt som möjligt laga de värsta skadorna på Scyllas tackel, som af holländarens sista salva var tämligen illa tilltygad: han sporrade deras ifver genom att visa på seglet i norr, som hastigt nalkades för den friska brisen.

Följd af Parker, Sullivan och några andra skyndade han själf att genomleta ostindiefararen. Laddningen var ej af det slag, att hon vid detta tillfälle, då ögonblicken voro dyrbara, kunde reta hans plundringslystnad, men i den holländske kaptenens kajuta, dit han först riktade sina steg, fann han hvad han sökt: penningkistan. Han lät uppbryta henne, och gamle Sullivan, som med en skicklig bändning öppnade locket, uppgaf ett rop af tillfredsställelse, då hans snåla ögon möttes utaf glansen af präglad metall. Kistan fördes i triumf öfver till Scylla och nedsattes i Drakes kajuta.

Fångarne, som under tiden varit inspärrade i skansrummet, uppkallades nu på däck. Drake frågade dem, om de ville tjäna honom. Frågan framställdes i hotande ton: -- några svarade ja, de fleste nej.

De förre skickades genast att deltaga i lagningen af Scyllas tackling, de senare tillätos att stanna kvar å sitt fartyg, ty Drake fruktade i denna stund, då han jagades af en farlig fiende, och hvarje omkast af vinden kunde medföra en ny strid, att öka sin besättning med gensträfvigt folk, som utan tvifvel skulle nyttja första gynnsamma tillfälle att ge luft åt sin fiendskap.

Sedan ostindiefararens kanoner blifvit kastade öfver bord, dess handvapen öfverförda till Scylla, samt fribytarne genomletat allt, ända till fångarnes fickor, och lagt bestick på hvad som föll dem i smaken, gaf Drake sitt folk ordres att lämna det tagna fartyget. Den gamle kirurgen tvangs medfölja, men han gaf ej efter, innan han fått tillåtelse att medtaga samtliga sina patienter. Drake, som visade feberaktig otålighet i ord och rörelser, blygdes i Skyttes närvaro att neka denna begäran, ehuru de sårades förflyttning måste förorsaka tidspillan.

-- Så, min vän, yttrade Felix till Skytte, -- det är nu tid, att vi gå till vår i allo aktningsvärda Scylla. Det här var ett lärospån. För fan, ni har bestått det icke allenast som en man, utan som ... nog af, ni var en djäfvul. Ni slogs besinningslöst, och jag vågar svära, att ni själf icke såg, huru ni utdelade edra hugg. Nå, så är det alltid första gången, men är man van vid saken, sköter man den så lugnt, som beskedligt folk sköter hvarje annat yrke.

-- Vi hafva skipat sträng rättvisa, eller huru? sade Skytte med en dyster blick på det blodsudlade däcket.

-- Rättvisa? Ja. Man kan våga tio mot ett, att rättvisa skipas öfver allt, där människoblod flyter ... Ohoj, kanaljer, fortfor Felix till några karlar, som kommo upp ur akterkajutan, där de plundrat den holländske kaptenens kläder och vinförråd, -- han I icke hört Beckers signal, eller ämnen I stanna här? Bort med trasbyltena, ert pack, och hjälp att släpa på de sårade! ... Skytte, ser ni det där seglet? För fan, vi hafva, innan solen gått ned, en ny dust att vänta ...

-- Dess bättre, sade Skytte.

-- Ja, dess bättre! Från strid till strid, från storm till storm, och döden midt under kanonernas dån eller stormens tjut! Vet ni hvad? Jag känner det kvalmigt både inom mig och i luften, fast det blåser friskt. Vi ha att vänta ett omslag i vädret ... eller i vårt öde.

Med dessa ord skyndade Ligelius att deltaga i arbetet ombord, som af Drake pådrefs med yttersta häftighet.

Snart var Scylla åter segelfärdigt. Änterhakarne lossades, och de båda fartygen, segraren och den öfvervunne, skildes åt. Scylla fortsatte med alla segel utbredda för vinden sin kurs mot södern. Ostindiefararens fåtaliga manskap ordningställde barkassen, för att med denna söka närmaste strand och lämna det stora skeppet, som det

ej längre förmådde manövrera, åt sitt öde.

Algernon Sidney hade nu nalkats så mycket, att man från Scyllas däck utan svårighet kunde se de färger han hissat.

Drake lät kalla sitt manskap akter ut.

-- Kamrater, sade han, -- jag lyckönskar mig till den visshet, jag i dag vunnit om er käckhet och stridbarhet. Vår resa har börjat med lyckliga utsikter. Vi hafva förvärfvat rikt byte och skola dela det enligt billiga grundsatser och vedertaget bruk. Men ingen delning kan ifrågakomma, innan vi antingen lämnat denne seglare, som följer oss i kölvattnet, under synranden eller näpst honom, om han skulle upphinna oss. I det senare fallet tviflar jag ej, att vi skola vinna en ny seger, ty I veten alla hvad som väntar, om I lefvande fallen i förföljarens händer. Bättre är att till det sista kämpa om segern, att stupa med vapen i hand, än att dö med repet om halsen.

Fribytarne svarade på detta tal med vapenklang och hurrarop.

Ett vinfat uppbars nu på skandäcket, och manskapet samlades för att i drufvans safter, under bägarklang och muntra sånger, hämta krafter för nya äfventyr. Andre löjtnanten deltog i dryckeslaget, men hade af Drake ålagts att vaka öfver ordningen.

Drake och förste löjtnanten vandrade på akterdäck. Skytte hade för den senare klagat öfver matthet och gått till akterkajutan.

-- Skytte betedde sig bra, yttrade Drake. -- Han har tagit första steget ... och han skall ej kunna vända om ...

-- Bah, inföll Ligelius. -- En svindel, ett feberanfall, ett rus, hvarur han skall vakna med harm och ruelse! Ni värfvar icke den själen åt helvetet, kapten: det förmår ni icke.

-- Hans tärning är kastad, han har blod på händerna, hans hufvud är hemfallet under lagen ...

-- Det var ju hans hufvud redan förut. Men hans bevekelsegrunder, hans tänkesätt skall ni icke förmå att tillskära efter snitten af edla egna ...

-- Än sedan? Hans öde är fastkedjadt vid mitt. Jag begär icke mer.

-- Han skall afsky er, kapten, då han lärt känna er. Märk väl: jag säger detta med all aktning för er person. Boaormen är en aktningsvärd orm, och ändå må man ej undra, att det finnes varelser, som afsky honom. Hajen är en i allo aktningsvärd fisk ... han har ett aktningsvärdt gap och en aktningsvärd matsmältningsförmåga ... och ändå! Men nog. Ni förstår mig. Hvad tror ni om vinden, kapten?

-- Han kommer att hålla i.

-- Ser ni, kapten? Barkassen vänder och styr mot Algernon Sidney.

-- De ha upptäckt, att han är deras landsman. Nåväl, Vanloo kan nu få närmare besked om det kap, hans fiende gjort midt under förföljelsen. Jag hoppas, att nyheten skall fägna honom.

De ombord å Scylla varande holländarne hade äfven upptäckt, att briggen i norr bar deras hemlands färger.

-- Det tyckes vara en örlogsman, hviskade en till en annan.

-- Han styr kurs mot oss, genmälde den andre. -- Få nu se, hvem som är den bäste seglaren: däraf beror det.

Såsom Drake förutsagt fortfor brisen hela dagen. Drake lämnade icke däcket ett ögonblick. Han lät åter omstufva barlasten, kasta en del däraf öfver bord och bespruta seglen med vatten för att gifva dem större kraft att fånga vinden. En ångest, som han förstod att dölja för andra, men ej för sig själf, tryckte på hans bröst: han anklagade sig för fruktan och var mer än en gång färdig att beslå öfverseglen, för att invänta Vanloo. Timme efter timme skred: afståndet mellan de bägge fartygen var icke märkbart ändradt: Drakes förhoppning, att Scylla med denna vind skulle segla bättre än Algernon Sidney, sannades icke, och han hade allt att frukta, om vinden skulle bedarra.

Solen gick ned, en stjärnklar sommarnatts milda skymning lade sig öfver hafvet, och förföljarens segel försvann bland hennes skuggor. Först mot midnattstiden lämnade Drake däcket för att njuta en kort hvila, sedan han gifvit nödiga instruktioner åt Parker, hvars ordning det var att bestrida hundvakten.

Brisen fortfor med jämn styrka. Andre löjtnanten gick af och an, varskodde rorgängaren och utkiken och tog sig emellanåt en klunk ur ginflaskan, som för hans räkning stod på nakterhuset. Detta föreföll honom i längden

något enformigt, och som han var en man som rönt mycket och gärna berättade hvad han erfarit, kallade han en af karlarne till sig och öppnade för denne såväl sin språklåda som sin flaska. Snart var hela den sysslolösa delen af vakten samlad kring honom för att få sin andel af historierna och ginet. Ingen märkte härunder tvenne skepnader, som stego upp från luckan på skandäcket och försvunno i tacklingen.

En fjärdedels timme därefter, medan Parker fortfor att berätta sina flibustierhistorier, syntes ännu fyra eller fem karlar uppstiga från samma lucka och gå fram mot bogen. De varseblefvos och Parker ropade, i det han, åtföljd af de öfrige, närmade sig dem:

-- Ohoj! Hvad står på!

-- Det är holländarne, inföll en annan. -- Hvad ämnen I taga er till?

-- Som ni ser, svarade lugnt en af dem, till hvilken frågan var ställd, -- vi hissa ned den här jullen.

-- Hvad betyder det? utbrast Parker och drog en pistol ur gördeln. -- Det ser ut, som om ni skulle fundera på något djäfvulstyg. Gå vackert tillbaka ned i skansen, eller skall jag peppra er! Hör du? Fortfor han och riktade pistolen mot den af de holländske matroserna, som nedhissade jullen, -- gå, eller jag ger dig ett nytt stycke bly i din blyskalle!

-- Bevars, svarade matrosen, -- jag skall visst gå. Vi menade intet ondt.

-- Ja, hvad ni menade, så lär ni nog bli hudflängde allihop, så snart Becker vaknar, ni tjockhufvade flundror. Ni inbillar er, att ni kan rymma så här sonika!

Holländarne vände om och gingo tillbaka till skansluckan.

Då de kommit dit, uppgaf den ene en skarp hvissling.

Ögonblicket därefter hördes ett brakande: stormärsrån föll ned på däck midt ibland den öfverraskade vakten, seglen började fladdra, fartyget reste sig hastigt mot lovart.

Innan vakten hunnit sansa sig, hade såväl de vid skansluckan samlade holländarne, som deras båda kamrater,

hvilka smugit sig upp i tacklingen och sönderskurit toppläntor och andra tåg, kastat sig i jullen, kapat fånglinan och stött ut från briggen.

-- Myteri! skrek Parker och blåste larm.

Befäl och manskap väcktes ur sin sömn och rusade upp på däck. Så snart Drake hunnit utreda förhållandet, förklarade han för andre löjtnanten, att denne genom sin vårdslöshet förbrutit sitt lif, då Adolf kom emellan och med sin förbön räddade gamle Parker. Folk skickades genast upp att laga skadan, och sedan detta ändtligen skett, befallde Drake att taga in öfverseglen.

-- Förstår jag er rätt, kapten? Ämnar ni invänta fienden? utbrast Ligelius.

-- Ja, svarade Drake, -- hvarför räkna minuterna och ängsligt uppskjuta hvad som dock måste ske? Hvem kan ändra Ödets beslut? Jag har ledsnat vid att vara det jagade villebrådet.

-- Godt, kapten.

-- Jaguaren vänder sig mot sina förföljare, sönderrifver hundarne, sliter jägaren i stycken ... Mina vänner, fortfor han till Adolf och Felix, -- gån ned och njuten den korta hvila, som kan förunnas er! Jag stannar på däck och skall purra er i rätt tid. Om en timme börjar morgongryningen: då är stunden inne.

-- Kom, sade Ligelius till Skytte. -- Jag är meddelsamt stämd, och tiden går fort under samtal ... Nej, icke till akterkajutan! Jag tål icke att se den fördömda penningkistan. Följ mig till min kabyss!

Ligelius tände kajutlampan och slog sig ned på bänken bredvid Skytte.

-- Vi få således en ny dust, sade han, -- jag undrar rätt, för huru många af oss den uppgående solen är den sista ... hör på, Skytte, jag vill ej dölja för er, att jag önskar, att ni vore långt härifrån ...

-- Hvad menar ni? sade Adolf och vände sitt bleka ansikte mot Felix. -- Ni förstår icke hvad ni säger. Vid dessa plankor har jag fäst mitt lifs sista hopp ... Känner ni ej mitt lefnadsmål?

-- Bah, afbröt honom Ligelius, -- ni är en yngling, och det anstår en sådan illa att tala om sitt lifs sista hopp och

framför allt att fästa det vid ett så bräckligt ting som detta gamla skeppsskrof. Jag varnar er, Skytte. Förtro er till ingen, utom till er själf! Ja, jag vill tala än tydligare: akta er för den ledsagare, som Ödet gifvit er! Han är en annan, än han för er vill synas. Lägg icke er framtid i hans händer: den är för god att förvaltas af honom. Skytte, er framtid bör kunna varda ljus och lycklig, ty intet samvetsgnagande minne af det förflutna kastar ännu sin långa skugga öfver den bana, som ligger framför er; ni har ännu intet skäl att förtvifla ... ack, lycklig ni!

-- Edra råd torde vara välmenta, svarade Skytte, -- men kom ihåg, att jag ej är ett barn! Låt oss tala om annat!

-- Nej, svarade Ligelius, -- ni är det enda föremål, vid hvilket jag i denna stund är hågad att fästa mina tankar. Hör därför än ett råd! Afstå från ert öfverspända uppsåt att spela en hämnande Försyn, så vida ni ej vill dö brottsligare än hvarje brottsling, som ni ämnar straffa! Välj en bana, som ligger inom den mänskliga förmågans område! Begif er till Amerika. Där uppväxa nya samhällen i urskogens sköte: förena er med dem, bygg er ett blockhus, välj en maka, strid med den vilda naturen och utvidga odlingen med en ny torfva! Ni har då med ert fredliga arbete gjort mer för mänskligheten, än ni kan göra med svärdet ...

-- Skämtar ni, frågade Adolf, -- eller är det på fullt allvar ni vill uppbygga mig med moraliska betraktelser? De klinga i er mun rätt besynnerligt.

-- Kan väl vara. -- Var emellertid öfvertygad, att jag menar allvar! Det är ovanligt, men sant. Jag känner inom mig, att jag står vid målet af min bana; då förlorar man hågen för dåligt skämt. Ja, fortfor f. d. studenten, -- en aning säger mig, att mitt lifs elände snart är ändadt. Jag har ofta sett döden i ögonen, och vida betänkligare faror, än den som nu väntar oss, har jag gått till möte, men aldrig har jag känt denna lyckliggörande aning förr än nu. Jag får dö i grannskapet af mitt fädernesland. Kanske skall böljan kasta mitt lik till dess strand och sålunda hjälpa det till en graf i dess jord. God natt, Skytte! Om ni nu föraktar mina ord, så skall ni dock framdeles icke glömma dem.

Jag vill sofva och drömma om mina få ljusa minnen. God natt!

Halft förlägen öfver den vekhet han ådagalagt, räckte Ligelius Skytte sin hand; denne steg upp och utbredde sina armar mot honom. Ynglingarne omfamnade hvarandra med värme.

Därefter skyndade Skytte ur kajutan och gick upp på däck för att där afvakta morgongryningen. Han samtalade härunder föga med Drake, som sluten och dyster lutade sig mot hackbrädet, med ögat oafvändt spejande i norr.

Ligelius lade sig på sin säng och somnade. En timme därefter väcktes han af signalen, som kallade alle man på däck.

Algernon Sidneys segelmassa tecknade sig hög och tydlig mot himmelen. Drake lät göra däcket klart till aktion. Hans panna hade hastigt ljusnat, hans blick var lugn, han syntes högre och mer befallande än vanligt. Han gick från man till man och uppmuntrade enhvar att kämpa med dödsförakt. Sedan allt var ordnadt för striden, uppsteg han på kommandopallen.

-- Kamrater, sade han, -- vi invänta fienden, ej för att anfallas, utan för att anfalla. Så snart han kastat änterdraggarne, skola vi vara färdige att äntra honom.

De hurrarop, hvarmed dessa ord besvarades, buro vittnesbörd om besättningens stridslust. Fribytarne visste, att de hade att välja mellan seger och en neslig död.

Då fartygen voro inom kanonhåll, öppnade Algernon Sidney elden med sina bogkanoner. Scylla svarade med sina akterkanonader. Kort därefter började å ömse sidor en liflig handgevärseld, och medan denna fortfor, strök

Algernon Sidney i lä om sin motståndare, och de växlade en bredsida på endast några famnars afstånd. Verkan af denna nära eld var förfärlig. Båda fartygen skakades, som om de skulle brista i hvarje fogning, stora delar af bastingeringen krossades, och de kringflygande spillrorna bidrogo att öka den förödelse, som kulorna åstadkommit. Å Scylla stodo två kanoner manlösa, döde och sårade vältrade på däcket, och hela besättningen var för ett ögonblick döfvad af den våldsamma skakningen. Ombord å Algernon Sidney var förstörelsen icke mindre.

Bland de sårade var Skytte, som stått midskepps vid sidan af Ligelius: en spillra hade träffat honom så våldsamt i hufvudet, att han medvetslös och öfverhöljd af blod föll till däcket. Med tillhjälp af en karl, som Ligelius först ropade an, men därefter måste fatta uti och skaka, innan han kunde bringa honom till sans, nedbar han Skytte till kirurgen, som under storluckan träffat sina förberedelser till de sårades emottagande.

-- Här, sade Ligelius, -- har ni er förste patient ... Ni får snart dussinvis! Tag god vård om honom! Huru är det med hans sår? Säg fort, ni säfliga trögdjur!

Den gamle kirurgen synade såret och svarade kärft:

-- Det är farligt.

-- Har ni någonsin räddat någon värre sårad?

-- Ja.

-- Jag tyder ert orakelspråk till det bästa.

Med dessa ord ilade Ligelius åter till sin post.

Motståndarne hade efter utbytet af bredsidelagen förhållit sig overksamme, men blott för några sekunder, liksom för att hämta anden. Röken hvirflade hastigt bort för brisen, och då utsikten åter var fri, ljödo på en gång de fiendtlige befälhafvarnes signalpipor. Drake och Vanloo hade upptäckt hvarandra ... den senare stod på sin kommandopall, den förre hade stigit upp på bastingeringen vid mesanvanten ... och liksom på en hemlig öfverenskommelse höllo fartygen på en gång ned mot hvarandra.

Scyllas manskap lämnade eldvapnen, tog till pikar och änterbilor och skockade sig tätt intill babordsrelingen. Akter-ut skulle Drake själf anföra äntringen, för-ut Parker och midskepps Ligelius, som i rätt tid infunnit sig på sin post och nu med ena handen i storvanten och den andra gripande om sabeln stod färdig att i spetsen för sin skara svinga sig öfver till motståndarens däck.

Nu kastades från Algernon Sidney änterdraggarne, fartygen stötte häftigt tillhopa, sida mot sida, och i samma ögonblick rusade man från ömse sidor till äntring. Efter en strid med skarpa vapen och pistoler på själfva bastingeringen brötos de kämpande linierna: för-ut sprängde sig Algernon Sidneys manskap väg till Scyllas däck och störtade ned med ett vattenfalls häftighet; midskepps däremot var fribytarnes anfall så våldsamt, att det nedbröt hvarje hinder. Ligelius hade med sin skara framträngt ända till storluckan, då en liten tropp, som Vanloo utsett till stöd, ilade sina vikande kamrater till undsättning och genom ett kraftigt inhugg med sina änterbilor gaf striden på denna punkt en ny vändning. Kring Ligelius stupade hans bäste och käckaste karlar; mot honom själf måttades flere vapen, och då Sigurd, som anfört för-ut, efter att hafva rensat Scyllas fördäck, angrep hans glesnade skara i ryggen och fulländade hennes nederlag, stred han ännu med vild fröjd, ensam bland fiender, höljd af sår till dess en pistolkula sträckte honom död till däcket.

Akter-ut hade striden antagit en för fribytarne lika ogynnsam vändning. Här kämpade de båda anförarne mot hvarandra. Då fartygen sammanstötte, hade Drake riktat pistolen mot Vanloo, men styrmannen Blackwell, som hoppat upp på bastingeringen, lyft sin änterbila öfver fribytaren. Drake, som såg det blanka vapnet svängas mot sitt hufvud, siktade osäkert, hans kula genomborrade Vanloos hatt: denne senare parerade själf det hugg Blackwell riktat mot fribytarehöfdingens hufvud, och drog sig några steg tillbaka, för att lämna honom fritt tillträde till Algernon Sidneys däck: Drake och några få af hans män sprungo ned på detta, de öfrige vordo i själfva anloppet tillbakakastade af Algernon Sidneys män och angripne på sitt eget område.

-- Gossar, sade Vanloo till de karlar, som kvarstannat omkring honom, -- trängen icke på! Denne är min egen.

Nu började på Algernon Sidneys akterdäck en tvekamp mellan anförarne, medan deras omkringstående män höllo sig tillbaka, men med färdiga vapen bevakade hvarandra.

Båda voro högvuxne, kraftige män, men syntes i detta ögonblick väldigare än någonsin. Vanloos blick var lugn, klar och genomborrande, Drakes sammandragen och glödande af hat. Medvetandet, att hans öde i denna stund skulle afgöras, gaf hans hållning en feberaktig spänning, men på samma gång en prägel af högtidlighet. Knappt stodo de framför hvarandra, förrän han föll ut och måttade en häftig stöt mot Vanloos bröst. Vanloo parerade. Hugg, stötar och parader följde nu brådsnabbt på hvarandra. Drake stred med växande häftighet; Vanloo förblef lugn. Utan att våga draga anden följde de omkringstående striden. Vanloo hade hitintills hållit sig till försvaret: han drog sig nu ett steg tillbaka för sin påträngande motståndare, som i hvarje ögonblick af tvekampen tycktes utveckla hela sin kraft. Vanloos män började darra för sin anförares lif, och de skulle rusat fram till hans understöd, om han ej, midt under striden, å nyo ropat till dem att hålla sig tillbaka. Denna lugnt gifna uppmaning vittnade, att hans uppmärksamhet ej odeladt upptogs af hans motståndare. I nästa ögonblick var stridens utgång afgjord: sedan Vanloo parerat en ny stöt, föll han själf ut och sårade sin motståndare i högra armen strax nedanför axeln. Drakes arm sjönk, medan hans fingrar ännu krampaktigt grepo kring svärdet. Vanloo sänkte sin värja. Drake stod för en sekund orörlig, tog därefter ett steg tillbaka och förde vänstra handen till gördeln, för att uppdraga en pistol. En af hans män störtade fram och ville borra en skeppsknif i segrarens sida, men vardt, innan han hunnit verkställa sitt uppsåt, skjuten. Vanloo själf vred pistolen ur Drakes hand, och denne stod nu afväpnad inför sin dödsfiende.

Drakes blick gnistrade af raseri och förtviflan. Men hans skepnad, som sjunkit tillsammans, likasom träffad af Ödets tunga hand, rätade sig hastigt, han öppnade sina sammanpressade läppar och utbrast stolt:

-- Stöt ned mig, du skändlige förrädare!

-- Försäkren er om hans person, sade Vanloo till sina män, -- och fören honom till min kajuta. Sträcken vapen, karlar, fortfor han till fribytarne, som stodo förlamade af sin anförares ofärd och öfver allt sågo sig omringade af fiender, hvilka från de punkter, där striden redan var afgjord, strömmat till och redan börjat hugga in på dem, då Vanloo hejdade blodsutgjutelsen.

-- Nej, nej, kamrater, ropade Sullivan, i det han skakade på sig och lyfte sin änterbila, -- jag låter icke hänga mig som en hund. Här gäller att döda och dö!

Den gamle fribytaren, som blödde ur flere sår, samlade sina sista krafter och rusade in bland sina fiender men föll nästa sekund i sitt blod med krossad hufvudskål och genomborradt bröst. De öfrige sträckte vapen och gjordes till fångar.

Vanloo skyndade nu öfver Algernon Sidneys däck och från detta till Scyllas. Öfver allt där fribytarne ännu stredo

en hopplös strid, några få i det fasta beslutet att dö med vapen i hand, de fleste emedan ingen tid gafs dem att sträcka vapen, satte han en gräns för mördandet. De vildaste och oförsonligaste bland segrarne voro matroserna från den holländske ostindiefararen, hvilka under jakten upptagits å Algernon Sidney. Endast med pistolen i hand lyckades Vanloo hejda deras hämndlågande raseri.

Fångarne afväpnades och samlades under stark bevakning på Scyllas fördäck. Striden var ändad, men segern dyrköpt. Af Algernon Sidneys besättning fanns icke en enda man, som ej af Vanloo blifvit utvald, pröfvad och omfattad med deltagande. Under sin sorgliga vandring öfver det blodsköljda däcket, hvarunder han öfvervakade de sårades, såväl fiendens som hans egnes, omvårdnad, såg han nu många af dessa välbekanta ansikten bleknade i döden eller förvridna af sårens smärtor. En af hans döende män upptäckte honom och räckte honom handen till afsked: Vanloo höll mannens hand i sin, tills hon kallnat, gaf därefter Sigurd befallning att uppsätta en förlustlista och skyndade till Algernon Sidneys kobrygga, där tvenne skickliga kirurger, försedda med talrika biträden, förskaffade de lidande all den hjälp och lindring, som var möjlig.

Vanloo emottogs med ett hurrarop, då han visade sig på kobryggan, där, i trots af allt det elände en dylik plats företer efter en blodig strid, sinnesstämningen bland hans sårade män var glad och många infall vankade, under det den ene halp att förbinda den andre. Efter att hafva inhämtat underrättelse om allas deras tillstånd lämnade han stället för att gå till Scyllas sjukrum, dit de sårade fribytarne blifvit nerburne. På vägen dit stannade han framför en fallen fribytare. Det var liket af Felix Ligelius.

Han betraktade detta bleka ansikte, från hvilket döden nu utplånat den prägel af öfverdåd och tillgjord råhet, som under lifvet vanställt det, och igenkände dragen af den yngling, med hvilken han samtalat, då han första gången var ombord å Scylla.

I detsamma nalkades tvenne af de karlar, som klargjorde däcket, och ville upplyfta liket för att kasta det öfver bord.

-- Nej, sade Vanloo, -- låt det vara.

-- Kapten, inföll den ene matrosen, -- det är en af sjöröfvarne, icke en af vårt folk.

Vanloo hade nämligen tillsagt, att liken af de förre skulle kastas öfver bord; de fallne bland de senare skulle föras i land och jordas i en gemensam graf.

Vanloo behöfde ej framleta orsaker, som möjligen kunde förklara, hvarför denne yngling inkommit och fortgått på sin sorgliga bana; han hade därtill rönt för mycket af världen, och hvarken hans hjärta eller hans världskännedom gjorde honom hugad att uttala en ovillkorlig förkastelsedom öfver enhvar, som ej i likhet med

honom gått segerrikt ur lifvets strid. Trädet kastar millioner frön som bortföras af vinden, men huru många af dem finna en lämplig jordmån, huru många af dem, som funnit en sådan, få uppspira i ro ... och återigen huru många af dessa få utan störande inverkan fritt utveckla sig efter sina inneboende anlag till sin urtyps harmoniska former? Kanske icke en af dessa millioner. Så äfven de frön, som falla från mänsklighetens lifsträd.

Vanloo befallde de bägge matroserna att svepa liket i ett stycke segelduk och lägga det på det rum, dit de stupade af hans eget folk voro samlade. Därefter gick han till de sårade, som sköttes af ostindiefararens kirurg. På ett bord betäckt af några mattor låg Skytte med en bindel kring hufvudet; en skeppsgosse stod bredvid och tvättade hans ansikte med ättika och vatten. Då Vanloo framträdde till honom, hade han nyss återkommit till medvetande.

-- Gäcka mig mina ögon, eller finner jag Adolf Skytte här? sade Vanloo öfverraskad.

-- Vårt öde är då afgjordt, utbrast Skytte, så snart han varseblef Vanloo. -- Vi äro slagne ... Hvar är Drake?

-- Han är min fånge.

-- Och Felix?

-- Jag känner icke denne ... Skytte, det smärtar mig, att jag funnit er på detta ställe och under sådana omständigheter, men det gläder mig dock ännu mer, att jag funnit er.

-- Därpå tviflar jag ej, svarade Skytte med en blick af harm och vände sig från Vanloo.

Denne, som visste, att Skytte under den händelserika natten flytt ur sitt fängelse, gissade genast, huru han kommit ombord å Scylla.

-- Huru lyckligt, tänkte han, -- för ynglingen själf och dem som älska honom, att fribytaren icke undkom till öppna hafvet! ... Sigurd, sade han till denne, som nu närmade sig med listan öfver de döde och sårade, -- du får utrymma din kajuta åt denne sårade yngling ...

-- Som ni vill, kapten ... Ni känner honom då?

-- Ja ... och du ser till, att han bekvämt härbärgeras.

-- Skall ske, kapten ... Vår förlustlista är sorglig. Vi hafva förlorat många vänner ...

-- Vår förlust är oersättlig, sade Vanloo, i det han genomläste förteckningen och med blicken dröjde vid hvarje namn.

Han gick åter upp på däck. Däcken voro nu klargjorda, blodet bortsvabladt och de värsta skadorna på skrof och tackling tillsvidare lagade. Fångarne fördelades på bägge fartygen, och Sigurd ålades att med en del af Algernon Sidneys manskap kvarstanna å Scylla, hvarefter änterdraggarne lossades, seglen ställdes i ordning och kursen vändes mot norr.

Först därefter begaf sig Vanloo till sin kajuta, där hans fånge väntade honom. Med ena armen i band och blekare än vanligt satt Drake på en soffa där inne. Då

Vanloo inträdde, höjde han sitt hufvud, fäste ögat skarpt på honom och sade:

-- Jag väntade knappt, att ni skulle komma ... Ja, jag trodde nästan, att ni skulle blygas att träda inför mina ögon, men däruti har jag bedragit mig. Nå, dess bättre. Låt nu höra, hvad ni har att säga! ... Men dessförinnan en fråga: hvart ämnar ni föra mig?

-- Jag återvänder till Stockholm för att öfverantvarda er åt lagen, svarade Vanloo.

-- Godt, det väntade jag och har ingen vidare fråga att göra. Jag är nu idel öra, förvissad, att ni skall förskona mig från alla slags salfvelsefulla deklamationer. Ni är af samma ämne som jag: vi äro blott stöpte i olika former. Ni går till ert mål med listens, förställningens, förräderiets vapen, jag med den öppna kraftens ... Ah, Vanloo! er blick krossar mig icke, ert hån skall ej förmå att bringa mitt blod i svallning. Jag har dukat under för mitt öde, och ni är blott dess usla verktyg. Driffjädrarne till ert handlingssätt känner jag icke och vill numera icke heller söka utransaka dem.

-- Ni har, svarade Vanloo, -- intet behof af att ransaka därefter, ty de skäl, som skulle förmå mig eller hvilken som helst att uppträda mot en människa, sådan som ni, ligga i öppen dag. Ni har förklarat samhället krig och är hvar mans fiende. Undra således icke däröfver.

-- Nej, nej, jag undrar icke ... Jag tänker i detta ögonblick endast på de stunder, då ni som gäst vistades under mitt tak.

-- Mina tankar, genmälde Vanloo, -- sammanträffa där med edra. Jag är redo att gifva er en förklaring ...

-- Verkligen? utbrast Drake. -- Ni är allt för nedlåtande. Lägg en enda liten gnista hån i edra ord, mynher, och de skola underbart svalka mitt hjärta. Jag å min sida vill gå er nedlåtenhet till mötes och anhålla om en droppe vin: jag känner den törst, som plär åtfölja sårfebern.

Vanloo kallade på en af sina män och lät denne fylla en bägare åt Drake. Sedan karlen aflägsnat sig, fortfor han:

-- Våra banor möttes redan i ungdomen, Gustaf Drake ...

-- Ni har antydt något sådant, men jag igenkänner er icke.

-- Jag är son af en landtman, en bonde, som bodde i grannskapet af er svärfaders egendom ...

-- Ha! utbrast Drake, -- ni ... ni Ingrids son, bonden, som jag lät piska?

Vanloos kinder färgades vid dessa ord af en hög rodnad. Han steg upp, och hans ögon flammade. Men han kufvade hastigt rörelsen i sin barm och tillade i samma lugna ton:

-- Jag är densamme.

-- I sanning, sade Drake, -- detta förklarar mycket ... det förklarar allt. Jag förundrar mig icke öfver att i er hafva funnit en dödsfiende. Naturen gjorde er till ädling, men slumpen lät er födas i bondens koja. Hade slumpen lekt samma lek med mig samt låtit en öfvermodig jämnåring binda mig vid prygelbänken och handfara mig som träl, jag skulle förföljt honom med våld och list, med knif och snara, tills han fallit för min hämnd. Mynher, slumpen har godtgjort, hvad den mot er brutit. Ni står nu på lyckans höjder och ni har vunnit en lysande hämnd: ni har nedstörtat er fiende från maktens tinnar och förer honom nu att dö bland samhällets afskum. Skada, att ni ej förmår krossa hans själ och tvinga honom till edra fötter! Känner ni, tillade han, -- er mors och systers öden? Har ni bevärdigat dessa edra fränder med er höga uppmärksamhet? I annat fall...

-- De äro i min vård, afbröt honom Vanloo. -- Ja, Drake, den skymf ni tillfogade mig bar jag länge med smärta, men tiden läkte detta sår, och jag kunde sedan med lugn tänka öfver det, utan att hämndkänslan därvid lät

förspörja sig: jag tänkte på er svartsjuka, ert häftiga lynne, er vårdslösande uppfostran, er samhällsställning med hennes fordringar och fördomar, det själfsvåld, som måste uppkomma genom lagskipningens slapphet, då det gäller att skydda en lägre medborgare mot en högres råhet, och på edra äldre likars föredömen, hvilka ni dagligen såg ostraffadt föröfva orätt och öfvervåld.

Genom att öfverväga allt detta sökte jag mildra min dom öfver er och till min egen lisa utplåna de skarpaste dragen af ert oangenäma minne. Detta lyckades mig, och snart förde mig mitt öde genom så många skiften, öfverhopade mig försynen med så många välgärningar, att jag länge sedan skulle upphört att tänka på er, om ej ert minne varit sammanlänkadt med den flicka, jag älskat ... henne, som varit er olyckliga maka. Men då kom åter ert namn till mitt öra under förhållanden, som måste fängsla min uppmärksamhet. Jag är arfving till den holländske handelsfurste, hvars namn jag bär: jag har haft och har många fartyg på hafvet. Ett af dessa föll i en sjöröfvares våld. Styrmannen å det tagna skeppet var en svensk man, född i nejden af er fars gods. Han igenkände er, omtalade för er besättning, hvem deras anförare egentligen var, och lyckades efter tre dagars fångenskap rymma för att meddela mig den upptäckten, att Gustaf Drake var samme man som sjöröfvaren Becker, på hvars hufvud den holländska regeringen och de båda holländsk-indiska kompanien utsatt höga pris ...

-- Tillåt mig, sade Drake, -- att afbryta er berättelse med en upplysning, som ej bör glömmas vid den ransakning, som väntar mig. Vet ni, hvilka följder er styrmans skvaller hade för min besättning? Hvarom icke, så undersök djupet utanför Sjöviks hamn!

-- Hvad menar ni?

-- Jag sänkte skonerten med man och allt. Det vare sagdt för att fylla er fromma själ med fasa!

-- Ert odåd öfverraskar mig lika litet som er fräcka bikt. Jag känner och vet, att ni är i stånd till allt.

-- Ja, sade Drake med lyft panna, -- jag har aldrig tvekat, aldrig ansett ett mål oupphinneligt. Jag har älskat den bana jag valde för den kraft, som hon tager i anspråk, för de faror, som åtfölja henne.

Vanloo betraktade honom med en blick af ömkan. Drake uppfattade den och tillade:

-- Det där är något, som ni icke förstår.

-- Ni misstager er, genmälde Vanloo, -- jag skådar djupare i er själ, än ni själf förmår. För att hålla ert mod uppe inför mig och inför er själf fråssar ni i åskådningen af er egen inbillade storhet. Jag måste skingra denna er villfarelse. Ni har ingen storhet att skryta af. Själsstorhet vinnes blott genom inre strid. Hos er hafva de andliga

redskapen för det goda länge varit domnade: det onda har segrat utan kamp, ni har varit dess slaf, blindt följt er själfviska drift och endast tagit förstånd och viljekraft i anspråk, då ni tvekat mellan tvenne onda beslut. Ni har mod, men det djuriska mod, som naturen nedlagt hos alla varelser, hvilka tarfva denna egenskap till sin själfuppehållelse: ni har beslutsamhet, men ficktjufven, som för en näsduk sätter sin frihet på spel, har den i samma mån som ni.

-- Ert uppsåt är att förödmjuka mig, men hvad mitt olyckliga öde ej förmått, skola icke heller edra sofismer åstadkomma.

-- Jag har ingen annan afsikt än att gifva er min förklaring och därefter lämna er ... Jag vill därför fortsätta. Min plikt manade mig att till min regering och till det holländsk-ostindiska kompaniet, i hvilket jag var direktör, ingifva underrättelse om den gjorda upptäckten. Först ville jag dock förvissa mig, att intet misstag ägt rum. Jag utrustade det fartyg, med hvilket ni nu gjort bekantskap, och lyckades efter en längre kryssning att komma er på spåren, men elementen gynnade er, och ni slapp undan. Därefter förskaffade jag mig från Sverige underrättelser om er; de voro i det hela för er gynnsamma, men där förekom dock en omständighet, som styrkte mina misstankar: den, att ni tidigt hvarje vår gaf er på utländska resor, från hvilka ni först vid vinterns annalkande återkom hem. Saken var grannlaga. Jag föreställde min regering, att ingen begäran om er utlämning borde göras hos den svenska riksstyrelsen, innan man kunde stödja denna begäran på ovederläggliga sakförhållanden, och då jag tillkännagaf min afsikt att göra ett besök i mitt fädernesland, öfverlämnade man, jämte viktigare politiska ärenden, äfven denna sak i mina händer. En fullmakt att å generalstaternas vägnar fordra er utlämning fick jag att framvisa för den händelse, att man kunde finna fällande bevis på er brottslighet.

Jag reste hit. Snart hade jag bevis om er brottslighet, visserligen otillräckliga att grunda en anklagelse mot en man af ert anseende, men klara nog för att hos mig förjaga det sista tviflet därom, att ni och sjöröfvaren Becker vore samma person; er medbrottsling Ruys kom i mina händer. Men med tanken på er maka, ert barn, var det min afsikt att närma mig er, för att varna, ja för att rädda er, om jag i er lefnad kunnat upptäcka en enda aktningsvärd sida eller i ert skaplynne finna en enda punkt, om ock den svagaste, på hvilken det varit möjligt att stödja hoppet om en förbättring. Men detta tillnärmande var svårt, ty ni var en sluten, otillgänglig person, en gåta för er närmaste omgifning, och det skulle blifvit mig omöjligt, om ni icke varit behärskad af en lidelse, som dref er mig tillmötes ...

Drake, som med ett bittert leende lyssnat till dessa ord, inföll nu hastigt:

-- Ni menar min kärlek till alkemien. Vanloo, jag har ännu en fråga att göra er. Vill ni svara på den?

-- Ja, jag har inledt detta samtal, emedan jag anser det vara en plikt mot mig själf och äfven mot er att upplysa er om mina handlingar och deras bevekelsegrunder.

-- Ni anser er således hafva en plikt att uppfylla mot mig, den öfvervunne fienden, den föraktade brottslingen, hvilken ni nyss ställde i jämnhöjd med ficktjufven?

-- Ja.

-- I sanning, ert utstuderade hån skulle bita djupt och giftigt om ni framför er hade en annan än Gustaf Drake ... Min fråga är denna, tillade Drake i en ton, som han sökte göra lugn och likgiltig: -- har ni i våra alkemistiska studier bedragit mig?

-- Nej.

-- Rabbi Chisdai ben Israels tinktur innehåller således den stora hemligheten?

-- Rabbinen trodde det. Själf vet jag icke mer än ni, och det är, att man af denna tinktur får guld.

-- Min uppgift är löst, fortfor Vanloo, -- och så motbjudande hon förekom mig, fick jag dock mod att gripa verket an, sedan jag i botten lärt känna er. Min afsky för er person stegrades till hat, då jag i den olyckliga Agnes' ansikte upptäckte spåren af den grymma tortyr, ni under långa år låtit henne undergå. Jag räddade henne från hennes bödel och från den skymf, som snart skall öfvergå hans namn ...

-- Ni? utbrast Drake. -- I sanning, här afhöljas många mysterier. Väl, jag anar trådarne i denna.

-- För hennes skull ville jag låta er dö högförrädarens död och spara er sjöröfvarens, men en hämnande Försyn tillstådde icke denna mildring i ert öde: ert slut skall blifva lika skamligt, som er bana varit ...

-- Jag har nu sagt er, hvad jag velat säga, tillade Vanloo. -- Ert öde är gifvet. Må ingen fåfäng förhoppning om jordisk räddning vända edra tankar från det mål, på hvilket de nu vid slutstenen af er bana borde riktas.

Med dessa ord lämnade Vanloo sin fånge. --

Mot aftonen lade Algernon Sidney och Scylla till vid ett skär, där mellan klipporna en frisk ängsmatta utbredde sig, omkransad af saftiga pilar. Här grofvos tvenne grafvar, en större och en mindre i grannskapet af hvarandra. I den förra fingo de offer, som striden kräft af Algernon Sidneys besättning, en gemensam hviloplats; i den senare

jordades Felix Ligelius. Vanloo förrättade själf begrafningsakten och höll ett kort, hjärtgripande åminnelsetal öfver sina stupade män, hvarefter briggarne lyfte ankar, lossade en afskedssalva ur alla sina kanoner och fortsatte kursen till Stockholm.

---

[1] Vi må följa hvart ödena föra.

[2] Denna Laurents bragd omtalas i Raynals »Histoire des deux Indes».

19.

Slutet.

Det är morgonen efter den dag, på hvilken Algernon Sidney efter väl fullbordad kryssning anlände till Stockholm.

De svårt sårade af dess besättning hafva från fartyget förflyttats till Vanloos hus vid Norrmalmstorg, och bland dem äfven Adolf Skytte.

Han har tillbragt en svår natt, oroad af feberfantasier. Drömmar hafva trängts kring hans läger i brokigt virrvarr och gäckat honom i skepnader af de minnen, som under det vakna tillståndet lifligast sysselsatte hans tankar.

Han hade ännu en gång med Maria vid sin sida banat sig väg genom storm, mörker och upptornade drifvor, till dess han åter stannade vid den välbekanta räddande tröskeln. Men när han trädde öfver denna, hade Maria antagit Elins anletsdrag, och i stället för att vara i Ingrids koja, såg han sig försatt till kapellets sakristia: bödelns grymmma ansikte grinade emot honom, tortyren var i gång, klagoskri skallade i det ödsliga hvalfet, blod flöt öfver dess golf, Ingrid låg rådbråkad vid hans fötter, och ett benrangel, kringfladdradt af en trasig prästkappa, svängde en eldbrand mot hans hufvud. Med Elin i sina armar ilar han ut ... och ser sig på afrättsplatsen omgifven af en spöklik spetsgård, begapad af tusen stirrande, blodtörstiga ögon: bålen flamma, flickan rycktes ur hans armar och släpas till stupstocken, bödelsyxan lyftes öfver hennes hufvud. Adolf uppgifver ett rop av fasa, vaknar för en kort stund till ett oredigt medvetande därom, att han drömt, och ser kring sin säng gestalter, hvilkas drag han ej förmår urskilja. Men dessa undanträngas åter af drömbilder, som röra sig i en förvillande dager af verklighet. Han genomkämpar än en gång sina strider på hafvet, genomlefver åter de långa dagarne af sin fängelsetid ... till dess han ändtligen vaknar, reser sig upp och ser sig omkring med förvånade blickar.

Han befinner sig icke i ett dystert fängelse, utan i ett bekvämt inrättat rum, genom hvars fönstergardiner en mild dager inströmmar. Vid hans hufvudgärd står hans vän Erik och håller hans hand i sin.

-- Du har sofvit oroligt, sade denne och log mildt mot sin vän.

-- Ack, är det du, Erik? ... Ja, jag har drömt rysliga drömmar ... och vet knappt ännu, om jag är vaken. Säg, hvar är jag? Hvad har händt?

-- Du är i goda händer ... bland människor, som vilja din lycka.

-- Min lycka! upprepade Adolf vemodigt och skakade på hufvudet. Därefter tillade han med en innerlig blick på den unge prästmannen: -- är det medlidande eller glädje jag läser i ditt ansikte? Du är dig icke lik ... du ler och har dock tårar i dina ögon. Det måste förestå något, som skakar dig i djupet af ditt väsen. Jag påminner mig nu hvad som händt: vi besegrades på hafvet, jag vardt sårad i början af striden, fördes i land och ... nej, min hågkomst är oredig, men midt under mina drömmar har jag haft ett dunkelt medvetande, att jag är i lagens våld. Säg, väntar mig snart min sista stund ... eller hvarför betraktar du mig så underligt?

-- Jag sade dig ju, att du är bland människor, som älska dig. Liknar väl detta rum ett fängelse?

-- Nej, svarade Adolf och såg sig ännu en gång omkring.

I detsamma öppnades dörren, och Vanloo inträdde.

-- Där är din vän och beskyddare, utbrast Erik.

-- Han! mumlade Adolf, och hans ansikte mörknade, men blott för ett ögonblick, ty Vanloos ädla anletsdrag och lugna ögon uttryckte så mycken hjärtlighet, och hans väsen en så öfverlägsen och oantastlig höghet, att Adolf kände, det hvarje förebråelse här vore oberättigad.

-- Det var, såsom doktorn sade, yttrade Vanloo, -- att ni skulle vakna; han försäkrar mig, att ni är stark nog att uthärda ett kort samtal. Ni längtar helt naturligt att höra, hvad som timat. Och det kan ej verka annat än välgörande, att ni så hastigt som möjligt tages ur er ovisshet. Ni är under mitt tak, under beskydd af den holländska flaggan, död för alla utom för innevånarne i detta hus ... och så snart ni återvunnit edra krafter, skall ni i sällskap med mig och några andra, för er dyrbara personer lämna detta land och följa mig till en annan nejd,

där en ärofull verksamhet väntar er -- en sådan som öfverensstämmer med ert lynne ... Detta vare sagdt till en början. Innan vi fortsätta, skall ni styrka er med någon förfriskning ...

-- Nej, sade Adolf, -- jag tarfvar ingen sådan ... jag har många frågor att göra er.

-- De skola sedan nöjaktigt besvaras, sade Vanloo och ringde på kammartjänaren. Denne inbar de begärda förfriskningarna, och Adolf öfvervann sin otålighet till förmån för sina af sjukdomen medtagna krafter.

Under återfärden till Stockholm hade Vanloo vidtagit nödiga åtgärder att hålla Drake i okunnighet om sin följeslages öde. Drake hade sett Adolf vid början af striden falla till däcket; men visste ej om han var död eller sårad. Efter det samtal mellan Vanloo och Drake, för hvilket vi ofvanför redogjort, hade intet ord dem emellan skiftats: den senare förhöll sig stum och sluten, samt var sannolikt så upptagen af dystra själfbetraktelser, att han ej ägde en tanke för sina olyckskamraters öde. Först när fartyget åter befann sig i Stockholms skärgård, vardt Sigurd, som på sin kaptens befallning höll sig i grannskapet af Drake, af denne i likgiltig ton tillfrågad rörande Adolf Skytte. Sigurd svarade, att han icke visste någonting om den ifrågavarande personen, men att liket af en yngling af nog hyggligt utseende för att vara fribytare, blifvit funnet bland de fallne, samt att detsamma på mynher Vanloos befallning, i stället för att kastas i sjön, hade jordats bredvid dem, som stupat af Algernon Sidneys besättning. Drake frågade icke vidare: han tog för gifvet, att ynglingen varit Skytte.

Innan fartygen seglat förbi Värmdön, hade Vanloo låtit fälla ankar och öfverflytta samtlige fångarne, med undantag af Drake, ombord å Scylla under tillräcklig vakt. Scylla kvarstannade på sin ankarplats, och Algernon Sidney inlopp ensam i Stockholms hamn.

Till följd af dessa åtgärder hade ännu intet rykte hunnit spridas, att Adolf Skytte påträffats å sjöröfvarefartyget, än mindre, att han sårad dvaldes i Vanloos hus. För öfrigt hade denne beslutit att under inga omständigheter till de svenska myndigheterna utlämna någon annan af fångarne än Drake. Fribytarne hade förgripit sig på holländsk egendom, voro till största delen främmande undersåtar och hade tagits af ett fartyg under holländsk kronoflagga: de svenska myndigheterna hade på dem intet gällande anspråk. Vanloos afsikt vara att gifva dem pardon, öppna dem utsikt till en ny lefnadsbana och därigenom, om möjligt, rädda dem åt en hederlig framtid. --

Vi återvända till Adolf. I det samtal, som uppstod mellan honom och Vanloo, vardt nu å ömse sidor allt, som vidkom Drake och Adolfs vistelse ombord å Scylla, förklaradt.

-- Ni står nu för mig i ett helt annat ljus, sade Adolf, -- men hvad skall ni väl tänka om mig ... hvad skall jag tänka om mig själf? Detta samtal ingifver mig icke tröst, utan fruktan. Ni ser, att ödet neddragit mig djupare och djupare ... jag förmår ingenting däremot: mina bästa uppsåt afla af sig endast sådana gärningar, som människorna måste stämpla som brott.

-- Den domstol, svarade Vanloo, -- som här har att skipa rättvisa, är lycklig nog att endast behöfva se till själfanklagarens själstillstånd och driffjädrar för att bedöma halten af hans gärningar. Ur denna synpunkt är ni rättfärdigad. Minst skulle det tillkomma mig att bryta stafven öfver ert hufvud; ty jag står hos er i stor tacksamhetsskuld, och roten till er olycka har uppspirat ur det ädla deltagande ni hyst för tvenne hjälplösa, af samhällets fördomar grymt förföljda varelser, som äro mig kärare än allt på jorden.

-- Hvad menar ni? utbrast Adolf öfverraskad.

Erik tryckte hans hand och såg på honom med glädjestrålande ögon.

-- Jag skall genast förklara mina ord, sade Vanloo och lämnade rummet.

-- Jag förstår honom icke, sade Adolf oroligt till Erik, -- men jag känner en aning ...

-- Som icke gäckar dig ... Nej! Men var lugn ... fatta dig! Dig väntar en glad öfverraskning.

Dörren öppnades åter. Vanloo inträdde, förande vid handen två damer.

-- Min mor och syster, sade han.

Adolf var för ett ögonblick stum af öfverraskning: han ville ej tro sina egna ögon. Men Elin skyndade att taga honom ur hans tvifvel. Hon ilade med ett glädjerop emot honom, fattade hans hand och utbrast:

-- Igenkänner ni mig icke, gode Adolf? Det är ju jag ... Elin! Och här är min mor ... och han, Arnold, är min bror. Nu skola vi icke mer skiljas, utan alltid vara tillsamman.

Läsaren har utan tvifvel lättare att föreställa sig än författaren att skildra det uppträde, som nu följde, med alla dess glädjeyttringar och förklaringar. När ändtligen Vanloo med mor och syster drog sig tillbaka, och Adolf i lugn kunde samla sina tankar för att skärskåda sammanhanget mellan det förflutna med dess sorger och faror, det närvarande med dess glädje och framtiden med dess ljusa förhoppningar, sjönk han till Eriks bröst och sade: -- huru underbara äro Guds vägar!

* * *

Tre veckor efter detta uppträde sväfvade Algernon Sidney, fredligt följd af sin motståndare Scylla, på Kattegatts spegel. Aftonsolen kastade sitt purpursken öfver hafvet. En lätt bris fyllde seglen.

På Algernon Sidneys akterdäck syntes en liten grupp, som under tystnad betraktade den i fjärran försvinnande svenska kusten, tills den sista punkten af densamma dök under synranden. Då höjdes ur deras hjärtan en gemensam suck, och de sträckte sina armar mot öster, mot fäderneslandets flyende stränder.

Men Algernon Sidneys manskap hurrade, svängde sina hattar och hissade, som deras kapten befallt, den svenska flaggan bredvid den holländska.

Den lilla gruppen bestod af Vanloo, fru Agnes, Ingrid, Elin och Adolf Skytte.

Vanloo hade hämtat fru Agnes från den tillflyktsort, han förskaffat henne på Seland.

Intet rykte om de händelser, som timat, sedan hon lämnade sitt sorgliga hem, hade nått hennes fristad, och Vanloo hade beslutit, att de skulle förblifva en hemlighet, till dess en ny lycka hunnit för Agnes uppspira under vård af hans broderliga kärlek.

Sorgliga minnen förmå ej slita bandet mellan fäderneslandet och de barn, som måste lämna dess strand ... de förmå det ej, äfven om hoppet om en lyckligare framtid på en annan kust förenar sin makt med deras. Detta rönte de alla, som nu voro samlade kring Vanloo; men de hade en tröst i hvarandras kärlek, och skilsmässans bitterhet kändes blott som ett vemod, ljuft blandadt i känslan af deras sällhet.

*

Ryktet att Drake var gripen som sjöröfvare och öfverlämnad åt de svenska myndigheterna att straffas, flög som en löpeld genom hufvudstaden. Vanloo hade för änkedrottningen samt grefvarne Brahe och De la Gardie uppvisat den skrifvelse, hvari holländska regeringen begärde Drakes utlämnande, och till dem hemställt, huruvida de önskade utlämna honom eller själfva tillämpa lagen på honom. Man valde det senare som det minst skamliga, ty Drake var svensk adelsman af gammal ätt och stod i släktskapsförbindelse med många ansedda familjer, och man kände den skymf han tillfogat sitt namn som i viss mån återfallande på adelsståndet. Man beslöt därför att genom en hastig ransakning och dom förkorta skandalen och tysta de onda tungorna så fort som möjligt.

Ingen var ifrigare att förorda ett hastigt förfarande än riksrådet Skytte. Visserligen hade han för sin politiska ställning föga att frukta, om undersökningen, såsom han räddes, skulle sträcka sig till Drakes högförrädiska

försök mot rikets råd, samt denne i sista stunden upptäcka planen för sammansvärjningen och utpeka sina medbrottlingar; ty vid Drakes påståenden kunde under sådana omständigheter föga afseende fästas, och allt, som förmådde bevisa anklagelsens giltighet, var urvägenrödt. Men icke desss mindre förnam herr Bengt med stor hugnad, det de fleste herrarnes åsikt var den, att man borde inskränka sig till en ransakning öfver sjöröfveriet och lämna det politiska åsido, dels för att förkorta undersökningen, dels för att icke åt offentligheten och allmänhetens prat prisgifva en sak, öfver hvilken man en gång beslutit kasta hemlighetens slöja.

Herr Bengt ansåg det dock icke öfverflödigt att genom en hemlig kanal ställa sig i förbindelse med fången och förespegla denne, att hans mäktige vänner, förvissade om hans tystlåtenhet, skulle göra allt hvad de kunde för hans räddning. Medan herr Bengt å ena sidan genom detta medel sökte binda Drakes tunga, påyrkade han, såsom vi nämnt, å andra sidan ett hastigt afgörande af brottslingens öde.

Ransakningen tarfvade i självfva verket icke dragas ut på längden. Saken var klar, och Drake gjorde inga undflykter. Han vidgick kort och godt, att han under flere somrar idkat sjöröfveri, samt att han varit stadd på ett nytt sådant tåg och nyss kapat en holländsk kofferdifarare, då han af Vanloo öfvermannades. Med ett ord: han bekände allt i självfva hufvudsaken, men tillbakavisade alla frågor rörande biomständigheterna med det svar, att sådana spörsmål vore öfverflödiga. Man trodde, att han ouppmanad skulle erbjuda en förklaring öfver det politiska odådet, men äfven häruti iakttog han tystnad. Hans hållning under ransakningen var lugn, hans ton kall och stundom gäckande. Han hade uppgjort räkningen med sitt öde; det hopp, hvarmed herr Bengt ville bedraga honom, slog ingen rot i hans själ. Mer af stolthet än af förtroende till denna förespegling iakttog han tystnad om sin förbindelse till honom och de andre deltagarne i sammansvärjningen.

Innan han genom Sigurds berättelse kommit till den falska öfvertygelsen, att Adolf Skytte stupat, hade han på dennes delaktighet byggt ett svagt hopp om räddning genom den Skytteska släktens och dess fränders och vänners inflytande. Men sedan han öfvergifvit äfven detta hopp, lät han icke heller under ransakning Adolf Skyttes namn komma öfver sina läppar.

Dödsdomen afkunnades och lydde på arkebusering. Drake emottog domen med alla tecken till likgiltighet. Den präst, som skickades att bereda fången till döden, tillbakavisades.

Tidigt om morgonen efter den dag, på hvilken dödsdomen fallit, och medan Vanloo ännu vistades i hufvudstaden, vardt Drake utförd på slottsgården att undergå sitt straff. En pluton musketörer var uppställd inom fångarnes inhägnad, slottsportarne voro stängda, och endast några få vittnen närvarande. Drake gick med fasta steg till den plats, som anvisades honom på obetydligt afstånd från fronten, afdrog rocken, blottade bröstet och emottog lugnt de dödande kulorna.

* * *

Innan vi ända denna berättelse, torde det vara skäl att med några ord redogöra för de andra, i densamma mera framstående personernas öden.

Ära den som äras bör! Vi börja således med riksrådet Bengt. Hans studier i den stoiska filosofien buro åtminstone i praktiskt afseeende inga frukter. Hans orolige ande kastade honom in i nya stämplingar, med hertig Adolf Johan till medelpunkt, hvilka slutligen hade till följd, att han utstöttes ur riksrådet. Han lämnade då sitt otacksamma fädernesland och ströfvade omkring i Europa under skiftande äfventyr. Han uppträde en tid i Paris och anmälde hos Ludvig XIV och ministern Colbert, att han var i besittning af stora politiska hemligheter, hvilka han tillbjöd sig att yppa, sannolikt i beräkning på klingande vederlag, ty hans kassa var för tillfället i klent skick, men då man syntes misstro honom, lämnade han Frankrikes hufvudstad och begaf sig till kurfursten af Brandenburg. Här hade han till en tid bättre lycka. Han föreslog kurfursten att samla alla Europas tänkare, lärde och snillen i ett enda samhälle där de, underhållne af kurfursten, skyddade af egna friheter och åtnjutande fullkomlig samvetsfrihet, skulle bo och arbeta tillhopa. Samhället skulle bära namnet *Sophopolis* eller de vises stad och herr Bengt naturligtvis vara borgmästare i densamma. Förslaget behagade fursten, herr Bengt uppbar en betydlig summa för dess förverkligande, och ritningen till den nya akademiens sigill var redan färdig; men olyckligtvis hörsammade ingen af de snillen, herr Bengt omtalat, kurfurstens inbjudning, och de underrättelser om herr Bengts person, hvilka från Sverige kommo till kurfursten, voro af så föga gynnsam art, att denne slutligen tog sin hand ifrån honom. Sedan denna plan ramlat, företog herr Bengt en hetsjakt från stad till stad efter hertig Adolf Johan, som också var stadd på resor, men som varsamt undvek att möta sin fallne bundsförvandt. Sedan herr Bengt ledsnat vid denna jakt, sysselsatte han sig med hvarjehanda: han skref jeremiader till den unge konungen och äskade upprättelse för sin af riksförmyndarne förolämpade person, han bråkade med alkemi och lärdt författarskap och lär till och med, enligt hvad ryktet påstår, rest omkring och hållit folkmöten, vid hvilka han skulle predikat ateism. Slutligen återvände han till Sverige, men måste nödtvunget afhålla sig från all politisk verksamhet. Han afled år 1683, och som ett för mannen kännetecknande drag må anföras, att hans betjäning trodde hans död vara förställning, tills de började känna liklukten.

Om herr Bengts sköna dotter Marias senare öden hafva vi olyckligtvis inget uppbyggligt att mäla. Några år efter de händelser, som här skildrats, trädde hon i en oloflig förbindelse till grefve Gustaf Banér, medan dennes hustru ännu lefde. Denna förbindelse väckte stort uppseende och åstadkom Banérs förvisning från hofvet. Sedan hans olyckliga hustru kort därefter aflidit af sorg, vardt Maria Skytte visserligen grefvinna Banér, och tidens slappa moral tillät henne snart att som sådan återvända till hofvet och där spela en i det yttre lysande roll ... men lycklig var Maria aldrig: hennes minnen, och hennes hårdsinte makes illa dolda förakt bidrogo att förgifta hennes dagar och midt under ett lysande hoflif rikta hennes längtan på grafven. --

Häxförföljelsen rasade i Sverige under flere år, och pastor Suenonius fortfor att i densamma vara framstående, till dess läkaren Urban Hjärne och några andra, som förde det sunda förnuftets talan, lyckades stäfja fanatismen. Suenonius var en af de siste, som lät öfvertyga sig om sin villfarelse; han afvisade länge hårdnackadt hvarje tanke på den möjlighet, att han med svärd och bål förföljt och dräpt så många oskyldiga; men när denne tanke med allt större kraft trängde sig på hans samvete, dukade hans svaga förstånd under: han vardt vansinnig och slutade sitt lif i dårkistan.

Hans vän, länsman Askelin, frikändes lyckligt från den anklagelse, som gamla Karin riktat mot honom, och lefde många år som en nitisk kronans tjänare.

Långt innan Urban Hjärne lyckades omvända de maktägande och förmå dem inställa häxförföljelsen, hade lagman Johan börjat vackla i sina grundsatser om trolleriväsendet. Under de häxerimål han måste handlägga öppnades hans ögon mer och mer för verkliga förhållandet. Detta inverkade naturligtvis äfven på hans omdöme öfver sonens handlingssätt. Så snart Erik, som ofta besökte lagmannen och förvärfvat sig hans förtroende, märkte denna förändring, framlade han för den gamle herrn tvenne bref, som han efter Adolfs skilsmässa från fäderneslandet fått från denne. Såväl genom dessa bref, som genom Eriks muntliga upplysningar, vann nu lagmannen kunskap därom, att de kvinnor, för hvilkas skull Adolf förverkat sin fars gunst, voro den ansedde holländaren Vanloos mor och syster, att Adolf lefde i ett lyckligt äktenskap med Elin, att han vid Vanloos sida funnit en ärofull verksamhetskrets i sitt nya fädernesland, och att den enda längtan, han ännu kände ouppfylld, vore att åter få omfamna sina föräldrar. Den gamle Skyttes ögon fylldes vid dessa underrättelser af tårar, han skref genast och besvor sin son att oförtöfvadt återvända till sin far, som trängtade efter försoning. Lagmannen räknade de dagar, som måste förflyta, innan han åter kunde få trycka sin son i sina armar. Slutligen kom Adolf, åtföljd af Elin, Ingrid och Vanloo, och den skönaste försoningsfest firades.

Äfven fru Agnes hade åtföljt sina vänner till Sverige, men hon uppträdde icke bland sina forna bekanta. Hon besökte blott sin Hedvigs graf och återvände därefter med det lilla nybygget tillbaka till det land, där ett lif af glädje för henne uppblommat.

Utgifvarens tillägg och anmärkningar.

Fribytaren på Östersjön meddelades första gången under strecket i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning 1857, från den 9 Januari till den 26 Maj. Författarenamnet lästes först under det sista numret.

Romanen utkom i bokform i Juli samma år å A. Kösters förlag, Göteborg.

År 1866 utgafs andra bokupplagan å Hjalmar Ewerlöfs förlag, Gefle.

År 1877 utkom å samma förlag tredje upplagan, som var icke obetydligt omarbetad.

På danska öfversattes romanen under titel *Söröveren i Östersöen* (Helsingör 1858); och utgafs i ny öfversättning *Fribytteren paa Östersöen* af Otto Borchsenius, Köpenhamn 1875; samma öfversättning utkom såsom folkupplaga 1878. Till den danska öfversättningen af 1875 var fogadt ett företal, i hvilket förf. meddelade, att han icke ville, att hans bok skulle öfversättas så som den förelåge i originalspråket, hvarför han genomgått hela arbetet å nyo samt ändrat och omformat olika partier. Hufvudsakligen samma omarbetning var det, som användes för den svenska upplagan af 1877.

En engelsk öfversättning är utgifven under titel *The Freebooter of the Baltic*. Translated by Caroline L. Broomall. Media 1891.

Den här meddelade texten är lika med tredje upplagans. Denna skiljer sig från de båda föregående upplagorna genom mycket talrika språkliga ändringar, genom icke få uteslutningar och genom enstaka tillägg. Språkändringarne äro företagna i puristisk riktning, ofta med stor stränghet, och uteslutningarne drabba företrädesvis de historiska och tendentiösa förklaringar, genom hvilka den unge författaren år 1857 ansåg sig böra så till sägandes handleda läsaren och styrka sina skildringars trovärdighet, under det att han tjugu år senare tydligen fann detta skadligt för romanens helintryck, hvarför han själf mera trädde tillbaka, låtande händelserna tala för sig själfva.

Ett exempel! I fjärde kapitlet förekom på tal om rangsjukan följande not:

> »Denna passion, som ännu lefver ett gissladt, men likväl tämligen friskt lif inom samhällets alla klasser, visade sig på denna tid i ohöljd skepnad. Författaren erinrar blott om scenen mellan Karl X:s syster gretvinnan de la Gardie och grefvinnan Elsa Brahe, som i själfva kyrkan knuffades om främsta platsen.»

Bland de viktigare uteslutna styckena må ett par här återgifvas.

I femtonde kapitlet förekommer i samtalet mellan Stiernhielm och Adolf några uttalanden, i hvilka Rydberg låter Stiernhielm utveckla sina åsikter om förnuft och tro. Efter Stiernhielms förklaring, att han är god luteran, förekomma följande repliker:

> -- Lycklig ni! sade Adolf. -- Blefve jag kallad inför en dylik kommission, skulle jag stå mig slätt.
>
> -- Ni är således tviflare i religionen, stackars gosse?
>
> -- Ja, svarade Adolf.
>
> -- Olycklig i edra tvifvel?
>
> -- Ja, jag vill ej neka därtill.
>
> -- Ni befinner er då i en kris, som hvarje tänkande människa måste genomgå. Det beror af er själf, om den skall sluta med hälsa eller andlig död. Instäng er på ert rum, studera herrar Aristoteles och Cartesius, insup den kvafva kammarluften, tillslut blicken för naturen och hjärtat för edra likar, fördjupa er i edra grubblerier och gör ert eget jag till världens medelpunkt, låt edra safter genom ett sådant lefnadssätt stockas, och jag säger er, att denna kris skall fortfara till er död och in i sista ögonblicket göra er till en olycklig människa. Men om ni däremot söker det sköna i naturen och det

goda hos edra likar, om ni bevarar det friska sinnets begär att älska och älskas, om ni förståndigt blandar skämtets honung i allvarets bägare och därigenom söker bibehålla själens och kroppens hälsa, så skall ni snart nog med undergifvenhet finna er i vår en gång för alla bestämda lott: »*att vandra i tro, icke i åskådning*» ...

Hälsan är allt; allt, allt är alls intet, där intet är hälsan... Den friska själen höjer sig på kraftiga vingar mot ljuset; den sjuka håller sig med slokande vingar i stoftet och tror till slut, att allt är stoft.

-- Men förnuftets rätt... ville Adolf invända.

-- Ja, förnuftet har obestridligen en stor rättighet eller fastmer en stor skyldighet, och den är att pröfva sin egen förmåga att fatta sanningen och noga bestämma den gräns, inom hvilken detta är möjligt. Inom denna gräns är förnuftet envåldsherre, men icke därutanför. Där härskar tron, och en narr är den, samt en grym fiende till sig själf, som ej af henne emottager uppfyllelsen af sin själs oafvisliga fordringar. Förnuftet är en gudomlig gåfva, men snusförnuftigheten är en gåfva af Hin Onde.» -- --

Flerestädes äro i tredje upplagan uteslutna de uti äldre upplagorna förekommande historiska meddelanden om häxföretelsernas uppkomst och natur samt hänvisningar till historiska författare, hvilkas auktoritet författaren åberopar för sina skildringar. Viktigast bland dessa är följande, som inflickats i sextonde kapitlet:

»Men för de läsares räkning, hvilka, obekanta med den tid som här är i fråga, icke desto mindre skulle anse denna skildring öfverdrifven, torde följande berättelse från en samtidig häxeriprocess i Tyskland vara på sin plats. Den bevisar på ett slående sätt, att de handgripligaste bevis på anklagelsernas falskhet icke voro tillräckliga att skydda mot domstolarnes och folkets i själfva verket otroliga fanatism.

I Lindheimska landsdelen blefvo sex kvinnor angifna att hafva ur kyrkogården uppgräft ett nyligen aflidet barn och på dess kropp kokat en häxsoppa. De anklagade nekade. Men sedan de åtskilliga gånger genomgått tortyren lyckades domarne frampressa en bekännelse, och de sex kvinnorna dömdes till döden. Mannen till en af dessa olyckliga bragte det slutligen därhän, att barnets graf blef öppnad i närvaro af domarne, ortens präster och några vittnen. Liket befanns helt och oförtärdt i sin kista. Blefvo nu de anklagade frikända? Nej, domarne ansågo det oförmultnade liket vara ett djäfvulens bländverk och förklarade, att »emedan alla häxorna bekänt, så måste deras bekännelse gälla mer än ögonskenet, och man måste därför till den treenige Guds ära, som befallt att utrota trollkarlar och häxor uppbränna dem»... och de blefvo brända **[1]**.

Innan vi nu återgå till vår berättelse, torde det tillåtas att tillägga några ord om den historiska kärna, kring hvilken häxeriföreteelserna utbildade sig. En sådan kärna fanns: allt var icke gripet ur luften. Det fanns ett verkligt stoff, hvarur de sjuka fantasierna bildade sina skräckgestalter. Hela århundraden efter kristendomens allmänna utbredning i Europa, existerade den blott till sin yttre form, men var icke andligt förverkligad i folkens tänkesätt. Den gamla hedendomen lefde kvar på samhällenas botten, och den af massorna vördade hemliga visdom, af hvilka Skandinavernas valor, Germanernas alrunor och

Gallernas prästinnor voro i besittning, gick i arf på deras döttrar och anlitades flitigt af de vidskeplige. Ju djupare kristendomen nedträngde bland massorna, i desto fiendtligare förhållande kom den till dessa hedendomens öfverlefvor. De hade förut varit tålda; nu började de alltmer förföljas. Och ju mer de förföljdes, desto mer dolde de sig i ett mystiskt mörker, lockande för inbillningskraften, desto närmare samlade sig dess anhängare i slutna kretsar, i tysthet fortplantande sina hemliga kunskaper och sitt af förföljelserna stegrade hat mot kristendomen. Den öfverlefvande hedendomen gestaltade sig till ett slags djäfvulstjänst; dess bekännare blefvo i folkets och i sina egna ögon trollkarlar och häxor. Att dylika förbund ännu i sjuttonde århundradet funnos till, är historiskt afgjordt och att äfven personer af högre samhällsställning, ja tillochmed präster slöto sig till desamma, emedan de inom dem funno ett bekvämt tillfälle att tillfredsställa afskyvärda lidelser, bestyrkes bland annat af de handlingar, som ännu finnas kvar rörande häxeriprocessen i Reutlingen åren 1665--1667. Denna upptäckt skedde ej genom inkvisitonerna, hvilka voro alltför sysselsatta med de vanliga inbillningarne för att öppna ögonen för verkliga fakta, utan hafva gjorts under en senare tids kritiska granskning af de nämnda protokollerna. I besittning af konsten att tillreda de så kallade trollsalfvorna, hvilkas verkningar i en föregående afdelning af denna berättelse blifvit beskrifna, voro de ursprungliga medlemmarne af dessa hemliga sällskaper icke mindre bedragne än bedragare. De narkotiska salfvorna försänkte dem i drömlik sömn, hvarunder de i fantasien upplefde allt, som i det vakna tillståndet var föremål för deras tro.

Det är icke ens omöjligt, att dessa hemliga djäfvulsdyrkare under iakttagande af största försiktighet sökte sprida sin kult bland folket och företrädesvis vände sig till de oerfarna, lätt lockade, och med rörlig fantasi begåfvade barnen, som endast behöfde en gång erfara de rusande verkningarne af den mystiska salfvan, för att bli troende proselyter. Om så varit, finner man äfven en reel grund till den inbillning, som i de af farsoten smittade nejderna uppfyllde alla föräldrars hjärtan med fasa och dref tusentals barn att angifva andra eller anklaga sig själfva för häxeri.

Men dessa hemliga kretsar måste varit både sällsynta och fåtaliga. Massan af folket var offer för en farsot, som i sin gång från trakt till trakt, i den häftighet och plötslighet, hvarmed den på vissa punkter uppträdde för att sedan försvinna och infinna sig på andra, liknade andra farsoter, samt i de krampanfall och den djupa visionära form, hvaraf den åtföljdes, synes visa släktskap med somnambulismen. Eget är att predikosjukan i vår tid uppkom i samma landsdel (Västra härad af Småland), där det första svenska häxbålet i sjuttonde århundradet uppflammade. Af de torftiga handlingar, som äro tillgängliga, rörande häxeriprocesserna i Sverige, finner man ingenting, som antyder på tillvaron af hemliga häxförbund, men däremot erfar man, att många af de anklagade tillhörde släkter, som alltid varit af allmogen ansedda för att innehafva hemliga kunskaper och stå i nära förhållande till onda makter. En af de kvinnor, som drogos inför trolldomskommissionen i Dalarne, förklarade, att hon blifvit uppfostrad i hemliga kunskaper och, ehuru hon besökt kyrkan, »ment ingen annan gudsdyrkan skulle vara» än den hemliga, hon lärt af sina föräldrar. Det torde ej vara grundlöst att i dessa och dylika företeelser spåra öfverlefvor af hedendomen, bevarade genom århundraden inom vissa från forntidens präster och valor härstammande släkter.

Men det är tid att återgå från dessa allmänna betraktelser till vår berättelse.»

Vidare äro uteslutna en del bredare beskrifningar och mera ordrika känsloskildringar samt -- ur sjätte kapitlet -- redogörelsen för Melusinasagan.

Tilläggen äro mycket få. Det enda af betydelse påträffas i femtonde kapitlet: det stycke, där Bengt Skytte utvecklar sin mäklingsteori och klokhetslära gentemot hvad han kallar sin brorsons »rättsfanatism» och »samvetspedanteri» och manar brorsonen att ej söka med sin tjurskalle möta tidens framrullande afgudavagn. I detta stycke är det 1870-talets Rydberg, som ironiserar öfver jämkningsmoralen.

*

Bland de uppträdande personerna äro flere historiska. Detta gäller i främsta rummet om riksrådet Bengt Skytte, hvars karaktär i romanen är tecknad i full anslutning till historien (jmfr t. ex. Fryxell, Berättelser ur svenska historien, särskildt delarne XIII och XIV, samt Biogr. Lexikon, del XV). Hans dotter Maria är ock en historisk person.

Likaså Gustaf Drake; en ryttmästare med detta namn dref under åren 1657--1663 sjöröfveri på Östersjön; den verklige Gustaf Drake var gift med en dotter af landshöfding Jakob Skytte, Anna Skytte, hvars broder Gustaf Adolf Jakobsson Skytte deltog i sjöröfveriet. Denne Skytte blef arkebuserad 1663, hvaremot svågern, Gustaf Drake, undkom med sin i brotten invigda hustru och lefde ända till 1684.

*

I romanen äro inlagda två dikter, af hvilka den mest betydande är »*Korsaren*» i adertonde kapitlet sid. 439; den upptogs sedan något omarbetad bland »Strandvrak af Robinson Crusoe» i Flora 1864 och än mera omarbetad under titel »*Oro*» i Svea 1876 samt i första samlingen af Rydbergs »Dikter». Lustigt nog är den nästan oförändradt »lånad» från »Fribytaren» i en af Henrik af Trolles sjöromaner.

Den andra dikten, *En dröm*, i tionde kapitlet sid. 115 sysselsatte också långt senare Rydberg för att omarbetas under titeln »*Maria Skyttes sång*», men omdiktningen blef ej fullbordad. Ur denna dikt uteslöts i tredje upplagan följande strof, den sjätte i den ursprungliga texten:

»Men nattens timmar komma
Och himlens stjärnfält står på nytt i blomma
Då med en kyss, den sista,
Han flyr... och mina drömmars länkar brista.
Hvar är jag? Dystra vårdar
Sig te kring mig; jag är i Dödens gårdar;
Jag slumrat på min älsklings hvilokulle,
Där blott en blomma jag mig hämta skulle.»

KARL WARBURG.

---

[1] Horsts Zauberbibliothek II:333. Prof. Fischers Der Somnambulismus I:339.